

תלמוד ירושלמי

תלמוד ירושלמי

מבואר ומפורש

מסכת
כתובות

ש"ס מהיר ובהיר

מסכת כתובות

פרק א

הלכה א

מתני' בתולה נישאת ביום הרביעי, ואלמנה ביום החמישי, שפעמיים בשבת בתי דינין יושבין בעיירות, ביום השני וביום החמישי, שאם היה לו טענת בתולים, היה משכים לבית דין.

גמ' בתולה נישאת ביום הרביעי וכו': בר קפרא אמר מפני שכתוב במ ברכה, והלא אין כתיב ברכה אלא בחמישי ובששי בלבד, בחמישי בעופות ובדגים, בששי באדם וחיה? אמר רבי יוסי טעמא דבר קפרא רביעי - אור חמישי, חמישי

מתני' בתולה נישאת ביום הרביעי, ואלמנה ביום החמישי, ומדוע הבתולה נישאת ביום הרביעי? כיון שפעמיים בשבת (בשבע) הבתי דינין יושבין בעיירות, ביום השני וביום החמישי, ולכך הבתולה נישאת ביום הרביעי, שאם היה לו לבעל טענת בתולים, דהיינו שאשתו נמצאה שהיא לא בתולה, היה משכים לבית דין ביום חמישי לברר את הענין, האם היא זינתה תחתיו ברצון או באונס, או שהבתולים יצאו מחמת דבר אחר.

גמ' בתולה נישאת ביום הרביעי וכו': בר קפרא אמר שהטעם הכתוב במשנה הוא אינו עיקר הטעם, כיון שגם אם אשתו נמצאה שהיא אינה בתולה, היא לא אסורה עליו (אא"כ הוא קידש אותה פחות מבת ג'), כיון שאנחנו תולים שהיא נבעלה לפני הקידושין, אלא עיקר הטעם הוא מפני שכתוב במ (בימים האלו) ברכה, ולכך חכמים תיקנו שהנישואין יהיו בימים שהקב"ה בירך בהם. שואלת הגמ' שזה לא נכון, שהרי והלא אין כתיב ברכה אלא בחמישי ובששי בלבד, שהרי בחמישי נאמר ברכה בעופות ובדגים (ויברך אתם אלהים לאמר פרו ורבו ומלאו את המים בימים והעוף ירב בארץ), ובששי נאמר ברכה באדם וחיה (ויברך אתם אלהים לאמר להם אלהים פרו ורבו), אבל ביום הרביעי לא נאמר ברכה? מתרצת הגמ' אמר רבי יוסי שטעמא דבר קפרא הוא, שכשכתוב שהבתולה נישאת ביום הרביעי, היינו שהנישואין הם בסוף יום הרביעי סמוך לאור חמישי, והבעילה נעשית בליל חמישי, ולכך זה כאילו שהנישואין היו ביום החמישי שנאמר בו ברכה, וכן לענין האלמנה שהיא נישאת ביום החמישי היינו בסוף יום החמישי

מסכת פרק א [ה"א - דף א] כתובות

ב

- אור ששי. והלא כתיב ברכה בשביעי? אין כתיב ברכה בבריות, אלא ביום. מפני שאין כתיב ברכה בבריות, הא אילו הוה כתיב ברכה בבריות, היתה נישאת בשבת, לא כן תני, לא יבעול אדם בעילה בתחילה בשבת, מפני שהוא עושה חבורה? אלא כאחרים - מפני שאחרים מתירין, כלום אחרים מתירין אלא בשכנס, שער שלא כנס אינו זכאי לא במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפר נדריה, משכנס זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפר נדריה, אם אומר את כן נמצאתה כקונה קניין בשבת? אמר רבי מנא, הדא אמרה אילין דכנסין ארמלן - צריך לכונסן

לבעול בתחילה בשבת, שואלת הגמ' עדיין לא צריך את הטעם הזה, כיון שכלום אחרים מתירין לבעול בתחילה בשבת, זה דוקא אלא בשכנס את אשתו מבעוד יום, דהיינו שהנישואין היו כבר ביום ששי, אבל אסור לעשות את הנישואין בשבת, כיון שיש איסור לעשות קנין בשבת, ומבארת הגמ' מה הנישואין קונים, שהרי עד שהבעל לא כנס את אשתו אינו זכאי לא במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפר נדריה, ורק משכנס את אשתו לביתו, דהיינו שהוא עשה נישואין, הבעל זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפר נדריה, וא"כ אם אומר את כן שיעשה את הנישואין בשבת, נמצאתה כקונה קניין בשבת? וא"כ גם לולי זה שלא נאמר בשבת ברכה לבריות, לא יכולים לעשות את הנישואין בשבת. ואומרת הגמ' אמר רבי מנא, הדא אמרה מכאן אנחנו אומרים שאילין דכנסין ארמלן שאותם אנשים שמתחתנים עם אלמנות, שצריך לכונסן לביתו (דהיינו להתייחד איתה, שזה הנישואין)

סמוך לאור ששי, והבעילה נעשית בליל ששי, ולכך זה כאילו שהנישואין היו ביום ששי שנאמר בו ברכה. שואלת הגמ' והלא כתיב ברכה גם ביום השביעי, וא"כ שיתחתנו גם בשבת? מתרצת הגמ' שביום השביעי אין כתיב ברכה בבריות, אלא ביום עצמו, ואומנם הקב"ה בירך את היום השביעי, אבל לא נאמר בו ברכה לבריות שיתרבו, ולכך אין עניין להתחתן בשבת. שואלת הגמ' ששמע מדברין שרק מפני שאין כתיב בשבת ברכה בבריות, לכך לא עושים את הנישואין בשבת, אבל הא אילו הוה כתיב בשבת ברכה בבריות, היתה נישאת בשבת, וא"כ שואלת הגמ' וכי לא כן תני, לא יבעול אדם בעילה בתחילה (בעילה ראשונה) בשבת, מפני שהוא עושה חבורה, וא"כ גם לולי זה לא יכולים לעשות את הנישואין בשבת? אלא אומרת הגמ' שהטעם שאמרנו (שלא נאמר בו ברכה לבריות) הוא כדברי אחרים (ר"מ שהוא מכונה אחרים) מפני שאחרים מתירין

מסכת פרק א [ה"א - דף א] כתובות ג

מבעוד יום, שלא יהא כקונה קניין בשבת. רבי לעזר מייתי לה טעם דמתניתין, שאם היה לו טענת בתולים היה משכים לבית דין, מתניתא מסייעא לרבי לעזר, מן הסכנה והילך נהגו לשאת בשלישי ולא מיהו בידן חכמים, בשני אין שומעין לו, ואם מפני האונס מותר, מהו מפני האונס? מפני הכשפים, מה בין שני לשלישי? לא דומה משתהא יום אחד למשתהא שני ימים, וישתהא שני ימים? שלא יערב עליו המקח, ויערב עליו המקח? לית יכול, דאמר רבי אילא בשם ר' אלעזר, מצא הפתח פתוח אסור לקיימה, משום ספק סוטה,

את הנישואין ביום שני מפני האונס מותר, ומבארת הגמ' מהו מפני האונס? היינו מפני הכשפים, שהוא פוחד שיעשו לו כישוף ביום הנישואין, ולכך הוא רוצה להסתיר את יום הנישואין, מותר לו להתחתן ביום שני. וא"כ אומרת הגמ' מדוע מחמת הסכנה, אסור להקדים את הנישואין ליום שני (והרי בין כה הוא לא מתחתן ביום רביעי), ומה בין שני לשלישי? אלא ע"כ שהטעם הוא מפני שלא דומה משתהא (ממתין) יום אחד מללכת לב"ד למשתהא שני ימים, ואומרת הגמ' ומה בכך, וישתהא שני ימים? אלא החשש הוא שלא יערב עליו המקח (הנישואין), והוא לא יילך לב"ד להתלונן שאשתו נמצאה שהיא לא בתולה, ואומרת הגמ' ומה בכך ויערב עליו המקח? מתרצת הגמ' שהיות והיא נמצאה שהיא לא בתולה, לית יכול אסור לו לחיות איתה, דאמר רבי אילא בשם ר' אלעזר שאם הבעל מצא שהפתח היה פתוח, אסור לו לקיימה משום ספק סוטה, שאנחנו חוששים שמא היא זינתה תחתיו. בכל אופן מהברייתא הזו מוכח שעיקר הטעם שצריך לשאת את הבתולה ביום הרביעי, הוא בשביל שאם היא תימצא שהיא לא בתולה שישכים לב"ד להתלונן על זה.

מבעוד יום לפני השבת, כדי שלא יהא כקונה קניין בשבת כשכונס אותה לביתו, שהרי האלמנה לא נקנית לבעלה לענין הירושה אלא ע"י כניסתה לביתו (אבל בתולה, נקנית לבעלה ע"י החופה, ולכך הוא יכול להכניסה לביתו בשבת). ואומרת הגמ' אבל רבי לעזר מייתי (הביא) לה טעם דמתניתין, דהיינו שהטעם של המשנה הוא עיקר הטעם שמתחתנים עם הבתולות ביום הרביעי, מפני שאם היה לו טענת בתולים היה משכים לבית דין, כיון שר"א סובר, שגם מי שקידש אשה שהיא יותר מבת ג' שנים, ונמצאה שהיא בעולה, היא אסורה על בעלה, כיון שלא חוששים שהיא נאנסה, שהרי אם היא נאנסה, היה לזה קול, ומזה שלא היה קול, א"כ ע"כ שהיא זינתה ברצון, ויש להסתפק האם זה היה לפני הקידושין או לאחריהם, ואומרת הגמ' שמתניתא מסייעא לרבי לעזר, שהרי שנינו בברייתא, שמן הסכנה והילך שהגויים גזרו שההגמון (המושל) בועל תחילה, נהגו להקדים את הנישואין ולשאת בשלישי לפני שההגמון יגיע, ולא מיהו בידן חכמים, אבל אם אחד רוצה להקדים ולעשות את הנישואין ביום שני, אין שומעין לו, ואם הוא רוצה לעשות

מסכת פרק א [ה"א - דף א] כתובות

ד

וחש לומר שמא אנוסה היא? קול יוצא לאנוסה, ואפי' תחוש לה משום אנוסה, לא ספק אחד - ספק אנוסה ספק פתוחה מדבר תורה להחמיר? אמר רבי יוסי ואפילו תחוש לה משום אנוסה, שתי ספיקות - ספק אנוסה ספק פתוחה, ספק משנתארסה ספק עד שלא תארס, שתי ספיקות - מדבר תורה להקל. קידשה בחופה, לית ליה באילין קנסייא. אמרין רבי מתניה עבד לברתיה כן. על דעתיה דר' לעזר במקום שבת דין יושבין בכל יום תינשא בכל יום, ובמקום שאין בתי דינין יושבין בכל יום לא תינשא כל עיקר? שלא לעקור זמנו של רביעי, ויעקור זמנו של רביעי? אף הוא אית לה כהדא דתני בר קפרא, בר קפרא אמר

קידש אותה בחופה (הוא לא נהג כדרכם, שהמתינו בין הקידושין לנישואין). א"כ אפי' אם היא נמצאה בעולה, לית ליה באילין קנסייא הבעל לא נמצא באיסור שאמרנו, אלא היא מותרת לו, כיון שאין חשש שהיא זינתה בחופה. ואומרת הגמ' אמרין אמרו על רבי מתניה שעבד לברתיה כן, שקידש את בנותיו לבעליהן, בחופה. שואלת הגמ' על דעתיה דר' לעזר א"כ במקום שבת דין יושבין בכל יום שתנינשא בכל יום, ולא רק ביום רביעי, ובמקום שאין בתי דינין יושבין בכל יום, א"כ שלא תינשא כל עיקר באותו המקום, אלא יצטרכו לעשות את הנישואין דוקא במקום שיש בו ב"ד, כדי שאם היא תימצא שאינה בתולה שיילך להתלונן? מתרצת הגמ' שגם במקום שהב"ד יושבים בכל יום, צריך להתחתן דוקא ביום רביעי, כדי שלא לעקור את זמנו של הנישואין, שהוא ביום רביעי (וכן לא אוסרים מלהתחתן במקום שאין בו ב"ד, היות והוא נושא את אשתו בזמן שחכמים תיקנו). שואלת הגמ' ומה בכך, ויעקור זמנו של רביעי? מתרצת הגמ' שאף הוא (ר"א) אית לה את הטעם כהדא דתני בר קפרא, שבר קפרא אמר שחכמים תיקנו

שואלת הגמ' מדוע היא נאסרת על בעלה, וחש לומר נתלה ונאמר שמא אנוסה היא? מתרצת הגמ' שלא חוששים לאונס, כיון שקול יוצא לאנוסה, והיות לא היה קול שהיא נאנסה, לכך לא תולים באונס. שואלת הגמ' ואפי' תחוש לה משום אנוסה, מדוע צריך לומר שלא תולים כלל באונס, והרי גם אם ניתן לתלות באונס, עדיין היא תהיה אסורה עליו, שהרי וכי לא ספק אחד שהרי יש רק צד אחד להתיר, שהרי יש ספק שמא היא אנוסה, ספק פתוחה (מלשון פרוצה) היינו שזינתה ברצון, וכיון שיש רק ספק אחד, א"כ מדבר תורה צריך להחמיר (זה נלמד מזה שהתורה מחייבת באשם תלוי, את האוכל ספק איסור)? אמר רבי יוסי ואפילו תחוש לה משום אנוסה שאם ניתן לתלות באונס, א"כ היא תהיה מותרת לבעלה, כיון שיש כאן שתי ספיקות, ספק שמא היא אנוסה ספק פתוחה, ואפי' אם היא זינתה ברצון, ספק משנתארסה זינתה ספק עד שלא תארס זינתה, והרי במקום שיש שתי ספיקות, אז מדבר תורה הולכים להקל, ולכך ר"א צריך לומר שלא תולים כלל שהיא נאנסה, מפני שלאונס יש קול. ואומרת הגמ' שאם הבעל

מסכת פרק א [ה"א - דף ב] כתובות ה

מפני שכתוב בהן ברכה. ותינשא בראשון וישכים לבית דין בשני? אית דבעי מימר שלא לעקור זמנו של רביעי, ואית דבעי מימר כהדא דתני בר קפרא, דבר קפרא אמר מפני שכתוב בהן ברכה.

שוין שאינה נישאת לא בערב שבת ולא במוצאי שבת, לא בערב שבת - מפני כבוד שבת, ולא במוצאי שבת - חברייא אומרין מפני הטורח, רבי יוסי אומר מפני כבוד שבת, מתניתא מסייעא לחברייא, מפני מה אמרו בתולה נישאת ביום הרביעי, כדי שיהא אדם מתקין צרכיו ג' ימים זה אחר זה. רבי בא בר כהן אמר קומי ר' יסי, ר' אחא בשם ר' יעקב בר אידי, אסור לאדם לארס אשה בערב שבת, הדא דאמר שלא לעשות סעודת אירוסין, הא לארס יארס. שמואל אמר אפילו

והחברייא בני הישיבה אומרין שהטעם הוא **מפני הטורח**, שחכמים תיקנו שיטרח לסעודת הנישואין, ואם הוא יעשה את הסעודה במוצאי שבת, לא יהיה לו זמן לטרוח לסעודה. ורבי יוסי אומר שזה ג"כ **מפני כבוד שבת**, שאין זה מכבוד השבת שהוא עושה סעודה חשובה במוצאי שבת. ואומרת הגמ' **שמתניתא מסייעא לחברייא**, שהרי שנינו בברייתא **מפני מה אמרו שהבתולה נישאת ביום הרביעי, כדי שיהא אדם מתקין צרכיו ג' ימים זה אחר זה**, וא"כ מוכח מכאן שחכמים תיקנו שיטרחו בסעודת הנישואין.

רבי בא בר כהן אמר קומי ר' יסי שר' אחא אמר בשם ר' יעקב בר אידי, שאסור לאדם לארס (לקדש) אשה בערב שבת, ואומרת הגמ' **הדא דאמר שלא מארסין בערב שבת**, היינו שלא לעשות סעודת אירוסין, כדי שיאכל בשבת לתאבון, אבל הא לארס (לקדש את האשה) יארס. ושמואל אמר שאפילו

להתחתן ביום הרביעי **מפני שכתוב בהן ברכה**. ואומרת הגמ' שהיו ששאלו על דברי ר"א מדוע בתולה נישאת דוקא ביום רביעי, **שתינשא ביום ראשון**, ואם היא תימצא שהיא לא בתולה, הוא **ישכים לבית דין בשני?** מתרצת הגמ' **שאית דבעי מימר יש שתירצו שלא מתחתנים ביום ראשון שלא לעקור את זמנו של הנישואין** שהוא ביום רביעי, כדי שאדם יטרח להכין את סעודת הנישואין, **ואית דבעי מימר ויש שאמרו שגם לר"א יש את הטעם כהדא דתני בר קפרא, דבר קפרא אמר שחכמים תיקנו להתחתן ביום הרביעי מפני שכתוב בהן ברכה**.

אומרת הגמ' שאומנם מחמת האונס מותר להתחתן גם שלא ביום הרביעי, אבל **שוין** שהאשה אינה נישאת לא בערב שבת ולא במוצאי שבת, מבארת הגמ' שלא עושים את הנישואין בערב שבת מפני כבוד שבת, כדי שיאכל בשבת לתאבון, ולא במוצאי שבת ובוזה נחלקו מה הטעם,

מסכת פרק א [ה"א - דף ב] כתובות

ו

בתשעה באב יארס, שלא יקדמנו אחר, מחלפא שיטתיה דשמואל, תמן הוא אמר [תהילים סח] מוֹשִׁיב יְחִידִים בֵּיתָהּ וגו', [תהילים סב] פְּמֹאזִינִים לַעֲלוֹת הַמָּה מִהָבֶל יָחַד, והכא הוא אמר הֲכִין? אלא שלא יקדמנו אחר בתפילה, אפילו כן לא קיימה. רבי חזקיה רבי אחא בשם ר' אבהו אמר, אסור לדון דיני ממונות בערב שבת, והא מתניתא פליגא, לפיכך אין דנין לא בערב שבת ולא בערב יו"ט - דיני נפשות, הא דיני ממונות דנין, ותני ר' חיה כן, דנין דיני ממונות בערב שבת אבל לא דיני נפשות? אמר כאן להלכה וכאן לדבר תורה.

רבי יונה בשם רבי קריספא בוגרת כחבית פתוחה היא, הדא דאת אמר

שנינו במסכת סנהדרין שלא גומרים את דיני נפשות באותו היום, אלא היו מלינים את הדין שמא ימצאו זכות, ולפיכך אין דנין לא בערב שבת ולא בערב יו"ט, כיון שלא גומרים את הדין בו ביום, והרי לא יכולים לגמור את הדין למחרת היינו בשבת או ביו"ט, שהרי לא הורגים בשבת וביו"ט, ולהמתין ליום ראשון לא יכולים, שלא לענות את דינו, בכל אופן מוכח מכאן שרק דיני נפשות לא דנים בערב שבת, אבל הא דיני ממונות דנין, ועוד ק' שהרי תני ר' חיה כן, דנין דיני ממונות בערב שבת אבל לא דיני נפשות, וא"כ ק' על ר' אבהו? מתרצת הגמ' אמר לך ר' אבהו שזה לא ק', כיון שכאן להלכה למעשה (שלכתחילה אין דנים), וכאן לדבר תורה מעיקר הדין יכולים לדון.

רבי יונה בשם רבי קריספא אומר שבוגרת כחבית פתוחה היא, וכמו שבחבית פתוחה לא תמיד יש בה יין, כך לבוגרת לא תמיד יש דם בתולים, ואם לא היה לה דם בתולים, זה לא מחייב שהיא בעולה, אבל אומרת הגמ' הדא דאת אמר שתולים שאין לבוגרת דם

בתשעה באב יארס, כדי שלא יקדמנו אחר ויקדש את האשה המיועדת לו, וכ"ש שמותר לארס בערב שבת. שואלת הגמ' שלכאור' מחלפא שיטתיה דשמואל, שהרי תמן הוא שמואל אמר שהיות וכתוב בפסוק מוֹשִׁיב יְחִידִים בֵּיתָהּ וגו', מוכח שהקב"ה מזווג את הזיווגים (ללא התערבות של בני האדם), וכן כתוב פְּמֹאזִינִים לַעֲלוֹת הַמָּה מִהָבֶל יָחַד, דהיינו עוד כשהאדם הוא 'הָבֶל' ונמצא במעי אימו, כבר נשקל עניינו במאזנים, ונגזר עליו עם מי הוא יתחתן ויחיה איתו ביחד, והכא הוא שמואל אמר הֲכִין שיש חשש שיקחו לו את האשה המיועדת לו? מתרצת הגמ' אלא החשש הוא שלא יקדמנו אחר בתפילה, אבל אומרת הגמ' שאפילו כן אם אחר יקדמנו אפי' ע"י תפילה, הנישואין לא קיימה לא יתקיימו, אלא הוא ימות במהרה או יגרש את אשתו, כדי שהאשה תתחתן עם המיועד לה.

רבי חזקיה ורבי אחא בשם ר' אבהו אמר שאסור לדון דיני ממונות בערב שבת, שלא יימנע מלהכין צורכי שבת. שואלת הגמ' והא מתניתא פליגא על ר' אבהו, שהרי

מסכת פרק א [ה"א - דף ב] כתובות ז

שלא להפסידה מכתובתה, אבל לקיימה אינו רשאי משום ספק סוטה, ואתיין כ"י דרבי חנינא, דרבי חנינא אמר מעשה באשה אחת שלא נמצאו לה בתולים, ובא מעשה לפני רבי, אמר לה איכן הן, אמרה ליה מעלותיו של בית אבא היו גבוהין, ונשרו, והאמינה רבי, הדא דתימר שלא להפסידה מכתובתה, אבל לקיימה אינו רשאי משום ספק סוטה. ואתיין כ"י דתנינן תמן בתולא אלמנה גרושה וחלוצה מן האירוסין כתובתן מאתים, ויש להן טענת בתולים, בתולא אלמנה גרושה חלוצה מן הנשואין כתובתן מנה, ואין להן טענת בתולים, הדא דאת אמר בכתובת מנה מאתים, אבל לקיימה אינו רשאי, משום ספק סוטה. ואתיין כ"י דתנינן תמן, האוכל אצל חמיו ביהודה שלא בעדים אינו יכול לטעון טענת בתולים, מפני שהוא מתייחד עמה, הדא דמר לכתובת מנה מאתים, אבל לקיימה אינו רשאי, מפני ספק סוטה.

שנכנסה לחופה ולא נבעלה, אפי"ה כתובתן מנה, ואין להן טענת בתולים, היות והיא נישאה כבר, לכך תולים שהיא נבעלה לבעלה, עוד לפני החופה, ואומרת שהדא דאת אמר שתולים שהבתולה שהתאלמנה מן הנשואין שהיא נבעלה לבעלה, זה רק בנידון שכתובתה מנה בכתובת אלמנה, ולא מאתים, אבל לקיימה אינו רשאי, משום ספק סוטה, היות ויש עדים שהיא לא נבעלה לאחר כניסתה לחופה, לכך יש חשש שהיא זינתה (ולא מאמינים לטענתה שהיא נבעלה לבעלה לפני החופה). ואתיין כ"י וזה דומה למה דתנינן תמן, האוכל אצל חמיו לאחר הקידושין ביהודה (בארץ יהודה) שלא בעדים שמעידים שהוא לא התייחד איתה, אינו יכול לטעון טענת בתולים, מפני שהוא מתייחד עמה, וגם כאן הדא דאמר שהוא לא יכול לטעון טענת בתולים זה רק לענין כתובת מנה מאתים, והוא יצטרך לתת לה מאתיים וזו לכתובתה, אבל לקיימה אינו רשאי, מפני ספק סוטה.

בתולים, זה רק בשביל שלא להפסידה מכתובתה, והבעל יצטרך לתת לה את כתובתה, אבל לקיימה אינו רשאי, משום ספק סוטה, כיון שיתכן שהיא נבעלה, וזה היה אחרי הקידושין. ואומרת הגמ' שזה אתיין כ"י זה דומה לדברי רבי חנינא, דרבי חנינא אמר מעשה באשה אחת שלא נמצאו לה דם בתולים, ובא המעשה לפני רבי, ורבי אמר לה איכן הן היכן הבתולים? ואמרה ליה שהיות ומעלותיו המדרגות של בית אבא היו גבוהין, ולכך הבתולים נשרו, והאמינה רבי, ועל זה אמר ר' חנינא שהדא דתימר כל מה שרבי האמין לה, זה רק לענין שלא להפסידה מכתובתה, אבל לקיימה אינו רשאי משום ספק סוטה. ואתיין כ"י דתנינן תמן וזה דומה למה ששנינו שבתולא שהיא אלמנה או גרושה או חלוצה מן האירוסין, כתובתן מאתים, ויש להן טענת בתולים, אבל בתולא שהיא אלמנה או גרושה או חלוצה מן הנשואין, דהיינו שיש עדים

מסכת פרק א [ה"א - דף ב] כתובות

ואתייא כ"י דתנינן הנושא את האשה ולא מצא לה בתולים, היא אומרת משאירסתני נאנסתי ונסתחפה שדך, והוא אומר לא כי, אלא עד שלא אירסתך, והיה מקחי מקח טעות, הדא דמר לכתובת מנה מאתים, אבל לקיימה אינו רשאי משום ספק סוטה. ואתייא כ"י דתנינן תמן, היא אומרת מוכת עץ אני והוא אומר לא כי אלא דרוסת איש את, הדא דתימר בכתובת מנה מאתים, אבל לקיימה אינו רשאי משום ספק סוטה. וכולהו מן ההיא דאמר ר' הילא בשם ר' אלעזר מצא הפתח פתוח אסור לקיימה משום ספק סוטה.

על דעתיה דרבי לעזר בוגרת אימתי היא נישאת, בתולה מן הנישואין אימתי היא נישאת, מוכת עץ כרבי מאיר אימתי היא נישאת? נישמעינה מן הדא, אם יש

ממה דאמר ר' הילא בשם ר' אלעזר שאם הבעל מצא את הפתח שהוא פתוח, שאסור לקיימה משום ספק סוטה, ולא תולים שהיא נאנסה, כיון שלאונס יש קול, והיות ולא יצא עליה קול שהיא נאנסה, לכך היא אסורה על בעלה.

שואלת הגמ' על דעתיה דרבי לעזר שאומר שהבתולה נישאת ביום הרביעי משום טענת בתולים, א"כ בוגרת (שאין לה טענת בתולים כדלעיל) אימתי היא נישאת, האם היא יכולה להתחתן בכל ימות השבוע, או שיש תקנת חכמים שהבתולות יתחתנו דוקא ביום רביעי? וכן שואלת הגמ' בתולה שהיא אלמנה או גרושה מן הנישואין אימתי היא נישאת? וכן שואלת הגמ' לענין בתולה שהיא מוכת עץ כרבי מאיר שאומר שכתובתה מאתיים, אימתי היא נישאת? מתרצת הגמ' ואומרת שנישמעינה מן הדא, שהרי שנינו במשנה שאם יש אלמנה או גרושה שלא יודעים האם היא התחתנה בבתולה שכתובתה מאתיים, או כאלמנה וגרושה שכתובתה רק מנה, אז אם יש

ואתייא כ"י וזה דומה למה דתנינן הנושא את האשה ולא מצא לה בתולים, והיא אומרת משאירסתני (שנתחייבת בכתובתי) נאנסתי, וא"כ נסתחפה שדך (וזה דומה שהשדה שלך התקלקלה שהוצפה במים) היינו שהפסד הוא שלך, והוא אומר לא כי, אלא נאנסת עד שלא אירסתך, וא"כ היה מקחי מקח טעות, ור' גמליאל ור"א אומרים שהיא נאמנת, אבל הדא דאמר שהיא נאמנת, זה רק לענין כתובת מנה או מאתים, אבל לקיימה לכו"ע אינו רשאי, משום ספק סוטה. ואתייא כ"י וזה דומה למה דתנינן תמן, היא אומרת שאין לי בתולים, כיון שמוכת עץ אני קיבלתי מכה באותו המקום, והוא (הבעל) אומר לא כי אלא יתכן שדרוסת איש (בעולה ע"י איש) את, וגם כאן ר' גמליאל ור"א אומרים שהיא נאמנת, אבל הדא דתימר כל זה רק בכתובת מנה מאתים, אבל לקיימה אינו רשאי משום ספק סוטה. ומבאר הגמ' שחוששים על כולוהו ואוסרים את הנשים האלו משום ספק סוטה, מן ההיא

עדים שיצאת בהינזמא ולא אידכר רביעי, הדא אמרה דלית רביעי כלום.
ואלמנה ביום החמישי: שאם אומר את לו באחד מכל ימות השבת, אף הוא משכים ויוצא למלאכתו, מתוך שאת אומר לו בחמישי בשבת, אף הוא שמח עמה חמישי ששי ושביעי.

משה התקין שבעת ימי המשתה ושבעת ימי האבל, ולא התקין לאלמנה כלום, אף על גב דתימר לא התקין לאלמנה כלום, טעונה ברכה, מבעוז, דכתיב [רות ד'] וַיִּקַּח עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים מִזִּקְנֵי הָעִיר וַיֹּאמֶר שְׁבוּ פֹה וַיֵּשְׁבוּ, אמר רבי אלכסנדר ר' מיכן שאין קטן רשאי לישב עד שיאמר לו הגדול שב. אמר רבי פינחס מיכן לבית הזה שהן ממנין זקנים בבתי משתיות שלהן. אמר רבי לעזר בר' יוסי מיכן לברכת חתנים שהיא בעשרה. אמר ר' יודה בר פזי ולא סוף דבר בחור לכתולה

ימים, אבל ולא התקין ימי משתה לנישואי אלמנה כלום, אבל אף על גב דתימר שמשח רבינו לא התקין ימי משתה לנישואי אלמנה כלום, אבל היא טעונה ברכה ברכת אירוסין, וזה נלמד מבעוז, דכתיב וַיִּקַּח עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים מִזִּקְנֵי הָעִיר וַיֹּאמֶר שְׁבוּ פֹה וַיֵּשְׁבוּ, ובעוז הביא עשרה אנשים כדי לברך ברכת אירוסין, הגם שרות היתה אלמנה. אמר רבי אלכסנדר ר' מיכן מזה שבעוז היה צריך לומר להם לשבת ("ויאמר שבו פה וישבו"), מכאן לומדים שאין קטן רשאי לישב בפני גדולים ממנו עד שיאמר לו הגדול שב. אמר רבי פינחס מזה שבעוז הביא עשרה זקנים, ולא הסתפק בעשרה אנשים רגילים, מיכן נלמד לבית הזה היינו לבית הנשיא שהן ממנין זקנים שהיו בבתי משתיות שלהן להשגיח שלא יתנהגו בקלות ראש. אמר רבי לעזר בר' יוסי מזה שבעוז הביא עשרה אנשים, מיכן נלמד לברכת חתנים שהיא בעשרה. אמר ר' יודה בר פזי ולא סוף דבר בנישואי בחור לכתולה

עדים שיצאת לחופה בהינזמא כתובה מאתיים, ולא אידכר והמשנה לא הזכירה שצריך לברר האם היא התחתנה ביום רביעי, א"כ הדא אמרה מוכח מכאן דלית רביעי כלום, והבתולות שאין להם טענת בתולים יכולות להתחתן בשאר ימות השבוע.

ואלמנה ביום החמישי: אומרת הגמ' שהטעם הוא, שאם אומר את לו שיתחתן עם האלמנה באחד מכל ימות השבת, א"כ אף הוא משכים ויוצא למלאכתו מיד למחרת הנישואין, אבל מתוך שאת אומר לו להתחתן בחמישי בשבת, א"כ אף הוא שמח עמה ג' ימים – חמישי ששי ושביעי, ביום חמישי הוא שמח איתה כיון שזה יום הנישואין, וביום שישי הוא יהיה שמח איתה כיון שזה יום הביאה, ובשבת הוא נשאר בביתו.

משה התקין שבעת ימי המשתה לנישואין, כמו שנאמר אצל יעקב אבינו "מלא שבע זאת", ושבעת ימי האבל כמו שמצינו אצל יעקב אבינו וַיַּעַשׂ לְאָבִיו אֶבֶל שְׁבַעַת

מסכת פרק א [ה"א - דף ב] כתובות

אלא אפילו אלמון לאלמנה, מבוועז שהיה אלמון ורות היתה אלמנה. וכתוב [רות א] וְתָהֵם כָּל הָעִיר עָלֶיהָ, ואיפשר כן כל קרתא מתבהלה בגין נעמי על עליבתא? אלא אשתו של בועז מתה באותו היום, עד כל עמא גמל חסדא, נכנסה רות עם נעמי, ונמצא זו יוצאת וזו נכנסת.

תני אומרים ברכת חתנים כל שבעה, ר' ירמיה סבר מימר מפקין כלתה כל שבעה, אמר ליה ר' יוסי והא תני ר' חייה, אומרים ברכת אבלים כל שבעה, אית לך מימר מפקין מיתא כל שבעה?! מאי כדון מה כאן מנחם עמו, אף כאן משמח עמו, מה כאן מזכירין אף כאן מזכירין.

תני א"ר יודה, ביהודה, בראשונה היו מעמידין שני שושבינין אחד משל כלה ואחד

ברכות כששניהם נמצאים יחד, אמר ליה ר' יוסי והא תני ר' חייה, אומרים ברכת אבלים כל שבעה, וכי אית לך מימר וכי יש לך לומר שמפקין מיתא שמוציאים את המת כל שבעה?! אלא אומרים את זה כשהאבל נמצא, וא"כ מברכים ברכת חתנים אפי' אם רק החתן נמצא. שואלת הגמ' מאי כדון מה עכשיו, מתי אומרים את ברכת החתנים? מתרצת הגמ' מה כאן לעניין האבלים מברכים כאשר הוא מנחם עמו, א"כ אף כאן לעניין החתן מברכים כשהוא משמח עמו, ומה כאן באבלות מזכירין את המת כדי לנחם את האבל, אף כאן בחתן מזכירין את שבח הכלה לשמח את החתן, אבל לא צריך להביא את הכלה לבית החתן בשביל לברך ברכת חתנים.

תני א"ר יודה, בארץ יהודה, בראשונה בהתחלה היו מעמידין שני שושבינין (חברים) אחד מהצד של הכלה ואחד

שצריך לברך ברכת חתנים, אלא אפילו בנישואי אלמון לאלמנה ג"כ צריך לברך ברכת חתנים, וזה נלמד מנישואי בועז שהיה אלמון ורות היתה אלמנה. ואומרת הגמ' מהיכן יודעים שבוועז היה אלמן, כיון שכתוב וְתָהֵם כָּל הָעִיר עָלֶיהָ וְתֹאמַרְנָה הַזֹּאת נְעָמִי? וא"כ אומרת הגמ' ואיפשר לומר כן שכל קרתא העיר מתבהלה נבהלו (התרגשו) ויצאו מהעיר בגין בשביל נעמי, על עליבתא על זה שהיא באה עלובה ובודדה? אלא אשתו של בועז מתה באותו היום, וכל העיר יצאו לגמול לה חסד וללוות אותה, ועד שכל עמא גמל חסדא, נכנסה רות עם נעמי, ונמצא שזו אשתו של בועז יוצאת מהעיר לחיי עולמים, וזו רות נכנסת לעיר.

תני, אומרים ברכת חתנים כל שבעה, ר' ירמיה סבר מימר חשב לומר שמפקין כלתה כל שבעה שצריך להביא את הכלה למקום שהחתן סועד, כדי לברך את הז'

מסכת פרק א [ה"א - דף ג] כתובות יא

משל חתן, אף על פי כן לא היו מעמידין אותן אלא בשעת נישואין, ובגליל לא היו עושין כן. ביהודה בראשונה היו מייחדין החתן אצל הכלה שעה כדי שיהא לבו גם בה, ובגליל לא היו עושין כן. ביהודה בראשונה היו הושבינין מפשפשין במקום החתן ובמקום הכלה, ובגליל לא היו עושין כן. ביהודה בראשונה היו הושבינין ישינין במקום חתן ובמקום כלה, ובגליל לא היו עושין כן. כל שלא נהג כמנהג זה אינו יכול לטעון טענת בתולים. תמן תנינן כל גפן יש בה יין, ושאין בה יין טרוקטי, ר' ירמיה בעי מעתה אין טענת בתולים כר' יודה? אמר רבי יוסה כל גרמא אמרה שיש טענת בתולים כרבי יודה, דתני אמר רבי יודה ביהודה בראשונה היו מעמידין שני הושבינין אחד משל חתן ואחד משל כלה, אף על פי כן לא היו מעמידין אלא

היו הושבינין ישינין בחדר סמוך למקום החתן ובמקום הכלה כיון שיש פעמים שלא בועלים בתחילת הלילה, ובגליל לא היו עושין כן. ואומרת הברייתא שכל שלא נהג כמנהג הזה אינו יכול לטעון טענת בתולים (הגמ' תבאר מה הכוונה). אומרת הגמ' תמן במסכת נדה תנינן, ר' יהודה אומר כל גפן יש בה יין, ושאין בה יין הוא נקרא טרוקטי יבש, דהיינו לכל אשה יש דם נדה ודם בתולים, אבל יש נשים שאין להן דמים, והן נקראות 'משפחת טרוקטי', וא"כ שואלת הגמ' ר' ירמיה בעי מעתה שר' יהודה אומר שיתכן שיש אשה שאין לה דם בתולים, א"כ אין טענת בתולים כשיטת ר' יודה? אמר רבי יוסה שלא יתכן לומר כך, כיון שכל גרמא (עצמו) אמרה שיש טענת בתולים כרבי יודה (דהיינו שר' יהודה אמר מפורש שיש טענת בתולים), דתני שהרי שנינו לעיל בברייתא, אמר רבי יודה ביהודה בראשונה היו מעמידין שני הושבינין אחד משל חתן ואחד משל כלה, אף על פי כן לא היו מעמידין אלא

מהצד של החתן כדי שיבררו שלא יהיה רמאות לעניין דם הבתולים, דהיינו הושביני החתן היו בודקים שהאשה לא הכניסה סדין שיש בו טיפות דם, כדי שהיא תוציא את זה להוכיח שהיא היתה בתולה הגם שהיא לא היתה בתולה, ושושביני הכלה היו בודקים שהחתן לא הכניס עוד סדין נקי, כדי שיוציא אותו ויאמר שלא היה לה דם בתולים, ויוציא עליה לעז, הגם שהיה לה דם בתולים, ואף על פי כן שהיו מעמידים את הושבינין לא היו מעמידין אותן אלא בשעת הנישואין, אבל ובגליל לא היו עושין כן, כיון שהם לא חששו שיבואו לעשות רמאות. וכן ביהודה בראשונה היו מייחדין את החתן אצל הכלה שעה אחת לפני כניסתו לחופה, כדי שיהא לבו גם בה, ופעמים שהוא היה בא עליה בבית אביה, אבל ובגליל לא היו עושין כן. וכן ביהודה בראשונה היו הושבינין מפשפשין (בודקים לאחר הביאה לראות שלא היה איזה רמאות) במקום החתן ובמקום הכלה, ובגליל לא היו עושין כן. וכן ביהודה בראשונה

מסכת פרק א [ה"א - דף ג] כתובות

בשעת נישואין, ובגליל לא היו עושין כן וכו' עד ישינן במקום חתן ובמקום כלה, ובגליל לא היו עושין כן, מאי כדון? עליה להביא ראייה שהיא ממשפחת טרוקטי. רבי ירמיה סבר מימר מנהג יהודה בגליל, אמר ליה רבי יוסי וכי מנהג יהודה בגליל עדות תורה היא? אלא מנהג יהודה ביהודה, ומנהג גליל בגליל. מכיון דתימר אינה עדות תורה, לא יעמיד? אלא שלא יפרצו בנות ישראל בזימה, אם בשביל שלא יפרצו בנות ישראל בזימה, אפילו מעמיד לא יהא נאמן? רבי יוסי בשם רבי אילא אין אדם עשוי להוציא יציאותיו ולהוציא שם רע על אשתו, אם משום שאין אדם עשוי להוציא יציאותיו ולהוציא שם רע על אשתו, אפילו אינו מעמיד יהא נאמן? אמר רבי הילא מפני חשד אחד מפני פרוץ אחד. מה אנן קיימין,

לא יכול לטעון טענת בתולין. שואלת הגמ' מכיון דתימר היות ואתה אומר שהושבינן אינה עדות תורה, א"כ שהוא לא יעמיד בכלל את הושבינן? אלא אומרת הגמ' שתיקנו את הושבינן, כדי שלא יפרצו בנות ישראל בזימה, כיון שהן יפחדו שמה הן יתפסו שזינו, שואלת הגמ' אם הבעל אינו נאמן, וכל מה שהושבינן נמצאים זה רק בשביל שלא יפרצו בנות ישראל בזימה, א"כ אפילו הבעל מעמיד את הושבינן שהוא לא יהא נאמן לומר שמצא שפתחה פתוח? מתרצת הגמ' רבי יוסי בשם רבי אילא אומר שהיות ואין אדם עשוי להוציא יציאותיו על סעודת הנישואין ולהוציא שם רע על אשתו, לכך הוא נאמן, שואלת הגמ' אם משום שאין אדם עשוי להוציא יציאותיו ולהוציא שם רע על אשתו, א"כ אפילו אם הבעל אינו מעמיד הושבינן שיהא נאמן? אמר רבי הילא מפני חשד אחד ומפני פרוץ אחד שהוא מוציא יציאות על סעודת הנישואין בשביל הנאת לילה אחד. שואלת הגמ' ומה אנן קיימין מה אותו אחד עשה כשהוא שלא נהג

בשעת נישואין, ובגליל לא היו עושין כן וכו' (דהיינו המביא לבית הדפוס דילג את הברייתא) עד ישינן במקום חתן ובמקום כלה, ובגליל לא היו עושין כן, וא"כ מוכח שר' יהודה מודה שיש טענת בתולים, שואלת הגמ' א"כ מאי כדון מה עכשיו, והרי ר' יהודה סובר שיש אשה שאין לה דם? אלא אומרת הגמ' שעליה להביא ראייה שהיא ממשפחת טרוקטי.

שנינו ברייתא, שכל שלא נהג כמנהג הזה, אינו יכול לטעון טענת בתולים; אומרת הגמ' שרבי ירמיה סבר מימר שכוונת הברייתא לומר שהוא לא נהג מנהג יהודה בגליל אלא הוא נהג כמנהג הגליל, והוא לא הביא הושבינן, ולכך הוא לא יכול לטעון טענת בתולין, אבל אמר ליה רבי יוסי וכי אם הוא נהג מנהג יהודה בגליל, והוא לא מצא דם, וכי זה עדות תורה היא וכי זה עדות גמורה? אלא כוונת הברייתא שהוא לא נהג מנהג יהודה ביהודה, אלא הוא לא הביא את הושבינן, או שהוא לא נהג מנהג גליל בגליל, אלא הוא נהג מנהג יהודה בגליל, והוא התייחד עם כלתו בבית אביה, אז הוא

מסכת פרק א [ה"א - דף ג] כתובות יג

אם בשפישפש ומצא - הרי מצא, אם בשלא מצא - הוא פישפש היא לא פישפשה, אלא הכין אנן קיימין בשלא פישפש ומצא, היא אומרת דם בתולים היא, והוא אומר לא כי אלא דם צפור היא, הורע כוחו שלא נהג כמנהג זה. הדא דתימר שלא להפסידה מכתובתה, אבל לקיימה אינו רשאי, משום ספק סוטה, ותייא כיי דתנינן תמן בתולה ואלמנה וכו' וכולהן מן ההין דאמר רבי הילא בשם רבי לעזר, מצא פתח פתוח אסור לקיימה, משום ספק סוטה.

תני טענת בתולים כל שהן, מעשה באשה אחת שלא נמצא לה בתולים אלא כעין החרדל, ובאת לפני רבי ישמעאל בר' יוסי, אמר לה כמותך ירבו בישראל, רבי זכריה חתניה דרבי לוי מקל לה - כאינשי ראויה לסמייה סגי נהורא, חבריה אמרין מקנתר לה - כל אשה שדמיה מעוטין, וולדיה מעוטין, רבי יוסי אמר מקלם לה - כל אשה שדמיה מעוטין, אינה מצויה לטמא טהרות.

פתוח, אסור לקיימה, משום ספק סוטה. תני בשביל לבטל את הטענת בתולים מספיק דם כל שהן, ומעשה באשה אחת שלא נמצא לה דם בתולים אלא מעט כעין גרגיר החרדל, ובאת לפני רבי ישמעאל בר' יוסי, ואמר לה כמותך ירבו בישראל, כיון שאת בתולה גמורה, ואומרת הגמ' שרבי זכריה חתניה דרבי לוי אמר, שר' ישמעאל בר' יוסי מקל לה הוא זלזל בה, דהיינו שהוא אמר שמזה שהיה כל כך קצת דם, מוכח שיש לך בעיה, ולכך שלא ירבו כמותה בישראל, והוא אמר 'ירבו כמותה' בלשון תימה, כאינשי ראויה לסמייה כמו שכאשר אנשים רואים עיור, אומרים עליו סגי נהורא שיש לו ראייה טובה, וחבריה אמרין שר' ישמעאל בר' יוסי מקנתר לה, כיון שכל אשה שדמיה מעוטין, וולדיה מעוטין, אבל רבי יוסי (האמורא) אמר שר' ישמעאל בר' יוסי מקלם לה, כיון שכל אשה שדמיה מעוטין אינה מצויה לטמא טהרות, ולכך יש שבח באשה הזו.

כמנהג, אם בשפישפש לפני הנישואין שהיא לא הכניסה סדין שיש בו דם, ולאחר הביאה הוא מצא שיש על הסדין דם, א"כ הרי מצא, ואין כאן טענה, ואם בשלא מצא דם על הסדין, א"כ אומנם הוא פישפש אבל הרי היא לא פישפשה, וא"כ מדוע הוא נאמן, והרי יתכן שבאמת היה דם על הסדין אלא שהוא הוציא סדין אחר? אלא הכין אנן קיימין אלא כאן מדובר בשלא פישפש לפני הנישואין ומצא דם על הסדין, והיא אומרת שזה דם בתולים היא, והוא אומר לא כי אלא זה דם צפור היא, וא"כ הורע כוחו של הבעל, כיון שלא נהג כמנהג הזה. ואומרת הגמ' הדא דתימר שהוא לא נאמן, זה רק שלא להפסידה מכתובתה, אבל לקיימה, אינו רשאי, משום שהיא ספק סוטה, וחוששים שהיא זינתה לאחר האירוסין, וזה תייא כיי דתנינן תמן בתולה ואלמנה וכו' כמו ששנינו לעיל, והטעם של כולהן שחוששים זה מן ההין דאמר רבי הילא בשם רבי לעזר שאם הבעל מצא פתח

מסכת פרק א [ה"ב - דף ג] כתובות

הלכה ב

מתני' בתולה כתובתה מאתים ואלמנה מנה, בתולה אלמנה גרושה וחלוצה מן האירוסין כתובתן מאתים ויש להן טענת בתולים, הגיורת והשבויה והשפחה שנפדו שנשתחררו ושנתגיירו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד כתובתן מאתים ויש להן טענת בתולים.

גמ' בתולה כתובתה מאתים: חונא בשם שמואל בשקל הקודש, רבי בא בר בינא אמר מטבע יוצא, מתניתא מסייעה לר' בא בר בינא, חמש סלעים של בן במנה צורי, שלשים של עבד, חמשים של אונס ושל מפתה, מאה של מוציא שם רע, כולן בשקל הקודש במנה צורי, ולא תנא כתובת אשה עמהן, אמר ר' אבין כלום למדו כתובת אשה - לא מאונס ומפתה, מכיון דתנינן האונס והמפתה,

הלכה ב

מתני' בתולה כתובתה מאתים זו, ואלמנה מנה מאה זו. וכן בתולה שהיא אלמנה או גרושה או חלוצה מן האירוסין - כתובתן מאתים, ויש להן טענת בתולים, כיון שהן בחזקת בתולות. ואומרת המשנה שהגיורת והשבויה והשפחה שנפדו שנשתחררו ושנתגיירו (דהיינו שהיא התגיירה יחד אם אמה שלה) פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד כתובתן מאתים ויש להן טענת בתולים, כיון שגם אם הן נבעלו כשהיו פחותות מבנות ג', אין לזה שם של בעילה.

גמ' בתולה כתובתה מאתים: אומרת הגמ' חונא בשם שמואל אומר שמשערים בשקל הקודש, והוא המטבע היוצא בצור (200 זוז, זה 960 גרם כסף), אבל רבי בא בר בינא אמר שמשערים במטבע היוצא באותו מקום (ובימיהם הוא

היה שמינית של מטבע של קודש). ואומרת הגמ' שמתניתא מסייעה לר' בא בר בינא, שהרי שנינו במשנה חמש סלעים של פדיון הבן משערים במנה צורי, וכן שלשים שקלים של עבד, שאם שור נגח עבד כנעני, בעל השור צריך לתת לאדונו. וכן חמשים שקל של אונס ושל מפתה, שהאונס או מפתה נערה בתולה, צריך לתת לה. וכן מאה שקל של מוציא שם רע, שהמוציא שם רע על אשתו שהוא לא מצא לה בתולים, הוא צריך לתת לה. כולן משערים בשקל הקודש דהיינו במנה צורי, ולא תנא והתנא לא הזכיר כתובת אשה עמהן, א"כ מוכח שאת הכתובה משערים במנה מדינה, אבל אמר ר' אבין שאין משם הוכחה, כיון שכלום וכי מהיכן למדו את הדין של כתובת אשה, וכי לא למדו את זה מאונס ומפתה, ומכיון דתנינן במשנה שהאונס והמפתה משלמים במנה צורי,

כמאן דתנא כתובת אשה עמה. עד כדון בתולה, אלמנה מאי? אמר רבי חנינא דייה לאלמנה שתיטול מחצית בתולה, אמר רבי חיה בר אדא אפילו ניתני כתובת אשה עמה, לית כל אילין רבנין פליגי? רבי חנניה ורבי יונתן תריהון אמרין מטבע יוצא, רבי יהושע בן לוי אמר מטבע יוצא, ר' יעקב בר אחא רבי אימי רבי שמעון בן לקיש בשם ר' יודן נשייא מטבע יוצא, אמר רבי יוחנן סלעים - סבירינן מהנינות ירושלמיות, אילין אמרין הכין ואילין אמרין הכין? אלא אף הוא חזר וסבר דכוותהון, אתא עובדא קומי דרבי חונא באשה שהיתה כתובתה פחותה ממאתים זוז, ואמר תטול מה שכתב לה, אמר לרבי מנא סב וחתום, אמר ליה אשוי שיטתך ונה חתים - לא רבי חונא דאמר בשם שמואל בשקל הקודש? רבי אבדומא

שמשערים את הכתובה במטבע היוצא, וכן אמר רבי יוחנן שהכתובה היא עשרים וחמש סלעים - סבירינן מהנינות ירושלמיות, שהם שווים כמטבע צורי, שזה מאתיים זוז מדינה. שואלת הגמ' אומנם אילין אמרין הכין שמשערים במטבע היוצא, אבל הרי ואילין ר' חונא אמרין הכין שמשערים במטבע של צור, וא"כ מדוע ר' חיה בר אדא אומר שמבטלים את דברי המשנה? מתרצת הגמ' אלא כיון שאף הוא ר' חונא חזר בו, וסבר דכוותהון כשאר החכמים שמשערים במטבע מדינה, שהרי אתא עובדא קומי דרבי חונא, באשה שהיתה כתובתה פחותה ממאתים זוז צורי (אך יותר ממאתים זוז מדינה), ואמר שהיא תטול מה שכתב לה, ור' חונא אמר לרבי מנא, סב קח את הכתובה הזו וחתום עליה, ור' מנא אמר ליה לר' חונא, קודם כל אשוי שיטתך תחליט מה אתה סובר, ורק אז נה חתים אני יחתום, שהרי וכי לא אתה הוא רבי חונא דאמר בשם שמואל שמשערים את הכתובה בשקל הקודש? ואמר רבי אבדומא

א"כ הרי זה כמאן דתנא כתובת אשה עמה, שמשערים אותו במנה צורי. שואלת הגמ' עד כדון עד עכשיו הוכחת לענין הבתולה (שהרי רק כתובת בתולה נלמד מאונס ומפתה, כמו שכתוב שם פסוק וישקל כמזהר 'הבתולת'), אבל אלמנה מאי, האם ג"כ משערים בכסף צורי, או שמשערים בכסף מדינה? אמר רבי חנינא דייה לאלמנה שתיטול מחצית מכתובת הבתולה, ולא פחות מזה, ולכך משערים בכסף צורי. אבל אמר רבי חיה בר אדא שאפילו אם ניתני (במשנה שהבאנו לענין פדיון הבן ואונס ומפתה) כתובת אשה עמה, אבל וכי לית כל אילין רבנין פליגי? וכי לא כל החכמים לא נחלקו על זה, ואומרים שמשערים את הכתובה בכסף מדינה, שהרי רבי חנניה ורבי יונתן תריהון אמרין (שניהם אמרו), שמשערים את הכתובה במטבע היוצא היינו בכסף מדינה, וכן רבי יהושע בן לוי אמר שמשערים את הכתובה במטבע היוצא, וכן ר' יעקב בר אחא ורבי אימי ורבי שמעון בן לקיש בשם ר' יודן נשייא אמרו

מסכת פרק א [ה"ב - דף ד] כתובות

דציפורי בשם רבי חונא מ'שם ויתור, מעתה אשה שהיתה כתובתה פחותה ממאתים
תטמין כתובתה, כדי שתיטול בשקל הקודש?!

ואלמנה מנה: אמרין בשם ר' חונה במקום שאין כותבין כתובה, אבל במקום
שכותבין כתובה, מה דו מפקא היא גובה.

אמר ר' יוחנן, ותני כן חרש שנשא פיקחת, אין לה עליו מזונות ולא כתובה,
ואם מתה הוא יורשה, שהיא רצתה לזוק לו נכסיה והוא לא רוצה לזוק
לה בנכסיו. פיקח שנשא חרשת, יש לה עליו מזונות וכתובה, ואם מתה אינו
יורשה, שהוא רוצה לזוק לה נכסיו, והיא לא רצתה לזוק לו נכסיה. וחרשת יש
לה קניין ויש לה כתובה? רבי ירמיה בשם רבי לעזר תיפותר כשכנסה - פיקחת

שהיא פקחת ורצתה לזוק ולתת לו את
נכסיה לכך הוא יורש אותה, הגם שבעצם
הנשואין לא חלו, ומצד שני היות שהוא חרש
שאינ דעתו נחשבת, ומה שהוא התחייב
בכתובה זה לא נחשב שהוא רוצה לזוק
ולתת לה בנכסיו, לכך אין לה עליו לא
מזונות ולא כתובה. ופיקח שנשא חרשת –
יש לה עליו תביעת מזונות וכתובה, ואם
מתה אינו יורשה, והטעם הוא כיון שהוא בן
דעת, ורוצה לזוק ולתת לה את נכסיו, ומצד
שני היות והיא חרשת שאין דעתה נחשבת,
ומה שהיא התחתנה זה לא נחשב שהיא
רצתה לזוק ולתת לו את נכסיה, לכך הוא
לא יורש אותה. שואלת הגמ' עדיין מדוע יש
לחרשת תביעת מזונות מבעלה הפיקח, וכי
לחרשת יש לה קניין והרי לא יכולים
להקנות לחרש כלום (כשם שלא יכולים
להקנות לבהמה, ורק לקטן שהוא יגיע לכלל
דעת, חכמים תיקנו שיוכלו להקנות לו), וא"כ
איך יש לה כתובה? מתרצת הגמ' רבי
ירמיה בשם רבי לעזר אומר תיפותר
תעמיד שכאן מדובר שכשכנסה – פיקחת

דציפורי בשם רבי חונא שהאשה הזו תקבל
רק את מה שהיה כתוב בכתובה, מ'שם ויתור
כיון שהיא ויתרה, לכך אין לה אלא מה
שבעלה כתב לה בכתובה, וא"כ יש לשאול
מעתה אשה שהיתה כתובתה פחותה
ממאתים זוז צורי, שהיא תטמין את
כתובתה, כדי שתיטול בשקל הקודש?
אלא ע"כ שר' חונא חזר בו, והוא סובר שהיא
נוטלת לפי המטבע היוצא.

ואלמנה מנה: אומרת הגמ' אמרין בשם ר'
חונה שכל מה שהמשנה אומרת שכתובת
האלמנה היא רק מנה, זה דוקא במקום שאין
כותבין כתובה, והם סומכים על תקנת
חכמים, אבל במקום שכותבין כתובה, א"כ
מה שכתוב בכתובה דו מפקא שהיא מוציאה
היא גובה, דהיינו שהיא תגבה מה שבעלה
כתב לה (ולא תאמר שחכמים קבעו שכתובת
האלמנה היא דוקא מנה ולא יותר).

אמר ר' יוחנן, ותני כן וכן שנינו בברייתא
כדברי ר' יוחנן, חרש שנשא פיקחת – אין
לה עליו לא תביעת מזונות, ולא כתובה,
ואם מתה הוא יורשה, והטעם הוא כיון

מסכת פרק א [ה"ב - דף ד] כתובות יז

כנסה, רבי יעקב בר אחא בשם רבי לעזר שכנסה פיקחת ונתחרשה, מכל מקום לא פיקחת כנסה? רבי יעקב בר אחא בשם רבי לעזר תיפתר שהיתה חרשת ונתפקחה, שלא תאמר הואיל והיתה חרשת תחילה אין לה כתובה, לפום כן צריך למימר יש לה, רבי יוסי לא אמר כן אלא אילו מי שבא על החרשת שמא אין לה קנס? וכל שאין לה קנס אין לה כתובה, אמר ר' יודן וכי בקנס הדבר תלוי? הרי בוגרת אין לה קנס, וכתובתה מאתים, הרי בתולה מן הנישואין יש לה קנס, וכתובתה מנה. חרש או שוטה שכנסו פיקחת, אף על פי שחזר החרש ונתפקח שוטה ונשתפה, אין לה כתובה, רצה לקיימה כתובתה מנה, רבי לעזר בשם ר' חנינה והוא שבא עליה משנתפקח ומשנשתפה, אבל אם לא בא עליה משנתפקח ומשנשתפה, אפילו כתובת מנה אין לה.

החרשת באונס או בפיתוי שמא אין לה קנס? והרי ודאי שיש לה קנס, והרי רק כל שאין לה קנס אין לה כתובה, אבל לחרשת שיש קנס יש כתובה, אבל אמר ר' יודן וכי בקנס הדבר תלוי? והרי לבוגרת אין לה קנס, ואפ"ה כתובתה מאתים, וכן הרי לבתולה מן הנישואין יש לה קנס, ואפ"ה כתובתה מנה, וא"כ אומנם יש לחרשת קנס, אבל אין לה כתובה, כיון שלא יכולים לזכות לה כלום. וממשיכה הברייתא ואומרת, שחרש או שוטה שכנסו פיקחת, אף על פי שחזר החרש ונתפקח והתחיל לשמוע טוב, או השוטה ונשתפה, אין לה כתובה מחמת הנישואין הראשונים, ואם הוא רצה לקיימה – כתובתה מנה, כיון שזה נישואין חדשים של בעולה, אמר רבי לעזר בשם ר' חנינה והוא שבא עליה משנתפקח או משנשתפה, ואז יש לה כתובת מנה, אבל אם לא בא עליה משנתפקח ומשנשתפה, א"כ אפילו כתובת מנה אין לה, כיון שהוא צריך לעשות בה קידושין חדשים.

כנסה ורק אח"כ היא התחרשה, שואלת הגמ' רבי יעקב בר אחא בשם רבי לעזר שואל, אם מדובר שכנסה פיקחת ורק אח"כ היא נתחרשה, א"כ מה איכפת לך שהיא התחרשה, ומדוע אינה יורשה, והרי מכל מקום וכי לא פיקחת כנסה? אלא אמר רבי יעקב בר אחא בשם רבי לעזר תיפתר תעמיד שכאן מדובר שהיתה חרשת ונתפקחה והוא לא בעל אותה לאחר מכאן בפני עדים, ולכך אין כאן קידושין חדשים, אלא רק ממשיך הקידושין הראשונים, ולכך מחדשת הברייתא שיש לה מזונות, שלא תאמר הואיל והיתה חרשת תחילה (והוא עדיין לא עשה לה קידושין חדשים) א"כ אין לה מזונות וכתובה, לפום כן צריך למימר שיש לה (אבל הוא לא יורשה, כיון שמה שהיא נשארה תחתיו, זה לא היה מחמת שהיא רצתה בזה, אלא זה מכיון שהיא לא יכולה להתגרש ממנו), אבל רבי יוסי לא אמר כן בדברי ר"א, אלא ר' יוסי סובר שיש לחרשת כתובה, שהרי אילו מי שבא על

מסכת פרק א [ה"ג - דף ד] כתובות

פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד: רבי יוסי בשם ר' חייה בר אשי, רבי יונה רב חייה בר אשי בשם רב, למה זו דומה? לעושה גומא בבשר וחוזר ומתמלא, תני רבי חייה לעוכר את העין וחוזרת וצוללת, א"ר יוסי מתניתא אמרה כן פחותות מיכן כנותן אצבע בעין. אמר רבי אבין [תהילים נו] אֶקְרָא לֵאלֹהִים עָלְיֹן לֹאֵל גֹּמֵר עָלַי - בת שלש שנים ויום אחד ונמלכין ב"ד לעברו הבתולין חוזרין, ואם לאו אין הבתולין חוזרין.

הלכה ג

מתני' הגדול שבא על הקטנה, והקטן שבא על הגדולה, ומוכת עץ, כתובתן מאתים דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים מוכת עץ כתובתה מנה.

גמ' הגדול שבא על הקטנה וכו': איזהו קטן ואיזהו קטנה? משום רבי יהודה בן חגרא אמרו קטן פחות מבן תשע שנים ויום אחד, וקטנה פחותה מבת

תינוקת בת שלש שנים ויום אחד (בחודש אדר) שבתוליה נושרים, ואם נמלכין ב"ד לעברו את השנה, א"כ הבתולין חוזרין, כיון שהתברר שזה אינו אדר, וא"כ היא עדיין לא בת ג' שנים, ואם לאו ואם לא עיברו את השנה, אין הבתולין חוזרין.

הלכה ג

מתני' הגדול שבא על הקטנה, והקטן שבא על הגדולה, ומוכת עץ

דהיינו אשה שקיבלה מכה מעץ באותו המקום, ובתוליה נשרו, כל אלו כתובתן מאתים דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים מוכת עץ כתובתה מנה.

גמ' הגדול שבא על הקטנה וכו':

מבארית הברייתא איזהו קטן ואיזה היא קטנה? משום רבי יהודה בן חגרא אמרו שקטן היינו פחות מבן תשע שנים ויום אחד, וקטנה היינו פחותה מבת

פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד: רבי יוסי בשם ר' חייה בר אשי, אומר, ורבי יונה אמר שרב חייה בר אשי אמר את זה בשם רב, מדוע אם באו על הקטנה כשהיא פחותה מבת ג' זה לא עושה אותה לבעולה? כיון שלמה הבעילה הזו דומה? לעושה גומא בבשר וחוזר ומתמלא, וכן גם הבתולים חוזרין לאחר הבעילה בפחות מבת ג', לכך זה לא פוגם. תני רבי חייה שהבעילה הזו דומה לנותן אצבע בעין ועוכר את העין הראיה מיטשטשת, וחוזרת וצוללת ואח"כ הראיה חוזרת לקדמותה, א"ר יוסי שמתניתא אמרה כן כדברי ר' חייה, שהרי שנינו במסכת נדה שהבועל את הפחותות מיכן (מבת ג') הרי זה כנותן אצבע בעין. אמר רבי אבין על הפסוק אֶקְרָא לֵאלֹהִים עָלְיֹן לֹאֵל גֹּמֵר עָלַי, דהיינו שהקב"ה 'גומר' ומסכים 'עלי' על מעשה בית הדין, כשמעברים את השנה, וזה ניכר כאשר אחד בא על

מסכת פרק א [ה"ג - דף ד'] כתובות יט

שלש שנים ויום אחד. ניהא גדול שבא על הקטנה הבתולין חוזרין, קטן שבא על הגדולה אין הבתולין חוזרין? אמר רבי אבין תיפתר שבא עליה שלא כדרכה, אמר רבי יוסי ברבי אבין ואפילו תימא בכדרכה, קטן ביאתו ביאה, אבל אין בו כח ליגע בסימנין, ותני כן מעשה שעיברה ובתוליה קיימין.

ומוכת עץ כתובתן מאתים דברי רבי מאיר וכו': מתיבין לרבי מאיר, בתולין אין כאן, ותימר כתובתה מאתים? אמר לון וכי בבתולין הדבר תלוי? הרי בוגרת אין לה בתולים וכתובתה מאתים, הרי בתולה מן הנישואין יש לה בתולים וכתובתה מנה, מאי כדון? בוגרת לא בטל חינה בתולה מן הנישואין בטל חינה, מה פליגין, במוכת עץ, דר"מ אמר לא בטל חינה, ורבנין אמרין בטל חינה.

תני בתולה הנבעלת מן הקטן וממי שאינו איש כשירה לכהונה, תני ר' חלפתא בר שאול כשירה אפי' לכ"ג, ר' יוסי ור' אמי מקשי מה בינה לבין הנבעלת באצבע,

הדבר תלוי? והרי לבוגרת אין לה בתולים ואפי"ה כתובתה מאתים, וכן הרי הבתולה מן הנישואין יש לה בתולים ואפי"ה כתובתה מנה, שואלת הגמ' א"כ מאי כדון מה עכשיו, ובמה תלוי הכתובה? מתרצת הגמ' שלבוגרת לא בטל חינה ולכך כתובתה מאתים, ובתולה מן הנישואין היות ובטל חינה לכך כתובתה מנה, ובמה ר"מ וחכמים פליגין, במוכת עץ, דר"מ אמר שלא בטל חינה ולכך כתובתה מאתים, ורבנין אמרין שבטל חינה ולכך כתובתה מנה.

תני בתולה הנבעלת מן הקטן הפסול לכהונה, כגון שהוא עבד או ממזר, וממי שאינו איש היינו נבעלה לבהמה, היא נשארה כשירה לכהונה, ואומרת הגמ' שתני ר' חלפתא בר שאול שהיא כשירה אפי' לכ"ג, שואלת הגמ' ר' יוסי ור' אמי מקשי מה בינה לבין הנבעלת באצבע, היינו שהוציאו לה את הבתולים ע"י אצבע,

שלש שנים ויום אחד. שואלת הגמ' זה ניהא שגדול שבא על הקטנה שכתובתה מאתים, כיון שהבתולין חוזרין, אבל קטן שבא על הגדולה מדוע כתובתה מאתים, והרי אין הבתולין חוזרין? אמר רבי אבין תיפתר שאותו קטן בא עליה שלא כדרכה, וא"כ הוא לא פגם את בתוליה, וג"כ אין לביאתו שם ביאה, לכך כתובתה מאתים. אבל אמר רבי יוסי ברבי אבין, ואפילו תימא שאותו קטן בא על הגדולה בכדרכה, אבל אומנם הקטן ביאתו ביאה, אבל אין בו כח ליגע בסימנין ולקרוע אותם, ולכך כתובתה מאתים, ותני כן וכן שנינו שמעשה היה בבתולה שעיברה ע"י ביאת קטן, ובתוליה עדיין היו קיימין.

ומוכת עץ כתובתן מאתים דברי רבי מאיר וכו': אומרת הגמ' שחכמים מתיבין מקשים לרבי מאיר, הרי הבתולין אין כאן, ותימר שכתובתה מאתים? אמר לון ר"מ וכי תשלום הכתובה בבתולין

מסכת פרק א [ה"ג - דף ה] כתובות

אִילוּ הִנְבַּעֲלָת בַּאֲצַבַּע שְׁמָא אֵינָה פְּסוּלָה לְכַהוֹנָה? אָמַר ר' חֲגִי תִּפְתֹּר שְׁבָא עָלֶיהָ שְׁלֹא כְּדִרְכָּהּ, בַּעַל רַבִּי חֲגִי מִיְּהִדֵּר בֵּיתָה, א"ל רַבִּי אַבָּא לֹא תַּהְדוּר בָּךְ, וְלִמָּה בַּעַל רַבִּי חֲגִי מִיְּהִדֵּר בֵּיתָה, מִן הַדִּין דְּכַתִּיב [וַיִּקְרָא כֹא] וְהוּא אִשָּׁה בְּבִתּוּלָיָה יָקָח, עַד שֶׁתַּהַא בְּתוּלָה מִשְׁנֵי צַדִּיָּה, וּדְכוּתָהּ [בְּרֵאשִׁית כד] בְּתוּלָה וְאִישׁ לֹא יִדְעָהּ, בְּתוּלָה מִכְּדִרְכָּהּ, וְאִישׁ לֹא יִדְעָהּ שְׁלֹא כְּדִרְכָּהּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק בֶּן אֱלֵעָזָר אֲפִילוּ בִּידֵיהָ לֹא תִּבַּע בָּהּ, שְׁנֵאמַר [תְּהִלִּים קכח] כִּי לֹא יִנּוּחַ שֶׁבֶט הָרָשָׁע עַל גּוֹרֵל הַצְּדִיקִים. מַה עֵבֶד לָהּ רַבִּי חֲגִי עַד שְׁלֹא יַחְזוֹר בּוֹ? פֶּתֶר לָהּ בְּהַעֲרִיָּה, וְלִמָּה לִית רַב יוֹסִי פֶתֶר לִיהָ בְּעַרְיָיָה? אָמַר רַבִּי מִנָּא דְהִיא צְרִיכָה לִיהָ - רַבִּי יוֹסִי בַּעַל הַעֲרִיָּה בּוֹכּוֹר מִהוּ, הַעֲרִיָּה בְּבַהֲמָה מִהוּ, כִּד שְׁמַע רַבִּי יִרְמְיָה הָדָא דְרַבִּי חֲגִי אָמַר לֹא עַל הָדָא הוּא רַבִּי אֲמִי מְקַשִּׁי.

וְהָרִי אִילוּ הִנְבַּעֲלָת בַּאֲצַבַּע שְׁמָא אֵינָה פְּסוּלָה לְכַהוֹנָה גְּדוּלָּה? וְהָרִי וְדָאִי שְׁהִיא פְּסוּלָה לְכ"ג, וְא"כ אִיךְ יִתְכֵּן לִמָּר שֶׁהִנְבַּעֲלָת לְבַהֲמָה שְׁהִיא כְּשֶׁרָה לְכ"ג? מִתְרַצָּת הִגְמ' אָמַר ר' חֲגִי תִּפְתֹּר תַּעֲמִיד שְׁכָאן מְדוּבֵר שֶׁהִבְהֵמָה בָּאָה עָלֶיהָ שְׁלֹא כְּדִרְכָּהּ, וְהִיּוֹת וּבִיאָת בַּהֲמָה אֵינָה נִחְשָׁבֶת לְבִיאָה, וּבְתוּלָה נִשְׁאָרָו שְׁלֵמִים, לָכֵךְ הִיא כְּשֶׁרָה גַם לְכ"ג, וְאִמְרַת הִגְמ' שְׁבַעַל רַבִּי חֲגִי מִיְּהִדֵּר בֵּיתָה (לְחֻזּוֹר בּוֹ) וְלִמָּר שֶׁגַם אִם הִבְהֵמָה בָּאָה עַל הַבְּתוּלָה שְׁלֹא כְּדִרְכָּהּ, הִיא פְּסוּלָה לְכ"ג, אֲבָל א"ל רַבִּי אַבָּא לֹא תַּהְדוּר בָּךְ, וּמִבְּאֵרֶת הִגְמ' וְלִמָּה בַּעַל רַבִּי חֲגִי מִיְּהִדֵּר בֵּיתָה, מִן הַדִּין דְּכַתִּיב וְהוּא אִשָּׁה בְּבִתּוּלָיָה יָקָח, וּמִכָּאן שֶׁכ"ג צָרִיךְ לִישָׁא אִשָּׁה עַד שֶׁתַּהַא בְּתוּלָה מִשְׁנֵי צַדִּיָּה, וְר' חֲגִי רָצָה לִמָּר שְׁבִיאָת בַּהֲמָה נִחְשָׁבֶת לְבִיאָה. וְדָרָךְ אֲגַב אִמְרַת הִגְמ' וּדְכוּתָהּ מַה שֶׁכְּתוּב אֲצֶל רַבְּקָה וְהַנֶּעֱרַךְ טִבֵּת מִרְּאָה מְאֹד, בְּתוּלָה וְאִישׁ לֹא יִדְעָהּ, הִיּוֹנוּ בְּתוּלָה מִכְּדִרְכָּהּ, וְאִישׁ לֹא יִדְעָהּ אֲפִי שְׁלֹא כְּדִרְכָּהּ, וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק בֶּן אֱלֵעָזָר שֶׁאֲפִילוּ בִּידֵיהָ לֹא תִּבַּע בָּהּ דְּהִיּוֹנוּ אֲפִי לֹא מִישְׁמֹשׁוּ אֶת אֲבִרְיָה, שְׁנֵאמַר

הִצְדִּיקִים. וְאִמְרַת הִגְמ' מַה עֵבֶד לָהּ אִיךְ רַבִּי חֲגִי יִסְבִּיר אֶת הַבְּרִייתָא שֶׁכְּתוּב בָּהּ שֶׁאִם הִבְהֵמָה בָּאָה עָלֶיהָ שְׁהִיא כְּשֶׁרָה לְכ"ג עַד שְׁלֹא יַחְזוֹר בּוֹ (בְּפַעַם הַשְּׁנִיָּה), וְהָרִי ר' חֲגִי רָצָה לִמָּר שֶׁגַם אִם הִבְהֵמָה בָּאָה עָלֶיהָ שְׁלֹא כְּדִרְכָּהּ, הִיא נִפְסֶלֶת לְכ"ג? מִתְרַצָּת הִגְמ' שֶׁר' חֲגִי פֶתֶר לָהּ רָצָה לְהַעֲמִיד בְּהַעֲרִיָּה (בְּהַעֲרָאָה), וְאִמְרַת הִגְמ' וְלִמָּה לִית רַב יוֹסִי פֶתֶר לִיהָ בְּעַרְיָיָה וּמְדוּעָה ר' יוֹסִי שֶׁהִקְשָׁה "מַה בֵּינָה לְנִבְעֵלָת בַּאֲצַבַּע" לֹא הַעֲמִיד אֶת הַבְּרִייתָא בְּהַעֲרָאָה? מִתְרַצָּת הִגְמ' אָמַר רַבִּי מִנָּא כִּיּוֹן דְּהִיא צְרִיכָה לִיהָ שֶׁר' יוֹסִי הִסְתַּפֵּק בְּדַבְּרָהּ, שֶׁהָרִי רַבִּי יוֹסִי בַּעַל, הַעֲרִיָּה בּוֹכּוֹר מִהוּ, הַעֲרִיָּה בְּבַהֲמָה מִהוּ, הָאִם רַק לַעֲנִיִּין נָדָה וְעֵרִיּוֹת הַתּוֹרָה חִידְשָׁה שֶׁהַעֲרָאָה כְּגַמֵּר בִּיאָה, אֲבָל בְּשֶׁאֵר הַבִּיאוֹת לֹא נִאֲמַר הַחִידוּשׁ הַזֶּה, אוֹ שׁוּזָה נִאֲמַר לַעֲנִיִּין כֹּל בִּיאוֹת, וְלָכֵךְ ר' יוֹסִי לֹא הִיָּה יָכוֹל לְהַעֲמִיד בְּהַעֲרָאָה, וְאִמְרַת הִגְמ' כִּד שְׁמַע רַבִּי יִרְמְיָה הָדָא דְרַבִּי חֲגִי שֶׁהַבְּרִייתָא מְדַבֵּרֶת לַעֲנִיִּין הַעֲרָאָה, אָמַר לֹא עַל הָדָא הוּא רַבִּי אֲמִי מְקַשִּׁי שֶׁעַל זֶה ר' אֲמִי לֹא הִיָּה מְקַשֵּׁה "מַה בֵּינָה לְנִבְעֵלָת בַּאֲצַבַּע".

הלכה ד

מתני' בתולה אלמנה גרושה וחלוצה מן הנישואין, כתובתן מנה ואין להן טענת בתולים, הגיורת והשבויה והשפחה שנפדו או שנתגירו או שנשתחררו יתירות על שלש שנים ויום אחד, כתובתן מנה ואין להן טענת בתולים.

גמ' בתולה אלמנה גרושה וחלוצה מן הנישואין וכו': איזו היא בתולה מן הנישואין? אמר רבי יוחנן כל שנכנסה לחופה ועידה מעידין אותה שלא נבעלה, אמר רבי יוסי הדא אמרה נשא אשה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה - אין זה מקח טעות להפסידה מכתובת מנה, נשא אשה בחזקת שלא זינתה ונמצאת שזינתה - אין זה מקח טעות להפסידה מכתובת מנה.

הגיורת והשבויה והשפחה וכו': רבי לעזר שאל, הבא על שפחה משומרת מהו? נישמענה מן הדא יכול הבא על שפחה ארמית יהא חייב, תלמוד לומר

הלכה ד

מתני' בתולה שהיא אלמנה או גרושה או חלוצה מן הנישואין כתובתן מנה, כיון שהיא היתה כבר נשואה, לכך אין לה חן כבתולה, ולכך כתובתה רק מנה, ואין להן טענת בתולים, היות והיא נישאה כבר, לכך תולים שהיא נבעלה לבעלה, עוד לפני החופה. הגיורת והשבויה והשפחה שנפדו או שנתגירו או שנשתחררו יתירות על שלש שנים ויום אחד, ולכך יש חשש שהן נבעלו לאחר גיל ג', ולכך כתובתן מנה, ואין להן טענת בתולים.

גמ' בתולה אלמנה גרושה וחלוצה מן הנישואין וכו': מבארת הגמ' איזו היא בתולה מן הנישואין, והרי כל נשואה היא בחזקת בעולה? אמר רבי יוחנן כל שנכנסה לחופה ועידה מעידין אותה שלא נבעלה, היינו שלא התייחדה עם בעלה. אמר רבי יוסי הדא אמרה מכאן מוכח שאם אחד נשא אשה בחזקת שהיא

בתולה (כמו כאן שיש עדים שהיא לא נבעלה) ונמצאת בעולה, אין זה מקח טעות להפסידה מכתובת מנה, אלא יש לה כתובת מנה, ויותר מזה אומר ר' יוסי, שאם אחד נשא אשה בחזקת שלא זינתה, ונמצאת שזינתה לפני הנישואין אין זה מקח טעות להפסידה מכתובת מנה, שהרי כאן כשהיא נמצאה בעולה, יתכן שזה מחמת זנות, שהרי יש עדים שהיא לא התייחדה עם בעלה לאחר הנישואין, ואפי"ה יש לה כתובה.

הגיורת והשבויה והשפחה וכו': שואלת הגמ' רבי לעזר שאל, הבא על שפחה שהשתחררה לאחר ג' שנים, אלא שהיא היתה משומרת שלא נבעלה, מהו האם כתובתה מאתיים ככתובת הבתולה, או שכתובתה מנה? מתרצת הגמ' נישמענה מן הדא שאפשר להוכיח ממה שלמדנו בברייתא, יכול הבא על שפחה ארמית על ידי פיתוי יהא חייב לשלם לה את הקנס? לכך תלמוד לומר

[שמות כב] מָהֵר יִמְהָרְנָה לוֹ לְאִשָּׁה, אֶת שִׁישׁ לוֹ הוּיִיה בָּהּ, יֵצֵא שְׂפָחָהּ, אוּ מִי שֶׁאֵין לוֹ הוּיִיה בָּהּ, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ הוּיִיה, הֵא אִם יֵשׁ לוֹ הוּיִיה בָּהּ יֵשׁ לָהּ קֶנֶס, וְכָל שִׁישׁ לָהּ קֶנֶס יֵשׁ לָהּ כְּתוּבָהּ, אָמַר רַבִּי יוֹדֵן וְכִי בְּקֶנֶס הִדְבַּר תְּלוּי? הֲרִי בּוֹגֶרֶת אֵין לָהּ קֶנֶס וְכְתוּבָתָהּ מֵאֲתִים, הֲרִי בְּתוּלָהּ מִן הַנִּישׁוּאִין יֵשׁ לָהּ קֶנֶס וְכְתוּבָתָהּ מִנָּה. אָמַר רַבִּי זְעִירָא קוֹמִי רַבִּי מִנָּה תִּפְתָּר בְּשִׁנְתִּגִּיירוֹ אוּ שְׁנִשְׁתַּחֲרָרוּ פְּחוּתוֹת מִבְּנוֹת שְׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, א"ל אִם בְּשִׁנְתִּגִּיירוֹ אוּ שְׁנִשְׁתַּחֲרָרוּ פְּחוּתוֹת מִבְּנוֹת ג' שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, כִּי־יִשְׂרָאֵל הֵן.

תני סומה ואיילונית יש להן טענת בתולין, סומכוס אומר משם רבי מאיר סומה אין לה טענת בתולים, ומה טעמא דרבי מאיר? אני אומר מצא ואיבר, מה טעמא דרבנן? יכולה היא לתופשו, מה עבד לה רבי מאיר? יכול הוא לדחות ברוק.

שנשחררו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד, שהיות והיא בחזקת בתולה יש לה קנס, א"ל ר' מנא שהטענה הזו לא נכונה, כיון שאם בשנתגירתו או שנשחררו פחותות מבנות ג' שנים ויום אחד, א"כ כישראליות גמורות הן.

תני סומה ואיילונית יש להן טענת בתולין, ולא תאמר שלאילונית אין בתולים כשם שאין לה שְׂדֵים וְרָחִם, אבל **סומכוס אומר משם רבי מאיר שלסומה אין לה טענת בתולים**, ומבאר הגמ' **מה טעמא דרבי מאיר שלסומה אין טענת בתולים?** כיון שאני אומר שהבעל מצא שהיא בתולה, והוא איבר אותם, ולכך הוא לא נאמן, ואומרת הגמ' **ומה טעמא דרבנן?** כיון שיכולה היא לתופשו את הבגד עד שתראה אותו לשושבינן שלה, ואומרת הגמ' א"כ מה עבד לה רבי מאיר עם הטענה של חכמים? כיון שר"מ סובר שיכול הוא לדחות (לכבס) את טיפות הדם שעל הסדין ברוק כשהסדין בִּיָּדָהּ, ולכך הוא לא נאמן.

מָהֵר יִמְהָרְנָה לוֹ לְאִשָּׁה, מכאן שרק את שיש לו הוייה (קידושין) בה, לה הוא משלם את הקנס, יצא המפתח את השפחה, או מי שאין לו בה הוייה (קידושין) בה, שאינו משלם לה את הקנס, וא"כ משמע מהברייתא שרק מפני שאין לו בה הוייה לכך הוא אינו משלם את הקנס, אבל האם יש לו הוייה בה יש לה קנס, דהיינו שאם הוא בא על שפחה משוחררת שהיא בתולה, הוא ישלם לה את הקנס, והרי כל שיש לה קנס יש לה כתובה, שהרי לומדים את הדין של תשלום הכתובה מהקנס, וא"כ מוכח מכאן שהנושא שפחה משוחררת כשהיא בתולה, כתובתה מאתיים, אמר רבי יודן שאין הוכחה מהברייתא, שהרי וכי תשלום הכתובה בקנס הדבר תלוי? והרי לבוגרת אין לה קנס ואפי"ה כתובתה מאתיים, וכן הרי בתולה מן הנישואין יש לה קנס ואפי"ה כתובתה מנה. וכן אמר רבי זעירא קומי רבי מנא שאין הוכחה מהברייתא כיון שתיפתר שהברייתא מדברת בשנתגירתו או

תני טענת בתולים עד שלשים יום דברי ר' מאיר, וחכמים אומרים מיד, מה אנן קיימין, אם בשבעל - מיד, אם בשלא בעל - אפילו לאחר מיכן עד כמה? אלא כן אנן קיימין בסתם, רבי מאיר אומר חזקה אדם מעמיד עצמו שלשים יום, ורבנן אמרין אפילו יום אחד אין אדם מעמיד את עצמו. רבי ירמיה בעא, מהו שיהא נאמן לומר על דר' מאיר העמדתי עצמי שלשים יום, כדי לעשות את הוולד שתוקי? נישמענה מן הדא, היבמה שאמרה בתוך שלשים יום לא נבעלתי, כופין אותו שיחלוץ לה, לאחר שלשים יום, מבקשין ממנו שיחלוץ לה, ואמר רבי לעזר דרבי מאיר היא,

נפלה ביניהם מריבה, ולכך הוא טוען בשקר שהיא לא בתולה. שואלת הגמ' רבי ירמיה בעא, מהו שיהא נאמן לומר על דר' מאיר (לשיטת ר"מ) שהעמדתי עצמי שלשים יום ולא בעלתי אותה אלא רק בסוף הל' יום, כדי לעשות את הוולד שתוקי, דהיינו שהתינוק נולד לאחר ט' חודשים מהנישואין, וכיון שהוא טוען שהוא לא בעל אותה אלא לאחר ל' יום מהנישואין, א"כ היא התעברה לפני הנישואין, והולד שתוקי, שאין אנו יודעים מיהו אביו (ומדובר כאן שהוא קידש ונשא אותה באותו היום, שאם לא כן, הולד ממזר), או שהבעל לא נאמן לפסול את בנו? מתרצת הגמ' שהבעל לא נאמן, ונישמענה מן הדא, ששינו במסכת יבמות, היבמה שאמרה (לב"ד) בתוך שלשים יום ליבום שלא נבעלתי, א"כ ב"ד כופין אותו שיחלוץ לה, כדי להתירה להינשא לשוק, אבל אם היא טענה את זה רק לאחר שלשים יום, אז רק מבקשין ממנו שיחלוץ לה, ואמר רבי לעזר שהמשנה ההיא זה מדברי רבי מאיר היא, שהבעל מעמיד את עצמו עד ל' יום, אבל לשיטת חכמים, גם כשהיא

תני טענת בתולים עד שלשים יום דברי ר' מאיר, אבל לאחר ל' יום הוא לא נאמן לומר שרק הלילה בעלתי אותה, ומצאתי שאין לה בתולים, וחכמים אומרים שהבעל נאמן לטעון טענת בתולים רק מיד, לאחר הלילה הראשון, שואלת הגמ' מה אנן קיימין, אם בשבעל אותה, א"כ צריך להיות שלכר"ע הוא יהיה נאמן רק מיד, ואם בשלא בעל אותה, דהיינו שיש עדים שהוא לא התייחד איתה, א"כ אפילו לאחר מיכן, עד כמה (הרבה) זמן צריך להיות שהוא יהיה נאמן, כיון שרק כעת הוא התייחד ובעל אותה? מתרצת הגמ' אלא כן אנן קיימין אלא כאן מדובר בסתם, דהיינו שאין עדים שהוא לא התייחד איתה, אלא שהוא אומר שרק כעת בעלתי אותה ולא מצאתי לה בתולין, רבי מאיר אומר שחזקה אדם מעמיד עצמו עד שלשים יום בלי לבעול את אשתו, ולכך הוא נאמן, אבל ורבנן אמרין שאפילו יום אחד אין אדם מעמיד את עצמו, ולכך הוא לא נאמן לומר שהוא לא בעל אותה עד עכשיו, אלא כנראה הוא בעל אותה מיד בליל הנישואין ומצא שהיא בתולה, אלא שכעת

מסכת פרק א [ה"ה - דף ה] כתובות

ואמר רבי לעזר לא שנו אלא אצל, הא אצל צרתה לא, כמה דתימר תמן לא הכל ממנה לחוב לצרתה, וכא לא הכל ממנו לחוב לבנו.

הלכה ה

מתני' האוכל אצל חמיו ביהודה שלא בעדים, אינו יכול לטעון טענת בתולים, מפני שהוא מתייחד עמה. אחד אלמנת ישראל ואחד אלמנת כהנים כתובתן מנה. בית דין של כהנים היו גובין לכתולה ארבע מאות זוז, ולא מיחו בידם חכמים.

גמ' האוכל אצל חמיו ביהודה וכו': בראשונה גזרו שמד ביהודה, שכן מסורת להם מאבותם שיהודה הרג את עשו, דכתיב [בראשית מט] יִדְּךָ בְּעֶרְףְּ אֶבְיֶיךָ, והיו הולכין ומשעבדין בהן ואונסין את בנותיהן, וגזרו שיהא איסטרטיוס

אחד אלמנה שהיא בת ישראל ואחד אלמנה שהיא בת כהנים כתובתן מנה. ואומרת המשנה שאומנם מעיקר הדין כתובת הבתולה היא מאתיים זוז, אבל בית דין של כהנים היו גובין לכתולה (הגמ' תבאר על איזה בתולה מדובר כאן) ארבע מאות זוז, ולא מיחו בידם חכמים על שגורמים קנאה ותחרות בין המשפחות.

גמ' האוכל אצל חמיו ביהודה וכו': מבארת הגמ' מדוע נהגו כך ביהודה; תני, בראשונה הרומאים גזרו שמד ביהודה, שכן מסורת להם מאבותם שיהודה הרג את עשו, כשהלכו לקבור את יעקב אבינו, וזה כמו מה דכתיב יְהוָה אֱתָהּ יוֹדֵף אֶחְיָה, כיון שִׁדְּךָ בְּעֶרְףְּ אֶבְיֶיךָ, כשתהרוג את עשיו, ולכך הרומאים היו הולכין ומשעבדין בהן באנשי יהודה, ואונסין את בנותיהן, וגזרו שיהא איסטרטיוס (שר הצבא)

באה לב"ד תוך ל' יום, היא לא נאמנת ולא כופים אותו לחלוץ לה, ועוד דבר אמר רבי לעזר שלא שנו שהיא נאמנת אלא אצל רק כלפיה, אבל הא אצל (כלפי) צרתה היא לא נאמנת, וצרתה יכולה מיד לאחר היבום שלה ללכת להתחתן, והיא לא נאמנת לומר שהיא לא נבעלה, וא"כ אומרת הגמ' כמה דתימר תמן שלא הכל ממנה (שהיא לא נאמנת) לחוב לצרתה, וא"כ גם כאן לא הכל ממנו (הוא לא נאמן) לומר לא בעלתי, כדי לחוב לבנו ולעשותו שתוקי.

הלכה ה

מתני' האוכל אצל חמיו לאחר האירוסין (שחמיו היה גר) בארץ יהודה, שלא בעדים שראו שהם לא התייחדו, אינו יכול לטעון טענת בתולים, מפני שהוא מתייחד עמה, וא"כ יתכן שהוא בעל אותה אז.

מסכת פרק א [ה"ה - דף ה] כתובות כה

בוֹעַל תַּחִּילָה, הִתְקִינוּ שִׁיחָא בַּעֲלָה בֹא עֲלֶיהָ עוֹדָה בְּבֵית אָבִיהָ, שְׂמִתוֹךְ שֶׁהִיא יוֹדַעַת שְׂאִימַת בַּעֲלָה עֲלֶיהָ, עוֹד הִיא נִגְדַּרְתָּ, מִכָּל מְקוֹם אֵין סוֹפָה לְהִיבַעֵל מֵאִיסְטֵרִטְיוֹס? אָנוּסָה הִיא, וְאָנוּסָה מוֹתֵרֶת לְבֵיתָהּ, כִּהְנֹת מָה הָיוּ עוֹשׂוֹת? מִטְּמִינֹת הָיוּ, וְיִטְמִינוּ אַף בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל? קוֹל יוֹצֵא וּמַלְכוּתָא שְׂמַעָה וְאִילִין וְאִילִין מִתְּעַרְבִּין. מָה סִימָן הִיָּה לָהֶן? קוֹל מִגְרוּס בַּעִיר - מִשְׁתָּה שֵׁם מִשְׁתָּה שֵׁם, אֹר הֵנֶר בְּבִרְרוֹר חֵיל - שְׁבוּעַ בֶּן שְׁבוּעַ בֶּן, אַף עַל פִּי שְׁבַטִל הַשְּׂמַד הַמְּנַהֵג לֹא בַטֵּל, כִּלְתּוּ שֶׁל רַבִּי הוֹשַׁעִיָּה נִכְנָסָה מַעֲוֹבֶרֶת.

בֵּית דִּין שֶׁל כֹּהֲנִים וְכו': תְּנִי וְלֹאֲלֻמְנָה מֵאֲתִים. תְּנִי אַחַד אֲלֻמְנַת יִשְׂרָאֵל וְאַחַד

בֹּזֵה, וְאִזּוּ הַכֹּהֲנוֹת יִנְצְלוּ. שׁוֹאֲלַת הַגַּמ' וְא"כ בְּנִישׁוּאֵי הַכֹּהֲנִים מָה סִימָן הִיָּה לָהֶן לְהוֹדִיעַ לְכָלֵל הַצִּיבּוֹר שֵׁשׁ נִישׁוּאִין (בְּאֹפֶן שֶׁהִרְוֵמֵאִים לֹא יִידְעוּ מִזֹּה)? מִתְּרַצַּת הַגַּמ' שְׂכַאשֶׁר הָיוּ שׁוֹמְעִים קוֹל מִגְרוּס קוֹל שֶׁל רַחִיִּים שֶׁל גְּרִיסִים כִּשְׁהֵם טוֹחֲנִים, בַּעִיר הֵינּוּ בְּמִקּוֹם שֶׁבִּדְרֵךְ כָּלֵל אֵין שֵׁם רַחִיִּים, א"כ זֶה הִיָּה סִימָן שֵׁשׁ מִשְׁתָּה שֵׁם מִשְׁתָּה שֵׁם, וְכֵן לַעֲנִיִּן בְּרִית מִילָה עָשׂוּ סִימָן, וְכַאשֶׁר הִיָּה אֹר הֵנֶר דְּלוֹק בְּבִרְרוֹר חֵיל (שֵׁם מְקוֹם), בְּמִקּוֹם שֶׁבִּדְרֵךְ כָּלֵל לֹא הָיוּ מְדַלִּיקִים שֵׁם נְרוֹת, א"כ זֶה הִיָּה סִימָן שֵׁשׁ שְׁבוּעַ בֶּן שְׁבוּעַ בֶּן בְּרִית מִילָה שְׂעוֹשִׂים אוֹתוֹ לְאַחַר שְׁבוּעַ מְלִידַת הַתִּינוּק. וְאוֹמֶרֶת הַגַּמ' שְׂאֵף עַל פִּי שְׁבַטִל הַשְּׂמַד, אִפִּי"ה הַמְּנַהֵג לֹא בַטֵּל, וְהַמְּשִׁיכּוּ לִיחַד אֶת הַחֲתָן וְהַכֹּלֵה לְאַחַר הָאִירוּסִין, וְכִלְתּוּ שֶׁל רַבִּי הוֹשַׁעִיָּה נִכְנָסָה לְחוּפָה כִּשְׁהִיא מַעֲוֹבֶרֶת, מִחֲמַת הַיַּחֲדוּד הַזֶּה.

בֵּית דִּין שֶׁל כֹּהֲנִים וְכו': תְּנִי וְלִבֵּת כֶּהֱן שֶׁהִיא אֲלֻמְנָה הַב"ד שֶׁל הַכֹּהֲנִים תִּקְנוּ לָהֶם כְּתוּבָה שֶׁל מֵאֲתִים זֶה, אֲבָל בְּרִייתָא אַחֲרַת תְּנִי שְׁנִינָה שֶׁלֹּא הוֹסִיפוּ עַל הַכְּתוּבָה שֶׁל הָאֲלֻמְנוֹת, וְאַחַד אֲלֻמְנַת יִשְׂרָאֵל וְאַחַד

בוֹעַל תַּחִּילָה, וּמִחֲמַת הַגְּזֵרָה הַזֶּה, הִיָּה חֲשֵׁשׁ שְׂמָא בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל יִזְנוּ, שְׁהָרִי הַבַּעֵל לֹא יִכִּיר בֹּזֵה, שְׁהָרִי בֵּין כֹּהֵן הוּא כּוֹנֵס אוֹתָהּ כִּשְׁהִיא לֹא בְּתוּלָה, לִכְךָ הִתְקִינוּ שִׁיחָא בַּעֲלָה בֹא עֲלֶיהָ כִּשְׁהִיא עֲדִיין עוֹדָה בְּבֵית אָבִיהָ, שְׂמִתוֹךְ שֶׁהִיא יוֹדַעַת שְׂאִימַת בַּעֲלָה עֲלֶיהָ, אִם הִיא תִּימָצָא בַּעֲלָה, לִכְךָ עוֹד הִיא נִגְדַּרְתָּ, שׁוֹאֲלַת הַגַּמ' מָה זֶה מְשֻׁנָּה אִם הִיא תִּזְנוּה, וְהָרִי מִכָּל מְקוֹם וְכו' אֵין סוֹפָה לְהִיבַעֵל מֵאִיסְטֵרִטְיוֹס? מִתְּרַצַּת הַגַּמ' שְׁבַבְעִילָה הַזֶּה אֵינָה נֹאסֶרֶת, שְׁהָרִי אָנוּסָה הִיא, וְאָנוּסָה מוֹתֵרֶת לְבֵיתָהּ (לְבַעֲלָה), שׁוֹאֲלַת הַגַּמ' וְהַכֹּהֲנוֹת מָה הָיוּ עוֹשׂוֹת וְהָרִי אִשֶּׁת כֶּהֱן שְׂנֵאֲנָסָה אִסּוּרָה לְבַעֲלָה? מִתְּרַצַּת הַגַּמ' שְׂמִטְמִינֹת הָיוּ אֶת זֶמֶן הַנִּישׁוּאִין, שׁוֹאֲלַת הַגַּמ' א"כ וְיִטְמִינוּ אַף בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל אֶת זֶמֶן הַנִּישׁוּאִין, וְהֵן לֹא יִיבַעְלוּ לְהַגְמוֹן? מִתְּרַצַּת הַגַּמ' שֶׁאִם כּוֹלֵם יִסְתִּירוּ אֶת זֶמֶן הַנִּישׁוּאִין, א"כ הַקוֹל יוֹצֵא שְׂמִסְתִּירִים אֶת הַנִּישׁוּאִין וּמַלְכוּתָא שְׂמַעָה וְאִזּוּ יִבְרְרוּ מִתְּחַתְּנִים, וְא"כ אִילִין וְאִילִין מִתְּעַרְבִּין וְיִבֹּאוּ לְאָנוּס גַּם אֶת הַכֹּהֲנוֹת, וְהֵן יֹאסְרוּ לְבַעֲלִיקָן, אֲבָל מִתּוֹךְ שְׂמִסְתִּירִים רַק אֶת זֶמֶן הַנִּישׁוּאִין שֶׁל הַכֹּהֲנוֹת, א"כ הַהַגְמוֹן לֹא יִבְחִין

מסכת פרק א [ה"ו - דף ו] כתובות

אלמנת כהנים כסדר הזה. אמר רבי יוסי מסתברא בת כהן לישראל תגבה - ששבטה גובה, בת ישראל לכהן לא תגבה, לא מסתייה דסליקא לכהונתא אלא דתימר תגבה, אמר רבי מנא לא מסתברא דלא חליפין - בת ישראל לכהן תגבה דסליקא לכהונתא, ובת כהן לא תגבה דנחיתא מן כהונתא, אמר ר' יוסי בר' בון אחת זו ואחת זו - קנס קנסו כהן, כדי שיהא אדם מידבק בשבטו ובמשפחתו.

הלכה ו

מתני' הנושא את האשה ולא מצא לה בתולים, היא אומרת משאירסתני נאנסתי ונסתחפה שדהו, והוא אומר לא כי, אלא עד שלא אירסתך,

שהיא ירדה מן כהונתא, והיות והיא נכנסה כעת למשפחת הישראלים, שהם לא כותבים ארבע מאות זו לכתובה, לכך היא ג"כ לא תקבל ארבע מאות זו לכתובתה, אבל אמר ר' יוסי בר' בון שאחת זו ואחת זו בין בת כהן לישראל ובין בת ישראל לכהן לא תקבל ארבע מאות זו לכתובתה, כיון שקנס קנסו כהן, כדי שיהא אדם מידבק בשבטו ובמשפחתו, ורק כאשר מתחתנים בצורה הראויה, רק אז חכמים התירו להגבות להן ארבע מאות זו לכתובתם.

הלכה ו

מתני' הנושא את האשה ולא מצא לה בתולים, היא אומרת משאירסתני נאנסתי ונסתחפה שדהו זה כאילו שהשדה שלך התקלקלה שהוצפה במים (היינו שזה הפסד שלך), וכתובתי מאתיים זו, והוא אומר לא כי אלא יתכן שנאנסת עד שלא אירסתך,

אלמנת כהנים הכתובה היא כסדר הזה. היינו של מנה.

אמר רבי יוסי מסתברא מסתבר לומר שבת כהן שמתחתנת לישראל היא תגבה ארבע מאות זו, כיון ששבטה גובה שהיא באה משבט הכהנים שגובים ארבע מאות זו לכתובה, אבל בת ישראל שמתחתנת לכהן לא תגבה ארבע מאות זו לכתובתה, כיון שלא מסתייה וכי לא מספיק לה דסליקא לכהונתא שהיא עולה דרגה בזה שהיא מתחתנת לכהן, אלא דתימר תגבה שתאמר שהיא תגבה גם ארבע מאות זו לכתובתה! אבל אמר רבי מנא שלהיפך ולא מסתברא דא (לא מסתבר דברי ר' יוסי) אלא חליפין אלא מסתבר לומר להיפך, שבת ישראל שמתחתנת לכהן היא תגבה ארבע מאות זו לכתובתה, כיון דסליקא לכהונתא שהיא נכנסת למשפחת הכהנים שהם כותבים ארבע מאות זו לכתובה, אבל ובת כהן שמתחתנת לישראל לא תגבה ארבע מאות זו לכתובתה, כיון דנחיתא

והיה מקחי מקח טעות, רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים נאמנת, רבי יהושע אומר לא מפיה אנו חיין, אלא הרי היא בחזקת בעולה עד שלא תתארס והטעתו, עד שתביא ראייה לדבריה.

גמ' רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים נאמנת: רבי ירמיה בעי מעתה אין טענת בתולים כרבן גמליאל ורבני אליעזר אלא כרבי יהושע? וחזר ואמר יש טענת בתולים כרבן גמליאל וכו' אליעזר בשותקת, ואפילו תימא במדברת - באומרת מצא ואיבד, ותהא נאמנת? לית יכול, דאמר ר' אילא בשם ר' לעזר מצא פתח פתוח, אסור לקיימה משום ספק סוטה, הכא איתמר נאמנת, והכא איתמר אינה נאמנת? תמן שניהן מודין בשהפתח פתוח. תמן תנינן היו בה מומין ועודה בבית אביה - האב צריך להביא ראייה, רבי לעזר שאל לר' יוחנן, מתניתא דרבי יהושע

מדוע הוא נאמן), שואלת הגמ' ותהא נאמנת גם בטענת ברי וברי, כיון שיש לה חזקת הגוף (שהרי היא נולדה בתולה)? מתרצת הגמ' לית יכול לא יתכן לומר כך, כיון דאמר ר' אילא בשם ר' לעזר שאם הבעל מצא פתח פתוח, אסור לקיימה משום ספק סוטה שמא היא זינתה תחתיו, שואלת הגמ' מדוע הכא במשנה איתמר שהיא נאמנת, והכא כשיש ויכוח האם היה דם בתולים איתמר שהיא אינה נאמנת? מתרצת הגמ' כיון שתמן במשנה היות ושניהן מודין בשהפתח פתוח, אלא שהיא טוענת שהיא נאנסה לפני האירוסין, לכך היא נאמנת, שהרי הוא טוען טענת שמא, אבל כאן היות זוהי טענת ברי וברי, לכך הוא נאמן. שואלת הגמ' תמן לקמן תנינן, היו בה בכלה מומין ועודה והיא עדיין נמצאת בבית אביה דהיינו שמצאו את המומים בין האירוסין לנישואין, אז האב צריך להביא ראייה שהמומים נולדו לאחר הקידושין, ורק אז יש לה כתובה, וא"כ רבי לעזר שאל לר' יוחנן, שלכא' המתניתא מדברי רבי יהושע

וא"כ היה מקחי מקח טעות וכתובתיך רק מנה (כדלעיל, שהנושא אשה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה שאין זה מקח טעות לבטל את הקידושין, אלא כתובה מנה), רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים שהיא נאמנת, כיון שהיא טוענת טענת ברי, והוא טוען טענת שמא. אבל רבי יהושע אומר שלא מפיה אנו חיין לא יכולים לסמוך על דבריה, אלא הרי היא בחזקת בעולה עד שלא תתארס והטעתו, עד שתביא ראייה לדבריה שנאנסה לאחר האירוסין.

גמ' רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים נאמנת: שואלת הגמ' רבי ירמיה בעי א"כ מעתה אין טענת בתולים כרבן גמליאל ורבני אליעזר, אלא כרבי יהושע והדבר הזה הוא תמוה? וחזר ר' ירמיה ואמר שיש טענת בתולים גם כרבן גמליאל וכו' אליעזר במקרה שהיא שותקת, ואומר ר' ירמיה שאפילו תימא במדברת ג"כ יש פעמים שהוא נאמן לטעון טענת בתולים, באומרת שהוא מצא שהיו בתולים ואיבד את הסדין (להלן הגמ' תבאר

מסכת פרק א [ה"ז - דף ו] כתובות

ודלא כרבן גמליאל ור' אליעזר? אמר ליה דברי הכל היא, שנייא היא מומין שדרכן להוולד, אמר רבי יוסי מקמא דנן חמיי רבנן מדמו מומין לכתולין, אילין ילפין מן אילין, ואילין ילפין מן אילין, בתולים ממומין - שאם בא עליה עודה בבית אביה צריך האב להביא ראייה, מומין מבתולים - שאם נולדו לה מומין ספק משנכנסה לרשותו, ספק עד שלא תיכנס לרשותו, הבעל צריך להביא ראייה מן אילין בתולין, ובתולין וכי בטלו לא בבית אביה בטלו - ואת אמר הבעל צריך להביא ראייה, וכא הבעל צריך להביא ראייה.

הלכה ז

מתני' היא אומרת מוכת עץ אני והוא אומר לא כי אלא דרוסת איש את, רבן

הם בטלו, לא בבית אביה הם בטלו! שהרי כשהיא נכנסה לחופה כבר לא היה לה בתולין, ואפי"ה את אמר שהבעל צריך להביא ראייה שהיא נאנסה לפני הקידושין, וא"כ וכא לענין המומים הבעל צריך להביא ראייה שהם נולדו לפני הקידושין (ולמעשה זה כתוב שם במשנה מפורש, אלא שמהמשנה היינו אומרים שמספיק שהבעל יביא הוכחה שהמומים היו בעודה בבית אביה, וכבר הוא ייפטר מהכתובה, לכך משמיע לך ר' יוסי, שכיון שהמומים נמצאו בבית בעלה, הבעל צריך להוכיח שהמומים היו עוד לפני הקידושין).

הלכה ז

מתני' הנושא את האשה ומצא שאין לה בתולין, והיא אומרת שאין לי את התולין כיון שמוכת עץ אני קבלתי מכה מעץ באותו המקום, וא"כ כתובתי מאתיים, והוא אומר שיתכן שלא כי שזה לא כדבריק, אלא דרוסת איש את (את בעולה), וא"כ כתובתיך הוא רק מנה, רבן

שהיא לא נאמנת, ודלא כרבן גמליאל ור' אליעזר? אמר ליה ר' יוחנן שהמשנה שלקמן היא מדברי הכל היא, ושנייא היא מומין היות שדרכן להוולד מעצמם, א"כ לא שייך לומר בזה חזקת הגוף, ולכך הוא נאמן, אבל לענין טענת בתולין, שהבתולין לא הולכים מעצמם, לכך יש לה חזקת הגוף, והיא נאמנת. אמר רבי יוסי מקמא דנן מהזמן שלפנינו חמיי רבנן ראינו שהחכמים מדמו מומין לכתולין, ולכך אילין ילפין מן אילין, ואילין ילפין מן אילין, דהיינו לומדים את דיני הבתולים ממומין, שאם בא עליה הארוס כשעודה בבית אביה, ומצא שהיא אינה בתולה, צריך האב להביא ראייה שהיא נאנסה לאחר האירוסין, ולומדים את דיני המומין מבתולים, שאם נולדו לה מומין והם נמצאו לאחר הנישואין, ויש ספק האם המומים נולדו משנכנסה לרשותו, ספק עד שלא תיכנס לרשותו, אז הבעל צריך להביא ראייה שהמומים נולדו לפני הקידושין, ולומדים את זה מן אילין בתולין, והרי הבתולין, וכי כאשר

מסכת פרק א [ה"ז - דף ו] כתובות כט

גמליאל ורבי אליעזר אומרים נאמנת, ר' יהושע אומר לא מפיה אנו חיין, אלא הרי זו בחזקת דרוסת איש, עד שתביא ראייה לדבריה.

גמ' היא אומרת מוכת עץ אני וכו': אמר רבי לעזר דרבי מאיר היא, דרבי מאיר אמר מוכת עץ כתובתה מאתים, אמר רבי יוסי והוינן סברין מימר מה פליגין ר' מאיר ואילין רבנן בשכנסה בחזקת מוכת עץ, אבל אם כנסה בחזקת בתולה ונמצאת מוכת עץ - אף רבי מאיר מודי, מן מה דתנינן היא אומרת מוכת עץ אני והוא אומר לא כי אלא דרוסת איש את, הדא אמרה אפילו כנסה בחזקת בתולה ונמצאת מוכת עץ - היא המחלוקת, רבי ירמיה בשם רבי זעירא לא אמר כן, אלא היא אומרת מוכת עץ אני וכתובתה מאתים, והוא אומר לא כי אלא דרוסת איש את ואין לך עלי כלום. מה אנן קיימין אם בשכנסה בחזקת בתולה ונמצאת מוכת עץ, אף רבי מאיר מודה, אם בשכנסה בחזקת מוכת עץ ונמצאת מוכת עץ, ניכר

מוכת עץ אני והוא אומר לא כי אלא דרוסת איש את, א"כ הדא אמרה אפילו כנסה בחזקת בתולה ונמצאת מוכת עץ, היא המחלוקת גם בזה יש את המחלוקת. אבל רבי ירמיה בשם רבי זעירא לא אמר כן, כמו מה שלמדנו עד עכשיו, שהנושא את האשה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה שיש לה כתובה מנה, אלא אין לה כתובה כלל, ולכך מבאר ר' ירמיה את המשנה בצורה אחרת; אלא היא אומרת מוכת עץ אני וא"כ כתובתה מאתים (כשיטת ר"מ), והוא אומר לא כי אלא דרוסת איש את וא"כ אין לך עלי כלום. שואלת הגמ' א"כ מה אנן קיימין איך מדובר כאן, אם בשכנסה בחזקת בתולה ונמצאת מוכת עץ, א"כ אף רבי מאיר מודה שאין לה כתובה, ואם בשכנסה בחזקת מוכת עץ ונמצאת מוכת עץ, א"כ מה הבעל טוען, וכי ניכר

גמליאל ורבי אליעזר אומרים שהיא נאמנת, ור' יהושע אומר שלא מפיה אנו חיין לא סומכים על דבריה, אלא הרי זו בחזקת דרוסת איש, עד שתביא ראייה לדבריה שהיא מוכת עץ.

גמ' היא אומרת מוכת עץ אני וכו': אמר רבי לעזר שהמשנה מדברי רבי מאיר היא, דרבי מאיר אמר שמוכת עץ כתובתה מאתים, אבל לדברי חכמים גם למוכת עץ יש כתובה רק של מנה. אמר רבי יוסי והוינן סברין מימר בתחילה חשבנו לומר מה פליגין ר' מאיר ואילין רבנן האם כתובת מוכת עץ מנה או מאתיים, זה דוקא בשכנסה בחזקת מוכת עץ דהיינו שהבעל ידע שהיא מוכת עץ, אבל אם כנסה בחזקת בתולה ונמצאת מוכת עץ, אף רבי מאיר מודי שכתובתה רק מנה, אבל מן מה דתנינן במשנתנו, שהיא אומרת

מסכת פרק א [ה"ח - דף ז'] כתובות

ל

הוא בפתח פתוח - בין בעין בין באדם? רבי הונא בשם רבי זעירא לא אמר כן, אלא היא אומרת מוכת עין אני - כן אתנית עמך, והוא אומר לא כי אלא דרוסת איש את - לא אתנית עמך כלום.

הלכה ה

מתני' ראוה מדברת עם אחד, מה טיבו של זה? איש פלוני וכהן הוא, רבן גמליאל ור' אליעזר אומרים נאמנת, רבי יהושע אומר לא מפיה אנו חייין, אלא הרי זו בחזקת בעולה לנתין ולממזר, עד שתביא ראייה לדבריה.

גמ' ראוה מדברת עם אחד וכו': מהו מדברת נבעלת, ולמה תנינן מדברת? רב אמר לשון נקי.

רבן גמליאל ור' אליעזר אומרים נאמנת: רבי יעקב בר אחא בשם ר' יאשיה הלכה כרבן גמליאל וברבי אליעזר - משום שנים שרבו על אחד, רבי יוסי בעי, אם

רבן גמליאל ור' אליעזר אומרים שהיא נאמנת, אבל רבי יהושע אומר שלא מפיה אנו חייין לא סומכים על דבריה, אלא הרי זו בחזקת בעולה לנתין או לממזר, וא"כ היא נפסלה לכהן, עד שתביא ראייה לדבריה שהיא נבעלה לאדם מיוחד (נתיק, הוא מהגבעונים, ודוד המלך פסל אותם מלבוא בקהל, כמו שנאמר "והגבענים לא מבני ישראל").

גמ' ראוה מדברת עם אחד וכו': אומרת הגמ' מהו מדברת היינו נבעלת, ולמה תנינן מדברת? רב אמר שהמשנה כתבה בלשון נקיה.

רבן גמליאל ור' אליעזר אומרים נאמנת: רבי יעקב בר אחא בשם ר' יאשיה אומר, שהלכה כרבן גמליאל וברבי אליעזר, משום שנים שרבו על אחד (יחיד ורבים הלכה כרבים). שואלת הגמ' רבי יוסי בעי שאל, אם ר' יעקב בר אחא אמר את זה

הוא בפתח הפתוח, בין אם זה נפתח בעין, בין אם זה נפתח באדם? וא"כ דברי ר' ירמיה לא נכונים. ואומרת הגמ' שרבי הונא בשם רבי זעירא לא אמר כן כדברי ר' ירמיה, אלא היא אומרת שמוכת עין אני וכן אתנית עמך שאני מוכת עין, וא"כ כתובתי מאתיים, והוא אומר לא כי אלא יתכן שדרוסת איש את, שהרי לא אתנית עמך כלום, וא"כ אין לך כתובה כלל (אך זה צ"ע שהרי במקום שיש ויכוח ביניהם על המציאות גם ר"ג סובר שהיא לא נאמנת).

הלכה ח

מתני' בתולה שראוה מדברת (נבעלת) עם אחד, ואמרו לה מה טיבו של זה האם היא מיוחדת, וא"כ לא נפסלת לכהונה, או שהוא אינו מיוחדת (כגון עבד או ממזר), וא"כ נפסלת לכהונה, ואמרה להם שהוא איש פלוני וכהן (מיוחדת) הוא,

מסכת פרק א [ה"ח - דף ז] כתובות לא

הלכה למה שנים ואם שנים למה הלכה, מעתה אין יסבור רבי יוחנן כרבי יהושע, אין הלכה כרבן גמליאל וכו' אליעזר אלא כרבי יהושע?

מאי כדון? משום עדות שהאשה כשירה לה. הוון בעיי מימר - מה פליגין רבי יהושע ואילין רבנין במקום שרוב פסולין, אבל במקום שרוב כשירין, אף רבי יהושע מודי, אתא רבי יעקב בר אחא בשם רבי יוחנן, ור' אילא בשם רבי לעזר, אפילו במקום שרוב כשירין היא המחלוקת, סבר רבי יהושע הזנות רצה אחר הפסולים, אמר רבי זעירא מתניתא אמרה אפילו כשירין מזנין, דתני אפילו חסיד שבחסידים אין ממנין אותו אפיטרופוס על עריות.

ואומרת הגמ' שהוון בעיי מימר רצו בני הישיבה לומר שכל מה שפליגין רבי יהושע ואילין רבנין (ר"ג ור"א) זה דוקא במקום שרוב פסולין, אבל במקום שרוב כשירין, א"כ אף רבי יהושע מודי שהיא כשרה לכהונה, אבל אתא רבי יעקב בר אחא ואמר בשם רבי יוחנן, ור' אילא אמר את זה בשם רבי לעזר, שאפילו במקום שרוב כשירין, היא המחלוקת, כיון שסבר רבי יהושע שהזנות רצה אחר הפסולים, ולכך אנחנו תולים שהנואף היה מהפסולים, אבל אמר רבי זעירא שמתניתא אמרה שאפילו כשירין מזנין, דתני אפילו חסיד שבחסידים אין ממנין אותו להיות אפיטרופוס (לשמור) על העריות, וא"כ אין לנו לתלות שהנואף היה מהפסולים יותר מהכשרים, וכיון שכן, היות ורוב העיר כשרים לכהונה, היא כשרה לכהונה, כיון שתולים שהנואף הגיע מרוב אנשי העיר.

מהלכה דהיינו שהוא קיבל את זה מרביתו, א"כ למה הוא אמר שיש כאן את הטעם שזה שנים כנגד אחד, ואם הוא אמר את הטעם שזה שנים כנגד אחד, א"כ למה הוא היה צריך לומר שזה נאמר מהלכה, ועוד שואלת הגמ' מעתה מעכשיו שאתה אומר שהלכה כר"ג ור"א כיון שהם רבים על היחיד, א"כ אין יסבור רבי יוחנן בן נורי (שאמר לקמן לעניין הנערה שנאנסה, שאם רוב העיר משיאין לכהונה שהיא כשרה לכהן, שמשמע מדבריו, שאם אין רוב אנשי העיר משיאין לכהונה שהיא נפסלה לכהן, אפי' אם היא תאמר שהיא נאנסה ע"י אדם מיוחד) כרבי יהושע שלא מאמינים לדבריה, א"כ אין רבים כנגד היחיד, וא"כ לא יהיה הלכה כרבן גמליאל וכו' אליעזר אלא כרבי יהושע?

שואלת הגמ' מאי כדון מה עכשיו, ומדוע ר"ג ור"א מאמינים לאשה? מתרצת הגמ' משום שזו עדות יוחסין, שהאשה כשירה לה.

הלכה ט

מתני' היתה מעוברת, אמרו לה מה טיבו של עובר זה? מאיש פלוני וכהן הוא, רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים נאמנת, ור' יהושע אומר לא מפיה אנו חייין, אלא הרי זו בחזקת מעוברת מנתין וממזר, עד שתביא ראיה לדבריה.

גמ' היתה מעוברת וכו': אמר רבי לעזר הכל מודין פוולד שהוא שתוקי, ותני כן במה דברים אמורים בעידות אשה גופה, אבל פוולד הכל מודין שהוא שתוקי, אמר ליה ר' יוחנן שתוקי סתם, מצינו שתוקי כהן גדול, היך עבידא, סיעה של כהנים עוברת, ופירש אחד מהן ובעל, הרי מצינו שתוקי כהן גדול, אמר ליה רבי לעזר הרי אלמנת עיסה היא כשירה ובתה פסולה, אמר ליה כדברי שהוא מכשיר

הלכה ט

מתני' פנויה שהיתה מעוברת, ואמרו לה מה טיבו של עובר זה, האם הוא מאדם מיוחס או לא, ואמרה להם שזה מאיש פלוני וכהן (מיוחס) הוא, רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים שהיא נאמנת, ור' יהושע אומר שלא מפיה אנו חייין לא סומכים על דבריה, אלא הרי זו בחזקת מעוברת מנתין וממזר, וא"כ היא פסולה לכהן, עד שתביא ראיה לדבריה שהיא מעוברת מאדם מיוחס.

גמ' היתה מעוברת וכו': אמר רבי לעזר שאומנם ר"ג ור"א מכשירים את האשה, מפני שמעמידים אותה על חזקתה, אבל הכל מודין פוולד שהוא שתוקי, שאם הולד היתה בת, שהיא פסולה לכהונה, ותני כן וכן שנינו בברייתא במה דברים אמורים שר"ג ור"א מכשירים, זה דוקא בעידות אשה גופה, אבל פוולד הכל מודין שהוא שתוקי, אמר ליה ר' יוחנן שאין הוכחה מהברייתא, כיון ששתוקי

סתם שנינו, והברייתא לא מדברת לעניין יוחסין, אלא הברייתא אומרת שמשותקין אותו מנכסי אביו, שהיא לא נאמנת לומר שהולד הזה הוא בנו של הנואף, ומצינו שתוקי שהוא יהיה כהן גדול, ואומרת הגמ' היך עבידא איך המעשה, אם היתה סיעה של כהנים עוברת, ופירש אחד מהן ובעל את הנערה, א"כ הולד הזה הוא ודאי כהן, וא"כ הרי מצינו שתוקי (מנכסי אביו) שהוא יכול לשמש ככהן גדול, אמר ליה רבי לעזר לר' יוחנן והרי אלמנת עיסה (אלמנה של בעל שבא ממשפחה שמעורב בה ספק) שהיא כשירה לכהונה, אבל ובתה פסולה (שהרי שנינו במסכת עדיות, העיד רבי יהושע ורבי יהודה בן בתירא על אלמנת עיסה שהיא כשרה לכהונה, וא"כ משמע שרק האלמנה כשרה, אבל בתה פסולה), ולכא' הטעם הוא כיון שלעניין הבת אין חזקת כשרות, וא"כ אותו דבר כאן, אמר ליה ר' יוחנן שאני סובר כדברי מי שהוא מכשיר

מסכת פרק א [ה"ט - דף ז'] כתובות לג

בה מכשיר בבתה. אמר רבי יעקב בר אחא לא אמר כדברי מי שהוא מכשיר, הא מכלל דאית חורן פוסל, מני מכשיר רבי מאיר, מני פוסל רבנן, דתני איזו היא עיסה כשירה? כל שאין בה אלא חלל, ולא ממזר ולא נתין, רבי מאיר אומר כל שאין בה אחת מכל אלו בתה כשירה לכהונה, אבל משפחה שנשתקע בה פסול, רבי מאיר אומר בודק עד ארבע אימהות ומשיא, וחכמים אומרים בודק לעולם. רבי ירמיה בשם רבי זעירא לא אמר כן, אלא רבי לעזר שאל לרבי יוחנן אלמנת עיסה מה היא? אמר ליה כשירה, בתה מה היא? א"ל כדברי מי שהוא מכשיר בה מכשיר בבתה. חוון בעי מימר על דעתיה דרבי לעזר שתוקי פסול, על דעתיה דרבי יוחנן שתוקי כשר, אף רבי יוחנן אית ליה שתוקי פסול, בשיטתו השיבו, בשיטתך שאת

את בתה, וחכמים אומרים שהיות ויצא לעז של פסול, א"כ הוא בודק לעולם עד שיתברר שהלעז הזה הוא לא נכון. ואומרת הגמ' שרבי ירמיה בשם רבי זעירא לא אמר כן (כמו שאמרנו קודם שר"א הקשה לר' יוחנן מאלמנת עיסה). אלא רבי לעזר שאל לרבי יוחנן, אלמנת עיסה מה היא לכהונה, ואמר ליה שהיא כשירה, וחזר ר"א ושאל את ר' יוחנן בתה מה היא לכהונה, וא"ל כדברי מי שהוא מכשיר בה מכשיר בבתה. ואומרת הגמ' שהוון בעי מימר רצו בני הישיבה לומר שעל דעתיה דרבי לעזר מה שכתוב לעיל בברייתא "אבל בוולד הכל מודין שהוא שתוקי", היינו שהוא שתוקי שפסול לכהונה, ועל דעתיה דרבי יוחנן הוא שתוקי שכשר לכהונה, וכוונת הברייתא רק לומר שמשתקים אותו מנכסי אביו, אבל חוזרת הגמ' ואומרת שאף רבי יוחנן אית ליה שהוא שתוקי פסול לכהונה, אלא שר' יוחנן הקשה לר"א ובשיטתו השיבו והשיב לדבריו, בשיטתך שאת

בה ומכשיר בבתה. אמר רבי יעקב בר אחא שר' יוחנן לא אמר את דבריו אלא רק כדברי מי שהוא מכשיר, אבל הא מכלל דאית חורן אבל יש אחר שהוא פוסל את בתה (דהיינו שלא תאמר שר' יוחנן סובר שלכו"ע המכשיר אותה מכשיר את בתה), ואומרת הגמ' מני מכשיר זה רבי מאיר, ומני פוסל זה רבנן, דתני איזו היא אלמנת עיסה שכשירה לכהונה, כל שאין בה במשפחה הזו אלא ספק חלל, אבל ולא מעורב במשפחה הזו ספק ממזר ולא ספק נתין, רבי מאיר אומר שכל שאין בה אחת מכל אלו (היינו שלא מעורב שם ממזר או נתין) א"כ גם בתה כשירה לכהונה, וא"כ מוכח שיש מחלוקת בין חכמים לר"מ האם מכשירים גם את בתה או לא. וממשיכה הברייתא ואומרת, אבל משפחה שנשתקע בה שיצא עליה לעז של פסול יוחסין, רבי מאיר אומר שהוא בודק עד ארבע אימהות, ואם הן כשרות לכהונה, א"כ הוא משיא

אומר אף שתוקי סתם, מצינו שתוקי כהן גדול, היך עבדא, סיעה של כהנים עוברת ופירש אחד מהן ובעל, הרי מצינו שתוקי כהן גדול. מילתא דרבי זירא אמר שתוקי כשר, ר' זעירא בעא קומי רבי יוסי, אף לעניין משפחה כן? אמר ליה כן אמר רבי שמעון בן לקיש תמן תנינן לעניין משפחה, ברם הכא לענין קדשי הגבול, מילתא דרבי שמואל בר יצחק שתוקי כשר, רבי שמואל בר רב יצחק בעא, מעתה אין שתוקי כרבן גמליאל וכרבי אליעזר, אלא כרבי יהושע? חזר ואמר, יש שתוקי כרבן גמליאל וכרבי אליעזר בשותקת, ואפילו תימר במדברת, באומרת איני יודעת.

הלכה י

מתני' אמר ר' יוסי מעשה בתינוקת שירדה למלאות מים מן העין ונאנסה, אמר רבי יוחנן בן נורי אם רוב העיר משיאין לכהונה, הרי זו תינשא לכהונה.

וכן מילתא דרבי שמואל בר יצחק שהשתוקי הזה הוא כשר לכהונה, שהרי רבי שמואל בר רב יצחק בעא, מעתה שר"ג ור"א אומרים שהיא נאמנת, א"כ וכי אין שתוקי כרבן גמליאל וכרבי אליעזר, וכל מקום ששנינו 'שתוקי' זה אלא רק כרבי יהושע? וחזר ר' שמואל בר יצחק ואמר, שבאמת יש שתוקי כרבן גמליאל וכרבי אליעזר, במקרה שהיא שותקת, ולא אומרת שלכשר נבעלתי, ואפילו תימר במדברת, ובאומרת שאיני יודעת למי נבעלתי, אבל במקום שהיא אומרת שלכשר נבעלתי, הולד כשר לכהונה.

הלכה י

מתני' אמר ר' יוסי מעשה בתינוקת שירדה למלאות מים מן העין (המעין) ונאנסה, אמר רבי יוחנן בן נורי אם רוב העיר משיאין לכהונה, א"כ הרי זו תינשא לכהונה.

אומר שאף כשכתוב שתוקי סתם היינו שהוא פסול לכהונה, על זה אמר ר' יוחנן שזה לא נכון, כיון שמצינו שתוקי שהוא כשר להיות כהן גדול, היך עבדא, סיעה של כהנים עוברת ופירש אחד מהן ובעל, א"כ הרי מצינו שתוקי שהוא כשר להיות כהן גדול, אבל באמת ר' יוחנן מודה ששתוקי שאין ידוע האם אביו מיוחס, הוא פסול לכהונה. ואומרת הגמ' שממילתא דרבי זירא אמר מדברי ר' זירא מוכח שהשתוקי הזה (הבן של מי שראוה מדברת) כשר לכהונה, שהרי ר' זעירא בעא קומי רבי יוסי, האם אף לעניין יוחסי משפחה אנחנו אומרים כן שהוא נקרא שתוקי? ואמר ליה ר' יוסי, שכן אמר רבי שמעון בן לקיש שרק תמן בפרק עשרה יוחסין תנינן 'שתוקי' לעניין יוחסי משפחה, ברם הכא אבל כאן מדברים רק לענין קדשי הגבול שהוא אסור לאכול בתרומה, אבל היא מיוחסת וכשרה לכהונה, כיון שמי שמכשיר בה מכשיר בבתה.

מסכת פרק א [ה"י - דף ח] כתובות לה

גמ' רב יהודה בשם רב פהן קרונה של ציפורין הוה עובדה, ר' ירמיה ר' חמא בר עוקבא תריהון אמרי בשם רבי חנינה בשם רבי ינאי מודה רבי יהושע באנוסה, ר' חזקיה רבי אבהו בשם ר' יוחנן מודה רבי יהושע באנוסה. רב חייה בר אשי אמר בשם רב הלכה כרבי יוסי שאמר משם רבי יוחנן בן נורי. רבי זעירא בעא קומי רבי יסא היך עבדין עובדא? אמר ליה כרבי יוסי שאמר בשם רבי יוחנן בן נורי. אמר רבי אילא בשם רבי ינאי תוכה שבציפורין פֶּעַל, רבא בשם רבי ינאי ראו אותו פורש מציפורין ובוֹעַל, חזקה שפסול ששם פֶּעַל. פלטיא מהו? רבי ירמיה בר ווא אומר ברוב, רבי יוסי אומר עד שיוכיח, חייליה דרבי ירמיה מן הדא, דמר רבי חייה בשם רבי יוחנן, מבוי שכולה גוים וישראל אחד דר בתוכו,

פֶּעַל, ומודה ר' יהושע באנוסה, שהרי אם תאמר שהוא אנס אותה מחוץ לציפורי, וראינו את האנס שהוא יצא מציפורי, א"כ היא תהיה אסורה, שכיון שהוא יצא ממקום קבוע, אומרים "כל קבוע כמחצה על מחצה" ולא יכולים להתיר את התינוקת הזאת, שהרי אמר **רבא בשם רבי ינאי** שאם **ראו אותו פורש מציפורין ובוֹעַל**, א"כ חזקה (מחמת הקביעות זה נקרא חזקה) שהאדם הפסול שנמצא שם בציפורי הוא פֶּעַל. שואלת הגמ' ואם ראו את הבועל יוצא מפלטיא מרה"ר (ודלתות העיר היו נעולות) מהו האם זה נקרא שהוא יצא ממקום קביעות, או לא? אומרת הגמ' **רבי ירמיה בר ווא אומר** שהוא נידון ברוב, אבל **רבי יוסי אומר** שהולכים אחר הרוב, עד שיוכיח שהיה בפלטיא באותו היום אדם פסול, ואז היא תהיה פסולה, שמכיון שהיה בפלטיא באותו היום אדם פסול, זה קובע את המקום לפסול. ואומרת הגמ' שחייליה כח ראייתו דרבי ירמיה הוא מן הדא, דאמר רבי חייה בשם רבי יוחנן, מבוי שכולה גוים וישראל אחד דר

גמ' רב יהודה בשם רב פהן (בשעת) קרונה של ציפורין הוה עובדה, דהיינו המעשה היה בזמן שהגיעו הרבה סוחרים (בעגלות וקרונות), וגם רוב הסוחרים היו משיאין לכהונה, והיות ויש כאן פעמיים רוב שכשרים לכהונה (גם רוב העיר וגם רוב הסוחרים), לכך התירו את התינוקת הזו לכהונה. אבל ר' ירמיה ור' חמא בר עוקבא תריהון אמרי שניהם אמרו **בשם רבי חנינה בשם רבי ינאי** שבאמת לא היה פעמיים רוב שכשרים לכהונה, ומה שהתירו את התינוקת הזו, כיון שמודה רבי יהושע באנוסה, וכל מה שר' יהושע החמיר שלא להאמין לה, זה רק מחמת קנס על שזינתה, וכן ר' חזקיה ורבי אבהו בשם ר' יוחנן אמרו שמודה רבי יהושע באנוסה. רב חייה בר אשי אמר בשם רב שהלכה כרבי יוסי שאמר משם רבי יוחנן בן נורי. שואלת הגמ' רבי זעירא בעא קומי רבי יסא היך עבדין עובדא איך עושים מעשה? אמר ליה שעושים כרבי יוסי שאמר בשם רבי יוחנן בן נורי. אמר רבי אילא בשם רבי ינאי שבתוכה שבציפורין

ונפל בתוכו מפולת, מפקחין עליו בשביל ישראל ששם, ופלטאי הולכין אחר הרוב, ומהו דאמר רבי בא בשם רבי ינאי ראו אותו פורש מציפורין ובוועל, חזקה שפסול ששם בעל, על דעתיה דרבי ירמיה והן שראוהו פורש מן הבתים, ועל דעתיה דרבי יוסי אפילו בפלטיא. היתה ציפורין נעולה, רבי יוסי אומר עד שיוכיח, חייליה דר' יוסי מן הדא, דמר רבי זעירא רבי יוסי בשם ר' יוחנן נתחלפה קופתו אצל הטוחן, אם הוחזק עם הארץ להיות טוחן שם באותו היום חושש, ואם לאו אינו חושש, ויחוש, מה בינה ולסירקי, לא כן תני, סירקי שהיתה מסתפקת יום אחד מן האסור, נעשה אותו היום הוכח לכל הימים? סירקי אי אפשר לה שלא להסתפק,

של הע"ה, וא"כ זה דמאי, אבל ואם לאו שבאותו היום לא בא ע"ה לטחון, א"כ אינו חושש משום דמאי, והפירות בחזקת מתוקנים, כיון שהם הוחלפו בשל חבירים אחרים, שואלת הגמ' ויחוש מדוע אינו צריך לחשוש שהיטים שלו התחלפו בחיטים של ע"ה, אפי' אם באותו היום לא היה שם ע"ה, ומה בינה ולסירקי ומה זה שונה מהדין של סירקי (סוחרים ערביים), וכי לא כן תני, סירקי שהיתה מסתפקת יום אחד מן האסור שיום אחד הסוחרים מביאים את הפירות מע"ז, א"כ נעשה אותו היום הוכח לכל הימים, א"כ זה נקרא שיש כאן איסור קבוע, ולכך אסור לקנות מאותו השוק כל השנה, כיון שאנחנו חוששים גם על שאר הימים, וא"כ היה צריך להיות גם כאן, שאפי' שבאותו היום לא היה שם ע"ה, אבל מכיון שיש ימים שהע"ה מגיע לטוחן הזה, שנחשוש גם על שאר הימים? מתרצת הגמ' שיש הבדל, שהרי לענין הסירקי הרי אי אפשר לה לסוחרים שלא להסתפק ולקנות תבואה מבעלי השדות, והיות והסוחרים לוקחים את התבואה ממקום קבוע, שזה כמחצה על מחצה, לכך אסור לקנות מאותו השוק כל השנה, כיון

בתוכו, ונפל בתוכו מפולת, מפקחין בשבת עליו על תושבי הבית בשביל ישראל שגר שם במבוי הזה, ואולי הוא היה באותו הבית. ואם המפולת היתה בפלטיא ברה"ר, הולכין אחר הרוב, וכיון שרובם גויים לא מפקחים את הגל בשבת. ואומרת הגמ' א"כ מהו דאמר רבי בא בשם רבי ינאי שאם ראו אותו פורש מציפורין ובוועל, שחזקה שפסול ששם בעל, על דעתיה דרבי ירמיה זה דוקא והן שראוהו את הנואף פורש מן הבתים, אבל ועל דעתיה דרבי יוסי אפילו אם ראו את הנואף באותו היום בפלטיא, ג"כ אומרים שחזקה שפסול ששם בעל. וחזרת הגמ' לבאר את דברי ר' יוסי; היתה ציפורין נעולה (במקרה שדלתות העיר היו פתוחות, לכו"ע הפלטיא לא נחשבת לקבוע) שרבי יוסי אומר שהולכים אחר הרוב, עד שיוכיח שהיה בפלטיא באותו היום אדם פסול, ואומרת הגמ' שחייליה כח ראייתו דר' יוסי הוא מן הדא, דאמר רבי זעירא שרבי יוסי בשם ר' יוחנן אמר, שאם נתחלפה קופתו אצל הטוחן, אז אם הוחזק עם הארץ להיות טוחן שם באותו היום, א"כ החבר חושש שאולי התחלף לו בחיטים

ברם הכא לא הוחזק ע"ה להיות טוחן שם באותו היום, וחושש?! וכא אני אומר לא ירד הפסול למלאות שם באותו היום, וחושש?! והא רבי אילא רבי ינאי אומר תוכה שבציפורין פָּעַל, והא ר' בא בשם רבי ינאי אומר ראו אותו פורש מציפורין ובוּעַל - חזקה פסול ששם פָּעַל, ובנמצא הולכין אחר הרוב, מן קושיי מדמו לה רבנין לשרצים, דתני תשע צפרדעים ושרץ אחד ברשות היחיד, ונגע באחד מהן ואין ידוע באיזו נגע, ספיקו טמא, פירש לרשות הרבים ונגע ספיקו טהור, חזר לרשות היחיד ונגע ספיקו טמא, ולנמצא הלך אחר הרוב, אמר רב חסדא ולא מצאו

לדין של שרצים, דתני שאם היה תשע צפרדעים מתים ושרץ מת אחד ברשות היחיד, ונגע באחד מהן ואין ידוע באיזו נגע האם בצפרדע שהוא אינו מטמא, או בשרץ שהוא מטמא (כגון שהיה שם צב, שהוא דומה לצפרדע. הצב האמור בתורה לעניין שרצים, הוא אינו הצב שלנו בעל השריון, אלא הוא מה שנקרא חרדון הצב) ספיקו טמא, כיון שספק טומאה ברה"י טמא, ואם אחד מהנבלות האלו פירש לרשות הרבים, ונגע בו ברה"ר, ספיקו טהור, כיון שספק טומאה ברה"ר טהור, ואם אותו נבלה חזרה לרשות היחיד ונגע בו ברה"י, ספיקו טמא, כיון שבתחילה אנחנו ראינו שאותו נבלה הגיעה ממקום קבוע) ולנמצא ואם אחד נגע באיזה נבלה, והוא לא יודע האם זה של צפרדע או של שרץ, הלך אחר הרוב, ולכך גם כאן, אם ראינו את הנואף יוצא מהעיר א"כ הוא פוסל, שהרי הוא יצא ממקום קבוע, אבל אם לא ראינו אותו יוצא מהעיר, בזה הולכים אחר הרוב. שואלת הגמ' ואמר רב חסדא שיש להקשות כאן קושיה חמורה, ולא מצאו

שאנחנו חוששים גם על שאר הימים, אבל ברם הכא לעניין הטוחן, שהטוחן לא הולך להביא את החיטים, אלא אחרים מביאים את החיטים לטוחן לטחון, והיות ולא הוחזק ע"ה להיות טוחן שם באותו היום, וחושש?! וא"כ מדוע נחשוש, שהרי הטוחן לא חשוד להחליף את החיטים, לכך לא צריך לחשוש, וכן כאן אני תולה ואומר שלא ירד הפסול למלאות שם באותו היום, וחושש?! וא"כ מדוע נחשוש.

חוזרת הגמ' לבאר את דברי ר' ינאי; ואומרת הגמ' והא דהרי רבי אילא אמר שרבי ינאי אומר שבתוכה שבציפורין פָּעַל, וכן הא ר' בא בשם רבי ינאי אומר שאם ראו אותו פורש מציפורין ובוּעַל, שחזקה (מחמת הקביעות זה נקרא חזקה) שאדם פסול שנמצא שם בציפורי פָּעַל אותה, ורק בנמצא שלא ראו אותו יוצא מציפורי אז הולכין אחר הרוב, וא"כ אומרת הגמ' מן קושיי מהקושי שבדבר הזה (שמחלקים בין אם ראו אותו יוצא מעיר ולבין אם לא ראו אותו יוצא מהעיר), לכך מדמו לה רבנין

מסכת פרק א [ה"י - דף ח] כתובות

כל אנשי חיל ידיהם, עד דאָת מדמי לה לרשות היחיד, דְּמִיתָה לרשות הרבים, דתני תשעה שרצים וצפרדע אחד ביניהן ברשות הרבים, ונגע באחד מהן ואין ידוע באי זה מהן נגע, ספיקו טהור, פירש לרשות היחיד ונגע בו ספיקו טמא, חזר לרשות הרבים ונגע בו ספיקו טהור, ולנמצא הלך אחר הרוב, אמר רב חסדא ולא מצאו כל אנשי חיל ידיהם, א"ר אימי ברוך שבחר בהן ובדבריהן, קרונה של ציפורין לאו רשות הרבים הוא, אמר ר' יוסי מכיון ששניהן יכולין להתייחד, כמאן דהוא רשות היחיד.

מעשה בתינוקת שראו אותה מושלכת לאישפה, אתא עובדא קומי ר' ישמעאל בר' יוסי ואמר תיטפל לעיסה, רבי ירמיה סבר מימר לעיסה כשירה, רבי

כיון שקרונה של ציפורין לאו רשות הרבים הוא, דאמר ר' יוסי מכיון ששניהן יכולין להתייחד, לכך זה כמאן דהוא רשות היחיד, ולכך אומרים בזה ספק טומאה ברה"י טמא.

תני, מעשה בתינוקת שראו אותה כשהיא מושלכת לאישפה, וא"כ השאלה היא האם היא כשרה לכהונה או לא, ואתא עובדא קומי ר' ישמעאל בר' יוסי ואמר תיטפל לעיסה שהיא תתחתן למשפחה מעורבת, אך ר' ישמעאל לא פי' את כוונתו, ולכך רבי ירמיה סבר מימר שהיא תתחתן לעיסה כשירה למשפחה מעורבת שאותו משפחה כשרה לכהונה, כיון שהולכים אחרי הרוב, לכך התינוקת הזו כשרה לכהונה (ומה שר' ישמעאל בר' יוסי אמר "תיטפל לעיסה", והוא לא אמר שהיא יכולה להתחתן למשפחה מיוחדת, כיון שמשפחה מיוחדת לא תתחתן איתה, אבל באמת היא כשרה לכהונה). כיון שאם לא תאמר כך, א"כ רבי

כל אנשי חיל ידיהם וכל הת"ח שמתגברים בתורה אינם יכולים לתרץ את השאלה, והשאלה היא עד דאָת מדמי לה את המעשה הזה לרשות היחיד, דְּמִיתָה (תדמה אותו) לרשות הרבים, ששם הדין שונה, דתני שאם היו תשעה שרצים וצפרדע אחד ביניהן, ברשות הרבים, ונגע באחד מהן ואין ידוע באי זה מהן נגע, ספיקו טהור, כיון שספק טומאה ברה"ר טהור, ואם פירש אחד מהם לרשות היחיד, ונגע בו ברה"י, ספיקו טמא, כיון שספק טומאה ברה"י טמא, ואם הנבלה הזו חזרה לרשות הרבים ונגע בו, ספיקו טהור, ולנמצא הלך אחר הרוב, וא"כ שגם כאן שאומנם הנואף יצא ממקום קבוע, אבל היות והמעשה היה ברה"ר, שגלך אחר הרוב? ואמר רב חסדא שהקושיה היא עצומה, ולא מצאו כל אנשי חיל ידיהם, מתרצת הגמ' א"ר אימי שזה לא ק', וברוך שבחר בהן בחכמים ובדבריהן, ודברי החכמים נכונים

מסכת פרק א [ה"י - דף ח] כתובות לט

ישמעאל בר' יוסי חלוק על אביו, אמר רבי יוסי ואפי' תימא לעיסה פסולה, לית רבי ישמעאל בר' יוסי חלוק על אביו, למה? כשירים מזונין, ופסולין משליכין.

הדרן עלך פרק בתולה נישאת

על אביו, ולמה? כיון שאומנם הכשירים מזונין ולכך הולכים אחרי רוב העיר, אבל ורק את הפסולין משליכין את התינוקות הממזרים, ולכך הגם שרוב העיר כשרים לכהונה, תולים שהתינוקת הזו היא פסולה.

הדרן עלך בלי נדר פרק בתולה נישאת

ישמעאל בר' יוסי יהיה חלוק על אביו, שהרי ר' יוסי אמר במשנתינו שהולכים אחר הרוב, אבל אמר רבי יוסי (בר זבידא האמורא) ואפי' תימא שר' ישמעאל בר' יוסי אמר שהיא תתחתן לעיסה למשפחה פסולה, כיון שהיא פסולה לכהונה, ואפי"ה לית רבי ישמעאל בר' יוסי חלוק

פרק ב

הלכה א

מתני' האשה שנתארמלה או שנתגרשה, היא אומרת בתולה נישאתי, והוא אומר לא כי אלא אלמנה נשאתיך, אם יש עדים שיצאת בהינומא וראשה פרוע, כתובתה מאתים. רבי יוחנן בן ברוקה אומר אף חילוק קליות ראייה. **גמ'** האשה שנתארמלה או שנתגרשה וכו': נחא שנתגרשה, נתאלמנה מי עורר? היורשים. והלך אחר הרוב, ורוב הנישאות בתולות נישאות, אמור מעתה בתולה נישאת, זאת אומרת שלא הילכו למידת הדין ולממון אחר הרוב. תמן תנינן שור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצידה וכי רוב הפרות מפילות!? אמור מחמת נגיחה הפילה, אמר רבי אבהו, זאת אומרת שלא הילכו למידת הדין

באשה שהתאלמנה, מדוע אם אין לה עדים שהיא התחתנה כבתולה שכתובתה רק מנה, והלך אחר הרוב, והיות ורוב הנישאות בתולות נישאות, א"כ אמור מעתה שהיא ג"כ בתולה נישאת, ומדוע היא צריכה להוכיח שהיא התחתנה כבתולה? מתרצת הגמ' אלא זאת אומרת מכאן מוכח שלא הילכו למידת הדין (מעיקר הדין) ולממון אחר הרוב (הרוצה ללכת בדרך החסידות, הולך גם בממון אחר הרוב). וכן תמן במסכת ב"ק תנינן, שור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצידה כשהוא מת, ואין ידוע מדוע הוא מת, האם מחמת הנגיחה, או שהפרה הפילה מעצמה, א"כ בעל השור פטור על הוולד, כיון שאומרים המוציא מחבירו עליו הראיה, וא"כ שואלת הגמ' וכי רוב הפרות מפילות!? ודאי שלא, וא"כ אמור שמחמת הנגיחה הפרה הפילה, ומדוע בעל השור פטור? אלא אמר רבי אבהו, זאת אומרת מכאן מוכח שלא הילכו למידת הדין

מתני' האשה שנתארמלה או שנתגרשה, והיא אומרת בתולה נישאתי וא"כ כתובתי מאתיים זו, והוא אומר לא כי אלא אלמנה נשאתיך, וא"כ כתובתך רק מנה, אז אם יש עדים שיצאת מבית אביה לחופה בהינומא, או שראשה היה פרוע, א"כ כתובתה מאתים. רבי יוחנן בן ברוקה אומר אף חילוק קליות (חיטים קלויים) בשעת החופה לתינוקות, זה ראייה שהיא התחתנה כבתולה. **גמ'** האשה שנתארמלה או שנתגרשה וכו': שואלת הגמ' זה נחא באשה שנתגרשה, שאם היא לא מביאה עדים שהיא התחתנה כבתולה שאין לה אלא מנה, כיון שיש כאן טענת ברי וברי, אלא באשה שנתאלמנה מי עורר ומי טוען טענת ברי כנגד האלמנה הזאת, שהיא צריכה להביא עדים שהתחתנה כבתולה? מתרצת הגמ' שהב"ד טוענים את זה בשביל היורשים. שואלת הגמ' בין באשה שהתגרשה ובין

מסכת פרק ב [ה"א - דף ט] כתובות מא

ולממון אחר הרוב. אמר רבי אבון ובדבר אחד הלכו במידת הדין ולממון אחר הרוב, כהדא דתני רבי אחא גמל שהיה אוחר בין הגמלים ונמצא שם אחד מהן מת, חייב, אני אומר אותו שהיה אוחר נשכו.

טענו מנה וכפר בו, והביא עדים שחייב לו חמשים, רבי חייה רבא אומר נשבע על השאר, רבי יוחנן אומר אינו נשבע על השאר, משנים אוחזין בטלית למד רבי חייה רבא, דתנינן תמן שנים אוחזין בטלית, זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה, זה שתופס בחציה כמביא עדים שחציה שלו, והלה אומר כולה שלי, וזה שהוא תופס בחציה כמביא עדים שחציה שלו, והלה אומר כולה שלי, נשבע שאין כולה שלו, ולא שמיע דמר רבי אילא בשם רבי יוחנן

השאר כדין מודה במקצת, אבל רבי יוחנן אומר שאינו נשבע על השאר, שהרי הוא כופר הכל, ואומרת הגמ' שמהדין של שנים אוחזין בטלית, למד רבי חייה רבא את דינו, דתנינן תמן, שאם שנים באים לב"ד כשהם אוחזין בטלית, וזה אומר אני מצאתיה וכולה שלי, וזה אומר אני מצאתיה וכולה שלי, שהדין הוא שכל אחד נשבע שאין לו בטלית פחות מחציה, וחולקים את הטלית, וא"כ אומרת הגמ' הרי זה שתופס בחציה, כמביא עדים שחציה שלו, שהרי חזקה מה שתחת ידו של האדם שזה שלו, והלה אומר כולה שלי, וא"כ הוא כופר בכל הטענה, וכן זה שהוא תופס בחציה כמביא עדים שחציה שלו, והלה אומר כולה שלי, והדין הוא שכל אחד נשבע שאין כולה שלו היינו שאין לו בטלית פחות מחציה, ולכאז' השבועה הזו היא שבועת מודה במקצת, וזה מחמת החזקה שיש לחברו בחצי הטלית, שהיא כמו שיש עדים כנגדו, וא"כ מוכח כדברי ר' חייא, אבל אומרת הגמ' ולא שמיע למביא את ההוכחה הזו, מה דאמר רבי אילא בשם רבי יוחנן

ולממון אחר הרוב. אמר רבי אבון אבל ובדבר אחד הלכו במידת הדין ולממון אחר הרוב, וזה כהדא דתני, רבי אחא אומר גמל שהיה אוחר רובע (הגמל בזמן שהוא רובע, הוא מתבונן לאחור לראות שלא מסתכלים עליו, ולכך תשמישו נקראת 'אוחר') בין הגמלים, ונמצא שם גמל אחד מהן מת, בעל הגמל הרובע חייב, כיון שאני אומר שאותו שהיה אוחר הוא נשכו את הגמל המת (בדרך שבעלי חיים משתגעים בשעת הרביעה), והיות ויש אומדנא שהוא חרגו לכך בעל הגמל חייב בתשלומים, וזה לא דומה לשאר רוב, שאומנם יש רוב, אבל אין אומדנא על הדבר, ולכך לא הולכים אחר רוב רגיל בממונות.

(מהמשנה מוכח שאם האשה לא הוכיחה שהיא התחתנה כבתולה, כתובתה מנה, והבעל לא צריך להישבע להכחיש את האשה, הגם שהוא מודה במקצת, ולכך מביאה הגמ' סוגיא הקשורה למשנתינו) **טענו מנה וכפר בו**, והתובע הביא עדים שהוא חייב לו חמשים זוז, והוא טוען שהוא חייב לו עוד חמשים זוז, רבי חייה רבא (הגדול) אומר שהנתבע נשבע על

מסכת פרק ב [ה"א - דף ט] כתובות

תקנת שבועה היא, שלא יהא אדם רואה את חבירו בשוק ואומר לו טלית שעליך שלי הוא, בוא וחלק עמי טליתך. רבי אבין בשם רב מודה חביבי בשטר, היך עבידה, טענו מנה וכפר בו והוציא שטר שהוא חייב לו חמשין, אין לו אלא חמשין, ואמר רבי יוסי בר' בון נשמעינה מן הדא, כסף סילעין די אינון ונמחקו - אין פוחת משנים, מיכן ואילך המלוה אומר חמש והלוה אומר שלש, בן עזאי אומר הואיל והודה מן הטענה ישבע, וחכמים אומרים אין הודאה ממין הטענה. מפני שאין הודאה ממין הטענה, והא אם הודייה ממין הטענה חייב, וכא לא כמי שהודייה ממין הטענה היא?

טענה על יותר מזה, דהיינו שהמלוה אומר שהלוה חייב חמש סלעים, והלוה אומר שהוא חייב רק שלש, בן עזאי אומר הואיל והלוה הודה במקצת מן הטענה, א"כ שישבע, כדין כל המודה במקצת, אבל וחכמים אומרים שלא נשבעים כאן, כיון שאין ההודאה ממין הטענה המחייבת שבועה, שהרי לא נשבעים על כפירת שיעבוד קרקעות, ואומנם שמהשטר מוכח רק שתי סלעים, אבל היות והלוה מודה שהוא חייב שלש סלעים, והוא מסביר שזה כוונת השטר, לכך ההודאה הזו לא מחייבת אותו בשבועה, בכל אופן מוכח מכאן כדברי רב, ששטר לא מביא לידי שבועה. שואלת הגמ' משמע מדברי חכמים מדוע לא נשבעים, זה מפני שאין הודאה ממין הטענה, אבל והא אם הודייה (ההודאה) היתה ממין הטענה, הוא יהיה חייב שבועה, וא"כ שואלת הגמ' והרי כאן במשנתנו (כשהבעל טוען שהוא התחתן איתה כאלמנה, ולכך הוא חייב לה רק מנה) וכי זה לא כמי שהודייה (ההודאה) ממין הטענה המחייבת שבועה היא, שהרי אין לאשה שטר כתובה, וא"כ מדוע הבעל לא צריך להישבע להכחיש את טענת האשה?

שהשבועה הזו היא לא שבועת מודה במקצת, אלא זה שבועה מדרבנן, ותקנת שבועה היא, שלא יהא אדם רואה את חבירו בשוק ואומר לו טלית שעליך שלי הוא, ובוא וחלק עמי טליתך. ואומרת הגמ' רבי אבין בשם רב אומר שמודה חביבי דודי (ר' חייא היה דודו של רב) בשטר, ומבארת הגמ' היך עבידה איך המעשה, שאם המלוה טענו במנה והלוה כפר בו בכל הטענה, והמלוה הוציא שטר שהוא חייב לו חמשין זו, והוא טוען שהוא חייב לו עוד חמישים זו, א"כ אין לו למלוה אלא חמשין זו, והלוה לא צריך להישבע מחמת השטר, כיון שיש כלל שאומר "שלא נשבעים על כפירת שיעבוד קרקעות" (הקרקעות של הלוה משועבדים לחוב הכתוב בשטר). וכן זה לא מביא לידי שבועה, ואמר רבי יוסי בר' בון שנשמעינה מן הדא שיכולים להוכיח את זה ממה שלמדנו במשנה שאם היה כתוב בשטר כסף סילעין די אינון (שזה), אבל ונמחקו המילים של המשך השטר, א"כ אין הלוה פוחת מלשלם למלוה שני סלעים, שהרי כשכתוב סלעים זה לא פחות משנים, מיכן ואילך ואם יש

מסכת פרק ב [ה"א - דף ט] כתובות מג

כל עמא מודיי שהוא חייב לה מנה, והיא כתובעת בידו מנה אחר, והוא אינו מודה לה, המוציא מחבירו עליו הראייה.

אם יש עדים שיצאת בהינומא: תמן נמנומה, רבנין דהכא אמרין פיריומא.

וראשה פרוע: רבי חייה בשם רבי יוחנן בגין אלו שיצאו ביום הכיפורים וראשה פרוע. וחש לומר שמא בתולה מן הנישואין היא? זאת אומרת בתולה מן הנישואין אינה יוצאת וראשה פרוע. וחש לומר שמא מוכת עץ היא? אלא כר' מאיר, דר' מאיר אומר מוכת עץ כתובתה מאתים, אמר ר' יוחנן לא חשו על דבר שאינו מצוי.

ובט"ו באב וראשה פרוע (והיו חולות ורוקדות בכרמים ואומרות "בחור שאנא עיניך וראה מה אתה בורר לך"), לכך נהגו לצאת כך לחופה, על שם הפסוק "אם אֶשְׁכַּח יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי, אִם לֹא אֶעֱלֶה אֶת יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׁמִחָתִי", כדי לזכור את צער החורבן, שהפסדנו גם את הדבר הנפלא הזה. שואלת הגמ' מדוע זה הוכחה שכתובתה מאתיים זון, וחש לומר שמא היא יצאה בראש פרוע, כיון שבתולה מן הנישואין היא היתה, וכתובתה מנה? אלא זאת אומרת מכאן מוכח שבתולה מן הנישואין אינה יוצאת וראשה פרוע, כיון שהיא צריכה לכסות את ראשה משעת נישואיה הקודמים. שואלת הגמ' (לעניין האלמנה מדוע זה הוכחה כתובתה מאתיים), וחש לומר שמא מוכת עץ היא וא"כ כתובתה רק מנה? אלא אומרת הגמ' שהמשנה הולכת כשיטת ר' מאיר, דר' מאיר אומר שמוכת עץ כתובתה מאתים, אבל אמר ר' יוחנן שבאמת המשנה הולכת כחכמים, ולא חשו על דבר שאינו מצוי, ולכך ב"ד לא טוענים שמא היה היתה מוכת עץ.

מתרצת הגמ' שכין שכל עמא מודיי שהוא חייב לה מנה מתקנת חכמים (שהרי אין אשה שאין לה כתובה של מנה), וא"כ את המנה הזה הוא לא יכול להכחיש, וא"כ כל הנידון ביניהם הוא רק על המנה הנותר, שהיא כתובעת בידו מנה אחר, והוא אינו מודה לה, וכיון שהוא כופר הכל, לכך הוא לא צריך להישבע, והמוציא מחבירו עליו הראייה.

אם יש עדים שיצאת בהינומא: מבארת הגמ' מהו 'הינומא', תמן בבבלי אמרו שהכוונה היא לנמנומה, היינו מה שאנחנו קוראים לזה הינומא, וקוראים לזה כך, כיון שהכלה מתנמנמת מחמת זה, שהרי עיניה מכוסות ולא רואים שהיא מתנמנמת. ורבנין דהכא וחכמי א"י אמרין שהיינו פיריומא אפריון, היינו כסא מכובד, או חופה יפה שהיא מוליכים בה את הכלה מבית אביה לחופה. וראשה פרוע: רבי חייה בשם רבי יוחנן אומר מדוע נהגו להוליך את הכלה כששערותיה על כתפיה? בגין בשביל לזכור את אלו הבתולות שיצאו ביום הכיפורים

מסכת פרק ב [ה"ב - דף י] כתובות

ר' יוחנן בן ברוקה אומר אף חילוק קליות ראייה: וחש לומר שמא בתולה מן הנישואין היא? זאת אומרת בתולה מן הנישואין אין לה חילוק קליות. תני אבא שאול אומר אף מי שהולכו לפני חבית של בסורות, וחש לומר שמא מן הנישואין היא? זאת אומרת בתולה מן הנישואין אין לה חבית של בסורות.

הלכה ב

מתני' מודה ר' יהושע באומר לחבירו שדה זו של אביך היתה ולקחתיה ממנו נאמן, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר, אם יש עדים שהיא של אביו והוא אומר לקחתיה ממנו, אינו נאמן.

גמ' מודה ר' יהושע וכו': ואין פליג, בקדמיתא.

אם יש עדים שהיא של אביו וכו': בשלא אכלה שני חזקה, אבל אם אכלה שני

ולקחתיה ממנו שהוא נאמן, כיון שהפה שאסר הוא הפה שהתיר, שהרי הוא זה שאמר שהשדה היתה שלאביו, אבל אם יש עדים שהיא שהשדה היתה של אביו, והוא המוחזק בשדה אומר שלקחתיה ממנו, אינו נאמן עד שיוכיח שהוא קנה את השדה מאביו.

גמ' מודה ר' יהושע וכו': אומרת הגמ' ואין פליג והיכן ר' יהושע נחלק שכתוב כאן שהוא מודה, בקדמיתא במשנה הקודמת, דהיינו שהמשנה הקודמת שאומרת שהאלמנה או הגרושה צריכה להוכיח שהיא היתה בתולה כשהתחתנה, זה מדברי ר' יהושע, אבל לדברי ר"ג ור"א היא נאמנת לומר שהיא התחתנה כבתולה גם ללא עדים, אבל כאן מודה ר' יהושע שהוא נאמן ללא עדים.

אם יש עדים שהיא של אביו וכו': אומרת הגמ' שהוא אינו נאמן דוקא בשהמוחזק בקרקע לא אכל את הפירות מהשדה שני חזקה (שלש שנים), אבל אם אכלה שני

ר' יוחנן בן ברוקה אומר אף חילוק קליות ראייה: שואלת הגמ' מדוע זה הוכחה שכתובתה מאתיים זוז, וחש לומר שמא בתולה מן הנישואין היא היתה? אלא זאת אומרת מכאן מוכח שלבתולה מן הנישואין אין לה חילוק קליות. תני אבא שאול אומר אף מי שהולכו לפני חבית של בסורות (בשורות) זה הוכחה שהיא התחתנה כבתולה, דהיינו שהיו מוליכים בשעת החופה של הבתולות חבית סגורה, לבשר ולהודיע שפתחה סגור כחבית הסגורה הזו. שואלת הגמ' מדוע זה הוכחה שכתובתה מאתיים זוז וחש לומר שמא בתולה מן הנישואין היא היתה? אלא זאת אומרת מוכח מכאן שבתולה מן הנישואין אין לה חבית של בסורות.

הלכה ב

מתני' מודה ר' יהושע לר"ג ור"א באומר לחבירו שדה זו של אביך היתה

מסכת פרק ב [ה"ב - דף י] כתובות

מה

חזקה נאמן, בשלא מת אביו מתוכה, אבל אם מת אביו מתוכה אפילו אכלה שני חזקה אינו נאמן, כהדא ראובן אוכל שדה בחזקת שהיא שלו, והביא שמעון עדים שמת אביו מתוכה, מפקין לה מראובן ומחזירין ליה לשמעון, חזר ראובן והביא עדים שלא מת אביו מתוכה, אמר ר' נחמן בר יעקב אנא אפיקתיה מראובן - אנא מחזיר ליה לראובן, רבנן דהכא סברין כן, רבנן דתמן אמרין משעה שיצאת עדות ברורה יצאת, אמר ר' יוסי מודו רבנן דתמן שאילו משעה ראשונה שנים אומרים מת אביו מתוכה, ושנים אומרים לא מת מתוכה, שהשדה בחזקת ראובן. אמר ר' יוחנן ותני כן שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת, לא תינשא, ואם נישאת לא תצא, שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה, לא תינשא, ואם נישאת

הקרקע בחזקתו, אלא אנא (ב"ד) אפיקתיה הוציאו את הקרקע מראובן, ואנא מחזיר ליה לראובן, כיון שמה שב"ד הוציאו את הקרקע מראובן, זה לא עושה את שמעון מוחזק בקרקע, וכן רבנן דהכא שבא"י סברין כן כדברי ר' נחמן בר יעקב, אבל רבנן דתמן שבבבל אמרין שהיות ומשעה שהקרקע יצאת מחזקת ראובן זה מחמת עדות ברורה יצאת, א"כ שמעון הוא מוחזק כעת בקרקע, ומשאירים אותה בידו, אמר ר' יוסי שמודו רבנן דתמן, שאילו משעה ראשונה באו שני כיתות העדים, ושנים אומרים שמת אביו כשהוא היה מתוכה, ושנים אומרים שלא מת האב כשהוא היה מתוכה, שהשדה בחזקת ראובן. ומביאה הגמ' עוד נידון דומה; אמר ר' יוחנן ותני כן (וכן שנינו כדברי ר' יוחנן) שאם אחד הלך למדינת הים, ובאו שנים ואומרים שהבעל מת, ושנים אומרים שהוא לא מת, א"כ שהאשה לא תינשא, ואם נישאת לא תצא, אבל אם שנים אומרים שהאשה נתגרשה, ושנים אומרים שהיא לא נתגרשה, א"כ שלא תינשא, ואם נישאת

חזקה א"כ הוא נאמן שהוא קנה את השדה מאביו, וזה בתנאי שלא מת אביו מתוכה כשהאב היה עדיין בתוך השדה, אלא הוא החזיק בשדה עוד בחיי אביו, אבל אם מת אביו בזמן שהאב היה עדיין מתוכה דהיינו שהמוחזק הזה נמצא בקרקע רק לאחר מיתת האב, א"כ אפילו אכלה שני חזקה אינו נאמן, כיון שזה לא ראייה שהוא קנה את הקרקע, שהרי יתכן שהוא נכנס לקרקע בגניבה, שהרי הבן לא היה יודע שהקרקע הזו היתה שייכת לאביו. וזה כהדא כמו מה ששינונו, שאם ראובן היה אוכל פירות משדה בחזקת שהיא שלו, והביא שמעון עדים שמת אביו כשאביו היה עדיין מתוכה, אז מפקין מוציאים לה את השדה מראובן ומחזירין ליה לשמעון, ואם חזר ראובן והביא עדים שלא מת אביו מתוכה, אלא הוא נכנס לקרקע עוד בחיי אביו, א"כ אמר ר' נחמן בר יעקב שלא אומרים שהיות ויש כאן שתי כיתות עדים הסותרים זה את זה שלא סומכים עליהם ומעמידים את הקרקע בחזקת המוחזק, וא"כ היות וכעת שמעון מוחזק בקרקע נשאר את

מסכת פרק ב [ה"ב - דף י] כתובות

תצא, תמן אמרין, לא שנייה, היא מיתה היא גירושין, לא תינשא ואם נישאת לא תצא, על דעתיהון דרבנן דתמן ניהא היא מיתה היא גירושין, על דעתיהון דרבנן דהכא מה בין מיתה מה בין גירושין? ר' זעירא אמר לה סתם, ר' חייה בשם ר' יוחנן, הדעת מכרעת לעידי מיתה שאילו יבוא הוא מכחיש, אמר ר' חזקיה רבנן דתמן כדעתין, כמה דרבנן דתמן אמרין משעה שיצאת בעדות ברורה יצאת, כן רבנן דתמן, הכא אמרין משעה שנישאת בעדות ברורה נישאת. אמר רבי יוסי לא מסתברא דלא מחלפא שיטתין דרבנן דתמן, לא מודו רבנן דתמן שאילו

לכך מחזיקים אותה כעת (לאחר שהתברר שיש שתי כיתי עדים הסותרים זה את זה) בידי שמעון, **כן רבנן דתמן, הכא** (לענין האשה שיש שתי כיתי עדים הסותרים זה את זה, האם היא גרושה או אלמנה) **אמרין, שמשעה שנישאת בעדות ברורה נישאת** ולכך היא לא תצא, דהיינו ר' חזקיה סובר שחכמי בבל שאמרו שאם שנים אמרו שמת או התגרשה שלא תינשא, היינו לאחר שיש עדות מוכחשת, ומה שהם אמרו שאם נישאת שלא תצא, היינו שהיא התחתנה לאחר שהגיעה העדות הראשונה שהתירה אותה, ורק אז היא לא תצא, כיון שהיא נישאת על פי עדות ברורה, אבל אם היא נישאת לאחר שהגיעו העדים שמכחישים את העדות הראשונה, באמת היא תצא, אבל **אמר רבי יוסי שלא מסתברא** דא (לא מסתבר לומר כדברי ר' חזקיה, כיון שחכמי בבל לא פירשו שרק אם היא נישאת לאחר העדות הראשונה שהיא לא תצא, אלא מסתבר שחכמי בבל סוברים שגם אם היא נישאת לאחר שהגיעו שתי כיתות העדים, שהיא לא תצא, וא"כ) **אלא** מסתבר שמחלפא שיטתין דרבנן דתמן, שהרי וכי לא מודו רבנן דתמן, שאילו

תצא (הגמ' תבאר מה החילוק), אבל **תמן** בבבל **אמרין, שלא שנייה** אין הבדל בין מיתה לגירושין, והיא מיתה היא גירושין שהדין הוא שלכתחילה **לא תינשא, ואם נישאת שלא תצא**. שואלת הגמ' **על דעתיהון דרבנן דתמן** לשיטת חכמי בבל זה **ניהא** שהם לא מחלקים בין מיתה לגירושין, והיא מיתה היא גירושין, אבל **על דעתיהון דרבנן דהכא** לשיטת חכמי א"י, יש לשאול מה בין עדי מיתה שאם נישאת שלא תצא, ומה בין עדי גירושין שאם נישאת שתצא? מתרצת הגמ' ור' זעירא **אמר לה** את התירין **סתם** היינו בשם עצמו, ור' חייה אמר את זה **בשם ר' יוחנן, שהדעת מכרעת לענין עידי מיתה** שנאמין לה, כיון שאילו הבעל יבוא, הוא מכחיש את העדות, וא"כ סומכים על זה שהאשה ביררה היטב היטב שהוא מת, אבל לענין הגירושין, היות שאם הבעל יבוא ויאמר שהוא לא גירש אותה, היא יכולה להכחישו ולומר שהוא גירש אותה, ולכך היא תצא. **אמר ר' חזקיה שרבנן דתמן כדעתין** הולכים לשיטתם, **כמה דרבנן דתמן אמרין לענין** הקרקע שהוציאו מראובן, שהיות ומשעה שיצאת מראובן בעדות ברורה היא יצאת,

משעה ראשונה שנים אומרים מת אביו מתוכה ושנים אומרים לא מת אביו מתוכה, שהשדה בחזקת ראובן, אילו שנים אומרים נתגרשה ונישאת ושנים אומרים לא נתגרשה לא תצא, יאות. מתניתא פליגא על רבי יוחנן, שנים אומרים נתקדשה ושנים אומרים לא נתקדשה לא תינשא, ואם נישאת לא תצא? אמר ר' הושעיה פתר לה רבי יוחנן שנים אומרים נתקדשה ונתגרשה, ושנים אומרים לא נתגרשה לא תינשא, ואם נישאת לא תצא, מה בינה לקדמיתא? תמן הוחזקה אשת איש בפני הכל, ברם הכא לא הוחזקה אשת איש אלא בפני שנים, לכשיבואו שנים ויאמרו זה הוא שקידש. מתניתא פליגא על ר' יוחנן, שנים אומרים נשבית והיא טהורה ושנים אומרים נשבית והיא טמאה, לא

משעה ראשונה היו שתי כיתות עדים, ושנים אומרים שמת אביו של שמעון מתוכה, ושנים אומרים שלא מת אביו מתוכה, שהשדה בחזקת ראובן, כיון "שאוקי תרי לבהדי תרי", ומשאירים את הקרקע בחזקת מי שנמצא בה, וא"כ אילו חכמי בבל היו אומרים שאם שנים אומרים נתגרשה ומיד היא נישאת, ואח"כ באו שנים ואומרים שלא נתגרשה שהיא לא תצא, א"כ זה יאות, זה כדבריהם לענין הקרקע, אבל הרי חכמי בבל לא פירשו כך, אלא הם אמרו באופן סתם, שאם היא נישאת שלא תצא, וא"כ משמע שאפי' אם היא נישאת לאחר שבאו שתי כיתות העדים שהיא לא תצא, וא"כ יוצא שחכמי בבל סותרים את עצמם, והגמ' לא מתרצת על הקושיא הזו. שואלת הגמ' שלכאן מתניתא פליגא על רבי יוחנן שהרי שנינו בבביתא שאם שנים אומרים על אשה שנתקדשה ושנים אומרים שלא נתקדשה א"כ שלא תינשא לאחר, ואם נישאת לא תצא, וא"כ מוכח דלא כר' יוחנן? מתרצת הגמ' אמר ר' הושעיה שפטר (הסביר) לה רבי יוחנן שכוונת הבריייתא שאם שנים אומרים שנתקדשה ונתגרשה, ושנים אומרים שבאותו הזמן היא לא נתגרשה (אבל הם לא ראו שהיא התקדשה) א"כ שלכתחילה לא תינשא כיון שלענין הגירושין יש עדות מוכחשת, אבל ואם נישאת לא תצא, שואלת הגמ' מה בינה לקדמיתא מה החילוק בין המקרה שבבריייתא למקרה של ר' יוחנן? מתרצת הגמ' שתמן במקרה שר' יוחנן דיבר היות והיא הוחזקה אשת איש בפני הכל, ויש עדות סותרת לענין הגירושין, לכך שהיא תצא, אבל ברם הכא הרי לא הוחזקה אשת איש אלא בפני שני העדים הראשונים והם אומרים שהיא התגרשה, לכך אם היא התקדשה לאחר, שלא תצא, ובאמת לכשיבואו שני עדים אחרים ויאמרו זה הוא שקידש, א"כ היא תצא, שהרי העדים האחרים לא מעידים על גירושין. שואלת הגמ' שלכאן מתניתא פליגא על ר' יוחנן, שהרי שנינו בבביתא שאם שנים אומרים על אחת שנשבית אבל והיא טהורה, ושנים אומרים שהיא נשבית והיא טמאה (שהיא נאנסה על ידי הגויים) א"כ שלכתחילה לא

מסכת פרק ב [ה"ב - דף יא] כתובות

תינשא, ואם נישאת לא תצא, אמר ר' יוסי מאחר שאֵלוֹ אומרים טהורה ואֵלוֹ אומרים טמאה, כמי שאֵלוֹ אומרים נשבית ואֵלוֹ אומרים לא נשבית, ואנן חיים מפיה. **שנים** אומרים נתקדשה ושנים אומרים לא נתקדשה, רבי יונה מדמי לה לחלבים, אֵילוֹ שנים אומרים פלוני אכל חֶלֶב ושנים אומרים לא אכל חֶלֶב, שמא אינו מביא אשם תלוי מספק? וכא יתן גט מספק, א"ל ר' יוסי לא תדמינה לחלבים, שכן אפילו אמר לבי נוקדיני מביא אשם תלוי, מתניתא פליגא על ר' יוסי, שנים אומרים נתקדשה ושנים אומרים לא נתקדשה, לא תינשא, וסיפא פליגא על ר' יונה, אם נישאת לא תצא? אמר ר' מנא לא דר' יוסי אומר תינשא ולא ר' יונה אומר אם נישאת תצא, לא אמר לה אלא לא תדמינה לחלבים, שכן אפילו אמר לבי נוקדיני מביא אשם תלוי.

מביא אשם תלוי, אבל באופן רגיל אומרים "אוקי תרי לבהדי תרי" ולא מתייחסים לעדות המוכחשת הזו, ולכך מותר לה לכתחילה להתחתן לאדם אחר. שואלת הגמ' שלכאור' **מתניתא פליגא על ר' יוסי**, שהרי שנינו לעיל בבביתא **שנים אומרים נתקדשה ושנים אומרים לא נתקדשה**, שלכתחילה **לא תינשא**, וזה דלא כר' יוסי שמתיר לה לכתחילה להתחתן? ואמרת הגמ' והסיפא של הברייתא ההיא **פליגא על ר' יונה**, שהרי שנינו שם **שאם נישאת שלא תצא**, ולר' יונה היא תצא? מתרצת הגמ' **אמר ר' מנא** שבין ר' יוסי ובין ר' יונה מודים לדברי הברייתא, שלכתחילה לא תינשא ואם נישאת שלא תצא, ולא דר' יוסי אומר שהיא **תינשא** לכתחילה, ולא ר' יונה אומר **שאם נישאת** שהיא **תצא**, אלא ר' יוסי **לא אמר** לה את דבריו, אלא רק שלא תדמינה לחלבים, כיון שלענין אשם תלוי זה שונה, שכן אפילו אמר לבי נוקדיני **מביא אשם תלוי**.

תינשא לכהן, ואם נישאת לא תצא, וא"כ זה דלא כר' יוחנן? מתרצת הגמ' **אמר ר' יוסי** שלענין שבייה חכמים הקילו, ומאחר שאֵלוֹ אומרים שהיא טהורה ואֵלוֹ אומרים שהיא טמאה, א"כ זה כמי שאֵלוֹ אומרים שהיא נשבית ואֵלוֹ אומרים שהיא לא נשבית, וא"כ אנן חיים מפיה ומאמינים לדבריה שהיא טהורה.

שנים אומרים על אשה שנתקדשה ושנים אומרים שהיא לא נתקדשה, וא"כ השאלה היא האם מותר לה להתחתן לאחר? רבי יונה מדמי לה לדין של חלבים, והרי אֵילוֹ שנים אומרים על פלוני שהוא אכל חֶלֶב ושנים אומרים שהוא לא אכל חֶלֶב, שמא הוא אינו מביא אשם תלוי מספק? והרי ודאי שהוא חייב באשם תלוי, וא"כ גם כאן אם היא נישאת לאחר, הוא יצטרך לתן לה גט מספק, אבל א"ל ר' יוסי שלא תדמינה לחלבים, כיון שלענין אשם תלוי זה שונה, שכן אפילו אם אחד אמר שלבי נוקדיני (נוקפני) שמא חטאתי בשוגג, שהוא

הלכה ג

מתני' העדים שאמרו כתב ידינו זה, אבל אנוסים היינו, קמנים היינו, פסולי עדות היינו, הרי אלו נאמנין. אם יש עדים שהוא כתב ידן, או שהיה כתב ידן יוצא ממקום אחר, אינן נאמנין.

גמ' העדים שאמרו כתב ידינו זה וכו': תני וכן העדים שהעידו בין לטמא בין לטהר, בין לרחק בין לקרב, בין לאסור בין להתיר, בין לזכות בין לחובה, עד שלא נחקרה עדותן בבית דין אמרו מבדין היינו הרי אלו נאמנין, משנחקרה עדותן בבית דין אמרו מבדין היינו אינן נאמנין. ר"ש בן לקיש אמר עשו העדים החתומין על השטר כמי שנחקרה עדותן בבית דין. הן אומרים אינו כתב ידינו הוא, ואחרים אומרים כתב ידן הוא, תני ר' חייה לא מעלין ולא מורידין, אמר ר' יוסי מתניתא

הלכה ג

מתני' העדים שאמרו אומנם כתב ידינו הוא זה, אבל השטר הזה אינו כשר, כיון שחתמנו אותו בשקר מחמת שאנוסים היינו, או שקטנים היינו בזמן חתימת השטר, או פסולי עדות היינו דהיינו היינו קרובים לבעלי השטר, הרי אלו נאמנין, כיון "שהפה שאסר הוא הפה שהתיר", דהיינו אומנם הם חתמו על השטר אך הם אומרים שהשטר אינו כשר, אבל אם יש עדים שהוא כתב ידן, או שהיה כתב ידן יוצא ממקום אחר, וא"כ כעת השטר לא מוכשר על פיהם, לכך הם אינן נאמנין לומר שהשטר פסול.

גמ' העדים שאמרו כתב ידינו זה וכו': תני וכן העדים שהעידו בב"ד בין לטמא את הטהרות ובין לטהר, בין לרחק איזה אחד, דהיינו שהם מעידים עליו שהוא חלל או ממזר, ובין לקרב את מי שחשבו

שהוא ממזר או חלל, בין לאסור איזה דבר, כגון שהם אומרים שהשחיטה לא היתה כהוגן, ובין להתיר, בין לזכות אחד בממון ובין לחובה, אז אם עד שלא נחקרה עדותן בבית דין הם אמרו שמבדין (שיקרנו) היינו, א"כ הרי אלו נאמנין, אבל אם משנחקרה עדותן בבית דין הם אמרו שמבדין היינו אינן נאמנין, כיון שיש דין "כיון שהגיד אינו חוזר ומגיד".

ר"ש בן לקיש אמר שעשו את העדים החתומין על השטר כמי שנחקרה עדותן בבית דין, ולכך העדים לא נאמנים לומר שהשטר נעשה בפסול. ואמרת הגמ' שאם הן העדים אומרים שהחתימה שבשטר אינו כתב ידינו הוא, ועדים אחרים אומרים שזה כן כתב ידן הוא, תני ר' חייה שדברי החתומים על השטר לא מעלין ולא מורידין, ומקיימים את השטר על פי העדים האחרים, אמר ר' יוסי שמתניתא

מסכת פרק ב [ה"ג - דף יא] כתובות

נ

אמרה כן, אם יש עדים שהוא כתב ידן או שהיה כתב ידן יוצא ממקום אחר, אינן נאמנים. הן אומרים כתב ידינו הוא, ואחרים אומרים אינו כתב ידם, אמר ר' מנא נעשה כשטר שנקרא עליו ערער.

או שהיה כתב ידן יוצא ממקום אחר וכו': אמר ר' אסי ובלבד כשטר שנקרא עליו ערער ונתקיים בב"ד, רבי לעזר אמר לא נתקיים בבית דין, אמר רבי אילא טעמא דר' לעזר כיון שהוחזקו העדים להיות חתומין בשטר, כמי שנחקרה עדותן בבית דין. רב חנא אמר למידין מספר מוגה, כגון דאמרין אילין ספרוי דאסי. ובאילין איגראתא צריכין. אמר רבי יוסי בר' בון ובלבד שלשה שמורות של שלשה בני אדם. רב חונה בשם רב נאמנין העדים לומר שטר אמנה ושטר פוסיטים הוא,

יבוא לפנינו חתימת יד של אסי נוכל לקיים את כתב ידו על פי הספר שהוא כתב. ואומרת הגמ' שכתב יד שכתוב באילין איגראתא (באגרות) צריכין יש להסתפק האם יכולים לקיים על פיהם את חתימת ידי העדים, היות ובאגרת לא מקפידים על דיוק הכתיבה. אמר רבי יוסי בר' בון שאומנם ר' אלעזר אמר שמקיימים גם על פי שטר שלא הוחזק בב"ד, אבל ובלבד שהוא מקיים מתוך שלשה שמורות של (שנמצאים אצל) שלשה בני אדם, אבל אם השטרות נמצאים אצל אדם אחד, א"כ לא יכולים לקיים על פיהם, היות ויש לחשוש שמא גם אותם שטרות הם מזויפים.

רב חונה בשם רב אומר שנאמנין העדים לומר שהשטר הזה הוא שטר אמנה, דהיינו שהלוח כתב את השטר ומסרו למלוה למשמרת שאם הוא יצטרך הלואה יהיה לו כבר שטר מוכן, והלוח האמין למלוה שלא יגבה את השטר, אא"כ הוא יקח את הלואה, אך הם לא ראו את ההלואה, וא"כ אם הלוח יטען שהוא לא לוח עדיין, הוא יהיה נאמן, או שהשטר הזה שטר פוסיטים (פיוסים) הוא,

אמרה כן, שהרי שנינו במשנתינו שאם יש עדים שהוא כתב ידן, או שהיה כתב ידן יוצא ממקום אחר, העדים שחתמו על השטר אינן נאמנים. ואומרת הגמ' שאם הן העדים אומרים שהחתימה שבשטר הוא מכתב ידינו הוא, ועדים אחרים אומרים שאינו כתב ידם, אמר ר' מנא שנעשה כשטר שנקרא עליו ערער וצריך לקיים את השטר הזה.

או שהיה כתב ידן יוצא ממקום אחר וכו': אמר ר' אסי ובלבד שכתב ידם יוצא בשטר שנקרא עליו ערער ונתקיים בב"ד, אבל לא יכולים לקיים על פי שטר שלא הוחזק בב"ד, כיון שיש לחשוש שמא גם אותו שטר הוא מזויף, אבל רבי לעזר אמר שיכולים לקיים גם על פי שטר שלא נתקיים בבית דין, אמר רבי אילא שטעמא דר' לעזר שמקיימים גם משטר שלא קיימוהו בב"ד, כיון שהוחזקו לומר שהעדים להיות חתומין בשטר כמי שנחקרה עדותן בבית דין. רב חנא אמר שלמידין את כתב העדים מספר מוגה, כגון דאמרין אילין ספרוי דאסי כגון ספר שידוע שאסי כתב אותו, וא"כ אם

ורב אמר אסור לחתום בשטר אמנה ובשטר פוסיטים. מה ופליג, אמרי בשם רב נאמנין העדים לומר שטר אמנה ושטר פוסיטים הוא, מילתא דרב פליגא על מילתא דרב? אמר רבי חגי לא דרב אמר אסור לחתום, אלא אסור לקיים, כהדא [אויב יא] אם און בידך תרחיקהו - זה שטר אמנה ושטר פוסיטים, ואל תשכן באהלך עולה - זה שטר פרוע.

הלכה ד

מתני' זה אומר זה כתב ידי וזה כתב ידו של חברי, וזה אומר זה כתב ידי וזה כתב ידו של חברי, הרי אלו נאמנים, זה אומר זה כתב ידי, וזה אומר זה כתב ידי, צריכין שיצטרף עמהן אחר דברי רבי, וחכמים אומרים אינן צריכין שיצטרף עמהן אחר, אלא נאמן אדם לומר זה כתב ידי.

פוסיטים, שהם מלכתחילה נכתבו בשקר, ואל תשכן באהלך עולה - זה שטר פרוע, שהוא נכתב כהוגן, אלא שיכול לצאת מזה עולה, ולכך אסור להשאיר אותו בבית לאורך זמן.

הלכה ד

מתני' עדים החתומים על השטר שבאו לב"ד כדי לקיימו, וזה אומר זה כתב ידי וזה כתב ידו של חברי, וזה אומר זה כתב ידי וזה כתב ידו של חברי, הרי אלו נאמנים, והשטר מקוים. ואם זה אומר זה כתב ידי, וזה אומר זה כתב ידי, א"כ צריכין שיצטרף עמהן אחר כדי לקיים את השטר, כיון שצריך שני עדים על כל חתימה וחתימה דברי רבי, וחכמים אומרים שאינן צריכין שיצטרף עמהן אחר, אלא נאמן אדם לומר זה כתב ידי, ולא צריך על זה עדות.

היינו שמחזיק השטר רצה להראות לכולם שהוא עשיר, ולכך הוא פייס את כותב השטר שיכתוב לו שטר שהוא חייב לו כסף, אבל הוא לא נתן לו הלואה, ורב אמר שאסור לחתום בשטר אמנה ובשטר פוסיטים, שואלת הגמ' מה ופליג האם יש מחלוקת האם רב התיר לכתוב שטר אמנה או שטר פוסיטים? שהרי אמרי בשם רב שנאמנין העדים לומר שטר אמנה ושטר פוסיטים הוא, וא"כ מילתא דרב פליגא על מילתא דרב, שהרי אם אסור לכתוב את השטרות האלו, א"כ העדים לא יהיו נאמנים לומר שזה שטר אמנה או שטר פוסיטים, שהרי "אין אדם משים עצמו רשע" מתרצת הגמ' אמר רבי חגי לא דרב אמר שאסור לחתום על השטרות האלו, אלא אסור לקיים אותם לאורך זמן, כדי שלא יהיה תקלה, וזה כהדא כמו שכתוב אם און בידך תרחיקהו - זה שטר אמנה ושטר

מסכת פרק ב [ה"ד - דף יא] כתובות

גמ' זה אומר זה כתב ידי וכו': למה נצרכה, לרבי, אף על גב דרבי אומר צריכין שיצטרף אחר עמהן, מודה הוא הכא שהן נאמנין.

וחכמים אומרים וכו': אמר רבי זעירא תני בכתובות דבית רב, דברי רבי כמעיד על השטר, ודברי חכמים כמעיד על המלוה. תני כותב אדם עדותו ומעידה אפילו לאחר כמה שנים, רב חונה אמר והוא שיהא זכור עדותו, רבי יוחנן אמר אף על פי שאינו זכור עדותו, ואתייא דרב חונה כרבי, ור' יוחנן כרבנין.

העדות), ורבי יוחנן אמר שהעד יכול להעיד מחמת הפנקס אף על פי שאינו זכור עדותו לולי הפנקס, אלא שלאחר שהוא רואה את הכתוב בפנקס הוא נזכר בעדותו, ואומרת הגמ' שאין מחלוקת בין ר' הונה לר' יוחנן, אלא אתיאי דברי רב חונה כרבי, ור' יוחנן כרבנין, דהיינו הרי רב מעמיד שהמחלוקת במשנה בין רבי לחכמים הוא האם העדים שבאים לקיים את השטר מעידים על ההלואה או שהם מעידים על חתימת ידיהם, והנה אם העדים זוכרים את ההלואה מעצמם א"כ גם לרבי מספיק שהם יבואו לב"ד, ולא צריכים לצרף איתם עוד עדים על קיום חתימת ידיהם, ואם הם לא נזכרים מההלואה כלל, א"כ גם לחכמים הם צריכים לצרף עוד עדים לקיים את חתימת ידיהם, וכל המחלוקת בין רבי לחכמים הוא במקרה שהעדים נזכרים מחמת השטר, שלשית רבי העדים לא יכולים להעיד מחמת זה, ולכך הם צריכים לצרף איתם עדים מהשוק לקיים את חתימת ידיהם, ולשית חכמים העדים יכולים להעיד מחמת זה, ולכך הם נאמנים, ולא צריך להביא עדים מהשוק לקיים את חתימת ידיהם, וא"כ אותו דבר גם לענין הכותב את עדותו על הפנקס, שרב חונה מעמיד את הברייתא גם כדברי רבי, ולכך הוא מעמיד שמדובר כאן כשהוא זוכר

גמ' זה אומר זה כתב ידי וכו': אומרת הגמ' למה הרישא של המשנה נצרכה, והרי זה פשוט שהם נאמנים, כיון שיש שני עדים על כל חתימה וחתימה? אלא זה נצרך לרבי, שאף על גב דרבי אומר שצריכין שיצטרף אחר עמהן, כיון שצריך שני עדים על כל חתימה וחתימה, וא"כ היינו אומרים שהחותם עצמו לא יכול להעיד על כתב ידו, כיון שהוא קרוב אצל עצמו, וא"כ יצטרכו שני עדים מהשוק על כל חתימה וחתימה, לכך מחדשת המשנה שרבי מודה הוא הכא שהן נאמנין.

וחכמים אומרים וכו': אמר רבי זעירא שאומנם פשוט כוונת דברי חכמים שהאדם נאמן על עצמו, אבל תני שנינו בכתובות דבית רב בברייתא שרב שנה על מסכת כתובות, שלדברי רבי אנחנו אומרים שהעדים כמעידים על החתימה שבשטר, ולכך צריך שני עדים על כל חתימה וחתימה, אבל ודברי חכמים העדים כמעידים על המלוה, ולכך מספיק שחותמי השטר באים לפנינו, ואומרת הגמ' שנינו כותב אדם עדותו על פנקסו ומעידה אפילו לאחר כמה שנים, ורב חונה אמר והוא שיהא זכור את עיקר עדותו גם לולי הפנקס (وهוא מסתכל בפנקס רק בשביל להיזכר בפרטי

מסכת פרק ב [ה"ד - דף יב] כתובות נג

רבי זעירא רב חונה בשם רב אין הוא ואחר מצטרפין על חתימת העד השני, היך עבידא, היה אחד מכיר כתב ידו וכתב יד חבירו, ואחד אין אדם מכירו וחבירו מכירו, חבירו מהו שיצטרף עם אחד מן השוק להעיד עליו? הדא הוא דמר ר' זעירה רב חונה בשם רב אין הוא ואחר מצטרפין על חתימת העד השני, לא צורכה דלא כשהיו שנים, אחד הכל מכירין כתב ידו ואחד אין אדם מכירו וחבירו מכירו, חבירו מהו שיעשה כאחד מן השוק להעיד עליו, אם אתה אומר כן נמצאת כל העדות מתקיימת בעד אחד, אמר ר' יודן ויאות, אלו שנים שיצאו מעיר שרובה גויים כגון הדא סוסיתא, אחד הכל מכירין אותו שהוא ישראל, ואחד אין אדם

להסתפק בספק שהבאנו, כיון שזה פשוט שהעד החתום על השטר אינו יכול להצטרף עם אחר להעיד על חתימת העד השני, אלא עיקר הספק הוא, כשהיו שני עדים חתומים על השטר, ואת אחד העדים הכל מכירין ע"י שני עדים מהשוק שמעידים על כתב ידו, ועד אחד אין אדם מכירו, אבל וחבירו החתום איתו בשטר מכירו, וא"כ השאלה היא, חבירו (העד) מהו שיעשה כאחד מן השוק להעיד עליו יחד עם עוד עד? ועל זה ר' זעירא אמר שהוא לא יכול להעיד, כיון שאם אתה אומר כן נמצאת כל העדות מתקיימת בעד אחד, וגם באופן הזה ששני עדים מהשוק מעידים על כתב ידו, זה נקרא ששלשת רבעי נאמנות השטר הוא על פי עד אחד, שהרי הוא חתום על השטר, שזה חצי נאמנות השטר, וכן הוא מצטרף עם אחר להעיד על העד השני, אמר ר' יודן ויאות שזה נכון מה שאמרנו שעד אחד לא נאמן להכשיר את חבירו העד, שהרי אלו שני עדים שיצאו מעיר שרובה גויים, כגון הדא סוסיתא, ואת אחד מהם הכל מכירין אותו שהוא ישראל, ואת אחד מהם אין אדם

את עיקר העדות, ור' יוחנן מעמיד את הברייתא כחכמים, ולכך ר' יוחנן מעמיד שהברייתא מדברת גם כשהוא אינו זוכר את העדות לולי הפנקס.

רבי זעירא בשם רב חונה בשם רב אומר שאין הוא העד החתום בשטר ואחר, מצטרפין להעיד על חתימת העד השני שחתום בשטר, היך עבידא, היה אחד מהעדים החתומים על השטר מכיר ומעיד על כתב ידו ועל כתב יד של חבירו החתום בשטר, ואחד ואת הכתב של העד שאינו לפנינו אין אדם מכירו להעיד על חתימת ידו, וחבירו העד הראשון שחתום על השטר מכירו, וא"כ השאלה היא, האם חבירו (העד הראשון החתום בשטר) מהו שיצטרף עם אותו אחד מן השוק להעיד עליו? וא"כ הדא הוא דאמר ר' זעירה בשם רב חונה בשם רב שאין הוא ואחר מצטרפין על חתימת העד השני, כיון שיוצא שלשת רבעי נאמנות השטר הוא על פי עד אחד, שהרי הוא מעיד על כתב ידו, שזה חצי נאמנות השטר, וכן הוא מצטרף עם אחר להעיד על העד השני. ואומרת הגמ' שבאמת לא צורכה דא לא היה צריך

מסכת פרק ב [ה"ד - דף יב] כתובות

נד

מכירו חבירו מכירו, מהו שיעשה כאחד מן השוק להעיד עליו, אם אומר את כן לא נמצאת כל העדות מתקיימת בעד אחד, וכא נמצאת כל העדות מתקיימת בעד אחד.

רבי חגי אמר ר' זעירא בעא עד אחד בפה ועד אחד בשטר מהו שיצטרפו, עד אחד בכתב כלום הוא?! לכן צריכה כשהיו שנים, מצאו לקיים כתב ידו של ראשון ולא מצאו לקיים כתב ידו של שני. רבי מנא בעא עד אחד בכתב מהו לזוקקו לשבועה, עד אחד בכתב כלום הוא?! לכן צריכה כשהיו שנים, מצאו לקיים כתב ידו של ראשון ולא מצאו לקיים כתב ידו של שני, או ייבא כהדא אין מקבלין מן העדים אלא אם כן ראו שניהן כאחת, רבי יהושע בן קרחה אומר אפילו ראו זה

ידו של ראשון, ולא מצאו לקיים כתב ידו של שני, ועל זה שאל ר' זעירא האם יכולים לצרף עד אחד שראה את ההלואה, ואומרת הגמ' שג"כ **רבי מנא בעא, עד אחד בכתב מהו לזוקקו לשבועה**, כדרך שעד אחד מחייב שבועה, וגם כאן הגמ' תמזהה וכי עד אחד בכתב כלום הוא?! אלא לכן צריכה שאלת ר' מנא היא כשהיו שנים חתומים על השטר ומצאו לקיים כתב ידו של ראשון ולא מצאו לקיים כתב ידו של שני, האם זה יחייב את הלזה להישבע להכחיש את העד או לא. חוזרת הגמ' לענין שאלתו של ר' זעירא (האם עד אחד בפה ועד אחד בשטר מצטרפים) או ייבא (האם יהיה בזה) כהדא כמו מה ששינוי שאין מקבלין עדות מן העדים אלא אם כן ראו שניהן כאחת, כגון לענין הלואה, שאם כל עד ראה הלואה ביום אחר, שהם לא מצטרפים, היות והם לא מעידים על אותו הלואה, ורבי יהושע בן קרחה אומר שאפילו אם הם ראו בזה

מכירו שהוא יהודי, וחבירו (העד השני) מכירו שהוא יהודי, וכי יתכן לשאול, מהו שיעשה כאחד מן השוק להעיד עליו שהוא יהודי? ודאי שלא, כיון שאם אומר את כן שהוא נאמן, וכי לא נמצאת שכל (ששלושת רבעי) העדות מתקיימת בעד אחד, וא"כ גם הכא לענינינו, עד אחד לא נאמן להכשיר את חבירו העד, כיון שנמצאת שכל (ששלושת רבעי) העדות מתקיימת בעד אחד.

שואלת הגמ' **רבי חגי אמר שר' זעירא בעא שאל, עד אחד בפה** (דהיינו שהוא ראה את ההלואה, אך הוא לא חתום על השטר) ועד אחד בשטר מהו שיצטרפו, תמזהה הגמ' מה שאלתו, וכי עד אחד בכתב כלום הוא?! (שהרי התורה האמינה לעדים רק כאשר הם מעידים בעצמם "מפיהם" – ולא מפי כתבם), וא"כ השטר נעשה כהלכתו בשני עדים, אלא אומרת הגמ' לכן צריכה ששאלת ר' זעירא הוא, כשהיו שנים חתומים על השטר, אלא שמצאו לקיים רק את כתב

מסכת פרק ב [ה"ד - דף יב] כתובות נה

אחר זה. רבי ירמיה רבי שמואל בר רב יצחק בשם רב מודין חכמים לר' יהושע בן קרחה בעידי בכורה ובעידי חזקה, רבי בא בשם רבי ירמיה אף בעדי סימנים כן, מה דא פשיטא כשזה אומר ראיתי שתי שערות בגבו וזה אומר ראיתי שתי שערות בגבו, אחד אומר ראיתי שער אחת בגבו ואחד אומר ראיתי שער אחת בכריסו לא כלום, כל שכן גבו וגבו, שנים אומרים ראינו שער אחת בגבו, ושנים אומרים ראינו שער אחת בכריסו, רבי יוסי בר בון ורבי יהושעיא בריה דר' שמאי, חד אמר פסול וחורנא אמר כשר, מאן דמר פסול - כמעיד על חצי סימנין, ומאן דמר כשר - שמא נשרה. אחד אומר ראיתי שתי שערות בגבו ואחד אומר ראיתי שתי

שער אחת בכריסו (באותו המקום) שזה לא כלום, כיון שכל עד ועד מעיד רק חצי עדות, שהרי בשביל להעיד על גדלות צריך שתי שערות, וכל שכן גבו וגבו ששני העדים מעידים שהם ראו (כל אחד בפני עצמו) שער אחת בגבו, שהם לא מצטרפים, כיון שיתכן שהן מעידים על אותו שער. ואומרת הגמ' שאם שנים אומרים ראינו שער אחת בגבו, ושנים אומרים ראינו שער אחת בכריסו, בזה נחלקו רבי יוסי בר בון ורבי יהושעיא בריה דר' שמאי, ואחד אמר שהעדות הזו פסולה, וחורנא אמר שהיא כשרה, ומבארת הגמ' את המחלוקת, שמאן דאמר שהעדות הזו פסולה, זה מכיון שכל כת עדים כמעידים על חצי סימנין, ומאן דאמר שהעדות הזו כשרה, כיון שאנחנו אומרים שמא כאשר הכת השניה ראתה את השערה האחת כבר נשרה השערה שהכת הראשונה ראתה, וא"כ הם ראו את כל מה שיכלו לראות, ולכך זה לא נקרא חצי דבר. ואם עד אחד אומר שראיתי שתי שערות בגבו, ואחד אומר ראיתי שתי

אחר זה שעדותם עדות, וא"כ גם כאן זה יהיה תלוי במחלוקת של ת"ק ור' יהושע בן קרחה. ואומרת הגמ' שרבי ירמיה ורבי שמואל בר רב יצחק בשם רב אומרים שמודין חכמים לר' יהושע בן קרחה בעידי בכורה ובעידי חזקה שהם נאמנים גם אם הם ראו בזה אחר זה, דהיינו שאם אחד מעיד שהאבא אמר לו שהבן הזה הוא הבכור, ועד אחר מעיד שהאבא אמר לו ביום אחר על אותו בן שהוא הבכור, הם מצטרפים לעדות, וכן אם ראובן הביא ג' כתות עדים שהוא מוחזק בשדה, וכל כת וכת מעידה על שנה אחרת, הם מצטרפים לעדות, כיון שכאן כל העדים מעידים על אותו הדבר. ורבי בא בשם רבי ירמיה אמר שאף בעדי סימנים של גדלות כן, ומבארת הגמ' מה דא פשיטא (שזה דבר פשוט) שכאשר זה אומר ראיתי שתי שערות בגבו (תחת אותו המקום) של הילד, וזה אומר ראיתי שתי שערות בגבו שהם מצטרפים לומר שהוא הגדיל, ואם עד אחד אומר שראיתי שער אחת בגבו, ואחד אומר ראיתי

מסכת פרק ב [ה"ה - דף יב] כתובות

שערות בכרסו, רבי בא אומר דברי הכל כשר, רבי חגי אומר דברי הכל פסול, רבי יוסי אומר במחלוקת, אומר רבי יוסי לרבי חגי, והא ר' יודן סבר דכוותי אומר ליה על דרביה אנא פליג, לא כל שכן עלויה, אומר רבי מנא יאות אומר רבי חגי, אלו שטר שהוא מחותם בארבע חותמות וקרא עליו ערער, זה מעיד על שנים וזה מעיד על שנים שמא כלום הוא?! ואין כל חתימה וחתימה צריכה שני עדים?! וכה כל סימן וסימן צריך שני עדים, ר' חנינא יליף לה משני חזקה, אלו אחד מעידה שאכלה שנה ראשונה שנייה ושלישית, ואחד מעידה שאכלה שנה רביעית חמשית וששית, שמא כלום הוא?! ואין כל חזקה וחזקה צריכה שני עדים?! וכה כל סימן וסימן צריך שני עדים.

הלכה ה

מתני' האשה שאמרה אשת איש הייתי וגרושה אני נאמנת, שהפה שאסר

הוא?! וכי יש בעדות הזו משהו, וכי אין כל חתימה וחתימה צריכה שני עדים?! וא"כ גם כה היות וכל סימן וסימן צריך שני עדים, לכך לכו"ע הם לא מצטרפים, ור' חנינא יליף לה (שר' חגי צודק) מעדות על שני חזקה, הרי אלו עד אחד מעידה שאכלה שנה ראשונה שנייה ושלישית, ואחד מעידה שאכלה שנה רביעית חמשית וששית, שמא כלום הוא?! וכי יש בעדות הזו משהו, וכי אין כל שנה של חזקה וחזקה צריכה שני עדים?! וא"כ גם כה היות וכל סימן וסימן צריך שני עדים, לכך לכו"ע הם לא מצטרפים.

הלכה ה

מתני' האשה שאמרה אשת איש הייתי אבל וגרושה אני, א"כ היא נאמנת, כיון שהפה שאסר אותה להתחתן עם אחרים (מחמת שהיא אמרה

שערות בכרסו, בזה נחלקו, ורבי בא אומר שלדברי הכל גם לחכמים העדות כשרה, כיון שכל עד מעיד על דבר שלם, ורבי חגי אומר שלדברי הכל גם לר' יהושע בן קרח העדות פסולה, כיון שכל עד מעיד על שערות אחרות, ורבי יוסי אומר שזה תלוי במחלוקת בין חכמים לר' יהושע בן קרח, אומר רבי יוסי לרבי חגי איך אתה אומר שלדברי הכל העדות פסולה, והא ר' יודן סבר דכוותי שזה תלוי במחלוקת? אומר ליה מה אתה תמה, והרי אפי' על ר' בא שהוא דרביה של ר' יודן אנא פליג, וא"כ לא כל שכן שאני יכול לחלוק עלויה על ר' יודן, אומר רבי מנא שיאות אומר רבי חגי שלדברי הכל העדות פסולה, שהרי אלו שטר שהוא מחותם בארבע חותמות דהיינו שחתומים עליו ד' עדים, וקרא עליו ערער, והגיעו שני עדים לקיימו, וזה מעיד על שני עדים וזה מעיד על שני עדים אחרים, שמא כלום

מסכת פרק ב [ה"ה - דף יב] כתובות

הוא הפה שהתיר, אם יש עדים שהיא אשת איש, והיא אומרת גרושה אני, אינה נאמנת.

גמ' אם יש עדים וכו': תני אם משנישאת באו עדים הרי זו לא תצא, רב חונה ור' חנינה תריהון אמרין לא סוף דבר משנישאת, אלא אפילו התירוה ב"ד להינשא, כהדא חדא איתא אתת לגבי ר' יוחנן, אמרה ליה אשת איש הייתי וגרושה אני, והתירה, מן דנפקת, אמרין ליה, רבי! הרי עידיה בלוד, אמר כך אני אומר אפילו עדיה בקסוסנן תמתין?! אמר ר' יוסי בר בון תרין עובדין הוון, אחד אמרין ליה הרי עדיה בלוד, ואחד אמרין לו הרי עדיה בקסרין, וכן הוה אמר לון, כך אומר אני אפילו עדיה בקסוסנן תמתין?! ר' יודן בעא, אשת איש הייתי ונתגרשתי במקום

מזן דנפקת לאחר שהיא יצאה, התלמידים אמרין ליה, רבי! הרי עידיה בלוד שהיא היתה נשואה, וא"כ צריך להיות שהיא לא תהיה נאמנת עד שתוכיח את דבריה, אמר להם ר' יוחנן וכי כך אני אומר שאפילו אם אומרים שעדיה נמצאים בקסוסנן (מקום רחוק מאוד, ויש גורסים 'קונסטנטי' או בשיבוש המילה הזו, וא"כ זה הולך כלפי העיר 'קושטא' בתורכיה) תמתין?! ודאי שלא, ולכך גם כשאתם אומרים שעדיה נמצאים במקום קרוב, לא אומרים לה להמתין, וכן אמר ר' יוסי בר בון שתריין עובדין הוון שהגיעו לפני ר' יוחנן שני מעשים, במעשה אחד אמרין ליה הרי עדיה בלוד (שהיא נמצאת בארץ יהודה) ובמעשה אחד אמרין לו הרי עדיה בקסרין שהיא סמוכה לטבריה, ואפי"ה כן הוה ר' יוחנן אמר לון, וכי כך אומר אני אפילו עדיה בקסוסנן תמתין?! אומרת הגמ' ר' יודן בעא אמר, שאם באה לפנינו אשה אחת ואמרה שאשת איש הייתי ונתגרשתי במקום

שהיא היתה אשת איש) הוא הפה שהתירה להתחתן עם אחרים, ואם אתה מאמין לה שהיא היתה נשואה, תאמין לה גם על מה שהיא אמרה שהיא גרושה. אבל אם יש עדים שהיא היתה אשת איש, והיא אומרת שגרושה אני, אינה נאמנת עד שתוכיח.

גמ' אם יש עדים וכו': תני אם האשה שאמרה אשת איש הייתי וגרושה אני (שהיא נאמנת), ומשנישאת באו עדים ואמרו שהיא היתה אשת איש, הרי זו לא תצא, מבעלה השני, היות והאמנו לה כבר, ואומרת הגמ' שרב חונה ור' חנינה תריהון אמרין שניהם אומרים שלא סוף דבר משנישאת שלא מוציאים אותה מבעלה השני, אלא אפילו אם רק התירוה ב"ד להינשא, כבר לא מוציאים אותה מהתירה הראשון, וזה כהדא כאותו מעשה שחדא איתא אתת שהאשה אחת באה לגבי ר' יוחנן, ואמרה ליה שאשת איש הייתי וגרושה אני, ור' יוחנן התירה להינשא,

מסכת פרק ב [ה"ה - דף יג] כתובות

פלוני, ובאו שנים ואמרו לא נתגרשה אשה במקום פלוני, מכחישין הן אותה. רבי יוסי בעא, אמרה אשת איש הייתי ונתגרשתי במקום פלוני באותו היום, ובאו ואמרו נתגרשה אשה במקום פלוני ובאו שנים ואמרו לא נתגרשה אשה במקום פלוני, כהכחיש עדות בתוך עדות, אנו כחייך מפיה. היום אמרה אשת איש הייתי ולמחר אמרה גרושה אני, אמרינן לה אתמול אמרת אבין ויום דין אבין? אמרה לון מפני כת של פריצים שהיו באין להזדוג לי, רבי אבין בשם רבי אילא מכיון שהביאה מתלא לדבריה נאמנת, כהדא, שמואל בעא אזדיקוקי לאיתתיה, אמרה ליה טמאה אני, למחר אמרה ליה טהורה אני, אמר לה אתמול אמרת טמאה, שמירון טהורה? אמרה ליה לא הווה בחילי היי שעתא, אתא שאל לרב, א"ל מכיון שהביאה מתלא לדבריה נאמנת.

והרי אתמול אמרת אבין שאת נשואה, ויום דין את אומרת אבין שאת גרושה מזה זמן רב? ואמרה לון שמה שאמרתי אתמול שאני אשת איש, זה מפני שכת של פריצים שהיו באין ורצו להזדוג לי לזנות איתי, ולכך אמרתי שאני נשואה כדי שהם יפרשו ממני, אמר רבי אבין בשם רבי אילא שמכיון שהביאה אמתלא (הסבר) לדבריה, לכך היא נאמנת, וזה כהדא באותו מעשה שהיא עם שמואל, שבעא אזדיקוקי לאיתתיה שהוא בא לפקוד את אשתו, והיא אמרה ליה שטמאה אני, ולמחר היא אמרה ליה שטהורה אני, אמר לה איך זה יתכן, והרי אתמול אמרת לי שאת טמאה, שמירון וכי בשמירה קצרה את כבר טהורה? אמרה ליה שבאמת לא נטמאתי, אלא שלא הווה בחילי לא היה לי כוח בהיי שעתא שתפקוד אותי, וא"כ שמואל אתא ושאל לרב האם היא נאמנת? א"ל מכיון שהביאה אמתלא לדבריה לכך היא נאמנת.

פלוני וביום פלוני, ובאו שנים ואמרו שלא נתגרשה אשה במקום פלוני באותו היום, א"כ מכחישין הן אותה, והיא לא נאמנת לומר גרושה אני, הגם שהיא זאת שאמרה שהיא היתה אשת איש, אפי"ה היות ויש עדים שמכחישים את גירושה, לכך היא אסורה עד שתוכיח שהיא התגרשה. וכן רבי יוסי בעא אמר, שאם האשה שבאה לפנינו אמרה שאשת איש הייתי ונתגרשתי במקום פלוני באותו היום, ובאו עדים ואמרו שנתגרשה אשה במקום פלוני, ואח"כ באו שנים ואמרו שלא נתגרשה אשה במקום פלוני באותו היום, א"כ זה כהכחיש עדות בתוך עדות דהיינו העדות הזו מוכחשת, וכאילו שהם לא קיימים, ואנו כחייך מפיה, והיות והיא אמרה שהיא היתה אשת איש היא נאמנת לומר שהיא התגרשה. ואומרת הגמ' שאם באה לפנינו אשה והיום היא אמרה שאשת איש הייתי (אני) ולמחר היא אמרה שגרושה אני מזה זמן רב, ואמרינן לה איך זה יתכן,

הלכה ו

מתני' האשה שאמרה נשביתי וטהורה אני, נאמנת, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר, אם יש עדים שנשבית והיא אומרת טהורה אני, אינה נאמנת. אם משנישאת באו עדים הרי זו לא תצא.

גמ' אם משנישאת באו עדים וכו': רב חונה אמר לא סוף דבר שנישאת, אלא אפילו התירוה בית דין לינשא.

נשים נשבו לשם, אתא עובדא קומי אבא בר בא ולוי ושמואל, אמרו ימסרו להן עדים ניסקון לארעא דישראל, אמר ליה ומה נעשה לימים הראשונים שנתייחדו? אמר ליה אבא בר בא אילו הוינן בנתך כן הייתה אומר? ואישתביין בנתיא דשמואל, "כְּשֶׁגָּגָה שְׂיֵצֵא מִלְּפָנֵי הַשְּׁלִיט", כד סלקון להכא, סלקון שביין

הלכה ו

מתני' האשה שאמרה לב"ד אומנם נשביתי אבל וטהורה אני (לא אנסו אותי), היא נאמנת, ומותרת להתחתן עם כהן, כיון שהפה שאסר שהרי היא זאת שאמרה שהיא נלקחה בשבי, הוא הפה שהתיר כשאמרה שהיא טהורה, כיון שאם אתה מאמין לה שהיא נלקחה בשבי, תאמין לה שהיא טהורה. אבל אם יש עדים שנשבית, והיא אומרת טהורה אני, כאן היא אינה נאמנת. ואם היא אמרה לב"ד שנשביתי וטהורה אני, וב"ד התירו לה להינשא לכהן, ואם משנישאת לכהן באו עדים שהיא נשבית, הרי זו לא תצא מבעלה הכהן.

גמ' אם משנישאת באו עדים וכו': רב חונה אמר לא סוף דבר לא רק שהיא נישאת שלא תצא מבעלה הכהן, אלא אפילו אם רק התירוה בית דין

לינשא, ועדיין היא לא נישאת, לא תצא מדהתירה.

אומרת הגמ' שמעשה שנשים נשבו בא"י והובאו לשם לבבל, והן אמרו שנשבינו וטהורות אנחנו, ואתא עובדא קומי אבא בר בא (אבא דשמואל) ולוי ושמואל, ואמרו שהן כשרות לכהונה, וימסרו להן עדים שישמרו עליהן (מפני השבאים) בזמן שהן ניסקון יעלו לארעא דישראל כדי שיפדו אותן, אמר ליה שמואל לאביו ומה נעשה לימים הראשונים שנתייחדו עם השבאים? אמר ליה אבא בר בא, אילו הוינן בנתך אילו הויו בנותיך, וכי כן הייתה אומר? ומחמת זה אישתביין בנתיא דשמואל, כיון שזה היה "כְּשֶׁגָּגָה שְׂיֵצֵא מִלְּפָנֵי הַשְּׁלִיט" (דהיינו מה שהשליט אומר זה נעשה, הגם שהוא אמר את זה בשגגה), כד סלקון להכא וכשבנותיו של שמואל באו לא"י, וסלקון שביין

מסכת פרק ב [ה"ז - דף יג] כתובות

עמהון, עלין קומי רבי חנינה, אוקימן שביין מלבר, אמרו ליה נשבינו וטהורות אנו, והתירן, מן דנפקן שלחון שביין עלין, אמר ניכרות אלו שבנות חכם הן, מן דאיתודעין מאן הויין, אמרין לשמעון בר בא איטפל בקריבתך, נסב לקדמיתא ומיתת, לתניינא ומיתת, למה, בגין דשקרן? חס ושלום לא שקרון, אלא מן חטאת דחנניה בן אחי רבי יהושע שעיבר את השנה בחוצה לארץ.

הלכה ז

מתני' שתי נשים שנשבו, זאת אומרת טהורה אני וזאת אומרת טהורה אני, אינן נאמנות, בזמן שהן מעידות זו על זו הרי אלו נאמנות. וכן שני אנשים

דחנניה בן אחי רבי יהושע שעיבר את השנה בחוצה לארץ, דהיינו שבאמת הן נבעלו לשבאי, אלא שהן חשבו שהשבאי שבא עליהן היה מעט פחות מבין תשע שאין ביאתו ביאה, והטעות שלהן היתה כמו החטא של חנניה בן אחי ר' יהושע שהוא עיבר את השנה בחו"ל (עי' נדרים פ"ז), וכן שם היה איזה שהוא ב"ד שעיבר את השנה בחו"ל (חנניה בן אחי ר' יהושע לא היה חי בימי שמואל), אבל באמת השנה לא נתעברה, כיון שאסור לעבר את השנים בחו"ל, וא"כ יוצא שהשבאי היה כבר בן תשע כשבא עליהן, וביאתו ביאה, ולכך הן מתו, כדי שלא יהיה להן ולשמעון בר בא, מכשול של איסור זונה לכהן.

הלכה ז

מתני' שתי נשים שיש עדים שהן נשבו, וזאת אומרת טהורה אני וזאת אומרת טהורה אני – אינן נאמנות, אבל בזמן שהן מעידות זו על זו שהן טהורות, הרי אלו נאמנות. וכן שני אנשים הבאים

עמהון והשבאים עלו איתן יחד, וכאשר בנותיו של שמואל עלין קומי נכנסו לפני רבי חנינה, הן אוקימן שביין מלבר העמידו את השבאים מחוץ לביהמ"ד, ובנותיו של שמואל אמרו ליה לר' חנינה נשבינו וטהורות אנו, ור' חנינה התירן, מן דנפקן וכשבנותיו של שמואל התחילו לצאת מביהמ"ד שלחון שביין התחילו השבאים ועלין ונכנסו, וכשר' חנינה ראה את השובאים, אמר, ניכרות שאלו שבנות של חכם הן, מן דאיתודעין מאן הויין וכשנודע מי הן הבנות האלו, אמרין לשמעון בר בא (הוא היה אח של שמואל) איטפל בקריבתך תתחתן עם אחת מהשביות, נסב לקדמיתא והוא התחתן עם הראשונה ומיתת ומיד היא מתה, וכן כשהוא התחתן לתניינא עם השניה ומיתת, ומבררת הגמ' למה הן מתו, האם בגין דשקרן בגלל שהן שיקרו (ובאמת הן נאנסו), וא"כ הן אסורות לשמעון בר בא, שהרי הוא היה כהן? אומרת הגמ' חס ושלום לומר כך, ובנותיו של שמואל לא שקרון, אלא הן מתו מן חטאת

מסכת פרק ב [ה"ז - דף יג] כתובות סא

זה אומר כהן אני וזה אומר כהן אני, אינן נאמנין, בזמן שהן מעידין זה את זה הרי אלו נאמנין.

גמ' וכן שני אנשים זה אומר כהן אני וכו': רבי חייה בשם ר' יוחנן מתניתא לעניין קדשי הגבול, אבל לעניין משפחה ולקדשי המזבח צריך שני עדים, והא תני מעלין לכהונה ללויה לישראל על פי עד אחד, ניחא לכהונה ללויה, לישראל ולא לעניין משפחה? ליתן לו מעשר עני.

שתי חזקות לכהונה בארץ ישראל - נשיאות כפים וחילוק גרנות, ובסוריא נשיאות כפים, אבל לא חילוק גרנות, עד מקום ששלוחי החדש מגיעין - עד נמרון, ובבל כסוריא, רבי שמעון בן אלעזר אומר אף באלכסנדריאה בשעה שבתי דינין

מדברת לעניין ליתן לו מעשר עני, ובוה מספיק עדות של עד אחד.

שתי חזקות לכהונה בארץ ישראל; **נשיאות כפים** שאם הוא אומר ברכת כהנים, או חילוק גרנות שחולקים לו תרומה בגורן, א"כ זה הוכחה שהוא כהן, **ובסוריא** רק **נשיאות כפים** זה הוכחה שהוא כהן, אבל **לא חילוק גרנות**, כיון שתרומה בסוריא זה מדרבנן, ולכך לא כ"כ מקפידים על זה, אבל נשיאות כפים, או חילוק תרומה בא"י, זה הוכחה שהוא כהן, כיון שב"ד מקפידים שזר לא יעשה ברכת כהנים, ושהוא לא יקבל חלק בתרומת א"י. ואומרת הברייתא **שעד מקום ששלוחי קידוש החדש מגיעין**, שזה **עד נמרון** (עיר בעבר הירדן, היא שוכנת ממול יריחו), נשיאות כפים זה הוכחה שהוא כהן, כיון שיש שם ב"ד, **ובבל** היא **כסוריא** שנשיאות כפים זה הוכחה שהוא כהן (כיון שבבבל יש ב"ד), וחילוק גרנות אינה הוכחה, כיון שהתרומה בבבל היא רק מדרבנן, **רבי שמעון בן אלעזר** **אומר שאף באלכסנדריאה של מצרים** נשיאות כפים ראייה, **בשעה שבתי דינין**

ממקום אחר, וזה אומר כהן אני וזה אומר כהן אני - אינן נאמנין, ובזמן שהן מעידין זה את זה שהם כהנים, הרי אלו נאמנין, הגם שזה נראה כאילו שהם גומלים זה לזה, והאחד מעיד על חבירו שהוא כהן, כדי שהשני יעיד עליו שהוא כהן, אפי"ה לא חוששים שהם משקרים.

גמ' וכן שני אנשים זה אומר כהן אני וכו': רבי חייה בשם ר' יוחנן אומר **שמתניתא** שאומרת שמעלים כהן על פי עד אחד, זה רק לעניין קדשי הגבול (אכילת תרומה), אבל לעניין יחוס משפחה, או לקדשי המזבח, צריך שני עדים שהוא כהן. שואלת הגמ' והא תני מעלין לכהונה ללויה לישראל על פי עד אחד, וא"כ זה ניחא לעניין כהונה וללויה שמעלים אותם לתרומה או למעשר ראשון, אלא כשכתוב שמעלים לישראל (דהיינו שמעידים שהוא יהודי) על פי עד אחד, וכי זה לא הולך לעניין יחוס משפחה שהוא יכול להתחתן עם יהודיה, וא"כ מוכח שעד אחד נאמן? מתרצת הגמ' שלעניין נישואין באמת הוא יצטרך להביא שני עדים שהוא יהודי, והברייתא

מסכת פרק ב [ה"ז - דף יג] כתובות

יושבין שם. תני רבן שמעון בן גמליאל כשם שהתרומה חזקה לכהונה, כך מעשר ראשון חזקה לכהונה, והחולק על פי ב"ד אינה חזקה לכהונה, אני אומר תרומה נפלה לו מאבי אמו כהן, אמר ר' ישמעאל בר' יוסי מימי לא העדתי עדות, ופעם אחת העדתי והעליתי עבד לכהונה. ר' יצחק בן חקולה ור"ש ברבי; חד העלה אח מפי אחיו, וחרנה העלה בן מפי אביו, חד לכהונה וחד ללויה. חד בר נש אתא לגבי דרבי, אמר ליה בני הוא זה וכהן הוא, אמר ליה בנך הוא ואינו כהן, אמר ליה ר' חיה רובה אם מאמינו את שהוא בנו האמינו שהוא כהן, ואם אין את מאמינו שהוא כהן אל תאמינו שהוא בנו? א"ל בנו הוא אלא אני אומר בן גרושה

עבד, ומה שהוא קיבל את התרומה זה מכיון שבעירו של ר' יוסי מחלקים גם לעבדים תרומה, וא"כ אומר ר' ישמעאל בר' יוסי שצריך מאוד להיזהר כשמעידים עדות, שלא ייצא תקלה.

אומרת הגמ' שר' יצחק בן חקולה ור"ש ברבי שניהם קיבלו עדות ליחוס משפחה, ואחד העלה אח מפי (מחמת עדות של) אחיו, וחרנה העלה בן מפי אביו, ואחד העלה לכהונה ואחד ללויה. ומבררת הגמ' מי העלה לכהונה ומי ללויה; ואומרת הגמ' שחד בר נש אדם אחד (שהיה כהן) אתא בא לגבי דרבי, ואמר ליה שהילד שבא איתי בני הוא זה וכהן הוא, אמר ליה רבי, שאומנם בנך הוא אבל ואינו כהן, אמר ליה ר' חיה רובה (הגדול) לרבי, אם מאמינו את שהוא בנו א"כ האמינו שהוא כהן, ואם אין את מאמינו שהוא כהן א"כ אל תאמינו שהוא בנו? א"ל רבי, שאני מאמין לו שבנו הוא כיון שהתורה האמינה לאבא לומר שזה בני, והוא יקבל את הירושה, אלא אני אומר שמא הוא בן גרושה

יושבין שם. תני רבן שמעון בן גמליאל כשם שקבלת התרומה בגורן זה חזקה לכהונה, כך קבלת מעשר ראשון בגורן זה חזקה לכהונה, ומדובר כאן שהיה חשש על אחד האם הוא חלל או לא, והיות וראו שהוא קיבל מעשר ראשון, א"כ מוכח שהוא לא חלל, שהרי לחלל יש דין כישראל שאינו מקבל מעשר ראשון. ואומרת הברייתא שהחולק על פי ב"ד את הירושה והוא קיבל תרומה, אינה חזקה לכהונה, כיון שאני אומר שהתרומה הזו נפלה לו למוריש מאבי אמו כהן, וא"כ הגם שהיורש קיבל את התרומה, יתכן שזה לא מחמת שהוא כהן, אלא זה כדי למוכרו לכהן אחר בדמי תרומה. אמר ר' ישמעאל בר' יוסי שמימי לא העדתי עדות, ורק פעם אחת העדתי, והעליתי עבד לכהונה, דהיינו שר' ישמעאל בר' יוסי העיד בעירו של ר' יהודה שהוא ראה שחילקו לאותו אחד תרומה, וכיון שבעירו של ר' יהודה לא היו מחלקים לעבד תרומה, לכך העלו אותו לכהונה, שהרי חילוק התרומה זה הוכחה שהוא כהן, אבל באמת אותו אחד היה

הוא או בן חלוצה הוא, אמר ר' אבין אבין אמר ליה אם מאמינו את שהוא בנו האמינו שהוא כהן, ואם אין את מאמינו שהוא כהן, אל תאמינו שהוא בנו - ויעשה כהרחק עדותו יהא נאמן עליו, אמר לו בנו הוא, אלא אני אומר בן גרושה וחלוצה הוא. לא כן אמרו, רבי יצחק בן חקולה ור' שמעון ברבי חד העלה אח ע"פ אחיו וחרנה העלה בן מפי אביו, נימא משהעלה ר' שמעון ברבי אח מפי אחיו, אפילו תימר בן מפי אביו, ללוייה.

הלכה ח

מתני' ר' יהודה אומר אין מעלין לכהונה על פי עד אחד, אמר ר' אלעזר אימתי במקום שיש עוררין, אבל במקום שאין עוררין, מעלין לכהונה על פי עד אחד, רבן שמעון בן גמליאל אומר משום ר' שמעון בן הסגן מעלין לכהונה על פי עד אחד.

זה היה ללוייה, שלעניין הלויים אם האב הוא לוי, גם בנו הוא לוי, שהרי אין פסול של בן גרושה ובן חלוצה.

הלכה ח

מתני' ר' יהודה אומר שאין מעלין אדם שבא לפנינו (ואנחנו לא יודעים מי הוא) לכהונה, על פי עד אחד, אלא צריך שני עדים, ככל העדויות שבתורה, אמר ר' אלעזר אימתי לא מעלים על פי עד אחד, דוקא במקום שיש עליו עוררין, אבל במקום שאין עליו עוררין, מעלין לכהונה על פי עד אחד, אבל זה בתנאי שאין חשש שהם של גומלין זה לזה (וזה החילוק בין ר"א למשנה הקודמת), רבן שמעון בן גמליאל אומר משום ר' שמעון בן הסגן שתמיד מעלין לכהונה על פי עד אחד, דהיינו שאם יצא קול על כהן אחד שהוא חלל, ועד אחד מעיד שהוא כהן כשר, ואח"כ באו שני

הוא או בן חלוצה הוא, ולכך הוא לא בחזקת כהן, עד שהוא יוכיח מי אימו, ואמר ר' אבין שאבין שכך ר' חיה אמר ליה לרבי, שאם מאמינו את שהוא בנו א"כ האמינו שהוא כהן, ואם אין את מאמינו שהוא כהן, א"כ אל תאמינו שהוא בנו, וא"כ יעשה אותו אחד כהרחק עדות (כאדם שאינו קרובו של הילד הזה) וא"כ שהוא יהא נאמן להעיד עליו שהוא כהן? ורבי אמר לו לר' חיה שאני מאמין לו שבנו הוא, אלא אני אומר שמא בן גרושה וחלוצה הוא, וא"כ אומרת הגמ' וכי לא כן אמרו שהיה מעשה ברבי יצחק בן חקולה ור' שמעון ברבי שאחד העלה אח ע"פ אחיו וחרנה העלה בן מפי אביו, וא"כ נימא מי שהעלה ר' שמעון ברבי זה היה אח מפי אחיו, כיון שלא מסתבר שר"ש ברבי נחלק על אביו, חזרת הגמ' שאין הוכחה כיון שאפילו תימר שר"ש ברבי העלה בן מפי אביו, אבל

מסכת פרק ב [ה"ט - דף יד] כתובות

גמ' אימתי במקום שיש עוררין וכו': ר' חייה בשם רבי יוחנן אין ערער פחות משנים, רבי בון בר חייה בעא מה אנן קיימין, אם בשהעלו אותו באחד - יורידו אותו באחד, ואם בשהעלו אותו בשנים - אפילו כמה לא יורידו אותו? אמר רבי הונא אתיין כרבנין דתמן, ברם רבנין דהכא וכרב נחמן בר יעקב כשם שמעלים אותו בשנים כך מורידין אותו בשנים.

הלכה ט

מתני' האשה שנחבשה ע"י גוים, על ידי ממון מותרת לבעלה, על ידי נפשות אסורה לבעלה. עיר שכבשה כרקום כל הכהונות שבתוכה פסולות, ואם יש עדים - אפילו עבד אפילו שפחה הרי אלו נאמנין, שאין אדם נאמן ע"י עצמו,

שבשם שמעלים אותו בשנים כך מורידין אותו בשנים, וא"כ כוונת ר' יוחנן שבמקום שהעלו אותו לכהונה על פי שנים, אין ערער פחות משנים.

הלכה ט

מתני' האשה שנחבשה בבית האסורים ע"י גוים; על ידי מחמת ממון שהיא היתה חייבת להם, מותרת לבעלה אפי' שהוא כהן, כיון שהם לא יאנסו אותה שלא להפסיד את ממונם, אבל אם חבשו אותה על ידי מחמת נפשות שמגיע לה עונש מוות, אסורה לבעלה אפי' שהוא ישראלי, כיון שיש חשש שמא היא התרצתה לזנות איתם, שלא יהרגו אותה. עיר שכבשה כרקום (מצור) כל הכהונות שבתוכה פסולות, כיון שיש חשש שמא יאנסו אותה, ואם יש לה עדים שהיא לא נאנסה, ואפילו אם העדות הוא על פי עבד ואפילו על פי שפחה, הרי אלו נאמנין, ואומרת המשנה מדוע צריך שיחיה עליה עדות שהיא לא נאנסה, כיון שאין אדם נאמן ע"י עצמו,

עדים ואמרו שהוא חלל, והורידו אותו מהכהונה, ואח"כ בא עוד עד ואומר שהוא כהן כשר, שר"א סובר שלא מצרפים את שני העדים הבודדים האלו (עד שהם יבואו ויעידו ביחד), ור"ש בן הסגן סובר "שמעלין לכהונה על פי עד אחד", דהיינו שמצרפים את העד הבודד לעד הקודם, וחוזרים ומעלים את אותו אחד לכהונה.

גמ' אימתי במקום שיש עוררין וכו': אומרת הגמ' ר' חייה בשם רבי יוחנן אומר שאין ערער פחות משנים, אבל ערער של אדם אחד אינו נחשב ערער, שואלת הגמ' רבי בון בר חייה בעא, מה אנן קיימין איך מדובר כאן, אם בשהעלו אותו בעדות של אחד א"כ שיורידו אותו בעדות של אחד, ואם בשהעלו אותו בעדות של שני עדים א"כ אפילו אם יבואו אח"כ כמה וכמה עדים שלא יורידו אותו, כיון שהעלו אותו מחמת עדות כשרה? אמר רבי הונא ששאלת ר' חייא בר בון אתיין כרבנין דתמן כחכמי בבל, והם סוברים כך, ברם רבנין דהכא חכמי א"י וכן רב נחמן בר יעקב אמר לעיל (בהלכה ב'),

אמר רבי זכריה בן הקצב המעון הזה לא זזה ידה מתוך ידי משעה שנכנסו גוים לירושלים עד שיצאו, אמרו לו אין אדם מעיד על ידי עצמו.

גמ' על ידי ממון מותרת לבעלה: תמן תנינן העיד ר' יוסי הכהן ור' זכריה בן הקצב על תינוקת שהורהנה באשקלון וריחקה בני משפחה, ועידה מעידין אותה שלא נסתרה ולא נטמאה, לפי שהעדים מעידין אותה שלא נסתרה ושלא נטמאה, הא אם אין עידה מעידין אותה שלא נסתרה ושלא נטמאה לא? אמר רבי לעזר שנייה היא בהירהון שהרבים נוהגין לו בהתר.

על ידי נפשות אסורה לבעלה: ר' יודן בריה דרב חמא דכפר תחמין בשם חזקיה והוא שנגמר דינה להריגה, רבי יוחנן אמר אפי' לא נגמר דינה להריגה. אמרין בשם רבי יוחנן אשת לסטים כלסטים.

נטמאה, הא אבל אם אין עידה מעידין אותה שלא נסתרה ושלא נטמאה היא לא מותרת לכהונה, וכאן שנינו שהאשה שנחבשה מחמת ממון מותרת לכהונה? מתרצת הגמ' **אמר רבי לעזר, שנייה היא בהירהון** שכאשר ממשכנים את הילדים מרצון זה שונה, כיון שהרבים נוהגין לו בהיתר, ולכך חכמים החמירו בזה.

על ידי נפשות אסורה לבעלה: אומרת הגמ' ר' יודן בריה דרב חמא דכפר תחמין אמר בשם חזקיה שהאשה נאסרת לבעלה, דוקא והוא שנגמר דינה להריגה, אבל רבי יוחנן אמר שאפי' לא נגמר דינה להריגה, היא כבר אסורה, כיון שחוששים שהיא התרצתה לזנות איתם, שלא יגמרו את דינה להריגה. ואומרת הגמ' **שומרין בשם רבי יוחנן שאשת לסטים** הרי היא כלסטים, כיון שהיא מופקרת להם, מחמת שבעלה התחייב הריגה.

אמר רבי זכריה בן הקצב המעון הזה (הוא נשבע בבית המקדש) לא זזה ידה של אשתי מתוך ידי, משעה שנכנסו הגוים לירושלים עד שיצאו, וא"כ אני יודע שהיא לא נאנסה, אמרו לו שעדיין אשתך אסורה לך, כיון שאין אדם מעיד על ידי עצמו. **גמ'** על ידי ממון מותרת לבעלה: שואלת הגמ' הרי תמן במסכת עדיות תנינן, העיד ר' יוסי הכהן ור' זכריה בן הקצב על תינוקת שהורהנה (שמישכנו אותה בשביל לקבל הלואה) באשקלון, וריחקה בני משפחה שלא תתחתן לכהונה, ועידה מעידין אותה שלא נסתרה ולא נטמאה, ואמרו להם חכמים אם מאמינים אתם שהורהנה האמינו שלא נסתרה ושלא נטמאה ואם אין אתם מאמינים שלא נסתרה ושלא נטמאה אל תאמינו שהורהנה, א"כ משמע שהיא מותרת לכהונה רק לפי שהעדים מעידין אותה שלא נסתרה ושלא

מסכת פרק ב [ה"ט - דף יד] כתובות

עיר שכבשה כרקום וכו': איזהו כרקום? רבי בא בשם רב חייה בר אשי כגון זוגין ושלשלויות וכלבים ואווזים ותרנגולין ואפרטוטות מקיפין את העיר. ומר רבי בא בשם רב חמא בר אשי מעשה היה וברחה משם סומה אחת. היה שם פירצה אחת מצלת את הכל, היה שם מחבוייה צריכה. ר' זעירה ר' בא בר זבדא, רבי יצחק בר חקולה בשם ר' יודן נשיאה, ובלבד כרקום של אותה מלכות, אבל כרקום של מלכות אחרת כל'סטים הן.

ואם יש עדים וכו': ואפילו קטן, ר' אימי בשם ר' יהושע בן לוי אפילו קטן אפילו קרוב, אפילו קטן וקרוב? נשמענה מן הדא, חנניה קרטיסיה אישתבאי הוא ובניה ואיתתיה, אתון לגבי רבי חנינא ולא קבלון, אתון לגבי רבי יהושע בן לוי

ר' זעירה ור' בא בר זבדא אמרו שרבי יצחק בר חקולה אמר בשם ר' יודן נשיאה, שכל מה שהנשים שהיו בעיר שהיה בה מצור נאסרו, זה דוקא ובלבד שזה כרקום מצור של אותה המלכות, אבל אם זה היה כרקום של מלכות אחרת, א"כ כל'סטים הן ואין חשש שמא הם אנסו את הנשים, היות והם פוחדים מחילי המלכות שלא יבואו לתיקוף אותם, ולכך אין להם זמן לאנוס.

ואם יש עדים וכו': אומרת הגמ' ואפילו שאותו עד היה קטן, זה מועיל. ור' אימי בשם ר' יהושע בן לוי אומר שאפילו שאותו עד היה קטן ואפילו קרוב זה מועיל. שואלת הגמ' האם ריב"ל אמר שאפילו אם אותו עד היה גם קטן וגם קרוב שזה יועיל? אומרת הגמ' שנשמענה מן הדא, שהיה מעשה בחנניה קרטיסיה שהוא היה כהן, ואישתבאי הוא ובניה ואיתתיה, והם העידו עליה שלא נאנסה, ואתון ובאו לגבי רבי חנינא ולא קבלון את עדותם (הבעל) הרי לא נאמן, והבנים היות והם היו קטנים וקרובים לכך הם לא נאמנים, אבל כאשר אתון באו לגבי רבי יהושע בן לוי

עיר שכבשה כרקום וכו': אומרת הגמ' איזהו כרקום? רבי בא בשם רב חייה בר אשי כגון שהניחו סביב לעיר זוגין פעמונים ושלשלויות וכלבים ואווזים ותרנגולין שאם יהיה מי שיברח מהעיר הפעמונים יצלצלו, או הכלבים או האווזים יצעקו, ואפרטוטות והחיילים מקיפין את העיר, שאז היות ואין אפשרות לברוח מהעיר מבלי שישמו לב, לכך כל הנשים שבעיר אסורות לכהונה. ואומרת הגמ' שאמר רבי בא בשם רב חמא בר אשי שמעשה היה בעיר אחת שצרו עליה, וברחה משם סומה אחת, וא"כ התירו את כל הנשים שהיו בעיר, שהיות והיה אפשרות לברוח, א"כ כל אשה שתראה שעומדים לאנוס אותה היא תברח. ואומרת הגמ' שאם היה שם בחומה פירצה אחת שיכולים לברוח דרכה, א"כ היא מצלת את הכל, ואם היה שם מחבוייה שרק אחת יכולה להתחבא שם, צריכה יש להסתפק בזה האם היא מצילה על כל הנשים, כיון שיכולים לומר על כל אחת ואחת שהיא זאת שהתחבאה שם.

וקבלון, הדא אמרה אפילו קטן וקרוב. רבי חייה בר יוסף שלח בתר אתתיה, אמר יסקון עימה תלתא תלמידין - שאם יפנה אחד מהן לצורכו, תתייחד עם שנים, והא תנינן מוסרין לו שני תלמידי חכמים שמא יבוא עליה בדרך? אמר רבי אבין ובעלה, הרי שלשה.

אמרו לו אין אדם מעיד על ידי עצמו: אף הוא שכר לה את הבית, והוא מעלה לה מזונות, ולא היה מתייחד עמה אלא בפני בניה, וקרא על עצמו הפסוק הזה [ירמיהו מה] יִגְעֲתִי בְּאַנְחָתִי וּמְנוּחָה לֹא מִצָּאתִי.

הלכה י

מתני' ואילו נאמנין להעיד בגודלן מה שראו בקוטנן, נאמן אדם לומר זה כתב ידו של אבא, וזה כתב ידו של רבי, וזה כתב ידו של אחי, וזכור

אמרו לו אין אדם מעיד על ידי עצמו: אומרת הגמ' שר' זכריה בן הקצב לא גירש את אשתו, וכיון שאסור לו להתייחד איתה, לכך אף הוא שכר לה את הבית שיהיה לה היכן לגור, והוא היה מעלה לה מזונות כיון שהוא עדיין היה בעלה, אבל ולא היה מתייחד עמה אלא בפני בניה, ור' זכריה בן הקצב קרא על עצמו את הפסוק הזה יִגְעֲתִי בְּאַנְחָתִי (הצטערתי לשמור על אשתי) אבל וּמְנוּחָה לֹא מִצָּאתִי, כיון שחכמים אסרו עלי להמשיך לחיות עם אשתי.

הלכה י

מתני' ואילו נאמנין להעיד בגודלן מה שראו בקוטנן, הגם שבאופן רגיל אדם לא נאמן להעיד עדות אלא א"כ הוא ראה את העדות בזמן שהוא היה כשר להעיד; נאמן אדם לומר שזה כתב ידו של אבא, וזה כתב ידו של רבי (המלמד שלי) וזה כתב ידו של אחי, וכן הוא נאמן לומר זכור

וקבלון את העדות של הבנים, וא"כ הדא אמרה שריב"ל סובר שאפילו קטן וקרוב נאמן.

רבי חייה בר יוסף שלח בתר אתתיה להביא את אשתו שהיתה בעיר אחרת, ור' חייה בר יוסף אמר שישקון עימה שיבואו איתה תלתא תלמידין, משום איסור יחוד, שאם יפנה אחד מהן ללכת לשדה לצורכו לעשות את צרכיו, היא תתייחד עם שנים שאין בזה משום יחוד, שואלת הגמ' והא תנינן מוסרין לו (לבעל כשהוא עולה להביא את אשתו הסוטה לביהמ"ק) שני תלמידי חכמים, כיון שחוששים שמא בעלה יבוא עליה בדרך, ואז המים לא יבדקו אותה, וא"כ מוכח שמספיק שנים, וא"כ מדוע ר' חייה בר יוסף הצריך שילכו עם אשתו שלשה תלמידים? מתרצת הגמ' אמר רבי אבין שזה לא ק' כלל שהרי כשהולכים להביא את הסוטה לביהמ"ק, הם הלכו עם בעלה, וא"כ הרי יש כאן שלשה גברים.

מסכת פרק ב [ה"י - דף טו] כתובות

אני באשת פלוני שיצתה בהינומה וראשה פרוע, ושהיה איש פלוני יוצא מבית הספר לטבול לתרומתו, ושהיה חולק עמנו בגורן, ושהמקום הזה בית הפרס הוא, ועד כאן היינו באין בשבת. אבל אינו נאמן אדם לומר דרך היה לאיש פלוני במקום הזה, מעמד ומספר היה לאיש פלוני במקום הזה.

גמ' ואלו נאמנין להעיד בגודלן מה שראו בקוטנן וכו': תני ובלבד דברים שהן רגילין בהן, תני ובלבד שיצטרף עם אחרים.

ושהיה איש פלוני יוצא מבית הספר לטבול לתרומתו: וחש לומר שמא עבד הוא? הדא מסייעא לההיא דמר רבי חמא בר עוקבה בשם רבי יוסי בר חנינה אסור לאדם ללמד את עבדו תורה, לא כן אמר ר' זעירה בשם רב ירמיה העבד

שהוא נאמן רק בדברים שהן רגילין בהן, דהיינו שדברי המשנה נכתבו בדוקא, ולא תאמר שהמשנה נקטה את הדברים הרגילים שהאדם מעיד עליהם, ובאמת הוא נאמן גם על כתבי יד של אחרים (שהוא ראה בקטנותו), לכך אומרת הברייתא שהוא נאמן רק על הכתבי יד שהוא היה רגיל בהם, ולא בשאר כתבי יד. **תני ובלבד שאותו אחד יצטרף עם אחרים** שראו את הדבר הזה בכשרות, דהיינו מתירים רק עד אחד שראה בקטנותו, ולא שני עדים.

ושהיה איש פלוני יוצא מבית הספר לטבול לתרומתו: שואלת הגמ' איך יכולים להעלות את אותו אחד לכהונה, וחש (נחשוש) **לומר שמא עבד כהן הוא**, ולכך הוא טבל לאכול בתרומתו? אלא **הדא מסייעא לההיא דאמר רבי חמא בר עוקבה בשם רבי יוסי בר חנינה שאסור לאדם ללמד את עבדו תורה**, ולכך ע"כ שהוא היה כהן. שואלת הגמ' וכי לא כן אמר ר' זעירה בשם רב ירמיה שהעבד

אני באשת פלוני שיצתה בהינומה וראשה פרוע, וא"כ כתובתה מאתיים, ושהיה איש פלוני יוצא מבית הספר לטבול לפנות ערב, כדי שהוא יוכל לאכול את תרומתו, ושפלוגי היה חולק עמנו תרומה בגורן, וא"כ הוא כהן. **ושהמקום הזה בית הפרס** (שדה שנחרש שם קבר, שהשדה טמאה מדרבנן עד מאה אמה ממקום הקבר) הוא ולא יותר, דהיינו שהוא בא להתיר את סביבות אותה השדה. **ועד כאן היינו באין בשבת** דהיינו שעד כאן זה תחום שבת. אבל אינו נאמן אדם לומר שהוא זוכר מקטנותו שדרך היה לאיש פלוני במקום הזה, או מעמד ומספר היה לאיש פלוני במקום הזה, דהיינו שיש לפלוני זכות לעשות הספר או מעמד (שהיו עושים לאחר קבורת המת) בשדה של חברו, כיון שהוא לא נאמן להוציא ממון ע"י עדות שהוא יודע מקטנותו.

גמ' ואלו נאמנין להעיד בגודלן מה שראו בקוטנן וכו': תני ובלבד

מסכת פרק ב [ה"י - דף טו] כתובות סט

עולה משבעה קריות, וַיִּדְבֵּר עולה מעשרה פסוקים? תיפטר שלמד מאיליו, או שלמדו רבו כמבי.

ושהיה חולק עמנו בגורן: וחש לומר שמא עבד הוא? מסייעא להאיא דתני ר' חייה נשים ועבדים אינן חולקין על הגורן, אבל נותנין לו מתנות כהונה ולוייה מתוך הבית.

ועד כאן היינו באין בשבת: מהו להוציא ממון מתוך עדותן, היך עבדא היו הכל יודעין עד שדה ראובן תחום שבת, ובאו ואמרו עד כאן היינו באין בשבת, ונמצאת השדה של שמעון, מהו מפיקתה מן שמעון ומחזרתה לראובן? מהו שיהו נאמנין לומר יוצאין היו ללקט בפגי שביעית, ושמענו פלוני ממלל על פלונית

מפורסם, לכך אין בזה חשש.
ועד כאן היינו באין בשבת: שואלת הגמ' מהו להוציא ממון מתוך עדותן, ומבארת הגמ' **היך עבדא** איך היה המעשה, והיכן נמצאת השאלה, אם היו הכל יודעין שעד השדה של ראובן זה תחום שבת, ובאו ואמרו שעד כאן היינו באין בשבת, ונמצאת השדה של שמעון, א"כ מהו מפיקתה שנוציא את השדה מן שמעון ומחזרתה לראובן היות ואנחנו מאמינים להם לעניין תחום שבת, א"כ יוציאו את השדה משמעון, ועוד שואלת הגמ' מהו שיהו נאמנין לומר שפלוני יוצאין היו ללקט בפגי שביעית, דהיינו שהוא לא בא לפסול את אותו פלוני, אלא שמחמת סיפורו אותו פלוני נעשה רשע, שהרי יש איסור ללקט פגי שביעית, כיון שהוא מפסיד את הפירות שביעית, ועוד שואלת הגמ' אם הם אומרים ששמענו פלוני ממלל מדבר על פלונית

עולה משבעה קריות, ועוד אומר ר' ירמיה שהפסוק וַיִּדְבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר, **עולה מעשרה פסוקים** שחייבים לקרוא (אין פוחתים מי' פסוקים), הגם שאין בזה לימוד חדש, ואם אסור ללמד את העבד, א"כ איך הוא יודע לקרוא בתורה? מתרצת הגמ' **תיפטר** תעמיד שכאן מדובר כגון שהעבד למד מאיליו, או שלמדו רבו שהוא ג"כ עבד, כגון טבי עבדו של ר"ג שהיה עבד ת"ח. **ושהיה חולק עמנו בגורן:** שואלת הגמ' איך יכולים להעלות את אותו אחד לכהונה, **וחש לומר שמא עבד** כהן הוא, ולכך נתנו לו תרומה בגורן? אלא מסייעא להאיא דתני ר' חייה נשים ועבדים אינן חולקין תרומה על הגורן (לעבד לא נותנים חלק בגורן כדי שלא יבואו להתחתן איתו, ולאשה לא נותנים שלא יבואו להתייחד איתה), ולכך ע"כ שהוא היה כהן, אבל נותנין לו מתנות כהונה ולוייה מתוך הבית, כיון שזה לא

מסכת פרק ב [ה"י - דף טו] כתובות

אשתו, אשה פלונית ממללת על בניה. ר' אחא ר' שמואל בעי, הוזמו מהו שישלמו, או ייבא כ"י דאמר ר' בא רב יהודה בשם שמואל אין לומדין דבר מדבר בעדים זוממין, וכא כן?

תני שאכלנו בקציצת פלוני ופלוני, מהו בקציצת - בשעה שהיה אדם מוכר את שדה אחוזתו, היו קרובין ממלין חביות קליות ואגוזים ושוברין לפני התינוקות, והתינוקות מלקטין, ואומרים נקצץ פלוני מאחוזתו, ובשעה שהיתה חוזרת לו היו עושין לו כן, ואומרים חזר פלוני לאחוזתו. אמר רבי יוסי בר' בון אף מי שהיה נושא אשה שאינה הוגנת לו, קרוביו ממלין חביות קליות ואגוזים ושוברין לפני התינוקות, והתינוקות מלקטין, ואומרים נקצץ פלוני ממשפחתו, ובשעה שהיה מגרשה היו עושין לו כן, ואומרים חזר פלוני למשפחתו.

מבארת הגמ' מהו בקציצת, היינו בשעה שהיה אדם מוכר את שדה אחוזתו, היו הקרובין ממלאין חביות בקליות ואגוזים ושוברין לפני התינוקות, והתינוקות מלקטין, והקרובים אומרים שנקצץ פלוני מאחוזתו, וא"כ הם נאמנים להעיד בדבר הזה, וא"כ יש לקרובים זכות לגאול את השדה הזו, וממשיכה הגמ' ואומרת ובשעה שהשדה היתה חוזרת לו, היו עושין לו שוב פעם כן (שקוצצים חבית מלאה בקליות ואגוזים) ואומרים שחזר פלוני לאחוזתו. אמר רבי יוסי בר' בון שאף מי שהיה נושא אשה שאינה הוגנת לו, קרוביו היו ממלאין חביות בקליות ואגוזים ושוברין לפני התינוקות, והתינוקות מלקטין, והקרובים אומרים שנקצץ פלוני ממשפחתו, ובשעה שהיה מגרשה היו עושין לו שוב פעם כן, ואומרים שחזר פלוני למשפחתו.

כבעל המדבר עם אשתו, או אם הם אומרים שהם שמעו אשה פלונית ממללת מדברת על בניה כאילו הם בניה, האם מחמת העדות הזו יכולים להוציא ממון כגון לעניין ירושה על פי זה, או לא.

שואלת הגמ' ר' אחא אמר שר' שמואל בעי, אם הם הוזמו, מהו שישלמו כעדים זוממים, או ייבא (יהיה בזה) כ"י כמו מה דאמר ר' בא בשם רב יהודה בשם שמואל שאין לומדין דבר מדבר בעדים זוממין, כיון שעדים זוממים זה חידוש שמאמינים לעדים המזימים יותר מהעידים המוזמים, ולכך לא יכולים ללמוד מזה לדברים אחרים, וא"כ גם כאן נאמר כן שהם לא ישלמו את זממם, שהרי הם לא כעדים רגילים, שהרי הם מעידים על מה שהם ראו כשהיו קטנים.

תני שהאדם נאמן להעיד שכאשר היינו קטנים אכלנו בקציצת פלוני ופלוני,

אין נאמנין אלא בגודלן מה שראו בקוטנן, הא בקוטנן לא. תמן תנינן נאמנת אשה או קטן לומר מיכן יצא נחיל זה, מהלך לתוך שדהו ונוטל את נחילו, ובההוא אמר כן? רבי אחא רבי חנניה בשם ר' יוחנן, לא אמר ר' יוחנן בן ברוקה אלא על נחיל של דבורים, שאין גזילו דבר תורה, תני רבי אושעיה ובלבד במפריח אבל בשוכו לא. רבי זעירא בעא קומי ר' מנא, לא מסתברא אלא על אתר, הא לאחר זמן לא, אמר ליה אף אנא סבור כן, ותנינן במה דברים אמורים שהעידו במעמדן, אבל יצאו וחזרו, אני אומר מפני יראה ופיתוי אמרו.

הדרן עלך פרק האשה שנתארמלה

הדבורים רוצה להפריח ולהחזיר את הדבורים שלו לשדהו, אבל בשביל לקצוץ את שוכו (הענף) שהדבורים התיישבו עליו, הקטן לא נאמן (אם גדול יעיד, בעל הדבורים יכול גם לקצוץ את הענף של חברו, כדי להציל את הדבורים שלו, שעל מנת כן הנחיל יהושע את הארץ), כיון שהקטן לא נאמן כלפי ממון ששייך לחבירו מן התורה. ואומרת הגמ' רבי זעירא בעא קומי ר' מנא, שלא מסתברא לומר שהקטן נאמן אלא על אתר אלא מיד, אבל הא לאחר זמן הקטן לא נאמן לומר מהיכן הגיעו הדבורים, אמר ליה ר' מנא אף אנא סבור כן, וכן תנינן, במה דברים אמורים שהקטן נאמן, דוקא שהעידו במעמדן היינו שהקטן נמצא שם בשדה, אבל אם יצאו מהשדה וחזרו, הם לא נאמנים, כיון שאני אומר מפני יראה ופיתוי (של גנבים) הם אמרו שהדבורים יצאו משדה פלונית.

הדרן עלך בלי נדר פרק האשה שנתארמלה

שואלת הגמ' הרי שנינו במשנה אלו נאמנין להעיד בגודלן מה שראו בקוטנן, וא"כ משמע שהם אין נאמנין להעיד אלא בגודלן מה שראו בקוטנן, אבל הא בקוטנן הם לא נאמנים להעיד כלל, וא"כ שואלת הגמ' והרי תמן תנינן אמר ר' יוחנן בן ברוקה שנאמנת אשה או קטן לומר שמיכן יצא הנחיל דבורים הזה, ובעל הדבורים מהלך לתוך שדה של חברו ונוטל את נחילו, דהיינו שהקטן נאמן להעיד, ולמה בההוא (כאן) אתה אמר כן שהעיד נאמן להעיד רק כשהוא גדול (על מה שראה בקטנותו), אבל כשהוא קטן הוא אינו נאמן כלל? מתרצת הגמ' אמר רבי אחא בשם רבי חנניה בשם ר' יוחנן, שלא אמר ר' יוחנן בן ברוקה שהקטן נאמן אלא להעיד על נחיל של דבורים, כיון שאין גזילו דבר תורה, שהרי בעל הדבורים לא זכה בהם מן התורה, שהרי הוא לא עשה בהם קנין, ולכך הקטן נאמן בזה. תני רבי אושעיה שהקטן נאמן ובלבד במפריח דהיינו שבעל

פרק ג

הלכה א

מתני' אלו נערות שיש להן קנס, הבא על הממזרת ועל הנתינה ועל הכותית, והבא על הגיורת ועל השפחה ועל השבויה שנפדו או שנתגירו או שנשתחררו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד, הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו, ועל הנידה, יש להן קנס אף על פי שהן בהיכרת, אין בהן מיתת בית דין.

גמ' הבא על הממזרת: כתיב [דברים כב] וְלוֹ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה - אשה שהיא ראויה לו, וממזרת היא ראויה לו? רבי שמעון בן לקיש אמר [שמות כב] כִּסְּף יִשְׁקַל כְּמֹהַר הַבְּתוּלָה ריבה כאן בתולות הרבה, אמר רבי זעירא אֵילוּ הִיָּה כְּתִיב לְבַתּוּלוֹת

פחותות מג' שנים, הביאה הזו לא נחשבת. וכן **הבא על אחותו או על אחות אביו או על אחות אמו או על אחות אשתו או על אשת אחיו** (לאחר שהוא מת), או **על אשת אחי אביו, או על הנידה, יש להן קנס, ואף על פי שהן בהיכרת, אבל היות ואין בהן מיתת בית דין, לכך הוא משלם את הקנס.** **גמ'** **הבא על הממזרת:** שואלת הגמ' הרי **כתיב וְלוֹ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה**, דהיינו מתי יש את הדין של אונס ומפתה דוקא באשה **שהיא ראויה לו, וא"כ ק'** וכי ממזרת היא **ראויה לו, וא"כ** מדוע הוא משלם את הקנס? מתרצת הגמ' **רבי שמעון בן לקיש אמר** שהיות וכתוב אִם מָאן? מָאן אָבִיָּה לְתַתָּה לוֹ כִּסְּף יִשְׁקַל כְּמֹהַר הַבְּתוּלָה' בלשון רבים, א"כ ריבה כאן בתולות הרבה, ומכאן שגם האונס את הפסולות, שהוא משלם את הקנס, שואלת הגמ' **אמר רבי זעירא אֵילוּ הִיָּה כְּתִיב כִּסְּף יִשְׁקַל לְבַתּוּלוֹת**

מתני' אלו נערות שיש להן קנס אם אנסו או פיתו אותן, ואומרת המשנה שלא רק מי שאנס או פיתה נערה רגילה יש לה קנס, אלא גם **הבא על הממזרת שיש בה איסור לאו, או על הנתינה** (הנתינים, הם מהגבעונים, ודוד המלך פסל אותם מלבוא בקהל, כמו שנאמר "וְהַגְבְּעִים לֹא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל"), או **על הכותית** (הכותים הם עם שסנחריב הביא לא"י מכותא, והם התגירו כיון שהקב"ה שילח בהם את האריות שהיו אוכלים בהם, ויש בזה מחלוקת האם הגירות שלהם חלה, או שהיות והם התגירו רק מפחד האריות, א"כ הגירות שלהם אינו גירות). וכן **הבא על הגיורת או על השפחה או על השבויה שנפדו או שנתגירו או שנשתחררו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד, הוא משלם את הקנס, היות והן בחזקת בתולות, שהרי גם אם הן נבעלו כשהן היו גויות, אבל כיון שהן היו**

כמוהריות, לית כתיב אלא פְּמָהָר הַבְּתוּלָה, לא ריבה אותן הכתוב אלא למוהר בלבד, ויידא אמרה הדא? דתני חזקיה אם מָאן יִמָּאן אָבִיָּה, אין לי אלא שמיאן אביה, מניין שאם ימאנו אפילו מהשמים, תלמוד לומר מָאן יִמָּאן מכל מקום, מעתה הבא על השפחה יהא לה קנס? לית יכיל, דתני יכול הבא על השפחה ארמית יהא חייב, תלמוד לומר מָהָר יִמְהָרָנָה לו' 'לֹא־שָׁה' את שיש לו הוייה בה, יצאת שפחה ארמית שאין לו הוייה בה, התיבון, הרי אחותו אין לו הוייה בה והוא משלם קנס? שנייא היא שיש לה הוייה אצל אחר, הרי בתו יש לה הוייה אצל אחר, ואינו משלם קנס? שנייא היא שהוא מתחייב בנפשו, שכל המתחייב בנפשו אינו משלם ממון. **נתינה:** אמר רבי יוסי נתינים לא חשו להם אלא משום פסולי משפחה, אין תימר

תלמוד לומר מָהָר יִמְהָרָנָה לו' 'לֹא־שָׁה', מכאן שרק המפתה את מי שיש לו הוייה (קידושין) בה, בזה נאמר הדין של מפתה, יצאת שפחה ארמית שאין לו הוייה בה, לכך הוא לא נותן לה את הקנס, שואלת הגמ' התיבון, הרי האונס את אחותו אין לו הוייה בה, ואפי"ה הוא משלם לה את הקנס? מתרצת הגמ' שנייא היא (אחותו) שיש לה הוייה אצל אחר, לכך נותנים לה את הקנס, אבל הבא על השפחה שהקידושין לא חלים בה, לכך לא נותנים לה את הקנס, שואלת הגמ' והרי האונס את בתו, שיש לה הוייה אצל אחר, ואינו משלם קנס? מתרצת הגמ' שנייא היא (בתו) שהוא מתחייב בנפשו על מה שהוא בא עליה, ולכך הוא פטור מלשלם לה את הקנס, כיון שכל המתחייב בנפשו אינו משלם ממון. **נתינה:** אמר רבי יוסי שהנתינים לא חשו להם חכמים אלא משום פסולי משפחה, שדוד המלך פסל אותם מלבוא בקהל, כמו שנאמר "וְהַגִּבְעֹנִים לֹא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל", כיון שאין תימר שאם תאמר שהם אסורים

כמוהריות (כשיעור המוהר - הכתובה הראויה לה) א"כ יכולים לרבות גם את הפסולות, אבל הרי לית כתיב כך, אלא כתוב פְּמָהָר הַבְּתוּלָה, דהיינו שלא ריבה אותן הכתוב את הפסולות, אלא למוהר בלבד שהמקדש את הפסולות נותן להן כתובה, וא"כ ויידא אמרה הדא וא"כ מהיכן יודעים שהאונס את הפסולות שהוא משלם להן קנס? אלא יודעים את זה מדתני חזקיה שהיות וכתוב אם מָאן יִמָּאן אָבִיָּה לְתַתָּה לו' (למפתה, את בתו לאשה, א"כ) פֶּסֶף יִשְׁקַל פְּמָהָר הַבְּתוּלָה, וא"כ אומר חזקיה אין לי אלא שמיאן אביה, שאז המפתה צריך לתת את הקנס, אבל מניין שאם ימאנו אפילו מהשמים (דהיינו שהוא פיתה נערה שאסור לו להתחתן איתה) שהוא גם צריך לתת את הקנס? תלמוד לומר מָאן יִמָּאן מכל מקום, שואלת הגמ' א"כ מעתה מעבשיו נאמר שגם הבא על השפחה שיהא לה קנס? מתרצת הגמ' שלית יכיל שאת זה לא יכולים לומר, דתני יכול הבא על השפחה ארמית (כנענית) שיהא חייב לתת לה את הקנס?

מסכת פרק ג [ה"א - דף טז] כתובות

משום פסולי עבדות, מעתה הבא על הנתינה לא יהיה לה קנס, ותניין הבא על הנתינה יש לה קנס.

כותית: אתיא כמאן דאמר כותי כישראל לכל דבר, ברם כמאן דמר כותי כגוי לא בדא, דאיתפלגון כותי כגוי דברי רבי, רבן שמעון בן גמליאל אומר כותי כישראל לכל דבר, אפילו תימא כותי כגוי, כותי משום מה הן פסולין לא משום גוי ועבד, גוי ועבד הבא על בת ישראל הוולד ממזר, וממזרת יש לה קנס, לחומרין - לעניין משפחה את עבד ליה גוי ועבד הבא על בת ישראל הוולד ממזר, לענין קנס את עבד ליה כישראל הבא על הגויה הוולד גוי.

א"ר יוסי בר' חנינא האונס והמפתה את היתומה פטור, אמר רבי בא בר ממל

הדין הוא שגוי ועבד הבא על בת ישראל שהוולד ממזר, ולכך לא יכולים להתחתן איתם, וא"כ לענייננו היות ולממזרת יש לה קנס, לכך לכ"ע הבא על הכותית משלם לה את הקנס, חוזרת הגמ' ואומרת שלא יכולים להעמיד את משנתינו כרבי, כיון שצריך ללכת לחומרין, דהיינו לעניין משפחה לעניין האיסור להתחתן עם הכותים (לאחר שהם יתגיירו) את עבד ליה כגוי ועבד הבא על בת ישראל שהוולד ממזר, ולכך לא יועיל מה שהכותי יחזור ויתגייר שוב פעם, אבל לענין קנס את עבד ליה כישראל הבא על הגויה (שהרי התערבו בהם ג"כ גויות) שהוולד גוי, ולכך לשיטת רבי הבא על הכותית לא ישלם את הקנס, כיון שיתכן שאותה כותית היא גויה, ולכך ע"כ שמשנתינו הולכת רק כרשב"ג.

א"ר יוסי בר' חנינא, האונס והמפתה את היתומה פטור מתשלום הקנס, שנאמר וְנָתַן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִמָּהּ לְאִבִּי הַנֶּעֱרָ חֲמִשִּׁים כֶּסֶף, וא"כ כל החיוב הוא רק כאשר יש לנערה אבא, אמר רבי בא בר ממל שדברי ר' יוסי

משום פסולי עבדות, מחמת שיהושע בן נון נתן אותם לעבדים לצורך המשכן, א"כ מעתה (שהם כעבדים) הבא על הנתינה, לא יהיה לה קנס, שהרי האונס את השפחה אין לה קנס, והרי תניין שהבא על הנתינה יש לה קנס, אלא ע"כ שכל האיסור להתחתן עם הנתינים זה מחמת פסול יחוס משפחה, ולא משום עבדות.

כותית: אומרת הגמ' שהמשנה אתיא הולכת רק כמאן דאמר שכותי הוא כישראל לכל דבר, ולכך הוא משלם לה את הקנס, ברם אבל כמאן דאמר שכותי הוא כגוי, לא בדא לא בזה נאמר הדין של משנתינו, אלא הוא לא ישלם לה את הקנס. דאיתפלגון שהרי נחלקו בזה; כותי הרי הוא כגוי דברי רבי, רבן שמעון בן גמליאל אומר כותי הרי הוא כישראל לכל דבר, חוזרת הגמ' ואומרת שאפילו תימא שמשנתינו סוברת שכותי הוא כגוי, אבל אין הכוונה שהגירות של הכותים לא היה גירות, אלא הכותים משום מה הן פסולין וחשובים כגויים, וכי זה לא משום שהתערב בהם גוי ועבד, והרי

מסכת פרק ג [ה"א - דף טז] כתובות עה

מחלוקת, כר' יוסי הגלילי, ברם כר' עקיבה יש לה קנס וקנסה של עצמה, אמר רבי יוסי מתניתא אמרה פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד, ולא כיתומה היא?! והתני [דברים כב] תחת אֲשֶׁר עָנָה לרבות את היתומה לקנס, דברי רבי יוסי הגלילי? אמר ר' אחי תיפתר שבא עליה עד שלא מת אביה ומת אביה, כבר נראה ליתן לאביה.

תמן תנינן האוכל תרומה מזיד משלם את הקרן ואינו משלם את החומש, תמן תנינן אלו הן הלוקין והתנינן אלו נערות, הבא את אמר לוקה והבא את אמר משלם? אמר רבי יוחנן לצדין היא מתניתא, אם התרו בו לוקה אם לא התרו בו משלם. סבר רבי יוחנן למימר במקום מכות ותשלומין, לוקה ואינו משלם, וילקח

אביה וכיון שכבר נראה והוא התחייב ליתן לאביה, לכך הוא נותן לה את הקנס.

שואלת הגמ' הרי **תמן תנינן** זר האוכל תרומה במזיד, משלם את הקרן דמי התרומה (ככל גנב), ואינו משלם את החומש, דהיינו שהוא לוקה על אכילת התרומה ומשלם, וכן שואלת הגמ' שתמן במסכת מכות תנינן, אלו הן הלוקין הבא על אחותו, והתנינן אלו נערות שיש להם קנס, הבא על אחותו, וא"כ שואלת הגמ' הבא כאן את אמר שהבא על אחותו לוקה, והבא את אמר שהבא על אחותו משלם, והרי יש כלל שאינו לוקה ומשלם? מתרצת הגמ' אמר רבי יוחנן, לצדין היא מתניתא, דהיינו אם התרו בו (על אכילת התרומה, או על מה שהוא בא על אחותו) הוא לוקה ולא משלם, ואם לא התרו בו שאז הוא לא לוקה, לכך הוא משלם. ואומרת הגמ' שסבר רבי יוחנן למימר – לומר, שבמקום שהוא מתחייב במכות ותשלומין, הוא לוקה ואינו משלם, שואלת הגמ' וילקח

כר' חנינא זה תלוי במחלוקת (של ר' יוסי הגלילי ור"ע לענין נערה שהתקדשה והתגרשה), וזה רק כר' יוסי הגלילי שאומר שנערה שהתגרשה לא מקבלת את הקנס, כיון שכתוב "אֲשֶׁר לֹא אֶרְשָׁה", ברם אבל כר' עקיבה שאומר שיש לה קנס וקנסה של עצמה, כיון שר"ע מפרש שכוונת הפסוק לומר שאם היא לא התארסה, אז הקנס לאביה, אבל אם היא התארסה והתגרשה, הקנס לעצמה, וא"כ גם כאן אם אין לה אב, הקנס לעצמה, אמר רבי יוסי שמתניתא אמרה שיש קנס ליתומה, שהרי שנינו במשנה הגיורת והשפחה שהתגיירו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד שיש להן קנס, וכי הגיורת לא כיתומה היא? ואפי"ה יש לה קנס, וא"כ המשנה היא מדברי ר"ע. שואלת הגמ' והתני שזהו וכתוב תחת אֲשֶׁר עָנָה מכאן לרבות את היתומה לקנס, וקנסה לעצמה (תחת עינויה) דברי רבי יוסי הגלילי? מתרצת הגמ' אמר ר' אחי תיפתר תעמיד שמדובר בברייתא שבא עליה עד שלא מת אביה ומת

מסכת פרק ג [ה"א - דף טז] כתובות

וישלם? [דברים כה] פְּדִי רִשְׁעָתוֹ, משום רשעה אחת אתה מחייבו, ואי אתה מחייבו שתי רשעיות. וישלם ולא ילקה? במי שיש בו שתי רשעיות הכתוב מדבר - וְהָפִילוּ הַשֹּׁפֵט וְהַדָּהוּ לְפָנָיו פְּדִי רִשְׁעָתוֹ בְּמִסְפָּר, ר"ש בן לקיש אמר אפילו לא התרו בו אינו משלם, מֵאַחַר שְׁאִילוֹ מִתְרִין בּוֹ לֹקָה, מתניתא פליגא על רבי שמעון בן לקיש, האוכל תרומה שוגג משלם את הקרן וחומש, וְאִלּוּ הִתְרוּ בּוֹ אִינוֹ לֹקָה? פתר לה רבי מאיר, דרבי מאיר אמר לוקה ומשלם. מתניתין פליגא על ר"ש בן לקיש, אלו נערות שיש להן קנס, וְאִילוּ הִתְרוּ בֵּיהּ אִינוֹ לֹקָה? פתר לה רבי מאיר, דר"מ אמר לוקה ומשלם. ר' אבהו בשם ר"ש בן לקיש מִן הַמוֹצִיא שֵׁם רַע לַמֹּד ר"מ, [דברים כב] וַיִּסְרוּ אוֹתוֹ - מַלְקוֹת, וְעָנְשׁוּ אוֹתוֹ - מִמּוֹן. רבנין אמרין לחידושו יצא המוציא שם רע, ודבר שהוא יוצא לחידושו אין לומדין ממנו, לפי שבכל מקום אין

כרבי מאיר, דרבי מאיר אמר שלוקה ומשלם. שואלת הגמ' שלכא' מתניתין פליגא על ר"ש בן לקיש, שהרי שנינו אלו נערות שיש להן קנס הבא על אחותו, והרי אילו התרו ביה וכי אינו לוקה? ואפי"ה אומרת המשנה, שהוא משלם קנס? מתרצת הגמ' פתר לה מעמיד את המשנה כרבי מאיר דר"מ אמר שלוקה ומשלם, אבל לשיטת חכמים שאינו לוקה ומשלם, א"כ הבא על אחותו אינו משלם את הקנס. ר' אבהו בשם ר"ש בן לקיש אמר, שֶׁמֶן הַדִּין שֶׁל הַמוֹצִיא שֵׁם רַע, לַמֹּד ר"מ שלוקים ומשלמים, שהרי במוציא שם רע כתוב, וַיִּסְרוּ אוֹתוֹ, וְעָנְשׁוּ אוֹתוֹ מֵאָה כֶּסֶף, והרי וַיִּסְרוּ אוֹתוֹ - זֶה מַלְקוֹת, וְעָנְשׁוּ אוֹתוֹ מֵאָה כֶּסֶף - זֶה מִמּוֹן, ומכאן נלמד לכל מקום שלוקים ומשלמים. ורבנין אמרין שלא יכולים ללמוד ממוציא שם רע, כיון שלחידושו יצא המוציא שם רע, והרי דבר שהוא יוצא לחידושו, אין לומדין ממנו לשאר המקומות, והרי הדין של מוציא שם רע הוא מחודש, שהרי לפי שבכל מקום אין

וישלם? מתרצת הגמ' שזה לא יתכן, שהרי כתוב וְהַדָּהוּ לְפָנָיו פְּדִי רִשְׁעָתוֹ, ומכאן שרק משום רשעה אחת אתה מחייבו, ואי אתה מחייבו שתי רשעיות. שואלת הגמ' וישלם ולא ילקה? מתרצת הגמ' הרי במי שיש בו שתי רשעיות הכתוב מדבר, הרי הפסוק מדבר במקרה שהוא חייב שני עונשים, שעל זה התורה אומרת שהוא נענש רק בעונש אחד, ועל זה כתוב וְהָפִילוּ הַשֹּׁפֵט וְהַדָּהוּ לְפָנָיו פְּדִי רִשְׁעָתוֹ בְּמִסְפָּר, דהיינו שהוא מקבל מלקות, ומוכח מכאן שהוא לוקה ואינו משלם. אבל ר"ש בן לקיש אמר, אפילו אם לא התרו בו על המעשה, שאז הוא לא ילקה, אפי"ה אינו משלם, מֵאַחַר - הֵיטָב שְׁאִילוֹ הָיוּ מִתְרִין בּוֹ הוּא הֵיטָב לֹקָה, לכך גם אם לא התרו בו, הוא פטור מהתשלומים. מתניתא פליגא על רבי שמעון בן לקיש שהרי שנינו האוכל תרומה שוגג משלם את הקרן וחומש, והרי אלו התרו בו וכי אינו לוקה, ואפי"ה הוא משלם? מתרצת הגמ' שרשב"ל פתר לה מעמיד את המשנה והיא

אדם מתחייב בדיבורו וכאן אדם מתחייב בדיבורו, וכשם שאין למידין ממנו לדבר אחר כך אין למידין ממנו לא לעונשין ולא למכות. ולא כן א"ר אבהו בשם רבי יוחנן, הזיד בלאו ושגג בקרבן והתרו בו, לוקה ומביא קרבן, והכא ילקה וישלם? ר' בון בר חייא בשם רבי שמואל בר יצחק שני דברים מסורין לבית דין, את תופס אחד מהן, יצא דבר שהוא מסור לשמים.

הכל מודים שאין ממון אצל מיתה, דכתיב [ויקרא כד] וּמִפֶּה בְּהֶמָּה יִשְׁלַמְנָהּ וּמִפֶּה אָדָם יוֹמָת, מה מכה בהמה לא חלקתה בה בין שוגג בין מזיד - לחייבו ממון, אף מכה אדם לא תחלוק בו בין שוגג בין מזיד לפוטרו ממון, מה פליגין, בממון אצל מכות, ר' יוחנן אמר אין ממון אצל מיתה ויש ממון אצל מכות, ור"ש בן לקיש אמר כשם שאין ממון אצל מיתה, כך אין ממון אצל מכות. רבי אמי

הכל מודים בין ר' יוחנן ובין רשב"ל, שאין תשלומי ממון אצל חיוב מיתה, הגם שהחטא היה בשוגג, שב"ד לא יהרגו את החוטא, אינו משלם, דכתיב וּמִפֶּה בְּהֶמָּה יִשְׁלַמְנָהּ, וּמִפֶּה אָדָם יוֹמָת, וא"כ התורה הקישה אותם, ולכך אנחנו אומרים, מה מכה בהמה לא חלקתה בה, בין אם הוא הרג אותה בשוגג, בין אם הוא הרג אותה במזיד - לחייבו ממון, ותמיד הוא חייב לשלם עליה (אדם מועד לעולם), כך אנחנו אומרים, אף מכה אדם, לא תחלוק בו בין אם הוא הרג אותו בשוגג (שהרוצח לא נהרג), ובין אם הוא הרג אותו במזיד (שהורגים את הרוצח), לפוטרו את הרוצח מחיובי ממון, ובמה ר' יוחנן ורשב"ל פליגין, בממון אצל מכות אם הוא חטא בשוגג (שלא מלקים אותו), האם הוא משלם ממון או לא, שר' יוחנן אמר שאומנם אין תשלומי ממון אצל מיתה, אבל ויש תשלומי ממון אצל מכות, ור"ש בן לקיש אמר כשם שאין ממון אצל מיתה, כך אין ממון אצל מכות. רבי אמי

אדם מתחייב מלקות בדיבורו, וכאן אדם - המוציא שם רע מתחייב בדיבורו, וא"כ כשם שאין למידין ממנו ממוציא שם רע לדבר אחר שיתחייבו על דיבור, כך אין למידין ממנו לא לעונשין ולא למכות, שילקו וישלמו. שואלת הגמ' וכי לא כן א"ר אבהו בשם רבי יוחנן, שאם החוטא הזיד בלאו דהיינו שהוא ידע שאסור לאכול חלב או דם, אבל ושגג בקרבן שהוא לא ידע שמתחייבים על זה קרבן, והתרו בו, שהוא לוקה, כיון שהוא אכל את החלב או הדם במזיד, ומביא קרבן, כיון שכלפי הקרבן הוא היה שוגג, זאת אומרת שהוא לוקה ומשלם, וא"כ והכא בבא על אחותו שילקה וישלם? מתרצת הגמ' ר' בון בר חייא בשם רבי שמואל בר יצחק אומר, שרק בשני דברים המסורין לבית דין, בזה התורה אמרה שאת תופס רק עונש אחד מהן, ואינו לוקה ומשלם, יצא חיוב כרת שזה דבר שהוא מסור לשמים, ולכך הוא מביא קרבן כדי להתכפר על חיוב הכרת, למרות שהוא לוקה.

מסכת פרק ג [ה"א - דף טז] כתובות

בבלייא בשם רבנן דתמן, טעמא דר"ש בן לקיש 'רשע רשע', נאמר רשע במחוייבי מיתה ונאמר רשע במחוייבי מכות, מה רשע שנאמר במחוייבי מיתות ב"ד אין ממון אצל מיתה, אף רשע שנאמר במחוייבי מכות אין ממון אצל מכות.

נתן בר הושעיה אמר כאן בנערה כאן בבוגרת, נערה יש לה קנס ואין לה מכות, בוגרת יש לה מכות ואין לה קנס. ואין לה בושת ופגם? רבנן דקיסרין אמרי תיפתר שפיתתו או שמחלה לו, וסבר נתן בר הושעיה במקום מכות ותשלומין משלם ואינו לוקה, וילקה וישלם? [דברים כה] כִּדִּי רִשְׁעוֹ, רשעה אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו שתי רשעיות. וילקה ולא ישלם? כעדים זוממין, כמה דתימר תמן בעדים זוממין משלמין ואין לוקין, וכא משלם ואינו לוקה. אמר רבי

מתרצת הגמ' רבנן דקיסרין אמרי, תיפתר תעמיד שכאן מדובר שפיתתו שהיא פיתתה אותו שיבוא עליה, שאין כאן חיובי בושת ופגם, או שמחלה לו על הבושת ופגם כשפיתה אותה (חוץ ממה שהיא התרצתה לעצם הביאה). ואומרת הגמ' שסבר נתן בר הושעיה, שבמקום שיש חיובי מכות ותשלומין, כגון הבא על אחותו, שהוא משלם ואינו לוקה, שואלת הגמ' וילקה וישלם? מתרצת הגמ', שזה לא יתכן, שהרי כתוב כִּדִּי רִשְׁעוֹ, דהיינו משום רשעה אחת אתה מחייבו, ואי אתה מחייבו משום שתי רשעיות. שואלת הגמ' וילקה ולא ישלם? מתרצת הגמ' כעדים זוממין, כמה דתימר תמן בעדים זוממין משלמין ואין לוקין, שהרי כתוב בפסוק 'וְעֲשִׂיתָם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו' ובפסוק הבא כתוב 'כִּדִּי רִשְׁעוֹ' דהיינו שהעדים הזוממים, משלמים דבר הניתן מיד ליד, וא"כ גם כאן בשאר המקומות, המתחייב בממון ומלקות – משלם ואינו לוקה. אמר רבי

בבלייא שבא מבבל (זה לא ר' אמי הרגיל), בשם רבנן דתמן חכמי בבל, אמר שטעמא דר"ש בן לקיש שפוטר את חייבי מלקיות שוגגים מתשלומי ממון, כיון שמקשים 'רשע רשע' הרי נאמר רשע במחוייבי מיתה 'אֲשֶׁר הוּא רָשָׁע לְמוֹת' ונאמר רשע במחוייבי מכות 'וְהָיָה אִם בֵּן הַכּוֹת הָרָשָׁע' וא"כ מה רשע שנאמר במחוייבי מיתות ב"ד, אין ממון אצל חייבי מיתה, אפי' כשהם שוגגים, אף רשע שנאמר במחוייבי מכות, אין ממון אצל חייבי מכות אפי' כשהם היו שוגגים.

נתן בר הושעיה אמר שבאמת אינו לוקה ומשלם, וכאן במסכת כתובות, שהמשנה מחייבת בקנס, מדובר בנערה, כאן במסכת מכות, שהמשנה מחייבת מלקות, מדובר בבוגרת שאין בה חיובי ממון, וא"כ האונס נערה יש לה קנס ואין לה מכות, והאונס בוגרת יש לה מכות ואין לה קנס. שואלת הגמ' וכי האונס את הבוגרת אין לה בושת ופגם, וא"כ מדוע לוקים עליה?

יונה טעמא דנתן בר הושעיה [דברים כה] פְּדִי רִשְׁעָתוֹ, אֶת שְׁמֹכְתִיּוֹ יוֹצֵאוֹת כְּדִי רִשְׁעָתוֹ, יֵצֵא זֶה שְׁאוּמְרִים לוֹ עֲמוּד וּשְׁלָם. מִתְּנִיתִין פְּלִיגָא עַל ר"ש בֵּן לִקִּישׁ, הָאוּכֵל תְּרוּמָה שׁוּגֵג? פֶּתֶר לֵה כַר"מ, דַּר"מ אָמַר לֹקֶה וּמִשְׁלָם. וְהָא תַנִּינָן הָאוּכֵל תְּרוּמָה מְזִיד מִשְׁלָם אֶת הַקֶּרֶן וְאִינוּ מִשְׁלָם אֶת הַחוּמוֹשׁ, עַל דַּעְתִּיה דְּנָתָן בֶּר הוֹשַׁעִיה דְּאָמַר מִשְׁלָם וְאִינוּ לֹקֶה נִיחָא, עַל דַּעְתִּיה דְּרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר אִם הִתְרוּ בּוֹ לֹקֶה וְאִם לֹא הִתְרוּ בּוֹ מִשְׁלָם, פֶּתֶר לֵה בְּמִזִּיד בְּלֹא הִתְרָאָה, עַל דַּעְתִּיה דְּר"ש בֵּן לִקִּישׁ לֹא שְׁנִיָּא הִיא מְזִיד הִיא שׁוּגֵג הִיא הִתְרוּ בּוֹ הִיא לֹא הִתְרוּ בּוֹ? פֶּתֶר לֵה כַר"מ, דְּאָמַר לֹקֶה וּמִשְׁלָם. א"ר חֲנִינָא קוּמִי רַבִּי מִנָּא וְאִפִּילוּ יִסְבּוּר ר"ש בֵּן לִקִּישׁ כֹּל מִתְּנִיתִין דַּר"מ, קִרְיָא דַּר"מ - וְהָא כְּתִיב [וַיִּקְרָא כב] וְאִישׁ כִּי יֹאכֵל קֶדֶשׁ בְּשִׁגְגָה? אֵלֹא מִיִּסְבֵּר סַבֵּר ר"ש בֵּן לִקִּישׁ שְׁחוּמוֹשׁ קֶרֶבֶן. וְאִפִּילוּ תִימָר חוּמוֹשׁ קֶרֶבֶן, קֶרֶן קֶרֶבֶן?

בו שהוא משלם, ג"כ מובן, שהרי ר' יוחנן פתר לה יעמיד את המשנה, שהוא אכל את התרומה במזיד בלא התראה, ולכך הוא משלם, אבל על דעתיה דר"ש בן לקיש שאמר, שלא שנייא אין הבדל, והיא מזיד היא שוגג, היא התרו בו היא לא התרו בו, שבכל מקרה הוא פטור מתשלומים, א"כ למה האוכל תרומה במזיד משלם? מתרצת הגמ' שר"ש בן לקיש פתר לה כר"מ, דאמר לוקה ומשלם. שואלת הגמ' א"ר חנינא קומי לפני רבי מנא, ואפילו יסבור ר"ש בן לקיש שכל המתניתין הם מדברי ר"מ, אבל וכי יכולים לומר שקרייא שהפסוק הוא רק מדברי ר"מ? והא כתיב וְאִישׁ כִּי יֹאכֵל קֶדֶשׁ בְּשִׁגְגָה וְיִסַּף חֲמִשִּׁיתוֹ עָלָיו וְנָתַן לַפֹּהֵן אֶת הַקֶּדֶשׁ, וא"כ מוכח שיש תשלומים במקום שיש חטא שיש בו מלקות? מתרצת הגמ' אלא מיסבר סבר ר"ש בן לקיש, שהחומש הוא כקרבן ולכך מתחייבים בחומש כיון שזה כפרה, גם במקום שיש חיוב מלקות, שואלת הגמ' ואפילו תימר שהחומש כקרבן, אבל וכי הקרן הוא כקרבן, והרי תשלום הקרן הוא

יונה שטעמא דנתן בר הושעיה שהמתחייב בממון ומלקות, שמשלם ואינו לוקה, שהרי לעניין המלקות נאמר וְהָקֵדוּ לְפָנָיו פְּדִי רִשְׁעָתוֹ, דהיינו שלוקים רק אם המלקות מספיקים לחטא שלו, ומכאן נלמד, שרק אֶת - מִי שְׁמֹכְתִיּוֹ יוֹצֵאוֹת - פוטרת אותו, מכדי רשעתו - הוא לוקה, אבל יצא זה החייב בממון ומלקות, שאומרים לו עמוד ושלם, לכך הוא לא לוקה.

שואלת הגמ' שלכא' מתניתין פליגא על ר"ש בן לקיש (שאומר שהעובר על איסור לאו בשוגג, שהוא לא משלם), שהרי שנינו האוכל תרומה בשוגג שהוא משלם, ולרשב"ל היה צריך להיות שהוא יהיה פטור? מתרצת הגמ' שרשב"ל פתר לה מעמיד את המשנה כר"מ, דר"מ אמר שלוקה ומשלם. שואלת הגמ' והא תנינן, האוכל תרומה במזיד משלם את הקרן ואינו משלם את החומש, וא"כ על דעתיה דנתן בר הושעיה דאמר שהוא משלם ואינו לוקה נִיחָא זֶה מוּבָן, וכן על דעתיה דרבי יוחנן דאמר אם התרו בו לוקה, ואם לא התרו

אמר ר' יודן בר' שלום מתני' אמרה שהקין קנס, דתנינן תמן אינו משלם תרומה אלא חולין מתוקנים והן נעשין תרומה, אלו ממה שאכל היה משלם נחא, ועוד מהדא דתני אכל תרומה טמאה משלם חולין טהורים, ואם שילם חולין טמאים יצא, ולא דמי עצים הוא חייב לו, הדא אמרה שהקין קנס, וכמה דתימר קרן קנס ודכוותה חומש קנס? אלא ר"ש בן לקיש כדעתיה, כמה דר"ש בן לקיש אמר תמן הכל היה בכלל [שמות כ] לא תענה ברעך עד שקר, יצא [דברים יט] ועשיתם לו כפאשר זמם לעשות לאחיו לחייבו ממון, והכא הכל היה בכלל [ויקרא כב] וכל זר לא יאכל קדש, יצא [ויקרא כב] ואיש פי יאכל קדש בשגגה לחייבו ממון. והתני

מדוע משלמים קרן וחומש באכילת התרומה? מתרצת הגמ' אלא ר"ש בן לקיש כדעתיה הולך לשיטתו, כמה דר"ש בן לקיש אמר תמן, מדיחין יודעים שעדים זוממים משלמים ממון ולא לוקים, כיון שהכל גם עדים זוממים, היו היה בכלל שבשיש מלקות וממון, שלוקים ולא משלמים, והרי בעדים זוממים יש איסור לאו, שהרי כתוב לא תענה ברעך עד שקר, אבל ויצא הדין של עדים זוממים, שמשלמים ולא לוקים, כיון שכתוב ועשיתם לו כפאשר זמם לעשות לאחיו – לחייבו ממון כיון שבפסוק הבא כתוב 'יד ביד' דהיינו שהעדים הזוממים, משלמים דבר הניתן מיד ליד, וא"כ גם הכא לענין האוכל תרומה, בעצם הכל גם האוכל תרומה היה בכלל שבשיש מלקות וממון, שלוקים ולא משלמים, שהרי באכילת תרומה יש איסור לאו, שהרי כתוב וכל זר לא יאכל קדש, אבל יצא האוכל תרומה בשוגג שמשלם, שהרי כתוב ואיש פי יאכל קדש בשגגה ויטף חמשתו עליו, ונתן לכהן את הקדש, והפסוק בא לחייבו ממון. שואלת הגמ' והתני,

קנס, שהרי אמר ר' יודן בר' שלום, שמתני' אמרה שתשלם הקרן של התרומה, הוא קנס, דתנינן תמן אינו משלם על אכילת התרומה בשוגג – מפירות תרומה, אלא חולין מתוקנים, והן נעשין תרומה, והרי אלו ממה שאכל דהיינו תרומה (שקנה אותה בזול) היה משלם – נחא, לא היינו אומרים שהקין הוא קנס, אבל היות והוא משלם חולין מתוקנים, שזה שווה יותר מהתרומה, א"כ מוכח מכאן שגם הקרן הוא קנס, ויש עוד הוכחה שגם הקרן הוא קנס, מהדא דתני שאם הוא אכל תרומה טמאה, משלם חולין טהורים, ואם שילם חולין טמאים יצא, וא"כ אומרת הגמ' וכי האוכל תרומה טמאה לא דמי עצים הוא חייב לו, שהרי התרומה הטמאה עומדת להסקה, ואפי"ה המשנה אומרת שהוא צריך לשלם חולין טהורים, א"כ הדא אמרה זאת אומרת שהקין קנס, וא"כ כמה דתימר כמו שאתה אומר שהקין הוא קנס, א"כ ודכוותה גם החומש הוא קנס ולא כקרבן כמו שאמרת קודם, וא"כ חוזרת השאלה על רשב"ל,

מסכת פרק ג [ה"א - דף יז] כתובות פא

מודים חכמים לר"מ בגונב תרומת חבירו ואכלה, שהוא לוקה ומשלם? שכן האוכל תרומתו לוקה, והתני מודין חכמים לר"מ בגונב חֵלֶב חבירו ואכלו, שהוא לוקה ומשלם? שכן האוכל חלבו לוקה, והתני החוסם פרתו של חבירו שהוא לוקה ומשלם ששת קבין לפרה וארבעה קבין לחמור? שכן החוסם פרתו לוקה, א"ר יוסי שכן במחוייבי מיתות - גנב תרומת הקדש ואכלה לוקה ומשלם, מכל מקום הפסיד ממון, א"ר מנא קומי ר' יוסי מעתה הבא על אחותו קטנה ילקה וישלם, שכן הבא על אחותו בוגרת לוקה? חזר ומר גבי אחותו חל עליו מיתה ותשלומין כאחת,

על מה שהוא מנע מבהמתו לאכול. א"ר יוסי שמה שתירצנו זה נכון, שכן מצינו גם במחוייבי מיתות בידי שמים באופן הזה, שהוא לוקה ומשלם, שהרי אם אחד גנב תרומת הקדש ואכלה, אפי' שהוא מתחייב מיתה בידי שמים (גם על המעילה וגם על אכילת התרומה), אפי"ה הוא לוקה ומשלם, כיון שמכל מקום הפסיד ממון להקדש, וזה כמו שאמרנו, שאין קשר בין המלקות לתשלומין, שהמלקות זה על האיסור תרומה או המעילה (והרי גם על אכילת תרומתו במזיד, או הנדנה מקרבנו, שאין תשלומים לבדק הבית, הוא לוקה), והתשלומין הוא על מה שהפסיד את ממון הקדש. שואלת הגמ' א"ר מנא קומי ר' יוסי, א"כ מעתה נאמר שהבא על אחותו הקטנה, שילקה וישלם, שהרי אין קשר בין התשלומים למלקות, שכן הבא על אחותו בוגרת לוקה, וא"כ המלקות משום האיסור שהוא בא על אחותו, והתשלומים זה על מה שהוא בא על נערה, וא"כ למה הוא משלם ואינו לוקה? חזר רבי מנא ואמר שיש חילוק, גבי הבא על אחותו חל עליו מיתה ותשלומין כאחת, ולכך

מודים חכמים לר"מ בגונב תרומת חבירו ואכלה, שהוא לוקה ומשלם וא"כ ק' מדוע הוא לוקה ומשלם? מתרצת הגמ' שגם כאן זה שונה, שכן ישראל האוכל את תרומתו לוקה, וא"כ אין קשר בין אכילת התרומה לגניבה, ולכך הוא לוקה על אכילת התרומה, ומשלם על הגניבה. שואלת הגמ' והתני, מודין חכמים לר"מ, בגונב חֵלֶב חבירו ואכלו, שהוא לוקה ומשלם? מתרצת הגמ', שכאן זה שונה, שכן האוכל חלבו לוקה, וא"כ אין קשר בין אכילת החלב לגניבה, ולכך הוא לוקה על אכילת החלב, ומשלם על הגניבה. שואלת הגמ' והתני מודים חכמים לר"מ שהחוסם פרתו של חבירו בזמן שהוא דָּשׁ בה, שהוא לוקה, ומשלם לבעל הבהמה ששת קבין לפרה וארבעה קבין לחמור, שזה מה שהפרה או החמור היו אמורים לאכול בזמן הדישה, וא"כ ק' מדוע כאן חכמים מודים לר"מ? מתרצת הגמ' שגם כאן זה שונה, שכן החוסם פרתו לוקה, וא"כ מוכח שאין קשר בין המלקות שהוא מקבל (על מה שהוא חסם את פי הפרה כשהיא דשה), לבין התשלום שהוא צריך לשלם לבעל הבהמה

מסכת פרק ג [ה"א - דף יז] כתובות

ברם הכא מכיון שחסם נתחייב מכות, מכאן ואילך בתשלומין, התיב ר' זעירא קומי ר' מנא הרי המצית גדישו של חבירו בשבת, על שיכולת הראשונה חייב מיתה, מכאן ואילך בתשלומין? ולית את אמר הכין, אלא על כל שיכולת ושיכולת יש בה התריית מיתה, וכא על כל חסימה יש בה התריית מכות? אמר ר' יוסי ב"ר בון תרין אמוראין, חד אמר בחוסם בתרומה ובקדשים, וחרנה אמר בחוסם ע"י שליח - שליח לוקה והוא פטור, [ויקרא יז] דם יִחַשֵׁב לְאִישׁ תְּהוּא וְלֹא לְשׁוֹלְחֵו. שגג בתרומה והויד בחמץ, שגג בתרומה והויד בנזיר, שגג בתרומה והויד ביום הכיפורים, אין נפתרינה בשני דברים ניהא, אין נפתרינה בדבר אחד מחלוקת ר' יוחנן ור"ש בן לקיש.

האכיל את הבהמה, ואח"כ הוא דש בתבואה של חולין, ולכך הוא מתחייב במלקות, וחרנה אמר שכאן מדובר בחוסם ע"י שליח, דהיינו שהשובר נתן לפועל שלו לדוש בפרה, והפועל חסם אותה, שהשליח לוקה, והוא הבעה"ב פטור ממלקות, שהרי כתוב לעניין שחוטי חוץ דם יִחַשֵׁב לְאִישׁ תְּהוּא וְלֹא לְשׁוֹלְחֵו, ומכאן לומדים לכל התורה כולה שאין שליח לדבר עבירה, ולכך הבעה"ב חייב לשלם לבעל הבהמה על מה שהפסיד אותו.

האוכל תרומת חמץ בפסח, ושגג בתרומה והויד בחמץ, או נזיר ששתה יין של תרומה, ושגג בתרומה והויד בנזיר, או האוכל תרומה ביום הכיפורים, ושגג בתרומה והויד ביום הכיפורים, שבכל אלו שנינו (במשנה או בברייתא) שהוא משלם על התרומה קרן וחומש, וא"כ אין נפתרינה אם נחשיב את שני האיסורים בשני דברים שונים, א"כ זה ניהא מה שהוא משלם קרן וחומש על אכילת התרומה (הגם שיש מלקות על איסור נזיר או חמץ), אבל אין נפתרינה אם נחשיב את שני האיסורים בדבר אחד, א"כ זה יהיה תלוי במחלוקת של ר' יוחנן ור"ש בן לקיש, שלר' יוחנן הוא ישלם על אכילת התרומה, רק

אינו לוקה ומשלם, ברם הכא בחסימה, מכיון שחסם הוא כבר נתחייב במכות, ומכאן ואילך ואח"כ כשהוא מנע מהבהמה לאכול, הוא מתחייב בתשלומין, התיב ר' זעירא קומי ר' מנא, הרי המצית המדליק את גדישו של חבירו בשבת, הרי על שהוא הדליק את השיכולת הראשונה הוא נתחייב מיתה, וא"כ נאמר שמכאן ואילך שהוא יתחייב בתשלומין? ולית את אמר הכין והרי הדין הוא לא כך, אלא על כל שיכולת ושיכולת אנחנו אומרים שיש בה התריית (התראת) מיתה ולכך הוא פטור מתשלום הגדיש, וא"כ גם כאן נאמר שעל כל רגע ורגע שהוא דש בחסימה, שיש בה התריית מכות, וא"כ שהוא יהיה פטור מלשלם לבעל הבהמה? מתרצת הגמ' אמר ר' יוסי ב"ר בון, שתריין אמוראין הסבירו, וחד אמר שכאן מדובר בחוסם בתרומה ובקדשים, שהוא לא עובר על הלאו ש'לא תחסום', כיון שכתוב "לא תחסום שור בדישו" ומכאן שרק בדישה של חולין אסור לחסום, אבל כשדשים תבואה של תרומה, או של הקדש, מותר לחסום, ולכך הוא מתחייב בתשלומים לבעל הבהמה, על מה שהוא לא

תמן תנינן אין בין שבת ליוה"כ אלא שזה זדונו בידי אדם וזה זדונו בהיכרת, הא בתשלומין שניהן שוין, מתניתא דר' נחוניא בן הקנה, דתני ר' נחוניא בן הקנה אומר יום הכיפורים כשבת לתשלומין, ור"ש בן מנסיא אומר מחוייבי כריתות כמחוייבי מיתות ב"ד, מה ביניהון? ר' אחא בשם ר' אבינא נערה נדה ביניהון, ר' מנא אומר אף אחות אשתו ביניהון, על דעתיה דר' נחוניא בן הקנה מה שבת אין לה היתר אחר איסורה ויוה"כ אין לו היתר אחר איסורו, ואילו הואיל ויש להן היתר אחר איסורן משלם, על דעתיה דר"ש בן מנסיא מה שבת יש בה כרת ויוה"כ יש בו כרת, ואילו הואיל ויש בהן כרת, אינו משלם. ר' יודה בר פזי בעי מכות וכריתות מה אמרין בה אילין תניי? ר' יונה בעא ולמה לא שמע לה מן

יוה"כ אין לו היתר אחר איסורו (דהיינו לא יכולים להתיר את האיסור של שבת או של יוה"כ), ובזה הוא פטור מהתשלומים, אבל ואילו הבא על הנדה או על אחות אשתו, הואיל ויש להן היתר אחר איסורן, שהרי הנדה ניתרת ע"י המקוה, ואחות אשתו ניתרת ע"י מיתת אשתו, לכך הוא משלם את הקנס, אבל על דעתיה דר"ש בן מנסיא שאנחנו אומרים, מה שבת יש בה כרת, וכן יוה"כ יש בו כרת, וא"כ גם אלו הבא על הנדה או על אחות אשתו, הואיל ויש בהן כרת, אינו משלם את הקנס.

ר' יודה בר פזי בעי שאל כשאחד עושה איסור שיש בו מכות וכריתות, מה אמרין בה אילין תניי, האם ר' נחוניא בן הקנה ור"ש בן מנסיא עושים לגמרי את יוה"כ כשבת, וכמו שבשבת אם התרו על העושה מלאכה רק משום הלאו, הוא לא לוקה, כיון שזה ניתן לאזהרת מיתת ב"ד, כך גם לענין יוה"כ אין בו מלקות, או לא (דהיינו השאלה היא האם יש מלקות באיסורי כריתות)? ואומרת הגמ' שר' יונה בעא שאל ולמה ר' יודה בר פזי לא שמע לה שאין מלקות בחייבי כריתות, מן

אם לא התרו בו, ולרשב"ל זה הולך רק כר"מ. **תמן** במסכת מגילה תנינן, אין הבדל בין שבת ליוה"כ, אלא שזה (שבת) זדונו בידי אדם שהוא נענש בסקילה, וזה (יוה"כ) זדונו בהיכרת, א"כ משמע הא בתשלומין שניהן שוין, וגם השורף את גדישו של חברו ביוה"כ, פטור מהתשלומים, כמו השורף את גדישו של חברו בשבת (שהוא פטור מהתשלומים, כיון שאין מת ומשלם), וא"כ מתניתא מדברי ר' נחוניא בן הקנה, דתני, ר' נחוניא בן הקנה אומר, יום הכיפורים כשבת – לתשלומין, ור"ש בן מנסיא אומר, שכל מחוייבי כריתות כגון העושה מלאכה ביוה"כ כמחוייבי מיתות ב"ד כהעושה מלאכה בשבת, ובשניהם אם הוא שרף את גדישו של חברו, הוא פטור, שואלת הגמ' מה ביניהון איזה חילוק דין יש בין ר' נחוניא בן הקנה לר"ש בן מנסיא? מתרצת הגמ' אומר ר' אחא בשם ר' אבינא הבא על נערה כשהיא נדה ביניהון, ר' מנא אומר אף הבא על אחות אשתו ביניהון, שעל דעתיה דר' נחוניא בן הקנה אנחנו אומרים, מה שבת אין לה היתר אחר איסורה, וכן

מסכת פרק ג [ה"א - דף יח] כתובות

הדא דתני ר"ש בן יוחי, דתני ר"ש בן יוחי ר' טרפון אומר נאמר כרת בשבת ונאמר כרת ביוה"כ, מה כרת שנאמר בשבת אין מכות אצל מיתה, אף כרת האמורה ביוה"כ אין מכות אצל כרת? א"ר יוסי לרבנן צריכה, א"ר מנא קומי ר' יוסי מה צריכה ליה כר"ש בן לקיש, ברם כר' יוחנן אם מכות אצל מיתה יש לו, כל שכן מכות אצל כרת. דאיתפלגון השוחט אותו ואת בנו לְשֵׁם ע"ז, ר' יוחנן אומר אם התרו בו מִשֵּׁם אותו ואת בנו לוקה, מִשֵּׁם ע"ז נסקל, ר"ש בן לקיש אומר אפי' התרו בו מִשֵּׁם אותו ואת בנו אינו לוקה, מֵאַחַר שְׁאִילוֹ התרו בו מִשֵּׁם ע"ז היה נסקל, א"ל אפי' כר' יוחנן צריכה לו, תמן שני דברים וכא דבר אחד. על דעתיה דר"ש בן לקיש מה בין אילין תנאי לאילין רבנין? א"ר יודן ר"ש בן לקיש מוקי לה

ור"ש בן לקיש אומר, אפי' אם התרו בו רק מִשֵּׁם אותו ואת בנו, אינו לוקה, מֵאַחַר כִּיּוֹן שְׁאִילוֹ התרו בו מִשֵּׁם ע"ז הוא היה נסקל, לכך לא לוקים על זה, וא"כ לשיטת ר' יוחנן צריך להיות שודאי שיהיה מלקות בחייבי כריתות, א"ל ר' יוסי לר' מנא, שאפי' כר' יוחנן צריכה לו – יש מקום להסתפק, ואולי דוקא לענין השוחט אותו ואת בנו לע"ז, ר' יוחנן מחייב מלקות, כיון שתמן (ששם) זה שני דברים שני איסורים שונים, ולכך הוא לוקה אם הוא לא נסקל, אבל וכאן העובר על לאו שיש בו כרת, היות וזה דבר אחד, א"כ יתכן שלא לוקים על הלאו הזה.

שואלת הגמ' על דעתיה דר"ש בן לקיש שסובר שחייבי מלקיות שוגגים פטורים מתשלומי ממון, א"כ מה בין אילין תנאי ששנו את המשנה במסכת מכות שחייבי מלקיות שוגגים לא משלמים ממון, לאילין רבנין לר' נחוניא בן הקנה ור"ש בן מנסיא? מתרצת הגמ' א"ר יודן, שר"ש בן לקיש מוקי לה את דברי ר' נחוניא בן הקנה ור"ש בן

הדא דתני ר"ש בן יוחי, דתני ר"ש בן יוחי שר' טרפון אומר, נאמר כרת בשבת ונאמר כרת ביוה"כ, וא"כ מה כרת שנאמר בשבת אין מכות אצל מיתה, אף כרת האמורה ביוה"כ, אין מכות אצל כרת, וא"כ מה הספק של ר' יודה בר פזי? מתרצת הגמ' א"ר יוסי שאומנם לרשב"י פשוט שאין מלקות ביוה"כ, אבל לרבנן צריכה – יש לשאול, האם יש מלקות בחייבי כריתות או לא? ואומרת הגמ' א"ר מנא קומי – לפני ר' יוסי, מה צריכה ליה שכל הספק הוא רק כר"ש בן לקיש, ברם אבל כר' יוחנן, פשוט שיש מלקות, שהרי אם מכות אצל מיתה יש לו, שהרי ר' יוחנן סובר שיש חיוב מלקות, גם במקום שיש חיוב מיתה, א"כ כל שכן שיש חיוב מכות אצל כרת. דאיתפלגון שר' יוחנן ור"ל נחלקו, מה הדין השוחט אותו ואת בנו (שהוא בלאו) לְשֵׁם ע"ז (שהוא במיתה), ר' יוחנן אומר, אם התרו בו רק מִשֵּׁם אותו ואת בנו א"כ הוא לוקה, ואם התרו בו מִשֵּׁם ע"ז הוא נסקל,

מסכת פרק ג [ה"ב - דף יח] כתובות פה

כר"מ דאמר לוקה ומשלם - ללאוין ולא לכריתות. אמר ר' חנניא המצית גדישו של חבירו ביו"ט ביניהון, אמר ר' מתנה בבא על הממזרת ביניהון, אילין תניין סברין מימר הואיל ואין בהן כרת משלם, ואילין רבנן סברין מימר הואיל ויש בה מכות אינו משלם, מַעְתָּה אלו נערות שיש להן קנס דלא כר' נחוניא? א"ל אפילו כרבנן לא אתיא - דתני ואשת אחיו, לאו אשת איש היא? תַּפְתֵּר שאירס אחיו אשה ומת והיו לו בנים, ובא אחיו ואנסה.

הלכה ב

מתני' ואלו שאין להן קנס, הבא על הגיורת ועל השבויה ועל השפחה שנפדו או שנתגיירו או שנשתחררו יתרות על שלש שנים ויום אחד, רבי יהודה אומר שבויה שנפדית הרי היא בקדושתה, אף על פי שהיא גדולה.

אחיו שיש בה קנס, וכי לאו אשת איש היא ועונשה בידי אדם, וא"כ מדוע יש לה קנס? חוזרת הגמ' ואומרת שזה לא ק', כיון שתַּפְתֵּר תעמיד את המשנה, שהיא לא היתה אשת איש, אלא מדובר כאן שאירס אחיו אשה ומת, והיו לו בנים מאשה אחרת (ולכך היא לא חייבת ביבום, ויש כאן איסור לאו), ובא אחיו ואנסה, ובוזה המשנה אומרת שיש קנס.

הלכה ב

מתני' ואלו נערות שאין להן קנס, הבא על הגיורת ועל השבויה ועל השפחה שנפדו או שנתגיירו או שנשתחררו יתרות על שלש שנים ויום אחד, כיון שאז הן בחזקת בעולות. רבי יהודה אומר שבויה שנפדית הרי היא בקדושתה (בחזקת שלא נבעלה) אף על פי שהיא נלקחה בשבי כשהיא גדולה.

מנסיא - כר"מ, דאמר לוקה ומשלם, אבל זה דוקא לאיסור לאוין, אבל ולא לאיסור כריתות, שבוזה לא משלמים ממון, מבארת הגמ' אמר ר' חנניא כגון המצית גדישו של חבירו ביו"ט שיש בזה רק לאו ואין בזה כרת ביניהון, וכן אמר ר' מתנה בבא על הממזרת שיש בזה לאו ואין בזה כרת ביניהון, שאילין תניין ר' נחוניא בן הקנה ור"ש בן מנסיא סברין מימר - סוברים לומר הואיל ואין בהן כרת לכך הוא משלם, ואילין רבנן ששנו את המשנה במסכת מכות, סברין מימר - סוברים לומר, הואיל ויש בה מכות לכך אינו משלם, אומרת הגמ' א"כ מַעְתָּה - מעכשיו, משנתינו בפרק אלו נערות שיש להן קנס, היא דלא כר' נחוניא, שהרי כתוב כאן שגם הבא על אחותו שהיא בכרת, שמשלם את הקנס? א"ל ר' מתנה א"כ אפילו כרבנן, המשנה לא אתיא לא הולכת, דתני והבא על אשת

מסכת פרק ג [ה"ג - דף יח] כתובות

גמ' רבי יהודה אומר שבויה שנפדית הרי היא בקדושתה וכו': אמר רבי יוחנן לא ריבה אותה רבי יהודה אלא לקנס, תני רבי חייה אף לכתובת מאתים, רבי שמעון בן לקיש אמר אף להאכילה תרומה, על דעתיה דרבי שמעון בן לקיש - רבי יודה ורבי דוסא שניהן אומרים דבר אחד, דתנינן תמן השבויה אוכלת בתרומה דברי רבי דוסא. אתא רבי חנינה בשם רבי שמעון בן לקיש הלכה כרבי דוסא.

הלכה ג

מתני' הבא על בתו, ועל בת בתו, ועל בת בנו, ועל בת אשתו, ועל בת בתה, ועל בת בנה, אין להן קנס, מפני שהוא מתחייב בנפשו שמיתתו ביד בית דין, שכל המתחייב בנפשו אינו משלם ממון, שנאמר [שמות כא] וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן עָנֹשׁ יַעֲנֶשׁ.

גמ' הבא על בתו: אילו אחר בא עליה קנסה לאו לאביה הוא?! תיפתר

הלכה ג

מתני' הבא על בתו כשהיא נערה, או על בת בתו, או על בת בנו, או על בת אשתו, או על בת בתה, או על בת בנה, אין להן קנס, מפני שהוא מתחייב בנפשו, שהרי מיתתו ביד בית דין (בשריפה), והרי הכלל הוא שכל המתחייב בנפשו אינו משלם ממון, שנאמר וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן עָנֹשׁ יַעֲנֶשׁ כְּאִשֶּׁר יִשִּׁית עָלָיו בְּעַל הָאִשָּׁה וְנָתַן בְּפָלְלִים, וא"כ משמע שאם יהיה אסון, דהיינו שהאשה ג"כ מתה, לא משלמים לבעל על הוולדות שמתו.

גמ' הבא על בתו: שואלת הגמ' פשוט שהאבא לא משלם קנס לבתו, גם לולי הטעם שהוא מתחייב בנפשו, שהרי אילו אחר בא עליה וכי קנסה לאו לאביה הוא?! וא"כ ודאי שהאבא לא ישלם לבתו? מתרצת הגמ' תיפתר תעמיד את המשנה

גמ' רבי יהודה אומר שבויה שנפדית הרי היא בקדושתה וכו': אמר רבי יוחנן לא ריבה אותה רבי יהודה את השבויה כבתולה, אלא לעניין קנס, כדי שלא יהיה חוטא נשכר, ולכך מעמידים אותה בחזקת שלא נבעלה, אבל לשאר הדברים היא בחזקת בעולה, אבל תני רבי חייה שאף לכתובת מאתים היא כבתולה, כדי שלא יימנעו מלהתחתן איתה, ורבי שמעון בן לקיש אמר שאף להאכילה בתרומה היא בחזקת טהרתה, ואומרת הגמ' שעל דעתיה דרבי שמעון בן לקיש (שאף להאכילה בתרומה היא בחזקת טהרתה) א"כ רבי יודה ורבי דוסא שניהן אומרים דבר אחד, דתנינן תמן במסכת עדיות השבויה אוכלת בתרומה דברי רבי דוסא. ואומרת הגמ' שכאשר אתא רבי חנינה הוא אמר בשם רבי שמעון בן לקיש שהלכה כרבי דוסא, שהשבויה בחזקת טהרתה.

שבא עליה עד שלא מת אביה ומת אביה, כרבי יוסי הגלילי, ברם כר' עקיבה יש לה קנס וקנסה של עצמה.

שנאמר ולא יהיה אסון: רבי ירמיה בשם רבי לעזר ממשמע שנאמר וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן אֵינִי יודע אם יהיה אסון וְנִתְּתָה נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ, ומה תלמוד לומר וְאִם אָסוֹן יִהְיֶה - לרבות את המזיד בלא התרייה, אמר רבי יוסי ולא מתניתא היא שכל המתחייב בנפשו אינו משלם ממון? דלא אתיא אלא בשוגג, אמר חזקיה עוד תני מתניתא [ויקרא כד] וּמִכָּה בְּהֶמָּה וְשִׁלְמָנָה וּמִכָּה אָדָם יוֹמֶת, מה מכה בהמה לא חלקתה בו בין בשוגג בין במזיד - לחייב ממון, אף מכה אדם לא תחלוק בו בין שוגג למזיד לפטר ממון.

המתחייב בנפשו אינו משלם ממון, ולא כתוב שכל מי שב"ד הורגים אותו שאינו משלם, אלא כתוב 'שכל המתחייב בנפשו', והרי גם ההורג במזיד ללא התראה בעצם הוא מתחייב בנפשו? מתרצת הגמ' אלא **דלא אתיא** שהחידוש של ר"א לא בא, **אלא** בהורג **בשוגג** שהגם שהוא לא מתחייב בנפשו, הוא פטור מהתשלומין, שואלת הגמ' **אמר ר' יוסי** שגם את זה אנחנו כבר יודעים מהברייתא של חזקיה, שהרי **חזקיה עוד תני במתניתא** בברייתא, שכיון שכתוב **וּמִכָּה בְּהֶמָּה וְשִׁלְמָנָה, וּמִכָּה אָדָם יוֹמֶת**, וא"כ התורה הקישה אותם, ולכך אנחנו אומרים, **מה מכה בהמה לא חלקתה בו, בין אם הוא הרג אותה בשוגג, ובין אם הוא הרג אותה במזיד - לחייבו ממון**, ותמיד הוא חייב לשלם עליה (אדם מועד לעולם), כך אנחנו אומרים, **אף מכה אדם, לא תחלוק בו בין אם הוא הרג אותו בשוגג (שהרוצח לא נהרג), למזיד (שהורגים את הרוצח), לפטר את הרוצח מחיובי ממון**, וא"כ ק' מדוע ר' אלעזר היה צריך לומר את זה, והגמ' לא מתרצת.

שהאבא בא עליה עד שלא מת אביה, ומת אביה והחידוש הוא שהיורשים לא צריכים לשלם לה את הקנס, ואומרת הגמ' שכל מה שאנחנו נדחקים ואומרים שהמשנה מדברת כשהאבא מת, זה רק **כרבי יוסי הגלילי, ברם אבל כר' עקיבה** שאומר שהאונס את בתו שהתקדשה והתגרשה **יש לה קנס וקנסה של עצמה**, א"כ כאן מדובר שהאבא בא על בתו שהתקדשה והתגרשה, ומחדשת המשנה שהאבא לא צריך לשלם לה, היות והוא מתחייב בנפשו.

שנאמר ולא יהיה אסון: אומרת הגמ' שרבי ירמיה אמר **בשם רבי לעזר**, שממשמע שנאמר וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן וכי איני יודע שאם יהיה אסון וְנִתְּתָה נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ, שהרי כבר כתוב לפני זה **"מִכָּה אִישׁ וְמֵת מוֹת יוֹמֶת"**, וא"כ מה תלמוד לומר וְאִם אָסוֹן יִהְיֶה וְנִתְּתָה נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ? אלא זה בא לרבות את המזיד בלא התרייה, שאפילו שלא הורגים אותו, הוא לא משלם ממון, שואלת הגמ' **אמר רבי יוסי** מה ר"א מחדש כאן, ולא מתניתא היא שהרי שנינו במשנה **שכל**

הלכה ד

מתני' נערה שנתארסה או שנתגרשה רבי יוסי הגלילי אומר אין לה קנס, רבי עקיבא אומר יש לה קנס, וקנסה של עצמה.

גמ' רבי יוסי הגלילי אומר אין לה קנס וכו': מאי טעמא דרבי יוסי הגלילי? [דברים כב] **אֲשֶׁר לֹא אֶרְשָׁה, ורבי עקיבא אֲשֶׁר לֹא אֶרְשָׁה - עד שלא נתארסה נותן לאביה, נתארסה נותן לעצמה.** על דעתיה דר"ע נערה נותן לאביה, בוגרת נותן לעצמה, בתולה נותן לאביה, מוכת עין נותן לעצמה? שנייא היא דכתיב **נָעֲרָה** נערה ולא בוגרת, **בְּתוּלָה** בתולה ולא מוכת עין, לית כתיב **אֲשֶׁר לֹא אֶרְשָׁה**? **אֲשֶׁר לֹא אֶרְשָׁה** מלמד הימינה לגזירה שוה, מה תמן חמשין אף הכא חמשין, ולית ליה לרבי

הלכה ד

מתני' נערה שנתארסה או (או משמש **אם'** (רש"י ויקרא ד')) היינו שנתגרשה ואח"כ אנסו אותה, **רבי יוסי הגלילי אומר שאין לה קנס, רבי עקיבא אומר שיש לה קנס, וקנסה של עצמה.**

גמ' **רבי יוסי הגלילי אומר אין לה קנס וכו':** אומרת הגמ' מאי טעמא דרבי יוסי הגלילי? כיון שכתוב **אֲשֶׁר לֹא אֶרְשָׁה**, ומכאן שכל הדין של אונס ומפתה הוא רק אם היא לא התארסה, ורבי עקיבא אומר לך שכוונת הפסוק לומר **אֲשֶׁר לֹא אֶרְשָׁה** היינו שעד שלא נתארסה הוא נותן לאביה את הקנס, ואם היא כבר נתארסה, הוא נותן את הקנס לעצמה. שואלת הגמ' א"כ אולי נאמר על דעתיה (לשיטת) דר"ע, שהאונס את הבוגרת שהוא נותן את הקנס לעצמה, ונאמר שאם הוא אונס את הנערה הוא נותן את הקנס לאביה, ואם הוא אונס בוגרת שהוא נותן את הקנס לעצמה, וכן

נאמר שהאונס את מי שאינה בתולה שהוא נותן את הקנס לעצמה, ונאמר שהאונס את הבתולה הוא נותן את הקנס לאביה, ואם הוא אונס מוכת עין הוא נותן את הקנס לעצמה, והרי וודאי שזה לא כך? מתרצת הגמ' שלעניין בוגרת או מי שאינה בתולה שנייא היא זה שונה, כיון דכתיב **נָעֲרָה** ומכאן שרק האונס את הנערה הוא נותן את הקנס, ולא את הבוגרת, וכן כתוב **בְּתוּלָה** ומכאן שרק האונס את הבתולה הוא נותן את הקנס, ולא האונס את מוכת עין, שואלת הגמ' א"כ וכי לית כתיב **אֲשֶׁר לֹא אֶרְשָׁה** ואפי"ה ר"ע אומר שהאונס את מי שהתארסה שהוא נותן את הקנס? מתרצת הגמ' ששם זה שונה, כיון שזה לא מיותר, שהרי מה שכתוב **אֲשֶׁר לֹא אֶרְשָׁה** זה מלמד הימינה לגזירה שוה למפתה, מה תמן באונס הוא נותן חמשין שקל (כמו שכתוב מפורש), אף הכא במפתה הוא נותן חמשין שקל, שואלת הגמ' וכי לית ליה לרבי

יוסי חמשיין? אית ליה כסף כסף - מה כסף שנאמר להלן חמשיין אף כאן חמשיין. בא עליה עד שלא נתארסה ונתארסה? לית מילתא דרבי אחי אמרה שהוא נותן, והתני [דברים כב] תחת אשר ענה לרבות את היתומה לקנס, דברי רבי יוסי הגלילי, אמר ר' אחי תיפתר שבא עליה עד שלא מת אביה ומת אביה, כבר נראה ליתן לאביה, הוא בא עליה עד שלא מת אביה ומת אביה - והוא בא עליה עד שלא נתארסה ונתארסה. רבי זעירא אמר - רב חסדא בעא בא עליה עד שלא נישאת ונישאת, ממה דתימר תמן תחת בעלה היא, הוא נותן לאביה - וכא תחת בעלה היא, הוא נותן לאביה.

ר' אחי תיפתר תעמיד שבא עליה עד שלא מת אביה ומת אביה, וכיון שכבר נראה ליתן לאביה, לכך הוא נותן לה את הקנס, וא"כ גם כאן היות והוא בא עליה לפני שהיא התארסה, לכך הוא משלם את הקנס, שהרי הוא (אותו דין) בא עליה עד שלא מת אביה ומת אביה, שהוא נותן את הקנס, והוא (אותו דין) שאם הוא בא עליה עד שלא נתארסה ונתארסה, שהוא יתן את הקנס. אומרת הגמ' רבי זעירא אמר שרב חסדא בעא אמר, שאם האונס בא עליה עד שלא נישאת (ועוד לפני שהתארסה) ונישאת, שאביה מקבל את הקנס, וההוכחה היא ממה דתימר תמן כמו לענין שאם אנסו אותה לפני האירוסין והיא התארסה, שאומנם כעת תחת בעלה היא, אפי"ה הוא נותן את הקנס לאביה, וא"כ גם כאן (שהיא התחתנה), שאומנם כעת תחת בעלה היא, אפי"ה הוא נותן את הקנס לאביה, כיון שבזמן שאנסו אותה היא היתה תחת אביה, לכך אביה זכה בקנס.

יוסי שהמפתה נותן חמשיין שקל, ומהיכן הוא יודע את זה, והרי לשיטתו הפסוק 'אשר לא ארשה' אינו מיותר? מתרצת הגמ' שריה"ג אית ליה גזירה שווה 'כסף כסף', באונס נאמר ונתן האיש השכב עמה לאבי הנער חמשים כסף, ובמפתה נאמר 'כסף' ישקל כמזהר הבתולת, וא"כ מה כסף שנאמר להלן באונס זה חמשיין שקל, אף כאן במפתה זה חמשיין שקל. שואלת הגמ' לשיטת ריה"ג מה הדין אם הוא בא עליה עד שלא נתארסה ונתארסה, האם יש לה קנס או לא? אומרת הגמ' וכי לית מילתא דרבי אחי אמרה שהוא נותן? שהרי והתני שנינו בברייתא, היות וכתוב תחת אשר ענה מכאן לרבות את היתומה לקנס, וקנסה לעצמה (תחת עינוייה), דברי רבי יוסי הגלילי (והקשינו לעיל שלשיטת ריה"ג שנערה שהתגרשה לא מקבלת את הקנס, כיון שכתוב 'אשר לא ארשה', א"כ היה צריך להיות שהאונס את היתומה יהיה פטור מהקנס, כיון שכתוב ונתן האיש השכב עמה 'לאבי הנער' חמשים כסף), ואמר

הלכה ה

מתני' המפתה נותן שלשה דברים והאונס ארבעה, המפתה נותן בושת ופגם וקנס, מוסיף עליו האונס שהוא נותן את הצער. מה בין אונס למפתה, האונס נותן את הצער והמפתה אינו נותן את הצער, האונס נותן מיד והמפתה לכשיוציא, האונס שותה בעציצו והמפתה אם רצה להוציא יוציא.

גמ' האונס נותן את הצער: ודלא כרבי שמעון, דרבי שמעון פטר את האונס מן הצער, למה זה דומה לחותך יבלת חבירו ועתיד לחתכה, למה זה דומה לקוצץ נטיעות חבירו ועתיד לחתכן, אמרו לו אינו דומה נבעלת באונס לנבעלת ברצון, לא דומה נבעלת באשפה לנבעלת בחופה. מה מקיים רבי שמעון תחת אֶשֶׁר עָנָה, אמרו בשם רב חסדא תיפטר בשבא עליה על הקוצים.

הלכה ה

מתני' המפתה נותן שלשה דברים והאונס ארבעה; המפתה נותן בושת ופגם (המשנה הבאה תבאר את הדינים) וקנס חמישים שקל, מוסיף עליו האונס שהוא נותן את הצער. ואומרת המשנה מה איזה חילוקי דין יש בין אונס למפתה, האונס נותן את הצער והמפתה אינו נותן את הצער, האונס נותן את הקנס מיד, והמפתה נותן את הקנס רק לכשיוציא היינו אם הבעל לא מתחתן איתה. האונס שותה בעציצו (עציץ היינו כלי חרס מאוס) היינו שהוא חייב להתחתן איתה, וגם אם היא מכוערת, והמפתה אם רצה להוציא יוציא היינו אם הוא לא רוצה להתחתן איתה, הוא לא חייב.

גמ' האונס נותן את הצער: אומרת הגמ' שהמשנה היא ודלא כרבי שמעון,

דרבי שמעון פטר את האונס מן הצער, כיון שאומר ר"ש למה זה דומה הצער שהאונס ציער אותה בהשרת הבתולים, שהיא אמורה להצטער תחת בעלה, לחותך יבלת חבירו שהוא עתיד לחתכה, וכן למה זה דומה לקוצץ נטיעות חבירו שהוא עתיד לחתכן, ולכך הוא פטור על הצער, אמרו לו חכמים שאינו דומה הצער של נבעלת באונס לנבעלת ברצון, ששם היא לא מרגישה בצער של השרת הבתולים (מחמת חיבת הביאה), וכן לא דומה נבעלת באשפה לנבעלת בחופה. שואלת הגמ' ומה מקיים רבי שמעון מה שכתוב תחת אֶשֶׁר עָנָה, שמשמע שהאונס משלם גם על הצער? מתרצת הגמ' אמרו בשם רב חסדא תיפטר תעמיד בשבא עליה על הקוצים, ועל הצער הזה הוא משלם, אבל על הצער של השרת הבתולים הוא לא משלם.

מסכת פרק ג [ה"ה - דף כ] כתובות צא

והמפתה לכשיוציא: אמר רב חסדא בשלא רצה לקיים, אבל אם רצה לקיים אינו נותן כלום, תני רבי ישמעאל [שמות כב] פספס יִשְׁקַל פְּמוֹהֵר הַבְּתוּלָה, מגיד שהוא עושה אותן עליו מוהר, ואין מוהר אלא כתובה, כמה דאֵת אמר [בראשית לד] הָרַבּוּ עָלַי מְאֹד מוֹהֵר וּמִתֵּן.

ר' אלעזר שאל בנות אנוסה מהו שיהא להן בתנאי כתובתה? פשיטא לי באנוסה דלית לה בנין דיכרין, במפותה דאית לה בנין נוקבן, אין תימר תריהון צריכה לה - נשאל בנות אנוסה ובנות מפותה מהו שיש להן בתנאי כתובה, הן דצריכה לי כרבנין, הן דפשיטא ליה כרבי יוסי בר' יהודה, דתני רבי יוסי בר' יהודה אומר האונס נותן כתובת מנה.

כל אשה ואשה נוטלים את כתובת אימם, ורק אח"כ חולקים את הירושה). וכיון שאין לה כתובה, א"כ לא שייך לתת לבנים שלה כתובת בנין דיכרין, ובמפותה דאית לה כתובת בנין נוקבן דהיינו שבנותיה ניזונות מנכסיו לאחר מותו, כיון שיש לה כתובה, לכך יש לה תנאי כתובה, ואומר ר"א אין תימר תריהון צריכה לה שאם תאמר שיש לשאול גם האם יש לבנות של המפותה מזונות, ונשאל בנות אנוסה ובנות מפותה מהו שיש להן מזונות בתנאי כתובה, לכך אומר ר"א שלעניין בנות המפותה פשוט לי שיש להן מזונות כיון שיש להן כתובה, שהרי הן דצריכה לי כל מה ששאלתי האם לבנות האנוסה יש מזונות, זה כרבנין כשיטת חכמים שאומרים שלאנוסה אין כתובה, ולכך יש לשאול האם יש לה תנאי כתובה, והן דפשיטא ליה ולמי שפשוט לו שלבנות של האנוסה יש מזונות, זה כיון שהוא סובר כרבי יוסי בר' יהודה, דתני רבי יוסי בר' יהודה אומר שהאונס נותן כתובת מנה, וא"כ וודאי שיש לה תנאי כתובה.

והמפתה לכשיוציא: אמר רב חסדא מה הכוונה 'לכשיוציא' והרי הוא עדיין לא התחתן איתה, אלא כוונת המשנה לומר בשהבועל לא רצה לקיים אותה לאשה (להתחתן איתה), אבל אם הוא רצה לקיים אותה לאשה, אינו נותן כלום, שהרי תני רבי ישמעאל שהיות וכתוב פספס יִשְׁקַל פְּמוֹהֵר הַבְּתוּלָה, מגיד שהוא עושה אותן את הקנס עליו כמוהר, והרי אין מוהר אלא כתובה, כמה דאֵת אמר ששכם אמר ליעקב אבינו הָרַבּוּ עָלַי מְאֹד מוֹהֵר וּמִתֵּן, וא"כ מוכח שמוֹהֵר היינו הכתובה.

ר' אלעזר שאל הבנות שנולדו לו מהאשה האנוסה, מהו שיהא להן מזונות (לאחר מותו) בתנאי כתובתה, האם היות ואין לה כתובה (לאנוסה אין כתובה, כיון שהוא כבר שילם לאביה את הקנס), א"כ הוא לא חייב לשלם את מה שחכמים תיקנו בתנאי הכתובה, או שיש להן מזונות? ואומר ר' אלעזר שזה פשיטא לי באנוסה דלית לה כתובת בנין דיכרין (חכמים תיקנו שמי שהוא נשוי כמה נשים ומתו, שלפני חלוקת הירושה, הבנים של

הלכה ו

מתני' כיצד הוא שותה בעציצו? אפי' היא חוגרת, אפי' היא סומא, אפילו היא מוכת שחין, נמצא בה דבר זימה או שאינה ראויה לבוא בישראל, אינו רשאי לקיימה, שנאמר [דברים כב] וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה - אשה שהיא ראויה לו.

גמ' או שאינה ראויה לבוא בישראל וכו': רבי ירמיה רבי חייה בשם רבי שמעון בן לקיש לא יאמר וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה במוציא שם רע שאינו צריך - כבר היא תחת ידו, ומה תלמוד לומר וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה, תלמוד הימניה לגזירה שוה, מִתְּדַרְשׁ וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה - וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה, מה וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה שנאמר להלן אשה שראויה לו, אף וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה שנאמר כאן, אשה הראויה לו, אי מה להלן אשה הראויה לו ומשלם קנס, אף וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה שנאמר כאן אשה הראויה לו ומשלם קנס?

הלכה ו

שזה מיותר, שהרי כבר היא תחת ידו (נשואה אליו), וא"כ ומה תלמוד לומר ולמה כתוב וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה, אלא כדי שתלמוד הימניה לגזירה שוה, מִתְּדַרְשׁ (וזה נדרש) שהיות וכתוב במוציא שם רע וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה, וכן כתוב באונס וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה, וא"כ אנחנו אומרים מה וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה שנאמר להלן במוציא שם רע, מדובר באשה שראויה לו, שהרי הוא נשא אותה בהיתר, א"כ אף וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה שנאמר כאן באונס, היינו דוקא אשה הראויה לו, אבל אם היא ממזרת אסור לו לישא אותה, שואלת הגמ' א"כ נאמר אי מה להלן במוציא שם רע, דוקא אם הוא היה נשוי לאשה הראויה לו אז הוא משלם את הקנס, וא"כ נאמר שאף וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה שנאמר כאן באונס, זה דוקא באשה הראויה לו, ורק אז הוא משלם את הקנס, אבל אם הוא יאנוס ממזרת, הוא לא ישלם את הקנס?

מתני' כיצד הוא שותה בעציצו באיזה אופן האונס צריך להתחתן עם הנאנסת בעל כורחו, אפי' אם היא חוגרת, אפי' אם היא סומא, אפילו אם היא מוכת שחין. אבל אם נמצא בה דבר זימה דהיינו שהיא זינתה תחתיו לאחר שהתחתן איתה, שאז היא נאסרה עליו, או שהיא אינה ראויה לבוא בישראל, כגון שהיא ממזרת, אינו רשאי לקיימה, שנאמר וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה היינו אשה שהיא ראויה לו (הגמ' תבאר איך מוכח מכאן שמדובר באשה הראויה לו).

גמ' או שאינה ראויה לבוא בישראל וכו': רבי ירמיה ורבי חייה בשם רבי שמעון בן לקיש אמרו, שהמשנה יודעת שמדובר באשה הראויה לו, כיון שלומדים את זה מג"ש, שהרי לא יאמר לא היה צריך שיהיה כתוב וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה במוציא שם רע, כיון שאינו צריך

רבי זעירא עולא בר' ישמעאל בשם רבי אלעזר לא יאמר ולו תהיה לאשה במוציא שם רע שאינו צריך - כבר היא תחת ידו, מה תלמוד לומר ולו תהיה לאשה, מלמד הימינה לגזירה שוה, מתדרשה ולו תהיה לאשה - ולו תהיה לאשה, מה ולו תהיה לאשה שנאמר להלן גירש אומר לו שיחזיר, אף ולו תהיה לאשה האמור כאן גירש אומר לו שיחזיר. תני ר' חייא אחד האונס ואחד המוציא שם רע שגירשו כופין אותן להחזיר, אם היו כהנים סופגין את הארבעים.

תני [רברים כב] בעלת בעל להביא את המקבלת בעלה בבית אביה והיא ארוסה, והבא אחריו בחנק, ולא סוף דבר מכדרכה אלא אפילו שלא כדרכה, רבי אבהו בשם ר' יוחנן לכן צריכה שלא כדרכה, אין תימא מכדרכה, למה לי בעלה אפילו אחר, כיי דתנינן תמן באו עליה שנים, הראשון בסקילה והשני בחנק.

יכולים לתקן את הלאו, בהחזרת האשה.
תני כתוב בפסוק "כי ימצא איש שכב עם אשה בעלת בעל ומתו (היינו בחנק) גם שניהם", להביא את המקבלת הנבעלת לבעלה בבית אביה והיא ארוסה, והבא אחריו שהוא יענש בחנק ולא בסקילה כדין נערה המאורסה, ולא סוף דבר שבעלה בא עליה מכדרכה שאז היא כבר לא בתולה, אלא אפילו שבעלה בא עליה שלא כדרכה, ג"כ הבא אחריו הוא רק בחנק ולא בסקילה, ואומר רבי אבהו בשם ר' יוחנן שרק לכן צריכה שצריך את הפסוק רק כשבעלה בא עליה שלא כדרכה, כיון שאין תימא שבעלה בא עליה מכדרכה, א"כ למה לי שהבא אחריו הוא בחנק ולא בסקילה כיון שבעלה בא עליה, הרי אפילו אם אחר היה בא עליה, הבא אחריו הוא רק בחנק, כיי דתנינן תמן כמו ששנינו, שאם באו עליה על נערה המאורסה שנים, הראשון בסקילה כיון שהוא בא על בתולה, והשני בחנק כיון שהיא כבר לא בתולה, ולכך היא כאשת איש רגילה,

אלא אמר רבי זעירא בשם עולא בר' ישמעאל בשם רבי אלעזר שדורשים את הג"ש באופן הזה, לא יאמר ולו תהיה לאשה במוציא שם רע שאינו צריך, שהרי כבר היא תחת ידו, וא"כ מה תלמוד לומר ולו תהיה לאשה, אלא מלמד הימינה לגזירה שוה, מתדרשה (וחה נדרש) ולו תהיה לאשה שנאמר באונס ממה שנאמר ולו תהיה לאשה שנאמר במוציא שם רע, מה ולו תהיה לאשה שנאמר להלן במוציא שם רע, אם הוא גירש את אשתו, אנחנו אומרים לו שיחזירה, שהרי נאמר "לא יוכל לשלחה כל ימיו" דהיינו בכל ימיו בעמוד והחזר קאי, א"כ אף ולו תהיה לאשה האמור כאן באונס אם הוא גירש את אשתו אומרים לו שיחזיר. תני ר' חייא אחד האונס ואחד המוציא שם רע שגירשו את נשותיהם כופין אותן להחזיר, כדלעיל, ואם הם היו כהנים שהם אסורים בגרושה, א"כ הם סופגין את הארבעים, כיון שהם עברו על הלאו "לא יוכל לשלחה כל ימיו", והם לא

מסכת פרק ג [ה"ז - דף כא] כתובות

נערה מאורסה באו עליה עשרה שלא כדרכה ואחד כדרכה - כולן בסקילה, כולהון כדרכה - הראשון בסקילה והשאר בחנק, הערו בה עשרה בני אדם ואחד גמר את הביאה - כולהון בסקילה, כולהון גמרו את הביאה - הראשון בסקילה והשאר בחנק. ובפנויה באו עליה עשרה שלא כדרכה ואחד כדרכה - כולם בקנס, כולהון בכדרכה - הראשון בקנס והשאר פטור, ביררה לה אחד מהן - נפטרו כולן, אמרה אי אפשי - בוררת וחוזרת ובוררת, היה נשוי את אחותה כבר נפטר - מתה כבר נפטר, מת אין כופין את היבם.

הלכה ז

מתני' יתומה שנתארסה ושנתגרשה, רבי לעזר אומר האונס חייב והמפתה פטור.

בתולה, א"כ כולם מצווים להתחתן איתה, והיא תקבע עם מי היא תחתן, ואם היא ביררה לה אחד מהן, א"כ נפטרו כולן מלהתחתן איתה, ואם אח"כ היא אמרה אי אפשי במי שבחרתי להתחתן, א"כ היא בוררת וחוזרת ובוררת, ואם האונס הזה היה נשוי את אחותה, א"כ הוא כבר נפטר מלהתחתן איתה, כיון שהיא אסורה עליו משום אחות אשתו, ואפי' אם אח"כ אשתו מתה שכבר אין לו איסור להתחתן עם אנוסתו, אפי"ה הוא כבר נפטר מלהתחתן איתה, ואם האונס מת, אין כופין את האח שלו ליבם אותה, כיון שהוא עדיין לא קידש אותה, א"כ היא לא חייבת ביבום.

הלכה ז

מתני' יתומה שנתארסה ושנתגרשה, רבי לעזר אומר שהאונס חייב בתשלומי הקנס, והמפתה פטור.

שהיא בחנק, ואומרת הבריייתא נערה מאורסה שבאו עליה עשרה שלא כדרכה שעדיין היא נשארה בתולה ואחד והאחרון כדרכה, א"כ כולן בסקילה, אבל אם כולהון באו עליה כדרכה, א"כ רק הראשון בסקילה כיון שהיא היתה עדיין בתולה, והשאר בחנק, וכן אם הערו בה עשרה בני אדם שעדיין היא נשארה בתולה ואחד האחרון גמר את הביאה, א"כ כולהון בסקילה, אבל אם כולהון גמרו את הביאה, א"כ רק הראשון בסקילה כיון שהיא היתה עדיין בתולה, והשאר בחנק, ובפנויה שאנסו אותה, אם באו עליה עשרה שלא כדרכה שהיא עדיין בתולה ואחד והאחרון כדרכה, א"כ כולם בקנס, אבל אם כולהון באו עליה כדרכה, א"כ רק הראשון בקנס כיון שהיא היתה עדיין בתולה, והשאר פטורים מהקנס, כיון שהיא כבר לא בתולה. ובמקרה שכולם בעלו אותה כשהיא היתה

גמ' א"ר יוחנן אתיידא דר' אלעזר בשיטת רבי עקיבה רבו, כמה דרבי עקיבה אמר יש לה קנס וקנסה לעצמה, כן אמר רבי אלעזר יש לה קנס וקנסה של עצמה, מעתה אפי' במפותה? רבי ירמיה בשם רבי אלעזר תיפתר שמחלה לו, ויש אדם מוחל דבר שאינו שלו? פתר לה ביתומה, ותני דבית רבי כן 'היתומה' רבי אלעזר אמר האונס חייב והמפתה פטור, ויש אדם מוחל על דבר שאינו ברשותו, נישמענה מן הדא דמר רבי בון בר חיייה בשם ר' זעירה קנס אין בו משעה הראשונה, דתנינן תמן עמדה בדין עד שלא מת אביה הרי הן של אב, מת האב הרי הן של אחין, לא הספיקה לעמוד בבית דין עד שמת האב הרי הן של עצמה, אם אומר את קנס כאן הוא משעה הראשונה הרי הן של אחין משעה הראשונה? רבא בשם רב חסדא

ברשותו? והרי הקנס הוא לא ברשותה כל עוד שב"ד לא חייבו את הקנס, ונישמענה שהקנס לא ברשותו של האדם כל עוד שב"ד לא חייבו את הקנס, מן הדא, דאמר רבי בון בר חיייה בשם ר' זעירה שקנס אין בו זכיה משעה הראשונה אלא רק משעה שב"ד חייבו את הקנס, דתנינן תמן (לקמן) שאם הנערה עמדה בדין עד שלא מת אביה, הרי הן הקנס של אב, ואם מת האב הרי הן של אחין, אבל אם היא לא הספיקה לעמוד בבית דין עד שמת האב, א"כ הרי הן של עצמה, וא"כ אומר ר' זעירא שאם אומר את שהקנס כאן הוא משעה הראשונה שחייב הקנס הוא משעת הביאה, א"כ היה צריך להיות שהרי הן של אחין משעה הראשונה, ומזה שהאחים לא זוכים בזה, מוכח שחייב הקנס חל רק כאשר ב"ד מחייבים, וא"כ בזמן הביאה היא לא יכולה למחול על הקנס, שהרי אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם? אלא רבא בשם רב חסדא אומר שאתה צודק, וכשכתוב במשנה

גמ' א"ר יוחנן שאתיידא דברי ר' אלעזר בשיטת רבי עקיבה רבו, כמה דרבי עקיבה אמר שנערה שהתארסה והתגרשה יש לה קנס, וקנסה לעצמה, כן אמר רבי אלעזר שיש לה קנס וקנסה של עצמה, שואלת הגמ' א"כ מעתה אפי' במפותה שיתנו לה את הקנס (כיון שהיא התרצתה רק לביאה, אבל לא מחלה את התשלום)? מתרצת הגמ' רבי ירמיה בשם רבי אלעזר אומר תיפתר תעמיד שחוץ ממה שהיא התרצתה לביאה, היא ג"כ מחלה לו על הקנס, שואלת הגמ' אומנם הקנס שייך לה והיא יכולה למחול על זה, אבל הבושת ופגם עדיין שייך לאביה (כיון שהיא ברשות אביה), וכי יש אדם מוחל על דבר שאינו שלו? מתרצת הגמ' פתר לה תעמיד שמדובר ביתומה, דהיינו הם לא גרסו במשנה שמדובר ביתומה, ותני דבית רבי כן וכן שנינו בברייתא שרבי כתב, 'היתומה' רבי אלעזר אמר שהאונס חייב והמפתה פטור, שואלת הגמ' וכי יש אדם מוחל על דבר שאינו

מסכת פרק ג [ה"ח - דף כב] כתובות

בבושת ופגם הדא מתניתא, ר' מנא אמר מהו האונס חייב בכל, והמפתה פטור מן הכל, רבי אבין אמר שמי בעי מהו האונס חייב והמפתה פטור - האונס חייב בכל, והמפתה פטור מן הבושת ומן הפגם וחייב בקנס, והיא רבי עקיבה, ומאן דאמר האונס חייב בבושת ופגם ופטור מקנס, והמפתה פטור מן הכל, ההיא דרבי יוסי הגלילי היא.

הלכה ח

מתני' ואי זהו הבושת? הכל לפי המבייש והמתבייש. פגם רואין אותה כאילו היא שפחה נמכרת בשוק - כמה היתה יפה וכמה היא יפה, קנס שוה בכל אדם, וכל שיש לו קיצבה מן התורה, שוה בכל אדם.

גמ' הכל לפי המבייש והמתבייש: לא דומה המבייש את הגדול למבייש את הקטן, לא דומה מתבייש מן הגדול למתבייש מן הקטן, בושת הגדול מרובה ונזקו ממועט, בושת הקטן ממועט ונזקו מרובה.

והמתבייש. ופגם רואין אותה כאילו היא שפחה נמכרת בשוק, כמה היתה יפה כשהיתה בתולה (דהיינו שאם יש לאחד עבד כנעני שהוא רוצה לעשות לו קורת רוח, ולהשיאו בתולה) וכמה היא יפה כעת, והפער זהו השווי של הפגם. וקנס שוה בכל אדם (חמישים שקל). וכל שיש לו קיצבה מן התורה, שוה בכל אדם.

גמ' הכל לפי המבייש והמתבייש: מבארת הגמ' שלא דומה המבייש את הגדול למבייש את הקטן, וכן לא דומה מתבייש מן הגדול למתבייש מן הקטן, שהרי בושת של הגדול (החשוב), שאם פיתו נערה מכובדת, או ממשפחה חשובה, הבושה מרובה, ואם אדם חשוב פיתה נערה נזקו ממועט, ובושת הקטן שאם פיתו נערה פשוטה, הבושה ממועט, ואם אדם פשוט פיתה נערה, נזקו מרובה, כיון שיש בזה בושה גדולה.

שהמפתה פטור, היינו בבושת ופגם הדא מתניתא, אבל את הקנס הוא באמת יהיה חייב, ואומרת הגמ' שג"כ ר' מנא אמר מהו שהמשנה אומרת שהאונס חייב היינו בכל, והמפתה פטור היינו מן הכל, ורבי אבין אמר שמי בעי אמר מהו האונס חייב והמפתה פטור - האונס חייב בכל והמפתה פטור מן הבושת ומן הפגם וחייב בקנס (כיון שזה עדיין לא ברשותה שהיא תוכל למחול על זה) והמשנה היא הולכת כרבי עקיבה שאומר שלנערה שהתארסה והתגרשה יש קנס, וקנסה לעצמה, ומאן דאמר (ר' מנא) שהאונס חייב בבושת ופגם ופטור מקנס, והמפתה פטור מן הכל, ההיא דרבי יוסי הגלילי היא, שאומר שלנערה שהתארסה והתגרשה אין קנס.

הלכה ח

מתני' ואי זהו (איך משערים) את תשלום הבושת? הכל לפי המבייש

הלכה ט

מתני' כל מקום שיש מכר אין קנס, וכל מקום שיש קנס אין מכר, קטנה יש לה מכר ואין לה קנס, נערה יש לה קנס ואין לה מכר, הבוגרת לא קנס ולא מכר.

גמ' רבי חייה בשם רבי יוחנן דרבי מאיר היא, ברם כרבנין יש מכר וקנס כאחת, בר"מ מבת יומה ועד שלש שנים ויום אחד - יש לה מכר ואין לה קנס, מבת שלש שנים ויום אחד עד שתביא שתי שערות - יש לה מכר ואין לה קנס, משתביא שתי שערות ועד שתבגור - יש לה קנס ואין לה מכר, בוגרת - לא מכר ולא קנס. כרבנין, מבת יומה ועד שלש שנים ויום אחד - יש לה מכר ואין לה קנס, מבת שלש שנים ויום אחד עד שתביא שתי שערות - יש לה מכר וקנס כאחת, משתביא שתי שערות ועד שתבגור - יש לה קנס ואין לה מכר, בוגרת - לא מכר ולא קנס. תמן תנינן הבא על נערה מאורסה אינו חייב עד שתהא נערה בתולה מאורסה בבית אביה, באו עליה שנים - הראשון בסקילה

הלכה ט

מתני' כל מקום שיש מכר שהאבא יכול למכור את בתו לאמא עבריה, אין קנס כשאוונסים או מפתים אותה, וכל מקום שיש קנס אין מכר, מבארת המשנה; קטנה יש לה מכר ואין לה קנס, נערה יש לה קנס ואין לה מכר, והבוגרת אין לה לא קנס ולא מכר.

גמ' רבי חייה בשם רבי יוחנן אומר שהמשנה מדברי רבי מאיר היא, ברם כרבנין יש מכר וקנס כאחת, ומבארת הגמ' את הדין; כשיטת ר"מ תינוקת מבת יומה ועד שלש שנים ויום אחד יש לה מכר ואין לה קנס, וכן מבת שלש שנים ויום אחד עד שתביא שתי שערות יש לה מכר ואין לה קנס, כיון שהיא קטנה, ומשתביא שתי שערות ועד שתבגור יש

לה קנס ואין לה מכר, כיון שהיא נערה, ולבוגרת (היינו בת י"ב שנים וששה חודשים) אין לא מכר ולא קנס. כשיטת רבנין, תינוקת מבת יומה ועד שלש שנים ויום אחד יש לה מכר ואין לה קנס, כיון שהביאה שלה לא נחשבת לביאה, ומבת שלש שנים ויום אחד עד שתביא שתי שערות יש לה מכר וקנס כאחת, ומשתביא שתי שערות ועד שתבגור יש לה קנס ואין לה מכר, ולבוגרת אין לא מכר ולא קנס. תמן במסכת סנהדרין תנינן, הבא על נערה מאורסה אינו חייב עליה סקילה, אלא עד שתהא נערה בתולה מאורסה והיא עדיין בבית אביה (אבל אם היא כבר הלכה לבית בעלה, הגם שהוא עדיין לא נשא אותה, היא בחנק כאשת איש רגילה), ואם באו עליה שנים, הראשון בסקילה

מסכת פרק ג [ה"ט - דף כב] כתובות

והשני בחנק, רבי יסא בשם רבי יוחנן, רבי חייה בשם לעזר דרבי מאיר היא, ברם כרבנין אפילו קטנה, מאי טעמא דרבנין? נער חסר כתיב בפרשה, מה מקיים ר"מ נער? רבי אבהו אמר בשם ר"ש בן לקיש נערה אחת שלימה כתיב בפרשה - לימדה על כל הפרשה שהיא גדולה, מתיב ר' מאיר לרבנין, הרי המוציא שם רע הרי כתיב בו נער והיא גדולה, דאין הקטנה נסקלת, מה עבדין לה רבנן? אמר רבי אבין תיפתר שבא עליה דרך זכרות.

יעקב בר בא בעא קומי רב, הבא על הקטנה מהו? אמר ליה בסקילה, הבא על הבוגרת מהו? א"ל אני אקרא נערה ולא בוגרת, וקרא נערה ולא קטנה? תחת אֶשֶׁר עָנָה לרבות את הקטנה, וקרא תחת אֶשֶׁר עָנָה לרבות את הבוגרת?

וסקלוהּ אֶנְשֵׁי עִירָה בְּאֶבְנִים וּמִתְדָּה, וא"כ מה עבדין לה רבנן? מתרצת הגמ' אמר רבי אבין תיפתר תסביר שהתורה כתבה 'נער' ללמד שאומנם הדין של מוציא שם רע הוא רק כשבעל, אבל גם אם הוא בא עליה רק דרך זכרות ('נער' זה בלשון זכר) היינו שלא בדרכה, יש את הדין של מוציא שם רע.

שואלת הגמ' יעקב בר בא בעא קומי רב, לשיטת ר"מ (שאומר שהדין של נערה המאורסה הוא רק בנערה ולא בקטנה) הבא על הקטנה מהו האם הוא בסקילה או רק בחנק? אמר ליה בסקילה, חזר ר' יעקב בר בא ושאל את רב, הבא על הבוגרת מהו האם הוא בסקילה או רק בחנק? א"ל אני אקרא נערה ולא בוגרת, ולכך הוא יהיה רק בחנק, אז שאל ר' יעקב בר בא את רב, א"כ וקרא נערה ולא קטנה, וגם הבא על הקטנה שיהיה רק בחנק? א"ל רב שהיות וכתוב תחת אֶשֶׁר עָנָה זה בא לרבות את הקטנה (וכשם שמרבים את הקטנה לעניין הקנס, כך מרבים את הקטנה לעניין הסקילה), א"ל ר' יעקב בר בא לרב א"כ וקרא תחת אֶשֶׁר עָנָה לרבות את הבוגרת שתהיה בסקילה?

כיון שהיא עדיין בתולה, והשני בחנק כיון שהיא כבר לא בתולה, ולכך הרי היא כאשת איש רגילה, רבי יסא בשם רבי יוחנן ורבי חייה בשם לעזר אמרו, שהמשנה ההיא מדברי רבי מאיר היא, שר"מ סובר שלקטנה אין את הדין של נערה המאורסה, ברם כרבנין אפילו הבא על הקטנה מאורסה, הרי הוא נידון בסקילה, ואומרת הגמ' מאי טעמא דרבנין? כיון שנער חסר (ללא ה"א) כתיב בפרשה, ללמד שגם קטנה בכלל, שואלת הגמ' א"כ מה מקיים ר"מ את מה שכתוב נער ללא ה"א? מתרצת הגמ' רבי אבהו אמר בשם ר"ש בן לקיש שהיות ונערה אחת שלימה כתיב בפרשה (פעם אחת כתוב 'נערה' עם ה"א) א"כ זה לימדה על כל הפרשה שהיא (הנערה המדוברת) גדולה, אבל לקטנה אין את הפרשה של נערה המאורסה, מתיב הק' ר' מאיר לרבנין, הרי בפרשה של המוציא שם רע, הרי כתיב בו נער בלי ה"א, והרי היא גדולה, דהרי אין הקטנה נסקלת, ושם בפרשה כתוב 'ואם הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה לֹא נִמְצְאוּ בְּתוּלִים לְנֶעֱרָ, וְהוֹצִיאוּ אֶת הַנֶּעֱרָ

אמר רב אף על גב דנצחיה יעקב בדינה, הלכה הבא על הקטנה בסקילה והיא פטורה. ר' אבין בשם שמואל ולמה לא שמע לה מן הדא [דברים כב] ומת האיש אשר שכב עמה לבדו, וכי אין אנו יודעין שאין לנערה חטא מות, מה תלמוד לומר ולנער לא תעשה דבר, אין לנער חטא מות, להביא הבא על הקטנה מאורסה בסקילה, והיא פטורה.

הלכה י

מתני' האומר פיתיתי את בתו של פלוני, משלם בושת ופגם על פי עצמו, ואינו משלם קנס. האומר גנבתי, משלם את הקרן על פי עצמו, ואינו משלם לא תשלומי כפל ולא תשלומי ארבעה וחמשה. המית שורי את פלוני או שורו של פלוני, הרי זה משלם על פי עצמו. המית שורי עבדו של פלוני, אינו משלם על פי עצמו, זה הכלל כל המשלם יותר על מה שהזיק אינו משלם על פי עצמו.

פלוני, משלם בושת ופגם על פי עצמו, כיון שזה חיוב ממון, אבל ואינו משלם את הקנס, כיון שלא משלמים קנס על פי עצמו "מודה בקנס פטור", וכן האומר לחבירו גנבתי, משלם את הקרן על פי עצמו, אבל ואינו משלם לא תשלומי כפל ולא תשלומי ארבעה וחמשה, וכן האומר לחבירו המית שורי את פלוני (המשנה סוברת שתשלומי הכופר הוא ממון) או שהוא אומר ששורי הרג את שורו של פלוני, הרי זה משלם על פי עצמו, אבל האומר שהמית שורי את עבדו של פלוני, אינו משלם את השלשים שקל (שהתורה קצבה) על פי עצמו, כיון שזה נקרא קנס, ואומרת המשנה זה הכלל כל המשלם יותר על מה שהזיק (כתשלומי כפל או ל' של עבד) אינו משלם על פי עצמו.

אמר רב אף על גב דנצחיה יעקב בדינה אומנם ר' יעקב ניצח אותי בשאלתו, מה החילוק בין קטנה לבוגרת, אבל ההלכה הוא שהבא על הקטנה בסקילה, והיא פטורה כיון שהיא קטנה. ר' אבין בשם שמואל שאל ולמה רב לא שמע לה מן הדא לא הוכיח שהבא על הקטנה שהוא בסקילה, ממה שנאמר ומת האיש אשר שכב עמה לבדו, וא"כ וכי אין אנו יודעין שאין לנערה חטא מות שהרי היא נאנסה, וא"כ מה תלמוד לומר ולנער לא תעשה דבר, אין לנער חטא מות, אלא זה בא להביא שהבא על הקטנה מאורסה, שהוא ג"כ בסקילה, והיא פטורה.

הלכה י

מתני' האומר פיתיתי את בתו של

מסכת פרק ג [ה"י - דף כג] כתובות

גמ' המית שורי עבדו של פלוני אינו משלם על פי עצמו: רבי יצחק שאל מהו שישלם דמי העבד מפי עצמו? מה צריכה ליה - כל שלשים קנס או יותר מדמיו קנס, אין תימר כל שלשים קנס אינו משלם, אין תימר יותר מדמיו קנס משלם, תמן תנינן המית שורך את עבדי, והוא אומר לא המית, משביעך אני, ואמר אמון, פטור, אמר רבי חגי קומי רבי יוסי תיפתר שהמית עבד מוכה שחין, אמר לו אמור דבתרה המית שורך את בני, והוא אומר לא המית, משביעך אני, ואמר אמון, חייב, ופתרה במוכה שחין ויהא פטור? אמר רבי חגי קומי ר' יוסי

הוא אינו חייב לו ממון, אבל אם תאמר שהקנס הוא רק ההפרש בין דמי העבד לשלושים שקל, א"כ בעל השור כפר לו ממון (את שווי העבד), ויהיה חייב על זה קרן חומש ואשם, אמר רבי חגי קומי רבי יוסי שאין מכאן הוכחה, כיון שתיפתר תעמיד שהשור המית עבד מוכה שחין שאינו שווה כלל, ולכך אין כאן כפירת ממון, אמר לו ר' יוסי א"כ שהמשנה מדברת במוכה שחין, א"כ אמור דבתרה את הסיפא של המשנה (אצלינו זה לא מופיע), שאם אחד בא לשני ואמר לו שהמית שורך את בני, וא"כ אתה חייב בתשלום הכופר, והוא בעל השור אומר שזה לא נכון, ושורי לא המית, ואבי הבן אמר לו משביעך אני, ובעל השור אמר אמון, ואח"כ בעל השור הודה שהוא נשבע בשקר, ושורי הרג את בנך, חייב בקרן חומש ואשם (המשנה כאן סוברת שכופר זה ממון), וא"כ אמר ר' יוסי לר' חגי לדברך שהמשנה מדברת במוכה שחין, א"כ פתרה שהמשנה תדבר גם לעניין הבן במוכה שחין, ובעל השור יהא פטור, ולא יצטרכו לדבר בשני אופנים שונים? אלא ע"כ שהמשנה לא מדברת במוכה שחין, ואפ"ה לעניין העבד בעל השור פטור, כיון שכל השלושים של עבד זה קנס? אמר רבי חגי קומי ר' יוסי שזה לא פירכא,

גמ' המית שורי עבדו של פלוני אינו משלם על פי עצמו: שואלת הגמ' רבי יצחק שאל מהו שישלם את דמי העבד כשאנחנו יודעים שהשור נגח את העבד מפי עצמו? ואומרת הגמ' מה צריכה ליה שהשאלה של ר' יצחק היא, האם כל השלשים שקל שבעל השור נותן בעבור העבד זה קנס, ובעצם היה צריך להיות שכאשר השור הורג עבד, שבעל השור יהיה פטור, או שרק מה שיותר מדמיו של העבד זה קנס, אבל דמי העבד עצמו זה ממון, וא"כ אין תימר שאם תאמר שכל השלשים שקל זה קנס, א"כ בעל השור אינו משלם מפי עצמו, אבל אין תימר שרק יותר מדמיו זה קנס אבל תשלום דמי העבד זה ממון, א"כ הוא משלם על פי עצמו? מתרצת הגמ' הרי תמן במסכת שבועות תנינן, שאם אחד בא לשני ואמר לו שהמית שורך את עבדי, והוא בעל השור אומר שזה לא נכון ושורי לא המית, ובעל העבד אמר לו משביעך אני, ובעל השור אמר אמון, ואח"כ בעל השור הודה שהוא נשבע לשקר, ושורי הרג את עבדך, בעל השור פטור מקרן חומש ואשם, כיון שהוא לא כפר לו ממון, וא"כ מוכח מכאן שכל הלי' שקלים של תשלומי העבד זה קנס, ולכך כל עוד שב"ד לא חייבוהו לשלם,

מסכת פרק ג [ה"י - דף כג] כתובות קא

תיפטר כמאן דאמר וְנָתַן פְּדִין נֶפֶשׁוֹ שֶׁל מוֹזֵק, אָמַר לִיה וְאִין כְּמֵאן דְּמַר וְנָתַן פְּדִין נֶפֶשׁוֹ שֶׁל מוֹזֵק, כּוֹלוּ קִנְס.

זֶה הַכֹּלל כֹּל הַמְשַׁלֵּם יוֹתֵר עַל מָה שֶׁהוֹזִיק אִינוּ מוֹשֵׁלֵם עַל פִּי עֲצֻמוֹ: מָהוּ שִׁיאֲמָרוּ לוֹ צֵא יְדֵי שְׁמַיִם? נִישְׁמַעִינָה מִן הָדָא, מַעֲשֶׂה בִּרְבֵּן גַּמְלִיאֵל שֶׁהִפִּיל שָׁן טָבִי עֲבָדוֹ, אַתָּא גַּבִּי דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר לִיה טָבִי עֲבָדִי מִצָּאִיתִי עֵילָה לְשַׁחֲרָרוּ, אָמַר לִיה וּמָה בִּידֶךָ? וְאִין קִנְסוֹת אֵלָא בְּבֵית דִּין וּבְעֵדִים, וִיאֲמָרוּ לוֹ צֵא יְדֵי שְׁמַיִם, הָדָא אָמְרָה שְׁאִין אוֹמְרִים לוֹ צֵא יְדֵי שְׁמַיִם. רַבִּי גַמְלִיאֵל בִּר' אַבִּינָה בְּעָא קוּמִי ר' מְנָא, רַבֵּן גַּמְלִיאֵל כְּמֵאן דְּמַר מוֹתֵר לְשַׁחֲרָרוּ, אָמַר לִיה כֹּל גְּרַמָּה אָמְרָה שְׁאֲסוּר לְשַׁחֲרָרוּ, דִּי לֹא כֵן הִיָּה לוֹ לְשַׁחֲרֵר מִשְׁעָה רֵאשׁוֹנָה.

הדרן עלך פרק אלו נערות

לְשַׁחֲרָרוּ ("לפִי שֶׁעֲבַד כֶּשֶׁר הִיָּה וְהִיָּה מִתְּאֹהָה לְשַׁחֲרָרוּ, אֵלָא שֶׁהִמְשַׁחֲרֵר עֲבָדוֹ עוֹבֵר בַּעֲשָׂה", לִכְךָ שֶׁמֶח ר"ג), אָמַר לִיה ר' יְהוֹשֻׁעַ וּמָה בִּידֶךָ? וְהִרִי אִין חִיּוֹב קִנְסוֹת, אֵלָא בְּבֵית דִּין וּבְעֵדִים, וְהִיָּוֹת וְאִין לְטָבִי עֵדִים, א"כ אַתָּה לֹא יִכּוֹל לְשַׁחֲרָרוּ, וְא"כ אוֹמְרָת הִגְמ' וִיאֲמָרוּ לוֹ לִר"ג לְשַׁחֲרֵר אֶת טָבִי, כְּדִי לְצָאֵת יְדֵי שְׁמַיִם, וּמִזָּה שֶׁר' יְהוֹשֻׁעַ אָמַר לוֹ שְׂאֵתָה לֹא יִכּוֹל לְשַׁחֲרֵר אֶת טָבִי, א"כ הָדָא אָמְרָה שְׁאִין אוֹמְרִים לוֹ צֵא יְדֵי שְׁמַיִם.

רַבִּי גַמְלִיאֵל בִּר' אַבִּינָה בְּעָא קוּמִי אָמַר לִר' מְנָא, שְׁמַדְבְּרִי רַבֵּן גַּמְלִיאֵל מוֹכַח כְּמֵאן דְּאָמַר שְׁמוֹתֵר לְשַׁחֲרָרוּ אֶת הָעֲבָדִים, וְלִכְךָ ר"ג שֶׁמֶח שֶׁהוּא הִפִּיל אֶת שִׁינוֹ, אָמַר לִיה ר' מְנָא, שְׁלַהֲפִיךְ כֹּל גְּרַמָּה אָמְרָה כֹּל עֵצֶם הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה מוֹכִיחַ שְׁאֲסוּר לְשַׁחֲרָרוּ, דִּי לֹא כֵן כִּיּוֹן שְׁאֵם הִיָּה מוֹתֵר לְשַׁחֲרֵר אֶת הָעֲבָדִים, א"כ הִיָּה לוֹ לִר"ג לְשַׁחֲרֵר אֶת טָבִי עֲבָדוֹ מִשְׁעָה רֵאשׁוֹנָה לִפְנֵי שֶׁהִפִּיל לוֹ אֶת הָשָׁן, אֵלָא ע"כ שֶׁר"ג סוֹבֵר שְׁאֲסוּר לְשַׁחֲרָרוּ אֶת הָעֲבָדִים.

הדרן עלך בלי נדר פרק אלו נערות

כִּיּוֹן שְׁגַם אִם הֵבֵן הִיָּה מוֹכַח שְׁחִין, יֵשׁ כֵּאֵן חִיּוֹב מִמּוֹן, וְתִיפְתֵּר וְתַעֲמִיד שֶׁהִמְשַׁנָּה סוֹבֵרֵת כְּמֵאן דְּאָמַר שְׁמָה שֶׁהִתּוֹרָה אָמְרָה אִם כְּפָר יוֹשֶׁת עָלֶיהָ וְנָתַן פְּדִין נֶפֶשׁוֹ הִיָּינוּ שֶׁל מוֹזֵק, אָמַר לִיה ר' יוֹסִי, וְאִין הַמְשַׁנָּה סוֹבֵרֵת כְּמֵאן דְּאָמַר וְנָתַן פְּדִין נֶפֶשׁוֹ שֶׁל מוֹזֵק, א"כ כּוֹלוּ (הַכּוֹפֵר) זֶה קִנְס (שֶׁהִרִי רַק כֹּאשֶׁר מִשְׁלָמִים אֶת הַנּוֹק זֶה נִקְרָא מִמּוֹן), וְא"כ לֹא יִהְיֶה חִיִּיבִים עַל זֶה קֶרְבֵּן שְׁבוּעָה, וּמִזָּה שֶׁהִמְשַׁנָּה מַחֲיִיבֵת קֶרְבֵּן, ע"כ שֶׁתְּשׁוּלֹם הַכּוֹפֵר הוּא לִפִּי הַנִּיזוּק, וְהַמְשַׁנָּה לֹא מְדַבֵּרֵת בְּמוֹכַח שְׁחִין, וְכִיּוֹן שֶׁהִמְשַׁנָּה פּוֹטֵרֵת מִקֶּרְבֵּן כִּשְׁנֹשְׁבָעִים לְהַכְחִישׁ אֶת הַתְּשׁוּלֹם עַל הָעֲבָד, א"כ ע"כ שֶׁכֹּל הַשְּׁלוּשִׁים שֶׁל עֲבָד הוּא קִנְס.

זֶה הַכֹּלל כֹּל הַמְשַׁלֵּם יוֹתֵר עַל מָה שֶׁהוֹזִיק אִינוּ מוֹשֵׁלֵם עַל פִּי עֲצֻמוֹ: שׁוֹאֲלָת הִגְמ' מָהוּ שִׁיאֲמָרוּ לוֹ לְמִי שְׁאִין עֵדִים עַל חִיּוֹב הַקִּנְס, לְשֵׁלֵם כְּדִי לְצָאֵת יְדֵי שְׁמַיִם? אוֹמְרָת הִגְמ' שְׁנִישְׁמַעִינָה מִן הָדָא, שְׁמַעֲשֶׂה בִּרְבֵּן גַּמְלִיאֵל שֶׁהִפִּיל אֶת הָשָׁן שֶׁל טָבִי עֲבָדוֹ, וְר"ג אַתָּא גַּבִּי דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְאָמַר לִיה שֶׁלְטָבִי עֲבָדִי מִצָּאִיתִי עֵילָה (סִיבָה)

פרק ד הלכה א

מתני' נערה שנתפתתה בושתה ופגמה וקנסה לאביה, והצער בתפוסה. עמדה בבית דין עד שלא מת האב הרי הן של אב, מת האב הרי הן של אחין, לא הספיקה לעמוד בבית דין עד שמת האב, הרי הן של עצמה.

גמ' נערה שנתפתתה וכו': מאן תנא נערה? ר"מ, ברם כרבנין, אפילו קטנה.

והצער בתפוסה: באנוסה. ודלא כר"ש, דר"ש פוטר את האונס מן הצער.

עד כרון דברים הבאים מחמת הביאה, חָבַל בה, סימה את עיניה, קטע את ידה, שיבר את רגלה, למי הוא משלם, לה או לאביה? רבי יוחנן אמר נותן לאביה, רבי שמעון בן לקיש אמר נותן לעצמה, מיסבר סבר רבי שמעון בן לקיש שמעשה ידיה שלו עד שתבגור, רבי יוחנן אמר מבגורה ואילך, רבי אבין בשם רבי הילא

כיון שהיא עתידה להצטער תחת בעלה.

שואלת הגמ' **שעד כרון** עד עכשיו המשנה מדברת לעניין התשלום על הדברים הבאים מחמת הביאה, שזה שייך לאביה, אבל יש לשאול מה הדין אם אחד חָבַל בה, או סימה את עיניה, או קטע את ידה, או שיבר את רגלה, למי הוא משלם, האם לה לנערה, או לאביה? רבי יוחנן אמר שהוא נותן לאביה, אבל רבי שמעון בן לקיש אמר שהוא נותן לעצמה, כיון שמיסבר סבר רבי שמעון בן לקיש שהתורה אמרה שמעשה ידיה זה שלו רק עד שתבגור, והיות והחבלה הזו תשאר גם לאחר שבתו תתבגר, לכך אין לאבא זכות בתשלומי החבלה, אבל רבי יוחנן אמר שרק מבגורה ואילך רק משעה שבתו תתבגר כל הזכויות הם שלה, אבל לפני זה, התורה זיכתה לאבי הנערה את כל הזכויות שלה, ולכך האבא יקבל את תשלומי הנזק. ורבי אבין בשם רבי הילא

מתני' נערה שנתפתתה שהמפתה צריך

לתת את הקנס, אבל הכסף לא ניתן לה, אלא בושתה ופגמה וקנסה ניתן לאביה, וגם התשלום על הצער בתפוסה (באנוסה) ניתן לאביה. ומבארת המשנה, שאם היא עמדה בבית דין לתבוע את הבוועל עד שלא מת האב, א"כ הרי הן התשלומין של האב, ואם אח"כ מת האב, א"כ הרי הן של אחין, אבל אם הנערה לא הספיקה לעמוד בבית דין לתבוע את הבוועל עד שמת האב, א"כ הרי הן של עצמה.

גמ' נערה שנתפתתה וכו': אומרת הגמ'

מאן תנא מיהו התנא שסובר שהדין

של אונס ומפתה הוא רק בנערה? זה ר"מ, ברם אבל כשיטת רבנין, הדין הוזה נאמר אפילו בקטנה.

והצער בתפוסה: מבארת הגמ' מה הכוונה 'תפוסה', היינו באנוסה. והמשנה היא דלא כר"ש, דר"ש פוטר את האונס מן הצער,

מסכת פרק ד [ה"א - דף כג] כתובות קג

עד שעת בוגרה פליגין, אבל מבוגרה ואילך כל עמא מודיי שהן של עצמה, מתניתא מסייעא לדין ומתניתא מסייעא לדין, מתניתא מסייעא לר' יוחנן החובל בבתו ובנו של חברו - של בנו יתן מיד, ושל בתו יעשה בהן סגולה, אמר ר' יודן אבוי דרבי מתניה אית מתני רישא וסיפא מסייעא לרבי שמעון בן לקיש, החובל בבתו קטנה - ניזקה שלה, ופטור מן הבושת ומן הפגם, אחרים שחבלו בה - נזקה שלה, והשאר יעשה בהן סגולה, ובושתה ופגמה של אביה.

לא הספיקה לעמוד בבית דין עד שמת האב הרי הן של עצמה: מה חמית מימר כן?

עד שהיא תתבגר, ואח"כ הקרקע חוזרת לבת. ויש ברייתא המסייעת לרשב"ל, שהרי אמר ר' יודן אבוי דרבי מתניה שאית מתני יש ברייתא שהרישא והסיפא של הברייתא מסייעא לרבי שמעון בן לקיש, ששנינו בברייתא החובל בבתו כשהיא קטנה, ניזקה שלה (ולכך אביה צריך לשלם לה על ניזקה), והאב פטור מן הבושת ומן הפגם, כיון שהתורה זיכתה לאב את הבושת והפגם של בתו (כמו שמצינו באונס ומפתה), ואחרים שחבלו בה, אז נזקה שלה, והשאר היינו תשלום השקת (מה שהיא לא יכולה לעבוד כעת), יעשה בהן סגולה (דבר שמניב פירות ואין בו הפסד), דהיינו קונים בכסף הזה קרקע, והאבא אוכל את הפירות עד שהיא תתבגר (כיון שעד אז התורה זיכתה לאב את מעשה ידיה של בתו), ואח"כ הקרקע חוזרת לבת הזו, ובושתה ופגמה של אביה.

לא הספיקה לעמוד בבית דין עד שמת האב הרי הן של עצמה: שואלת הגמ' מה חמית מימר כן מה ראית לומר כך, שכאשר היא לא הספיקה לתבוע את הבועל עד שמת אביה שהקנס הוא שלה, ולא של יורשי אביה?

אמר שרק לעניין התשלום של עד שעת בוגרה ר' יוחנן ורשב"ל פליגין, אבל מבוגרה ואילך כל עמא מודיי שהן של עצמה, דהיינו שר' יוחנן סובר שכאשר אחד משלם על מה שהוא הזיק את הבת של חברו, שקונים בכסף הזה קרקע והאבא אוכל את הפירות עד שהיא תתבגר, ואח"כ הקרקע חוזרת לבת עצמה, אבל זה ודאי שהאבא לא מקבל לגמרי את התשלום של החבלה, שהרי התורה לא זיכתה לאבא תשלום על הנזק שיש לבתו לאחר שהיא תתבגר, ורשב"ל סובר שהיות והנזק הזה נשאר גם לאחר שהיא תתבגר, לכך התורה לא זיכתה לאבא בתשלומי הנזק הזה כלל. ואומרת הגמ' שמתניתא מסייעא לדין (לר' יוחנן), ומתניתא מסייעא לדין (לרשב"ל); מתניתא מסייעא לר' יוחנן (כשיטת ר' אבין בשם ר' אילא), שאומרת הברייתא החובל בבתו או בבנו של חברו, אז התשלום לנזק של בנו, המזיק יתן מיד לבנו, היות והתורה לא זיכתה לאבי הבן בבנו, ושל בתו יעשה בהן סגולה (דבר שמניב פירות ואין בו הפסד), דהיינו קונים בכסף הזה קרקע, והאבא אוכל את הפירות

מסכת פרק ד [ה"א - דף כד] כתובות

תני רבי שמעון בן יוחי ונתן לנערה [דברים כב] ונתן לאבי הנערה, הא כיצד? עמדה בדיון עד שלא מת אביה - אשכחת אָמֵר ונתן לאבי הנערה, מת אביה - אשכחת אָמֵר ונתן לעצמה, עמדה בדיון עד שלא בגרה - אשכחת אָמֵר ונתן לאבי הנערה, משבגרה - אשכחת אָמֵר ונתן לעצמה. מִנָּה אֵילִין מִלֵּיא? רבי אבהו בשם רבי יוחנן [ויקרא כה] וְהִתְנַחֲלָתֶם אִתָּם לְבָנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לְרִשְׁתָּ אֶחְזָה, אותם לבניכם, אֵין בְּנוֹתֵיכֶם לְבָנֵיכֶם, בקנס הכתוב מדבר, תני רבי חייה אין להן לא בקנסי הבת לא בפתוייה ולא בחבליה.

קנס אימתי הוא מתחייב? רבי יונה אמר משעה ראשונה, רבי יוסי אמר בסוף, מתיב רבי יוסי לרבי יונה על דעתך דתימר משעה ראשונה, והא תנינן עמדה בדיון עד שלא מת האב הרי הן של אב, מת האב הרי הן של אחין?

מורשים לבניכם, אבל אֵין אתם מורשים את בְּנוֹתֵיכֶם לְבָנֵיכֶם, ובתשלומי קנס שנותנים לנערה הכתוב מדבר (אח"כ הגמ' תדון לעניין מעשי ידיים). וכן תני רבי חייה שאין להן לא אחים זכות לא בקנסי הבת על שאנסו אותה, ולא בתשלום על פתוייה, ולא בתשלום על חבליה שאם פצעו אותה, האחים לא מקבלים את התשלום (הגם שאביה היה מקבל, היות והיא הופחתה משוויה, שלא ירצו להתחתן איתה).

שואלת הגמ' לעניין כל הקנסות מאימתי הוא מתחייב בקנס, האם משעת המעשה (כגון לעניינינו באונס ומפתה), או רק משעה שב"ד מחייבים אותו לשלם? רבי יונה אמר שמשעה ראשונה הוא כבר מתחייב בקנס, ורבי יוסי אמר שרק בסוף היינו מזמין החיוב, מתיב שאל רבי יוסי לרבי יונה, על דעתך דתימר שחיוב הקנס הוא משעה ראשונה, והא תנינן והרי שנינו שרק אם הנערה עמדה בדיון עד שלא מת האב, הרי הן של אב, ואם מת האב, הרי הן של אחין,

מתרצת הגמ' תני רבי שמעון בן יוחי שהיות וכתוב בפסוק וְנָתַן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִמָּה 'לְאָבִי הַנָּעֵר' חֲמִשִּׁים כֶּסֶף, ובעצם היה צריך שיהיה כתוב ונתן לאביה, אלא מכאן שלפעמים ונתן לנערה, ולפעמים ונתן לאבי הנערה, הא כיצד? אם היא עמדה בדיון לתבוע את הבעל עד שלא מת אביה א"כ אשכחת אָמֵר נמצאת אומר ונתן לאבי הנערה, אבל אם מת אביה לפני התביעה, א"כ אשכחת אָמֵר נמצאת אומר ונתן לעצמה, וכן אם היא עמדה בדיון עד שלא בגרה א"כ אשכחת אָמֵר נמצאת אומר ונתן לאבי הנערה, אבל אם היא תבעה את הבעל רק משבגרה, א"כ אשכחת אָמֵר נמצאת אומר ונתן לעצמה. שואלת הגמ' מִנָּה אֵילִין מִלֵּיא מדיכן אתה יודע לחלק את החילוק הזה, שלכן אתה דורש כך את הפסוק? מתרצת הגמ' רבי אבהו בשם רבי יוחנן אומר שהיות וכתוב וְהִתְנַחֲלָתֶם אִתָּם (את העבדים) לְבָנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לְרִשְׁתָּ אֶחְזָה, ומכאן שרק אותם את העבדים אתם

מסכת פרק ד [ה"א - דף כד] כתובות קה

אמר ליה מטינתה לההיא דתני רבי שמעון בן יוחי, ונתן לנערה - ונתן לאבי הנערה. מתיב רבי יונה לרבי יוסי על דעתך דתימר בסוף, והא תנינן עמדה בדין עד שלא בגרה הרי הן של האב, משבגרה הרי הן של עצמה, ובוגרת יש לה קנס? אמר ליה מטינתא לההיא דתני רבי חייה, דתני רבי חייה [דברים כב] תחת אֲשֶׁר עָנָה - לרבות שהיתה נערה ובגרה, ואתיא אילין פלוגותא כהלין פלוגותא, דתנינן תמן גנב מִשָּׁל אביו טבח ומכר ואחר כך מת משלם תשלומי ארבעה וחמשה, מתיב רבי חגי לר' יוסי, על דעתך דתימר בעמידת בית דין הדבר תלוי, ניתני גנב משל אביו

שיש לה קנס, כיון שהעניני היה בנערותה, הגם שחייב הקנס הוא רק משעה ש"ד מחייבים את הקנס. ואומרת הגמ' ואתיא אילין פלוגותא שהמחלוקת הזו (בין ר' יונה לר' יוסי) זה כהלין פלוגותא כאותה מחלוקת שר' חגי נחלק עם ר' יוסי, דתנינן תמן, אם אחד גנב שור או שה מִשָּׁל אביו וטבח או מכר, ואחר כך מת אביו, אותו הבן משלם תשלומי ארבעה וחמשה לאחים, כיון שבזמן הטביחה אביו היה עדיין חי, אבל אם הוא גנב בחיי אביו וטבח או מכר לאחר מיתת אביו, שיש לָבֶן הגנב הזה חלק בשור, לכך הוא משלם רק כפל (על החלק של האחים) ולא ד' וה', כיון שהתורה חייבה תשלומי ד' וה', ולא תשלומי חצי ד' וה' (והרי בשעת הטביחה והמכירה חלק מהשור כבר היה שייך לָבֶן שגנב), וא"כ מתיב שאל רבי חגי לר' יוסי, על דעתך דתימר שבעמידת בית דין הדבר (חייב הקנס) תלוי, א"כ מדוע המשנה חילקה בין אם הטביחה היתה לפני שהאבא מת (שאו הוא משלם ד' וה') או לאחר שהאבא מת (שאו הוא לא משלם ד' וה'), הרי יכולים לעשות חילוק באותו מקרה, וניתני, גנב משל אביו

אבל כשלא הספיקה לעמוד בבית דין עד שמת האב, הרי הן של עצמה, ולדברך שהחייב הוא משעה ראשונה, א"כ היה צריך להיות שגם אם היא לא טבעה את הבעל עד שמת אביה, שהקנס יהיה של האחים? אמר ליה ר' יונה מטינתה הגעת לההיא דתני רבי שמעון בן יוחי, שלפעמים ונתן לנערה ולפעמים ונתן לאבי הנערה, וכאן התורה חידשה שלפעמים הנערה מקבלת את הקנס, אבל לענין שאר הקנסות, כגון בשור תם שנגח, החייב הוא כבר משעת הנגיחה. מתיב שאל רבי יונה לרבי יוסי, על דעתך דתימר שחייב הקנס הוא רק בסוף, והא תנינן והרי שנינו שאם הנערה עמדה בדין עד שלא בגרה, הרי הן של האב, ואם הנערה עמדה בדין רק משבגרה, הרי הן של עצמה, ואם זה כדברך שחייב הקנס הוא רק בסוף, א"כ מדוע בבגרה הבעל משלם את הקנס, וכי לבוגרת יש לה קנס? אמר ליה ר' יוסי מטינתא הגעת לההיא דתני רבי חייה, דתני רבי חייה שהיה ונתן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִמָּה לְאָבִי הַנֶּעֶר חֲמִשִּׁים כֶּסֶף, תחת אֲשֶׁר עָנָה, לרבות שהיתה נערה ובגרה

מסכת פרק ד [ה"ב - דף כד] כתובות

טבח ומכר בחיי אביו, לא הספיק לעמוד בדין עד שמת אביו משלם תשלומי כפל, והן אמר ארבעה וחמשה, ברם הכא כל עמא מודו שהן של עצמה, לא צורכה דלא למי הוא נותן לעצמה נותן לאביה.

הלכה ב

מתני' עמדה בבית דין עד שלא בגרה הרי הן של אב, מת האב הרי הן של אחין, לא הספיקה לעמוד בבית דין עד שבגרה הרי הן של עצמה, רבי שמעון אומר אם לא הספיקה לגבות עד שמת האב הרי הן של עצמה. מעשה ידיה ומציאתה אף על פי שלא גבתה מת האב הרי הן של אחין.

וזה נאמר רק כלפי האבא, ולכך בניו לא יורשים את הקנס, אפי' אם החיוב הוא מזמן הראשון.

הלכה ב

מתני' עמדה בבית דין לתבוע את הבועל, עד שלא בגרה, הרי הן הקנס של האב, ואם מת האב, הרי הן של אחין, כיון שב"ד כבר חייבו את התשלום, לכך זה כחוב רגיל, והבנים יורשים את זה, אבל אם היא לא הספיקה לעמוד בבית דין עד שבגרה, א"כ הרי הן הקנס של עצמה, רבי שמעון אומר שזה לא תלוי במה שב"ד מחייבים, אלא זה תלוי בגביית הממון בפועל, ולכך אם לא הספיקה לגבות עד שמת האב, הרי הן של עצמה. ואומרת המשנה שהתשלום על מעשה ידיה שעשתה בחיי האב, או מציאתה שמצאה בחיי האב, אף על פי שלא גבתה את התשלום על מעשה ידיה, ומת האב, א"כ הרי הן של אחין.

וטבח ומכר בחיי אביו ולא הספיק לעמוד בדין עד שמת אביו, שאז הוא משלם רק תשלומי כפל, ולא תשלומי ד' וזה, כיון שבזמן החיוב אביו כבר מת (והוא ירש חלק מהשור). ומזה שהמשנה לא חילקה באופן הזה, מוכח שחיוב הקנס הוא כבר משעה ראשונה, ואמר ר' חגי' והן אמר שכל ההוכחה שלי (שהחיוב הוא כבר מהזמן הראשון) הוא מהדין של ארבעה וחמשה, אבל ברם הכא אבל מהדין של אונס או מפתה (שאם היא לא הספיקה לתבוע עד שמת אביו שהקנס שלה), לא יכולים להוכיח שהחיוב הוא רק מזמן שב"ד מחייבים, כיון שיתכן שהחיוב הוא משעה ראשונה, וכאן זה שונה, כיון שכל עמא מודו שבעצם הן התשלום של עצמה של הנערה, ולא צורכה דא (וכל הנידון הוא) אלא למי הוא נותן בפועל את הקנס, האם לעצמה או שהוא נותן לאביה, דהיינו מה שהאבא מקבל את הקנס זה גזירת הכתוב מיוחדת,

גמ' רבי שמעון אומר וכו': תני רבי שמעון בן יוחי [דברים כב] 'וַיִּנָּתֶן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵן עִמָּה לְאָבִי הַנֶּעֱרָר חֲמִשִּׁים פָּסָף, מִלְמַד שֶׁאֵין הָאֵב זֹכֶה אֶלָּא בְּנִתְיָנָה, רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר בְּמִגְבָּה הַדָּבָר תְּלוּי, וּרְבִנְיָן אִמְרִין בְּעִמּוּדָת בֵּית דִּין הַדָּבָר תְּלוּי, ר' שְׁמַעוֹן עֵבֶד לָהּ כְּמַעֲשֵׂה בֵּית דִּין, וּרְבִנְיָן עֵבֶדִין לָהּ כְּמִלּוּה, עַל דַּעְתִּיה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן גּוֹבָה בְּעִידִית עַל דַּעְתִּיה דְּרַבִּנְיָן גּוֹבָה בְּבִינּוֹנִית, עַל דַּעְתִּיה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אֵין הַשְּׁבִיעִית מִשְׁמַטָּתָה עַל דַּעְתּוֹן דְּרַבִּנְיָן הַשְּׁבִיעִית מִשְׁמַטָּתָה, עַל דַּעְתִּיה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן הַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם עַל דַּעְתִּיה דְּרַבִּנְיָן אֵין הַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם.

מעשה ידיה ומציאתה וכו': ר' זעירא שלח לרב נחמן בר יעקב ולרבי אימי בר פפי, מעשה ידי הבת של מי? אמר ליה שוקד אמר לעצמה, מני

יש דין כמעשה ב"ד, א"כ אֵין הַשְּׁבִיעִית מִשְׁמַטָּתָה (אם חייבו אותו לשלם לפני ר"ה של השנה השביעית, והוא עדיין לא שילם), אבל על דעתון דרבנן שהחיוב הזה נהפך לחוב, א"כ הַשְּׁבִיעִית מִשְׁמַטָּתָה, ככל חוב. על דעתיה דרבי שמעון שלחיוב של הקנס יש דין כמעשה ב"ד, א"כ אם היא התבגרה לאחר שעמדה בדין שהיא זכתה בקנס, ואח"כ היא מתה והאבא ירש אותה, ואח"כ האבא מת, א"כ הַבְּכוֹר נוֹטֵל בִּזְהָ פִּי שְׁנַיִם, אבל על דעתיה דרבנן שהחיוב הזה נהפך לחוב, א"כ אֵין הַבְּכוֹר נוֹטֵל בִּזְהָ פִּי שְׁנַיִם ככל חוב, שהבכור לא נוטל פי שנים בחובות שחייבים לאביו, כיון שהאבא לא מוחזק בזה, והרי אֵין הַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בראוי.

מעשה ידיה ומציאתה וכו': שואלת הגמ' ר' זעירא שלח שאלה לרב נחמן בר יעקב ולרבי אימי בר פפי, מעשה ידי הבת לאחר שהאבא מת (ואחיה זנים ומפרנסים אותה) של מי? אמר ליה שוקד אמר שזה שייך לעצמה, ואומרת הגמ' מני (מידה)

גמ' רבי שמעון אומר וכו': תני רבי שמעון בן יוחי אומר שהיות וכתוב 'וַיִּנָּתֶן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵן עִמָּה לְאָבִי הַנֶּעֱרָר חֲמִשִּׁים פָּסָף, מִלְמַד שֶׁאֵין הָאֵב זֹכֶה אֶלָּא בְּנִתְיָנָה, וְא"כ רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר שְׁבִמְגָבָה בְּגִבִּית הַקֵּנֶס בְּפוּעַל הַדָּבָר תְּלוּי, וּרְבִנְיָן אִמְרִין שְׁבִעִמּוּדָת בֵּית דִּין הַדָּבָר תְּלוּי, כיון שר' שמעון עֵבֶד לָהּ אֶת תְּשׁוּלָם הַקֵּנֶס כְּמַעֲשֵׂה בֵּית דִּין, וְלִכְךָ הוֹלְכִים לִפְיָ שַׁעַת הַנִּתְיָנָה בְּפוּעַל, אֲבָל וּרְבִנְיָן עֵבֶדִין לָהּ כְּמִלּוּה שֶׁמִּכּוּן שְׁב"ד חִיבּוֹ אֶת הַבּוּעַל לְשׁוֹלֵם, א"כ הַקֵּנֶס כִּבֵּר נִהְפֵּךְ לִהְיוֹת כְּחֹב, וְהָאֲבָא מוֹרִישׁ אֶת זֶה לְבָנָיו. וְאוֹמֵרֶת הַגַּמ' שֶׁמִּהֲמַחְלֻקַּת הַזֶּה יוֹצֵא כְּמֵה חִילּוּקֵי דִין; שַׁעַל דַּעְתִּיה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן שֶׁלְּחִיבּוֹ שֶׁל הַקֵּנֶס יֵשׁ דִּין כְּמַעֲשֵׂה ב"ד, א"כ גּוֹבָה (גוֹבִים) אֶת תְּשׁוּלָם הַקֵּנֶס בְּעִידִית בִּקְרָקַע הַמְּשׁוּבַּחַת בִּיּוֹתֵר שֶׁיֵּשׁ לְבוּעַל, אֲבָל עַל דַּעְתִּיה דְּרַבִּנְיָן שֶׁהַחִיבּוֹ הַזֶּה נִהְפֵּךְ לְחֹב, א"כ גּוֹבָה (גוֹבִים) אֶת תְּשׁוּלָם הַקֵּנֶס רַק בְּבִינּוֹנִית, כְּמוֹ כָּל חֹב שְׁגוֹבִים מִבִּינּוֹנִית. עַל דַּעְתִּיה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן שֶׁלְּחִיבּוֹ שֶׁל הַקֵּנֶס

מסכת פרק ד [ה"ג - דף כה] כתובות

שוקד - שמואל, אמר רבי מתנה בשם רבי אמרנה ומדרש אמרנה, [ויקרא כה] וְהִתְנַחֲלֹתֶם אִתָּם לְבָנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לְרִשְׁתָּ אֲחֻזָּה, אותם לבניכם, לא בנותיכם לבניכם, במעשה ידי הבת הכתוב מדבר, אמר ר' יודן מתניתא אמרה כן מעשה ידיה ומציאתה אף על פי שלא גבת ומת האב הרי הן של אחין, מעשה שעשת בחיי האב, אבל עשת לאחר מיתת האב כל עמא מודו שהן של עצמה.

הלכה ג

מתני' המאיר את בתו וגירשה, אירסה ונתאלמנה, כתובתה שלו. השיאה וגירשה, השיאה ונתאלמנה, שלה. ר' יהודה אומר הראשונה של אב, אמרו לו משהשיאה אין לאביה רשות בה.

גמ' ר' יהודה אומר הראשונה של אב: א"ר בון בר חייא טעמא דרבי יודה

מודו כולם מודים שהן של עצמה.

הלכה ג

מתני' המאיר את בתו ובעלה גירשה, ואח"כ חזר האב ואירסה ונתאלמנה, כתובתה בין מהראשון ובין מהשני זה שלו של האבא, אבל אם האבא השיאה ובעלה גירשה, ואח"כ חזר האבא והשיאה ונתאלמנה, בזה אנחנו אומרים שהכתובה בין מהראשון ובין מהשני שלה, כיון שמשעה שנישאת אין לאביה זכות בה, אבל ר' יהודה אומר שהכתובה הראשונה של האב, אמרו לו משהשיאה אין לאביה רשות בה, ולכך גם הכתובה הראשונה שייכת לה.

גמ' ר' יהודה אומר הראשונה של אב: א"ר בון בר חייא שגם ר' יהודה מודה שמעיקר הדין הכתובה שייכת לה, שהיות והיא נישאת אין לאביה רשות בה, אלא טעמא דרבי יודה שהכתובה הראשונה

שוקד? זה שמואל, והוא קרוי 'שוקד', כיון שהוא שוקד על דבריו לאומרם כהלכה. אבל אמר רבי מתנה שבשם הרב שלי (היינו רב), שהוא היה רבו של ר' מתנה) אמרנה, וזה לא רק שמועה בעלמא, אלא ממדרש אמרנה שהיות וכתוב וְהִתְנַחֲלֹתֶם אִתָּם (את העבדים) לְבָנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לְרִשְׁתָּ אֲחֻזָּה, ומכאן שרק אותם את העבדים אתם מורשים לבניכם, אבל אתם לא מורשים את בנותיכם לבניכם, ובמעשה ידי הבת הכתוב מדבר, אמר ר' יודן שמתניתא אמרה כן שהבנים לא יורשים את מעשה הבת, שהרי שנינו במשנה מעשה ידיה ומציאתה אף על פי שלא גבתה ומת האב הרי הן של אחין, משמע מכאן שרק מעשה שהבת עשתה בחיי האב זה שייך לאחים (ולכך המשנה כתבה "מעשה ידיה ומציאתה" לומר לך שרק בזמן שמציאת הבת של האב, אז מעשה ידיה שייך לאב), אבל אם היא עשתה לאחר מיתת האב, כל עמא

מסכת פרק ד [ה"ג - דף כה] כתובות קט

כדי שיהא אדם מצוי ליתן לבתו בעין יפה, רבי יעקב בר אחא בשם רבי יצחק ממוציא שם רע למד ר"מ, והתני רבי חייה זינתה ועודה בבית אביה משבגרה הוציא עליה שם רע, הוא אינו לוקה ואינו נותן מאה סלע, אלא או היא או זוממיה מקדימין לבית הסקילה, רבי מנא בעא קומי רבי יוסי הגע עצמך הוציא עליה שם רע עודה נערה ובגרה? א"ל שמענו שנותן לאביה, אמר רבי ירמיה קומי רבי זעירא ותמיה אני היך רבנין מדמו כתובה לקנס, ולא דמי, דו כתובה משעה הראשונה וקנס בסוף

תשלום הכתובה היא כבר יצאה מרשותו, לכך הכתובה שייכת לה. שואלת הגמ' רבי מנא בעא קומי רבי יוסי אם זה נכון שמדמים את הדין של כתובה לקנס, א"כ הגע עצמך תתבונן בדבריך, הרי המוציא עליה שם רע כשעודה נערה ואח"כ היא התבגרה הקנס שייך לה, ואילו לענין הכתובה המשנה לא מחלקת בין אם היא התגרשה כשהיא נערה או כשהיא בגורת, ותמיד הכתובה שייכת לאביה? א"ל ר' יוסי שאתה לא יכול לשאול את השאלה הזו על ר' יעקב בר אחא, כיון ששמענו שיש כאלה שסוברים שגם אם האשה שבעלה הוציא עליה את השם רע התבגרה, שבעלה נותן לאביה את הקנס, כיון שהולכים אחרי שעת המעשה ולא אחרי זמן חיוב הקנס (אומנם ר' יוסי עצמו סובר שהולכים אחרי זמן תשלום הקנס, אבל לא יכולים לשאול על ר' יעקב בר אחא, כיון שיתכן שהוא סובר שהולכים אחרי זמן המעשה). ואומרת הגמ' שג"כ אמר רבי ירמיה קומי רבי זעירא, ותמיה אני היך רבנין מדמו את הדין של כתובה לקנס, והרי זה לא דמי, שהרי דו כתובה החיוב הוא משעה הראשונה משעת כתיבת הכתובה, אבל וקנס החיוב הוא רק בסוף בזמן שב"ד מחייבים את הקנס,

שייכת לאבא, כדי שיהא אדם מצוי ליתן לבתו נדוניה בעין יפה, וכיון שהאבא יודע שאם היא תתאלמן או תתגרש הוא יקבל את הכתובה, לכך הוא יתן לבתו נדוניה בעין יפה, אבל רבי יעקב בר אחא בשם רבי יצחק אומר שר' יהודה סובר שהיות זמן התחייבות הכתובה הוא לפני הנישואין, לכך זה שייך לאביה, וחכמים סוברים שהיות ותשלום הכתובה הוא לאחר הנישואין לכך זה שייך לה, וממוציא שם רע למד ר"מ (שזה החכמים של משנתינו) שהולכים לפי זמן התשלום, שהרי והתני רבי חייה, שאם הבעל טוען ואומר שזינתה ועודה בבית אביה (היינו בין האירוסין לנישואין), ומשבגרה הוציא עליה שם רע, א"כ הוא אינו לוקה ואינו נותן מאה סלע, כיון שכל הדין של מוציא שם רע זה רק בנערה ולא בבוגרת, אלא או היא (אם היא זינתה) או זוממיה (אם זה היה עלילת שוא) מקדימין לבית הסקילה, וא"כ מוכח שהגם שזמן החיוב (שזה זמן הזנות) היה כשהיא היתה נערה, אבל היות ובזמן התשלום היא כבר התבגרה, לכך הוא לא משלם את המאה סלע, וא"כ אותו דבר לענין תשלום הכתובה, שאומנם בשעת ההתחייבות היא היתה ברשות אביה, אבל היות ובזמן

מסכת פרק ד [ה"ד - דף כה] כתובות

ואת אמר אכן, אמר ליה ומי יאמר לך ואפי' קנס משעה הראשונה הוא, ואתיאי דרבי מנא כרבי ירמיה, ור' יוסי כרבי זעירא.

הלכה ד

מתני' הגיורת שנתגיירה בתה עמה וזינתה, הרי זו בחנק, ואין לה לא פתח בית אב, ולא מאה סלע. היתה הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה, הרי זו בסקילה, ואין לה לא פתח בית אב, ולא מאה סלע. היתה הורתה ולידתה בקדושה, הרי היא כבת ישראל לכל דבריה.

יש לה אב ואין לה פתח בית האב, יש לה פתח בית האב ואין לה אב, הרי זו בסקילה, לא נאמר פתח בית האב, אלא למצוה.

גמ' היתה הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה וכו': כתיב [דברים כב] פי

הרי זו בסקילה, אבל ואין לה לא פתח בית אב, כיון שאין לה אבא, שהרי היא לא מתייחסת לאביה, ולא מאה סלע (הגמ' תבאר מדוע). ואם היתה הורתה ולידתה בקדושה דהיינו שאמה התגיירה עוד לפני ההריון, א"כ הרי היא כבת ישראל לכל דבריה, ואם היא זינתה סוקלים אותה על פתח בית אביה, ואם יוציאו עליה שם רע, ישלמו לה מאה סלע.

אומרת המשנה לעניין בת ישראל רגילה שזינתה, שאם יש לה אב אבל ואין לה פתח בית האב, דהיינו לאביה לא היה בית, או אם יש לה פתח בית האב אבל ואין לה אב כיון שהוא מת, א"כ הרי זו בסקילה, כיון שפתח בית אב לא מעכב, ולא נאמר לסקול אותה על פתח בית האב, אלא למצוה לכתחילה.

גמ' היתה הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה וכו': אומרת הגמ' שאין לה קנס כיון שכתיב פי הוציא

ואת אמר אכן שתשלום הכתובה דומה לתשלום הקנס? אמר ליה ר' זעירא ומי יאמר לך שאתה צודק, והרי יתכן שאפי' חיוב הקנס משעה הראשונה הוא, וא"כ אומרת הגמ' שבעצם אתיאי דרבי מנא כרבי ירמיה, ור' יוסי כרבי זעירא.

הלכה ד

מתני' הגיורת שנתגיירה בתה (לפני שהיתה בת ג') עמה וזינתה, הרי זו בחנק הגם שהיא בחזקת בתולה, כיון שכל הדין המיוחד של נערה המאורסה שהיא בסקילה נאמר רק אצל בת ישראל, וכין אין לה לא פתח בית אב, לא חונקים אותה בפתח בית אביה (כנערה המאורסה שסוקלים אותה בפתח בית אביה), ואם הוציאו עליה שם רע, לא נותנים לה מאה סלע. אבל אם היתה הורתה שלא בקדושה לפני שאמה התגיירה ולידתה היתה כבר בקדושה, א"כ הרי היא כבת ישראל, ולכך אם היא זינתה

מסכת פרק ד [ה"ד - דף כה] כתובות קיא

הוציא שם רע על בתולת ישראל, יצתה זו שאינה מישראל, פי הוציא שם רע על 'בתולת', לרבות את הגיורת שהיתה הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה תהא בסקילה, ורבה אותה לקנס? לית יכול, ותני חזקיה כן, ממשמע שנאמר וסקלוה אין אנו יודעין שהיא מתה, מה תלמוד לומר ומתה? אלא יש לך אחרת שהיא בסקילה והוא פטור, ואיזו זו, זו גיורת שהיתה הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה, שתהא בסקילה.

כתיב פי יקח איש אשה ובא אליה ושנאה, לעולם אינו חייב עד שיכנס ויבעול ויטעון טענת בתולים, ושם לה עלילת דברים, יכול אפילו הקדיחה לו את התבשיל? נאמר כאן עלילות דברים ולמטן נאמר עלילות דברים, מה עלילות דברים

שהיתה הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה, שתהא בסקילה למרות שאין לה מאה סלע.

כתיב פי יקח איש אשה ובא אליה ושנאה, מכאן לומדים שלעולם אינו חייב לשלם את המאה סלע, אלא עד שיכנס ויבעול כמו שנאמר 'ובא אליה' ויטעון טענת בתולים שהרי כתוב ושם לה עלילת דברים, וא"כ יכול אולי אפילו אם הוא הוציא עליה שם רע שהיא הקדיחה לו את התבשיל ג"כ יש את הדין של מוציא שם רע (ומה שהפסוק ממשיך "ואמר את האשה הזאת לקחתי ואקרב אליה ולא מצאתי לה בתולים", זה דבר נוסף) לכך אומרת הברייתא שלא יתכן לומר כך, כיון שנאמר כאן עלילות דברים (ושם לה עלילת דברים) ולמטן נאמר עלילות דברים (והנה הוא שם עלילת דברים לאמר לא מצאתי לבתך בתולים), וא"כ מה עלילות דברים האמור

שם רע על בתולת ישראל, יצתה זו שההריון שלה אינה מישראל, לכך אין לה מאה סלע, אבל יסקלו אותה, כיון שכתוב פי הוציא שם רע על 'בתולת', והרי זה מיותר, שהרי כל הפרשה מדברת לענין בתולה, אלא זה בא לרבות את הגיורת שהיתה הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה שתהא בסקילה, שואלת הגמ' א"כ ורבה אותה ג"כ לקנס? אומרת הגמ' שזה לית יכול, וכן תני חזקיה כן, ממשמע שנאמר והוציאו את הנער אל פתח בית אביה וסקלוה אנשי עירה באבנים ומתה, וכי אין אנו יודעין שהיא מתה, וא"כ מה תלמוד לומר ומתה? אלא זה בא לומר לך שיש לך נערה אחרת שהיא בסקילה אם היא זינתה, אבל והוא פטור ממאה סלע, אם התברר שהיא לא זינתה (דהיינו מרבים אותה שתהיה כישראלית רק לענין המיתה ולא לענין התשלומין), ואיזו זו, זו גיורת

מסכת פרק ד [ה"ד - דף כו] כתובות

קיב

למטן זנות, אף למעלן זנות. אי מה עלילות דברים שלמטן ממקום בתולין, אף כאן, מניין אפילו בא עליה ביאה אחרת? תלמוד לומר והוצא עליה שם רע מכל מקום.

ואמר את האשה הזאת לקחתי ואקרב אליה, פרט לייעודין, לקחתי פרט לשומרת יבם, לקחתי פרט לארוסה, לקחתי פרט לייעודין - אמר רבי יונה אפילו כמאן דמר משעה ראשונה ניתן כסף לייעודין. לקחתי פרט לשומרת יבם - לא סוף דבר כמשנה הראשונה שמצות יבום קודמת למצות חליצה, אלא אפילו כמשנה אחרונה

אותה, אלא משמים הקנו לו את היבמה. כתוב בפסוק 'לקחתי' פרט לארוסה (הגמ' תבאר מהיכן יודעים את זה). למדנו בברייתא לקחתי פרט לייעודין, אמר רבי יונה שזה הולך אפילו כמאן דאמר שמשעה ראשונה ניתן הכסף לייעודין, דהיינו יש מחלוקת באיזה כסף האמה עבריה מתקדשת לאדון או לבנו, האם אנחנו אומרים שהכסף שהאדון נתן לאביה בשעת הקניה זה ניתן לקידושי היעוד, או מה שהאדון מוותר לה על מה שהיא צריכה לעבוד אצלו, זה מקדש אותה, וא"כ אומר ר' יונה שאפי' למ"ד שהאמה העבריה מתקדשת בכסף שנקנתה בו, שמתברר שהוא קידש אותה בזמן הקניה, אפי"ה אין בה את הדין של מוציא שם רע, כיון שלמעשה הוא לא קידש אותה מלכתחילה, אלא הוא קנה אותה כאמה עבריה. למדנו בברייתא לקחתי פרט לשומרת יבם, אומרת הגמ' שלא סוף דבר שזה לא הולך דוקא כמשנה הראשונה שאומרת שמצות יבום קודמת למצות חליצה, שאז ממש הקנו לו את האשה הזו, אלא הברייתא הולכת אפילו כמשנה אחרונה שאומרת

למטן מדובר בעלילה על זנות, שהרי כתוב מפורש והנה הוא שם עלילת דברים 'לאמר' לא מצאתי לבתך בתולים, א"כ אף העלילה האמורה למעלן, מדובר בעלילה על זנות, ולא על שאר דברים, ואומרת הברייתא אי מה עלילות דברים שכתוב למטן מדובר שהוא מעליל עליה שזינתה ממקום בתולין, שהרי הוא אומר "לא מצאתי לבתך בתולים", וא"כ אולי אף כאן מה שכתוב ושם לה עלילת דברים מדובר דוקא כשהוא מעליל עליה שזינתה כדרכה, ומניין שאפילו אם בעלה מעליל עליה שהנאף בא עליה ביאה אחרת היינו שלא כדרכה, שיש בזה ג"כ את הדין של מוציא שם רע? תלמוד לומר והוצא עליה שם רע מכל מקום.

כתוב בפסוק ואמר את האשה הזאת לקחתי ואקרב אליה, מכאן לומדים שהדין של מוציא שם רע נאמר רק אם הוא קידש אותה בתחילה לאשה, פרט לייעודין שאם הוא או אביו קנה אמה עבריה ואח"כ הוא ייעד אותה לו לאשה, והוציא עליה שם רע, שהוא לא משלם מאה סלע. כתוב בפסוק 'לקחתי' פרט לשומרת יבם, שהרי הוא לא לקח

מסכת פרק ד [ה"ד - דף כו] כתובות קיג

שמצות חליצה קודמת למצות ייבום. לְקַחְתִּי פֶּרֶט לְאֵרוּסָה - וְאֶקְרַב אֵלֶיהָ.
וְלֹא מִצָּאִתִּי לָהּ בְּתוּלִים, וְחָשׁ לֹמֵר שְׂמָא מִצָּא וְאִיבֵד? שֶׁהֵבִיא הַבֶּעַל עֵדִים שׁוֹנֵת
עוֹדָה בְּבֵית אֲבִיהָ. וְאֵלֶּה בְּתוּלֵי בְּתִי, וְחָשׁ לֹמֵר שְׂמָא דָם צָפוּר הוּא, שֶׁהֵבִיא
הָאֵב עֵדִים לְהוֹזִים עֵידי הַבֶּעַל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בִּר' בּוֹן הַפְּרִשָּׁה הוּוּ יֵשׁ בָּהּ עֵדִים
וְזוֹמְמִיהֶן וְזוֹמְמִי זוֹמְמִיהֶן - הַבֶּעַל אֹמֵר הִרִי עֵדִים שֶׁזֵּנְתָה בְּבֵית אֲבִיךָ, וְהֵבִיא הָאֵב
עֵדִים לְהוֹזִים עֵידי הַבֶּעַל, וְהֵבִיא הַבֶּעַל עֵדִים לְהוֹזִים עֵידי הָאֵב. אֵיךְ תִּגְדֹּל תִּגְדֹּל וְאֵם
אֵמֶת הִיא הַדִּבָּר הַזֶּה, בְּשָׁלָא מִצָּא הָאֵב עֵדִים לְהוֹזִים עֵידי הַבֶּעַל. וּפְרָשׁוֹ הַשְּׂמִלָּה,
הַכֹּל מְשָׁל. תִּנִּי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל זֶה אֶחָד מִשְׁלָשָׁה מִקְרִיּוֹת שֶׁנֶּאֱמָרוּ בַּתּוֹרָה בְּמִשְׁלָל,
[שְׁמוֹת כ"א] אִם יָקוּם וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ עַל מִשְׁעָנָתוֹ וְנִקְּה הַמִּפְּדָה, וְכִי עָלָת עַל דַּעְתְּךָ

מדברת במקרה שיש בה עדים וזוממיהן
וזוממי וזוממיהן, דהיינו הבעל אומר הרי
אלו העדים שאשתי זנתה בבית אביה,
והביא האב עדים להזים את עידי הבעל,
והביא הבעל עדים להזים את עידי האב,
ועל זה נאמר ואם אמת היתה הדיבר הנה לא
נמצאו בתולים לנער, אבל אית תנני תנני
יש ששנו בברייתא שלא מדובר שהבעל הביא
עדים להזים את עידי האב, אלא מה שכתוב
בפסוק ואם אמת היתה הדיבר הנה, היינו
במקרה שלא מצא האב עדים להזים את
עידי הבעל. כתוב בפסוק ופרשו השמלה,
הכל משל והבעל לא צריך להביא את
הסדין כיון שהוא מביא עדים שהיא זנתה
כדלעיל, וכן תני רבי ישמעאל, שזה אחד
משלשה מקריות פסוקים שנאמרו בתורה
במשל, והפסוק השני הוא, מה שכתוב (לעניין
המכה את חברו) אם יקום והתהלך בחוץ
על משענתו ונקה המפדה, וא"כ אומר
ר' ישמעאל, מדוע כתוב ונקה המפדה והרי
זה פשוט, שהרי וכי עלתה על דעתך

שמצות חליצה קודמת למצות ייבום,
וא"כ בעצם מה שהוא מייבם אותה זה מרצונו
החופשי, אפי"ה ממעטים את המוציא שם רע
על יבמתו. למדנו בברייתא לְקַחְתִּי פֶּרֶט
לְאֵרוּסָה, וְהִלְיָמוּד הוּא כִּיּוֹן שֶׁכְּתוּב בַּהֲמִשְׁךָ
וְאֶקְרַב אֵלֶיהָ, וְקִירְבָּה יֵשׁ רַק ע"י נִשְׁוֹאִין.
כתוב בפסוק וְלֹא מִצָּאִתִּי לָהּ בְּתוּלִים,
וא"כ אומרת הגמ' שלא יתכן לומר שכל
הטענה שלו שהוא לא מצא דם בתולים
על גבי הסדין, שהרי וְחָשׁ לֹמֵר צָרִיכִים
לְחֹשֶׁשׁ שְׂמָא הַבֶּעַל מִצָּא דָם בְּתוּלִים עַל
הסדין, אלא שהוא איבד את הדם? אלא
ע"כ שמדובר שהביא הבעל עדים שזינתה
ועודה בבית אביה. וכן מה שכתוב שאבי
האשה אומר וְאֵלֶּה בְּתוּלֵי בְּתִי, לא יתכן
לומר שזה כפשוטו, שהרי וְחָשׁ לֹמֵר צָרִיכִים
לְחֹשֶׁשׁ שְׂמָא הָדָם שֶׁנִּמְצָא עַל גְּבִי הַסִּדִּין,
זֶה דָם צָפוּר הוּא, אֵלֶּה ע"כ שֶׁהֵבִיא הָאֵב
עֵדִים לְהוֹזִים אֶת עֵידי הַבֶּעַל, שֶׁע"י הָעֵדִים
נֹדַע שֶׁבְּתוֹ הִיא בְּתוּלָה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי
בִּר' בּוֹן שֶׁהַפְּרִשָּׁה הוּוּ שֶׁל מוֹצִיא שֵׁם רַע,

מסכת פרק ד [ה"ד - דף כו] כתובות

שיהא זה מהלך בשוק והלה נהרג על ידי? אלא מהו על משענתו על בוריו. [שמות כב] אם זרחה השמש עליו דמים לו, וכי עליו לבדו החמה זורחת? אלא מה זריחת השמש מיוחדת שהיא שלום לכל באי העולם, אף זה בזמן שהוא יודע שהוא שלום ממנו והרגו, הרי זה חייב. תני ר' אליעזר בן יעקב אומר ייאמרו הדברים ככתבן, מהו ייאמרו הדברים ככתבן? אמר רבי יוסי בר' בון לעולם אינו חייב עד שיכנוס ויבעול ויטעון טענת בתולים, ופרשו השמלה, לא סוף דבר ופרשו השמלה, אלא עד שיתחווירו הדברים כשמלה.

רבי אסי אמר לעולם אין העדים נסקלין, ולא הבעל לוקה ולא נותן מאה סלע, עד שיאמרו עמנו הייתם במקום פלוני, והבעל שכן להעיד עדות שקר, אמרו

ככתבן, ואומרת הגמ' מהו ייאמרו הדברים ככתבן, והרי זה ודאי שלא הורגים את האשה אם לא נמצא דם על גבי הסדין? אמר **רבי יוסי בר' בון** שלעולם אינו חייב עד שיכנוס ויבעול ויטעון טענת בתולים, ומה שכתוב ופרשו השמלה, לא סוף דבר אין הכוונה שפרשו השמלה, אלא הכוונה היא עד שיתחווירו הדברים כשמלה, שחוקרים את עדי הבעל ואת עדי האב זה ממול זה, עד שיתברר הדבר מי משקר, והחילוק בין ראב"י לר' ישמעאל הוא, האם צריך להביא את הסדין או לא, שלשית ר' ישמעאל לא צריך להביא את הסדין, ולשית ראב"י צריך להביא את הסדין.

רבי אסי אמר לעולם אין העדים נסקלין, ולא הבעל לוקה ולא נותן מאה סלע, אלא עד שעדי האב יאמרו לעדי הבעל איך אתם מעידים שהנערה זינתה, והרי באותו היום עמנו הייתם במקום פלוני, וכן הבעל לא משלם מאה סלע ולא לוקה אלא א"כ הבעל שכן את העדים להעיד עדות שקר, אבל אם עדי האב רק אמרו לעדי

שיהא זה המוכה מהלך בשוק והלה נהרג על ידי? אלא מהו והתהלך על משענתו היינו על בוריו, ואז ונקה המכה אפי' אם הוא ימות לאחר מכאן, כיון שאנחנו לא תולים את המוות במכה, אבל אם המוכה לא הלך על בוריו ואח"כ הוא מת, א"כ הורגים את המכה, כיון שתולים שהוא מת מחמת המכה. והפסוק השלישי הוא, שכתוב (לעניין הבא במחתרת) **אם זרחה השמש עליו דמים לו**, וא"כ אומר ר' ישמעאל, מה הכוונה אם זרחה השמש עליו, וכי עליו על הגנב לבדו החמה זורחת? אלא כוונת הפסוק הוא **מה זריחת השמש מיוחדת – שהיא שלום לכל באי העולם** (כשיש אור יש שלום), אף לעניין זה, בזמן שהוא הבעל הבית יודע שהוא הגנב שלום ממנו, דהיינו שהבעל הבית יודע, שגם אם הוא יעמוד כנגד הגנב ולא יתן לו לגנוב, הגנב לא יהרוג אותו, ואפי"ה הבעה"ב הרגו, א"כ הרי זה חייב עליו, כיון שאותו גנב לא רודף אחריו להורגו. אבל **תני ר' אליעזר בן יעקב** אומר שמה שכתוב "פרשו השמלה" ייאמרו הדברים

עמנו הייתם במקום פלוני, ולא אמרו הבעל שכרן להעיד עדות שקר פטור. רבי יוסי בר' בון רבי יוחנן בשם ר"ש נאמר כאן שוֹמֵה ונאמר להלן שוֹמֵה, מה שומה שנאמר להלן ממון, אף כאן ממון, והתני לא אמר לעדים בואו והעידוני, אלא הן באו מאיליהן, הוא אינו לוקה ואינו נותן מאה סלע, אלא או היא או זוממיה מקדימין לבית הסקילה, מפני שלא אמר, הא אם אמר אפילו לא שכרן כמי ששכרן? הביא האב שני כיתי עדים, אחת אומרת עמנו הייתם במקום פלוני, ואחת אומרת הבעל שכרן להעיד עדות שקר, פשיטא אותן שאמרו עמנו הייתם במקום פלוני נסקלין, ואותן שאמרו הבעל שכרן להעיד עדות שקר, לוקין ונותנין מאה סלע, א"ר יוסי בר' בון ולא ע"י אֵלו וע"י אֵלו לוקה ונותן מאה סלע, אלא לוקין משום לא תענה ברעך עד שקר.

מוכח דלא בר' אסי? ואומרת הגמ' שאם הביא האב שני כיתי עדים, אחת אומרת לעידי הבעל, איך אתם מעידים שהאשה זינתה, והרי באותו היום עמנו הייתם במקום פלוני, וכת אחת אומרת שהבעל שכרן להעיד עדות שקר, והוזמו, א"כ זה פשיטא שאותן שאמרו עמנו הייתם במקום פלוני, שהם נסקלין, שהרי הם זממו להרוג את עידי הבעל, ואותן שאמרו שהבעל שכרן להעיד עדות שקר, לוקין ונותנין מאה סלע, כיון שהם רצו לחייב את הבעל במלקות ובממון, אבל א"ר יוסי בר' בון שהעדים שהעידו שהבעל שכר את העדי שקר לא ישלמו את הממון, וכן הם לא ילקו מחמת שהם רצו להלקות את הבעל, שהרי וכי לא רק ע"י אֵלו וע"י אֵלו הבעל לוקה ונותן מאה סלע, דהיינו לולי כת העדים השניה (שהעידו שהאשה זינתה) הם לא היו מחייבים את הבעל בכלום, וא"כ זה רק חצי דבר, ולא יכולים להעניש אותם משום 'נְעִשְׂתֶם לוֹ כְּאֶשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו', אלא הם לוקין רק משום לא תענה ברעך עד שקר.

הבעל שעמנו הייתם במקום פלוני, אבל ולא אמרו שהבעל שכרן להעיד עדות שקר, הבעל פטור ממלקות וממאה סלע, ועדי הבעל נסקלים, ואמר רבי יוסי בר' בון שרבי יוחנן אמר בשם ר"ש מהיכן יודעים את זה, כיון שנאמר כאן שוֹמֵה (וְשֵׁם לָהּ עֲלִילָת דְּבָרִים) ונאמר להלן בפרשת ריבית שוֹמֵה (לֹא תִשְׁמָעוּן עָלָיו נִשְׁפָּה), וא"כ מה שומה שנאמר להלן לעניין ריבית היינו ממון, א"כ אף כאן מדובר שהוא שם לה את העלילות ע"י ממון, שהבעל שכר את העדים. שואלת הגמ' איך ר' אסי אמר שהבעל צריך לשכור את העדים, והתני שאם הבעל לא אמר לעדים בואו והעידוני, אלא הן באו מאיליהן והוזמו, הוא אינו לוקה ואינו נותן מאה סלע, אלא או היא (אם היא זינתה) או זוממיה (אם הם הוזמו) מקדימין לבית הסקילה, וא"כ משמע שכל מה שהבעל לא לוקה זה מפני שהבעל לא אמר לעדים באו והעידוני, הא אם הבעל אמר לעדים באו והעידוני, הבעל לוקה, אפילו שלא שכרן כיון שהוא כמי ששכרן, וא"כ

מסכת פרק ד [ה"ד - דף כו] כתובות

ר' בון בר חייה בעא קומי ר' זעירא הביא האב עדים להזים עידי הבעל, הוזמו עידי האב, לוקין ונותנים מאה סלע בשלשה, ונסקלין בעשרים ושלשה? אמר ליה אילו לא הוזמו עידי האב, לא נמצא הבעל לוקה ונותן מאה סלע בשלשה ועדים נסקלין בעשרים ושלשה, סבר רבי זעירא שני דינין הן, ר' ירמיה בשם רבי אבהו כולו דין אחד הוא, מתניתא פליגא על רבי אבהו [דברים כב] אַל זְקַנִּי הָעִיר - זה בית דין של שלשה, הַשְּׁעֶרָה - זה בית דין של עשרים ושלשה, פתר לה רבי מאיר, דר"מ אומר לוקה ומשלם בשלשה. תמן תנינן, האונס והמפתה והמוציא שם רע בשלשה דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים מוציא שם רע בשלשה ועשרים שיש

יכולים לחייב רק על פי ב"ד של כ"ג, אבל ר' ירמיה בשם רבי אבהו סובר שכולו דין אחד הוא, ולכך גם כדי לחייב אותם במלקות וממון צריך להזים אותם בסנהדרין של כ"ג. שואלת הגמ' שמתניתא פליגא על רבי אבהו, שהרי שנינו בברייתא שהיות וכתוב וְלָקַח אָבִי הַנֶּעֱכָר וְאָמְרָה וְהוֹצִיאוּ אֶת בְּתוּלִי הַנֶּעֱכָר אֶל זְקַנִּי הָעִיר - זה בית דין של שלשה, שהם יכולים לחייב את הבעל במלקות ומאה סלע, וכשכתוב בפסוק 'הַשְּׁעֶרָה' - זה בית דין של עשרים ושלשה, שהם מחייבים את עידי הבעל במיתה, וא"כ מוכח שזה שני דינים הם? מתרצת הגמ' שר' אבהו פתר לה מעמיד את הברייתא הזאת כרבי מאיר, דר"מ אומר שהבעל לוקה ומשלם בבית דין של שלשה דיינים, אבל חכמים סוברים שאת כל הדין של מוציא שם רע עושים רק בב"ד של כ"ג, ור' אבהו סובר כדברי חכמים. ואומרת הגמ' שתמן במסכת סנהדרין תנינן, האונס והמפתה והמוציא שם רע נידונין בבית דין של שלשה דיינים דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים שמוציא שם רע נידון בבית דין של שלשה ועשרים, מפני שיש

אומרת הגמ' שר' בון בר חייה בעא קומי ר' זעירא מה הדין אם הביא האב עדים להזים את עידי הבעל, והוזמו עידי האב, שעושים להם כאשר הם זממו לעשות, ולכך הם נענשים במלקות ומאה כסף, שאת זה הם זממו לעשות לבעל, ומגיע להם סקילה, שאת זה הם זממו לעשות לעידי הבעל; וא"כ השאלה היא האם הם לוקין ונותנים מאה סלע, כשהוזמו בבית דין של שלשה דיינים, ונסקלין רק כשהם הוזמו בסנהדרין של עשרים ושלשה, או שגם כדי לקבל את המלקות ותשלום המאה סלע, צריך להזים אותם בסנהדרין של עשרים ושלשה? אמר ליה ר' זעירא הרי אילו לא הוזמו עידי האב, וכי לא נמצא הבעל לוקה ונותן מאה סלע בבית דין של שלשה דיינים, והעדים השקרנים שהבעל הביא נסקלין בסנהדרין של עשרים ושלשה, וא"כ גם כאשר הוזמו עידי האב, הם לוקים ונותנים מאה סלע בבית דין של ג'. ואומרת הגמ' שסבר רבי זעירא שחיוב המלקות והממון, וחיוב הסקילה, שני דינין הן, ולכך יכולים לחייב את העדים הזוממים במלקות וממון על פי ב"ד של שלשה (הגם שאת הסקילה

בו דיני נפש, רבי מנא אמר בנערה מאורסה פליגין, רבי מאיר אומר מפסדת כתובתה בשלשה ונסקלת בשלשה ועשרים, וחכמים אומרים מקום שנסקלת שם היא מפסדת כתובתה, אבל במוציא שם רע, כל עמא מודו שאין מקום שהעדים נסקלין שם הבעל לוקה ונותן מאה סלע, אמר ליה רבי יוסי בר' בון, אין דלא תניתה פליגא, אלא במוציא שם רע פליגין, ר' מאיר אומר לוקה ונותן מאה סלע בשלשה והעדים נסקלין בשלשה ועשרים, ורבנין אמרין מקום שהעדים נסקלין שם הבעל לוקה ונותן מאה סלע, אבל בנערה מאורסה כל עמא מודו מקום שנסקלת שם מפסדת כתובתה, ואתיא רבי מנא כרבי זעירא, ודרכי יוסי בר' בון כרבי אבהו. לעולם אין הבעל לוקה ולא נותן מאה סלע עד שיסקלו העדים, קנס אימתי הוא מתחייב? רבי יונה אמר בסוף, רבי יוסה אומר משעה ראשונה,

שר"מ וחכמים נחלקים בדבר שלא כתוב במשנה, אלא במוציא שם רע פליגין, שר' מאיר אומר שלוקה ונותן מאה סלע בשלשה והעדים נסקלין בשלשה ועשרים, כיון שזה נחשב לשני דינים שונים, ורבנין אמרין שבמקום שהעדים נסקלין שם הבעל לוקה ונותן מאה סלע, כיון שהכל נחשב לדין אחד, אבל בנערה מאורסה שהבעל טוען שהוא מצא פתח פתוח, בזה כל עמא מודו שבמקום שנסקלת (היינו בבית דין של כ"ג) שם היא מפסדת את כתובתה, כיון שזה דין אחד, וא"כ אומרת הגמ' שאתיא דברי רבי מנא כרבי זעירא, ודברי רבי יוסי בר' בון כרבי אבהו.

אומרת הברייתא שלעולם אין הבעל לוקה ולא נותן מאה סלע אלא עד שיסקלו העדים, ומבארת הגמ' קנס מאימתי הוא מתחייב? רבי יונה אמר רק בסוף היינו רק לאחר שיסקלו את העדים, אבל רבי יוסה אומר משעה ראשונה, דהיינו שאפי' אם לא

בו דיני נפשות, ורבי מנא אמר שבנערה מאורסה שהבעל טוען שהוא מצא פתח פתוח פליגין, שרבי מאיר אומר שמפסדת כתובתה על פי בית דין של שלשה, ואם באו עדים שהיא זינתה, היא נסקלת על פי בית דין של שלשה ועשרים, וחכמים אומרים שבמקום שנסקלת היינו בבית דין של כ"ג, שם היא מפסדת כתובתה, כיון שחוששים שייצא הקול מחמת התביעה על הכתובה, ואז יבואו עדים שראו אותה שזינתה ויצטרכו לדון אותה לסקילה בבית דין של כ"ג, ויהיה לעז על הב"ד הראשון שיאמרו שהחליפו אותם מחמת שהם אינם ראויים לדון, אבל במוציא שם רע, שהאבא הביא עדים להזים את עדי הבעל, בזה כל עמא מודו שאין מקום שהעדים נסקלין שם הבעל לוקה ונותן מאה סלע, כיון שזה שני דינים שונים, ולכך האבא יכול לתבוע את הבעל בשלשה, למרות שאת העדים המוזמים דנים בכ"ג, אמר ליה רבי יוסי בר' בון, אין א"כ יוצא שבדבר דלא תניתה – פליגא,

מסכת פרק ד [ה"ד - דף כז] כתובות

מתיב רבי יוסי לרבי יונה על דעתך דתימר בסוף, לוקה ונותן מאה סלע בשלשה, ועדים נסקלין בעשרים ושלשה? א"ר מנא אפי' על רבי יוסי הכי אתיאי מקשייה, כמאן דמר עדים זוממין צריכין התרייה, ולא התרה בהן לוקה ונותן מאה סלע בשלשה, והעדים נסקלין בשלשה ועשרים, אמר רבי אבמרי מאן דמר דו כן.

היתה הורתה שלא בקדושה וכו': אמר רבי יוסי בר' חנינה המוציא שם רע על היתומה פטור, אמר רבי בא בר ממל מחלוקת, בר' יוסי הגלילי, ברם בר' עקיבה יש לה קנס וקנסה של עצמה, אמר רבי יוסי מתניתא אמרה כן אין לה פתח בית אב ולא מאה סלע, ולא כיתומה היא. ר' אימי ורבי

היתה הורתה שלא בקדושה וכו': אמר רבי יוסי בר' חנינה המוציא שם רע על היתומה פטור ממאה סלע, היות וכתוב "וְנָתַנּוּ לְאָבִי הַנֶּעֱרָה" פרט לזו שאין לה אב, אמר רבי בא בר ממל שזה תלוי במחלוקת של ר' יוסי הגלילי ור"ע, שנחלקו לענין נערה שהתקדשה והתגרשה, וזה רק בר' יוסי הגלילי שאומר שנערה שהתגרשה לא מקבלת את הקנס, כיון שכתוב "אֲשֶׁר לֹא אֶרְשָׁה", ברם אבל בר' עקיבה שאומר שיש לה קנס וקנסה של עצמה, כיון שכוונת הפסוק שאם היא לא התארסה, הקנס לאביה, אבל אם היא התארסה והתגרשה, הקנס לעצמה, וא"כ גם כאן אם אין לה אב, הקנס לעצמה, אמר רבי יוסי שמתניתא אמרה כן שיש קנס ליתומה, שהרי שנינו שאם היתה הורתה שלא בקדושה וליתתה בקדושה, אין לה פתח בית אב ולא מאה סלע, וא"כ משמע שאין לה קנס רק מפני שההריון שלה היה שלא בקדושה, אבל לולי זה היה לה קנס, והרי וכי אותה גיורת לא כיתומה היא, שהרי היא לא מתייחסת אחרי אביה, וא"כ מוכח שליתומה רגילה יש קנס. ר' אימי ורבי

יסקלו את העדים, אלא שהם הזמנו, כבר הבעל משלם את הקנס, שואלת הגמ' מתיב רבי יוסי לרבי יונה על דעתך דתימר (לשיטתך שאתה אומר) שהבעל מתחייב רק בסוף, א"כ איך תסביר את מה ששנינו שהבעל לוקה ונותן מאה סלע בשלשה, והעדים נסקלין בעשרים ושלשה, ומדוע לא ידונו את הבעל בכ"ג? א"ר מנא שאפי' על רבי יוסי שאומר שהבעל מתחייב כבר בתחילה, הכי אתיאי מקשייה יש להקשות מדוע לשיטת חכמים דנים את המוציא שם רע רק בכ"ג, והרי כמאן דאמר שעדים זוממין צריכין התרייה, ואם לא התרה בהן אז צריך להיות שהבעל לוקה ונותן מאה סלע בשלשה, היות והזימו את העדים, א"כ ודאי שהבעל הוציא סתם שם רע, והעדים נסקלין בשלשה ועשרים אם התרו בהם, אמר רבי אבמרי מאן דמר מי אמר דו כן שזה כך, דהיינו מי אמר שאם לא התרו בעדים, שהבעל ישלם את הקנס, והרי שנינו בברייתא שהבעל לא משלם את הקנס אלא עד שהעדים יסקלו, וא"כ אם לא התרו בעדים, אולי באמת הבעל לא משלם את הקנס.

מסכת פרק ד [ה"ד - דף כז] כתובות קיט

יהושע בן לוי תריהון אמרין המוציא שם רע על הקטנה פטור, אמר רבי הושעיה ויאות, אילו גדולה שלא התרו בה, שמא כלום היא, וקטנה שהתרו בה כגדולה שלא התרו בה.

רבי זעירא רב המנונא בשם רב אדא בר אחוה לעולם אינה מקדמת לבית הסקילה, עד שתהא נערה בשעת הוצאה, מאי טעמא [דברים כב] והוציאו את הנער אל פתח בית אביה, והא תני רבי חייה זינת עודה בבית אביה ומשבגרה הוציא עליה שם רע, הוא אינו לוקה ואינו נותן מאה סלע, אלא או היא או זוממיה מקדימין לבית הסקילה? מתניתא פליגא על רב אדא בר אחוה, מי שנגמר דינו וברח, ואחר כך הקיף זקן התחתון? תמן את יכיל מימר והוציאו את הנער שזינת?

שאם הבעל הוציא עליה שם שהיא זינתה ועודה בבית אביה היינו בזמן שהיא היתה מאורסת, ומשבגרה הוציא עליה שם רע, הוא אינו לוקה ואינו נותן מאה סלע, כיון שהדין של הוצאת שם רע נאמר רק על נערה, אלא או היא אם היא זינתה או זוממיה אם הם הוזמו מקדימין לבית הסקילה, וא"כ מוכח שהיות והיא זינתה כשהיתה נערה, הגם שבעת היא כבר בוגרת, מענישים אותה בסקילה, ודלא כר' אדא בר אחוה, ועוד שואלת הגמ' שלכאו' מתניתא פליגא על רב אדא בר אחוה, שהרי שנינו מי שנגמר דינו שהוא בן סורר ומורה וברח, ואחר כך הקיף זקן התחתון חייב סקילה, הגם שעבר כבר הזמן שיכולים לדונו כבן סורר ומורה, והטעם שכיון שנגמר דינו הרי הוא כגברא קטילא, וא"כ צריך להיות גם כאן שהיות ונגמר דינה כשהיא היתה נערה, שיענישו אותה בסקילה הגם שהיא התבגרה, ודלא כר' אחא בר אחוה? מתרצת הגמ' שיש הבדל, תמן לענין נערה המאורסה וכי את יכיל מימר והוציאו את הנער שזינתה כשהיתה

יהושע בן לוי תריהון אמרין (שניהם אמרו) שהמוציא שם רע על הקטנה פטור ממלקות וקנס, אמר רבי הושעיה ויאות שזה נכון, שהרי אילו המאורסת שזינתה היתה גדולה שלא התרו בה, שמא כלום היא וכי יענישו אותה? ודאי שלא, והרי קטנה שהתרו בה הרי היא כגדולה שלא התרו בה, וכיון שלא יהרגו את המאורסת אילו זה היה נכון שהיא זינתה, לכך לא מענישים את הבעל על הוצאת לשון הרע, כיון שכל הפרשה נאמרה רק כשיש עונש מיתה לאשה אילו היא זינתה.

רבי זעירא בשם רב המנונא בשם רב אדא בר אחוה אומר שלעולם נערה המאורסה שזינתה אינה מקדמת לבית הסקילה, אלא עד שתהא נערה בשעת ההוצאה להורג, אבל אם היא כבר התבגרה, היא נהרגת בחנק ככל אשת איש שזינתה, מאי טעמא ומהיכן יודעים את זה? כיון שכתוב והוציאו את הנער אל פתח בית אביה וסקילה, וא"כ משמע שהיא צריכה להיות 'נערה' בשעת הסקילה, שואלת הגמ' והא תני רבי חייה,

מסכת פרק ד [ה"ד - דף כח] כתובות

אית לך מימר הכא והוציאו אותו את הבן.

תני נערה מאורסה שזינת סוקלין אותה על פתח בית אביה, אין לה פתח בית אביה, סוקלין אותה במקום שזינת, אם היתה עיר של גוים, סוקלין אותה על פתח ב"ד. והעובד ע"ז סוקלין אותו במקום שעבד, ואם היתה עיר של גוים, סוקלין אותו על פתח ב"ד. והתני רבי חייה [ויקרא כד] הוציא את המקלל אל מחוץ למחנה - מלמד שבית דין מבפנים ובית הסקילה מבחוץ? אמר רבי יוסי שנייא היא, הוא שער שקילקל בו, הוא שער שנמצא בו, הוא שער שנידון בו, הוא שער שנסקל בו. [דברים כב] **פי עֲשֶׂתָּה נִבְלָה בְּיִשְׂרָאֵל**, נבלה זו כל ישראל שבא, [דברים כב] **לִזְנוֹת בֵּית אָבִיהָ**, יבואו גידולים רעים שגדלו, יתנבלו הן וגידולין.

דין מבפנים בתוך העיר ובית הסקילה מבחוץ, וא"כ איך הברייתא אומרת שסוקלים על פתח ב"ד? מתרצת הגמ' **אמר רבי יוסי** שלעניין עובד ע"ז או נערה המאורסה **שנייא היא** זה שונה, כיון שלעניין נערה שזינתה מקום הסקילה **הוא בשער** העיר **שקילקלה בו**, ומקום הסקילה של עובד ע"ז **הוא בשער** העיר **שנמצא בו**, וכיון שבעיר שרובה גויים לא יכולים לסקול על שער העיר, לכך **הוא השער** (הבית דין) **שנידון בו** – **הוא שער שנסקל בו**. כתוב בפסוק וסקלוה אנשי עירך באבנים ומתה **פי עֲשֶׂתָּה נִבְלָה בְּיִשְׂרָאֵל**, ומבאר הגמ' מדוע אנשי העיר צריכים לסקול אותה, וכן מדוע כתוב **פי עֲשֶׂתָּה נִבְלָה בְּיִשְׂרָאֵל**, ולא כתוב רק **פי עֲשֶׂתָּה נִבְלָה?** אלא **הנבלה** והחרפה הזו היא של כל ישראל שגרים בעיר שהזונה הזו באה, ולכך כל אנשי עירך יסקלוה באבנים, כיון שהיא ביזתה את כל בני העיר, וסוקלים אותה על פתח בית אביה, כדי לזנוות ולבייש את בית אביה, דהיינו יבואו גידולים רעים שאביה ואמה גדלו, ויתנבלו ויתביישו הן (אביה ואמה) וגידולין והנערה שזינתה.

נערה (בזמן שהיא כבר בגרה)?! והרי כתוב והוציאו את הנערה, שמשמע שבשעת הוצאתה לסקילה היא עדיין נערה, ולכך אנחנו אומרים פרט לבוגרת, אבל וכי **אית לך מימר הכא וכי נאמר** לעניין בן סורר ומורה והוציאו אותו את הבן שמשמע פרט לזה שהגדיל כבר? והרי לא נאמר אלא "והוציאו אתו" היינו את החייב, והיות וכבר נגמר דינו לפני שהקיף זקן התחתון, לכך הוא נסקל.

תני, נערה מאורסה שזינתה סוקלין אותה על פתח בית אביה, ואם אין לה פתח בית אביה, שאין לאביה בית, א"כ סוקלין אותה בפתח המקום (העיר) שזינתה, ואם היתה עיר של גוים, א"כ סוקלין אותה על פתח ב"ד, כיון שכתוב לעניין עובד ע"ז "והוצאת את האיש ההוא אל שַׁעֲרֶיךָ", ועיר של גוים אינה נחשבת 'שַׁעֲרֶיךָ', ולומדים את הדין של נערה המאורסה מהדין של ע"ז. וכן **העובד ע"ז סוקלין אותו בפתח המקום** (העיר) **שעבד**, ואם היתה עיר של גוים, סוקלין אותו על פתח ב"ד כדלעיל, שואלת הגמ' והתני רבי חייה שהייתה וכתוב הוציא את המקלל אל מחוץ למחנה – מלמד שבית

הלכה ו

מתני' האב זכאי בבתו בקדושיה - בכסף ובשטר וביאה. זכאי במציאתה, ובמעשה ידיה, ובהפר נדריה, ומקבל גיטה, ואינו אוכל פירות בחייה. ניסית, יתר עליו הבעל שהוא אוכל פירות בחייה, וחייב במזונותיה ובפרקונה ובקבורתה, רבי יהודה אומר אפילו עני שבישראל, לא יפחות לה משני חלילים ומקוננת.

גמ' האב זכאי בבתו בקדושיה וכו': נחא בכסף ובשטר האב זכאי, בביאה? תיפתר שאמר לו לְכַשְׁתְּקָנָה לִי בְּתָךְ בביאה, יהיה לך כסף זה. זכאי במציאתה: רבי זכאי דאלכסנדריא מישאל שאל, מציאה שנפלה לה מחמת

הלכה ו

מתני' האב זכאי בבתו בקדושיה והאב זוכה בקידושין של בתו, בין אם היא התקדשה ע"י כסף שזה שייך לו, ובין אם היא התקדשה ע"י שטר האב מקבל את זה, ובביאה הגמ' תבאר מה הכוונה. וכן האב זכאי במציאתה כדי שהאב לא ישנא את בתו, שהוא זן ומפרנס אותה, ומה שהיא מוצאת זה שלה, וכן האב זכאי בתשלום על מעשה ידיה, ובהפר נדריה שאם בתו נדרה נדר, האב יכול להפר את נדרה, והאב מקבל את גיטה, אבל ואינו אוכל פירות מהנכסים של בתו בחייה, כגון שהאמא של בתו מתה ואח"כ אבי אמא (הסבא) מת, שבתו יורשת את אבי אמא (הבעל לא יורש את אשתו בנכסים שבאים לה לאחר מותה). ואם הבת ניסית, א"כ יתר עליו הבעל לבעל יש יותר זכויות באשתו מאשר לאב בבתו, שהוא הבעל אוכל פירות מהקרקע של אשתו בחייה,

והבעל חייב במזונותיה ובפרקונה שאם לקחו אותה בשבי, הבעל חייב לפדותה, ובקבורתה, רבי יהודה אומר שאפילו אם הבעל הוא עני שבישראל, לא יפחות לה משני חלילים ומקוננת שיהיו בשעת הלוייה, כדי להרבות את הבכי (בימיהם היו מחללים בחלילים שירים עצובים בשעת ההספד והלוייה).

גמ' האב זכאי בבתו בקדושיה וכו': שואלת הגמ' נחא זה מובן מה שהמשנה אומרת שבכסף ובשטר האב זכאי, אבל מה הכוונה שהאב זכאי בביאה? מתרצת הגמ' תיפתר תעמיד שהחתן אמר לו לאביה לְכַשְׁתְּקָנָה לִי את בְּתָךְ בביאה, אז יהיה לך תזכה בכסף הזה.

זכאי במציאתה: שואלת הגמ' רבי זכאי דאלכסנדריא (שבא מאלכסנדריה) מישאל שאל, מה הדין לעניין מציאה שנפלה לה מחמת השדה, כגון שנכנס צבי

מסכת פרק ד [ה"ו - דף כח] כתובות

קכב

שדה, מה את עבד לה, כמציאה או כאכילת פירות, אין תעבדינה כמציאה שלו, אין תעבדינה כאכילת פירות שלה.

נישאת יתר עליו הבעל שאוכל פירות בחייה: תקנה תיקנו שיהא מפקח על ניכסי אשתו ואוכל, ואומר אף באב כן? בלא כך האב מפקח על ניכסי בתו.

חייב במזונותיה ובפרקונה: תני הבעל שאמר אי איפשי לא לוכל ולא לפקח אין שומעין לו, האב שאמר אני אוכל ומפקח שומעין לו.

ובקבורתה: תני לא רצה הבעל לקבורה, האב קבורה ומוציא ממנו בדין, אמר רבי חגיי לא אמרו אלא האב הא אחר אינו גובה, ר' יוסי אומר בין אב ובין אחר גובה, ותייאן אילין פלוגתא כהלין פלוגתא, דתנינן תמן מי שהלך

לאכול את פירות השדה של אשתו, ולא לפקח על נכסי אשתו להשביחם, אין שומעין לו, כיון שהבעל מחויב להשביח את נכסי אשתו, אבל האב שאמר אני אוכל ומפקח אני אשביח את השדה של בתי רק אם אני יאכל את הפירות, שומעין לו כיון שהוא התנה מהתחלה, לכך האב יאכל את הפירות של נכסי בתו.

ובקבורתה: תני שאם לא רצה הבעל לקבורה, אז האב קבורה ומוציא ממנו מהבעל את הוצאות הקבורה בבית דין, אמר רבי חגיי שלא אמרו שחוזרים וגובים את הוצאות הקבורה מהבעל, אלא רק אם האב הוא זה שקבר את בתו, אבל הא אחר אינו גובה, כיון שאנחנו תולים שהוא קבר אותה למצווה בעלמא, אבל ר' יוסי אומר שביין אם האב קבר את בתו ובין אם אחר קבר את האשה הזו, הקובר חוזר וגובה מהבעל את הוצאות הקבורה, ואומרת הגמ' ותייאן והולכת אילין פלוגתא המחלוקת הזו כהלין פלוגתא כאותו מחלוקת לעניין הזן את האשה, דתנינן תמן לקמן, מי שהלך

לשדה של הבת, מה את עבד לה איך אנחנו מתייחסים לזה, האם זה כמציאה או כאכילת פירות, אין תעבדינה כמציאה אם נתייחס לזה כמציאה, א"כ זה יהיה שלו של האבא, אבל אין תעבדינה כאכילת פירות אבל אם נתייחס לזה כמו רווח שהשדה הרויחה, א"כ זה יהיה שלה (והגמ' לא פושטת את הספק).

נישאת יתר עליו הבעל שאוכל פירות בחייה: מבארת הגמ' מדוע הבעל אוכל את הפירות של השדה של אשתו, כיון שתקנה תיקנו כדי שהבעל יהא מפקח על ניכסי אשתו להשביח אותם, ולכך הוא אוכל את הפירות, שואלת הגמ' א"כ ואומר (נאמר) אף באב כן שהאבא יאכל את הפירות כדי שישיב את נכסי בתו? מתרצת הגמ' שבלא כך גם לולי אכילת הפירות, האב מפקח על ניכסי בתו, כיון שהוא אוהב אותה, ולכך בין כה הוא ישיב את נכסי בתו, ולכך לא תיקנו שהאב יאכל את פירות השדה.

חייב במזונותיה ובפרקונה: תני, הבעל שאמר אי איפשי לא לוכל אני לא מעוניין

מסכת פרק ד [ה"ז - דף כח] כתובות קכג

למדינת הים ועמד אחד ופירנס אשתו, חנן אומר איבד את מעותיו, אמר רבי חגי לא אמרו אלא אחר, הא האב גובה, ר' יוסי אומר בין האב בין אחר אינו גובה, על דעתיה דרבי חגי בין לקבורה בין למוזני האב גובה אחר אינו גובה, על דעתיה דרבי יוסי לקבורה בין אב בין אחר גובה - שלא עלת על דעת שתהא אשתו מושלכת לכלבים.

רבי יהודה אומר וכו': תני, כל מקום שנהגו להספיד - מספידין.

הלכה ז

מתני' לעולם היא ברשות האב עד שתיכנס לרשות הבעל לנישואין. מסר האב לשלוחי הבעל, הרי היא ברשות הבעל, הלך האב עם שלוחי הבעל, או הלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל, הרי היא ברשות האב. מסרו שלוחי האב לשלוחי הבעל, הרי היא ברשות הבעל.

שלא עלתה על דעתו של הבעל שתהא אשתו מושלכת לכלבים, ולכך בעצם הוא הסכים שיקברו אותה על חשבוננו, אבל לעניין המזונות, הבעל חשב שהיא תתפרנס מעצמה (ממעשי ידיה), ולכך הבעל לא התכוין לשלם למי שיפרנס את אשתו.

רבי יהודה אומר וכו': תני, כל מקום שנהגו להספיד - מספידין, והבעל צריך לשלם את שכר הספד.

הלכה ז

מתני' לעולם היא (הבת) ברשות האב עד שתיכנס לרשות הבעל לנישואין. ואם מסר האב את בתו לשלוחי הבעל, א"כ הרי היא ברשות הבעל, או אם הלך האב עם שלוחי הבעל, או שהלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל, א"כ הרי היא ברשות האב. ואם מסרו שלוחי האב את הבת לשלוחי הבעל, א"כ הרי היא ברשות הבעל.

למדינת הים ועמד אחד ופירנס את אשתו, חנן אומר שאותו אחד איבד את מעותיו, והוא לא יכול לתבוע את תשלום המזונות מהבעל לאחר שיחזור מחו"ל (אא"כ הוא התנה מראש שזה ניתן כהלואה). ואמר רבי חגי שלא אמרו שהמפרנס הפסיד את כספו אלא אם אחר פירנס את האשה הזו, כיון שיתכן שהוא פירנס את האשה הזו לשם מצווה, אבל האם האב פירנס את בתו, הוא חוזר וגובה מבעלה את תשלום המזונות, כיון שהאב זן את ביתו כדי שלא תמות ברעב, ור' יוסי אומר שבין אם האב פירנס את בתו, ובין אם אחר פירנס את האשה הזו, אינו חוזר וגובה את תשלום המזונות מבעלה, וא"כ אומרת הגמ' שעל דעתיה דרבי חגי, המוציא הוצאות בין לקבורה בין למוזני, האב חוזר וגובה מבעלה ואחר אינו גובה, ועל דעתיה דרבי יוסי, המוציא הוצאות בעבור האשה, אז אם זה לקבורה בין אם האב הוציא ובין אם אחר הוציא, המוציא חוזר וגובה מהבעל, כיון

גמ' עד שתיכנס לרשות הבעל לנישואין: לא סוף דבר לחופה, אלא לבית שיש לו חופה, כעין דא אמנותא - טרקילין וקיטון, חופה בקיטון, נכנסה לטריקלין. **מסר** האב לשלוחי הבעל וכו': להדא מילא? רבי לעזר אמר ליורשה, רבי שמעון בן לקיש אמר להפר נדריה, אמר רבי זעירא אף על גב דר' שמעון בן לקיש אמר להפר נדריה, מודה שאינו מיפר לה עד שתיכנס לחופה, אמר רבי הונה מתניתא מסייע לרבי שמעון בן לקיש, לזנות 'בית אביה', פרט שמסרו שלוחי האב לשלוחי הבעל שלא תהא בסקילה, אלא בחנק.

הלכה ח

מתני' האב אינו חייב במזונות בתו, זו מדרש דרש רבי אלעזר בן עזריה בכרם

בן לקיש, שהרי שנינו בברייתא שהיות וכתוב בנערה המאורסה שזינתה, לזנות 'בית אביה', מכאן שרק אם היא זינתה כשהיתה ברשות אביה היא נסקלת, פרט שמסרו שלוחי האב לשלוחי הבעל שלא תהא בסקילה, אלא בחנק כאשר איש רגילה שזינתה, וא"כ מוכח מהברייתא שכאשר מסרו את הבת לשלוחי הבעל היא לא נחשבת שהיא בבית אביה, ולכך האב לא יכול להפר את נדריה לאחר שהיא נמסרה לשלוחי הבעל, שהרי בנדרים ג"כ כתוב ואשה פי תדיר נדר 'בבית אביה'.

הלכה ח

מתני' האב אינו חייב במזונות בתו, הגם שלאחר מותו הבנות ניזונות מנכסי האב, וזו מדרש דרש רבי אלעזר בן עזריה בכרם ביבנה כשהסנהדרין היו ביבנה (דהיינו בזמן בית המקדש שהיו לומדים לפני הסנהדרין, חכמי הסנהדרין היו יושבים בכחצי עיגול, וכן התלמידים היו יושבים לפנייהם

גמ' עד שתיכנס לרשות הבעל לנישואין: אומרת הגמ' לא סוף דבר שלא רק אם הבעל הכניסה לחופה, היא ברשותו, אלא אפי' אם הבעל הכניסה לבית שיש לו לבית חופה, כעין דא אמנותא (בדרך הרגילות) שיש בבית טרקילין (חדר גדול) וקיטון (חדר קטן) והחופה נמצאת בקיטון, אז מיד שהיא נכנסה לטריקלין כבר היא ברשות הבעל, כיון שהיא נכנסה לבית שיש בו חופה.

מסר האב לשלוחי הבעל וכו': שואלת הגמ' להדא מילא לאיזה עניין היא ברשות הבעל? רבי לעזר אמר ליורשה שאם היא תמות בעלה יורש אותה, ורבי שמעון בן לקיש אמר להפר נדריה, אמר רבי זעירא אף על גב דר' שמעון בן לקיש אמר שהיא ברשות הבעל להפר נדריה, אבל זה רק לעניין שהאב כבר לא יכול להפר את נדרי בתו, אבל רשב"ל מודה שהבעל אינו מיפר לה את נדריה עד שתיכנס לחופה, אמר רבי הונה שמתניתא מסייע לרבי שמעון

מסכת פרק ד [ה"ח - דף כח] כתובות קכה

ביבנה הבנים יירשו והבנות ייזונו - מה הבנים אינן יורשין אלא לאחר מיתת אביהן, אף הבנות אינן ניוזנות אלא לאחר מיתת אביהן.

גמ' תני מצוה לזון את הבנות אין צריך לומר את הבנים, ר' יוחנן בן ברוקה אומר חייב לזון את הבנות, אית תנאי תני הבנים עיקר, ואית תנאי תני הבנות עיקר, מאן דמר הבנים עיקר - לתלמוד תורה, מאן דמר הבנות עיקר - שלא יצאו לתרבות רעה. רבי שמעון בן לקיש בשם רבי יהודה בן חנניה, נמנו באושא שיהא אדם זון את בניו קטנים, אמר ר' יוחנן יודעין אנו מי היה במיניין. עוקבא אתא לגבי רבי יוחנן, אמר ליה, עוקבא! זון בניך, אמר ליה מנן מרי? אמר ליה, עוקבא רשיעא! זון בניך. אמר רבי עולא מתניתא אמרה כן שיהא אדם זון את בניו קטנים, דתנינן

רעה (לזנות) כדי להרויח את מזונן. ואומרת הגמ' שרבי שמעון בן לקיש אמר בשם רבי יהודה בן חנניה, שהסנהדרין נמנו על הדין הזה באושא, ואמרו שיהא אדם זון את בניו קטנים, אמר ר' יוחנן שיודעין אנו מי היה שם במיניין, ולא היו שם חכמים מוסמכים, ולכך אין ההלכה כמותם, אלא האדם לא חייב לזון את בניו הקטנים, אלא רק אומרים לו לזון אותם, ומעשה היה בעוקבא שאתא לגבי רבי יוחנן והוא לא רצה לזון את בניו, ור' יוחנן אמר ליה, עוקבא! זון את בניך, ועוקבא אמר ליה לר' יוחנן מנן מרי מהיכן אדוני יודע שאני חייב לזון את בניך? (ובאמת הוא לא חייב לזון את בניו, אבל ר' יוחנן) אמר ליה, עוקבא רשיעא! זון את בניך, דהיינו גוערים במי שאינו זון את בניו, אבל לא יכולים לחייב אותם, כיון שאין ההלכה כתקנת אושא שחייבו את האב לזון את בניו. אבל אמר רבי עולא שמתניתא אמרה כן שיהא אדם זון את בניו הקטנים, דתנינן

בכחצי עיגול, אבל מזמן שבאו ליבנה, הנהיגו שהתלמידים יישבו בשורות ישרות ככרם, ולכך זה נקרא 'כרם ביבנה', שהרי חכמים אמרו שהבנים יירשו את כתובת אימם (כדלקמן הלכה יא) והבנות ייזונו מנכסי אביהן, וא"כ מה הבנים אינן יורשין את כתובת אימם אלא לאחר מיתת אביהן, אף הבנות אינן ניוזנות מנכסי האב אלא לאחר מיתת אביהן, אבל כשהאב חי, הוא אינו חייב במזונות ביתו.

גמ' תני, מצוה על האב לזון את הבנות ואין צריך לומר את הבנים, ר' יוחנן בן ברוקה אומר שהאב חייב לזון את הבנות, ואית תנאי תני יש ששנו שהבנים עיקר וא"כ ודאי שהאב חייב לזון את הבנים, ואית תנאי תני יש ששנו שהבנות עיקר וא"כ האב אינו חייב לזון את הבנים, ומבאר הגמ' מאן דאמר שהבנים עיקר כיון שהם צריכים להיות פנויים לתלמוד תורה, ומאן דאמר שהבנות עיקר, חייבו לזון רק את הבנות, כדי שהבנות לא יצאו לתרבות

מסכת פרק ד [ה"ח - דף כט] כתובות

קבו

תמן אם היתה מניקה, פוחתין לה ממעשה ידיה ומוסיפין לה על מזונותיה. **רבי שמעון בן לקיש בשם רבי יודה בר חנניה**, נמנו באושא בכותב נכסיו לבניו, הוא ואשתו ניזונין מהן. בניו קטנים מה? **רבי אבהו בשם רבי יוסי בר' חנניה**, ואית דאמרי לה בשם רבי יודה בן חנניה, הוא ואשתו ובניו קטנים ניזונין מהן. אלמנתו מהו? אמר רבי זעירא אתתבת ולא אפרשת, אמר רבי בא בר ממל אתתבת ואפרשת, אמר ר' בא נראין דברים אם היתה אוכלת בחיי בעלה אוכלת, ואם לאו אינה אוכלת. לא אמר אלא כותב - הא מוכר לא. כתב לבניו ומכר לאחרים מה הן? מסתברא איתא, אמר רבי חנניה אנא לית מיתת ליה.

אבל אמר רבי בא בר ממל שאתתבת ואפרשת ונפסקה ההלכה שהיא תהיה ניזונת מהנכסים האלו. אמר ר' בא שנראין הדברים שאם אשתו היתה אוכלת בחיי בעלה מנכסיו, א"כ גם לאחר מותו היא אוכלת מהנכסים האלו, אבל ואם לאו אלא היא היתה ניזונת מבעלה, א"כ היא (האלמנה) אינה אוכלת מהנכסים האלו. ואומרת הגמ' שכל מה שאמרנו שהאב ניזון מהנכסים שהוא נתן לבנו, לא אמרו אלא בכותב לבנו את נכסיו במתנה, אבל הא מוכר לבניו את נכסיו, בזה לא אמרו שיהא האב זכאי לאכול מנכסי הבן, כיון שזה שייך לבנו לגמרי (ואותו הבן מצווה לזון את אביו כשאר הבנים המצווים לזון את אביהם). שואלת הגמ' מה הדין אם האב כתב ונתן לבניו חלק מנכסיו, ואח"כ הוא מכר את שאר הנכסים לאחרים, מה הן האם גם כאן האב ניזון מהנכסים שנתן לבנו, או שהיותו ובזמן נתנית הנכסים לבניו היה לו ממה להתפרנס, א"כ זה היה מתנה גמורה והאב לא זכאי בנכסים האלו כלל? ואומרת הגמ' שמסתברא מסתבר לומר שאיתא שהאב זכאי בנכסים האלו, אבל אמר רבי חנניה שאנא לית מיתת ליה שאני לא

תמן (לקמן, את השיעור שהאשה צריכה לעשות לפרנסת הבית, והשיעור שהבעל חייב במזונות אשתו) שאם אשתו היתה מניקה, א"כ פוחתין לה ממעשה ידיה ומוסיפין לה על מזונותיה, כדי שיהיה לה להניק את בנה, וא"כ מוכח שהאב חייב לזון את בניו, כיון שאם האב אינו חייב לזון את בניו, א"כ מדוע הבעל צריך לדאוג שיהיה חלב לבנו הקטן. והיות והבאנו תקנה אחת מתקנות אושא, לכך מביאה הגמ' עוד כמה תקנות שתיקנו באושא. **רבי שמעון בן לקיש אמר בשם רבי יודה בר חנניה שנמנו באושא בכותב ונותן את נכסיו לבניו בעודו בחיים**, ואח"כ אין לו ממה להתפרנס, שהוא ואשתו ניזונין מהן, הגם שהוא כבר נתן את נכסיו לבניו, שואלת הגמ' בניו הקטנים מה הן האם הם ג"כ ניזונים מהנכסים האלו? **רבי אבהו בשם רבי יוסי בר' חנניה אמר, ואית דאמרי לה ויש שאמרו את זה בשם רבי יודה בן חנניה, שהוא ואשתו ובניו קטנים ניזונין מהן**. שואלת הגמ' אלמנתו לאחר מותו מהו שתהיה ניזונת מהנכסים האלו? אמר רבי זעירא שאתתבת שהחכמים ישבו על השאלה הזו ולא אפרשת ולא נפסק ההלכה,

מסכת פרק ד [ה"ח - דף כט] כתובות קכז

אתא רבי מנא לא מסתברא אנגריין ליה שמשא, ומסבין ליה איתא, כְּמָה דו דהיא שמשא.

בני בנים מה הן? רבי מנא אמר בני בנים הרי הן כבנים, ר' יוסי אמר אין בני בנים כבנים, ר' שמואל בריה דר' יוסי בר' בון ורבי מתניה הוון יתבין, סברין מימר הוא בני בנים שכאן הוא בני בנים של הלן, אמר לון רבי יוסי בר' בון בני בנים קפצה עליהן ירושה של תורה.

ר' שמעון בן לקיש בשם רבי יודה בר חנינה, נמנו באושא במקפיד את הזקן והכהו, יינתן לו בשתו מְשָלָם. מעשה באחד שהקפיד את הזקן והכהו, ונתן לו בשתו מְשָלָם, אמרין רבי יודה בן חנינה הוה. רבי שמעון בן לקיש בשם ר' יודה בן חנינה נמנו באושא שיהא אדם מפריש חומש מנכסיו למצות,

רבי יוסי בר' בון שלא יכולים להוכיח מהדין של ירושה, כיון שבני בנים קפצה עליהן ירושה של תורה, ולא יכולים ללמוד תקנת חכמים מדין תורה.

ר' שמעון בן לקיש אמר בשם רבי יודה בר חנינה, שנמנו באושא במקפיד (מקניט) את הזקן והכהו בְּלִשְׁוֹנוֹ (על שם הכתוב "לכו ונכהו בְּלִשְׁוֹן") יינתן לו בשתו מְשָלָם, הגם שמן התורה המבייש את חבריו בדברים אינו חייב בשלומי בושת, אבל לעניין החכם, התקינו שישלם לו דמי בושתו – ליטרא זהב (ליטרא זה כ-400 או 470 גרם), ומעשה באחד שהקפיד את הזקן והכהו, וב"ד חייבו את אותו אחד לשלם לחכם הנפגע, ונתן לו בשתו מְשָלָם, ואומרת הגמ' שבני הישיבה אמרין שהחכם הנפגע היה רבי יודה בן חנינה הוה.

רבי שמעון בן לקיש בשם ר' יודה בן חנינה אומר שנמנו באושא שיהא אדם מפריש רק עד חומש מנכסיו למצות (לצדקה) ולא יותר, כדי שלא יַעֲנִי. שואלת

הייתי נותן לאב להתפרנס מהנכסים האלו. ואומרת הגמ' שכאשר אתא רבי מנא הוא אמר שהכותב את נכסיו לבנו, שלא רק שנותנים לו מזונות מהנכסים האלו, אלא וכי לא מסתברא לומר שאגרין ליה שמשא ששוכרים לו שְׂמֶשׂ מהנכסים האלו שישרת אותו, ומסבין ליה איתא ומחתנים את האב מהנכסים האלו, כיון שזה כְּמָה דו דהיא שמשא כיון שאשה משמשת את בעלה בְּשִׁמְשָׁה.

שואלת הגמ' בני בנים שאין להם אבא מה הן, האם הסבא צריך לזון אותם, כמו שהאבא צריך לזון את בנו או לא? רבי מנא אמר שבני בנים הרי הן כבנים, אבל ר' יוסי אמר שאין בני בנים כבנים, ואומרת הגמ' שר' שמואל בריה דר' יוסי בר' בון ורבי מתניה הוון יתבין ישבו וסברין מימר (ורצו לומר) הוא בני בנים שכאן הוא בני בנים של הלן (של שם), וכמו שלעניין הירושה בני בנים הרי הם כבנים, ומקבלים את הירושה, כך הסבא צריך לזון ולפרנס אותם, אבל אמר לון

מסכת פרק ד [ה"ח - דף כט] כתובות

עד איכן? ר"ג בן אינינוא ורבי אבא בר כהנא - חד אמר עד כדי תרומה ותרומת מעשר, וחרנא אמר [משלי ג] כִּבְדֹּת אֶת ה' מְהוֹנֶה וּמְרַאשִׁית כָּל תְּבוּאָתְךָ - כמראשית כל תבואתך. ר"ג בן אינינוא בעי קומי ר' מנא, מה? חומש בכל שנה ושנה, לחמש שנים הוא מפסיד כולא? א"ל בתחלה לקרן, מכאן ואילך לשכר. רב הונא אמר למצוה עד שליש, מהו - לכל המצות עד שליש, או למצוה אחת? סברין מימר לכל המצות עד שליש, אמר ר' אבון אפי' למצוה אחת, ר' חביבא בשם רבנן דתמן מהו שליש - לרמים, היאך עבידא, לקח אדם מצוה, מצא אחרת נאה הימנה, עד כמה מטריחים עליו? עד שליש. תני ר' ישמעאל [שמות טו] זֶה אֱלִי וְאֶנְהוּ, וכי אפשר לו לאדם לנוואות את בוראו? אלא אנווהו לפניו במצות, אעשה לפניו לולב

צריך להוציא עד שליש מנכסיו, שואלת הגמ' מהו? האם לכל המצות הוא יפריש עד שליש מכספו, או שלמצוה אחת הוא צריך לשלם שליש מכספו, ואם הוא צריך לקיים שתי מצוות הוא יוציא שתי שליש מנכסיו? ואומרת הגמ' שבני הישיבה סברין מימר הבינו לומר שהוא יפריש לכל המצות עד שליש, אבל אמר ר' אבון שאפי' למצוה אחת הוא צריך להוציא שליש מנכסיו, ור' חביבא אמר בשם רבנן דתמן חכמי שבבבל, מהו שר' הונא אמר שצריך להוציא שליש למצוה, היינו לרמים, ומבאר הגמ' היאך עבידא מה המעשה (מה הכוונה), שאם לקח אדם מצוה כגון ציצית, ומצא אחרת נאה הימנה, עד כמה מטריחים עליו להוסיף כדי להדר במצווה? עד שליש מהמחיר של אותה מצוה. תני ר' ישמעאל מהיכן יודעים שצריך להדר במצווה? שהרי כתוב בפסוק זֶה אֱלִי וְאֶנְהוּ, וא"כ אומר ר' ישמעאל, וכי אפשר לו לאדם לנוואות - לייפות את בוראו? אלא כוונת הפסוק הוא אנווהו שאני יתייפה לפניו במצות, דהיינו שאעשה לפניו לולב

הגמ' ועד איכן ומה הוא השיעור הפחות שהאדם חייב לתת לצדקה? ר"ג בן אינינוא ורבי אבא בר כהנא נחלקים, וחד אמר עד כדי תרומה גדולה (ששיעורו הוא בעין בינונית אחד מחמישים), ותרומת מעשר (ששיעורו אחד ממאה מהפירות) ביחד, וא"כ שלא יפחות משלשה אחוים, וחרנא אמר שכיון שכתוב בפסוק כִּבְדֹּת אֶת ה' מְהוֹנֶה וּמְרַאשִׁית כָּל תְּבוּאָתְךָ, דהיינו הפסוק מקיש את חיוב הצדקה לתרומה גדולה, ומכאן שצריך להפריש צדקה, בשיעור של כמראשית כל תבואתך בשיעור של תרומה גדולה, שעין בינונית הוא אחד מחמישים, דהיינו שני אחוז. שואלת הגמ' ר"ג בן אינינוא בעי קומי ר' מנא, מה? האם הוא מפריש חומש מנכסיו בכל שנה ושנה, וא"כ לחמש שנים הוא מפסיד את כולא הוא יאבד את כל כספו, א"ל ר' מנא שבתחלה לקרן הוא מפריש חמישית מהקרן, ומכאן ואילך לשכר הוא מפריש חמישית רק מהרווח. רב הונא אמר שאומנם לעניין הצדקה התקינו שיתן רק עד חומש, אבל למצוה לקנות איזה דבר מצוה, הוא

מסכת פרק ד [ה"ח - דף כט] כתובות קכט

נאה, סוכה נאה, שופר נאה, ציצית נאין, תפילין נאין. אבא שאול אומר אַדְמָה לוֹ מַה הוּא רַחוּם וְחֲנוּן, אַף אֶת תְּהֵא רַחוּם וְחֲנוּן.

תני מעשה ברבי ישבב שעמד וחילק את כל נכסיו לעניים, שלח לו ר"ג והלא אמרו חומש מנכסיו למצות. ור"ג לא קודם לאושא היה? ר' יוסי בר' בון בשם ר' לוי כך היתה הלכה בידם ושכחות, ועמדו השניים והסכימו על דעת הראשונים, ללמדך, שכל דבר שבית דין נותנין נפשן עליו, הוא מתקיים כמה שנאמר למשה בסיני. ואתיין כ"י דאמר רבי מנא, [דברים לב] פ' לֹא דָבָר רַק הוּא מִפֶּם, ואם הוא רַק - מכם הוא, למה? שאין אתם יגיעין בתורה, פ' הוא חַיִּיכֶם, אימתי הוא חייכם? כשאתם יגיעים בו. רבי תנחומא בשם רב הונא [שמות לח] וּבְצִלָּאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמִטָּה יְהוּדָה עָשָׂה אֶת פֶּל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה, אותו משה אין כתיב כאן, אלא אשר צוה ה' את משה, אפי' דברים שלא שמע מפי רבו, הסכימה דעתו כמה

הזה, אלא שזה נשתכח, ללמדך, שכל דבר שבית דין נותנין נפשן עליו, הוא מתקיים כמה שנאמר למשה בסיני. ואתיין כ"י וזה כמו מה דאמר רבי מנא, שכוונת הפסוק פ' לֹא דָבָר רַק הוּא מִפֶּם, היינו שאם הוא רַק שאתם לא יודעים לבין למצוות, זה מכם הוא, ולמה? כיון שאין אתם יגיעין בתורה, אבל אם אתם מתייגעים בתורה, תכונו אפי' להלכה למשה מסיני, פ' הוא חַיִּיכֶם, ואימתי הוא חייכם? כשאתם יגיעים בו. וכן רבי תנחומא בשם רב הונא אמר, על הפסוק וּבְצִלָּאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמִטָּה יְהוּדָה עָשָׂה אֶת פֶּל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה, והרי לא כתוב בפסוק שבצלאל עשה את מה צוה אותו משה אין כתיב כאן, אלא אשר צוה ה' את משה, זאת אומרת שאפי' דברים שלא שמע מפי משה רבו, הסכימה דעתו של בצלאל, כמה

נאה, סוכה נאה, שופר נאה, ציצית נאין, תפילין נאין. אבא שאול אומר שפי' המילה "אנוהו" היינו להשתוות אליו (זה נוטריקון - 'אני והוא') דהיינו אַדְמָה לוֹ להקב"ה במידותיו, מה הוא רַחוּם וְחֲנוּן, אַף אֶת תְּהֵא רַחוּם וְחֲנוּן.

תני, מעשה ברבי ישבב שעמד וחילק את כל נכסיו לעניים, שלח לו ר"ג איך אתה עושה כך, והלא אמרו שמותר להוציא רק עד חומש מנכסיו למצות? שואלת הגמ' איך ר"ג ידע את תקנת אושא, וכי ר"ג לא קודם לאושא היה, שהרי ר"ג היה ביבנה, ורק בנו - רשב"ג היה באושא? מתרצת הגמ' ר' יוסי בר' בון בשם ר' לוי אמר, שכך היתה הלכה למשה מסיני בידם, שלא יבזבז אדם יותר מחומש, ושכחות, ועמדו השניים - החכמים (כשהסנהדרין היו באושא), והסכימו על דעת הראשונים, וא"כ ר"ג ידע את הדין

שנאמר למשה בסיני, ר' יוחנן בשם ר' בנייה [יהושע יא] פֶּאֶשֶׁר צוּה ה' אֶת מֹשֶׁה עֲבֹדוּ, פֶּן צוּה מֹשֶׁה אֶת יְהוֹשֻׁעַ, וְכֵן עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ, לֹא הִסִּיר דְּבַר מִפֶּלֶא אֲשֶׁר צוּה ה' אֶת מֹשֶׁה, אוֹתוֹ מוֹשֶׁה אֵין כְּתִיב כֹּאן, אֲלֹא מִכָּל אֲשֶׁר צוּה ה' אֶת מוֹשֶׁה, אִפִּי דְבָרִים שְׁלֹא שָׁמַע מִפִּי מוֹשֶׁה, הִסְכִּימָה דַּעְתּוֹ כְּמָה שֶׁנֶּאמַר לְמוֹשֶׁה בְּסִינִי. ר' יוחנן בשם ר' בנייה ר' חונה בשם רבי [מלאכי ב] תוֹרַת אֱמֶת הִיְתָה פְּפִיָּהוּ - אֵילּוּ דְבָרִים שֶׁשָּׁמַע מִפִּי רַבּוֹ, וְעוֹלָה לֹא נִמְצָא בְּשִׁפְתָיו - אֵילּוּ דְבָרִים שְׁלֹא שָׁמַע מִפִּי רַבּוֹ, וּרְבִנָּן אִמְרִי [משלי ג] כִּי ה' יְהִיָּה בְּכֶסֶלְךָ - אִפִּי דְבָרִים שֶׁאֵתָה כְּסִיל בְּהֵן, וְשִׁמְרֵן רְגְלְךָ מִלְּכָד, רַבִּי דוֹסָא אָמַר מִן הַהוֹרִיָּה, וּרְבִנָּן אִמְרִי מִן הַעֲבִירָה, ר' לוי אָמַר מִן הַמְּזִיקִין. אָמַר רַבִּי אַבָּא אִם נָתַת מַכִּיסָךְ צַדִּיקָה, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁמְרָךְ מִן הַפִּיסִין וּמִן הַזִּימִיּוֹת וּמִן הַגִּלְגָּלוֹת וּמִן הָאֲרֻנוֹנוֹת.

דְּבָרִים שְׁלֹא שָׁמַע מִפִּי רַבּוֹ, אֲלֹא אַהֲרֹן כִּיּוֹן מִדַּעְתּוֹ לְמָה שֶׁהִקְבִּ"ה צוּה אֶת מוֹשֶׁה רַבִּינוּ (וְכִמּוֹ שֶׁמִּצִּינוּ לַעֲנִיִּין הַשְּׁעִיר שֶׁאַהֲרֹן שָׂרָף, הֵגַם שֶׁמוֹשֶׁה רַבִּינוּ לֹא צִוּוּה אוֹתוֹ). וּרְבִנָּן וּבְנֵי הַיִּשִּׁיבָה אִמְרִי שֶׁמָּה שֶׁכָּתוּב בַּפִּסּוּק כִּי ה' יְהִיָּה בְּכֶסֶלְךָ הֵינּוּ אִפִּי דְבָרִים שֶׁאֵתָה כְּסִיל בְּהֵן שֶׁאֵתָה לֹא יוֹדַע מָה לַעֲשׂוֹת, הִקְבִּ"ה יִהְיֶה בַּעֲזָרְךָ, וְשִׁמְרֵן רְגְלְךָ מִלְּכָד, רַבִּי דוֹסָא אָמַר מִן הַהוֹרִיָּה שְׁלֹא תִּלְכַּד בַּהוֹרָאָה לֹא נִכְוְנָה, וּרְבִנָּן אִמְרִי מִן הַעֲבִירָה שְׁלֹא תִּכְשַׁל בַּחֲטָא, ר' לוי אָמַר מִן הַמְּזִיקִין. אָמַר רַבִּי אַבָּא שְׁכוּנוֹת הַפִּסּוּק הוּא, שֶׁאִם ה' יְהִיָּה בְּכֶסֶלְךָ - בְּכִיס שְׁלָךְ, דִּהֵינּוּ שֶׁאִם נָתַת מַכִּיסָךְ צַדִּיקָה, אַז וְשִׁמְרֵן רְגְלְךָ מִלְּכָד, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁמְרָךְ מִן הַפִּיסִין מִסֵּל בְּנֵיית הַחוּמָה (מִלְשׁוֹן פְּסִי הַעִיר), וּמִן הַזִּימִיּוֹת קִנְסוֹת שֶׁהַמַּלְכוּת זוֹמַמָּה, וּמִן הַגִּלְגָּלוֹת מִסֵּל לִפִּי גוֹלְגָּלוֹת הָאֲנָשִׁים, וּמִן הָאֲרֻנוֹנוֹת מִסֵּל עַל הַרוּחַ מִדִּתְבוּאָה וּמִדִּתְבוּאָה.

שֶׁנֶּאמַר לְמוֹשֶׁה בְּסִינִי, שֶׁהָרִי מוֹשֶׁה רַבִּינוּ צִוּוּה אֶת בְּצַלָּאֵל לַעֲשׂוֹת אֶת הַכֹּלִים וְאַחֲ"כֹּךְ אֶת הַמִּשְׁכָּן, כְּמוֹ הַסֵּדֶר שֶׁכָּתוּב בַּפִּרְשָׁת תְּרוּמָה, וּבְצַלָּאֵל אָמַר שֶׁצִּירִיךְ לַעֲשׂוֹת קוֹדֶם אֶת הַמִּשְׁכָּן וְרַק אַחֲ"כֹּךְ אֶת הַכֹּלִים, וְכִמּוֹ הַסֵּדֶר הַכָּתוּב בַּפִּרְשָׁת וִיקָהֵל. וְכֵן ר' יוֹחָנָן בִּשְׁם ר' בְּנִיָּה אָמַר, עַל הַפִּסּוּק פֶּאֶשֶׁר צוּה ה' אֶת מֹשֶׁה עֲבֹדוּ, פֶּן צוּה מֹשֶׁה אֶת יְהוֹשֻׁעַ, וְכֵן עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ, לֹא הִסִּיר דְּבַר מִפֶּלֶא אֲשֶׁר צוּה ה' אֶת מֹשֶׁה, וְאָמַר ר' בְּנִיָּה שְׁלֹא כָּתוּב בַּפִּסּוּק שִׁיְהוֹשֻׁעַ עָשָׂה כְּכֹל אֲשֶׁר צִוּוּה אוֹתוֹ מוֹשֶׁה אֵין כְּתִיב כֹּאן, אֲלֹא מִכָּל אֲשֶׁר צוּה ה' אֶת מוֹשֶׁה, דִּהֵינּוּ אִפִּי דְבָרִים שְׁלֹא שָׁמַע מִפִּי מוֹשֶׁה, הִסְכִּימָה דַּעְתּוֹ שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ כְּמָה שֶׁנֶּאמַר לְמוֹשֶׁה בְּסִינִי. ר' יוֹחָנָן בִּשְׁם ר' בְּנִיָּה וְר' חוֹנָה בִּשְׁם רַבִּי אוֹמְרִים, שֶׁכָּתוּב בַּפִּסּוּק לַעֲנִיִּין אַהֲרֹן הִכְהֵן תוֹרַת אֱמֶת הִיְתָה פְּפִיָּהוּ, אֵילּוּ דְבָרִים שֶׁשָּׁמַע מִפִּי רַבּוֹ - מִפִּי מוֹשֶׁה רַבִּינוּ, וְעוֹלָה לֹא נִמְצָא בְּשִׁפְתָיו, אֵילּוּ

מסכת פרק ד [ה"ח - דף כט] כתובות קלא

תני מונבו המלך עמד ובזבו את כל נכסיו לעניים, שלחו לו קרוביו ואמרו לו - אבותיך הוסיפו על שלהן ועל של אבותיהן, ואתה ביזבזתה את שלך ואת של אבותיך, אמר להם כל שכן, אבותי גזזו בארץ ואני גזזתי בשמים, שנאמר [תהילים פה] **אַמֶּת מֵאֶרֶץ תִּצְמַח וְצֶדֶק מִשָּׁמַיִם יִשְׁקָף**. אבותי גזזו אוצרות שאין עושין פירות ואני גזזתי אוצרות שהן עושין פירות, שנאמר [ישעיהו נ] **אָמְרוּ צְדִיק פִּי טוֹב פִּי פֶּרִי מַעֲלֵיהֶם יֵאָכֵלוּ**. אבותי גזזו במקום שהיד שולטת בו ואני גזזתי במקום שאין היד שולטת בו, שנאמר [תהילים פט] **צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מִכּוֹן פְּסָאָף וּגו'**. אבותי גזזו ממון ואני גזזתי נפשות, שנאמר **פֶּרִי צְדִיק עֵץ חַיִּים, וְלֶקַח נִפְשׁוֹת חָכָם**. אבותי גזזו לאחרים ואני גזזתי לעצמי, שנאמר **וְלֶף תִּהְיֶה צְדָקָה**. אבותי גזזו בעולם הזה ואני גזזתי לעולם הבא, שנאמר **וְצֶדֶקָה תַּצִּיל מָמוֹת, וְלֹא מִיֵּת? אֵלֹא שְׁלֹא יָמוֹת לְעוֹלָם הַבָּא**.

עושין פירות, כמו שנאמר **אָמְרוּ צְדִיק - צדקה פִּי טוֹב, פִּי פֶּרִי מַעֲלֵיהֶם יֵאָכֵלוּ**, וא"כ מוכח מכאן שלצדקה יש פירות. וכן אבותי גזזו במקום שהיד שולטת בו שהרי יכולים לגנוב את האוצרות, אבל ואני גזזתי במקום שאין היד שולטת בו (ואפי' המזיקים לא יכולים לקחת את זה), וכמו שנאמר **צֶדֶק - צדקה וּמִשְׁפָּט מִכּוֹן פְּסָאָף וּגו'**. וכן אבותי גזזו ממון, ואני גזזתי נפשות, וכמו שנאמר **פֶּרִי צְדִיק - צדקה עֵץ חַיִּים, וְלֶקַח נִפְשׁוֹת** והקונה נפשות (שהוא מחייה נפשות ע"י נתינת הצדקה), הוא חָכָם. וכן אבותי גזזו לאחרים, ואני גזזתי לעצמי, וכמו שנאמר **וְלֶף תִּהְיֶה צְדָקָה**, הצדקה שאתה נותן זה בשבילך. אבותי גזזו בעולם הזה, ואני גזזתי לעולם הבא, וכמו שנאמר **וְצֶדֶקָה תַּצִּיל מָמוֹת, וְלֹא מִיֵּת? אֵלֹא שְׁלֹא יָמוֹת לְעוֹלָם הַבָּא**, אלא הוא יקום לתחיית המתים.

תני, מונבו המלך (בנה של הילני המלכה, והוא מלך בממלכת הדייב, כהיום זה נמצא בצפון עירק) עמד ובזבו את כל נכסיו לעניים בשני בצורת (הוא קנה מכספו שלש ספינות של תבואה שמן וגרוגרות והביא לאנשי ירושלים, ומכין שבני ירושלים היו בסכנה שלא ימותו ברעב, לכך היה מותר למונבו לבזבז את כל כספו), שלחו לו קרוביו ואמרו לו מה עשית? והרי אבותיך הוסיפו אוצרות על שלהן ועל של אבותיהן, ואתה ביזבזתה את האוצרות שלך שלקחת מהמלחמות שניצחת בהם, ואת של אבותיך, אמר להם, כל שכן שעשיתי טוב, שהרי אבותי גזזו בארץ, ואני גזזתי בשמים, וכמו שנאמר **אַמֶּת מֵאֶרֶץ תִּצְמַח וְצֶדֶק מִשָּׁמַיִם יִשְׁקָף**, וא"כ לא בזבזתי את האוצרות, אלא להיפך אני שומר אותם בשמים. ועוד הרי אבותי גזזו אוצרות שאין עושין פירות, שהרי כסף וזהב זה דבר שלא מתרבה, אבל ואני גזזתי אוצרות שהן

זו מדרש דרש ר' אלעזר בן עזריה וכו': ר' לעזר בן עזריה עבד לה כתובה מדרש, שדרשה רבי לעזר בן עזריה הבנים יירשו והבנות ייוזנו, מה הבנים אינן יורשין אלא לאחר מיתת אביהן, אף הבנות לא יוזנו אלא לאחר מיתת אביהן. הָלֵל עבד כתובה מדרש, דרש הלל הזקן לשון הדיוט שהיו כותבין באלכסנדריאה, שהיה אחד מהן מקדש אשה וחבירו חוטפה מן השוק, וכשבא מעשה לפני חכמים, בקשו לעשותן ממזרים, אמר להן הלל הזקן הוציאו כתובת אימותיכן, והוציאו כתובת אימותיהן ומצאו כתוב בהן 'לכשתיכנסו לבית' תהויין לי לאינתו כדת משה ויהודאי. בית שמאי עבדין כתובה מדרש, דבית שמאי דרשי מִסְפָּר כתובה נלמד, שהוא כותב לה שאם תינשאי לאחר תיטלי מה שכתוב ליכי, חזרו בית הלל להורות כדברי ב"ש. ר' מאיר עבד כתובה מדרש, דרש ר"מ המקבל שדה מחבירו

לכשתיכנסו לבית' תהויין לי לאינתו כדת משה ויהודאי, וא"כ אמר הלל לחכמים שמתוך הכתובה נלמד, שכל הקידושין חלים רק לאחר הנישואין, וא"כ יוצא שחבירו שחטף את האשה, הוא בא על הפנויה, ולכך הבנים אינם ממזרים. ואומרת הגמ' שג"כ בית שמאי עבדין כתובה מדרש, דבית שמאי דרשי ואמרו לב"ה (לעניין האשה שבאה ואמרה שמת בעלי, שב"ה אמרו שמותר לה להינשא, כיון שחכמים האמינו לאשה לומר שמת בעלי, אבל היא לא תקבל את הכתובה, היות ואין עדים שבעלה מת, וא"כ איך נוציא ממון על פיה, אבל ב"ש אמרו שהיא תקבל את הכתובה, ואמרו ב"ש לב"ה) שִׁמְסָפָר הכתובה נלמד שהיות ומתירים לה להינשא, שהיא תקבל את כתובתה, שהרי הוא כותב לה בכתובה שאם תינשאי לאחר, תיטלי מה שכתוב ליכי, וחזרו בית הלל להורות כדברי ב"ש. וכן ר' מאיר עבד כתובה (היינו מה שכתוב בשטר) מדרש, שהרי דרש ר"מ המקבל שדה באריסות מחבירו לעבוד

זו מדרש דרש ר' אלעזר בן עזריה וכו': אומרת הגמ' שר' לעזר בן עזריה עבד לה עשה את הכתובה כמו מדרש, שהרי דרשה רבי לעזר בן עזריה, שהיות וכתוב בכתובה שהבנים יירשו את כתובת אימם (כתובת בנין דיכרין) והבנות ייוזנו, וא"כ אנחנו מקישים ואומרים מה הבנים אינן יורשין את כתובת אימם אלא לאחר מיתת אביהן, אף הבנות לא יוזנו מנכסי האב אלא לאחר מיתת אביהן. ואומרת הגמ' שג"כ הָלֵל עבד כתובה מדרש, שהרי דרש הלל הזקן לשון הדיוט מה שהיו כותבין בכתובה באלכסנדריאה, והלל היה צריך לדרוש את כתובתם, היות והיה שכיח באלכסנדריה שהיה אחד מהן מקדש אשה וחבירו חוטפה מן השוק ובא עליה (בין האירוסין לנשואין). וכשבא מעשה לפני חכמים, בקשו לעשות את כולן ממזרים, אמר להן הלל הזקן לתושבי אלכסנדריה הוציאו את כתובת אימותיכן, והוציאו את כתובת אימותיהן ומצאו שכתוב בהן

מסכת פרק ד [ה"ח - דף כט] כתובות קלג

משזכה בה הובירה, שמין אותה כמה היא ראויה לעשות ונותן לו - שהוא כותב לו אם אוביר ולא אעביר איש'לם במיטבא. ר' יהודה עבד כתובה מדרש, דרש רבי יודה אדם מביא על ידי אשתו כל קרבן שהיא חייבת, אפילו אכלה חֶלֶב, אפילו חיללה שבת, וכן היה רבי יודה אומר, פטרה אינו חייב בה, שכן היא כותבת לו ואחר'ן די אתיין לי עלך מן קדמת דנא. ר' יוסי עבד כתובה מדרש, דרש ר' יוסי מקום שנהגו לעשות כתובה מלוה גובה את הכל, לכפול אינו גובה אלא מחצה. ר' אלעזר הקפר עבד כתובה מדרש, דרש ר' אלעזר הקפר אין אדם רשאי ליקח בהמה חיה ועוף אלא אם כן התקין להן מזונות. רבי יהושע בן קרחה עבד כתובה מדרש, דרש רבי יהושע בן קרחה המלוה את חבירו לא ימשכנו

כל קרבנות אשתו. וכן ר' יוסי עבד כתובה מדרש, שהרי דרש ר' יוסי שמקום שנהגו לעשות כתובה כמלוה דהיינו שכותבים בכתובה בדיקוק את הסכום שהאשה הכניסה לבעלה כנכסי מלוג, א"כ כשבעלה מגרשה היא גובה את הכל כפי הכתוב בכתובה, ובמקום שנהגו לכפול, דהיינו שאם האשה הכניסה מאה זוז כותבים מאתיים (כדי לכבד אותה) אינו גובה אלא מחצה, והיא לא יכולה לטעון שהיא הכניסה לו כסכום הכתוב בכתובה. וכן ר' אלעזר הקפר עבד כתובה מדרש, שהרי דרש ר' אלעזר הקפר שאין אדם רשאי ליקח בהמה חיה ועוף, אלא אם כן התקין להן מזונות, ור"א הקפר למד את זה ממה שהבעל כותב בכתובה, שהוא יזון ויפרנס את אשתו, אסור לו לשאת אשה, וא"כ אותו דין יש לעניין שאר בעלי חיים, שאסור לו לקנות אותם, אא"כ יש לו איך לזון אותם. וכן רבי יהושע בן קרחה עבד כתובה מדרש, שהרי דרש רבי יהושע בן קרחה, שהמלוה את חבירו לא ימשכנו משכון שהוא שווה

בה למחצה לשליש ולרביע, ומשזכה בה להיות אריס, האריס הובירה לא חרש ולא זרע את השדה (וא"כ בעצם אין לו מה לתת לבעל הקרקע), אבל אפי"ה שמין אותה כמה היא היתה ראויה לעשות, ונותן לו, כיון שהוא האריס כותב לו לבעל השדה, אם אוביר ולא אעביר ולא אחרוש ואזרע את השדה, וכן ר' יהודה עבד כתובה מדרש, שהרי דרש רבי יודה שאדם מביא על ידי אשתו כל קרבן שהיא חייבת, ואפילו קרבנות שהיא אשמה בהם, כגון שאכלה חֶלֶב, ואפילו חיללה שבת, וכן היה רבי יודה אומר שכאשר בעלה פטרה ע"י גירושין אינו חייב בה, אפי' את הקרבנות שהיא התחייבה בהם לפני הגירושין, שכן היא כותבת לו (בשובר) שהיא נותנת לו על תשלום הכתובה), שקיבלתי את הכתובה, ואחר'ן די אתיין לי עלך וכל האחריות שהיה לי עליך מן קדמת דנא מלפני היום הזה, בכל אופן מזה שהאשה צריכה לכתוב שהיא קיבלה גם את אחריות הקרבנות, מוכח מזה שהבעל חייב בתשלום

יותר על חובו, שכן הוא כותב תשלומה מן ניכסיה די אתיין לי ודי אקנה לקבל דנא. רב הונא עבד כתובה מדרש, דרש רב הונא הבנים יירשו והבנות יזונו מה הבנים יורשין את המטלטלין, אף הבנות ניזונות מן המטלטלין, שמואל אמר אין הבנות ניזונות מן המטלטלין, מתניתא מסייעא לשמואל, בנן נוקבן דיהון ליכי מינאי, יהון יתבן בבית ומיתזנן מניכסיי עד דתינסבן לגוברין, ותני עלה מן מקרקעי ולא מן מטלטלי, אמר רבי בא בר זבדא אתייה דרב הונא כרבי, ודשמואל כרבי שמעון בן אלעזר, דתני אחד נכסים שיש להן אחריות ואחד נכסים שאין להן אחריות, נפרעין מהן למזון האשה והבנות דברי רבי, רבי שמעון בן אלעזר אומר נכסים שיש להן אחריות - הבנים מוציאין מן הבנים, והבנות מוציאות מן הבנות, והבנים מן הבנות, והבנות מן הבנים, ושאין להן אחריות - הבנים מוציאין מן הבנות, ואין

עלה בברייתא שהן ניזונות מן מקרקעי ולא מן מטלטלי, ואומרת הגמ' שאמר רבי בא בר זבדא שאתייה דברי רב הונא כרבי, ודשמואל כרבי שמעון בן אלעזר, דתני שהרי שנינו בברייתא אחד נכסים שיש להן אחריות (קרקע) ואחד נכסים שאין להן אחריות (מטלטלין) נפרעין מהן מהיתומים למזון האשה והבנות דברי רבי, וזה כדברי ר' הונא, רבי שמעון בן אלעזר אומר לעניין נכסים שיש להן אחריות, שהבנים הקטנים מוציאין מן הבנים הגדולים (אם הם נטלו יותר מהראוי להם), וכן כשהבנות יורשות, הבנות הקטנות מוציאות מן הבנות הגדולות (אם הן נטלו יותר מהראוי להן). וכן הבנים מוציאין מן הבנות (בנכסים מרובין) אם הן תפסו את הנכסים למזון, וכן הבנות מוציאין מן הבנים (בנכסים מועטין) אם הן תפסו, כדי שיהיה להן למזון, ובנכסים שאין להן אחריות, הבנים מוציאין מן הבנות אם הן תפסו למזון, ואין

יותר על חובו, שכן הוא הלוח כותב למלוח (כשהמלוח מחזיר לו את המשכון) תשלומה שאני אשלם את דמי המשכון מן ניכסיה די אתיין לי מנהכסים שיש לי ודי אקנה ומנהכסים שאני אקנה אח"כ, לקבל דנא כנגד שווי המשכון, ואם המלוח יקח משכון ששוה יותר מההלואה, יוצא שהלוח יפרע יותר ממה שלוח. וכן רב הונא עבד כתובה מדרש, שהרי דרש רב הונא שהיות וחכמים תקנו שהבנים יירשו את כתובת אימם ושהבנות יזונו מנכסי אביהן, א"כ אנחנו אומרים מה הבנים יורשין את המטלטלין, אף הבנות ניזונות מן המטלטלין, אבל שמואל אמר שאין הבנות ניזונות מן המטלטלין, ואומרת הגמ' שמתניתא מסייעא לשמואל, שהרי שנינו במשנה שהבעל כותב בכתובה שבנן נוקבן דיהון ליכי מינאי שהבנות הנקבות שיהיו לי ממך יהון יתבן בבית יישבו בבית ומיתזנן מניכסיי ויזונו מנכסי עד דתינסבן לגוברין עד שיתחתנו לגבר, ותני

מסכת פרק ד [ה"ח - דף כט] כתובות קלה

הבנות מוציאים מן הבנים. אמרין חזר ביה רב הונא, אמרין יאות - ירושה מְדַבֵּר תורה ומזון הבנות מדבריהן, אפי' תימר בכסף כתובת אמן פליגין, וכסף כתובת אמן לאו קרקע היא.

תני היורד לניכסי אשתו ונתן עיניו בה לגרשה, וקפץ ותלש מן הקרקע, הרי זה זריז ונשכר. היורד לניכסי שבויין, ושמע עליהן שהן ממשמשין ובאין, וקפץ ותלש מן הקרקע, הרי זה זריז ונשכר. ואלו הן ניכסי שבויין - כל שהלך אביו או אחיו או אחד מכל המורישין אותו למדינת הים, שמע עליהן שמתו וירד לנחלה, אבל ניכסי נטושין מוציאים מידו, ואלו הן ניכסי נטושין - כל שהלך אביו או אחד מכל המורישין אותו למדינת הים, ולא שמע עליהן שמתו וירד לו לנחלה, אמר ר"ש בן גמליאל שמעתי הן שבויין הן נטושין, אבל ניכסי נטושין מוציאים מידו,

הרי זה זריז ונשכר, כיון שלאחר הגירושין, כל הפירות המחוברים לקרקע חוזרים לאשה, וכן היורד לניכסי שבויין, ואפי' שהוא שמע עליהן שהן ממשמשין ובאין, וקפץ ותלש את הפירות מן הקרקע, א"כ הרי זה זריז ונשכר, כיון שלאחר שהשבוי יחזור, אין לו (ליורד) בפירות אלא כאריס, ואומרת הברייאא ואלו הן ניכסי שבויין שמורידים את הקרוב של השבוי לנכסיו, כל שהלך אביו או אחיו או אחד מכל המורישין אותו למדינת הים ונלקח שם בשבי, ושמע עליהן שמתו, ולכך אותו קרוב ירד לנחלה על פי ב"ד (ב"ד מורידים דוקא קרוב הראוי ליורשו, כיון שהוא ישביח את הקרקע, שהרי גם אם אותו שבוי יחזור ויחזירו לו את הקרקע, הרי הוא ראוי לירש אותו לאחר זמן, אבל אדם אחר, יש חשש שמא הוא יכחיש את הקרקע, שהרי הוא רוצה לאכול מהקרקע כמה שיותר, בזמן שהקרקע תחת ידיו). ואומרת הברייאא אבל היורד לניכסי נטושין מוציאים מידו, כיון שהוא ירד

הבנות מוציאים מן הבנים אם הם תפסו, וזה כדברי שמואל, שהבנות לא ניזונות ממטלטלים. ואומרת הגמ' שבני הישיבה אמרין, שחזר ביה רב הונא והוא סובר כדברי שמואל, ובני הישיבה אמרין שיאות שזה טוב מה שר' הונא חזר בו, כיון שלא יכולים להקיש את מזון הבנות לירושה רגילה, שהרי ירושה זה מְדַבֵּר תורה ומזון הבנות זה מדבריהן, ואומרת הגמ' ואפי' תימר שבכסף כתובת אמן פליגין, דהיינו שר' הונא נחלק והוא סובר שהבנים יורשים את הכתובת בנין דכרין גם ממטלטלין, ומזה ר' הונא הקיש למזון הבנות, שהן ניזונות גם מהמטלטלין, לא יתכן לומר כך, שהרי וכי כסף כתובת אמן לאו קרקע היא, וכי לא גובים את הכתובת בנין דכרין אלא מהקרקע? ולכך זה טוב שר' הונא חזר בו, ובעת הוא סובר כשמואל שהבנות ניזונות רק מהקרקע.

תני, בעל היורד לניכסי מלוג שאשתו הכניסה לו, ואפי' שנתן עיניו בה לגרשה, וקפץ ותלש את הפירות מן הקרקע, א"כ

ואלו הן ניכסי רטושין, כל שהלך אביו או אחיו או אחד מכל המורישין אותו למדינת הים, ואין ידוע היכן הם, שמואל אמר שבוי זה שיצא שלא לדעת, שאלו לדעת יצא היה מצויהו, רטוש זה שיצא לדעת, תדע לך שעילה היה רוצה להבריחו מנכסיו, שהרי לדעת יצא ולא ציווהו. רבי בא רב יהודה בשם שמואל, המטלטלין אין בהן משום ניכסי נטושין. רבי יעקב בר אחא בשם רב, קמה עומדת להיקצר, וגפנים עומדות להיבצר, כמטלטלין הן. ר' ששת שאל אילין דיקליא דבבל דלא צריכין מרכבא,

וא"כ איך ב"ד יכניסו את קרובו שלא לרצון הבעלים. ואומר רבי בא בשם רב יהודה בשם שמואל, שלעניין המטלטלין, אין בהן משום ניכסי נטושין, אלא משאירים אותם כמות שהם, וב"ד לא נותנים את המטלטלים לקרובים, ואומר רבי יעקב בר אחא בשם רב שקמה (תבואה) העומדת להיקצר או גפנים העומדות להיבצר, כמטלטלין הן היות ויש בקצירת התבואה או בבצירת הענבים מעט עבודה ורווח גדול, לכך ב"ד מורידים אפטרופוס שיקצור את התבואה או יבצור את הענבים, ורק אח"כ ב"ד מורידים את הקרוב לשדה, ואומרת הגמ' שר' ששת שאל את חכמי הישיבה האם הם מסכימים לעניין אילין דיקליא דבבל אותם הדקלים הנמצאים בבבל דלא צריכין מרכבא שלא צריך להרכיב אותם כדי שיוציאו תמרים (דהיינו באופן רגיל צריך לפזר את אבקת הפרחים מדקל זכר, על גבי התפרחת של דקל נקבה כדי שיצאו תמרים, אבל בבבל היות ויש הרבה מאוד דקלים, א"כ לא צריך להרכיב את הדקלים, היות והאבקה נעשית לבד ע"י שהרוח מביאה את אבקת הפרחים מדקל זכר, על גבי התפרחת של דקל נקבה) וא"כ אין טרחה בגידול התמרים,

לקרקע שלא כדין, ואלו הן ניכסי נטושין שב"ד לא מורידים אדם לנכסיו, כל שהלך אביו או אחד מכל המורישין אותו למדינת הים, והוא נלקח שם בשבי, ולא שמע עליהן שמתו, וירד לו לנחלה שלא ברשות ב"ד, ולכך מוציאין מידו, את מה שהוא אכל, אבל אמר ר"ש בן גמליאל שאני שמעתי, שהן שבוין הן נטושין וגם אם לא שמעו עליו שהוא מת, ב"ד מורידים את קרובו לנכסיו, אבל היורד לניכסי רטושין מוציאין מידו כיון שהוא ירד לקרקע שלא כדין, ואלו הן ניכסי רטושין, כל שהלך אביו או אחיו או אחד מכל המורישין אותו למדינת הים, ואין ידוע היכן הם, ושמואל אמר שהטעם שמורידים לנכסי השבוי, כיון שהשבוי זה מי שיצא שלא לדעת, ואנחנו תולים ואומרים שאלו לדעת יצא שם הוא היה יודע שהוא לא יחזור אלא רק לאחר הרבה זמן, א"כ הוא היה מצויהו את קרובו להיכנס לנכסיו כדי לטפל בהם, אבל נכס רטוש זה מי שיצא לדעת, והוא לא מעוניין שקרובו יכנס לנכסיו, תדע לך שעילה (שבתחבולה) היה רוצה להבריחו את קרובו מנכסיו, שהרי הוא לדעת יצא ולא ציווהו להיכנס לנכסיו,

מסכת פרק ד [ה"ט - דף ל] כתובות קלז

לא מסתברא מיעבדינון כקמה עומדת לקצור וגפנים עומדות לבצור.

הלכה ט

מתני' לא כתב לה כתובה, בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה, שהוא תנאי בית דין. כתב לה שוה מנה תחת מאתים זוז, ולא כתב לה כל נכסין דאית לי אחראין לכתובתיך, חייב שהוא תנאי בית דין.

גמ' לא כתב לה כתובה וכו': מתניתא דרבי מאיר, דרבי מאיר אמר כל הפוחת לכתולה ממאתים ואלמנה מִמְנָה, הרי זו בעילת זנות.

ולא כתב לה כל נכסין דאית לי אחראין לכתובתיך וכו': למי נצרכה לרבי מאיר, אף על גב דרבי מאיר אומר שטר שאין בו אחריות נכסין אינו גובה, מודה הוא הכא שהיא גובה.

מאיר, דרבי מאיר אמר שכל הפוחת לכתולה ממאתים ואלמנה מִמְנָה, הרי זו בעילת זנות, אבל לשיטת חכמים האשה יכולה למחול על כתובתה (כדלקמן).

ולא כתב לה כל נכסין דאית לי אחראין לכתובתיך וכו': אומרת הגמ' למי נצרכה לומר את הדין הזה? לרבי מאיר, שאף על גב דרבי מאיר אומר שטר שאין בו אחריות נכסין שאינו גובה מנכסים משועבדים, אבל מודה הוא הכא לעניין הכתובה, שהיא גובה מנכסים משועבדים, כיון שזה תנאי ב"ד, אבל לשיטת חכמים הדין הזה הוא פשוט, שהרי הם סוברים שגם בשטר הלוואה שלא כתבו אחריות נכסים, המלוה גובה מנכסים משועבדים, כיון שאנחנו אומרים שמה שזה לא נכתב בשטר זה היה בטעות, וא"כ פשוט שגם בכתובה תולים בטעות והאשה תגבה את כתובתה מנכסים משועבדים.

וא"כ וכי לא מסתברא שמיעבדינון (שנעשה את דין הדקלים האלו) כקמה העומדת לקצור וכגפנים העומדות לבצור, שלא מורידים את הקרוב לשדה הזו.

הלכה ט

מתני' לא כתב לה בעלה כתובה, אפי"ה הבתולה גובה מאתים ואלמנה מנה כראוי לה, מפני שהוא (חייב הכתובה) תנאי בית דין. וכן אם בעלה כתב לה שהוא משעבד לה שדה השוה מנה תחת מאתים זוז המגיע לה, וכן אם הוא לא כתב לה שכל נכסין דאית לי אחראין לכתובתיך, אפי"ה הוא חייב מאתיים, וכל נכסיו משועבדים לכתובתה, מפני שהוא תנאי בית דין.

גמ' לא כתב לה כתובה וכו': אומרת הגמ' שהמתניתא שאומרת שלעולם יש לאשה את עיקר הכתובה, זה מדברי רבי

הלכה י

מתני' לא כתב לה אם תשתבין אפרקינך ואיתיבינך לי לאינתו, ובכוהנות - אהדרינך למדינתך, חייב שהוא תנאי בית דין. נשבית חייב לפדותה, אמר הרי גיטה וכתובתה תפדה את עצמה אינו רשאי. לקתה חייב לרפותה, אמר הרי גיטה וכתובתה תרפא את עצמה רשאי.

גמ' נשבית חייב לפדותה: תני יבמה שנשבית, אין היורשין חייבים לפדותה. רבי חייה בר אשי בשם רב לא סוף דבר שנשבית בחיי בעלה, אלא אפילו שנשבית לאחר מיתת הבעל, אין היורשין חייבין לפדותה, רבי חייה בר אהא מתניתא מסייע לרב, ואיתיבינך לי לאינתו, אין כאן אינתו. ובכוהנות אהדרינך למדינתך: מה? למדינתך ממש, ליישוב.

הלכה י

מתני' לא כתב לה אם תשתבין אם יקחו אותך בשבי אפרקינך אני אפדה אותך ואיתיבינך לי לאינתו ואחזיר אותך לי להיות לאשה, ובכוהנות (ששבויה אסורה לבעלה) אהדרינך למדינתך אני אפדה אותך ואחזיר אותך למקומך, חייב מפני שהוא תנאי בית דין. ואומרת המשנה שאם האשה נשבית, חייב לפדותה, ואם הבעל אמר הרי גיטה וכסף כתובתה דהיינו שאני מגרש אותה כעת, ותפדה את עצמה, אינו רשאי, כיון שהוא כבר התחייב לפדות אותה. ואומרת המשנה שאם האשה לקתה (חלתה) חייב לרפותה, ואם הבעל אמר הרי גיטה וכתובתה דהיינו שאני מגרש אותה כעת, ותרפא את עצמה, רשאי, כיון שהריפוי זה כמו מזונות, וכמו שהבעל לא חייב לפרנס את אשתו לאחר הגירושין, כך הוא לא צריך לרפאות אותה לאחר הגירושין.

גמ' נשבית חייב לפדותה: תני, יבמה שנשבית, אין היורשין חייבין אפילו בבעלה חייבים לפדותה, כיון שהיא עדיין לא התייבמה, ואומר רבי חייה בר אשי בשם רב, שלא סוף דבר שלא רק אם היא נשבית בחיי בעלה שהיבם לא צריך לפדותה, אלא אפילו שנשבית לאחר מיתת הבעל, שהיא כבר נפלה לפניו ליבום, אפי"ה אין היורשין חייבין לפדותה, כיון שסוף סוף היא עדיין לא התייבמה, ואומר רבי חייה בר אהא שמתניתא מסייע לרב, שהרי שנינו במשנה ואיתיבינך לי לאינתו, והרי עדיין אין כאן אינתו (אין כאן אשה) שהרי היא עדיין לא התייבמה.

ובכוהנות אהדרינך למדינתך: שואלת הגמ' מה הבעל מתחייב, האם להחזיר אותה למדינתך היינו היכן שהיא היתה גרה ממש, או שמספיק שבעלה יפדה אותה ויביא אותה ליישוב?

מסכת פרק ד [ה"א - דף ל] כתובות קלט

לקתה חייב לרפותה וכו': תני רשב"ג כל מכה שיש לה קיצה - מתרפה מכתובתה, ושאין לה קיצה - מתרפאה מן הנכסין, כהדא חדא איתא אתת לגבי רבי יוחנן, אמר לה קצין הוא - אביד, אמרה ליה לא. לא כן אמר רבי חגי בשם רבי יהושע בן לוי, "אל תעש עצמך כעורכי הדיונין" שלא לגלות ליחיד את דינו, יודע היה בה שהיא כשירה.

הלכה יא

מתני' לא כתב לה בנזן דיכרין דיהון ליכי מינאי, אינון ירתון כסף כתובתיך יתר על חולקהון דעם אחוהון - חייב שהוא תניי בית דין.

גמ' לא כתב לה בנזן דיכרין דיהון ליכי מינאי וכו': הדא דאמר ר' אמי, כדי שיהא אדם מצוי ליתן לבתו בעין יפה.

הכיר אותה, ויודע היה בה שהיא כשירה ולא טעון טענות לא נכונות בשקר.

הלכה יא

מתני' לא כתב לה בכתובה שבנין דיכרין דיהון ליכי מינאי

שהבנים הזכרים שיהיו לי ממך, אינון ירתון הם יירשו את כסף כתובתיך, יתר על חולקהון דעם אחוהון חוץ מהירושה המגיעה להם עם שאר האחים (דהיינו חכמים תיקנו שהנשוי לכמה נשים ומת, שקודם כל, הבנים של כל אשה ואשה יקבלו את כסף כתובת אימם, ורק אח"כ כל הבנים חולקים את שאר הנכסים), חייב לתת להם את כתובת אימם, מפני שהוא תניי בית דין.

גמ' לא כתב לה בנזן דיכרין דיהון ליכי מינאי וכו': אומרת הגמ' שהטעם שחכמים תיקנו "כתובת בנין דכרין" זה כהדא כמו מה דאמר ר' אמי, כדי שיהא אדם מצוי ליתן לבתו נדוניה בעין יפה, היות שהוא יודע שנכדיו ירשו את הנדוניה שהוא מביא לבתו, לכך הוא יתן לה בעין יפה.

לקתה חייב לרפותה וכו': תני, רשב"ג אומר כל מכה שיש לה קיצה שהרופא קצב כמה יעלה הרפואה, בעלה לא חייב לרפאותה, אלא היא מתרפה מכסף כתובתה, אבל ושאין לה קיצה, אלא היא צריכה לקחת תרופות באופן סדיר, א"כ זה כמוזנותיה, ומתרפאה מן הנכסין של בעלה, וזה כהדא כאותו מעשה, שחדא איתא אשה אחת אתת באה לגבי רבי יוחנן, ואמר לה שאם קצין הוא הרופא כמה יעלה רפואתך, א"כ אביד הפסדת את כספך, אמרה ליה שהרופא לא קצב את תשלום הריפוי, וא"כ אני זכאית להתרפאות על חשבון בעלי. שואלת הגמ' איך ר' יוחנן שאל את האשה את השאלה הזו, וכי לא כן אמר רבי חגי בשם רבי יהושע בן לוי, שכוונת המשנה האומרת "אל תעש עצמך כעורכי הדיונין" היינו שלא לגלות ליחיד את דינו, כיון שחוששים שמא הוא יבוא לשקר, וא"כ גם כאן ר' יוחנן היה צריך לחשוש שמא האשה הזו תשקר? מתרצת הגמ' שר' יוחנן

מסכת פרק ד [ה"א - דף ל] כתובות

אינון ירתון: תמן תנינן רבי יוחנן בן ברוקא אומר אם אמר על שראוי ליורשו דבריו קיימין, ועל מי שאין ראוי ליורשו אין דבריו קיימין, אמר רבי יוחנן לא אמר ר' יוחנן בן ברוקא אלא על בן בין הבנים, ועל בת בין הבנות, בת בין האחין לא, אח בין הבנות לא. רבי יסא בשם ר' יוחנן מעשה היה, והורה רבי כר' יוחנן בן ברוקא. רבי זעירא ר' יסא בשם רבי יוחנן, רבי שאל את נתן הבבלי, מה טעמא דרבי יוחנן בן ברוקא? רבי בא רבי חייה בשם רבי יוחנן, רבי שאל את נתן הבבלי, מה ראו חכמים לומר הלכה כרבי יוחנן בן ברוקא? אמר ליה לא אַתּה הוא ששניתה לנו כן 'ירתון', אמר ליה 'יטלון' תְּנִית, אתא לגבי אבוי אמר ליה קפחתה אַתּה נתן

שואלת הגמ' רבי זעירא ור' יסא בשם רבי יוחנן אמרו שרבי שאל את נתן הבבלי, מה טעמא דרבי יוחנן בן ברוקא? (כאן הגמ' לא מפרשת את טעמו של ר' יוחנן בן ברוקא, אבל הבבלי אומר שהטעם הוא היות וכתוב 'וְהָיָה בְּיוֹם הַהֲחִילוֹ' אַתּה בְּנִינוּ, דהיינו שהתורה נתנה כח לאבא להנחיל לאחד מבניו יותר מהראוי לו). ורבי בא ורבי חייה בשם רבי יוחנן אמרו שרבי שאל את נתן הבבלי, מה ראו חכמים לומר שהלכה כרבי יוחנן בן ברוקא ולא כחכמים, והרי הכלל הוא שההלכה כרבים? אמר ליה נתן הבבלי, מה אתה מקשה, וכי לא אַתּה הוא ששניתה לנו כן במשנתינו, 'אינון ירתון', דהיינו שהבנים מקבלים את הכתובת בנין דכרין כירושא, וא"כ מוכח שיכולים להוריש לאחד יותר מהאחרים, אמר ליה רבי לנתן הבבלי, שאנחנו 'יטלון' תְּנִית (שנינו), דהיינו שהבנים מקבלים את הכתובת בנין דכרין כמתנה ולא כירושא, ואומרת הגמ' שכאשר רבי אתא לגבי אבוי (רשב"ג), אמר ליה שקפחתה ששאלת שאלה לא נכונה אַתּה נתן

אינון ירתון: אומרת הגמ' תמן תנינן, רבי יוחנן בן ברוקא אומר שאם המוריש אמר על מי שראוי ליורשו שהוא יירש יותר מהאחרים, דבריו קיימין, ורק אם הוא אמר על מי שאין ראוי ליורשו שהוא יירש, אז אין דבריו קיימין, כיון שהוא מתנה על מה שכתוב בתורה, ואמר רבי יוחנן שלא אמר ר' יוחנן בן ברוקא שהמוריש יכול להוריש לאחד יותר מהאחרים זה רק אלא על בן בין הבנים, או על בת בין הבנות (במקום שאין בנים), אבל אם המוריש אמר על בת בין האחין שלה, שהיא תירש, לא אמר כלום, או אם המוריש אמר על אחיו שיירש בין הבנות שלו, לא אמר כלום, היות והוא מתנה על מה שכתוב בתורה, והתורה אמרה שהבנים יירשו ולא הבנות, ושהבנות יירשו ולא האחין (דהיינו ר' יוחנן מחדש שאומנם הבת ראויה לירש אם אין בנים, אבל היות וכעת היא לא ראויה לירש, לכך לא יכולים להוריש לה), ואמר רבי יסא בשם ר' יוחנן שמעשה היה, והורה רבי כר' יוחנן בן ברוקא, כיון שההלכה כמוהו.

מסכת פרק ד [ה"ב - דף ל] כתובות קמא

הבבלי - לית כאן יטלון אלא ירתון, אמר רבי יוסי בר' בון אבין אמר ליה טעיתי טעות ששניתי לכם, לית כאן יטלון אלא ירתון. אמר ר' זעירא קל הוא בתנאי כתובה, לפי שבכל מקום אין אדם מזכה אלא בכתב, וכאן אפילו בדברים, לפי שבכל מקום אין אדם מזכה אלא למי שהוא בעולם, וכאן למי שאינו בעולם, אמר ר' ירמיה קומי רבי זעירא ותמיה אנא איך רבנין מדמו כתובה לירושה, לא דמי - דירושה מְדַבֵּר תורה, כתובה מדבריהן, ותימר אבן? אפילו תימר כתובה מְדַבֵּר תורה, לא מודו בתניי כתובה שהוא מדבריהן.

הלכה יב

מתני' בנן נוקבין דיהיון ליכי מינאי אינון תהון יתבן בבית, ומיתונן מנכסי עד דתינסבן לגוברין - חייב שהוא תניי ב"ד.

זעירא ותמיה אנא איך רבנין מדמו כתובה לירושה (שכמו שבכתובה יכולים להרבות את הירושה, כך גם בירושה רגילה יכולים להרבות את הירושה לאחד מהיורשים), והרי לא דמי, דירושה זה מְדַבֵּר תורה, וכתובה זה רק מדבריהן, ולכך חכמים יכלו לתקן שזה יועיל גם בלשון של ירושה, ותימר אבן שיכולים לדמות את הירושה לכתובה, והרי אפילו תימר שכתובה זה מְדַבֵּר תורה (שהרי כתוב "כֶּסֶף יִשְׁקַל כְּמָהָר הַבְּתוּלוֹת" שיהא זה כמודר הבתולות ומודר הבתולות כזה). אבל וכי לא מודו בתנאי כתובה שהוא מדבריהן, ולכך חכמים יכלו לתקן שזה יועיל גם בלשון של ירושה.

הלכה יב

מתני' לא כתב לה בנן נוקבין דיהיון ליכי מינאי הבנות הנקבות שיהיו לי ממך אינון תהון יתבן בביתי יישובו בביתי ומיתונן מנכסי ויזונו מנכסי עד דתינסבן לגוברין עד שיתחתנו לגבר, חייב מפני שהוא תנאי ב"ד.

הבבלי, שהרי לית כאן (לא גורסים במשנה) יטלון, אלא ירתון, וא"כ מלשון תקנת חכמים מוכח שיכולים להרבות את הירושה לאחד מהיורשים יותר מהראוי לו, ואומרת הגמ' שאמר רבי יוסי בר' בון שאבין (שבשלשון הזה) רשב"ג אמר ליה לרבי, טעיתי טעות כששניתי לכם במשנה 'יטלון', אלא לית כאן יטלון אלא ירתון. שואלת הגמ' אמר ר' זעירא שלא יכולים להוכיח מכאן לעניין ירושה רגילה שיכולים להרבות לאחד מהיורשים, כיון שקל הוא בתנאי כתובה, לפי שבכל מקום אין אדם מזכה אלא בכתב (בשטר) או בקניין, וכאן מזכים אפילו בדברים, שהרי גם אם הבעל לא כתב את הכתובה, האשה זוכה בכתובה, וכן יש עוד הוכחה שכאן זה שונה, לפי שבכל מקום אין אדם מזכה אלא למי שהוא בעולם (המזכה לעובר לא קנה), וכאן הבעל מזכה למי שאינו בעולם, שהרי הוא מזכה את הכתובת בנין דכרין לבנים שילדו לו? ועוד שואלת הגמ' אמר ר' ירמיה קומי רבי

מסכת פרק ד [ה"ב - דף ל] כתובות

קמב

גמ' ומיתזנן מנכסי עד דתינסבן לגוברין וכו': רב חסדא אמר בגרו איבדו מזונות, נישאו איבדו פרנסתן, תני ר' חיה, בגרו לא נישאו נישאו לא בגרו - איבדו מזונותן ולא איבדו פרנסתן, ור' אבין בשם ר' הילא מודין לְהָךְ, כהדא אלמנה שהיא תובעת מן היורשין, היא אומרת לא נתקבלתי מכתובתי והיורשין אומרים לה נתקבלת כתובתך, עד שלא נישאת - היורשין צריכין להביא ראייה שנתקבלה כתובתה, נישאת - עליה להביא הראייה שלא נתקבלה כתובתה, והא תנינן יתומה שהשיאה אמה או אחיה, וכתבו לה מאה וחמשים זוז, יכולה היא משתגדיל להוציא מידם, טעמא דקטנה הא גדולה וויתירה? תיפתר שנטלה מקצת. לא כן א"ר אבינא

עד שלא נישאת - היורשין צריכין להביא ראייה שנתקבלה כתובתה, ולאחר שנישאת - עליה להביא הראייה שלא נתקבלה כתובתה, וא"כ גם כאן, היות והיא כבר התחתנה, עליה להוכיח שהיא עדיין לא קיבלה את הנדוניה, שואלת הגמ' על דברי ר' חיה, והא תנינן לקמן יתומה שהשיאה אמה או אחיה, וכתבו לה מאה או חמשים זוז לנדונייתה, יכולה היא משתגדיל להוציא מידם את כל המגיע לה (היינו עישור נכסים), וא"כ משמע מהמשנה טעמא דקטנה שכל מה שהיא יכולה להוציא את המגיע לה, זה רק מפני שהיא התחתנה כשהיא הייתה קטנה, שהיא לא בת מחילה, אבל הא אם היא היתה גדולה אנחנו אומרים שהיא וויתרה, ומוכח דלא כר' חיה? מתרצת הגמ' תיפתר תעמיד שאנחנו אומרים שהיא וויתרה, מפני שנטלה מקצת, ולכך אנחנו אומרים שהיות והיא לא לקחה את כל הראוי לה, מוכח שהיא וויתרה על השאר, אבל במקום שהיא לא קיבלה כלל, לא אומרים שהיא וויתרה על המגיע לה, שואלת הגמ' וכי לא כן א"ר אבינא

גמ' ומיתזנן מנכסי עד דתינסבן לגוברין וכו': רב חסדא אמר שאם הבנות בגרו, איבדו את זכותן למזונות, שכמו שלנשואה אין מזונות היות והיא יצאה לרשותה, כך הבוגרת היות והיא יצאה לרשותה, אין לה כבר זכות לקבל מזונות מנכסי האב, וכן אם הן נישאו ולא תבעו את הנדוניה המגיעה להן (שזה עשירית מנכסים) בזמן הנשואין, איבדו את פרנסתן את הנדוניה ('פרנסה' היינו כל מילוי הצרכים), אבל תני ר' חיה, שאם הבנות בגרו ולא נישאו, או שנישאו ולא בגרו, איבדו את מזונותן, אבל ולא איבדו את פרנסתן, והן יכולות לתבוע את המגיע להן לאחר זמן, ואמר ר' אבין בשם ר' הילא שכל המחלוקת הוא דוקא במקום שהאחים מודין לְהָךְ מודים לה שהיא לא קיבלה את הנדוניה המגיעה לה, אבל אם האחים טוענים שנתנו לה את הנדוניה, א"כ הדין יהיה כהדא כמו ששינו לענין האלמנה שהיא תובעת מן היורשין את כתובתה, שהיא אומרת שלא נתקבלתי מכתובתי, והיורשין אומרים לה שנתקבלת כתובתך, א"כ הדין הוא

מסכת פרק ד [ה"ב - דף לא] כתובות קמג

בשם רבי אסי בכור שחלק כפשוט, חזקה וויתר? עוד היא שנטל המקצת, אמר רבי יוסי בר' בון לא נטל זה מבכורתו כלום, אתא עובדא קומי רבי מנא ובעא מיעבד כהדא דרב חסדא, אמר ליה ר' חנניה, והא תני ר' חייה בגרו ולא נישאו נישאו ולא בגרו אבדו מזונותן ולא אבדו פרנסתן, אמר ליה אנא אמרי שמועה, ואת אמרת מתניתא, תפְּטֵל שמועה מיקמי מתניתא.

רבין בר חייה בעי קומי רבי זעירא, בא עליה עודה בבית אביה, מעכשיו נתקיימו בה תנאי כתובה, או אינה אלא דרך נישואין? ר' בון בר חייה בעא קומי רבי זעירא מחלה לו על כתובתה מהו? זכותה אבדה זכות בניה לא אבדה.

הפסידה, אמר ליה שאתה צודק, ואני לא ידעתי את דברי ר' חייה, והיות ואנא אמרי שמועה אני אמרתי את דברי ר' חסדא, ואת אמרת מתניתא ואתה אומר את הברייתא של ר' חייה, א"כ תפְּטֵל שמועה מיקמי מתניתא, וודאי שההלכה כדברי ר' חייה.

שואלת הגמ' רבין בר חייה בעי קומי רבי זעירא, מה הדין אם הארוס בא עליה עודה בבית אביה, ונולד להם בת או בן, האם מעכשיו נתקיימו בה תנאי כתובה, וא"כ כשהוא ימות בתו תקבל מזונות מנכסיו, וכן לבנו יש כתובת בנין דכרין, או שכל הזכויות הבאות מחמת תנאי כתובה אינה אלא כשהוא בא עליה דרך נישואין? עוד שואלת הגמ' ר' בון בר חייה בעא קומי רבי זעירא אם האשה מחלה לו על כתובתה, מהו האם רק את זכותה אבדה מחמת המחילה, אבל זכות בניה לא אבדה, או שהיות ואין לה את עיקר הכתובה, אין לה את תנאי הכתובה (הגמ' לא פושטת את השאלות).

בשם רבי אסי שבכור שנטל חלק בירושה כפשוט, חזקה שהוא וויתר על חלק בכורתו, וא"כ מוכח שהגם שהוא לא נטל כלום אומרים שהוא וויתר, וא"כ צריך להיות גם כאן לעניין הנדוניה, ודלא כר' חייה? מתרצת הגמ' שזה לא קשה כיון שעוד היא שהיות והבכור נטל המקצת (כשהוא נטל כפשוט), לכך אומרים שהוא וויתר על חלק בכורתו, אבל אמר רבי יוסי בר' בון שזה לא נכון, שהרי לא נטל זה מבכורתו כלום, ואפי"ה אומרים שהוא וויתר, וא"כ מוכח דלא כר' חייה, ואומרת הגמ' שאתא עובדא קומי בא מעשה לפני רבי מנא ביתומה שלא נטלה את הנדוניה שלה בזמן הנישואין, ובעא מיעבד כהדא דרב חסדא, שאומרים שכיון שהיא התחתנה, היא הפסידה את הנדוניה שלה, אבל אמר ליה ר' חנניה, והא תני ר' חייה שבגרו ולא נישאו או נישאו ולא בגרו אומנם אבדו מזונותן, אבל ולא אבדו את פרנסתן, וא"כ מדוע אתה אומר שהיא

הלכה יג

מתני' ואת תהא יתבא בביתי ומיתזנא מניכסיי כל יומי מיגד ארמלותיך בביתי - חייב שהוא תנאי בית דין.

גמ' ואת תהא יתבא בביתי וכו': רבי זעירא שאל שאיל לרב נחמן בר יעקב ולר' אבימי בר פפי לא היה שם בית? אמר ליה הורשין שוכרין לה בית, מיכן והילך היא אומרת קרקע והן אומרים מעות - הדין עם היתומים, כהדא חדא איתא הוה פורנה עשרין דינר, והוה תמן חד בית טב עשרה דינר, אתא עובדא קומי ר' חנינה, אמר או ייבון לה ביתא או יבון לה עשרים דינר, א"ר מנא מכיון דלית ביתא טב אלא עשרה, כמאן דלית לה פורנה אלא עשרה. מיכן והילך היא אומרת קרקע והן אומרים מעות - הדין עם היתומין.

הלכה יג

מתני' לא כתב לה ואת תהא יתבא בביתי תשבי בביתי ומיתזנא מניכסיי ותזוני מנכסי כל יומי מיגד (משך) ארמלותיך (אלמנותיך) בביתי חייב, מפני שהוא תנאי בית דין.

גמ' ואת תהא יתבא בביתי וכו': שואלת הגמ' רבי זעירא שאל שאיל לרב נחמן בר יעקב ולר' אבימי בר פפי מה הדין אם לא היה שם בית הראוי למגורי האלמנה והיורשים ביחד (דהיינו לאחר מות האבא, היורשים רוצים לבוא ולגור בביתם), מי נדחה מפני מי? אמר ליה שהיורשין שוכרין לה בית, וא"כ אומרת הגמ' מיכן והילך מוכח מכאן גם לענין אם יש מקום לאלמנה והיורשין לגור יחד, והיא אומרת שאני רוצה לגור בקרקע בעלי, והן היורשין אומרים שניתן לך מעות לשכור בית אחר, שהדין עם היתומים, כיון שהבית רק משועבד לאלמנה למגורים, אבל זה לא שייך לה, וזה כהדא אותו מעשה, כהדא איתא

באשה אחת שהוה פורנה שכתובתה היתה עשרין דינרי זהב (ויש גורסים דינרין, וא"כ הכוונה היא שנשארו חייבים לה עשרים דינרים מכתובתה), והוה תמן חד בית טב והאבא השאיר רק בית ששווה עשרה דינר ומטלטלין (שהאשה לא גובה את כתובתה ממטלטלין), ואתא עובדא קומי ר' חנינה, ואמר או ייבון (יביאו) לה את הביתא, או יבון (יביאו) לה עשרים דינר (אם היתומים לא רוצים לתת לה את הבית), אבל א"ר מנא מכיון דלית ביתא טב היות והבית לא שווה אלא עשרה, א"כ כמאן דלית לה פורנה א"כ זה כמו שאין לה כתובה אלא עשרה דינר, שהרי הכתובה לא נגיבית אלא מהקרקע, והיתומים יכולים לתת לה רק עשרה דינרים ולסלקה מהקרקע, וא"כ אומרת הגמ' מיכן והילך מכאן נלמד, שאם היא אומרת שהיא רוצה את הקרקע לכתובתה, והן היורשין אומרים שניתן לך מעות לכתובתיך, שהדין עם היתומין, כיון שהקרקע לא שייכת לה, אלא זה רק משועבד לכתובתה.

הלכה יד

מתני' כך היו אנשי ירושלם כותבין, אנשי גליל היו כותבין כאנשי ירושלם, אנשי יהודה כותבין עד שירצו היוורשין ליתן לה כתובתה, לפיכך אם רצו היוורשין - נותנין לה כתובתה, ופוטרינ אותה.

גמ' כך היו אנשי ירושלם כותבין וכו': אנשי הגליל חסו על כבודן ולא חסו על ממונן, אנשי יהודה חסו על ממונן ולא חסו על כבודן, רבי חנניה בריה דרבי אבהו, ואית דאמרי לה בשם ר' אבהו, קיסרין - כיהודה, ושאר כל הארצות כירושלם. חד בר נש מי דמך אמר ייבון לאיתתא דההוא גברא פרנא, אתא עובדא קומי רבי מנא אמר יתקיימון דברי המת, אמר ליה ר' חנניה ויש אדם מבטל תנאי כתובה בפה? אמר ליה אנת אמרת - אַת מנא לך? אמר ליה

הלכה יד

מתני' כך כמו ששינו במשנה הקודמת (דהיינו שהבעל נותן זכות לאלמנתו להישאר בביתו כל ימי חייה, ולהתפרנס מממונו) היו אנשי ירושלם כותבין, וכן אנשי גליל היו כותבין כאנשי ירושלם, אבל אנשי יהודה היו כותבין בכתובה, שהאלמנה יכולה להישאר בביתו רק עד שירצו היוורשין ליתן לה את כתובתה, לפיכך (בארץ יהודה) אם רצו היוורשין, הם נותנין לה את כסף כתובתה, ופוטרינ אותה ומוציאים אותה מביתם, ואז הם לא יצטרכו לזון יותר את האלמנה.

גמ' כך היו אנשי ירושלם כותבין וכו': מבארת הגמ' מדוע הם עשו כך והם עשו כך, כיון שאנשי הגליל חסו על כבודן שיהיה לאלמנותיהם היכן לגור ויהיה לה מזונות, ולא חסו על ממונן, שהיוורשים יצטרכו לזון ולפרנס את האלמנה, אבל אנשי יהודה חסו על ממונן

שהיוורשים לא יצטרכו לבזבז את ממונם, ולזון ולפרנס את האלמנה, ולא חסו על כבודן שיהיה לאלמנותיהם היכן לגור ויהיה לה מזונות. ואומרת הגמ' שרבי חנניה בריה דרבי אבהו אמר, ואית דאמרי לה ויש אומרים שרבי חנניה בריה דרבי אבהו אמר את זה בשם ר' אבהו אביו, שבקיסרין נהגו כיהודה, ושאר כל הארצות נהגו כירושלם. ומעשה באחד בר נש, מי דמך כשהלך למות אמר לבניו ייבון לאיתתא דההוא גברא תביאו לאשתי פרנא את תשלום הכתובה (כדי שלא תצטרכו לתת לה מזון ומגורים), ואתא עובדא קומי רבי מנא ואמר יתקיימון דברי המת, אבל אמר ליה ר' חנניה, וכי יש אדם מבטל תנאי כתובה בפה? אמר ליה ר' מנא אנת אמרת אתה אומר כך שהוא מבטל את תנאי הכתובה? אַת מנא לך שתנאי הכתובה שלו היה שהאלמנה תוכל להישאר בביתו כל ימיה? אמר ליה ר' חנניה

מסכת פרק ד [הי"ד - דף לא] כתובות קמו

ולא בגליל אנן קיימין?! וסברנן מימר אנשי הגליל חסו על כבודן לא על ממון.

הדרן עלך פרק נערה שנתפתתה

וכי לא בגליל אנן קיימין?! הרי אנחנו גרים
בטבריה, וסברנן מימר והרי המשנה אמרה
שאנשי הגליל חסו על כבודן ולא על
ממון, וא"כ יש לה זכות מתנאי הכתובה
להישאר בביתו כמה שהיא רוצה.
הדרן עלך בלי נדר פרק נערה שנתפתתה

פרק ה

הלכה א

מתני' אף על פי שאמרו בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה, אם רצה להוסיף אפילו מאה מנה יוסיף. נתארמלה או נתגרשה, בין מן האירוסין בין מן הנשואין, גובה את הכל, רבי אלעזר בן עזריה אומר מן הנישואין גובה את הכל, מן האירוסין בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה, שלא כתב לה אלא על מנת לכונסה.

גמ' אם רצה להוסיף אפילו מאה מנה יוסיף: במה הוא מתחייב לה? לא כן רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש תריהון אמרין הכותב שטר חוב על חבירו בחזקת שהוא חייב לו, ונמצא שאינו חייב לו, אינו חייב ליתן לו? רוצה הוא ליתן כמה וליקרות חתנו של פלוני. עד כדון בשפסק מן האירוסין, פסק מן הנשואין? רוצה

לאשתו על כתובתה במה הוא מתחייב לה? וכי לא כן רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש תריהון אמרין שהכותב שטר חוב על חבירו בחזקת שהוא חייב לו, ונמצא שאינו חייב לו, שאינו חייב ליתן לו, כיון שהוא כתב את השטר הזה בטעות, וא"כ לכאו' כאן כשהבעל מוסיף, זה ג"כ בטעות? מתרצת הגמ' שהבעל לא הוסיף על הכתובה בטעות, אלא הוא הוסיף כיון שרוצה הוא ליתן כמה (הרבה) כדי להתחתן עם אותה אשה, ולהיקרות חתנו של פלוני. שואלת הגמ' עד כדון עד עכשיו אתה מסביר בשפסק והוסיף על הכתובה מן האירוסין, שאז שייך לומר שהוא הוסיף כדי להיות חתנו של פלוני, אבל מדוע אם הוא פסק מן הנשואין הוא מתחייב (והרי הוא כבר חתנו של פלוני)? מתרצת הגמ' שרוצה

מתני' אף על פי שאמרו חכמים שבתולה גובה בכתובתה מאתים ואלמנה מנה, אבל אם הבעל רצה להוסיף בכתובה אפילו מאה מנה יוסיף, ולא תאמר שחכמים קצבו את גובה הכתובה כדי שלא לבייש את מי שאין לו. ואם אותה אחת שהוסיפו לה על כתובתה נתארמלה או נתגרשה, בין מן האירוסין בין מן הנשואין, גובה את הכל, רבי אלעזר בן עזריה אומר שאם היא התאלמנה או התגרשה מן הנישואין אז היא גובה את הכל, אבל מן האירוסין אין לה אלא את עיקר הכתובה, ולכך בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה, כיון שהבעל לא כתב לה את התוספת, אלא על מנת לכונסה.

גמ' אם רצה להוסיף אפילו מאה מנה יוסיף: שואלת הגמ' כשהבעל מוסיף

מסכת פרק ה [ה"א - דף לב] כתובות קמח

הוא ליתן כמה בתשמישה שהוא עָרַב, עד כדון כשבעל, לא בעל? רוצה הוא ליתן כמה על קניינו שהוסיף, פסק מן האירוסין פסק מן הנישואין, ולקרות חתנו של פלוני כבר הוא קרוי, תשמיש אין בו, קניין לא הוסיף מיכן? רוצה הוא ליתן כמה ולא תחזור בה, ויכולה היא, לא כן תני האיש אינו מוציא אלא לרצונו? אמר רבי אבין מעיקא היא ליה, הוא משבק לה.

תני כשם שהבעל פוסק כך האב פוסק, אלא שהבעל מזכה בכתב, והאב מזכה בדברים, ובלבד דברים שהן נקנין באמירה, היך עבידא? גידול בשם רב כמה אתה נותן לבנך - כך וכך, כמה אתה נותן לבתך - כך וכך, כיון שקידשה, זָכָתָּ בין הבנות. אמר ר' חייה בר יוסף אשכח גידול רביתא,

אלא לרצונו, וא"כ היא לא יכולה לברוח לו? מתרצת הגמ' אמר רבי אבין שאם אשתו לא תרצה את הנישואין, א"כ מעיקא (מציקה) היא ליה, עד שהוא משבק לה יאלץ לעזוב אותה, ולכך הוא מוסיף לה על כתובתה כדי שיחיו בשלום ובאהבה.

תני, כשם שהבעל פוסק ומוסיף על כתובת אשתו, כך האב פוסק לביתו נדוניה, אלא שהבעל מזכה לאשתו בכתב, והאב מזכה בדברים, ובלבד בדברים שהן נקנין באמירה, מבארת הגמ' היך עבידא מה הכוונה? ר' גידול בשם רב אומר, שאם אבי הכלה שואל את אבי החתן כמה אתה נותן לבנך, והוא אומר כך וכך, ואח"כ אבי החתן שואל את אבי הכלה וכמה אתה נותן לבתך, והוא אומר כך וכך, כיון שקידשה, זָכָתָּ בין הבנות דהיינו שאם אבי הכלה מת, צריך לתת לה את מה שאביה התחייב, חוץ מהעישור נכסים המגיע לה מתקנת חכמים, או במקום שהבנות יורשות, זה לא מחסר מירשתה. שואלת הגמ' אמר ר' חייה בר יוסף אשכח גידול רביתא ר' גידול

הוא ליתן כמה (הרבה) כיון שהוא נהנה בתשמישה שהוא עָרַב, שואלת הגמ' עד כדון עד עכשיו אתה מסביר כשהוא הוסיף על כתובתה לאחר שבעל, אבל אם הוא הוסיף על כתובתה כשעדיין הוא לא בעל מדוע הוא מתחייב? מתרצת הגמ' כיון שרוצה הוא ליתן כמה (הרבה) על קניינו שהוסיף בשעת הנישואין, שהרי הוא זוכה בה לירש אותה ולהפר את נדריה וכו', שואלת הגמ' ואם הוא פסק מן האירוסין ופסק מן הנישואין ולאחר זמן הוא פוסק ומוסיף עוד על כתובתה, מדוע היא זוכה בזה, והרי כדי להיקרות חתנו של פלוני הוא לא צריך, שהרי כבר הוא קרוי, ולהנאת התשמיש ג"כ אין בו, כיון שהוא לא פוסק מיד לאחר הלילה הראשון של הנישואין, ובקניין באשתו הוא לא הוסיף מיכן (בעת), וא"כ במה היא זוכה בתוספת? מתרצת הגמ' שרוצה הוא ליתן לה בכתובה כמה (הרבה) ולא תחזור בה מהנישואין, שואלת הגמ' וכי יכולה היא לחזור בה מהנישואין ולהתגרש ממנו בעל כורחו, וכי לא כן תני, שהאיש אינו מוציא את אשתו

מסכת פרק ה [ה"א - דף לב] כתובות קמט

ומר זעירתא? אלא כיני, כמה אתה נותן לבנך - כך וכך, וכמה אתה נותן לבתך - כך וכך, כיון שקידשה זכתה הבת בין הבנות, והבן בין הבנים, אמר ר' זעירא והדא היא זעירתא, לא נמצא קונה אשה ומטלטלין בשוה פרוטה, ואין אדם קונה שתי נשים בשוה פרוטה, ומה אין אדם קונה קרקע וכמה מטלטלין בשוה פרוטה? שכן אדם קונה שתי קרקעות בשוה פרוטה, ואין אדם קונה שתי נשים בשוה פרוטה. ר' בא בר חייה בשם ר' יוחנן כמה אתה נותן לבנך - כך וכך, וכמה אתה נותן לבתך - כך וכך, כיון שקידשה, זכתה הבת בין הבנות והבן בין הבנים, ובלבד מן הנישואין הראשונים, ותייא כ"י דמר רבי חנניא המשיא את בנו בבית - זכה בבית, ובלבד מן הנישואין הראשונים. תני רבי הושעיה זכה

שזה לא קושיה, כיון שיכולים לקנות קרקע ומטלטלים בשוה פרוטה, שכן אדם קונה שתי קרקעות בשוה פרוטה, אבל ואין אדם קונה שתי נשים בשוה פרוטה, לכך בעצם לא יכולים לקנות אשה ומטלטלים בפרוטה, וא"כ כשר' גידול אמר שזכתה הבת בין הבנות, זה חידוש גדול מאוד. ר' בא בר חייה בשם ר' יוחנן אומר שאם אבי הכלה שואל כמה אתה נותן לבנך והוא אומר כך וכך, ואח"כ אבי החתן שואל וכמה אתה נותן לבתך, והוא אומר כך וכך, כיון שקידשה, זכתה הבת בין הבנות והבן בין הבנים, ובלבד מן הנישואין הראשונים, שמחמת השמחה, האבא גומר ומקנה את הנדוניה באמירה, אבל בזיווג שני, לא זוכים ע"י האמירה (כיון שאין כאן שמחה גדולה), ותייא כ"י וזה כמו מה דאמר רבי חנניא שהמשיא את בנו בבית, דהיינו שהאבא נתן לבנו לגור באיזה בית לאחר הנישואין, החתן זכה בבית, וזה דוקא ובלבד מן הנישואין הראשונים, שואלת הגמ' והרי תני רבי הושעיה שהחתן זכה רק

מצא דבר גדול, דהיינו שהוא היה יכול לומר חידוש גדול, שע"י הקידושין חל ההתחייבות של אבי החתן, ואמר זעירתא והוא אמר חידוש קטן, שע"י הקידושין חל ההתחייבות של אבי הכלה, וזה פחות מחודש, כיון שהבעל קונה את הנדוניה אגב האשה ע"י הקידושין? אלא כיני כך ר' גידול היה צריך לומר, שאם אבי הכלה שואל כמה אתה נותן לבנך, והוא אומר כך וכך, ואח"כ אבי החתן שואל וכמה אתה נותן לבתך, והוא אומר כך וכך, כיון שקידשה זכתה הבת בין הבנות, והבן בין הבנים, אמר ר' זעירא מה ר' חייה בר יוסף מקשה על ר' גידול, וכי הדא מה שהחתן זוכה היא זעירתא זה חידוש קטן (כיון שהבעל קונה את אשתו והנדוניה ע"י הקידושין), וכי לא נמצא שהחתן קונה אשה ומטלטלין בשוה פרוטה, וא"כ זה חידוש גדול מאוד, שהרי אין אדם קונה שתי נשים בשוה פרוטה, חוזרת הגמ' ושואלת ומה החידוש בזה, וכי אין אדם קונה קרקע וכמה מטלטלין בשוה פרוטה, והרי שנינו שהמטלטלים נקנים אגב הקרקע? אומרת הגמ'

מסכת פרק ה [ה"א - דף לב] כתובות

במטלטלין ולא זכה בבית, ופליג? ר' ירמיה בשם ר' אבהו תיפתר שהיה אוצרו של אביו נתון שם, ר' חזקיה בשם רבי יהושע בן לוי לכן צריכה - אפילו שאולין מן השוק, אמר ר' אבהו אם אמר לו לשאילה, לא זכה בהן, אתא עובדא קומי ר' יעקב בר' בון והורי כרבי אבהו, אמר ר' זעירא עיקרא לית לה תימליוסים - ורבנין בנין וסלקון עלה. את אָמַר האב פוסק על ידי בתו, אפילו בוגרת? נישמעינה מן הדא האב פוסק על ידי בתו, ולא אשה על ידי בתה, ולא אח על ידי אחותו, שנייא היא אחותו בין שהיא נערה בין שהיא בוגרת?! וכא לא שנייא בין שהיא נערה בין שהיא בוגרת. רבי בא קרטיגנא בעא אפילו אחר, אמרין אפילו בוגרת אחר?

יסוד, ורבנין בנין וסלקון עלה והחכמים דנים בעניין, דהיינו אין לך בו אלא חידוש, שרק בנישואין הראשונים ורק אם אין בבית חפצים שלא שייכים לחתן, רק אז החתן זוכה בבית. שואלת הגמ' הרי את אָמַר שהאב פוסק את הנדוניה על ידי (בשביל) בתו באמירה, וא"כ יש לשאול האם אפילו אם בתו בוגרת, ג"כ הנדוניה נקנית לה ע"י האמירה, או שהיות ונשואיה לא מוטלים על האב, א"כ הוא לא מתחייב ע"י האמירה? אומרת הגמ' שנישמעינה מן הדא שהרי שנינו בברייתא שהאב פוסק על ידי (בשביל) בתו, אבל ולא האשה על ידי בתה, ולא אח על ידי אחותו, וא"כ אומרת הגמ' וכי שנייא היא באחותו בין שהיא נערה בין שהיא בוגרת?! ודאי שלא, וא"כ ג"כ כאן לענין האב לא שנייא בין שהיא נערה בין שהיא בוגרת, שהיא זוכה בנדוניה. שואלת הגמ' רבי בא קרטיגנא (שם מקום) בעא האם אפילו אם אדם אחר מתחייב נדוניה, זה ג"כ נקנה באמירה, והשאלה היא, הרי אמרין שאפילו בוגרת שהיא כאחר נדונייתה נקנית לה באמירה, וא"כ אולי גם כשאדם אחר מתחייב, זה נקנה באמירה?

במטלטלין שאביו ייחד לו ולא זכה בבית, וא"כ וכי ר' חנניא פליג על הברייתא של ר' הושעיה? מתרצת הגמ' ר' ירמיה בשם ר' אבהו אומר תיפתר תעמיד שהיה אוצרו של אביו נתון שם בבית, ולכך החתן לא זוכה באותו בית, שהרי מוכח שדעתו של אביו להשתמש בבית הזה, ר' חזקיה בשם רבי יהושע בן לוי אומר לכן צריכה שעיקר החידוש של ר' הושעיה הוא שאפילו שאותם מטלטלים היו שאולין מן השוק, שהאב עתיד להחזיר אותם לבעליהם והבית יתפנה, אפי"ה החתן לא זכה בבית, אמר ר' אבהו שאם אבי החתן אמר לו שהוא נותן את הבית רק לשאילה, הוא לא זכה בהן, ולא תאמר שבעצם אבי החתן התכוין לתת לו את הבית לצמיתות, אלא שהוא אמר לו שזה רק בהשאלה כדי שלא תזוה דעתו עליו, קמ"ל שהוא לא זוכה בבית, ואומרת הגמ' שאתא עובדא קומי ר' יעקב בר' בון שאבי החתן אמר לו שהבית רק בהשאלה, והורי כרבי אבהו, שהבית לא נקנה לחתן. אמר ר' זעירא עיקרא שלעיקר הדין הזה שהמשיא את בנו בבית, שהחתן זוכה בבית, לית לה תימליוסים אין לזה

מסכת פרק ה [ה"א - דף לג] כתובות קנא

נישמעינה מן הדא, האב פוסק על ידי בתו, לא אשה על ידי בתה, לא אח ע"י אחותו, כל שכן אחר. אף למדת הדין כן - תן בתך לפלוני ואני אתן לך כך וכך, קח שדה פלוני ואני נותן לך כך וכך.

רבי אלעזר בן עזריה אומר וכו': כיני מתניתא שלא הוסיף לה אלא בשביל חיבת לילה הראשון שבעל. בעל גירשה והחזירה - ועדיין חיבת לילה הראשון קיימת, בעל מת ונפלה לפני יבם - עדיין חיבת לילה הראשון קיימת. רבי יעקב בר אחא ר' אלכסא בשם חזקיה, הלכה כר' אלעזר בן עזריה שאמר נתאלמנו או נתגרשו מן האירוסין גובה מאתים מן הנישואין גובה את הכל, ר' חנינה אמר הלכה כרבי אלעזר בן עזריה, אמר ר' ינאי אמרו לר' חנינה צא וקרא, רבי יונה ר' זעירא בשם רבי יונתן אמר הלכה כר' אלעזר בן עזריה, ר' יוסא ר' זעירא בשם ר' יונתן

וגרשה לפני שחזר ובעל אותה, יש לה את התוספת כתובה, כיון שעדיין חיבת לילה הראשון קיימת, כיון "שהמגרש את אשתו ומחזירה על מנת כתובתה הראשונה החזירה" (כדלקמן). וכן אם הוא בעל ומת ונפלה לפני יבם, עדיין חיבת לילה הראשון קיימת, שהרי "כתובתה על ניכסי בעלה הראשון".

רבי יעקב בר אחא בשם ר' אלכסא בשם חזקיה אומר שהלכה כר' אלעזר בן עזריה שאמר שאם נתאלמנו או נתגרשו מן האירוסין גובה מאתים, ומן הנישואין גובה את הכל, וכן ר' חנינה אמר שהלכה כרבי אלעזר בן עזריה, אבל אמר ר' ינאי, אמרו לר' חנינה צא וקרא (ר' חנינה היה בעל מקרא, ואמר ר' ינאי, שדברי ר' חנינה לא נכונים, ועדיף שהוא יקרא מקרא שבזה הוא מבין, ושלא יפסוק הלכות לא נכונות), ואומרת הגמ' שרבי יונה בשם ר' זעירא בשם רבי יונתן אמר שהלכה כר' אלעזר בן עזריה, אבל ר' יוסא בשם ר' זעירא בשם ר' יונתן

אומרת הגמ' שבאדם אחר הנדוניה לא נקנית באמירה, ונישמעינה מן הדא, שהרי שנינו בברייתא האב פוסק על ידי בתו, אבל לא האשה על ידי בתה, ולא האח ע"י אחותו, וא"כ כל שכן שאם אחר מתחייב, שזה לא נקנה באמירה. ואומרת הגמ' שאף למדת הדין לעניין שאר התחייבויות ממוניות הדין הוא כן, שאם אחד אמר לחבירו תן בתך לפלוני, ואני אתן לך כך וכך, או שהוא אמר לו קח שדה מפלוני, ואני נותן לך כך וכך, שהוא לא חייב לתת לו, כיון שזה סתם פיטומי מילים בעלמא, וכל עוד שלא היה התחייבות בקניין, הוא לא חייב לתת לו את מה שהוא אמר.

רבי אלעזר בן עזריה אומר וכו': אומרת הגמ' שכיני כוונת מתניתא שלא הוסיף לה אלא בשביל חיבת לילה הראשון שבעל, אבל אם הוא רק הכניסה לחופה ולא בעל אותה, עדיין הוא לא מתחייב בתוספת הכתובה. ואומרת הגמ' שאם הוא בעל אותה וגירשה והחזירה ומת או שחזר

מסכת פרק ה [ה"ב - דף לג] כתובות

אמר אין הלכה כרבי אלעזר בן עזריה, אמר רבי יוסי סימן היה לן דחזקיה ורבי יונתן שניהן אמרו דבר אחד, דתני מי שהלך בנו למדינת הים ושמע עליו שמת, ועמד וכתב כל נכסיו לאחר, ואחר כך בא בנו, מתנתו קיימת, ר' שמעון בן מנסיא אומר אין מתנתו קיימת, שאילו היה יודע שבנו קיים, לא היה כותבן, ומר רבי יעקב בר אחא הלכה כר' שמעון בן מנסיא, והיא דר"א בן עזריה והיא דר"ש בן מנסיא, ומר רבי ינאי אמרו לרבי חנינה צא וקרא, ואמר ר' יוסא ר' זעירא בשם ר' יונתן אין הלכה כר"א בן עזריה, וכן נפק עובדא כרבי לעזר בן עזריה.

הלכה ב

מתני' רבי יהודה אומר רצה כותב לבתולה שטר של מאתים - והיא כותבת לו התקבלתי ממך מנה, ולאמנה מנה - והיא כותבת לו התקבלתי

והיא דברי ר"ש בן מנסיא, ששניהם סוברים שהולכים אחר אומדן הדעת הגם שלא פירשו, וא"כ גם מכאן מוכח שההלכה כר' אלעזר בן עזריה, וא"כ ק' מדוע אמר רבי ינאי שאמרו לרבי חנינה צא וקרא, וכן ק' על מה שאמר ר' יוסא בשם ר' זעירא בשם ר' יונתן שאין הלכה כר"א בן עזריה, שהרי צריך להיות שההלכה כר' אלעזר בן עזריה, וכן נפק עובדא וכן יצא הלכה למעשה מבית הדין כרבי לעזר בן עזריה.

הלכה ב

מתני' רבי יהודה אומר שאם הבעל רצה, הוא כותב לבתולה שטר כתובה של מאתים זוז כראוי לה, והיא כותבת לו שהתקבלתי ממך מנה (מאה זוז), הגם שהיא לא קיבלה ממנו כלום, וכן יכולים לכתוב לאלמנה כתובה של מנה כראוי לה, והיא כותבת לו שהתקבלתי

אמר שאין הלכה כרבי אלעזר בן עזריה, אמר רבי יוסי שר' יונה צודק, שהרי סימן היה לן דחזקיה ורבי יונתן שניהן אמרו דבר אחד, והיות וחזקיה אמר שההלכה כר' אלעזר בן עזריה, א"כ מוכח שגם ר' יונתן אמר שההלכה כר' אלעזר בן עזריה. ומוכיחה הגמ' מעוד מקום שההלכה כר' אלעזר בן עזריה, דתני, מי שהלך בנו למדינת הים ושמע עליו שמת, ולכך הוא עמד וכתב את כל נכסיו לאחר, ואחר כך בא בנו, מתנתו קיימת, כיון שהוא לא פירש שהוא נותן את מתנתו מפני שבנו מת, ור' שמעון בן מנסיא אומר שאין מתנתו קיימת, כיון שאילו הוא היה יודע שבנו קיים, הוא לא היה כותבן לאחרים, והיות ויש אומדן דעת, לכך הגם שהוא לא פירש שהוא נותן את נכסיו מחמת שבנו מת, אפי"ה המתנה חוזרת, ואמר רבי יעקב בר אחא שהלכה כר' שמעון בן מנסיא, והרי היא דברי ר"א בן עזריה

מסכת פרק ה [ה"ב - דף לג] כתובות קנג

ממך חמישים זוז, ר' מאיר אומר כל הפוחת לבתולה ממאתים ולא למנה מִמָּנָה הרי זו בעילת זנות.

גמ' רבי יהודה אומר רצה כותב וכו': מיסבר סבר רבי יהודה אין פוחתין לבתולה מִמָּנָה ולא למנה מחמישים זוז, ויכתוב כן משעה ראשונה? אלא בפוחת והולך, ויכתוב שנתקבלתי ממך כך וכך? אישכח תני בר קפרא שנתקבלתי ממך כך וכך. אמר רבי יוחנן לא אמר ר' יודה אלא בסוף, אבל בתחילה אף רבי יודה מודה, אין הוא בתחילה ואין הוא בסוף? חברייא בשם רבי יוחנן עד שלא פָּעַל וּמִשְׁפָּעַל, ר' זעירא בשם רבי יוחנן עד שלא כנס ומשכנס, לא פָּעַל וגירשה והחזירה - היא בתחלה היא בסוף.

כך וכך (איזה סכום שהיא רוצה) ומדוע ר' יהודה מזכיר שהיא כותבת לו שהיא התקבלה מנה או חמישים זוז? מתרצת הגמ' שאין הכי נמי, ואשכח תני ונמצאה ברייתא שבר קפרא גרס בדברי ר' יהודה שהאשה יכולה לכתוב שנתקבלתי ממך כך וכך.

אמר רבי יוחנן שלא אמר ר' יודה שהאשה יכולה למחול על חלק מהכתובה, אלא בסוף, אבל בתחילה אף רבי יודה מודה שהאשה לא יכולה למחול על חלק מהכתובה, ומבררת הגמ' אין (מה) הוא בתחילה ואין (ומה) הוא בסוף? חברייא בני הישיבה בשם רבי יוחנן אמרו שעד שלא פָּעַל זה בתחילה, וּמִשְׁפָּעַל זה בסוף, אבל ר' זעירא אמר בשם רבי יוחנן, שעד שהבעל לא כנס את אשתו לחופה, זה בתחילה, ומשכנס את אשתו לחופה, זה בסוף. ואומרת הגמ' שאם הבעל הכניס את אשתו לחופה ולא פָּעַל וגירשה, והחזירה שהוא מחזיר אותה על סמך כתובתה הראשונה (כדלקמן), א"כ היא בתחלה היא בסוף, ואשתו יכולה למחול על כתובתה אפי' לפני שיכניס אותה לחופה.

ממך חמישים זוז, אבל ר' מאיר אומר שכל הפוחת לבתולה ממאתים זוז, ולא למנה מִמָּנָה לכתובתן, הרי זו בעילת זנות.

גמ' רבי יהודה אומר רצה כותב וכו': אומרת הגמ' שלכא' מבואר במשנה שמיסבר סבר רבי יהודה שאין פוחתין לבתולה מִמָּנָה ולא למנה מחמישים זוז, ולכן ר' יהודה פירט, שהבתולה כותבת לו שהתקבלה מנה, והאלמנה כותבת לו שהתקבלה חמישים זוז (ולכך ר' יהודה לא אמר, שהבעל יכול לומר לאשתו הבתולה או האלמנה שתכתוב לו שובר שהיא התקבלה חמישים זוז), וא"כ שואלת הגמ' שהבעל יכתוב כן בכתובה משעה ראשונה, ומדוע ר' יהודה אומר שהבעל כותב כתובה רגילה, ואשתו כותבת לו שהיא התקבלה חלק מהתשלום? אלא אומרת הגמ' שמודה ר' יהודה שצריך לכתוב כתובה רגילה כתקנת חכמים, וכל מה שמתיר ר' יהודה, זה רק בפוחת והולך ורק אחרי שהוא כתב כתובה רגילה, אשתו יכולה לכתוב לו שהיא מוותרת על חלק מהכתובה, שואלת הגמ' וא"כ שאשתו תיכתוב שנתקבלתי ממך

מסכת פרק ה [ה"ב - דף לג] כתובות

ר' מאיר אומר כל הפוחת וכו': תני איזו היא אשה ואיזו היא פילגש? **ר' מאיר** אומר אשה יש לה כתובה פילגש אין לה כתובה, רבי יודה אומר אחת זו ואחת זו יש לה כתובה, אשה יש לה כתובה ותנאי כתובה, פילגש יש לה כתובה ואין לה תנאי כתובה. רבי יודה בשם רב זו דברי רבי מאיר ורבי יהודה, אבל דברי חכמים נושא אדם אשה ומתנה עמה על מנת שלא לזונה ולפרנסה, ולא עוד, אלא שתהא זונתו ומפרנסתו ומלמדתו תורה, מעשה ברבי יהושע בנו של ר"ע שנשא אשה והתנה על מנת שלא לזון ושלא לפרנס ולא עוד אלא שתהא זונתו ומפרנסתו ומלמדתו תורה, וכיון שבאו שני רעבון, וחלקו הנכסים ביניהן, התחילה קובלת עליו לחכמי ישראל, אמר להן היא נאמנת עלי יותר מן הכל, אמרה להן בודאי כך התניתי עמו, אמרו לה אין אחר קניין כלום.

ומעשה ברבי יהושע בנו של ר"ע שנשא אשה והתנה איתה על מנת שלא לזון ושלא לפרנס אותה, ולא עוד אלא שתהא היא זונתו ומפרנסתו ומלמדתו תורה, וכיון שבאו שני רעבון, ומעשה ידיה לא הספיקו למזונותיהם, ולכך הם חלקו את הנכסים, מה שכל אחד הביא מבית אביו ביניהן, כדי להתפרנס מהם, אבל עדיין זה לא הספיק למזונותיהם, ולכך אשתו התחילה קובלת עליו על ר' יהושע לחכמי ישראל על שהוא לא זן ומפרנס אותה, וכששאלו את ר' יהושע מדוע הוא לא זן ומפרנס את אשתו, אמר להן שהיא נאמנת עלי יותר מן הכל, ושהיא תגיד איך היה התנאי ביניהם, ואמרה להן, בודאי שכך התניתי עמו שאני יזון ויפרנס אותה, אלא שלא עלה על דעתי שיהיה שנות רעבון, ומעשה ידי לא יספיקו, אמרו לה הדיינים, שאם היה כזה תנאי ביניכם, א"כ בעלך צודק, שהרי אין אחר קניין כלום, והיות ולא התנית מפורש שבשעת רעבון הוא יצטרך לפרנס אותך, א"כ בעלך לא חייב לזון אותך.

ר' מאיר אומר כל הפוחת וכו': תני, איזו היא אשה ואיזו היא פילגש? **ר' מאיר** אומר שאשה היינו שיש לה כתובה, ולפילגש אין לה כתובה (ולכך ר"מ אומר שהפוחת לאשתו מהכתובה המגיעה לה, שזה בעילת זנות, כיון שהוא מתנהג איתה כפילגש), ורבי יודה אומר שאחת זו ואחת זו יש לה כתובה, אלא שאשה יש לה כתובה ותנאי כתובה, היינו כתובת בנין דכרין, והבנות יזונו מנכסיו לאחר מותו וכו', ולפילגש אומנם יש לה כתובה, אבל ואין לה תנאי כתובה (ולכך לר' יהודה האשה יכולה למחול על חלק מכתובתה, כיון שהיא לא נהפכת עי"ז לפילגש). אומרת הגמ' רבי יודה בשם רב אומר, שזו המחלוקת ששנינו במשנתינו האם יכולים לפחות מהכתובה, זה מדברי רבי מאיר ורבי יהודה, אבל דברי חכמים מדברים לעניין המזונות ואומרים שנושא אדם אשה ומתנה עמה על מנת שלא לזונה ולפרנסה, ולא עוד, אלא שתהא היא זונתו ומפרנסתו, ומלמדתו תורה, שע"ז הוא יוכל לעסוק בתורה,

הלכה ג

מתני' נותנין לבתולה שנים עשר חדש משתבעה הבעל לפרנס את עצמה, וכשם שנותנין לאשה כך נותנין לאיש לפרנס את עצמו, ולא למנה שלשים יום. הגיע זמן ולא נישאו - אוכלות משלו ואוכלות בתרומה, רבי טרפון אומר נותנין לה הכל תרומה, רבי עקיבא אומר מחצה חולין ומחצה תרומה.

גמ' נותנין לבתולה שנים עשר חדש וכו': תני הבוגרת כתבועה ונותנים לה שנים עשר חדש, אמר רבי הילא תני תמן נותנין לבוגרת שנים עשר חדש, ונותנין לה קידושין ולא למנה - שלשים יום, תנינן נותנין לבתולה שנים עשר

הלכה ג

מתני' המקדש את הקטנה ולא קבעו את מועד הנישואין, ולאחר זמן החתן תבע נישואין, א"כ מאותו זמן שהחתן תובע את כלתו להינשא לו, נותנין לה לבתולה שנים עשר חדש משתבעה הבעל להינשא כדי לפרנס את עצמה להכין את תכשיטיה, וכשם שנותנין לאשה שנים עשר חודש, כך נותנין לאיש שנים עשר חודש משעה שאבי הכלה תבע אותו לישא את בתו, כדי לפרנס את עצמו, להכין את צרכי הסעודה. ולא למנה נותנים שלשים יום. הגיע הזמן של הנישואין ולא נישאו, א"כ הבעל חייב לזון את אשתו, ולכך הן אוכלות משלו, ואם הכלה היתה ישראלית שהתקדשה לכהן אוכלות בתרומה, הגם שחכמים אסרו לבת ישראל הארוסה לכהן לאכול בתרומה, שמא היא תאכיל מהתרומה לאחיה, אבל היות וכעת בעלה זן אותה, א"כ הוא קובע לה מקום היכן לאכול, ולכך אין חשש שמא היא

תאכיל את אחיה מהתרומה. רבי טרפון אומר שנותנין לה למזונותיה את הכל מתרומה, וכשהיא תהיה טמאה היא תחליף עם קרוביה לחולין, ורבי עקיבא אומר שנותנים לה מחצה ממזונותיה מהחולין כדי שיהיה לה לאכול כשהיא טמאה, ומחצה תרומה.

גמ' נותנין לבתולה שנים עשר חדש וכו': תני הבוגרת כתבועה להינשא, ונותנים לה שנים עשר חדש משעה שבגרה (כגון שקידש בוגרת חצי שנה משבגרה, א"כ זמן הנישואין הוא חצי שנה לאחר הקידושין). שואלת הגמ' אמר רבי הילא הרי תני תמן שנותנין לבוגרת שנים עשר חדש להכין את תכשיטיה לנישואין, ונותנין לה לבוגרת לאחר הקידושין וכן נותנים לאלמנה שלשים יום לאחר הקידושין, וא"כ משמע מהברייתא הזאת שנותנים לבוגרת עוד חודש חוץ מהדי"ב חודש שנותנים לה לאחר שבגרה, וא"כ שואלת הגמ' והרי תנינן שנותנין לבתולה שנים עשר

מסכת פרק ה [ה"ג - דף לד] כתובות

חדש, ואת אמר הכין? רבי אבין בשם רבי הילא לאחר בוגרה שנים עשר חדש - נותנין לה קידושין שלשים יום. עשת שנים עשר חדש בפני הראשון ואח"כ בא השני, אמר לה לא כבר הימתנת, יכולה היא לומר חיבתו עלי יותר מן הראשון. הוא אלמון והיא בתולה, והוא בעא מיסב, יכולה היא לומר חיבתו עלי יותר מן הבחור. הוא בחור והיא אלמנה, והיא בעיא מיסב, יכול הוא מימר חיבתה עלי יותר מבתולה. היא קטנה ורוצה להגריל, שומעין לה.

הגיע זמן ולא נישאו אוכלות משלו ואוכלות בתרומה: מתו בעליהן אוכלות משלו, ואוכלות בתרומה. אמר שמואל אחוי דרבי ברכיה, והוא ששלם הזמן ברביעי, שלם הזמן בשלישי בחמישי? ר' חמא בר עוקבא בשם רבי יוסי בר' חנינה

רוצה מיד להתחתן, א"כ יכול הוא מימר שחיבתה עלי יותר מבתולה, ואני צריך להתכונן לנישואין י"ב חודש. ואומרת הגמ' שאם היא הכלה קטנה ורוצה להמתין עם הנישואין יותר מאשר י"ב חודש, כדי להגריל, שומעין לה, כיון שחיי הנישואין זה טרחה לקטנה.

הגיע זמן ולא נישאו אוכלות משלו ואוכלות בתרומה: אומרת הגמ' שאם מתו בעליהן לאחר שהגיע הזמן, והיא נפלה ליבום, א"כ אוכלות משלו, כדרך כל אשה שנופלת ליבום, שבג' חודשים הראשונות האלמנה אוכלת מנכסי בעלה, ואוכלות בתרומה, היות והיא כבר התחילה לאכול בתרומה בחיי בעלה.

אמר שמואל אחוי דרבי ברכיה, שהאשה אוכלת בתרומה כשהגיע הזמן דוקא והוא ששלם הזמן ביום רביעי שזה יום שראוי להתחתן בו, אבל אם שלם הזמן ביום שלישי או ביום חמישי, שלא ראוי להתחתן באותם הימים, א"כ היא לא תקבל מזונות מבעלה עד שיגיע יום רביעי הבא, ואמר ר' חמא בר עוקבא בשם רבי יוסי בר' חנינה

חדש, ואת אמר הכין בברייתא הקודמת שנותנים לה י"ג חודש? מתרצת הגמ' אמר רבי אבין בשם רבי הילא, שכוונת הברייתא היא שאם הקידושין היו לאחר שבוגרה שנים עשר חדש, שנותנין לה אחרי הקידושין שלשים יום להכין את תכשיטיה. ואומרת הגמ' לעניין כלה שחתנה מת והתקדשה לאחר, והיא עשתה שנים עשר חדש לאחר שנתבעה בפני הראשון, ואח"כ בא השני וקידש אותה, והוא אמר לה וכי לא כבר הימתנת י"ב חודש לחתן הראשון, וא"כ את כבר בעצם יכולה להינשא לי מיד, אבל יכולה היא לומר, שחיבתו עלי יותר מן הראשון, וא"כ אני צריכה להתכונן לנישואין עוד פעם י"ב חודש. וכן אם הוא החתן אלמון והיא הכלה בתולה, והוא בעא מיסב והוא רוצה להתחתן איתה מיד, א"כ יכולה היא לומר שחיבתו עלי אפי' יותר מן הבחור (הגם שבדרך כלל חיבת הנישואין לאלמן הוא פחות מבחור). ואני רוצה להתכונן לנישואין י"ב חודש. וכן אם הוא בחור והיא אלמנה, והיא בעיא מיסב והיא

מסכת פרק ה [ה"ד - דף לד] כתובות קנו

ולוי, תריהון אמרין נעשה כמי שחבשוהו סופרים, אמר רבי יהושע בן לוי אם היתה עיכובה מחמתו נזונת משלו.

רבי טרפון אומר נותנין לה הכל תרומה וכו': תני רבי טרפון אומר נותנין לה הכל תרומה - שהתרומה מצויה בכל מקום, רבי עקיבא אומר מחצה חולין ומחצה תרומה - שהנשים מצויות לטמא טהרות, תני רבן שמעון בן גמליאל אומר, כל מקום שהזכיר תרומה, נותנין לה כפליים בחולין.

הלכה ד

מתני' היבם אינו מאכיל בתרומה, עשתה ששה חדשים בפני הבעל וששה חדשים בפני היבם, ואפילו כולם בפני הבעל חסר יום אחד בפני היבם, אינה אוכלת בתרומה, זו משנה ראשונה, ב"ד של אחריהן אמרו, אין האשה אוכלת בתרומה עד שתיכנס לחופה.

צריכה למזונה אילו הוא היה מספק לה את מזונה **בחולין**, כיון שהיא צריכה למכור חלק מהתרומה שיהיה לה לאכול בשעה שהיא טמאה.

הלכה ד

מתני' היבם אינו מאכיל בתרומה את יבמתו שממתינה לו ליבום (אם הוא כהן והיא ישראלית), אפי' שהגיע הזמן שהוא צריך לייבם אותה. ואומרת המשנה שאם הכלה עשתה (המתינה) ששה חדשים בפני הבעל וששה חדשים בפני היבם, ואפילו כולם בפני הבעל חסר יום אחד שהיא השלימה את אותו היום בפני היבם, אינה אוכלת בתרומה, כיון שהיא לא התחילה לאכול בפני בעלה. ואומרת המשנה שמה שאמרנו שאם הגיע זמן הנישואין שהאשה אוכלת בתרומה, זו היא משנה ראשונה, אבל ב"ד של אחריהן אמרו שאין האשה אוכלת בתרומה אלא עד שתיכנס לחופה,

ולוי, שתריהון אמרין שהטעם הוא שהרי נעשה כמי שחבשוהו סופרים (החכמים) בבית הכלא, שהרי החכמים מנעו ממנו להתחתן, וכיון שהמניעה לא באה מחמתו, לכך הוא לא חייב עדיין במזונותיה, שהרי אמר רבי יהושע בן לוי שרק אם היתה עיכובה מחמתו אז האשה נזונת משלו.

רבי טרפון אומר נותנין לה הכל תרומה וכו': תני רבי טרפון אומר שנותנין לה למזונותיה את הכל מתרומה, כיון שהתרומה מצויה לחתן בכל מקום, ולא מחייבים אותו לתת לה חולין, ורבי עקיבא אומר שהוא נותן לה מחצה חולין ומחצה תרומה, מפני שהנשים מצויות לטמא טהרות, ולכך הוא צריך לספק לה מזונות שיהיה לה בימי טומאתה, ואומרת הגמ' שתני רבן שמעון בן גמליאל אומר, שכל מקום שחכמים הזכירו שיכולים לתת לאשה תרומה, נותנין לה כפליים מהשיעור שהיא

מסכת פרק ה [ה"ד - דף לד] כתובות

גמ' היבם אינו מאכיל בתרומה וכו': אמר רבי ירמיה תני תמן היבמה כל שלשה חדשים ניזונת משל בעלה, עמד יבמה בדין וברח ניזונת משלו, חלה כמי שברח דמי, והלך לו למדינת הים כמי שברח. אלמנה שאמרה הרי אני מיגדת אלמנותי בבית בעלי, שומעין לה. רבי יוסי בשם ר' הילא האומר איני חולץ כאילו אומר איני מגרש, אמר ר' זבדא הורי ר' יצחק האומר איני חולץ כאומר איני מגרש.

עשתה ששה חדשים בפני הבעל וכו': עשת ששה חדשים לפני הבעל וששה חדשים בפני היבם - אינה אוכלת בתרומה, ולא סוף דבר ששה חדשים לפני היבם, אלא אפילו כולם בפני הבעל חסר יום אחד - אינה אוכלת בתרומה. **זו** משנה ראשונה וכו': מתניתין לא כמשנה הראשונה ולא כמשנה האחרונה, אלא

משל בעלה. רבי יוסי בשם ר' הילא אומר שיבם האומר איני חולץ ואיני מייבם, א"כ כאילו שהוא אומר שאיני מגרש את אשתי שהוא חייב במזונותיה, שהרי היא אגודה בו, וכן אמר ר' זבדא שהורי ר' יצחק שיבם האומר איני חולץ ואיני מייבם, כאומר איני מגרש.

עשתה ששה חדשים בפני הבעל וכו': אומרת הגמ' שאם האשה עשתה ששה חדשים לפני הבעל וששה חדשים בפני היבם, אינה אוכלת בתרומה, ולא סוף דבר שהאשה המתונה ששה חדשים לפני היבם, אלא אפילו אם כול השנים עשר חודשים היו בפני הבעל חסר יום אחד, היא ג"כ אינה אוכלת בתרומה.

זו משנה ראשונה וכו': אומרת הגמ' שמתניתין שאמרה זו משנה ראשונה, זה לא כמשנה הראשונה היינו כעיקר הדין, שארוסה אוכלת בתרומה, ולא כמשנה האחרונה, שאומרת שגם אם הגיע הזמן, הארוסה לא אוכלת בתרומה, אלא זה

כיון שחוששים שמא בעלה ימצא בה מום ויתבטלו הקידושין, ונמצא שישראלית אכלה בתרומה.

גמ' היבם אינו מאכיל בתרומה וכו': אמר רבי ירמיה תני תמן שנינו בברייתא שהיבמה כל שלשה חדשים ניזונת משל בעלה, כיון שהיא לא יכולה להתייבם מחמת בעלה, ואם עמד יבמה בדין והסכים לייבם אותה, אלא שהוא ברח מחמת איזה סיבה, א"כ היא ניזונת משלו משל היבם, וכן אם היבם חלה, כמי שברח דמי, וכן אם הוא הלך לו למדינת הים, והוא אמר לה לבוא אחריו ושם הוא ייבם אותם, כמי שברח, כיון שאומנם היבמה הולכת למקום היבם כדי להתייבם, וכמו שכתוב וְקָרָאוּ לוֹ זִקְנֵי 'עִירוֹ', אבל אם היבם עזב את מקומו והלך למקום אחר, היא לא צריכה ללכת אחריו, והיא אוכלת משלו, ואלמנה שאמרה הרי אני מיגדת (מושכת) את אלמנותי בבית בעלי, דהיינו שהיא לא תובעת לא יבום ולא חליצה, שומעין לה, והיא אוכלת

מסכת פרק ה [ה"ד - דף לד] כתובות קנט

כמשנה האמצעית, דתני בראשונה היו אומרים ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה, דהוון דרשין [ויקרא כב] וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה נֶפֶשׁ קִנְיָן בְּסָפוֹ, דלא כן מה בין קונה אשה ובין קונה שפחה, חזרו לומר לאחר שנים עשר חדש לכשיתחייב במזונותיה, בית דין של אחרון אמרו לעולם אין האשה אוכלת בתרומה עד שתיכנס לחופה. וכבר שלח ר' יוחנן בן בג בג אצל רבי יהודה בן בתירה לנציבין, אמרו משמך שארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה, שלח אצלו ואמר לו מוחזק הייתי כך שאתה בקי בסיתרי תורה, אפילו לדרוש בקל וחומר אין אתה יודע, מה אם שפחה כנענית שאין הַבִּיָּאָה קונה אותה להאכילה בתרומה, הכסף קונה אותה להאכילה בתרומה, אשה שֶׁהַבִּיָּאָה קונה אותה להאכילה בתרומה, אינו דין שיהא הכסף קונה אותה להאכילה בתרומה, ומה אעשה והן אמרו לעולם אין האשה אוכלת בתרומה עד שתיכנס לחופה, וסמכו להן מקרא כמה שנאמר [במדבר יח] כָּל טָהוֹר בְּבִיתָךְ יֵאָכְלֶנּוּ,

כמשנה האמצעית, (ומבארת הגמ') דתני, בראשונה היו אומרים שארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה, כיון דהוון דרשין וְכֹהֵן כִּי יִקְנֶה נֶפֶשׁ קִנְיָן בְּסָפוֹ הוא יאכל בו, דלא כן שאם לא תאמר כך, אלא אסור לארוסה לאכול בתרומה, א"כ יהיה ק' מה בין קונה אשה ובין קונה שפחה שהיא אוכלת בתרומה, חזרו חכמים לומר שאסור לארוסה לאכול בתרומה, שמא היא תאכיל מהתרומה לאחיה, ורק לאחר שנים עשר חדש לכשיתחייב במזונותיה, שאז בעלה קובע לה מקום היכן לאכול, ולכך אין חשש שמא היא תאכיל את אחיה מהתרומה, היא יכולה לאכול בתרומה, אבל בית דין של אחרון אמרו שלעולם אין האשה אוכלת בתרומה אלא עד שתיכנס לחופה, כיון שחוששים שמא בעלה ימצא בה מום ויתבטלו הקידושין, ונמצא שישראלית אכלה בתרומה. ואומרת הברייתא, וכבר שלח ר' יוחנן בן בג בג אצל רבי יהודה בן בתירה

לנציבין, אמרו משמך שארוסה בת ישראל המאורסת לכהן אוכלת בתרומה, חזר ר' יהודה בן בתירה ושלח אצלו, ואמר לו מוחזק הייתי כך שאתה בקי בסיתרי תורה, אבל מתוך שאלתך נראה שאפילו לדרוש בקל וחומר שכל אחד יכול לדרוש אין אתה יודע, והרי יש ק"ו, ומה אם שפחה כנענית שאין הַבִּיָּאָה קונה אותה להאכילה בתרומה, אפי"ה הכסף קונה אותה להאכילה בתרומה, אשה שֶׁהַבִּיָּאָה קונה אותה להאכילה בתרומה, אינו דין שיהא הכסף קידושין קונה אותה להאכילה בתרומה, אבל זה רק מדין תורה, אבל ומה אעשה והן חכמים אמרו שלעולם אין האשה אוכלת בתרומה אלא עד שתיכנס לחופה, וסמכו להן מקרא כמה שנאמר בְּנֹרֵי כָל אֲשֶׁר בְּאֶרְצָם אֲשֶׁר יָבִיאוּ לָהּ לֶף יִהְיֶה, כָּל טָהוֹר בְּבִיתָךְ יֵאָכְלֶנּוּ, דהיינו רק לאחר שהאשה נשואה ונמצאת בבית בעלה הכהן, היא יכולה לאכול

מסכת פרק ה [ה"ה - דף לה] כתובות

אמר רבי יודן הרי זה קל וחומר שיש עליו תשובה, דו יכיל מימר ליה, לא אם אמרת בשפחה כנענית שהיא נקנית בחזקה, תאמר בזו שאינה נקנית בחזקה, וכל ק"ו שיש עליו תשובה בטל ק"ו.

הלכה ה

מתני' המקדיש מעשה ידי אשתו הרי זו עושה ואוכלת, המוֹתֵר רבי מאיר אומר הקדש, ר' יוחנן הסנדלר אומר חולין.

גמ' ר' מאיר אומר הקדש כשלו, ורבי יוחנן הסנדלר אומר חולין כשלה. ר' שמעון בן לקיש אומר בְּמוֹתֵר מחמשה סלעים פליגין, תיפתר לה במעלה לה מזונות ואינו נותן לה מעה כסף לצרכיה, ותנינן אם אין נותנין לה מעה כסף לצרכיה, מעשה ידיה שלה. רבי יוחנן אומר בְּמוֹתֵר אחר מיתה פליגין,

ורבי יוחנן הסנדלר אומר שהמוֹתֵר זה חולין, כיון שזה שלה של האשה, ולכך הבעל לא יכול להקדיש את המוֹתֵר, ואומרת הגמ' שר' שמעון בן לקיש אומר שהמשנה מדברת בְּמוֹתֵר מחמשה סלעים שהאשה מחויבת לעשות כמעשה ידיים לפרנס את הבית (כדלקמן) פליגין, ותיפתר לה וכאן מדובר שהבעל מעלה לה מזונות אבל ואינו נותן לה מעה כסף (32 פרוטות) לצרכיה (כגון לשלם לבית המרחץ וכדו'), ותנינן שאם אין נותנין לה מעה כסף לצרכיה, א"כ מעשה ידיה שלה, ולכך את המעשה ידיים של האשה, הבעל לא יכול להקדיש, והמחלוקת היא לענין המלאכה שהאשה עשתה יותר מהמוטל עליה, שר"מ סובר שזה שייך לבעל, כיון שהבעל יכול לכופו את אשתו לעשות יותר מחובתה במקום שהיא יכולה, ולכך זה קדוש, ור' יוחנן הסנדלר סובר שהבעל לא יכול לכופו את אשתו לעשות יותר מחובתה, אפי' במקום שהיא יכולה, ולכך הוא אינו יכול להקדישו, ורבי יוחנן אומר שבְּמוֹתֵר (שנשאר כסף) מהמעשה ידיים לאחר מיתה פליגין, כיון

בתרומה, אמר רבי יודן, הרי זה הקל וחומר שר' יהודה בן בתירה אמר, יש עליו תשובה, שהרי דו ר' יוחנן בן בג בג יכיל מימר ליה, שלא יכולים לעשות את הק"ו הזה, כיון שאם אמרת בשפחה כנענית שאוכלת בתרומה, זה מכיון שהיא נקנית גם בחזקה, תאמר בזו באשה שאינה נקנית בחזקה, וא"כ יתכן שהיא לא נקנית גם בכסף הקידושין, והרי כל ק"ו שיש עליו תשובה בטל ק"ו.

הלכה ה

מתני' המקדיש את מעשה ידי אשתו (והוא אינו זן ומפרנס את אשתו כראוי לה), א"כ הרי זו עושה מלאכה ואוכלת, כיון שמעשה ידיה לא נתקדשו, ואומרת המשנה שלענין המוֹתֵר (הגמ' תבאר על איזה מוֹתֵר מדובר כאן), רבי מאיר אומר שזה שייך להקדש, ור' יוחנן הסנדלר אומר שזה חולין.

גמ' מבארת הגמ' את המחלוקת בין ר"מ לר' יוחנן הסנדלר, שר' מאיר אומר שהמוֹתֵר זה הקדש, כיון שזה שלו של הבעל,

מסכת פרק ה [ה"ה - דף לה] כתובות קסא

דו פתר ליה בשאינו מעלה לה מזונות, אבל אם מעלה לה מזונות דברי הכל קדשו. אמר רבי זעירא תני תמן מסייע ליה לרבי יוחנן, במה דברים אמורים בשאינו מעלה לה מזונות, אבל אם היה מעלה לה מזונות דברי הכל קדשו. ואין כל מה שיש לאשה משועבד לאיש לאכילת פירות? רבי שמואל בר רב יצחק אמר מעשה ידיים ביניהון, ר' מאיר אומר מעשה ידיים ראויין לקדש משעה ראשונה, ר' יוחנן הסנדלר אומר אין מעשה ידיים ראויים לקדש משעה ראשונה.

תני מה שאירש מאבא היום מכור לך, מה שאעלה במצודתי היום מכור לך, דבריו קיימין, ר' אבהו בשם רבי יוחנן בלוח לתכריכי אביו - והוא שיהא אביו חולה או מסוכן, רבי אבהו בשם רבי יוחנן משום כדי חייו והוא שתהא מצודה פרושה בפניו,

שר' מאיר אומר שיתרת המעשה ידיים ראויין להתקדש משעה ראשונה, כיון שיש לבעל בזה זכות לפירות, ור' יוחנן הסנדלר אומר שאין מעשה ידיים ראויים להתקדש משעה ראשונה, שכיון שהבעל אינו זן ומפרנס את אשתו, אין לבעל זכות במעשי ידי אשתו, אפי' לא לאכילת הפירות.

תני, שאם אחד אומר לחבירו מה שאירש מאבא היום - מכור לך, או שהוא אומר לחבירו מה שאעלה במצודתי היום - מכור לך, דבריו קיימין, ומבארת הגמ' מדוע דבריו קיימים, והרי זה לא בא לעולם, ולכך אומר ר' אבהו בשם רבי יוחנן שכאן מדובר בלוח (במוכר את ירושת אביו) כדי לקנות תכריכים לאביו, והוא וזה בתנאי שיהא אביו חולה או מסוכן, ומשום כבוד אביו, שלא יהיה מוטל בבזיון, לכך חכמים תקנו שיועיל המכירה הזו, וכן לענין מה ששנינו שהאדם יכול למכור את מה שיעלה מצודתו היום, אמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן שחכמים תקנו שיועיל המכירה הזו, משום כדי חייו שיהיה לו לפרנסת אותו היום והוא שתהא מצודה פרושה בפניו, אבל באופן

שדו (ר' יוחנן) פתר ליה מעמיד את המשנה בשאינו מעלה לה מזונות כלל, ולכך בחייה מעשה ידיה לא התקדשו, ולאחר מיתתה נחלקו ר"מ ור' יוחנן הסנדלר, שר"מ סובר שאדם מקדיש דבר שלא בא לעולם, ולכך זה התקדש, ור' יוחנן הסנדלר סובר שאדם לא מקדיש דבר שלא בא לעולם, ולכך זה לא התקדש, אבל אם הבעל היה מעלה לה מזונות, א"כ לדברי הכל מעשה ידיה התקדשו, וא"כ היא לא היתה יכולה לאכול את המעשה ידיה, אמר רבי זעירא תני תמן שיש ברייתא שמסייע ליה לרבי יוחנן, שהרי שנינו בבביתא במה דברים אמורים שנחלקו ר"מ ור' יוחנן הסנדלר, זה דוקא בשאינו מעלה לה מזונות, אבל אם היה מעלה לה מזונות דברי הכל קדשו. שואלת הגמ' וכי אין כל מה שיש לאשה משועבד לאיש לאכילת פירות, וא"כ גם אם הבעל אינו מפרנס את אשתו, צריך להיות שזה יתקדש (שהרי זה משועבד לבעל לאכילת פירות)? מתרצת הגמ' רבי שמואל בר רב יצחק אמר שמעשה ידיים ביניהון דהיינו שבזה נחלקו ר"מ ור' יוחנן הסנדלר,

ומר רבי אבהו בשם רבי יוחנן אף לקודש לא קדשו, למה מפני המחלוקת ר' מאיר ור' יוחנן הסנדלר, אימר שנייא היא הקדש - מצודה שאינה מצויה. אמר ר' יוסי לר' יעקב בר אחא נהיר דהויתון אמרין את ר' ירמיה בשם רבי שמעון בן לקיש מאן תני הקדש - מצודה שאינה מצויה מחלוקת רבי מאיר ור' יוחנן הסנדלר, הוי דַעֲיֹן דַעֲיֹן אית ליה לר"ש בן לקיש.

רבי ירמיה בעא המקדיש מעשה ידי עבדו מהו? נישמענינה מן הדא, המקדיש את עבדו - הוא קודש ומעשה ידיו חולין, מעשה ידי עבדו - הוא חולין ומעשה ידיו הַקֶּדֶשׁ, והא תני המקדיש את מעשה ידי עבדו יוציא לו מהן פרנסתו והשאר

תלוי במחלוקת של רבי מאיר ור' יוחנן הסנדלר שבמשנה שלנו, וא"כ יוצא מדבריכם שרשב"ל מבאר את המשנה כר' יוחנן ולא כמו שהבאנו את דברי רשב"ל (שלדבריו ר"מ ור' יוחנן הסנדלר לא נחלקו בזה), אלא הוי דַעֲיֹן דַעֲיֹן דעות דעות אית ליה לר"ש בן לקיש איך לפרש את משנתנו, האם כמו שהבאנו בתחילת הסוגיא, או כדברי ר' יוחנן.

רבי ירמיה בעא, המקדיש מעשה ידי עבדו והוא אינו זן אותו, מהו האם זה מתקדש היותו והעבד הוא ממנו של האדון לגמרי, או שזה לא מתקדש, כיון שהעבד צריך להתפרנס? אומרת הגמ' שנישמענינה מן הדא, ששנינו בברייתא המקדיש את עבדו, א"כ הרי הוא קודש לדמיו, דהיינו שהאדון מוכרו, ואת הדמים הוא יתן לבדק הבית, ומעשה ידיו הם חולין, ואם האדון הקדיש את מעשה ידי עבדו, א"כ הוא חולין ומעשה ידיו הם הַקֶּדֶשׁ, שואלת הגמ' והא תני שהמקדיש את מעשה ידי עבדו יוציא לו העבד מהן ממעשה ידיו כדי פרנסתו, ורק השאר

אחר לא יכולים למכור דבר שלא בא לעולם, ואמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן שאף לקודש שאם אדם יקדיש את מה שהוא יירש מאביו, או את מה שמצודתו תעלה, לא קדשו, ומבארת הגמ' למה זה לא מתקדש, מפני המחלוקת של ר' מאיר ור' יוחנן הסנדלר, שההלכה היא כר' יוחנן הסנדלר שאדם לא יכול למכור או להקדיש דבר שלא בא לעולם, ואומנם לענין המכירה חכמים התירו למכור לצורך אותו היום, משום כדי חייו, אבל לענין הקדש אימר שנייא היא הקדש, שזה כמצודה שאינה מצויה לתפוס חיות, שלא יכולים למכור את מה שהיא תעלה, וכן לענין הקדש, היות ואין בזה משום כדי חייו, לכך חכמים לא תיקנו שיהיו יכולים להקדיש דבר שלא בא לעולם. אומרת הגמ' אמר ר' יוסי לר' יעקב בר אחא שנהיר שאני זוכר דהויתון אמרין שהייתם אומרים את (ר' יעקב בר אחא) ור' ירמיה בשם רבי שמעון בן לקיש שמאן תני שהקדש זה כמצודה שאינה מצויה לתפוס חיות, ולכך לא יכולים להקדיש את מה שהמצודה תעלה, שזה

קודש? אמר רבי בא בר ממל לא על דעתו שימות, מצויים ישראל לפרנס בני חורין יותר מן העבדים, לא כן אמר רבי יוחנן הקוטע ידי עבדו של חברו, רבו נוטל נזקו צערו בושטו ופגמו, והלא יצא ויתפרנס בצדקה? רבנין דקסרין בשם רבי אחא מצוין ישראל לפרנס קיטעין אפילו עבדים. ר' יוחנן מן כל מה דהוה אכיל יהיב לעבדיה, והוה קרי עלוהי [אויב לא] הלא בפטן עשני עשהו ויבגנו פרחם אחר.

הלכה ו

מתני' אלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה, טוחנת ואופה ומכבסת ומבשלת, ומיניקה את בנה, ומצעת המיטה, ועושה בצמר. הכניסה לו שפחה אחת

ואומרת הגמ' דרך אגב, שר' יוחנן מן כל מה דהוה אכיל הוא היה יהיב מביא לעבדיה, והוה ר' יוחנן קרי עלוהי על העבדים את הפסוק אם אָמַס מִשְׁפֹּט עֲבָדִי וְאֶמְתִּי בְּרָבִם עֲמָדִי, הלא בפטן עשני עשהו ויבגנו פרחם אחר, דהיינו כולנו אנשים אחים אנחנו, ולכך צריך לרחם על העבדים ולתת להם לאכול ממה שאני אוכל.

הלכה ו

מתני' אלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה; טוחנת ואופה ומכבסת ומבשלת, ומיניקה את בנה, ומצעת את המיטה היינו סידור הכרים והכסתות שיש בהם טורח, עד כאן מדובר לעניין המלאכות הנעשות בשביל טיפול הבית. ואומרת המשנה שהאשה צריכה לטרוח גם בפרנסת הבית, ולכך היא עושה טוה בצמר. ואומרת המשנה, שאם היא הכניסה לו שפחה אחת,

הם קודש, וא"כ מדוע הברייטא הקודמת אמרה שמעשה ידיהם הקדש? מתרצת הגמ' אמר רבי בא בר ממל שגם כשהברייטא הקודמת אמרה שמעשה ידיהם הקדש, זה מתייחס רק לאחר שהעבד הוציא את מזונו, שהרי לא עלתה על דעתו של האדון שהעבד ימות ברעב, ואם תאמר שכוונת האדון היתה שהעבד יתפרנס מהצדקה, זה לא נכון, שהרי מצויים ישראל לפרנס את בני חורין יותר מן העבדים, וא"כ העבד לא יוכל להתפרנס מהצדקה, שואלת הגמ' וכי לא כן אמר רבי יוחנן שהקוטע ידי עבדו של חברו, א"כ רבו (האדון) נוטל את תשלום נזקו וצערו ובושתו ופגמו, והלא העבד יצא ויתפרנס בצדקה, וא"כ גם כאן נאמר לעבד לצאת ולהתפרנס מהצדקה? מתרצת הגמ' אמרו רבנין דקסרין בשם רבי אחא, שבאופן רגיל העבד לא יכול להתפרנס מהצדקה (כיון שלא יאמינו לו שהוא נזקק), ורק לעניין העבד שקטעו את ידו הוא יוכל להתפרנס מהצדקה, כיון שמצוין ישראל לפרנס את הקיטעין ואפילו אם הם עבדים.

מסכת פרק ה [ה"ו - דף לו] כתובות

קסד

- לא טוחנת ולא אופה ולא מכבסת, שתיים - אינה מיניקה את בנה, שלש - אינה מצעת את המטה, ארבע - יושבת בקתידרא, רבי אליעזר אומר אפילו הכניסה לו מאה שפחות - כופה לעשות בצמר, שהבטלה מביאה לידי זימה. רבן שמעון בן גמליאל אומר אף המדיר את אשתו מלעשות מלאכה, יוציא ויתן כתובה, שהבטלה מביאה לידי שיעמום.

גמ' אלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה וכו': תני שבעה גופי מלאכות מנו, והשאר לא צרכו חכמים למנות.

ומניקה את בנה: אמר רבי חגי לא אמר אלא בנה, הא תאומים לא. ולמה אמר בנה? שלא תיניק בן חבירתה, כהדין דתני אין האיש כופף את אשתו שתניק בן חבירתה, ולא האשה כופה את בעלה שתניק בנו של חבירו, נדרה

(עיקרי) **מלאכות מנו**, והשאר היינו הדברים שנטפלים לעיקרי המלאכות (כגון לישת הבצק). **לא צרכו חכמים למנות**, כיון שזה כלול בעיקרי המלאכות.

ומניקה את בנה: אמר רבי חגי שהמשנה **לא אמרה** שהאשה צריכה להניק **אלא את בנה**, אבל **הא תאומים** האשה **לא** צריכה להניק את שניהם, אלא בעלה יצטרך לשכור מינקת לאחד מהתאומים. ואומרת הגמ' **ולמה** המשנה **אמרה 'בנה'** והמשנה **לא אמרה 'בנו'**, כיון שהבעל **לא** יכול לחייב את אשתו שהיא **תיניק את בן חבירתה** היינו את בנו מאשה אחרת (אפי' כשהיא **לא מניקה את בנה**). וזה **כהדין** כמו מה **דתני**, שאין האיש **כופף (כופה) את אשתו שתניק את בן חבירתה**, ולא האשה **כופה את בעלה שתניק את בנו של חבירו**, כיון שהבעל יכול לומר שהוא רוצה שאשתו תתחזק. וממשיכה הבריייתא ואומרת שאם האשה **נדרה** היינו

א"כ היא **לא טוחנת ולא אופה ולא מכבסת**, כיון שהשפחה עושה את זה במקומה, ואם היא הכניסה **שתיים**, א"כ היא **ג"כ אינה מיניקה את בנה**, ואם היא הכניסה **שלש**, א"כ היא **אינה מצעת את המטה**, ואם היא הכניסה **ארבע שפחות**, א"כ היא **יושבת בקתידרא** בכסא חשוב, ומשם היא נותנת פקודות לשפחות מה לעשות, אבל **רבי אליעזר אומר שאפילו אם היא הכניסה לו מאה שפחות**, בעלה **כופה את אשתו לעשות בצמר**, מפני **שהבטלה מביאה את האשה לידי זימה**, רבן שמעון בן גמליאל אומר שאף המדיר את אשתו מלעשות **מלאכה** דהיינו שהוא נדר הנאה מאשתו אם היא תעשה **מלאכה**, **יוציא את אשתו ויתן לה כתובה**, מפני **שהבטלה מביאה לידי שיעמום** דיכאון.

גמ' אלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה וכו': תני שבעה גופי

מסכת פרק ה [ה"ו - דף לו] כתובות קסה

שלא להניק את בנה, ב"ש אומרים שומטין את הדר מתוך פיו, וב"ה אומרים כופין אותה. נתגרשה - אין כופין אותה, במה דברים אמורים בזמן שאינו מכירה, אבל אם היה מכירה כופין אותה ונותנין לה שכרה שתניק את בנה, כמה יהא לו ויהא מכירה? ר' ירמיה בשם רב שלשה חדשים, והוה רבי זעירא מסתכל ביה, אמר ליה מה את מסתכל בי, נימר לך מן ההיא דשמואל, דאמר שמואל שלשה ימים, שמואל כדעתיה - שמואל אמר חכים אנא לחייתא דילדין לי, ר' יהושע בן לוי אמר חכים אנא לגזורה דגזרין לי, ר' יוחנן אמר חכים אנא לנשייא דצבתין עם אימא.

תני יונק התינוק והולך עד עשרים וארבעה חדשים, מיכן והילך כיונק שקץ

מסתכל בי, והרי זה הדרך שתינוק מגיל שלשה חודשים כבר מכיר את אימו, ואם אתה רוצה להתפלאות, **נימר לך** אני יאמר לך מן ההיא ממה דאמר שמואל, **דאמר שמואל** שיתכן שמשעה שהתינוק בן שלשה ימים הוא כבר יכיר את אימו, ואומרת הגמ' **ששמואל** אמר את זה כדעתיה כמו מה שהוא עצמו הכיר את אימו, שהרי **שמואל** אמר שחכים אנא לחייתא אני מכיר את המיילדת דילדין לי שיילדה אותי, וכן ר' יהושע בן לוי אמר שחכים אנא אני מכיר לגזורה את המוהל דגזרין לי שמל אותי, וכן ר' יוחנן אמר שחכים אנא אני מכיר לנשייא דצבתין עם אימא לאותן נשים שעזרו לאמא שלי ללדת.

תני, יונק התינוק והולך עד שיהא בן עשרים וארבעה חדשים, מיכן והילך אסור לו לינוק, כיון שזה כיונק מהשקץ (דהיינו חכמים גזרו שלא לינוק מאשה, כדי שלא יבואו לומר שכמו שמותר לינוק מאשה הגם שבשרה אסור באכילה, כך מותר לינוק

נשבעה שלא להניק את בנה, ב"ש אומרים שהשבועה חלה, ולכך שומטין את הדר מתוך פיו של התינוק, וב"ה אומרים שהשבועה לא חלה היות והאשה חייבת (לבעלה) להניק את בנה, ולכך כופין אותה להניק את בנה. ואומרת הבריייתא שאומנם האשה חייבת (לבעלה) להניק את בנה, אבל אם היא נתגרשה, אין כופין אותה להניק את בנה, אלא אביו ישכור לו מינקת, במה דברים אמורים שהגרשה לא חייבת להניק את בנה, בזמן שהתינוק אינו מכירה, אבל אם התינוק היה מכירה ולכך הוא לא יאכל מאשה אחרת, א"כ כופין אותה להניק אותו, ונותנין לה שכרה שתניק את בנה, כדי שלא יבוא סכנה לתינוק, ואומרת הגמ' וכמה יהא לו - ומאיזה גיל התינוק יהא מכירה? ר' ירמיה בשם רב אומר שלשה חדשים, ואומרת הגמ' שכאשר ר' ירמיה אמר את זה, הוה רבי זעירא מסתכל ביה בצורה תמוהה, איך יתכן שתינוק כל כך קטן כבר מכיר את אימו, אמר ליה ר' ירמיה מה את

מסכת פרק ה [ה"ו - דף לו] כתובות

דברי ר' אליעזר, ורבי יהושע אומר יונק והולך אפילו ארבע וחמש שנים, פירש אין מחזירין אותו, עד איכן ר' יעקב בר אחא רבי ירמיה בשם רב מעת לעת, רבי חזקיה ר' אבהו בשם רבי יהושע בן לוי שלשה ימים מעת לעת, תני מעת לעת, ר' חזקיה רבה במה דברים אמורים בזמן שפירש מתוך בוריו, אבל אם פירש מתוך חוליו - מחזירין אותו מיד, בשאינו של סכנה, אבל אם היה של סכנה אפי' לאחר כמה ימים מחזירין אותו.

הכניסה לו שפחה אחת וכו': אמר רבי שמואל בר רב יצחק לא סוף דבר הכניסה, אלא אפילו היא ראויה להכניס, כהדא דתני אשתו עולה עמו אבל לא יורדת עמו. אלמנה ובניה יורדין אבל לא עולין, הפועלין עולין אבל לא יורדין, הבת לא עולה ולא יורדת.

הכניסה לו שפחה אחת וכו': אמר רבי שמואל בר רב יצחק, לא סוף דבר לא רק אם היא **הכניסה** לו את השפחה, האשה פטורה ממלאכות הבית, אלא **אפילו** אם היא **ראויה להכניס**, דהיינו שהיא באה מבית עשיר, האשה ג"כ פטורה ממלאכות הבית, וזה כהדא דתני, **אשתו עולה** בחשיבות עמו עם בעלה (ולכך אם במשפחת בעלה האשה אינה מניקה את בניה, א"כ היא ג"כ לא תצטרך להניק את בניה, הגם שהאשה באה ממשפחה שהאשה מניקה את בניה), אבל לא **יורדת** בחשיבות עמו (ולכך אם במשפחת האשה, לא נהגו להניק את בניהם, א"כ היא ג"כ לא תצטרך להניק את בניה, הגם שבמשפחת בעלה, נהגו שהאשה מניקה את בניה), אבל **אלמנה ובניה** היינו האלמנה ובתו שאוכלים מנכסי האב, **יורדין אבל לא עולין**, ולכך נותנים להן מזונות פשוטים. והפועלין **עולין** שאם עשיר שכר פועל עני, הוא אוכל אתו, הגם שהפועל רגיל במזונות פשוטים, אבל לא **יורדין** שאם עני שכר פועל עשיר, הוא צריך לתת לו מזונות כפי

מבהמה טמאה) **דברי ר' אליעזר**, ורבי יהושע אומר שיונק התינוק והולך אפילו ארבע וחמש שנים, אבל אם הוא פירש והפסיק לינוק (לאחר כ"ד חודש), אין מחזירין אותו, שואלת הגמ' עד איכן עד כמה זמן שהתינוק לא ינק זה נקרא שהיה הפסקה? ר' יעקב בר אחא בשם רבי ירמיה בשם רב אמר **מעת לעת** (24 שעות), אבל רבי חזקיה בשם ר' אבהו בשם רבי יהושע בן לוי אמר שרק אם הוא הפסיק שלשה ימים **מעת לעת** אסור לו לחזור ולינוק, ואומרת הגמ' שבברייתא **תני מעת לעת** כדברי רב, ואמר ר' חזקיה רבה (הגדול), במה דברים אמורים שאסור לתינוק לחזור ולינוק לאחר שהפסיק, זה דוקא בזמן שפירש מתוך בוריו כשהוא בריא, אבל אם פירש מתוך חוליו וחזר והבריא, מחזירין אותו מיד לינוק מאימו, וכן זה דוקא בשאינו של סכנה שאין חשש לבריאותו של התינוק, אבל אם היה של סכנה אם הוא לא יינק, א"כ אפי' לאחר כמה ימים מחזירין אותו לינוק.

ותכנים שפחה לכל הדברים אמר רבי חייה בר יודה, מפני חיים של שפחה, אמר רבי בון על ידי שהדברים הללו של ביזיון לפיכך תלו אותן בשפחה, אמר רבי יודה בר' בון שאין דרך האשה להיות יושבת בטילה בתוך ביתו. רב הונא אמר אפילו הכניסה לו מאה שפחות כופה לעשות לו דברים של יחיד, מהו דברים של יחיד? סכת לו את גופו, ומרחצת לו פניו ידיו ורגליו, ומוזגת לו את הכוס. למה משום שהיא חייבת לעשות לו, או משום שאינן ראויין להשתמש בשפחה? מה נפק מן ביניהון - הכניסה לו עבדים, אין תימר משום שאין ראויין

בון על ידי שהדברים הללו (לטחון לאפות ולכבס) של ביזיון הן, לפיכך תלו אותן בשפחה שהשפחה תעשה אותם, אבל לעניין הבישולים היות והאשה מתכבדת בזה, לכך האשה מבשלת. אמר רבי יודה בר' בון שהסיבה שהאשה עושה חלק מהמטלות, מפני שאין דרך האשה להיות יושבת בטילה בתוך ביתו. רב הונא אמר אפילו אם האשה הכניסה לו מאה שפחות, אפי"ה הוא כופה אותה לעשות לו דברים של יחיד דברים של חיבה, ואומרת הגמ' מהו דברים של יחיד - סכת לו את גופו, ומרחצת לו פניו ידיו ורגליו, ומוזגת לו את הכוס. שואלת הגמ' למה האשה צריכה לעשות את הדברים האלו? האם משום שהיא חייבת לעשות לו כדי שתתחבב עליו, או שבעצם אין עניין שהאשה עצמה תעשה את הדברים האלו, ומה שהיא צריכה לעשות את הדברים האלו, משום שאינן ראויין להשתמש בשפחה שלא ראוי שפחה תעשה את הדברים האלו לבעל, ומה נפק מן ביניהון, אם היא הכניסה לו עבדים, אין תימר שהאשה צריכה לעשות את הדברים האלו, משום שאין ראויין

שהפועל רגיל בהם. והבת לא עולה ולא יורדת, הגמ' בסוף המסכת מבארת, שמדובר באחד שנשא אשה שיש לה בת, והתנה עמה שיוזן את בתה למשך חמש שנים, והבעל התמהמה מלזון אותה, ולאחר זמן כשהוא בא להשלים את דמי המזונות שהתחייב לה והיה פער בין המזינים, אז אם הם התייקרו הוא משלם כשעת הזול, ואם הם הוזלו הוא משלם כשעת היוקר, כיון שזה כמו שהוא גנב אותה, ועל זה אומרת הברייתא "שהבת לא עולה" היינו שהיא לא תקבל יותר משווי המזונות שהיו בתחילה (במקרה שהמזונות התייקרו), ו"לא יורדת" היינו שהיא לא תקבל פחות משווי המזונות שהיו בתחילה (במקרה שהמזונות הוזלו).

שואלת הגמ' מדוע אם האשה מכניסה שפחה אחת, האשה צריכה ג"כ להשתתף בטיפול הבית, ותכנים שפחה לכל הדברים ומדוע לא נאמר שהשפחה שהאשה הכניסה, היא תעשה את כל המטלות המוטלות על האשה? מתרצת הגמ' אמר רבי חייה בר יודה, מפני שהשפחה מטפלת גם בחיים של השפחה עצמה, ולכך השפחה עושה חלק מהדברים, והאשה עושה ג"כ חלק מהדברים, אמר רבי

מסכת פרק ה [ה"ז - דף לז] כתובות קסח

להשתמש בשפחה, הרי הכניסה לו עבדים, הו' לית טעמא, משום שהיא חייבת לו. ר' אבדימא דציפורין בעי קומי ר' מנא לא מסתברא משום שהיא חייבת לו, אמר לו אוף אנא סבר כן.

כופה לעשות בצמר וכו': ותני כן כופה לעשות בצמר אבל לא בפשתן, מפני שהיא מסרחת את הפה ומשלבקת את השפיות.

הלכה ז

מתני' המדיר את אשתו מתשמיש המיטה, בית שמאי אומרים שתי שבתות, ובית הלל אומרים שבת אחת.

התלמידים יוצאין ללמוד תורה שלא ברשות בתיהן שלשים יום, הפועלים שבת אחת. העונה האמורה בתורה - הטיילין בכל יום, הפועלים שנים

השפתיים של האשה צריכים להיות יפים, וכמש"כ "בְּחוּט הַשְּׁנִי שְׁפִתֶיךָ".

הלכה ז

מתני' המדיר את אשתו שלא ליהנות מהתשמיש המיטה, בית שמאי אומרים שהוא ימתין שתי שבתות, אולי ימצא היתר לנדרו, אבל לאחר מכאן יוציא ויתן כתובה, ובית הלל אומרים שהוא יכול להמתין רק שבת אחת, ולאחר מכאן יוציא ויתן כתובה.

התלמידים יוצאין ללמוד תורה שלא ברשות בתיהן (נשותיהם) שלשים יום. הפועלים שבת אחת הגמ' תבאר מה כוונת המשנה בזה. העונה האמורה בתורה שהבעל חייב לפקוד את אשתו, הטיילין היינו מי שאינו טורח במלאכה, חייב בכל יום, הפועלים חייבים לפקוד את נשותיהם שתי

להשתמש בשפחה, א"כ הרי היא הכניסה לו עבדים, והעבדים יכולים לעשות לו אותם, ואומרת הגמ' הו' לית טעמא אין הטעם שהאשה צריכה לעשות את הדברים האלו, אלא משום שהיא חייבת לו לעשות אותם, כדי שתתחבב עליו (נתינה מולידה אהבה). ואומרת הגמ' שגם ר' אבדימא דציפורין בעי אמר קומי ר' מנא וכי לא מסתברא שהאשה עצמה צריכה לעשות את הדברים האלו לבעלה, אלא משום שהיא חייבת לו כדי שיעלה בו חיבה לאשתו, אמר לו שאתה צודק, ואוף אנא סבר כן וגם אני חושב כמנך. **כופה לעשות בצמר וכו':** היינו דווקא בצמר, אבל הבעל לא כופה את אשתו לטוות פשתן, ותני כן כופה לעשות בצמר אבל לא בפשתן, מפני שהיא טוויית הפשתן מסרחת את הפה ומשלבקת (אבעבועות) את השפיות ועושה נפחות בשפתיים, והרי

מסכת פרק ה [ה"ז - דף לז] כתובות קסט

בשבת, החמרים אחד בשבת, הגמלין אחד לשלשים יום, הספנין אחד לשה חדשים, דברי רבי אליעזר.

גמ' המדיר את אשתו מתשמיש המיטה וכו': בית שמאי אומרים שתי שבתות - כימי לידת נקיבה, ובית הלל אומרים שבת אחד - כימי לידת זכר או כימי נדתה.

התלמידים יוצאין לתלמוד תורה שלא ברשות בתיהן שלשים יום: הא ברשות בתיהן אפילו כמה, רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן [מלכים א ה] וַיִּשְׁלַחֵם לְבִנְיָנָה עֶשְׂרֵת אֲלָפִים בְּחֹדֶשׁ חֲלִיפֹת, אמר רבי אבין חיבב הקדוש ברוך הוא פרייה ורביה יותר מבית המקדש, מאי טעמא חֹדֶשׁ יְהִי בְלִבְנוֹן שְׁנִים חֲדָשִׁים בְּבִיתוֹ, רב אמר [דברי הימים א כז] הִבָּאָה וְהִיצֵאתָ חֹדֶשׁ בְּחֹדֶשׁ לְכָל חֲדָשִׁי הַשָּׁנָה.

יכולים לצאת אפילו לכמה להרבה זמן. ואומר רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן שהיות וכתוב אצל שלמה המלך וַיִּשְׁלַחֵם לְבִנְיָנָה עֶשְׂרֵת אֲלָפִים בְּחֹדֶשׁ חֲלִיפֹת, חֹדֶשׁ יְהִי בְלִבְנוֹן שְׁנִים חֲדָשִׁים בְּבִיתוֹ, מכאן שלכתחילה לא ראוי לעזוב את הבית ליותר מחודש. אמר רבי אבין שחיבב הקדוש ברוך הוא את הפרייה ורביה (שהבעל יהיה בביתו) יותר מבנין בית המקדש, מאי טעמא מהיכן יודעים את זה? שהרי כתוב שם, שחֹדֶשׁ יְהִי בְלִבְנוֹן וּשְׁנִים חֲדָשִׁים בְּבִיתוֹ, דהיינו שכורתי הארזים היו בביתם יותר זמן מהזמן שהם כרתו את הארזים לבניין בית המקדש. ורב אמר שיודעים שלכתחילה לא טוב לצאת מהבית יותר מאשר חודש, שהרי כתוב לעניין משרתי דוד המלך, הִבָּאָה וְהִיצֵאתָ חֹדֶשׁ בְּחֹדֶשׁ לְכָל חֲדָשִׁי הַשָּׁנָה, ומכאן שהם היו עוזבים את ביתם רק לחודש אחד וחוזרים לבתיהם.

פעמים בשבת, החמרים שהולכים עם חמורם מעיר לעיר, פעם אחד בשבת, הגמלין שהולכים לדרך רחוקה, פעם אחד לשלשים יום, הספנין שמפליגים עם ספינתם למרחקים, פעם אחת אחד לשה חדשים, דברי רבי אליעזר.

גמ' המדיר את אשתו מתשמיש המיטה וכו': מבארת הגמ' את המחלוקת בין ב"ש לב"ה; בית שמאי אומרים שהוא ימתין שתי שבתות, כימי לידת נקיבה, שהתורה מנעה מהאשה את הזיווג למשך שבועיים, ומכאן שהאשה יכולה לסבול מניעת התשמיש למשך שבועיים, ובית הלל אומרים שהוא ימתין שבת אחד, כימי לידת זכר או כימי נדתה, שהאשה אסורה למשך שבעה ימים, אבל לא לומדים מלידת נקיבה, היות וזה לא שכיח.

התלמידים יוצאין לתלמוד תורה שלא ברשות בתיהן שלשים יום: אומרת הגמ' שמשמע מהמשנה הא ברשות בתיהן הם

מסכת פרק ה [ה"ז - דף לז] כתובות

הפועלים שבת אחת וכו': הכא את אמר שבת אחת, וכא את אמר פעמיים בשבת? תני בר קפרא הפועלין יוצאין למלאכתן שלא ברשות בתיהן שבת אחת.

העונה האמורה בתורה וכו': אית תנני תני שאר זה דרך ארץ, עונה זה המזון. אית תנני תני עונה זה דרך ארץ, שאר זה המזון, מאן דמר שאר זה דרך ארץ [ויקרא יח] איש איש אל כל שאר בשרו, עונה זה המזון [דברים ח] ויענף וירעבך. מאן דמר שאר זה המזון [תהילים עח] וימטר עליהם בעפר שאר, עונה זה דרך ארץ [בראשית לא] אם תענה את בנתי - זה דרך ארץ. ר' ליעזר בן יעקב פתר קרייה שארה פסותה - שתהא הכסות לפי השאר, שלא יתן לה את הילדה לזקינה, ולא את הזקינה לילדה, פסותה וענתה - שתהא הכסות לפי

זה דרך ארץ, כיון שכתוב איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה, וא"כ מוכח שלשון שאר נופל על הזיווג, ועונה זה המזון כמו שכתוב ויענף וירעבך ויאכלך את הקן, וא"כ מוכח שלשון עונה נופל על המזון (כיון שאם לא מביאים את המזון בזמן הראוי, יש בזה עינוי). ומאן דאמר ששאר זה המזון, כיון שכתוב וימטר עליהם בעפר שאר וכחול ימים עוף כנף, וא"כ מוכח ששאר נופל על ענין המזונות, ועונה זה דרך ארץ, כמו שכתוב אם תענה את בנתי, וזה הולך על עינוי מדרך ארץ, כמו שלבן ממשיך שם ואומר ואם תקח נשים על בנתי. ואומרת הגמ' שר' ליעזר בן יעקב פתר מפרש את כל הקרייה לענין הביגוד, שהבעל חייב לתת לאשתו, וכשהתורה אמרה שארה פסותה היינו שתהא הכסות לפי השאר לפי בשר האשה, ומכאן שלא יתן לה לאשתו את בגדי הילדה לזקינה, ולא את בגדי הזקינה לילדה, וכשכתוב פסותה וענתה, היינו שתהא הכסות שהבעל נותן לאשתו לפי

הפועלים שבת אחת וכו': מבינה הגמ' שכוונת המשנה לומר שהפועלים צריכים לפקוד את נשותיהם פעם אחת בשבוע, וא"כ שואלת הגמ' שהכא את אמר שבת אחת, וכאן בסיפא את אמר שהפועלים פוקדים את נשותיהם פעמיים בשבת? מתרצת הגמ' שכוונת המשנה ברישא הוא שהפועלים יכולים לצאת מביתם לצורך מלאכתם שלא ברשות, למשך שבוע אחד (זה המשך מהדין של התלמידים), וכן תני בר קפרא, שהפועלין יוצאין למלאכתן שלא ברשות בתיהן שבת אחת.

העונה האמורה בתורה וכו': מבארת הגמ' היכן כתוב חיוב עונה בתורה; אית תנני תני יש ששנו שהשאר שכתוב בתורה (אם אחרת יקח לו שארה פסותה וענתה לא יגרע) זה חיוב דרך ארץ, והעונה הכתובה בתורה זה חיוב המזון שהבעל חייב לספק לאשתו, ואית תנני תני ויש ששנו שהעונה הכתובה בתורה זה דרך ארץ, והשאר הכתוב בתורה זה המזון, ומבארת הגמ' שמאן דאמר ששאר

מסכת פרק ה [ה"ז - דף לז] כתובות קעא

העונה, שלא יתן של קייץ בימות הגשמים, ולא של גשמים בקייץ. מנא ליה מזון? מה אם דברים שאין בהן קיום נפש אינו רשאי לִימְנַע ממנה, דברים שהן קיום נפש לא כל שכן, מנא ליה עונה? מה אם דברים שלא נישאת לכאן משעה ראשונה, אינו רשאי לִימְנַע ממנה, דברים שנישאת לכאן משעה ראשונה, לא כל שכן.

הטיילין בכל יום וכו': ממנחה ששלח יעקב אבינו לעשו אחיו למד רבי אליעזר, ששילח לו כדרך הארץ, [בראשית לב] עֲזִים מֵאֲתִים וְתִישִׁים עֲשָׂרִים - חר לעשרה, רְחֵלִים מֵאֲתִים וְאִילִים עֲשָׂרִים - חר לעשרה, גְּמָלִים מִיִּנְיָקוֹת וּבְנֵיהֶם שְׁלִשִׁים, אמר ר' ברכיה הן על ידי שהוא צנוע בתשמישו, לפיכך לא פירסמו הכתוב. פְּרוֹת אֶרְבָּעִים וּפָרִים עֲשָׂרָה - חר לארבע דאינון לעיי, אֶתְנַת עֲשָׂרִים וְעִרִם עֲשָׂרָה

אחד לעשרה נקבות, וכן יעקב אבינו שלח רְחֵלִים מֵאֲתִים וְאִילִים עֲשָׂרִים, שזה זכר אחד לעשרה נקבות, וזה מטעם שהצאן לא עובדים, לכך הם מרכים בתשמיש, ומכאן שהטיילים צריכים לפקוד את נשותיהם בכל יום. ולענין הגמלים, יעקב אבינו שלח גְּמָלִים מִיִּנְיָקוֹת וּבְנֵיהֶם (בעליהם) שְׁלִשִׁים, דהיינו זכר לנקבה, וזה מפני שהגמלים הולכים לדרך רחוקה, לכך הגמל לא יכול לפקוד יותר מגמל אחת, ואומרת הגמ' מדוע התורה כתבה 'וּבְנֵיהֶם' ולא 'ובעליהן', אמר ר' ברכיה הן על ידי שהוא הגמל צנוע בתשמישו שבשעת הזיווג הוא מתבונן לאחור לראות שלא מסתכלים עליו (ולכך תשמישו נקראת 'אוחר', כיון שהוא מסתכל לאחור), לפיכך לא פירסמו הכתוב. ויעקב אבינו שלח פְּרוֹת אֶרְבָּעִים וּפָרִים עֲשָׂרָה, דהיינו זכר אחד לארבע נקבות, כיון דאינון לעיי עובדים בחרישת השדה, לכך הפר לא יכול לפקוד יותר מארבע נקבות. ויעקב אבינו שלח אֶתְנַת עֲשָׂרִים וְעִרִם עֲשָׂרָה,

העונה, דהיינו שלא יתן לה בגדים של קייץ בימות הגשמים, ולא של גשמים בקייץ. שואלת הגמ' א"כ מנא ליה לר"א בן יעקב חיוב מזון? מתרצת הגמ' שראב"י לומד את זה מק"ו, ומה אם דברים (בגדים) שאין בהן קיום נפש אפי"ה התורה אמרה שהבעל אינו רשאי לִימְנַע ממנה, דברים (מזון) שהן קיום נפש, לא כל שכן שהבעל חייב לספק לאשתו, ומנא ליה חיוב עונה? מתרצת הגמ' שלומדים את זה מק"ו, ומה אם דברים (בגדים) שלא נישאת לכאן (בשביל זה) משעה ראשונה, הבעל אינו רשאי לִימְנַע ממנה, דברים (הזיווג) שנישאת לכאן (בשביל זה) משעה ראשונה, לא כל שכן שאסור לבעל למנוע ממנה.

הטיילין בכל יום וכו': אומרת הגמ' שמהמנחה ששלח יעקב אבינו לעשו אחיו, למד רבי אליעזר שיש חילוק לענין תדירות הזיווג, שהרי יעקב אבינו שילח לו את היחס בין הזכרים לנקבות כדרך הארץ, דהיינו יעקב אבינו שלח עֲזִים מֵאֲתִים וְתִישִׁים עֲשָׂרִים, שזה זכר

מסכת פרק ה [ה"ח - דף לז] כתובות קעב

- חד לתרי דאינון לעיי. רבי ירמיה בעא אילין תלמידי חכמים, לא מסתברא מיעבדינון בטילין, אמר ר' מנא לא מסתברא דלא כאספון, שהן יגיעין יותר. רב אמר אוכלת עמו מלילי שבת ללילי שבת - בלשון נקיה.

הלכה ה

מתני' המורדת על בעלה, פוחתין לה מכתובתה שבעה דינרין בשבת, רבי יהודה אומר שבעה טרפעיין. עד מתי הוא פוחת? עד כנגד כתובתה, רבי יוסי אומר לעולם הוא פוחת והולך, שאם תפול לה ירושה ממקום אחר, יגבה אותה ממנה. וכן המורד על אשתו מוסיף לה על כתובתה שלשה דינרין בשבת, רבי יהודה אומר שלשה טרפעיין.

גמ' המורדת על בעלה וכו': הכא את מר שבעה והכא את מר שלשה? אמר

לו להודווג אליה, פוחתין לה מכתובתה שבעה דינרין בעבור כל שבת שהיא מורדת בו, רבי יהודה אומר שבעה טרפעיין (כל טרפעיין הוא חצי דינר). ואומרת המשנה, עד מתי הוא פוחת? עד כנגד כתובתה, ואז הוא יוציא אותה ללא כתובה, אבל הוא לא יכול להתמחמה עם הגירושין, והיא תצבור חוב, אבל רבי יוסי אומר שלעולם הוא פוחת והולך, והיא תצבור חוב, שאם תפול לה ירושה ממקום אחר, א"כ הוא יגבה אותה ממנה. ואומרת המשנה וכן המורד על אשתו קונסים אותו, והבעל מוסיף לה על כתובתה שלשה דינרין בשבת, רבי יהודה אומר שלשה טרפעיין.

גמ' המורדת על בעלה וכו': שואלת הגמ' הכא לענין המורדת את אומר שפוחתים לה שבעה דינרים, והכא לענין המורד את אומר שמוסיפים לה רק שלשה דינרים, ומה החילוק? מתרצת הגמ' אמר

דהיינו זכר אחד לתרי, כיון דאינון לעיי עובדים בהולכת סחורה מעיר לעיר, לכך החמור לא יכול לפקוד יותר משתי נקבות, בכל אופן מכאן רואים שיש חילוק בין כל בעל מלאכה כמה הוא אמור לפקוד את אשתו.

רבי ירמיה בעא אמר, לענין עונת הת"ח שלא מפורשת במשנה, שאילין תלמידי חכמים, וכי לא מסתברא שמיעבדינון שנעשה אותם כמו האנשים הבטילין, וא"כ הם צריכים לפקוד את נשותיהן בכל יום, אבל אמר ר' מנא שלא מסתברא דא (כדברי ר' ירמיה) אלא מסתבר לומר שעונתם כאספון כמו הספנים, מפני שהן הת"ח יגיעין בלימודם ביותר, אבל רב אמר שעונתם מפורשת במשנה, שהרי שנינו לקמן אוכלת עמו מלילי שבת ללילי שבת, והמשנה דיברה בלשון נקיה, דהיינו שעונת ת"ח הוא מליל שבת לליל שבת.

הלכה ח

מתני' המורדת על בעלה ולא נותנת

מסכת פרק ה [ה"ח - דף לז] כתובות קעג

רבי יוסי בר חנינה היא על ידי שהיא חייבת לו שבע - הוא פוחת ממנה שבע, והוא על ידי שהוא חייב לה שלשה - הוא מוסיף לה שלשה, הגע עצמך שהכניסה לו עבדים הרי אינה חייבת לו כלום, הגע עצמך שהתנה עמה לא שְׂאָר ולא כסות ולא עונה, הרי אינו חייב לה כלום, מאי כדון? כיי דמר רבי יוחנן צערו של איש מרובה יותר מן האשה, הדא הוא דכתיב [שופטים טז] וַיְהִי כִּי הִצִּיקָהּ לוֹ בְּדִבְרֶיהָ כָּל הַיָּמִים וַתֹּאמַרְהוּ, מהו וַתֹּאמַרְהוּ? אמר רבי יצחק בר לעזר שהיתה שומטת עצמה מתחתיו, וַתִּקְצַר 'נִפְשׁוֹ' לָמוֹת - הוא קצרה נפשו לָמוֹת היא לא קצרה נפשה לָמוֹת, ויש אומרים שהיתה עושה צורכה באחרים, כ"ש דתבעה דאמר רב נחמן בשם רב מנא האבר הזה שבאדם, הרעיבתו השביעתו השביעתו הרעיבתו.

יצחק בר לעזר שהיתה שומטת עצמה מתחתיו, ולא נותנת לו לבעול אותה, וכתוב וַתִּקְצַר 'נִפְשׁוֹ' לָמוֹת, דהיינו הוא קצרה נפשו לָמוֹת והיא לא קצרה נפשה לָמוֹת, ומדוע? אלא מוכח מכאן שצערו של האיש מרובה משל האשה, שואלת הגמ' שלא יכולים להוכיח מכאן שצערו של האיש מרובה משל האשה, שהרי ויש אומרים שהסיבה שלא קצרה נפשה של אשתו של שמשון לָמוֹת כיון שהיתה עושה צורכה (היתה ממלאה את תאותה) באחרים שהיא זינתה מאחרים, חזרת הגמ' ואומרת שלא יתכן לומר שהיא זינתה, כיון שכ"ש דתבעה שהיא תרצה להזדווג לשמשון, דאמר רב נחמן בשם רב מנא האבר הזה שבאדם, הרעיבתו השביעתו אם מרעיבים אותו שלא מרבים בתשמיש, א"כ הוא יהיה שבע, אבל השביעתו הרעיבתו, ואם היא היתה מזונה, ודאי שהיא תרצה שיבעלו אותה עוד ועוד, אלא מזה שלא קצרה לָמוֹת, מוכח שתאוותו של האיש מרובה משל האשה.

רבי יוסי בר חנינה, היא האשה על ידי היות שהיא חייבת לו שבע מלאכות (כדלעיל), לכך כשהיא מורדת בו, הוא פוחת ממנה שבע דינרים, אבל והוא על ידי שהוא חייב לה שלשה דברים (שְׂאָר כסות ועונה), לכך הוא מוסיף לה שלשה דינרים. שואלת הגמ' הגע עצמך תתבונן בדברך, במקרה שהאשה הכניסה לו עבדים, הרי אינה חייבת לו כלום, וא"כ וכי אם היא תמרוד בו, לא יפחתו לה מכתובתה, וכן הגע עצמך תתבונן בדברך במקרה שהבעל התנה עמה שלא יתן לה שְׂאָר ולא כסות ולא עונה, הרי אינו חייב לה כלום, וכי אם הוא ימרוד בה, לא יקנסו אותו, וא"כ מאי כדון מה עכשיו, ומה החילוק בין המורד למורדת? אלא הטעם הוא כיי דאמר רבי יוחנן צערו של האיש כשמונעים ממנו את הזיווג מרובה יותר מן האשה, והדא הוא דכתיב וזה כמו שכתוב לענין שמשון הגבור, וַיְהִי כִּי הִצִּיקָהּ לוֹ בְּדִבְרֶיהָ כָּל הַיָּמִים וַתֹּאמַרְהוּ, והרי מהו וַתֹּאמַרְהוּ, אמר רבי

וכרבי אליעזר עד כמה הוא פוחת? נשמעינה מן הדא, תני רבי חייה ארוסה וחולה נדה ושומרת יבם כותבין לה איגרת מרד על כתובתה, מה אנן קיימין, אם בשמרדה עליו והיא נדה - התורה המרדתה עליו, אלא כן אנן קיימין שמרדה עליו עד שלא באת נידה ובאת לנידה, הרי אינה ראויה למרוד, ואת אמר כותבין וכא פוחת.

עד מתי הוא פוחת וכו': מה מיפחות מפרא פרנן דידה? נישמענה מן הדא, רבי יוסי אומר לעולם הוא פוחת והולך, שמא תפול לה ירושה ממקום אחר ויחזור ויגבה ממנה, לא אמר אלא ירושה דבר שאינו מצוי, הדא אמרה אפילו לפחות מפרא פרנן דידה פוחת.

ר' זעירא בשם שמואל כותבין איגרת מרד על הארוסה, ואין כותבין איגרת מרד על שומרת יבם, והתני רבי חייה נידה וחולה ארוסה ושומרת יבם כותבין לה

כאן הספן פוחת לה על כל שבוע ושבוע, הגם שבאופן רגיל הוא פוקד אותה אחת לששה חודשים, והטעם הוא מפני שאין לו פת בסלו.

עד מתי הוא פוחת וכו': שואלת הגמ' מה (האם לשיטת ת"ק) **מיפחות** גם **מפרא פרנן** (נכסי מלוג) **דידה?** מתרצת הגמ' שפוחתים לה, ו**נישמעינה מן הדא**, ששנינו במשנה, **רבי יוסי אומר לעולם הוא פוחת והולך, שמא תפול לה ירושה ממקום אחר ויחזור ויגבה ממנה**, והרי המשנה **לא אמרה שר' יוסי ות"ק נחלקים, אלא לענין הירושה** שזה **דבר שאינו מצוי לבוא**, וא"כ **הדא אמרה** מוכח מכאן שאפילו **לפחות מפרא פרנן דידה** לכו"ע פוחת.

ר' זעירא בשם שמואל אומר שכותבין איגרת מרד על הארוסה שמונעת את הנישואין, ואין כותבין איגרת מרד על שומרת יבם שאינה רוצה להתייבם, שואלת הגמ' והתני רבי חייה נידה וחולה ארוסה ושומרת יבם כותבין לה

שואלת הגמ' **וכרבי אליעזר** שאומר שלכל אחד ואחד יש עונת זיווג אחרת, א"כ לענין הגמלים והספנים **עד כמה הוא פוחת** לאשתו כשהיא מורדת בו, האם לכל שבוע ושבוע, או לכל עונת זיווג וזיווג? מתרצת הגמ' שמורידים לה לכל שבוע ושבוע, ו**נישמעינה מן הדא**, **דתני רבי חייה שלארוסה** שלא רוצה להתחתן ולחולה ולנדה שמורדות בבעליהן, ולשומרת יבם שמונעת את היבם מלהתייבם, **כותבין לה איגרת מרד על כתובתה**, וא"כ אומרת הגמ' לענין הנדה **מה אנן קיימין** איך מדובר, **אם בשמרדה עליו והיא נדה**, א"כ מדוע מפחיתים לה מהכתובה, והרי התורה המרדתה עליו, **אלא כן אנן קיימין** אלא ע"כ שמדובר בשמרדה עליו עד שלא באת נידה ובאת לנידה, ועל זה אמר ר' חייה שמפחיתים לה גם על זמן נדוטה, כיון שהרי היא התחילה את המרד בזמן שאינה ראויה למרוד, ואת (ר' חייה) אמר שכותבין עליה אגרת מרד, וא"כ

מסכת פרק ה [ה"ט - דף לח] כתובות קעה

איגרת מרד על כתובתה? כאן כמשנה הראשונה כאן כמשנה האחרונה, אמר רבי יוסי בר בון אפילו תימר כאן כמשנה אחרונה.

בית דין שאחריהן אמרו מתרין בה ארבע שבתות, והיא שוברת כתובתה ויוצאה. רבי חנינה בשם רבי ישמעאל בר' יסא היוצאה משם שם רע אין לה בליות, מורדת יש לה, רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי המורדת והיוצאת משם שם רע אין לה לא מזונות ולא בליות. אמר רבי יוסה אילין דכתבין אין שָנא אין שָנא תניי ממון, ותניין קיים.

הלכה ט

מתני' המשרה את אשתו על ידי שלישי, לא יפחות לה מקביים חטים

חייב לה את תשלום הכתובה, ויוצאה בגט.

רבי חנינה בשם רבי ישמעאל בר' יסא אומר **היוצאה משם שם רע** שיצא עליה שהיא זינתה, **אין לה את הבליות** של הבגדים שהביאה כנכסי מלוג, אבל **למורדת יש לה את הבליות**, אבל **רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי** אומר שהמורדת והיוצאת משם שם רע אין לה לא מזונות עד שבעלה יגרש אותה, ולא בליות. אמר **רבי יוסה שאילין דכתבין אין שָנא** שאם הבעל ישנא את אשתו, או **אין שָנא** אם האשה תשנא את בעלה, ישלמו זה לזה כך וכך, ולא ככתוב במשנתינו, א"כ היות זוה תניי של ממון, ולכך תניין התנאי קיים.

הלכה ט

מתני' המשרה הזן ומפרנס את אשתו על ידי שלישי, לא יפחות לה מקביים (זה בין 2.764 ל - 4.776 ליטר תלוי

איגרת מרד על כתובתה? מתרצת הגמ' **כאן ר' חייה מדבר כמשנה הראשונה** שמצות יבום קודמת למצות חליצה, ולכך אם היבמה מונעת את היבום, הרי היא כמורדת, וכאן ושמואל מדבר **כמשנה האחרונה**, שמצות חליצה קודמת, ולכך אם היבמה לא רוצה להתייבם אלא לחלוץ, אינה כמורדת, ואומרת הגמ' **אמר רבי יוסי בר בון שאפילו תימר שגם ר' חייה דיבר כאן כמשנה אחרונה**, ומדובר שהיבמה מונעת גם מלחלוץ, ולכך כותבים עליה אגרת מרד, שהרי לא יתחתנו עם היבם כל עוד שהוא לא נפרד מיבמתו.

ואומרת הגמ' שכל מה ששינינו במשנתנו שקונסים את המורדת בשבעה דינרים לשבוע, זה היה רק בימים הראשונים, אבל **בית דין שאחריהן אמרו שמתרין בה באשה שתחזור בה ממרדה במשך ארבע שבתות**, ואם היא נשארת במרדה, א"כ היא שוברת (כותבת שובר על) **כתובתה** שבעלה לא

מסכת פרק ה [ה"י - דף לח] כתובות

או מארבעת קבין שעורין, אמר רבי יוסי לא פסק שעורים אלא רבי ישמעאל שהיה סמוך לאדום.

גמ' שהיה סמוך לאדום: מהו סמוך לאדום - לדרומה.

הלכה י

מתני' ונותן לה חצי קב קיטנית, וחצי לוג שמן, וקב גרוגרות או מנה דבילה, ואם אין לו פוסק לעומתן פירות ממקום אחר. ונותנין לה מיטה ומפץ, ואם אין לו מפץ נותנים מחצלת, ונותנין לה כפה לראשה, וחגור למתניה, ומנעל ממועד למועד, וכלים של חמשים זוז משנה לשנה, ואין נותנין לה לא חדשים בימות החמה ולא שחקים בימות הגשמים, אבל נותנין לה כלים של חמשים זוז בימות הגשמים, והיא מתכסה בבלאותיהן בימות החמה, והשחקין שלה.

גמ' או מנה דבילה: אמר רבי מנא מנה ארבע ריטלין.

אין לו תאנים או גרוגרות, א"כ הוא פוסק לעומתן פירות ממקום (ממין) אחר. ונותנין לה מיטה ומפץ שטיח, ואם אין לו מפץ נותנים מחצלת שטיח קשה. ונותנין לה כפה לראשה, וחגור למתניה אחת לשנה, ומנעל ממועד למועד, וכלים ובגדים של שווי חמשים זוז (240 גרם כסף) משנה לשנה, ואין נותנין לה את הבגדים, לא חדשים בימות החמה ולא שחקים בימות הגשמים, אבל (אלא) נותנין לה כלים של חמשים זוז בימות הגשמים, והיא מתכסה בבלאותיהן בימות החמה, והשחקין והבגדים שנשחקו ונתקלקלו שייכים לה, כדי שיהיה לה להתכסות בהם בזמן נידותה, שיהיה לה בגדים יפים לזמן טהרתה, כדי שתתחבב על בעלה.

גמ' או מנה דבילה: אמר רבי מנא שמנה זה ארבע ריטלין (שם מידה שהיתה להם).

לפי השיטות) של חטים או מארבעת קבין שעורין, כיון שהערך התזונתי של השעורה הוא חצי מהחיטה. אמר רבי יוסי שלא פסק שעורים כפליים מהחיטים אלא רבי ישמעאל שהיה גר סמוך לאדום, ששם השעורים גרועות, אבל במקום רגיל, לא צריך לתת שעורים כפליים מהחיטים.

גמ' שהיה סמוך לאדום: מבארת הגמ' מהו סמוך לאדום? היינו לדרומה של א"י, שהיה בו מחוז הנקרא 'אדום', וזה לאפוקי מארץ אדום המקראית שהוא בעבר הירדן המזרחי.

הלכה י

מתני' ונותן לה חצי קב (בין 0.691 ל - 1.194 ליטר) קיטנית, וחצי לוג (בין 300 ל - 172 סמ"ק) שמן, וקב (בין 1.382 ל - 2.388 ליטר) גרוגרות או מנה דבילה (480 גרם, וזה שווה ערך לקב גרוגרות) ואם

מסכת פרק ה [הי"א - דף לח] כתובות קעז

ונותנין לה מיטה ומפץ וכו': נותן לה כר נר ופתילה כוס וחבית וקדירה, רבי יוסי אמר כר אין לה, שאין נשי העניים ישנות על הכר.
והשחקין שלה: רבי חייה בשם רבי יוחנן הותירה מזונות שלו הותירה בליות שלה, הדא דתימר באשת איש, אבל באלמנה בין שהותירה מזונות בין שהותירה בליות שלהן.

הלכה יא

מתני' נותנין לה מעה כסף לצרכיה, ואוכלת עמו לילי שבת, ואם אין נותן לה מעה כסף לצרכיה, מעשה ידיה שלה. ומה היא עושה לו? משקל חמש סלעים שתי ביהודה - שהן עשר סלעים בגליל, או משקל עשר סלעים ערב ביהודה - שהן עשרים סלעים בגליל. ואם היתה מניקה, פוחתין לה ממעשה ידיה, ומוסיפין

הלכה יא

מתני' נותנין לה מעה כסף (32 פרוטות) לצרכיה, כגון לשלם בזה לבית המרחץ. ואוכלת עמו בלילי שבת. ואומרת המשנה שאם אין הבעל נותן לה מעה כסף לצרכיה, א"כ מעשה ידיה שלה. ואומרת המשנה ומה היא עושה לו? היא טווה לו מהצמר שבעלה מביא לה, חוטים במשקל של חמש סלעים (96 גרם) של חוטי שתי ביהודה, שהן עשר סלעים בגליל (בגליל המשקל היה חצי מיהודה). או שהיא טווה לו במשקל עשר סלעים (192 גרם) של חוטי ערב (חוטי הערב עבים בכפליים מחוטי השתי, וקושי הטוויה הוא לפי אורך החוט, ואין הבדל מה עוביה) ביהודה שהן עשרים סלעים בגליל. ואם האשה היתה מניקה, א"כ פוחתין לה ממעשה ידיה, ומוסיפין

ונותנין לה מיטה ומפץ וכו': אומרת הגמ' שהבעל ג"כ נותן לה כר לישון על זה, ונר ופתילה להאיר לה את הבית, וכוס וחבית וקדירה, ורבי יוסי אמר כר אין לה, מפני שאין נשי העניים ישנות על הכר.
והשחקין שלה: רבי חייה בשם רבי יוחנן אומר, שאם האשה הותירה מהמזונות שנתנו לה, זה שלו זה חוזר לבעל, אבל אם היא הותירה בליות בגדים בלויים, זה שלה, כמו ששנינו במשנה, ואומרת הגמ' הדא דתימר שהבגדים הבלויים שייכים לאשה, זה דווקא באשת איש, שהיא צריכה את הבגדים הבלויים, כדי ללבוש אותם בזמן נידותה, אבל באלמנה בין שהותירה מזונות בין שהותירה בליות, זה שלהן של היתומים, כיון שאין לה צורך לבגדים בלויים לזמן נידותה.

מסכת פרק ה [ה"א - דף לח] כתובות קעח

לה על מזונותיה. במה דברים אמורים בעני שבישראל, אבל במכובד שבישראל הכל לפי כבודו.

גמ' ואוכלת עמו לילי שבת: רב אמר לשון נקי, שמעון בר בא בשם ר' יוחנן אכילה ממש, על דעתיה דרב אוכלת משלה, על דעתיה דרבי יוחנן אוכלת משלו.

יין אין לה, שאין עניות ישראל שותות יין, ועשירות שותות, והתני מעשה במרתא בת בייתוס שפסקו לה חכמים סאתים יין בכל יום, ובית דין פוסקין יין, אמר ר' חייה בר אדא על שום [הושע ד] זנות ויין וְתִירוֹשׁ יִקַּח לָבָ? והא תנינן אם היתה מניקה פוחתין לה ממעשה ידיה, ומוסיפין לה על מזונותיה, מהו מוסיף? רבי יהושע בן לוי אמר יין שהוא מרבה את החלב, רבי חזקיה רבי אבהו בשם רבי יוחנן לתבשילה פסקו. אף על פי כן קיללה אותן ואמרה להן כך תתנו לבנותיכם,

28.66 ל - 16.58 ליטר) יין בכל יום, לאחר שהתאלמנה מר' יהושע בן גמלא, שואלת הגמ' וכי בית דין פוסקין יין לאלמנה, והרי אמר ר' חייה בר אדא מפני מה אין פוסקים יין לאלמנה, על שום שכתוב בפסוק זִנוּת וְיִין וְתִירוֹשׁ יִקַּח לָב (יטה את לב האשה לזנות)? מתרצת הגמ' שלפעמים פוסקים לאשה יין, והא תנינן וכן שנינו אם היתה מניקה פוחתין לה ממעשה ידיה, ומוסיפין לה על מזונותיה, והרי מהו מוסיף? ורבי יהושע בן לוי אמר שהבעל מוסיף לתת לה יין, מפני שהוא מרבה את החלב, רבי חזקיה רבי אבהו בשם רבי יוחנן אמר שלא פסקו למרתא יין לשתייה, אלא לתבשילה פסקו. ואומרת הגמ' אף על פי כן הגם שפסקו לה כל כך הרבה יין, מרתא קיללה אותן את הדיינים ואמרה להן כך תתנו לבנותיכם, כיון שבעיניך זה מעט,

לה על מזונותיה. ואומרת המשנה במה דברים אמורים השיעורים הכתובים כאן, זה דוקא בעני שבישראל, אבל במכובד שבישראל הוא צריך לתת לאשתו הכל לפי כבודו.

גמ' ואוכלת עמו לילי שבת: רב אמר שהמשנה דברה בלשון נקי, וזה מוסב רק כלפי הזיווג, ושמעון בר בא בשם ר' יוחנן אמר שזה הולך לעניין האכילה ממש, כדי שמתוך הסעודה יתפייסו ויתרצו זה עם זה. וא"כ אומרת הגמ' שעל דעתיה דרב האשה אוכלת בליל שבת משלה, ועל דעתיה דרבי יוחנן האשה אוכלת בליל שבת משלו.

ואומרת הגמ' שהמשנה לא כתבה יין כיון שאין לה, מפני שאין עניות ישראל שותות יין, אבל ועשירות שותות, והתני וכן שנינו בברייתא, מעשה במרתא בת בייתוס שפסקו לה חכמים סאתים (בין

מסכת פרק ה [הי"א - דף לח] כתובות קעט

אמר ר' אחא וענו אחריה אמון, א"ר אלעזר בר צדוק אראה בנחמה אם לא ראיתיה מלקטת שעורים מבין טלפי סוסים בעכו, וקראתי עליה הפסוק הזה [דברים כח] הֲרֵפָה בָךְ וְהֶעֱנָה וְגו', [שיר השירים א] אִם לֹא תִדְעִי לָךְ הִיפָה בְּנָשִׁים, צֹאִי לָךְ בְּעֶקְבֵי הַצֹּאן וְרָעִי אֶת גְּדִיתֶיךָ וְגו'. והתני מעשה במרים בתו של שמעון בן גוריון שפסקו לה חכמים בחמש מאות דינר קופה בשמים בכל יום, ולא היתה אלא שומרת יבם, אף על פי כן קיללה אותן ואמרה להן ככה תתנו לבנותיכם, א"ר אחא וענו אחריה אמון, א"ר אלעזר בר צדוק אראה בנחמה אם לא ראיתיה קשורה בשערה בזנב הסוס בעכו, וקראתי עליה הפסוק הזה הֲרֵפָה בָךְ וְהֶעֱנָה וְגו'.

הדרן עלך פרק אף על פי שאמרו

שלא התעכלו. ומביאה הברייתא עוד מעשה כעין מה שהבאנו; והתני מעשה במרים בתו של שמעון בן גוריון שפסקו לה חכמים בחמש מאות דינר קופה בשמים בכל יום, ולא היתה אלא שומרת יבם, דהיינו שאין לה למי להתייפות, ואף על פי כן שפסקו לה כל כך הרבה, היא קיללה אותן את הדיונים ואמרה להן ככה תתנו לבנותיכם, כיון שבְּעֵינֶיהָ זה מעט, א"ר אחא וענו אחריה אמון, א"ר אלעזר בר צדוק אראה בנחמה אם לא ראיתיה קשורה בשערה בזנב הסוס בעכו, והיא היתה צריכה לרוץ אחרי הסוס, וקראתי עליה הפסוק הזה הֲרֵפָה בָךְ וְהֶעֱנָה וְגו'.

הדרן עלך בלי נדר פרק אף על פי שאמרו

אמר ר' אחא וענו אחריה אמון, כיון שזה בעצם ברכה שיהיו עשירים, א"ר אלעזר בר צדוק אראה בנחמה (זה מלשון קללה, שרק אם אני לא משקר, אני אראה בנחמת ציון) אם לא ראיתיה שהיא מלקטת שעורים מבין טלפי (רגלי) סוסים (היינו שהיא ליקטה מגללי הסוסים את השעורים שלא התעכלו) בעכו, וקראתי עליה את הפסוק הזה הֲרֵפָה בָךְ וְהֶעֱנָה אֲשֶׁר לֹא נִסְתָּה כֶּף רִגְלָהּ הֵצֵג עַל הָאָרֶץ מִהֲתַעֲבֹג וּמִרָף, דהיינו מרתא שהיא היתה מאוד מעוגגת, עליה נאמר הפסוק אִם לֹא תִדְעִי לָךְ הִיפָה בְּנָשִׁים, ללכת בדרכי התורה, אז תענשי ותצאי לָךְ בְּעֶקְבֵי הַצֹּאן וְרָעִי אֶת גְּדִיתֶיךָ (אל תקרי גְּדִיתֶיךָ אלא גְּדִיתֶיךָ) על משכנות הרעים, ללקט מבין גללי הצאן חטים או שעורים

פרק ו'

הלכה א

מתני' מציאת האשה ומעשה ידיה של בעלה, וירושתה הוא אוכל פירות בחייה. בושתה ופגמה שלה, רבי יהודה בן בתירה אומר בזמן שהן בסתר - לה שני חלקים ולו אחד, ובזמן שהן בגלוי - לו שני חלקים ולו אחד, שלו נותנין לו מיד, ושלה ילקח בהן קרקע, והוא אוכל פירות.

גמ' מציאת האשה ומעשה ידיה של בעלה: רבי חזקיה בשם רבי אימי איתפלגון רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש, חד אמר דברי הכל, וחרנא אמר במחלוקת, ולא ידענא מאן אמר דא ומאן אמר דא, מסתברא דרבי שמעון בן לקיש הוא דו אמר במחלוקת, דו פתר לה במעלה לה מזונות ואינו נותן לה מעה כסף לצרכיה, ותנינן אם אין נותנין לה מעה כסף לצרכיה, מעשה ידיה שלה -

שאומרת שמציאת האשה של בעלה, זה כדברי הכל, וחרנא אמר שזה תלוי במחלוקת, והמשנה היא רק כדברי ר"מ, אבל ולא ידענא מאן אמר דא ומאן אמר דא מי אמר מה, אבל מסתברא דרבי שמעון בן לקיש הוא דו אמר שזה תלוי במחלוקת, כיון דו פתר לה שהוא מעמיד את המשנה לעיל ששנינו לעניין המקדיש מעשה ידי אשתו, שזה לא מתקדש, אלא היא עושה ואוכלת, ולעניין המותר יש מחלוקת בין ר"מ לר' יוחנן הסנדלר, שמדובר שהבעל מעלה לה מזונות אבל ואינו נותן לה מעה כסף (32 פרוטות) לצרכיה (כגון לשלם לבית המרחץ וכדו'), ותנינן שאם אין נותנין לה מעה כסף לצרכיה, א"כ מעשה ידיה שלה, ולכך את המעשה ידים של האשה, הבעל לא יכול להקדיש, והמחלוקת היא לעניין המלאכה שהאשה עשתה יותר

מתני' מציאת האשה ומעשה ידיה של בעלה, אבל וירושתה שהאשה ירשה ירושה, אומנם זה שייך לה, אבל הוא הבעל אוכל פירות מהקרקע בחייה. בושתה ופגמה אם ביישו או שהזיקו את האשה, התשלומים שלה, ורבי יהודה בן בתירה אומר שזה תלוי, בזמן שהן הבושת או הפגם היו בסתר, א"כ לה נותנים שני חלקים מהתשלום, ולו נותנים חלק אחד, ובזמן שהן הבושת או הפגם היו בגלוי, שכאן הבעל ניזוק יותר, א"כ נותנים לו שני חלקים, ולה נותנים חלק אחד, ואת החלק שלו - נותנין לו מיד, ואת החלק שלה - ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות.

גמ' מציאת האשה ומעשה ידיה של בעלה: רבי חזקיה בשם רבי אימי אמר שאיתפלגון שנחלקו רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש, ואחד אמר שהמשנה

מסכת פרק ו' [ה"א - דף לט] כתובות קפא

מעשה ידיים שהן כמציאה, אתא רבי יעקב בר אימי בשם רבי שמעון בן לקיש דברי הכל היא, הוי דַּעִיּוֹן דַּעִיּוֹן אית ליה לר"ש בן לקיש.

וירושתה הוא אוכל פירות בחייה: למי נצרכה לרבי מאיר, אף על גב דרבי מאיר עבד יד העבד כיד רבו, זכתה האשה זכה בעלה, מודה שאין עליה אלא אכילת פירות בלבד. תמן תנינן מציאת בנו ובתו הקטנים, ועבדו ושפחתו הכנענים, ומציאת אשתו, הרי אלו שלו, ר' בא ר' חייא בשם ר' יוחנן מה טעם אמרו מציאת בנו ובתו הקטנים ושפחתו ועבדו הכנעניים הרי אלו שלו? שהוא יכול לשנותן למלאכה אחרת, מה טעמא אמרין מציאת בנו ובתו הגדולים ועבדו ושפחתו העברים הרי אלו שלהן? שאינו יכול לשנותן למלאכה אחרת,

שהאשה ירשה שייכת לה, זה לרבי מאיר, שאף על גב דרבי מאיר עבד יד העבד כיד רבו, וכשזכתה האשה זכה בעלה, אבל מודה הוא שאין עליה לתת לבעלה אלא אכילת פירות בלבד, אבל הקרן שייך לה.

תמן במסכת ב"מ תנינן, מציאת בנו ובתו הקטנים, ועבדו ושפחתו הכנענים, ומציאת אשתו, הרי אלו שלו, ר' בא ור' חייא בשם ר' יוחנן אמרו מה טעם אמרו חכמים שמציאת בנו ובתו הקטנים ושפחתו ועבדו הכנעניים הרי אלו שלו? מפני שהוא יכול לשנותן למלאכה אחרת, דהיינו לומר להם ללכת ולחפש מציאות, הגם שבדרך כלל מלאכתן בדבר אחר, ומה טעמא אמרין שמציאת בנו ובתו הגדולים ועבדו ושפחתו העברים הרי אלו שלהן? מפני שאינו יכול לשנותן למלאכה אחרת, דהיינו האבא לא יכול לומר לבניו הגדולים ללכת ולעסוק בשבילו באיזה מלאכה, וכן עבדו העברי הוא כפועל, דהיינו שאם הוא קנה עבד עברי חייט, האדון אינו רשאי לומר לו לעסוק במלאכה אחרת, ולכך מציאתם

מהמוטל עליה, שר"מ סובר שזו שייך לבעל, כיון שהבעל יכול לכופ את אשתו לעשות יותר מחובתה (במקום שהיא יכולה) ולכך זה קדוש, ור' יוחנן הסנדלר סובר שהבעל לא יכול לכופ את אשתו לעשות יותר מחובתה (אפי' במקום שהיא יכולה), ולכך הוא לא יכול להקדישו, והמעשה ידיים שהמשנה כאן מדברת היינו מותר מעשה ידיים שהן כמציאה, וא"כ המשנה הולכת רק כר"מ, אבל לשיטת ר' יוחנן הסנדלר, מציאת האשה ומותר מעשה ידיה שייכים לאשה, ולשיטת ר' יוחנן שהעמיד את המשנה לעיל לעניין מותר לאחר מיתה, א"כ משנתינו הוא לדברי הכל, ואומרת הגמ' שכאשר אתא רבי יעקב בר אימי הוא אמר בשם רבי שמעון בן לקיש שמשנתינו כדברי הכל היא, וא"כ יוצא שלדבריו רשב"ל מבאר את המשנה לעיל כר' יוחנן, וא"כ הוי דַּעִיּוֹן דַּעִיּוֹן דעות דעות אית ליה לר"ש בן לקיש איך לפרש את משנתינו, האם כמו שהבאנו בתחילת הסוגיא, או כדברי ר' יוחנן.

וירושתה הוא אוכל פירות בחייה: אומרת הגמ' למי המשנה נצרכה לומר שהירושה

מסכת פרק ו' [ה"א - דף לט] כתובות

קפב

התיבון הרי אשתו אינו יכול לשנותה למלאכה אחרת, ואת אמר מציאתה שלו? אמר רבי יוחנן טעם אחר יש באשה, מהו טעם אחר באשה? אמר רבי חגי מפני קטטה, ר' יוסי לא אמר כן, אלא שלא תהא מברחת משל בעלה ואומרת מציאה מצאתי, הגע עצמך שנתן לה אחר מתנה, קול יוצא למתנה ואין קול יוצא למציאה, הגע עצמך שמצאה בעדים, זו מפני זו. אמר רבי יוחנן בשאין טפולין לאביהן, אבל אם היו טפולין לאביהן מציאתן שלו. הורי ר' יצחק בהן דמשביק אינתתיה ולא ממרק לה פורנא, שהוא מעלה לה מזונות, עד שעה שהוא ממרק.

בושתה ופגמה שלה וכו': ר' רדיפה ר' אחא בשם ר' בון בר כהנא דלא מחסר לה, בסתר למה נוטל מפני צערו שמצטער עמה.

שהאשה מצאה מציאה בעדים, א"כ שזה יהיה שייך לה? מתרצת הגמ' שחכמים תיקנו שזו שמציאה על פי עדים יהיה שייך לבעלה, מפני זו מפני מציאה שלא על פי עדים. אמר רבי יוחנן שכל מה שהמשנה אומרת שמציאת בנו ובתו הגדולים שייכת להם, זה דווקא בשאין טפולין וסמוכים על שולחן אביהן, אבל אם היו טפולין לאביהן א"כ מציאתן שלו. ואומרת הגמ' (הדין הזה נמשך מהסוגיא בב"מ) שהורי ר' יצחק בהן דמשביק אינתתיה במי שמגרש את אשתו ולא ממרק לה פורנא ולא גמר לשלם לה את כתובתה, שהוא מעלה לה מזונות, עד שעה שהוא ממרק.

בושתה ופגמה שלה וכו': מבאר הגמ' מדוע זה שלה, ר' רדיפה ור' אחא בשם ר' בון בר כהנא אמרו, מפני דלא מחסר לה, היות והבעל לא מפסיד כלום, לכך זה של האשה, שואלת הגמ' א"כ מדוע לשיטת ר' יהודה בן בתירה כשזה היה בסתר, למה הוא נוטל חלק אחד, והרי הבעל לא מפסיד כלום? מתרצת הגמ' מפני צערו שמצטער עמה,

שלהם, שואלת הגמ' התיבון שאלו ר' בא ור' חייא את ר' יוחנן, והרי את אשתו הבעל אינו יכול לשנותה למלאכה אחרת, והאשה לא חייבת לעבוד מחוץ לבית, ואפ"ה את אמר שמציאתה שלו? אמר רבי יוחנן שטעם אחר יש באשה שלכך מציאתה שייכת לבעל, ומהו טעם אחר באשה? אמר רבי חגי מפני הקטטה, שהבעל לא יאמר שאני זן ומפרנס אותה, וכשהיא מוצאת איזה דבר, היא נוטלת את זה לעצמה, אבל ר' יוסי לא אמר כן שזה הטעם, אלא הטעם הוא כדי שהאשה לא תהא מברחת (גונבת) משל בעלה, ואומרת שמציאה מצאתי, שואלת הגמ' הגע עצמך שתבונן בדברייך, הרי שנתן לה אחר מתנה, הרי זה שלה, וא"כ עדיין יש חשש שהיא תגנוב מבעלה, ותאמר שהיא קיבלה את זה במתנה (ומה הועילו חכמים בתקנתן)? מתרצת הגמ' שאין חשש כזה, כיון שקול יוצא למתנה אם היא תקבל, ואין קול יוצא למציאה, ולכך חכמים תיקנו שמציאת האשה לבעלה, שואלת הגמ' הגע עצמך שתבונן בדברייך, מה הדין במקרה

הלכה ב

מתני' הפוסק מעות לחתנו, ומת חתנו, אמרו חכמים יכול הוא שיאמר לאחייך הייתי רוצה ליתן ולך אי אפשר ליתן.

גמ' ולא דברים שנקנין באמירה הן? תני בר קפרא פוסק לשם כתובה על מנת לכנוס, וכיני הפוסק מעות לבתו קטנה כופין אותו ליתן, הא לגדולה לא? אמר רבי אבון כופין אותו ליתן גמ'.

אבל הפוסק לתת לבתו, בזה אנחנו אומרים שגם אם החתן מת והיא נפלה ליבום, אבי הבת יצטרך לתת את מה שהוא התחייב לבתו, וזה כמו ששנינו בברייתא, **הפוסק מעות לבתו הקטנה כופין אותו ליתן**, ומבינה הגמ' שמדובר שהיא נפלה ליבום, חוזרת הגמ' ואומרת שלא יתכן לפרש כך את הברייתא, שא"כ תדייק **הא** אם האבא פסק לבתו הגדולה שהוא **לא** צריך לתת, ומדוע? אלא **אמר רבי אבון** שהברייתא מדברת לענין מי שפסק נדוניה ופשט את הרגל, שאם הוא פסק את הנדוניה לבתו הקטנה, א"כ **כופין אותו** את הבעל ליתן לה **גט** כיון שהיא לא פשעה במה שאביה לא נותן את הנדוניה, אבל אם אבי הכלה פסק את הנדוניה לבתו הגדולה, כאן הבעל לא חייב לתת לה גט, כיון שיש חשש שמא כל ההתחייבות היתה במרמה, ומלכתחילה אבי הכלה לא היה יכול לתת את מה שפסק, ובתו הגדולה היתה שותפה למרמה, ולכך לא יכולים לחייב את הבעל לתת לה גט.

היות והבעל מצטער בצער האשה לכך הוא נוטל בזה שליש, ואם זה היה בגלוי שהבעל מפסיד מזה, שהרי הוא מתבייש באשתו, לכך הוא נוטל שתי שליש.

הלכה ב

מתני' הפוסק מעות לחתנו, ומת חתנו, אמרו חכמים שיכול הוא אבי הבת שיאמר ליבם, שלא אחיך הייתי רוצה ליתן נדוניה, אבל **ולך אי אפשר ליתן** את הנדוניה.

גמ' שואלת הגמ' איך אבי הבת יכול לומר "ולך אי אפשר ליתן", וכי זה לא דברים שנקנין באמירה הן, וכמו ששנינו לעיל "כמה אתה נותן לבנך כך וכך כמה אתה נותן לבתך כך וכך עמדו וקדשו קנר"? מתרצת הגמ' **שני בר קפרא** שכאשר אבי הבת פוסק לתת נדוניה לשם כתובה, הוא פוסק על מנת לכנוס, והיות והחתן מת לפני הנישואין, לכך אבי הבת לא מתחייב לתת את הנדוניה, ואומרת הגמ' וכיני וזה דוקא לענין הפוסק מעות לחתנו,

הלכה ג

מתני' פסקה להכניס לו אלף דינר, הוא פוסק כנגדן חמשה עשר מנה. כנגד השום הוא פוסק פחות חומש. שום מנה ושוה מנה - אין לו אלא מנה, שום במנה - היא נותנת שלשים ואחד סלע ודינר. בארבע מאות - היא נותנת חמש מאות. ומה שהחתן פוסק - הוא פוסק פחות חומש.

גמ' פסקה להכניס לו אלף דינר וכו': מה ראו לומר בכספים אחד ומחצה, ובשום פחות חומש? אמר רבי יוסי בן חנינה שמין דעתה של אשה שהיא רוצה לבלות את כליה, ולפחות אותן חומש. שמין דעתו של איש רוצה לישא וליתן בהן, ולעשותן באחד ומחצה. אמר רבי יוסה זאת אומרת שאין אדם רשאי למכור כלי אשתו. דלמא רבי חייה ורבי יסא ור' אימי סלקון לשומא דברתה דרבי יוסי בן

הלכה ג

מתני' פסקה להכניס לו אלף דינר, א"כ הוא פוסק (כותב בכתובה) כנגדן חמשה עשר מנה (אלף חמש מאות דינר), דהיינו שהבעל כותב שליש יותר ממה שפסקה, וכנגד השום דהיינו שהאשה הכניסה בגדים או תכשיטים (דברים שצריך לשום אותם). הוא פוסק פחות חומש (הגמ' תבאר מדוע). ואומרת המשנה שאם האשה אמרה שהיא תכניס שום מנה וזה היה שוה מנה, א"כ אין לו לבעל לכתוב אלא מנה, אבל אם אמרה שהיא תביא שום במנה, א"כ היא נותנת נדוניה ששמים אותה שלשים ואחד סלע ודינר (שזה 125 דינרים). וכן אם היא אמרה שהיא תביא שום בארבע מאות, א"כ היא נותנת נדוניה ששמים אותה בחמש מאות, שהרי מחסרים חמישית. ואומרת המשנה שגם מה שהחתן פוסק להביא דברים שצריך לשום אותם, הוא פוסק פחות חומש.

גמ' פסקה להכניס לו אלף דינר וכו': שואלת הגמ' מה ראו לומר שבכספים הבעל צריך לכתוב אחד ומחצה ממה שהאשה מכניסה, ובשום הבעל כותב פחות חומש? אמר רבי יוסי בן חנינה כיון ששמין את דעתה של אשה שהיא רוצה להשתמש ולבלות את כליה, וא"כ הם יתקלקלו, ולפחות אותן והם יהיו שווים פחות חומש, וכן שמין את דעתו של האיש שהוא רוצה לישא וליתן בהן (בכספים שהוא מקבל) ולעשותן (ולשער אותם) באחד ומחצה ממה שהוא קיבל, אמר רבי יוסה זאת אומרת מזה שאמרנו שדעתה של האשה להשתמש ולבלות את כליה, נלמד שאין אדם רשאי למכור את כלי אשתו שהיא הכניסה, כיון שהיא רוצה להשתמש בהם. ואומרת הגמ' דא דלמא את המעשה הזה אני רוצה לומר לך, שרבי חייה ורבי יסא ור' אימי סלקון עלו לשומא לשום את הנדוניה דברתה דרבי יוסי בן

מסכת פרק ו [ה"ד - דף מ] כתובות קפה

חנינה, אמרין ליה פחות חומש וכופל, אמר לון פוחת חומש ואינו כופל. שמעון בר אבא בשם רבי יוחנן הכניסה לו זהב - בשוייו, ותני כן תקשיטין לעשותן דינר - באחד ומחצה, דינר לעשותן תקשיטין - בשוייהן. רבי אחא בר פפא בעא קומי רבי אימי הכניסה לו בהמה, אמר ליה בשוייה, הכניסה לו קרקע, אמר ליה בשוייה, ואינו משתכר וגובה? קרקע אין לו אלא אכילת פירות.

הלכה ד

מתני' פסקה להכניס לו כספים, סלעה נעשית ששה דינרין, והחתן מקבל עליו עשרה דינרין לקופה לכל מנה ומנה, רשב"ג אומר הכל כמנהג המדינה.

פפא שאל את ר' אימי וכי הבעל אינו משתכר מהבהמה או מהקרקע, וגובה את הרווח, ומדוע זה לא נישום באחד ומחצה? א"ל שבקרקע או בבהמה אין לו אלא אכילת פירות, אבל הוא לא יכול למכרם, ולכך זה לא נישום באחד ומחצה.

הלכה ד

מתני' פסקה להכניס לו כספים, א"כ סלעה (שזה ד' דינרין) נעשית ששה דינרין, כמו ששינו במשנה הקודמת, שכותבים שליש יותר על מה שהיא מכניסה. ואומרת המשנה שהחתן מקבל עליו להפריש עשרה דינרין לקופה של בשמים, שיהיה לה להתקטט, על כל מנה ומנה שהאשה הביאה. רשב"ג אומר שלא חייבים לעשות כמו ששינו כאן במשניות (לכתוב שליש יותר על הכספים שהאשה מכניסה, או להוריד חומש על הדברים שצריך לשום), אלא הכל כמנהג המדינה.

חנינה, ואמרין ליה לחתן פחות חומש מהערך של הדברים שצריך לשום, וכופל ותכפיל את סכום המעות שהכניסה לך, אמר לון החתן, פוחת חומש ואינו כופל שאני אפחית חומש אבל לא אכפיל את המעות כיון שכך נהגו אצלנו, וכדברי רשב"ג במשנה הבאה.

שמעון בר אבא בשם רבי יוחנן אומר שאם האשה הכניסה לו זהב זה נישום בשוייו, כיון שזה לא מתקלקל מחמת השימוש, ותני כן שאם האשה הכניסה תקשיטין (תכשיטים) כדי לעשותן לדינרי זהב ולסחור בהם, א"כ הם נישומים באחד ומחצה כדין כספים, ואם היא הכניסה לו דינרי זהב כדי לעשותן לתקשיטין, הם נישומים בשוייהן. רבי אחא בר פפא בעא קומי שאל את רבי אימי, אם האשה הכניסה לו בהמה, איך היא נישומת? אמר ליה בשוייה, ואם הכניסה לו קרקע, איך זה נישום? אמר ליה בשוייה, וא"כ ר' אחא בר

מסכת פרק ו [ה"ד - דף מ] כתובות

קפו

גמ' פסקה להכניס לו כספים וכו': תני, פסקה להכניס לו בחמש מאות דינר שום - עֲשֶׂה אותו ארבע מאות, לא עשה כן, אלא עֲשֶׂה אותו אלף, אם עֲשֶׂה קיצותא - גובה את הכל, ואם לאו, מוגרע חמשה דינר לכל סלע, ואינו נוגע בתוספת. פסקה להכניס לו חמש מאות דינר כספים - עושה אותן שבע מאות ומחצה, לא עשה כן, אלא עֲשֶׂה אותן אלף, אם עֲשֶׂה קיצותא - גובה את הכל, ואם לאו, מוגרע ששה דינר לכל סלע, ואינו נוגע בתוספת. פסקה להכניס לו אלף זוז - צריך לעשותן חמשה עשר מנה, לא עֲשֶׂה כן, אלא כתב לה שדה שוה בשנים עשר מנה תחת אלף זוז, אם עשתה קיצותא - גובה את הכל, ואם לאו

לשנים, דהיינו שהוא כתב שהיא הכניסה לו חמש מאות דינר, והוא התחייב לה עוד חמש מאות דינר, א"כ על החמש מאות דינר שהכניסה לו הוא מוגרע מחסר ממנו ששה דינר לכל סלע שהכניסה לו, דהיינו שעל כל סלע שהיא הכניסה לו, הוא צריך לתת לה שש דינרים, שהרי הוא צריך להוסיף חצי, אבל ואינו נוגע בתוספת שהוסיף לה, דהיינו שעל החמש מאות דינר שהוא התחייב לה, הוא לא צריך להוסיף. ואם האשה פסקה להכניס לו אלף זוז, א"כ הוא צריך לעשותן חמשה עשר מנה (אלף חמש מאות זוז), ואם הוא לא עֲשֶׂה כן, אלא הבעל כתב לה שדה שוה בשנים עשר מנה (אלף ומאתיים זוז) תחת האלף זוז שהכניסה לו, אז אם עשתה קיצותא, דהיינו שהוא כתב שהשדה תהיה כנגד מה שהיא הכניסה, א"כ היא גובה רק את הכל, אבל היא לא נוטלת את התוספת (של השליש על מה שהכניסה) המגיע לה, וכן היא לא נוטלת תוספת כתובה, אלא הכל כלול בשדה הזו, ואם לאו ואם הוא לא קצץ באופן כללי שהשדה תהיה עבור כל החיובים שבכתובה, אלא הוא פירט וכתב, שאלף זוז מתוך השדה

גמ' פסקה להכניס לו כספים וכו': תני, פסקה להכניס לו בחמש מאות דינר שום, א"כ הוא עֲשֶׂה אותו ארבע מאות, ואם הבעל לא עשה כן, אלא הבעל עֲשֶׂה אותו (הוא כתב בכתובה) אלף דינר, אז אם עֲשֶׂה קיצותא דהיינו שהוא כתב שהוא חייב לה אלף דינר, א"כ היא גובה את הכל, ואם לאו, אלא הוא חילק את זה לשנים, דהיינו שהוא כתב שהיא הכניסה לו חמש מאות דינר, והוא מתחייב לה עוד חמש מאות דינר, א"כ על החמש מאות דינר שהיא הכניסה לו הוא מוגרע חמשה דינר לכל סלע שהיא נוטלת, דהיינו שכאשר היא נוטלת סלע, הוא מחשב שהיא לקחה חמש דינר, שהרי צריך לפחות חומש, אבל ואינו נוגע בתוספת שהוסיף לה, דהיינו שאת החמש מאות דינר שהתחייב לה, היא ניטלת בשלימות. ואם האשה פסקה להכניס לו חמש מאות דינר כספים, א"כ הוא עושה אותן שבע מאות ומחצה (וחמישים), ואם הבעל לא עשה כן, אלא עֲשֶׂה אותן אלף, אז אם עֲשֶׂה קיצותא דהיינו שהוא כתב שהוא חייב לה אלף דינר, א"כ היא גובה רק את הכל, ואם לאו, אלא הוא חילק את זה

מסכת פרק ו [ה"ד - דף מ] כתובות קפז

אין פוחתין לבתולה ממאיתים ולא למנה מְּנָה, הכא את מר מיגרע והכא את מר אינו מיגרע? כאן בנטלה מקצת כאן בשלא נטלה מקצת, הכא את מר נוגע בתוספת והכא את מר אינו נוגע בתוספת? תמן הוסיף ולא פחת, ברם הכא פחת ולא הוסיף.

תניא בין בשום בין בכספים, בשום מה שהוא - פוחת, ובכספים מה שהוא - מוסיף, הכל לפי מה שהיא מכנסת.

הכא במקרה שהבעל כתב לה את השדה, **את אומר** שהבעל **נוגע בתוספת**, ושיעבוד השדה כולל את תשלום הכתובה, **והכא** ובמקרים הראשונים של הברייתא **את אומר שאינו נוגע בתוספת**, ומה שהבעל הוסיף, זה לא כולל את תשלום הכתובה? מתרצת הגמ' שיש הבדל, **תמן** במקרים הראשונים של הברייתא, הבעל **הוסיף** על מה שמגיע לאשתו **ולא פחת**, ולכך אנחנו אומרים שכל מה שהוא הוסיף זה רק כמתנה בעלמא, ולכך זה לא כולל את תשלום הכתובה, אבל **ברם הכא** הרי הבעל **פחת** ממה שראוי לתת לאשה, שהרי הוא **לא הוסיף** את השליש המגיע לאשתו, וא"כ ע"כ שהוא קמצן, ולכך כשהוא כתב את השדה, זה כולל את הכתובה.

תניא בין בשום בין בכספים שהאשה הכניסה לבעל; **בשום**, מה שהוא היינו כמה שהיא הכניסה (בין מעט ובין הרבה), הבעל **פוחת** חומש, **ובכספים מה שהוא** היינו כמה שהיא הכניסה (בין מעט ובין הרבה), הבעל **מוסיף** חצי, **והכל לפי מה שהיא מכנסת**, דהיינו שלא תאמר שהבעל מוסיף רק כשהיא מכניסה לו הרבה כסף.

זה כנגד מה שהכניסה, והמאתיים הנותרים זה כנגד כתובתה, א"כ בזה אנחנו אומרים **שאיין פוחתין לבתולה ממאיתים ולא למנה מְּנָה**, ואם אשתו היתה אלמנה, היא תקבל מתוך השדה הזו רק אלף ומאה זו (אלף בעבור מה שהכניסה לו, ומאה לכתובתה, כיון שמה שהוא כתב שהמאתיים הנותרים זה יהיה כנגד כתובתה, היינו שזה יהיה משועבד לכתובתה). שואלת הגמ' מדוע **הכא** באופן רגיל **את אומר** שהבעל **מיגרע** ומחסר על כל סלע ששה דינרים (שהרי הוא צריך להוסיף שליש) **והכא** במקרה שהבעל כתב לה את השדה, **את אומר שאינו מיגרע** ממנו כלום, והיא מקבלת רק כנגד מה שהיא הכניסה לו? מתרצת הגמ' **שכאן** מדובר **בשנטלה** רק **מקצת** ממה שמגיע לה, שהרי היא נטלה את השדה שאין בו את התוספת (של השליש על מה שהכניסה) המגיע לה, וא"כ מוכח שהיא מחלה לו על התוספת, אבל **וכאן** בברייתא הנ"ל, היות ומדובר **בשלא נטלה מקצת** ממה שמגיע לה, לכך הבעל צריך להוסיף את התוספת (של השליש על מה שהכניסה) שמגיע לה, שהרי היא לא מחלה לו על התוספת. שואלת הגמ'

והחתן מקבל עליו וכו': כיני מתניתא לקופת בשמים לכל מנה. אמר רבי יוחנן עשו הניית בשמים כהניית כספים, אמר רבי אבין עשו הניית פריה ורביה כהניית כספים.

רשב"ג אומר הכל כמנהג המדינה: כהדא תלמידוי דרבי יוסי סלקון לקדשין, אשכחינן ערירין, אמרון לון אתניתון ביניכון? אם התניתם ביניכם הרי יפה, ואם לאו, הכל כמנהג המדינה.

הלכה ה

מתני' המשיא את בתו סתם לא יפחות לה מחמשים זוז, פסק להכניסה ערומה - לא יאמר הבעל כשתבוא לביתי אכסנה בכסותי, אלא מְכָסָה ועודה בבית אביה. וכן המשיאין את היתומה, לא יפחתו לה מחמשים זוז, ואם יש בנים - מפרנסין אותה לפי כבודה.

יפה, ותעשו כפי התנאי, ואם לאו, הכל הולך כמנהג המדינה.

הלכה ה

מתני' המשיא את בתו סתם והוא לא פירש כמה נדוניה הוא ייתן לה, לא יפחות לה מחמשים זוז, כדי שיהיה לה לבגדים ראויים. ואם אבי הבת פסק עם החתן להכניסה כשהיא ערומה, היינו ללא בגדים ראויים, והחתן הוא ילביש אותה, א"כ שלא יאמר הבעל כשתבוא לביתי אז אכסנה בכסותי, אלא מְכָסָה ועודה בבית אביה, כדי שתבוא לנשואין כשהיא כבר לבושה בבגדים הראויים לה. וכן גבאי הצדקה המשיאין את היתומה, לא יפחתו לה מחמשים זוז כדי שיהיה לה בגדים ראויים, ואם יש בכיס של צדקה הרבה כסף, א"כ מוסיפים לה ומפרנסין אותה לפי כבודה.

והחתן מקבל עליו וכו': אומרת הגמ' כיני מתניתא כוונת המשנה שאומרת 'לקופה' היינו שהבעל צריך להפריש עשר דינרים לקופת בשמים לכל מנה. אמר רבי יוחנן שחכמים עשו את הניית (הנאת) הבשמים כהניית כספים, שהרי הבעל מוסיף חצי, גם כנגד מה שהוא מפריש לקופת הבשמים, אמר רבי אבין שהטעם הוא כיון עשו את הניית פריה ורביה שהבעל מתאוה לאשתו מחמת הבשמים, כהניית כספים.

רשב"ג אומר הכל כמנהג המדינה: אומרת הגמ' שההלכה כדברי רשב"ג, וכהדא תלמידוי דרבי יוסי, שסלקון לקדשין שנכנסו למקום שעשו קידושי אשה, ואשכחינן ערירין והם מצאו שהיה ערעור וויכוח כיצד לכתוב בכתובה, אז הם אמרון לון, האם אתניתון ביניכון היה תנאי ביניכם כיצד לכתוב, שאם התניתם ביניכם הרי

מסכת פרק ו' [ה"ה - דף מא] כתובות קפט

גמ' לא יאמר הבעל כשתבוא לביתי אכסנה בכסותי וכו': רבי אבא מרי אחוי דרבי יוסי בעי, לא כן תני מניין אפילו אמר הריני עומד ערום ומכסה, אין אומרים לו שיעמוד ערום ויכסה, אלא מכסה בראוי לה? תמן אורחא דבר נשא מימר הני לי מיקום ערטיילי ומכסייא איתתני, ברם הכא לכן 'התנה' עמה מתחילה.

וכן המשיאין את היתומה וכו': כיני מתניתא, וכן המפרנסין את היתומה. **ואם יש בכיס מפרנסין אותה לפי כבודה:** אמר רבי חיננא זאת אומרת שאומרים לפרנסין ללוות, דו פתר לה בשאין בכיס - לוויין עד חמשים, אבל אם יש בכיס מוסיף, אמר רבי יוסי זאת אומרת שאין אומרים לפרנסין ללוות, דו פתר לה

הוא 'התנה' עמה מתחילה, לכך הוא צריך לקיים את תנאו, ולהלביש את אשתו על חשבון בגדיו.

וכן המשיאין את היתומה וכו': כיני מתניתא כוונת המשנה הוא **וכן** גבאי הצדקה **המפרנסין את היתומה וכו',** אבל אין הכוונה שגבאי הצדקה משיאין ומחליטים ליתומה עם מי היא תתחתן, אלא זה מוטל על אמה או אחיה.

ואם יש בכיס מפרנסין אותה לפי כבודה: אמר רבי חיננא זאת אומרת מכאן מוכח שאומרים לפרנסין ללוות כדי לחלק לעניים את המגיע להם, כיון דו פתר לה שר' חיננא מעמיד את המשנה בשאין בכיס של צדקה כסף, ולכך הגבאים לוויין עד חמשים וזו כדי לתת ליתומה, ועל זה המשנה אומרת **אבל אם יש בכיס של צדקה,** א"כ הגבאי מוסיף לה כְּהִנָּה וְכִהְנָה, אבל אמר רבי יוסי זאת אומרת מכאן מוכח שאין אומרים לפרנסין ללוות כדי לפרנס את העניים, כיון דו פתר לה שר' יוסי מעמיד את המשנה

גמ' לא יאמר הבעל כשתבוא לביתי אכסנה בכסותי וכו': מלשון המשנה משמע שהבעל חייב לכסות את אשתו על חשבון בגדיו, שהרי כתוב במשנה "אכסנה בכסותי" (ולא כתוב אכסנה משליו), וא"כ רבי אבא מרי אחוי (שהוא היה אחיו) דרבי יוסי, בעי שאל, וכי לא כן תני, מניין שאפילו אם הבעל אמר שהריני עומד ערום (היינו לבוש בבגדים בלואים) ומכסה את אשתי בבגדים ראויים לה, שאין אומרים לו שהוא צריך לעמוד בדיבורו, ושהוא יעמוד ערום ויכסה את אשתו, אלא מכסה אותה בראוי לה, היינו לפי מה שיש לו, והוא יכול לקנות לעצמו בגדים? מתרצת הגמ' שיש הבדל, תמן בברייתא שהיות ואורחא דבר נשא מימר ודרך האנשים לומר הני לי שיש לי הנאה מיקום ערטיילי לעמוד ערום ומכסייא איתתני ולהלביש את אשתי בבגדים ראויים, לכך אנחנו אומרים שזה סתם פיסומי מילי בעלמא, והוא לא צריך לקיים את דבריו, אבל ברם הכא, שהיות ולכן (ולכך)

מסכת פרק ו' [ה"ו - דף מא] כתובות

בשיש בכים, אבל אם אין בכים פוחת, כהדא בולדא אתת ביומוי דרבי אמי, אמר ישתבוק למועדא, אמר ליה רבי זעירא ודמיית יפסוד? אלא יתכול, דמריה דמועדא קיים, ותייא דרבי חנינא כרבי זעירה, ודרבי יוסי כרבי אימי.

הלכה ו'

מתני' יתומה שהשיאתה אמה ואחיה - וכתבו לה במאה או בחמשים זוז, יכולה היא משתגדיל להוציא מידם מה שראוי להינתן לה. רבי יהודה אומר אם השיא הבת הראשונה, יינתן לשנייה כדרך שנתן לראשונה, וחכמים אומרים פעמים שאדם עני והעשיר, או עשיר והעני, אלא שמין את הנכסין, ונותנין לה.

גמ' רבי יהודה אומר אם השיא הבת הראשונה וכו': כיני מתניתא אם

לצורך המועד, ודרבי יוסי שאומר שהגבאי הצדקה לא לוויים כדי לחלק לעניים סובר **כרבי אימי**.

הלכה ו'

מתני' יתומה שהשיאתה אמה ואחיה מנכסי אביה, וכתבו לה נדונייה במאה או בחמשים זוז, וזה היה פחות מהראוי להינתן לה, א"כ יכולה היא משתגדיל להוציא מידם מה שראוי להינתן לה. ואומרת המשנה כמה ראוי להינתן לה? רבי יהודה אומר שאם אביה השיא את הבת הראשונה בחייו, כך יינתן לשנייה כדרך שנתן לראשונה, וחכמים אומרים שלא יכולים לשער לפי מה שאביה השיא את בתו בחייו, כיון שיש פעמים שאדם היה עני כשהשיא את בתו הראשונה והעשיר, או עשיר והעני, אלא שמין את הנכסין, ונותנין לה עשירית מנכסיו.

גמ' רבי יהודה אומר אם השיא הבת הראשונה וכו': אומרת הגמ' כיני מתניתא שכוונת המשנה שאם האבא

בשיש בכים לתת את החמישים זוז, אבל אם אין בכים א"כ הגבאי פוחת מלתת לה חמישים זוז, ועל זה המשנה אומרת שאם יש הרבה כסף בקופה של צדקה, אז מפרנסים אותה לפי כבודה. וזה כהדא בולדא מס לצדקה (היינו הכסף שנטלו בכפייה לצדקה) לצורך המועד, שאתת ביומוי דרבי אמי, והעניים באו לפני המועד כדי להתפרנס מהצדקה, ור' אמי אמר שהכסף הזה ישתבוק למועדא ישאירו אותו לצורך המועד (שהרי אם יחלקו את זה, לא יהיה ממנו לחלק לחג), אמר ליה רבי זעירא ודמיית יפסוד א"כ יוצא שהעניים יצטערו וימותו ברעב, אלא יתכול אלא יתנו לעניים לאכול מהכסף הזה, ולא צריך לדאוג מה יהיה עם החלוקה לחגים, כיון דמריה דמועדא אדון המועד (היינו הקב"ה שציוה על המועדות) קיים, והוא יביא כסף חדש לצורך המועד, ותייא דרבי חנינא כרבי זעירה וא"כ יוצא שר' חנינא הולך בשיטת ר' זעירא, שגבאי הצדקה לוויים כדי לחלק לעניים, שהרי אם לא יהיה כסף חדש, גבאי הצדקה יצטרכו ללוות כדי לחלק

מסכת פרק ו' [ה"ו - דף מא] כתובות קצא

השיא את הבת הראשונה יינתן. דברי חכמים שפעמים שאדם משיא את בתו ונותן עליה מעות, ופעמים שאדם משיא את בתו ונוטל עליה מעות.

אלא שמין את הנכסין ונותנין לה: רבי זעירה שאל לרב נחמן בר יעקב ולרב אמי בר פפי, מאן תנא עישור נכסים? אמרו לו בשם ר' יוחנן עישור נכסים כרבי. בעון קומי רבי, הרי שהיו עשר נקיבות וכן, אם נטלה הראשונה עישור נכסים, והשנייה עישור נכסין, והשלישית והרביעית והחמישית וכן עד לעשירית, אין כן לא נשתייר לבן כלום? אמר להן הראשונה נוטלת עישור נכסין ויוצאה, והשנייה נוטלת עישור נכסים מן המשתייר, והשלישית מן המשתייר, והרביעית מן המשתייר, עד עשירית מן המשתייר, נמצאו הבנות נוטלות תרין חולקין פרא ציבחר, והבן נוטל חר חולק ואוף ציבחר.

לשיטתך שהבנות מקבלות עשירית מהנכסים, א"כ הרי שהיו לו עשר נקיבות וכן, וא"כ אם נטלה הראשונה עישור נכסים, והשנייה עישור נכסין, והשלישית והרביעית והחמישית וכן עד לעשירית, א"כ אין כן יוצא שלא נשתייר לבן כלום, והרי לא יתכן שחכמים ביטלו את הירושה? אמר להן שלא מחלקים את הנכסים לעשר חלקים, וכל אחת ואחת נוטלת חלק אחד, אלא הראשונה נוטלת עישור נכסין ויוצאה והיא מתחתנת בזה, והשנייה נוטלת עישור נכסים מן המשתייר, והשלישית מן המשתייר, והרביעית מן המשתייר, עד עשירית שהיא נוטלת מן המשתייר, וכגון שהאבא השאיר מאה זוז, א"כ הראשונה נוטלת עשר זוז, והשניה נוטלת רק תשע זוז, שזה עשירית ממנה שנשאר, והשלישית נוטלת שמונה זוז ועשירית הזוז, וכן על זה הדרך, וא"כ נמצאו שהבנות נוטלות תרין חולקין שתי שליש פרא ציבחר פחות קצת, והבן נוטל חר חולק שליש ואוף ציבחר ועוד קצת.

השיא את הבת הראשונה יינתן וכו', וזה לא כמו אותם שגרסו במשנה 'השיאו' שמשמע שר' יהודה אומר שמשערים לפי מה שאמרה או אחיה השיאו את היתומה הראשונה. ואומרת הגמ' שכוונת דברי חכמים הוא שפעמים שאדם משיא את בתו כמו עשיר ונותן עליה הרבה מעות (כגון שהיא היתה מכוערת, ולכך היו צריכים לתת עליה נדוניה גדולה), ופעמים שאדם משיא את בתו כמו עני, ונוטל עליה מעות, כגון שהיא היתה נאה, ולכך לא יכולים לשער מאחת על השניה, וע"כ שזה כוונת חכמים, כיון שאם כוונת חכמים היא כמו שכתוב, א"כ זה פשוט, שלא יכולים לשער ממני שהיה עשיר והעני.

אלא שמין את הנכסין ונותנין לה: רבי זעירה שאל לרב נחמן בר יעקב ולרב אמי בר פפי, מאן תנא שנותנים לבנות (לאחר מות אביהן) עישור נכסים? אמרו לו בשם ר' יוחנן שעישור נכסים זה כרבי. ואומרת הברייתא שבעון קומי שאלו לפני רבי,

הרי שהיו שתי נקיבות וכן אחד, ונטלה הראשונה עישור נכסים, לא הספיקה השנייה ליטול עישור נכסים עד שמת הבן, רבי חנינה סבר מימר השנייה נוטלת עישור נכסים, והשאר חולקות אותו בשוה, אמר ליה רבי יוחנן תמן בשלא היה להתפרנס, ברם הכא תמכור את השאר ותתפרנס ממנו, ר' טבי בשם רבי יאשיה, טעמא דרבי חנינה אין מן המשועבדין היא גובה, לא כל שכן ממה שלפניה?! רבי יוחנן כדעתיה דמר רבי זעירא רבי יוחנן לא גבי, מאן גבי - רבי חנינה גבי.

רבי יסא איתפקד גביה מרל דיתמין, והוה תמן יתמין בעיין מפרנסא, אעיל עובדא קומי רבי אלעזר וקומי רבי שמעון בר יקים, אמר רבי שמעון בר יקים לא מוטב שיתפרנסו משל אביהן ולא מן הצדקה, אמר ליה רבי אלעזר, דבר שאילול יבוא לפני

הירושא, מוציאים מהלקוחות לתת לבנות את הנדוניה, לא כל שכן שהיא תטול את העישור נכסים ממה שלפניה?! ור' יוחנן שלא עושה את הק"ו הזה, זה מכיון שרבי יוחנן כדעתיה הולך לשיטתו, דאמר רבי זעירא שרבי יוחנן לא גבי את העישור נכסים ממשעובדים, ומאן גבי - רבי חנינה גבי.

רבי יסא איתפקד גביה הפקידו אצלו מרל כסף דיתמין, והוה תמן יתמין והיה להם גם אחיות יתומות שבעיין שהן רצו לקבל מזה את העישור נכסים כדי מפרנסא לקנות מזה את הנדוניה, אעיל עובדא קומי ור' יסא הביא את המעשה הזה לפני רבי אלעזר וקומי רבי שמעון בר יקים, ושאל אותם, האם מוציאים את העישור נכסים גם ממטלטלים, או שחכמים תיקנו שיקבלו את העישור נכסים רק מקרקע? אמר רבי שמעון בר יקים וכי לא מוטב שהיתומות יתפרנסו משל אביהן ולא מן הצדקה?! אמר ליה רבי אלעזר, דבר שאילול יבוא לפני

שואלת הגמ' הרי שהיו לו שתי נקיבות וכן אחד, ונטלה הראשונה עישור נכסים והתחתנה, ולא הספיקה השנייה ליטול עישור נכסים עד שמת הבן, האם היא תיטול את העישור נכסים המגיע לה, ואח"כ יחלקו את הירושא, או שהיות ויש לה כבר ירושה, א"כ היא הפסידה את העישור נכסים? רבי חנינה סבר מימר (אמר) שהשנייה נוטלת עישור נכסים לפני שהן יחלקו את הירושא, ואח"כ את השאר הן חולקות אותו בשוה, אמר ליה רבי יוחנן שהשנייה לא תיטול את העישור נכסים, היות ותמן הראשונה נוטלת בשלא היה לה ממה להתפרנס, לכך חכמים תקנו שיתנו לה את העישור נכסים, אבל ברם הכא השניה תמכור את השאר (את הירושא שהיא מקבלת) ותתפרנס ממנו, ואמר ר' טבי בשם רבי יאשיה, שטעמא דרבי חנינה שהשנייה גם מקבלת את העישור נכסים, זה מכיון שאין מן המשועבדין היא גובה, דהיינו שאם היורשים מכרו את

רבותינו, אין רבותינו נוגעין בו, ואנו עושין אותו מעשה? אמר רבי יוסי, אנא יהיב לון, ואין קמון יתמי וערון, אנא יהיב לון, אפילו כן חמון ולא עירון.
רבי זעירא בעא קומי רבי יוסי, היך עבדין עובדא? אמר ליה כרבי חנינה, וכן נפק עובדא כרבי חנינה, רבי אבון בשם רבי הילא רואין את הנכסין כאילו חריבין.

הלכה ז

מתני' המשליש מעות לבתו, והיא אומרת נאמן עלי בעלי, יעשה שלישי מה שהושלש בידו דברי ר"מ, אמר רבי יוסי וכי אינה אלא שדה והיא רוצה למוכרה - והרי היא מכורה מעכשיו, במה דברים אמורים בגדולה, אבל בקטנה, אין מעשה קטנה כלום.

הלכה ז

מתני' המשליש מעות ביד אחר, כדי שיקנה שדה לבתו לצורך נכסי מלוג, ואביה מת, והיא אומרת לשליש שימסור את המעות לבעלי, ונאמן עלי בעלי שהוא לא יעכב את המעות לעצמו, אפי"ה יעשה השליש מה שהושלש בידו דברי ר"מ, כיון שצריך לקיים את דברי המת, אבל אמר רבי יוסי וכי אינה וכי המעות לא הופקדו אצל השליש אלא כדי שיקנה את השדה, והרי אם היא רוצה למוכרה ודאי שהיא יכולה, וא"כ כשאשה מבקשת את המעות, הרי היא כמו שהשדה מכורה כבר מעכשיו, ולכך שהשליש יתן לו את המעות, ואומר ר' יוסי במה דברים אמורים שימסרו את המעות לבעל, זה דוקא בגדולה, שהיא יכולה למכור את השדה, אבל בקטנה, שהשליש לא ימסור לו את המעות, כיון שאין מעשה קטנה כלום, וכמו שהיא לא יכולה למכור את השדה, כך היא לא יכולה לבקש שיתנו את המעות לבעלה.

רבותינו, אין רבותינו נוגעין בו, כיון שהם הסתפקו האם מוציאים את העישור נכסים גם ממטלטלים, ואנו עושין אותו מעשה, לתת להן מהמטלטלים! אמר להם רבי יוסי, א"כ אנא יהיב לון אני יביא לבנות את הנדוניה מהכסף שהפקידו אצלי, ואין קמון ואם יקומו היתמים (לאחר שיגדלו) וערון ויערערו על מה שנתתי משלהם שלא כדין, אנא יהיב לון אני אחזיר להם את הכסף משלי, ואומרת הגמ' שאפילו כן שלא נפסק ההלכה האם מגיע לבנות מהכסף הזה או לא, חמון הם ראו שנתנו משלהם ולא עירון והם לא ערערו.
רבי זעירא בעא קומי (שאל את) **רבי יוסי היך עבדין עובדא** איך ההלכה למעשה, האם מוציאים לעישור נכסים ממשועבדין או לא, אמר ליה שההלכה כרבי חנינה, שמוציאים לעישור נכסים ממשועבדין, וכן נפק עובדא מבית הדין כרבי חנינה, אבל רבי אבון בשם רבי הילא אומר שרואין את הנכסין שהיורשים מכרו, כאילו שהם חריבין התקלקלו, והבנות לא מקבלות מזה.

מסכת פרק ו [ה"ז - דף מב] כתובות

גמ' המשליש מעות לבתו וכו': מתניתא בפסק מן האירוסין, אבל אם פסק מן הנישואין אף רבי מאיר מודי, השליש מן הנישואין, היא המחלוקת.

תני האומר תנו לבניי שקל בשבת, והן ראויין ליטול סלע - נותנין להן סלע, אל תתנו להן אלא שקל - נותנין להן שקל. ולמזון האשה והבנות, בין שאמר תנו בין שאמר אל תתנו - נותנין להן סלע. רבן שמעון בן גמליאל אומר, מאיר היה אומר, האומר תנו לבניי שקל בשבת והן ראויין ליטול סלע, נותנין להן שקל, והשאר מתפרנס מן הצדקה, וחכמים אומרים גובין והולכין עד שיכלו הנכסים, והשאר יתפרנסו מן הצדקה. אמר רבי יוסי הדא פשטה שאילתא - דחילפי אמר אייתיבון על גיף נהרא, דלא אפיקת מתנייה דרבי חייה רבא מן מתניתא, וירקוני לנהרא,

שהאבא לא חייב לפרנסם, אבל לצורך מזון האשה והבנות (שהאבא חייב לפרנסם מתקנת חכמים), א"כ בין שאמר תנו שקל, ובין שאמר אל תתנו אלא שקל, נותנין להן סלע, ורבן שמעון בן גמליאל אומר, שר' מאיר היה אומר שגם האומר תנו לבניי שקל בשבת והן ראויין ליטול סלע, שנותנין להן רק שקל, ואת השאר המזונות שהם צריכים, הם מתפרנסים מן הצדקה, כיון שצריך לקיים את דברי המת, וחכמים אומרים שהיתומים גובין מאפטרופוס והולכין את כל צורכי פרנסתם, עד שיכלו הנכסים, והשאר ואח"כ הם יתפרנסו מן הצדקה. אמר רבי יוסי הדא (על הברייתא הזו והמשנה שלנו) פשטה שאילתא דחילפי (חילפי פשט את מה ששאלו אותו), דהיינו שחילפי אמר שאיתיבון על גיף נהרא שאני אשב על גדות הנהר, ודלא אפיקת מתנייה דרבי חייה רבא מן מתניתא ואם אני לא יוציא את דברי הברייתא מהמשניות, וירקוני ישפכו אותי לנהרא, ושאלו את חילפי מדוע שנינו בברייתא שר"מ אומר שלא יתנו ליתומים אלא

גמ' המשליש מעות לבתו וכו': אומרת הגמ' שמתניתא בפסק מן האירוסין שאביה אמר לקנות את השדה כשהיא עדיין מאורסת (והיא עדיין מאורסת), אבל אם אביה פסק לקנות את השדה מן הנישואין, והיא כבר התחתנה, בזה אף רבי מאיר מודי לר' יוסי, שהשליש ימסור את המעות לבעל, אבל זה דוקא כשהאבא מסר את המעות לפני הנישואין, אבל אם האבא השליש את המעות מן הנישואין, א"כ היא המחלוקת וגם בזה ר"מ סובר שהשליש צריך לקנות את השדה.

תני, האומר לאפטרופוס תנו לבניי שקל בשביל כל שבת ושבת שיהיה להם לפרנסתם, והן ראויין ליטול סלע (שתי שקל), כיון שלא יכולים להתפרנס משקל, נותנין להן סלע, כיון שאומרים שזה שהאבא צוה לתת להם שקל, זה כדי שיעבדו ויתפרנסו מעצמם, ולא יבזו את הירושה, אבל אם זה לא מספיק להם, גם האבא הסכים שיתנו להם סלע, אבל אם האבא אמר מפורש אל תתנו להן אלא שקל, א"כ נותנין להן רק שקל, וכל זה דוקא למזון היורשים

מסכת פרק ו [ה"ז - דף מב] כתובות קצה

מה הוה מימר, יעשה שליש מה שהושלש בידו. מתו יירשו אחרים, לא כן אמר רבי אבהו בשם ר' יוחנן כל הלשונות אדם מזכה חוץ מלשון ירושה? לית כאן ירתון אלא יטלון, רבי זעירא בעא קומי רבי מנא כאן במתנה, איתפלגון כתב כל נכסיו לשני בני אדם כאחת - כתב לזה בלשון מתנה ולזה בלשון ירושה, אמר רבי אלעזר מכיון שזכה בו בלשון מתנה זכה זה בלשון ירושה, אמר רבי יוחנן נראין דברים, בלשון מתנה זכה בלשון ירושה לא זכה, אמר רבי פינחס אתא עובדין קומי רבי ירמיה, מכיון דרבי אלעזר אמר אולפן ורבי יוחנן אמר נראין - הלכה כרבי אלעזר, אמר רבי שמואל לא רבי מאיר אמרה? ואינן נראות שמא כלום היא?!

שהרי איתפלגון נחלקו, מה הדין אם אחד כתב את כל נכסיו לשני בני אדם כאחת (בשטר אחד), וכתב לזה בלשון מתנה ולזה בלשון ירושה, ואמר רבי אלעזר שמכיון שזכה בו המקבל בלשון מתנה, לכך זכה זה שניתן לו בלשון ירושה, אבל אמר רבי יוחנן שנראין הדברים שמי שקיבל בלשון מתנה זכה, ומי שקיבל בלשון ירושה לא זכה, אמר רבי פינחס שאתא עובדין קומי הגיע מעשה לפני רבי ירמיה בשטר שלאחד נכתב בלשון של מתנה ולאחד בלשון של ירושה, ור' ירמיה אמר שמכיון דרבי אלעזר אמר הלכה, וכנראה שזה אולפן שהוא למד את ההלכה הזו מרבותיו, ורבי יוחנן אמר בלשון של נראין, לכך ההלכה כרבי אלעזר. שואלת הגמ' שמשמע מר' ירמיה שההלכה כר"א, רק מפני שר"א אמר הלכה ור' יוחנן אמר בלשון של נראין, וא"כ אמר רבי שמואל וכי לא רבי מאיר אמרה שאם בשטר כתוב לשון של מתנה, שזה מועיל גם למי שכתבו לו בלשון של ירושה, שהרי ר"מ אמר "מתו יירשו אחרים" ואומנם זה אינן נראות לר' יוחנן, אבל וכי שמא כלום היא,

שקל? ומה הוה מימר ומה חילפי ענה לשואלים אותו? שדברי הברייתא מוזכרים במשנתנו, שהרי שנינו שיעשה השליש מה שהושלש בידו, כיון שצריך לקיים את דברי המת. וממשיכה הברייתא ואומרת שאם האבא אמר לאפטרופוס, שאם הבנים שלי ימתו שיירשו אחרים, א"כ לא נותנים להם אלא שקל, כדי שלא להפסיד את האחרים. שואלת הגמ' איך מועיל המתנה לאחרים בלשון ירושה? וכי לא כן אמר רבי אבהו בשם ר' יוחנן שבכל הלשונות אדם מזכה לאחרים את חפציו, חוץ מלשון ירושה, כיון שזה כמתנה על מה שכתוב בתורה, שהרי התורה אמרה שרק הקרובים יורשים? מתרצת הגמ' שאתה צודק, ולית כאן ולא גורסים בברייתא ירתון אלא יטלון, דהיינו שהאבא אמר שאחרים יקבלו את מה שישאר, אבל רבי זעירא בעא קומי שאל את רבי מנא, מדוע צריך לשנות את הגירסא, והרי הוא הזכיר כאן בשטר שהוא נותן מתנה שהרי בתחילת דבריו האבא כתב 'שיתן' לבניי שקל, והיות ומוזכר בשטר לשון של מתנה, זה מועיל גם כאשר מוזכרים בהמשך לשון של ירושה,

מסכת פרק ו' [ה"ז - דף מב] כתובות

לא כן אמר רבי יסא בשם ר' יוחנן, צמר הבכור שטרפו בטל ברוב, ואייתי רבי חייה ציפוריאי קומי רבי אימי, ליטרא בשמונה ולא הורי ליה, דמר רבי יסא לא מתניתא היא, האורג מלא הסיט מצמר הבכור בבגד - ידלק הבגד, משער הנזיר ומפטר חמור בשק - ידלק השק, הדא מתניתא פליגא על רבי יוחנן, כתב בין בתחילה בין באמצע בין בסוף בלשון מתנה, דבריו קיימין? תמן לזה בלשון מתנה ולזה בלשון ירושה, ברם הכא כל אחד ואחד בלשון מתנה כל אחד ואחד בלשון ירושה.

אמר רבי יוסי וכו': ר' חגי בעא קומי רבי יוסי ואינו חב לאחרים? אמר ליה

שהרי שנינו במשנה "המחלק את נכסיו לבניו, וריבה לאחד ומיעט לאחד, דבריו קיימין, אבל אם אמר משום ירושה לא אמר כלום, ואם האבא כתב בין בתחילה (תנתן שדה פלונית לפלוני ויירשה) בין באמצע (יירשה ותנתן לו ויירשה) בין בסוף (יירשה ותנתן לו) בלשון מתנה, דבריו קיימין" וא"כ מוכח דלא כר' יוחנן? מתרצת הגמ' שזה לא ק' כיון שתמן ר' יוחנן דיבר במקרה שהאבא כתב לזה בלשון מתנה ולזה בלשון ירושה, ולכך למי שכתבו בלשון של ירושה, הוא לא זכה בירושה, ברם הכא אבל במשנה הרי לכל אחד ואחד האבא כתב בלשון מתנה ולכל אחד ואחד האבא כתב בלשון ירושה, ולכך דבריו קיימים.

אמר רבי יוסי וכו': שואלת הגמ' ר' חגי בעא קומי שאל את רבי יוסי (האמורא), מדוע ר' יוסי מתיר לשליש לתת את המעות לאשה, וכי הוא אינו חב לאחרים בזה שהשליש מביא לבעל את המעות, והרי יתכן שהבעל יאכל את המעות, ואם האשה תמות לפני הנישואין, היורשים יפסידו את הירושה, משא"כ אם השליש יקנה בזה שדה, יהיה להם ירושה? אמר ליה שהמשנה מדברת

וכי דברי ר' יוחנן עומדים כנגד דברי ר"מ? וכי לא כן אמר רבי יסא בשם ר' יוחנן שצמר הבכור שטרפו שעירבו אותו בצמר של היתר, הרי הוא בטל ברוב, ואייתי רבי חייה ציפוריאי (שהיה גר בציפורי) קומי רבי אימי מעשה שהתערב ליטרא צמר בכור בשמונה ליטרין צמר כשר, ור' אימי לא הורי ליה להיתר כדברי ר' יוחנן, כיון דאמר רבי יסא וכי לא מתניתא היא שזה אסור, שהרי שנינו במסכת ערלה האורג מלא הסיט (היינו המרחק בין האצבע לאמה) מצמר הבכור בבגד, ידלק הבגד, וכן האורג משער הנזיר או מפטר חמור (שהם אסורים בהנאה) בשק, ידלק השק, הגם שר' יוחנן יכול לחלק ולומר שהוא דיבר בגיזי צמר שהם מתבטלים ברוב (כיון שזה דבר לא חשוב), והמשנה מדברת במקום שהוא ארג חוט שזה דבר חשוב, ולכך זה לא מתבטל, אבל אפי"ה היות ופשטות המשנה היא שלא כדברי ר' יוחנן, לכך אין הלכה כר' יוחנן, וכן כאן אומנם ר' יוחנן שינה את גירסת הברייתא, שהאבא אמר "מתו יטלו" אפי"ה הולכים אחרי עיקר גירסת הברייתא, ועוד אומרת הגמ' שהדא מתניתא פליגא על רבי יוחנן,

מסכת פרק ו' [ה"ז - דף מב] כתובות קצז

בשאינן שם אחין, ואינו חב לאחי אביו? רבי חנניה בריה דרבי הילל רוצה הוא בתקנת ביתו יותר מקרוביו.

הדרן עלך פרק מציאת האשה

מקרוביו, ולכך אין צורך להתייחס לשאר הקרובים, ורק אם יש לאבא בנים, בזה אנחנו אומרים שהאבא דואג לבניו יותר מאשר לביתו ובעלה, ולכך השליש לא יוכל לתת לבעל את המעות, כדי שהבנים לא יפסידו את הירושה. הדרן עלך בלי נדר פרק מציאת האשה

במקרה שאין שם אחין לאשה, חזר ר' חגי ושאל, וכי אינו חב לאחי אביו, או לשאר הקרובים של האשה שאמורים לירש אותה? מתרצת הגמ' אמר רבי חנניה בריה דרבי הילל שזה לא קשה, שהרי מסתמא אבי האשה רוצה הוא בתקנת ביתו יותר

פרק ז

הלכה א

מתני' המדיר את אשתו מליהנות לו, עד שלשים יום יעמיד לה פרנס, יותר מיכן יוציא ויתן כתובה, רבי יהודה אומר בישראל חֲדָשׁ אחד יקיים שנים יוציא ויתן כתובה, בכהנת שנים יקיים שלשה יוציא ויתן כתובה.

גמ' המדיר את אשתו מליהנות לו וכו'; תמן תנינן המדיר את אשתו מתשמיש המיטה, וכאן את מר הכין? תמן במדירה מגופו, ברם הכא במדירה מנכסיו, ויש אדם נודר שלא לפרוע את חובו? א"ר יוסי בן חנינה, מכיון שהוא עתיד לגרשה, וליתן לה כתובה ולמעט ממזונותיה, כמי שאין בו חוב, ותהא יושבת וממתנת - ואם גירש הרי יפה, ואם לאו יעלה לה מזונות? כמאן דמר אין

אחת, ברם הכא אבל כאן במדירה מנכסיו, ולכך עד ל' יום יעמיד פרנס. שואלת הגמ' איך הנדר חל, וכי יש אדם נודר שלא לפרוע את חובו? מתרצת הגמ' א"ר יוסי בן חנינה, מכיון שהוא עתיד לגרשה (היות והבעל יכול לגרש את אשתו) וליתן לה כתובה ולמעט ממזונותיה, לכך זה כמי שאין בו חוב, שמכיון שהוא יכול שלא לתת לה מזונות (ע"י הגירושין) א"כ חוב המזונות זה לא חוב גמור, ולכך הוא יכול לאסור את מזונות אשתו ע"י נדר, שואלת הגמ' ותהא האשה יושבת וממתנת, ואם גירש הרי יפה, ואם לאו יעלה לה מזונות ע"י הפרנס? אלא חוזרת הגמ' ואומרת שמה שאמרנו שהבעל לא חייב לאשתו את המזונות בחוב גמור זה לא נכון, כיון שכל עוד שהבעל לא גירש את אשתו הוא חייב לה את המזונות בחוב גמור, ומה שהמשנה אומרת שהבעל יכול לאסור את תשלום המזונות, זה כמאן דאמר שאין

מתני' המדיר את אשתו מליהנות לו מנכסיו, אז עד שלשים יום יעמיד לה פרנס שיפרנס אותה, דהיינו שהבעל אומר שכל מי שיפרנס את אשתי לא יפסיד, והיות והפרנס אינו שלוחו של הבעל, לכך הפרנס יכול לפרנס את האשה, אבל יותר מיכן יוציא ויתן כתובה, ורבי יהודה אומר שבישראל חֲדָשׁ אחד יקיים ושנים יוציא ויתן כתובה, אבל בכהנת שאם הוא יגרשנה, הוא לא יוכל להחזירה, לכך שני חודשים יקיים ושלשה יוציא ויתן כתובה. **גמ'** המדיר את אשתו מליהנות לו וכו'; שואלת הגמ' הרי תמן לעיל תנינן שהמדיר את אשתו מתשמיש המיטה, ב"ש אומרים שתי שבתות, ובית הלל אומרים שבת אחת, וא"כ מדוע כאן את אמר הכין שעד ל' יום יקיים? מתרצת הגמ' שיש חילוק, שהרי תמן במדירה מגופו, ולכך ב"ש אומרים שתי שבתות, ובית הלל אומרים שבת

מסכת פרק ז [ה"א - דף מג] כתובות קצט

מזונות האשה מדבר תורה, כהדא דתני אין בית דין פוסקין לאשה מזונות מדמי שביעית, אבל ניוזנת היא אצל בעלה בשביעית. ויעשו אותה כפועל שאינו שוה פרוטה? הדא אמרה שאין עושין אותה כפועל שאינו שוה פרוטה, ויעמיד פרנס - כהדא איש פלוני מודר ממני הנייה ואיני יודע מה אעשה, יעמיד פרנס? רשות ביד האשה לומר אי איפשי להתפרנס מאחר אלא מבעלי, והתנינן המשרה את אשתו על ידי שלישי? כאן בשקיבלה עליה וכאן בשלא קיבלה עליה, אי בשלא קיבלה עליה אפילו יום אחד לא יעמיד? מגלגלת עמו שלשים יום, שמא ימצא פתח לנדרו.

פרנס גם ליותר מל' יום, כהדא ששנינו, שראובן יכול לבוא לשמעון ולומר לו איש פלוני (לוי) מודר ממני הנייה ואיני יודע מה אעשה לו, וכיצד אפרנסו, יעמיד פרנס דהיינו שמעון מבין מראובן שאם הוא יפרנס את לוי, ראובן ישלם לו על זה, וזה מותר כיון ששמעון לא שלוחו של ראובן, וא"כ שואלת הגמ' מדוע כאן הבעל לא יכול לפרנס את אשתו תמיד ע"י הפרנס? מתרצת הגמ' שהטעם שהבעל מעמיד פרנס רק עד ל' יום, זה מכיון שרשות ביד האשה לומר שאי איפשי להתפרנס מאחר, אלא אני רוצה להתפרנס מבעלי, שואלת הגמ' והתנינן המשרה את אשתו על ידי שלישי, ומשמע שהבעל מפרנס את אשתו תמיד ע"י השלישי? מתרצת הגמ' כאן לעיל מדובר בשקיבלה עליה והיא הסכימה להתפרנס ע"י השלישי, וכאן במשנתינו מדובר בשלא קיבלה עליה, ולכך רק עד ל' יום הבעל מעמיד לה פרנס, שואלת הגמ' אי בשלא קיבלה עליה א"כ נאמר שאפילו ליום אחד שהבעל לא יעמיד לה פרנס, מתרצת הגמ' שחכמים תיקנו שתהא מגלגלת עמו שלשים יום ע"י פרנס, שמא ימצא פתח לנדרו, ויחזרו לחיות בשלום.

מזונות האשה מדבר תורה, אלא היא מקבלת את המזונות תחת מעשה ידיה, וזה כהדא דתני, שאין בית דין פוסקין לאשה מזונות מדמי שביעית, שאם יש לבעל מעות הקדושות בקדושת שביעית (כגון שהוא ליקט לצורכו פירות שביעית ואח"כ הוא מכר אותם, שהמעות קדושות בקדושת שביעית, ואין בזה משום איסור סחורה), ב"ד לא גובים מזה מזונות לאשה, כיון שאסור לפרוע חובות מדמי שביעית, אבל ניוזנת היא האשה אצל בעלה בשביעית, והוא נותן לה לאכול מפירות שביעית, כיון שהדרך לפרנס את האשה גם לולי החיוב, ולכך זה לא כפריעת חוב. שואלת הגמ' ויעשו אותה את האשה כפועל שאינו שוה פרוטה, שהרי כאן מדובר שמעשה ידיה אינם מספיקים לה (שהרי צריכים לפסוק לה מזונות), וא"כ יוצא שהמזונות הם לא במקום המעשה ידים, וא"כ זה לא נקרא שהוא פורע את חובו מדמי שביעית, אלא הדא אמרה מכאן מוכח שאין עושין אותה כפועל שאינו שוה פרוטה, היות ובאופן רגיל המזונות הם כנגד מעשה ידיה של האשה, ולכך זה נקרא שהוא פורע את חובו מדמי שביעית. שואלת הגמ' ויעמיד

מסכת פרק ז [ה"א - דף מג] כתובות

ר

שמואל אמר במדירה שלשים יום, אבל במדירה לעולם - מיד יוציא ויתן כתובה, רבי זעירא רבי אבינא בשם רב ואפילו במדירה לעולם, מגלגלת עמו שלשים יום, שמא ימצא פתח לנדרו. אית תנאי תנאי 'שלשים יום' ואית תנאי תנאי 'עד שלשים', מאן דמר 'שלשים' מסייע לרב, ומאן דמר עד שלשים מסייע לשמואל.

רבי יהודה אומר וכו': רבי יוסי אומר בכמהנות פליגין, יותר מיכן יוציא ויתן כתובה - בתחילת שנים, רבי יהודה אומר בישראל חדש אחד יקיים ושנים יוציא ויתן כתובה - בתחילת שנים, ובכמהנות שנים יקיים שלשה יוציא ויתן כתובה - בתחילת שלש, ותני פליג, בסוף שלשה דברי רבי מאיר, אמר ליה רבי מנא, הן דלא תניתה פליגא - את עבד ליה פליגא? אלא בישראל פליגין, יותר מיכן יוציא ויתן כתובה - בתחילת שנים, ר' יודה אומר בישראל חדש אחד יקיים ושנים יוציא ויתן כתובה

דהיינו שת"ק שאומר שבכמהנות יותר מיכן יוציא ויתן כתובה היינו בתחילת שנים (בתחילת החודש השני), ורבי יהודה אומר שבישראל חדש אחד יקיים ושנים יוציא ויתן כתובה היינו בתחילת שנים (בתחילת החודש השני), ובכמהנות שנים יקיים ושלשה יוציא ויתן כתובה היינו בתחילת שלש (בתחילת החודש השלישי), ואומר ר' יוסי, שתני פליג שהברייתא נחלקת על המשנה, שהרי שנינו בברייתא בסוף שלשה יוציא ויתן כתובה דברי רבי מאיר, אמר ליה רבי מנא, לשיטתך הן דלא תניתה פליגא לדברך בדבר שלא נחלקו במשנה, את עבד ליה פליגא, כיון שת"ק לא הזכיר שהוא מדבר לעניין כהנות, אלא אומר ר' מנא שבישראל פליגין, שת"ק אומר שבסתם נשים (היינו ישראליות) יותר מיכן יוציא ויתן כתובה היינו בתחילת שנים, ור' יודה אומר שבישראל חדש אחד יקיים ושנים יוציא ויתן כתובה

שמואל אמר שכל מה שהמשנה אומרת שהבעל יעמיד פרנס, זה דוקא במדירה הנאה עד שלשים יום, אבל במדירה לעולם א"כ מיד יוציא ויתן כתובה, אבל רבי זעירא אמר בשם רבי אבינא בשם רב, ואפילו במדירה לעולם, היא מגלגלת עמו ע"י הפרנס שלשים יום, שמא ימצא פתח לנדרו, ואומרת הגמ' שאית תנאי תנאי יש ששנו במשנה 'שלשים יום' ואית תנאי תנאי ויש ששנו במשנה 'עד שלשים', וא"כ מאן דאמר 'שלשים' זה מסייע לרב, כיון שהמשנה אומרת "המדיר את אשתו מליהנות לו (אפי' לעולם), שלשים יום יעמיד פרנס", ומאן דאמר עד שלשים מסייע לשמואל כיון שהמשנה אומרת "המדיר את אשתו מליהנות לו עד שלשים יום, יעמיד פרנס", אבל אם הוא הדיר אותה ליותר מל' יום, יוציא מיד ויתן כתובה.

רבי יהודה אומר וכו': רבי יוסי אומר שבכמהנות ת"ק ור' יהודה פליגין,

מסכת פרק ז [ה"ב - דף מד] כתובות רא

- בסוף שנים, ובכוהנות שנים יקיים שלשה יוציא ויתן כתובה - בסוף שלשה, ותני כן בסוף שלשה דברי הכל.

הלכה ב

מתני' המדיר את אשתו שלא תאכל באחד מכל מיני פירות, יוציא ויתן כתובה, ר' יהודה אומר בישראל חודש אחד יקיים שנים יוציא ויתן כתובה, ובכוהנות שנים יקיים שלשה יוציא ויתן כתובה.

גמ' המדיר את אשתו וכו': ויש אדם שמדיר את חבירו מחיים? אלא באומר לה אם תאכלי מחפץ פלוני - תהא אסורה מנכסיו, ותאכל מאותו החפץ ותהא אסורה מנכסיו, והיינו ראשה דפירקא? אלא בשגדרה אשתו ושמע בעלה ולא היפר לה, וכמאן דמר הוא נתן אצבעו בין שיניה, יוציא ויתן כתובה, אמר רבי חונה אפילו כמאן דמר היא נתנה אצבעו בין שיניה, תצא שלא בכתובה, מודי במקניטה ונדרה.

מחיים שלא יאכל איזה דבר, והרי לא חל כזה נדר? אלא אומרת הגמ' שכוונת המשנה, באומר לה שאם תאכלי מחפץ (פרי) פלוני, תהא אסורה מנכסיו. שואלת הגמ' ותאכל מאותו החפץ ותהא אסורה מנכסיו, והיינו ראשה דפירקא דהיינו שיהיה בה כמו ששנינו בתחילת הפרק, שיעמיד לה פרנס לשלשים יום? אלא אומרת הגמ' שכאן מדובר בשגדרה אשתו ושמע בעלה ולא היפר לה, וכמאן דאמר שהוא נתן אצבעו בין שיניה, דהיינו שהוא אשם במה שהיא נאסרה, ומכיון שהוא לא הפר לה, זה מוכיח שהוא שונא אותה, ולכך יוציא ויתן כתובה, אמר רבי חונה שהמשנה הולכת אפילו כמאן דאמר שהיא נתנה אצבעו בין שיניה שהיא אשמה במה שהיא נאסרה, אפי"ה תצא שלא בכתובה, כיון שאותו מאן דאמר מודי במקניטה ונדרה, שהבעל אשם בנדר.

היינו בסוף שנים, וממשיך ר' יהודה ואומר שבכוהנות שנים יקיים שלשה יוציא ויתן כתובה היינו בסוף שלשה, ובזה ת"ק לא נחלק על ר' יהודה, ותני כן וכן שנינו בברייתא, שבסוף שלשה יוציא ויתן כתובה, וזה כדברי הכל.

הלכה ב

מתני' המדיר את אשתו מנכסיו ע"מ שלא תאכל באחד מכל מיני פירות, דהיינו שאם היא תאכל, היא תהיה אסורה ליהנות מנכסיו, יוציא ויתן כתובה, ר' יהודה אומר שבישראל חודש אחד יקיים שנים יוציא ויתן כתובה, ובכוהנות שנים יקיים ושלשה יוציא ויתן כתובה.

גמ' המדיר את אשתו וכו': הגמ' מבינה שכוונת המשנה כפשוטו, שהבעל מדיר את אשתו שלא תאכל איזה פרי, ולכך שואלת הגמ' וכי יש אדם שמדיר את חבירו

הלכה ג

מתני' המדיר את אשתו שלא תתקשט באחד מכל המינים, יוציא ויתן כתובה, רבי יוסי אומר בעניות שלא נתן קיצבה, אבל בעשירות שלשים יום.

גמ' המדיר את אשתו וכו': רב הונא אמר כיני מתניתא בעניות שלא נתן קיצבה. עולא בר ישמעאל אמר בעניות שלא נתן קיצבה, אבל אם נתן קיצבה, אפילו עד עשר שנים מותר, שאין שועל עפר פריץ מת. נתן בר הושעיה אמר רבי יוחנן חוץ מן הרגל.

הלכה ג

מתני' המדיר את אשתו מנכסיו ע"מ שלא תתקשט (תתבשם) באחד מכל המינים, דהיינו שאם היא תתקשט, היא תהיה אסורה ליהנות מנכסיו, יוציא ויתן כתובה, רבי יוסי אומר שבעניות הוא יוציא רק במקרה שלא נתן קיצבה עד מתי היא תהיה אסורה להתקשט, אבל בעשירות שלשים יום.

גמ' המדיר את אשתו וכו': רב הונא אמר כיני מתניתא כוונת המשנה בעניות שהבעל לא נתן קיצבה, וזה לאפוקי מאותם שגרסו במשנה בעניות שלא 'נתנה' קצבה, דהיינו שהם גרסו, שהאשה היא נדרה, ולכך אומר ר' הונא שהעיקר הוא כגירסתינו, שהבעל הוא זה שהדיר את אשתו. עולא בר ישמעאל אמר בעניות שלא

נתן קיצבה, אבל אם הבעל נתן קיצבה, אפילו אם הוא קצב את נדרו להרבה זמן עד עשר שנים, מותר לו להדיר את אשתו בזה, והוא לא יצטרך לגרש את אשתו, כיון שיש פתגם שאומר שאין שועל עפר פריץ (שועל הגר במאורה) מת (מצטער מהעפר), דהיינו בדבר שאחד רגיל בו, הוא לא מצטער באותו הדבר, וכן היות והעניות רגילות שלא להתבשם, לכך הן לא מצטערות במה שהן לא מתבשמות, ולכך אפי' אם הבעל נתן לה קצבה לזמן ארוך, הוא לא צריך לגרש אותה, נתן בר הושעיה אמר בשם רבי יוחנן שכאשר הבעל העני הדיר את אשתו שלא תתבשם לזמן ארוך, שהיא לא תצא, היינו חוץ מן הרגל, כיון שגם העניות רגילות להתבשם ברגל, לכך אם הוא אסר עליה להתבשם ברגל, יוציא ויתן כתובה.

הלכה ד

מתני' המדיר את אשתו שלא תלך לבית אביה, בזמן שהן עמה בעיר - חֲדָשׁ אחד יקיים שנים יוציא ויתן כתובה, בזמן שהן בעיר אחרת - רגל אחד יקיים שנים יוציא ויתן כתובה.

גמ' המדיר את אשתו וכו': אמר רבי זעירא תני תמן, הדירה שלא תרחצי במרחץ, בכרכים שבת אחת ובכפרים שתי שבתות. שלא תנעלי מנעל, בכפרים שלשה ימים, ובכרכים מעת לעת.

רגל אחד יקיים וכו': ר' יוחנן אמר ברגל רדופין שנו, איזהו רגל הרדופין? אמר ר' יוסי בר' בון זה רגל הראשון שאביה רודפה לבית בעלה.

הלכה ה

מתני' המדיר את אשתו שלא תלך לבית אָבֶל או לבית המשתה,

בכפרים שלשה ימים, ובכרכים מעת לעת.

רגל אחד יקיים וכו': ר' יוחנן אמר שברגל רדופין שנו במשנה, אבל בשאר הרגלים גם אם הוא הדיר אותה יותר מרגל אחד יקיים, ואומרת הגמ' איזהו רגל הרדופין? אמר ר' יוסי בר' בון, שזה הולך לעניין הרגל הראשון לאחר הנישואין, שדרכה של האשה ללכת לבית אביה ולומר לו שהיא רצויה אצל בעלה, עד שאביה רודפה שתחזור לבית בעלה.

הלכה ה

מתני' המדיר את אשתו מנכסיו, ע"מ שלא תלך לבית האָבֶל או לבית המשתה של נשואי חתן וכלה, דהיינו שאם היא תלך, היא תהיה אסורה ליהנות

הלכה ד

מתני' המדיר את אשתו מנכסיו, ע"מ שלא תלך לבית אביה, דהיינו שאם היא תלך לבית אביה, היא תהיה אסורה ליהנות מנכסיו, אז בזמן שהן הוריה גרים עמה בעיר, חֲדָשׁ אחד יקיים שנים יוציא ויתן כתובה, ובזמן שהן הוריה גרים בעיר אחרת, רגל אחד יקיים שנים יוציא ויתן כתובה.

גמ' המדיר את אשתו וכו': אמר רבי זעירא תני תמן, שאם הבעל הדירה שלא תרחצי במרחץ, אז אם הם היו גרים בכרכים שרגילים להתרחץ, א"כ שבת אחת יקיים, יותר מזה יוציא ויתן כתובה, ובכפרים שלא כ"כ רגילים במרחץ, א"כ שתי שבתות יקיים, יותר מזה יוציא ויתן כתובה. ואם הבעל הדיר את אשתו שלא תנעלי מנעל,

מסכת פרק ז [ה"ה - דף מד] כתובות

יוציא ויתן כתובה, מפני שנועל בפניה, ואם היה טוען משום דבר אחר רשאי. אם אמר לה - שתאמרי לפלוני מה שאמרתי לך, או שתהיי ממלאה ומערה לאשפות, יוציא ויתן כתובה.

גמ' תני הדירה שלא להשאיל נפה וכברה, יוציא ויתן כתובה, מפני שהוא משיאה שם רע בשכינותיה, וכן היא שנדרה שלא להשאיל נפה וכברה, תצא שלא בכתובה, מפני שהיא משיאתו שם רע על שכיניו. הדירה שלא תלך לבית האבל או לבית המשתה, יוציא ויתן כתובה, שלמחר מתה מוטל לפניה ואין ברייה משגחת עליה, וכן היא שנדרה שלא תלך לבית האבל או לבית המשתה, תצא שלא בכתובה, שלמחר מתו מוטל לפניו ואין ברייה משגחת עליו. רבי מאיר אומר משום רבי עקיבה רבו, [קהלת ז] טוב ללכת אל בית אכל מלכת אל בית משתה באשר הוא סוף כל האדם ויחסי יתן אל לבו, מה תלמוד לומר ויחסי יתן אל לבו, אלא עביר דיעבדון, ספור דיספדון, קבור דיקברון, לוויי דילווין.

יוציא ויתן כתובה, כיון שהאשה טוענת שלמחר מתה מוטל לפניה קרוב שלה ימות, ואין ברייה משגחת עליה לבוא לנחם אותה, וכן היא שנדרה שלא תלך לבית האבל או לבית המשתה, תצא שלא בכתובה, כיון שהבעל טוען שלמחר מתו מוטל לפניו קרוב שלו ימות, ואין ברייה משגחת עליו לבוא לנחמו, רבי מאיר אומר משום רבי עקיבה רבו, שזה מה שכתוב בפסוק טוב ללכת אל בית אכל מלכת אל בית משתה באשר הוא סוף כל האדם ויחסי יתן אל לבו, וא"כ אומר ר"ע מה תלמוד לומר ויחסי יתן אל לבו, אלא הפסוק בא לומר, עביר תתעסק עם המתים דיעבדון כדי שיתעסקו איתך, ספור את האחרים, דיספדון כדי שיספידו אותך, קבור את האחרים כדי שיקברון אותך, לוויי תלך ללויה של האחרים כדי שילווין אותך לאחר מותך.

מנכסיו, יוציא ויתן כתובה, מפני שנועל בפניה את חייה, שהרי היא רוצה ללכת לבית המשתה כדי לשמוח מעט, ולבית האבל כדי שכאשר קרובה ימות, יבואו לנחמה. אבל ואם היה טוען שלא תלך משום דבר אחר שיש שם אנשים פרוצים בעריות, רשאי, ואם הבעל אמר לה שתאמרי לפלוני מה שאמרתי לך, או שתהיי ממלאה ומערה לאשפות, יוציא ויתן כתובה, הגמ' תבאר את המשנה.

גמ' תני, הדירה שלא להשאיל נפה וכברה, או שאר כלי הבית, יוציא ויתן כתובה, מפני שהוא משיאה שם רע בשכינותיה, שאומרים עליה שהיא צרת עין, וכן היא שנדרה שלא להשאיל נפה וכברה, תצא שלא בכתובה, מפני שהיא משיאתו שם רע על שכיניו, שיאמרו עליו שהוא צר עין. הדירה שלא תלך לבית האבל או לבית המשתה,

מסכת פרק ז [ה"ו - דף מד] כתובות רה

אם היה טוען משום דבר אחר רשאי: משום שם רע.

אם אמר לה שתאמרי לפלוני וכו': אמר לה על מנת שתאמרי לאיש פלוני מה שאמרת לי ביחיד, או מה שאמרת לי ביחיד. או שתהיי ממלאה ומערה לאשפות יוציא ויתן כתובה: תמן אמרין כגון מעשה ער, ורבנן דהכא אמרין דברים של בטלה.

הלכה ו

מתני' אלו יוצאות שלא בכתובה, העוברת על דת משה ויהודית, ואיזו היא דת משה - מאכילתו שאינו מעושר, ומשמשתו נידה, ולא קוצה לו חלה, ונודרת ואינה מקיימת. ואיזו היא דת יהודית - יוצאה וראשה פרוע, וטווה בשוק, ומדברת עם כל אדם, אבא שאול אומר אף המקללת יולדיו בפניו, רבי טרפון אומר

שתמלא עשר כדי מים ותשפוך אותם לאשפה, ולכך יוציא ויתן כתובה, כיון שהוא אומר לאשתו לעשות מעשה של שטות.

הלכה ו

מתני' אלו נשים יוצאות שלא בכתובה, העוברת על דת משה דהיינו שהיא עוברת על איסורי תורה, או יהודית או שהיא עוברת על מנהגי בנות ישראל. ואומרת המשנה ואיזו היא דת משה - מאכילתו שאינו מעושר, או משמשתו נידה, או לא קוצה (לא מפרישה) לו חלה, או נודרת ואינה מקיימת. ואיזו היא דת יהודית - יוצאה לחוץ וראשה פרוע, או אם היא טווה בשוק, ועי"ז מתגלה זרועותיה, או המדברת עם כל אדם דברי שחוק וקלות ראש. אבא שאול אומר שאף המקללת את יולדיו בפניו, דהיינו שהיא מקללת את הורי בעלה בפניו, ורבי טרפון אומר

אם היה טוען משום דבר אחר רשאי: היינו משום שם רע שהבעל טוען שיש שם אנשים פרוצים בעריות.

אם אמר לה שתאמרי לפלוני וכו': מבארת הגמ' דהיינו שהבעל אמר לה שאני יפר לך את הנדר שנדרת על מנת שתאמרי לאיש פלוני מה שאמרת לי ביחיד, או מה שאמרת לי ביחיד, היינו דברים שבינו לבינה.

או שתהיי ממלאה ומערה לאשפות יוציא ויתן כתובה: תמן בבבלי אמרין שהבעל אומר לאשתו לעשות כגון מעשה ער ואונן, דהיינו שמיד לאחר הזיווג תלך ותרוץ כדי שהזרע לא יקלט (שלא תתעבר ותכחיש את יופיה), ולכך הוא יוציא ויתן כתובה, כיון שהיא טוענת ואומרת שהיא רוצה שיהיה לה ילדים. ורבנן דהכא וחכמי א"י אמרין שכוונת המשנה לומר, שהבעל אומר לאשתו לעשות דברים של בטלה, דהיינו

מסכת פרק ז [ה"ו - דף מד] כתובות

אף הקולנית, איזו היא הקולנית - כל שהיא מדברת בתוך ביתה ושכיניה שומעין את קולה.

גמ' אלו יוצאות שלא בכתובה וכו': וכולהון בעדים - פלוני עישר, פלוני ראה כיתמי, פלוני קצה חלתי, פלוני התיר את נדרי, בדקו כולהון ולא אשכחון. ונודרת ואינה מקיימת: ניהא כולהון דאית ליה בהון, נודרת ואינה מקיימת מה אית ליה בהדיה, יכול מימר אי איפשי אשה נדרית - שהיא קוברת את בניה, תני בשם רבי יודן בעון נדרים הבנים מתים, דכתיב [ירמיה ב] לְשׁוֹא הִפִּיתִי אֶת בְּנֵיכֶם.

יוצאה וראשה פרוע: לחצר אמרו ק"ו למבוי. רבי חייה בשם רבי יוחנן היוצאה בקפלטין שלה, אין בה משום ראשה פרוע, הדא דתימא לחצר, אבל למבוי יש בה משום יוצאה וראשה פרוע. יש חצר שהוא כמבוי ויש מבוי שהוא כחצר,

את נדריה? מתרצת הגמ' שיכול מימר שהבעל יכול לומר שאי איפשי באשה נדרית מפני שהיא תיענש שהיא תהיה קוברת את בניה, שהרי תני בשם רבי יודן שבעון שעוברים על הנדרים הבנים מתים, דכתיב לְשׁוֹא הִפִּיתִי אֶת בְּנֵיכֶם, דהיינו על עסקי נדרי שוא, הכיתי והרגתי את בניכם.

יוצאה וראשה פרוע: אומרת הגמ' לחצר אמרו שאסור לה לצאת כשראשה פרוע, וק"ו למבוי (אם היא יוצאת לרה"ר כשראשה פרוע, יש בזה איסור תורה). רבי חייה בשם רבי יוחנן שהיוצאה בקפלטין (מטפחת דקה ששערותיה נראין דרכה) שלה, אין בה משום ראשה פרוע, הדא דתימא וזה דוקא כשהיא יוצאת לחצר, אבל למבוי יש בה (בקפלטין) משום יוצאה וראשה פרוע, ואומרת הגמ' שיש חצר שהוא כמבוי שאסור לצאת לשם בקפלטין ויש מבוי שהוא כחצר שמותר לצאת לשם בקפלטין,

שאף הקולנית יוצאות שלא בכתובה, ואומרת המשנה איזו היא הקולנית - כל שהיא מדברת בתוך ביתה ושכיניה שומעין את קולה, הגמ' תבאר מה הכוונה. **גמ'** אלו יוצאות שלא בכתובה וכו': אומרת הגמ' וכולהון מדובר שנודע בעדים שהיא עוברת על דת, וכיצד יהיה עדים על זה? כגון שהיא אמרה שפלוני עישר את הפירות, או שהיא אומרת שפלוני ראה את כיתמי והתיר לי את זה, או שהיא אומרת שפלוני קצה חלתי, או שהיא אומרת שפלוני התיר את נדרי, ובדקו כולהון, ולא אשכחון ולא מצאו כמו שהיא אומרת, א"כ זה הוכחה שהיא עוברת על דת. ונודרת ואינה מקיימת: שואלת הגמ' ניהא בשלמא בכולהון יש לבעל זכות להתלונן עליה, כיון דאית ליה בהון כיון שהיא מכשילה אותו לעבור על איסורי תורה, אלא נודרת ואינה מקיימת, מה אית ליה בהדיה, ומה איכפת לו שהיא לא מקיימת

חצר שהרבים בוקעין בתוכה - הרי הוא כמבוי, ומבוי שאין הרבים בוקעין בתוכו - הרי הוא כחצר.

ר"ט אומר אף הקולנית: איזו היא הקולנית? שמואל אמר כל שהיא מדברת ושכינותיה שומעות אותה. רב אמר כל שקולה הולך ממיטה למיטה בשעת תשמיש.

תני רבי חנין בשם שמואל נשים שאמרו אין להן כתובה, כגון היתומה והשנייה והאיילנית, לא שנו אלא כתובת מנה ומאתים, אבל תוספת יש להן, ונשים שאמרו יוצאות שלא בכתובה, אפילו היתה כתובה אלף דינר מאבדת, ונוטלת בליות ממה שיש לפניה, והיוצאה משום שם רע אין לה בליות. מהו נסב מן הפרא פרנון דידה? רבי זעירא אמר נסבה, ר' הילא אמר לא נסבה, רבי הילא עבד לה כמיתה. רבי הילא ר' יסא, רבי בא בר כהן מטי בה בשם ר' חנינה בן גמליאל, נשים שאמרו יוצאות שלא בכתובה, לא שנו אלא כתובת מנה מאתים - אלא אפילו

נמצא בהן פגם (כגון שיש להן מום), אפילו היתה כתובה אלף דינר, היא מאבדת גם את התוספת, אבל ונוטלת את הבליות של הנכסים שהכניסה, ממה שיש לפניה, והיוצאה משום שם רע שהיא זינתה, אין לה גם את הבליות. שואלת הגמ' מהו נסב האם היא מקבלת מן הפרא פרנון דידה את הנכסי מלוג שלה? רבי זעירא אמר נסבה שהיא מקבלת, היות והנכסי מלוג לא יצאו מרשותה, אבל ר' הילא אמר שלא נסבה שהיא לא מקבלת, כיון שרבי הילא עבד לה עשה את האשה שיוצאת משום שם רע, כמו שהיא מיתה, שבעלה יורש אותה. ואומר רבי הילא בשם ר' יסא, ורבי בא בר כהן מטי בה נוטה לומר שאמרו את זה בשם ר' חנינה בן גמליאל, שנשים שאמרו שהן יוצאות שלא בכתובה, לא שנו לא תאמר שהן מפסידות אלא רק את הכתובת מנה מאתים, אלא אפילו

דהיינו חצר שהרבים בוקעין בתוכה - הרי הוא כמבוי, ואסור לצאת לשם בקפלטין, ומבוי שאין הרבים בוקעין בתוכו - הרי הוא כחצר, ומותר לשם לצאת בקפלטין. ר"ט אומר אף הקולנית: מבארת הגמ' איזו היא הקולנית? שמואל אמר כל שהיא מדברת עם בעלה בקול רם, על עסקי תשמיש, ושכינותיה שומעות אותה, ורב אמר כל שקולה הולך ממיטה למיטה בשעת תשמיש, מחמת הצער שיש לה מהתשמיש.

תני רבי חנין בשם שמואל נשים שאמרו שאין להן כתובה, כגון היתומה שאמה או אחיה השיאנה, ומיאנה בבעלה, והשנייה לעריות, והאיילנית, שאין להן כתובה, לא שנו אלא כתובת מנה ומאתים, אבל התוספת כתובה, יש להן, אבל ונשים שאמרו חכמים שהן יוצאות שלא בכתובה, בין אם זה מחמת חטא, ובין אם

מסכת פרק ז [ה"ו - דף מה] כתובות

היתה כתובתה של אלף דינר מאבדת. ר' סימון אמר רבי יוחנן כל המשניות מחוברות במשנה זו, אמר רבי מנא קומי ר' יסא בה"י דא מתניתא, בר' חנין דשמואל? אמר ליה דברי הכל היא, ותני רבי חייה כן, נשים המעברות על הדת - מאבדות את הכל.

רבי לעזר בשם רבי חנינה, ראו אותה חוגרה בסינר רוכל יוצא מתוך ביתה - כאור הדבר, תצא. רוק על גבי מיטתה - כאור הדבר, תצא. רוק על גבי מטתו - כאור הדבר, תצא. סנדלו לפני מיטתה - כאור הדבר, תצא. סנדלה לפני מיטתו - כאור הדבר, תצא. שניהם יוצאין ממקום אפל - כאור הדבר, תצא. מעלין זה את זה מן הבור - כאור הדבר, תצא. טופחת על יריכה בחוץ - כאור הדבר, תצא. חנינה בר איקא בשם רבי יהודה, וכולהן אם הביאה ראייה לדבריה נאמנת. רב אדא בר אחוה בשם רב, מעשה בא לפני רבי ומר מה בכך. בעיין קומי,

וכן אם ראו רוק על גבי מטתו של הבעל, **כאור** (מכוער) **הדבר**, ותצא שלא בכתובה, וכן אם ראו סנדלו לפני מיטתה **כאור** (מכוער) **הדבר**, ותצא שלא בכתובה, וכן אם ראו סנדלה לפני מיטתו **כאור** (מכוער) **הדבר**, ותצא שלא בכתובה, וכן אם ראו שניהם יוצאין ממקום אפל **כאור** (מכוער) **הדבר**, ותצא שלא בכתובה, וכן אם ראו מעלין זה את זה מן הבור **כאור** (מכוער) **הדבר**, ותצא שלא בכתובה, וכן אם ראו אותה טופחת על יריכה בחוץ **כאור** (מכוער) **הדבר**, כיון שבעצם היא מרמזת שהיא מזומנת לזנות, ותצא שלא בכתובה. אמר חנינה בר איקא בשם רבי יהודה, וכולהן אם הביאה ראייה לדבריה שהיא לא עשתה את הדברים האלו לשם זנות, היא נאמנת. רב אדא בר אחוה בשם רב אמר שמעשה בא לפני רבי באשה שעשתה את אחד מהדברים האלו, ואמר רבי מה בכך, ושהיא לא תצא, ובעיין קומי ושאלו את ר'

אם היתה כתובתה של אלף דינר היא מאבדת את הכל, כיון שהיא מפסידה גם את התוספת. ר' סימון אמר בשם רבי יוחנן שכל המשניות דלהלן מחוברות במשנה זו, וכמו שבמשנתינו היא מפסידה גם את התוספת, כך גם היוצאת משום מומים, או משום נדרים, הן מפסידות גם את התוספת, שואלת הגמ' אמר רבי מנא קומי ר' יסא בה"י דא מתניתא מהיכן זה נלמד שהן מפסידות את התוספת, האם זה נלמד בברייתא שר' חנין הביא מדברי שמואל? אמר ליה שזה מדברי הכל היא, וכן תני רבי חייה כן, נשים המעברות על הדת - מאבדות את הכל.

רבי לעזר בשם רבי חנינה אומר שאם ראו אותה חוגרה בסינר בזמן שהרוכל יוצא מתוך ביתה, **כאור** (מכוער) **הדבר**, ותצא שלא בכתובה, וכן אם ראו רוק (שכתב זרע) על גבי מיטתה בזמן שהרוכל יצא מהבית, **כאור** (מכוער) **הדבר**, ותצא שלא בכתובה,

אפילו ראו אותו נותן פיו על פיה שלה? אמר כזה באת מעשה, באחד שראו אותו נותן את פיו על פיה שלה, אתא עובדא קומי רבי יוסי אמר תיפוק בלא פרן, והויין קריביה עררין ואמרין, אין סוטה היא תיפוק בלא פרן, ואין לית סוטה היא תיסב פרן שלים. אמר לון רבי מנא, אייתון פרנה נקריניה, אייתון פרנה ואשכחון כתוב בגווה, אין הדא פלנית תסני להדין פלוני בעלה, ולא תיצבי בשותפותיה, תהוי נסבה פלגות פרן, אמר רבי אבין מכיון שקיבלה עליה שיתן את פיו על פיה שלה - כמאן דשנאת, ולית לה אלא פלגות פרן, היא גו חוביה והוא גו חובה - סוטה, מגפפין - סוטה, מנשקין - סוטה, תרעה טריד - סוטה, מוגף - צריכה.

הלכה ז

מתני' המקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים ונמצאו עליה נדרים, אינה

שקיבלה עליה (שהיא הסכימה) שיתן את פיו על פיה שלה שהוא ינשק את שולי בגדיה, א"כ זה כמאן דשנאת מוכח שהיא שונאת את בעלה, ולית לה ואין לה אלא פלגות פרן אלא חצי כתובה. ואומרת הגמ' שאם ראו שהיא שהאשה נמצאת גו חוביה בחיקו של איש זר, או שהוא איש זר נמצא בגו חובה בחיקה, א"כ היא בחזקת סוטה, וכן אם ראו אותם מגפפין מתחבקים, א"כ היא בחזקת סוטה, וכן אם ראו אותם מנשקין זה לזה, א"כ היא בחזקת סוטה, וכן אם הם היו בחדר שתרעה טריד שהדלת היתה נעולה, א"כ היא בחזקת סוטה, ואומרת הגמ' שאם הדלת היתה מוגף, בזה צריכה יש להסתפק האם היא בחזקת סוטה או לא.

הלכה ז

מתני' המקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים ונמצאו עליה נדרים - אינה מקודשת, ואם הוא

אדא בר אחוה, האם אפילו ראו אותו נותן פיו על פיה שלה דהיינו שהוא מנשק את שולי בגדיה, ג"כ אומרים בזה 'מה בכך?' אמר להם ר' אדא בר אחוה, שכזה באת מעשה באחד שראו אותו את הנואף נותן את פיו על פיה שלה, ואתא עובדא קומי רבי יוסי ואמר שתיפוק בלא פרן שתצא שלא בכתובה, והויין קריביה וקרובי האשה עררין ואמרין ערערו ואמרו שאין סוטה היא א"כ תיפוק בלא פרן בלי כתובה, אבל ואין לית סוטה היא, א"כ שתיסב פרן שלים שתקבל את כל כתובתה, ואמר לון רבי מנא, אייתון פרנה תביאו את כתובתה ונקריניה ונקרא מה כתוב שם, ואייתון פרנה והביאו את כתובתה, ואשכחון ומצאו שכתוב בגווה בה, שאין הדא פלנית תסני להדין פלוני בעלה שאם האשה תשנא את בעלה, ולא תיצבי והיא לא תרצה בשותפותיה, תהוי נסבה פלגות פרן היא תקבל חצי כתובתה, ואמר רבי אבין שמכיון

מסכת פרק ז [ה"ז - דף מה] כתובות

רי

מקודשת. כנסה סתם ונמצאו עליה נדרים, תצא שלא בכתובה. על מנת שאין בה מומין ונמצאו בה מומין, אינה מקודשת. כנסה סתם ונמצאו בה מומין, תצא שלא בכתובה. שכל המומין שפוסלין בכהנים פוסלין בנשים. היו בה מומין ועודה בבית אביה - האב צריך להביא ראייה שמשנתארסה נולדו בה מומין אלו ונסתחפה שדהו, נכנסה לרשות הבעל - הבעל צריך להביא ראייה שעד שלא נתארסה היו בה מומין אלו והיה מקחו מקח טעות דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים במה דברים אמורים במומין שבסתר, אבל במומין שבגלוי אינו יכול לטעון, אם יש מרחץ עמו באותה העיר אף מומין שבסתר אינו יכול לטעון, מפני שהוא בודקה על יד קרובותיו.

גמ' המקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים וכו': תנינא מומין, באלו

טעות דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים במה דברים אמורים שהבעל יכול לטעון על המומין, זה דוקא במומין שנמצאים בסתר, אבל במומין שבגלוי אינו יכול לטעון ולומר שהוא לא ידע מהם, אלא אנחנו אומרים שהוא ידע מהם וקידש אותה על מנת זה, ורק עכשיו הוא רוצה לחזור בו, ואם יש מרחץ עמו באותה העיר, א"כ אף על המומין שבסתר אינו יכול לטעון ולומר שהוא לא ידע מהם, מפני שהוא בודקה על יד קרובותיו, ור"מ סובר שאין דרכו של האדם לברר לפני הקידושין האם יש בה מומים (או שהבעל יכול לטעון שהטעו אותו, כדרך שהאנשים משקרים בשידוכין), ולכך הוא לא ידע מהם.

גמ' המקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים וכו': שואלת הגמ' בשלמא לענין המומים תנינא, שהמומין הפוסלים בכהנים פוסלים בנשים, אבל לענין הנדרים המשנה לא אומרת באלו

כנסה (נשא אותה) סתם ונמצאו עליה נדרים, תצא ע"י גט (כיון שיש חשש שמא הוא ויתר על תנאו, כדי שבעילתו לא תהא בעילת זנות), אבל שלא בכתובה (הגמ' תדון האם מדובר שהיה תנאי בקידושין). וכן המקדש את האשה על מנת שאין בה מומין ונמצאו בה מומין - אינה מקודשת, ואם כנסה סתם ונמצאו בה מומין - תצא שלא בכתובה, ומבארת המשנה איזה מומין פוסלים בנשים, שכל המומין שפוסלין בכהנים פוסלין בנשים. היו בה מומין ועודה בבית אביה דהיינו שהמום התגלה לפני הנישואין, א"כ האב צריך להביא ראייה שמשנתארסה נולדו בה מומין אלו, וא"כ נסתחפה שדהו (וזה דומה שהשדה שלך התקלקלה שהוצפה במים) דהיינו שההפסד הוא שלך, והבעל חייב בכתובה, אבל אם המום התגלה רק משנכנסה לרשות הבעל, א"כ הבעל צריך להביא ראייה שעד שלא נתארסה היו בה מומין אלו, והיה מקחו מקח

מסכת פרק ז [ה"ז - דף מה] כתובות ר"א

נדירים? אמר רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יוצדק נדרה שלא לוכל בשר, ושלא לשנות יין, ושלא ללבוש בגדי צבעונין. אמר רבי זעירא כלי פשתן הדקין הבאים מבית שן - ככלי צבעונין הן. אמר רבי יוסי מתניתא בשאמר לה על מנת שאין עליך נדרים, אבל אם אמר על מנת שאין עליך כל נדר, אפילו נדרה שלא לוכל חרובין, נדר הוא.

תני הלכה אצל הזקן והתיר לה - הרי זו מקודשת, אצל הרופא וריפאה - אינה מקודשת, מה בין זקן ומה בין רופא? זקן עוקר את הנדר מעיקרו, רופא אינו מרפא אלא מיכן ולהבא. אית תנאי תניי אפילו הלכה אצל הזקן והתיר לה, אינה מקודשת, מתניתא דרבי אלעזר, דתני תמן אמר רבי לעזר לא אסרו זה אלא מפני

על מנת שאין עליה מומין והיו עליה מומין, אלא שהיא הלכה אצל הרופא וריפאה אינה מקודשת, ומבארת הגמ' מה בין זקן ומה בין רופא? אלא שהזקן עוקר את הנדר מעיקרו, וא"כ כעת מתברר שלא היה עליה נדרים, אבל הרופא אינו מרפא את המום אלא מיכן ולהבא, וא"כ הגם שכעת אין עליה מומין, אבל היות ובזמן הקידושין היו עליה מומין, לכך היא אינה מקודשת. אבל אית תנאי תנאי יש ששנו שאפילו אם היא הלכה אצל הזקן והתיר לה - אינה מקודשת, כיון שהבעל לא מעוניין שאשתו תתבזה ותלך לחכם להתיר את נדריה, ולכך הבעל לא קידש אותה על דעת זה שהיא תלך לחכם שיתיר לה את נדריה, ואומרת הגמ' שמתניתא שהברייתא הזו היא מדברי רבי אלעזר, דתני תמן "המוציא את אשתו משום נדר לא יחזיר (כיון שחוששים שמא היא תתיר את נדרה לאחר שתתחנן עם אחר, והבעל יערער ויאמר שאילו ידעתי שיכולים להתיר את הנדר, לא הייתי מגרשה, ונמצא שגיטה בטל ובניה ממזרים), ר' מאיר אומר כל

נדירים הקידושין מתבטלים? אמר רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יוצדק שהקידושין מתבטלים רק אם יש עליה נדרים שאמורים להפריע לבעל, כגון אם היא נדרה שלא לוכל בשר או שלא לשנות יין או שלא ללבוש בגדי צבעונין, אמר רבי זעירא שכלי (בגדי) פשתן הדקין הבאים מבית שאן, ככלי צבעונין הן, ואם האשה נדרה שלא תלבשם, הקידושין מתבטלים. אמר רבי יוסי שהמתניתא מדברת בשאמר לה על מנת שאין עליך 'נדירים', ובזה אנחנו אומרים שרק נדרים המפריעים לבעלה מבטלים את הקידושין, אבל אם אמר על מנת שאין עליך 'כל נדר', א"כ אפילו אם היא נדרה שלא לוכל חרובין, היות ונדר הוא והבעל התנה שהיא אשה שלא נדרנית, לכך הקידושין מתבטלים, הגם שעצם איסור אכילת החרובין לא מפריע לבעל.

תני, המקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים והיו עליה נדרים, אלא שהיא הלכה אצל הזקן (החכם) והתיר לה את נדרה, הרי זו מקודשת, אבל המקדש את האשה

זה, מה טעמא דרבי לעזר? בדין היה נדר שהוא צריך חקירת חכם יחזיר, ומפני מה אסרו? מפני נדר שאינו צריך חקירת חכם. אית תנאי תנאי מותרת להינשא בלא גט, אית תנאי תנאי אסורה להינשא בלא גט, הוון בעיי מימר מאן דמר מותרת להינשא בלא גט - רבי לעזר, ומאן דמר אסורה להינשא בלא גט - רבנין, כולה דרבנין, ומאן דמר מותרת להינשא בלא גט, שמתוך שהיא יודעת שאם הולכת היא אצל הזקן והוא מתיר לה את נדרה והיא אינה הולכת, לפום כן מותרת להינשא בלא גט, ומאן דמר אסורה להינשא בלא גט, שלא תלך אצל הזקן ויתיר לה

אית תנאי תנאי יש ששנו שהמוציא את אשתו כיון שהיו עליה נדרים, שהיא מותרת להינשא בלא גט, היות והיה תנאי בקידושין, ואית תנאי תנאי יש ששנו שהיא אסורה להינשא בלא גט, ואומרת הגמ' שהוון בעיי מימר רצו בני הישיבה לומר, שמאן דאמר שהיא מותרת להינשא בלא גט, זה כרבי לעזר, שאומר שהאדם לא רוצה שאשתו תלך לחכם להתיר את נדרה, ולכך אין חשש שהיא תתיר את נדרה, ומאן דאמר שאסורה להינשא בלא גט, זה כרבנין, שהם חוששים שמא היא תתיר את נדרה, ויתברר שהקידושין חלו, אבל חזרו בני הישיבה ואמרו שכולה דרבנין ששתי הבריינות הולכות כשיטת חכמים, ומאן דאמר שמותרת להינשא בלא גט, זה מפני שמתוך שהיא יודעת שאם הולכת היא אצל הזקן והוא מתיר לה את נדרה יחולו הקידושין, אבל והיא אינה הולכת, וא"כ מוכח מזה שהיא לא מעוניינת בקידושין האלו, לפום כן לכך היא מותרת להינשא בלא גט, ואין חשש שאח"כ היא תלך להתיר את נדרה, ומאן דאמר שאסורה להינשא בלא גט, זה מפני שאנחנו חוששים שלא תלך אצל הזקן (לאחר שתינשא לאחר) ויתיר לה

נדר שהוא צריך חקירת חכם לא יחזיר (כדלעיל, אבל) ושאינו צריך חקירת חכם (היינו נדר שהבעל יכול להפר) יחזיר (כיון שהבעל לא יכול לטעון ולומר שהוא לא ידע שהוא היה יכול להפר) **אמר רבי לעזר שלא אסרו זה את המוציא את אשתו משום נדר שצריך חקירת חכם, אלא מפני זה אלא מפני המוציא את אשתו משום נדר שאינו צריך חקירת חכם, ומה טעמא דרבי לעזר? כיון שאומנם בדין היה שנדר שהוא צריך חקירת חכם שהבעל יוכל להחזיר, כיון שאין חשש שהבעל יבוא לערער על הגירושין, שהרי הבעל לא רוצה שאשתו תתבזה ותלך להתיר את נדרה, ומפני מה אסרו נדר שהחכם צריך להתירו? מפני נדר שאינו צריך חקירת חכם, שהבעל יכול להפר את נדרה, ובזה חוששים שמא הבעל יבוא לערער ולומר שהוא לא ידע שהוא היה יכול להפר את נדרה, ולכך אסרו גם נדר שהחכם צריך להתיר, בכל אופן מכאן מוכח שר"א סובר שהבעל לא מעוניין שאשתו תלך לחכם שיתירו לה את נדרה, ולכך לשיטת ר"א המקדש את האשה שהיו עליה נדרים והלכה לחכם שיתירו לה, אינה מקודשת.**

מסכת פרק ז [ה"ז - דף מו] כתובות ריג

את נדרה, וקידושין חלין עליה למפרע, ונמצאו בנים באין לידי ממזרות, לפום כן אסורה להינשא בלא גט.

כנסה סתם ונמצאו עליה נדרים תצא שלא בכתובה: ר' שמעון בן לקיש אמר מתניתא אמרה בשקידשה על תנאי וכנסה סתם, אבל אם קידשה סתם וכנסה סתם, יש לה כתובה, ר' יוחנן אמר אפילו קידשה סתם וכנסה סתם - אין לה כתובה. אמר רבי חייה בשם רבי יוחנן וצריכה ממנו גט - אפילו קידשה על תנאי וכנסה סתם. ר' זעירא בעא קומי רבי מנא, קידשה סתם וגירשה מן האירוסין, מה אמר בה רבי שמעון בן לקיש? נישמעינה מן הדא, היו בה מומין ועודה בבית אביה - האב צריך להביא ראייה, הא אם לא הביא האב ראייה - אין לה כתובה, מה חמית למימר בשקידשה סתם וגירשה מן האירוסין אנן קיימין? מן דבתרה, במה דברים אמורים במומין שבסתר, אבל במומין שבגלוי אינו יכול לטעון, ואין

שמעון בן לקיש, האם הוא יצטרך לתת לה את כתובתה, היות ולא היה תנאי, או שרק במקום שהוא בָּעַל אותה, רשב"ל אמר שיש לה כתובה, כיון שהוא מחל על נדריה, כדי שלא תהיה ביאתו ביאת זנות? אומרת הגמ' שאין לה כתובה, ונישמעינה מן הדא ואפשר להוכיח את זה מהמשנה, שהרי שנינו שאם היו בה מומין ועודה בבית אביה - האב צריך להביא ראייה שהמומים נולדו לאחר הקידושין, משמע מכאן האם לא הביא האב ראייה שאין לה כתובה, הגם שמדובר כשלא היה תנאי, ואומרת הגמ' מה חמית למימר מהיכן ראית לומר שכאן מדובר בשקידשה סתם וגירשה מן האירוסין אנן קיימין? מן דבתרה מהמשך המשנה, ששנינו במה דברים אמורים במומין שבסתר, אבל במומין שבגלוי הבעל אינו יכול לטעון שהוא לא ידע מהמומים, ולכך יש לה כתובה, והרי ע"כ שמדובר כשהבעל לא התנה, כיון שאין

את נדרה, וא"כ הקידושין של הראשון חלין עליה למפרע, ונמצאו שהבנים שלה מהשני באין לידי ממזרות, לפום כן ולכך היא אסורה להינשא בלא גט.

כנסה סתם ונמצאו עליה נדרים תצא שלא בכתובה: ר' שמעון בן לקיש אמר מתניתא אמרה שהמשנה מדברת בשקידשה על תנאי וכנסה סתם, ורק אז היא תצא שלא בכתובה, היות והיה תנאי בקידושין, אבל אם הוא גם קידשה סתם וכנסה סתם, היות ולא היה בכלל תנאי, לכך יש לה כתובה, ור' יוחנן אמר שאפילו קידשה סתם וכנסה סתם - אין לה כתובה. אמר רבי חייה בשם רבי יוחנן וצריכה ממנו גט אפילו אם הוא קידשה על תנאי וכנסה סתם, כיון שחוששים שמא הוא מחל על התנאי, כדי שלא תהיה ביאתו ביאת זנות. שואלת הגמ' ר' זעירא בעא קומי רבי מנא, מה הדין בקידשה סתם וגירשה מן האירוסין, מה אמר בה רבי

מסכת פרק ז [ה"ז - דף מו] כתובות

במתנה אף במומין שבגלוי טוען. הא אמרין חברייא קומי רבי יוסי אמור דבתרה ותהא פליגא על רבי שמעון בן לקיש, נכנסה לרשות הבעל, הבעל צריך להביא ראייה, הא אם הביא ראייה אין לה כתובה, והיך רבי שמעון בן לקיש אמר יש לה כתובה? רבי כהן בשם רבנין דקיסרין מתניתא בשכנס ולא בעל, מאן דמר רבי שמעון בן לקיש בשכנס ובעל, אני אומר נתרצה לה בבעילה.

שכל המומין הפוסלין בכהנין פוסלין בנשים: תני הוסיפו עליהן באשה, ריח הפה ריח הזיעה שומא שאין בה שיער, רבי אמי בר עוקבה בשם רבי יוסי בר חנינה בעור הפנים שנו, והא תנינן במה דברים אמורים במומין שבסתר, אבל במומין שבגלוי אינו יכול לטוען, וזה מן המומין שבגלוי הוא? תיפתר בההיא דמטמרא לה תחת קלסתיה דראשה. תני שומא שיש לה שיער, בין גדולה בין

שכל המומין הפוסלין בכהנין פוסלין בנשים: תני, הוסיפו עליהן (על מומי הכהנים) באשה, שאם יש לה ריח הפה או ריח הזיעה או שומא אפי' שאין בה שיער, שהם נחשבים מומים, אמר רבי אמי בר עוקבה בשם רבי יוסי בר חנינה (שהשומא שאין בה שיער שהיא נחשבת למום) דוקא בעור הפנים שנו, אבל בשאר המקומות שבגוף, זה לא נחשב למום, שואלת הגמ' והא תנינן במה דברים אמורים במומין שבסתר, אבל במומין שבגלוי אינו יכול לטוען שהוא לא ידע מהמום הזה, והרי זה (השומא שבפנים) מן המומין שבגלוי הוא? מתרצת הגמ' תיפתר תעמיד שכאן מדובר בההיא שהשומא נמצאת במצח סמוך לשיער, דמטמרא לה שיכולים להחביא את זה תחת קלסתיה דראשה תחת הכובע של הראש, ולכך הבעל יכול לומר שהוא לא ראה את השומא. תני שומא שיש לה שיער, בין שהיא גדולה ובין שהיא

מדובר בַּמִּתְנָה א"כ אף במומין שבגלוי הוא טוען הוא יכול לטעון לבטל את הקידושין, שהרי הוא התנה מפורש, אלא ע"כ שמדובר כאן בסתם, ואפי"ה אין לה כתובה. שואלת הגמ' הא אמרין חברייא קומי רבי יוסי אמור דבתרה תמשיך את המשך המשנה ותהא פליגא על רבי שמעון בן לקיש, שהרי המשנה אומרת שאם נכנסה לרשות הבעל אז הבעל צריך להביא ראייה שהמומים היו בה לפני הקידושין, משמע מכאן הא אם הבעל הביא ראייה אין לה כתובה, הגם שהוא כנס אותה סתם, והיך וא"כ איך רבי שמעון בן לקיש אמר שאם הוא כנס אותה סתם, שיש לה כתובה? מתרצת הגמ' רבי כהן בשם רבנין דקיסרין אמרו, שמתניתא מדברת בשכנס ולא בעל, ולכך אין לה כתובה, ומאן דאמר (ומה שאמר) רבי שמעון בן לקיש שיש לה כתובה, זה דוקא בשכנס ובעל, וזה מכיון שאני אומר שהבעל נתרצה לה בבעילה, אבל אם הוא עדיין לא בָּעַל, אין לה כתובה.

קטנה, בין בגוף בין בפנים, הרי זה מום, שאין בה שיער, בפנים מום, בגוף אינו מום, במה דברים אמורים בקטנה, אבל בגדולה בין בגוף בין בפנים הרי זה מום, עד כמה היא גדולה? רבן שמעון בן גמליאל אומר עד כאיסר האטלקי, רבי אלעזר בר חנינה אמר כגון הדין דינרא קורדיינא שיעורו כחצי זהוב כל שהוא.

ר' רדיפה רבי יונה, רבי ירמיה שאל אשה קרחה ושיטה של שיער מקפת מאוזן לאוזן, בעיי משמע מן הדא - הוסיפו עליהן באשה ריח הפה וריח הזיעה ושומא שאין בה שיער, ולא אדכרון קרחה, סברין מימר שאינה מום, אתא ר' שמואל בריה דרבי יוסי בר' בון אמר רבי נסה, מום הוא, לא מתני אלא דבר שהוא כאור בזה ובזה - מום בזה ואינו מום בזה, אבל דבר שהוא נוי בזה ומום בזה - כגון הדא קרחת, אף על גב דהוא מום לא תניתא, תדע לך שהוא כן, הרי זקן הרי נוי באיש ומום באשה, ולא תנינן יתר עליהן באשה זקן, הרי דדים הרי נוי באשה ומום באיש, ולא תנינן יותר עליהם באיש דדים.

באשה ריח הפה וריח הזיעה ושומא שאין בה שיער, ולא אדכרון והברייתא לא הזכירה קרחה שיש לה שורה של שיער, וא"כ סברין מימר שמוכח מהברייתא שאינה מום, אבל כאשר אתא ר' שמואל בריה דרבי יוסי בר' בון אמר בשם רבי נסה, שמום הוא, ומה שהברייתא לא אמרה את זה, כיון שלא מתני אלא דבר שהוא כאור (מכוער) בזה ובזה (בכהנים ובאשה), וזה מום בזה באשה ואינו מום בזה בכהנים, אבל דבר שהוא נוי בזה (בכהנים) ומום בזה (באשה) כגון הדא קרחת שיש לה שורה של שיער, אז אף על גב דהוא מום באשה לא תניתא, תדע לך שהוא כן, שהרי זקן הרי זה נוי באיש ומום באשה, ולא תנינן והברייתא לא אומרת יתר עליהן באשה 'זקן', וכן הרי דדים הרי הם נוי באשה ומום באיש, ולא תנינן יותר עליהם באיש 'דדים', ולכך הברייתא לא כותבת את הקירחת שיש לה שורת שיער המקיפה מאוזן לאוזן.

קטנה, בין אם היא נמצאת בגוף ובין אם היא נמצאת בפנים, הרי זה מום, אבל שומא שאין בה שיער, בפנים זה מום, אבל בגוף זה אינו מום, במה דברים אמורים (שהשומא שאין בה שיער שבגוף שזה לא מום) בקטנה, אבל בגדולה בין בגוף בין בפנים הרי זה מום, ואומרת הגמ' עד כמה היא גדולה? רבן שמעון בן גמליאל אומר עד כשיעור של איסר האטלקי, ומבארת הגמ' מהו השיעור של איסר האטלקי? רבי אלעזר בר חנינה אמר כגון הדין דינרא קורדיינא דינר הבא מקרדו (מהרי אררט), ושיעורו כחצי זהוב כל שהוא (כחצי זהוב קטן).

ר' רדיפה אמר בשם רבי יונה שרבי ירמיה שאל, מה הדין באשה קרחה ושיטה (ושורה) של שיער מקפת מאוזן לאוזן, האם זה מום, או שהיות ואצל הכהנים זה לא מום, א"כ גם אצל אשה זה לא מום, ואומרת הגמ' שבעיי משמע רצו בני הישיבה להוכיח מן הדא מהברייתא, ששנינו הוסיפו עליהן

מסכת פרק ז [ה"ח - דף מז] כתובות

נכנסה לרשות הבעל וכו': מתני' במומין שדרכן להיוולד, אבל במומין שאין דרכן להיוולד, אפילו משנכנסה לרשות הבעל, האב צריך להביא ראייה ולומר התניתי עמו.

הלכה ח

מתני' האיש שנולדו בו מומין, אין כופין אותו להוציא. אמר רבן שמעון בן גמליאל במה דברים אמורים במומין הקטנים, אבל במומין הגדולים כופין אותו להוציא.

גמ' האיש שנולדו בו מומין וכו': רבי יהודה בשם רב כיני מתניתא בשהיו בו, אבל נולדו בו כופין אותו להוציא. רבי בא בר כהנא בשם רבי יוחנן הלכה כרבן שמעון בן גמליאל, אתא עובדא קומי רבי ירמיה בכיפח וכפפו. ואתייה דרבנן בשהיו בו ודרבן שמעון בן גמליאל בשנולדו בו? אמר ר' זעירא אתייה דרבן שמעון

בו המומים לפני הנישואין (דהיינו צריך לגרוס במשנה האיש שהיו בו מומין – אין כופין אותו להוציא), כיון שהאשה ידעה מהמומים והסכימה לזה, אבל אם נולדו בו מומים לאחר הנישואין, כופין אותו להוציא. רבי בא בר כהנא בשם רבי יוחנן אומר שהלכה כרבן שמעון בן גמליאל, ואומרת הגמ' שאתא עובדא קומי בא מעשה לפני רבי ירמיה בכיפח (דהיינו באחד שהוא גבוה ביותר ורזה, עד שאינו מחזיק את גובהו). וכפפו וחייבו אותו לגרש את אשתו. שואלת הגמ' וא"כ יוצא שת"ק ורשב"ג לא מדברים על אותו נושא, שהרי **אתייה דרבנן** ת"ק מדבר במקרה שהמומים היו בו לפני הנישואין, ודרבן שמעון בן גמליאל מדבר במקרה שנולדו בו מומים לאחר הנישואין? אלא אמר ר' זעירא שגם רשב"ג מדבר במקרה שהמומים היו בו לפני הנישואין, ואתייה דרבן שמעון

נכנסה לרשות הבעל וכו': אומרת הגמ' שמתני' מדברת במומין שדרכן להיוולד, ולכך הבעל צריך להוכיח מתי הם נולדו, אבל במומין שאין דרכן להיוולד, כגון שיש לה שש אצבעות, בזה אפילו משנכנסה לרשות הבעל, האב צריך להביא ראייה ולומר שהתניתי עמו שיש בה את המום הזה, והבעל מחל על זה.

הלכה ח

מתני' האיש שנולדו בו מומין, אין כופין אותו להוציא את אשתו, אמר רבן שמעון בן גמליאל במה דברים אמורים שלא כופים את הבעל לגרש את אשתו, זה דוקא במומין הקטנים, אבל במומין הגדולים כופין אותו להוציא. **גמ'** האיש שנולדו בו מומין וכו': רבי יהודה בשם רב אומר כיני מתניתא שכוונת המשנה הוא 'בשהיו'

בן גמליאל כרבי מאיר, היי דין רבי מאיר בקדמיא באחרייא? אין בקדמיא עד שיתנה, אין באחרייא אפילו התנה לא כלום. אלא סלקת מתניתין כרבן שמעון בן גמליאל, ואלו הן שכופין אותו להוציא כרבנן, נשמעינה מן הדא, רשב"ג אומר אם היה מום גדול כגון סומא באחת מעיניו, קיטע באחד מידיו, חיגר באחד מרגליו, מיד יוציא ויתן כתובה, הדא אמרה סלקת מתניתא כרבן שמעון בן גמליאל, ואלו שכופין אותן להוציא, כרבנין.

המומים. ואומרת הגמ' שאם רשב"ג דיבר בשיטת ר"מ של המשנה הבאה, א"כ תחילת דברי המשנה הבאה אינה מדברי רשב"ג, אלא סלקת מתניתין אלא המשנה שלנו מסיימת כרבן שמעון בן גמליאל, והמשנה הבאה שאומרת ואלו הן שכופין אותו להוציא זה כרבנן, שאומנם חכמים סוברים שלא כופים את הבעל להוציא כשיש בו מומים אפי' גדולים, אבל אם הוא מוכה שחין וכו' כופים את הבעל להוציא, אא"כ הוא התנה מראש, ועל זה בא ר"מ לומר שאפי' אם הוא התנה מראש, היא יכולה לומר שהייתי סבורה שאני יכולה לסבול, ואומרת הגמ' שנשמעינה מן הדא שדברינו נכונים, ותחילת המשנה הבאה היא אינה מדברי רשב"ג, שהרי שנינו בברייתא רשב"ג אומר אם היה מום גדול כגון סומא באחת מעיניו, או קיטע באחד מידיו, או חיגר באחד מרגליו, מיד יוציא ויתן כתובה, ורשב"ג לא הביא כדוגמא את המוכה שחין, א"כ הדא אמרה מוכה מכאן שסלקת מתניתא שהמשנה שלנו סיימה כרבן שמעון בן גמליאל, והמשנה הבאה שאומרת ואלו שכופין אותן להוציא, זה כרבנין.

בן גמליאל כרבי מאיר, שואלת הגמ' היי דין רבי מאיר באיזה שיטת ר"מ, רשב"ג מדבר, האם בקדמיא כר"מ ששנינו במשנה הקודמת, שהבעל יכול לומר שהוא לא ידע מהמומים של אשתו, וכן כאן רשב"ג סובר שהאשה יכולה לומר שהיא לא ידעה מהמומים של בעלה, אלא שהיא יכולה לטעון את זה רק במומים גדולים, שסביר להניח שהיא לא ידעה בהם (כיון שאין דרכה של אשה למחול על מומים גדולים), או שרשב"ג מדבר בשיטת ר"מ באחרייא של המשנה הבאה, שהאשה יכולה לומר שאומנם הסכמתי לנישואין הגם שיש לך מומים, אבל זה מכיון שחשבתי שהייתי יכולה לסבול, אבל היות ואני רואה שאני לא יכולה לסבול, א"כ אני רוצה להתגרש, ואומרת הגמ' שאין שאם רשב"ג דיבר בשיטת ר"מ בקדמיא של המשנה הקודמת, א"כ היא יכולה לתבוע גירושין רק עד שיתנה מפורש שיש בו את המומים האלו והאלו, שאז היא כבר לא תוכל לומר שלא ידעתי מהמומים, אבל אין אם רשב"ג דיבר בשיטת ר"מ באחרייא של המשנה הבאה, א"כ אפילו אם הוא התנה מפורש, זה לא כלום, כיון שהיא יכולה לטעון שחשבתי שהייתי יכולה לסבול את

הלכה ט

מתני' ואלו שכופין אותן להוציא; מוכי שחין ובעל פוליפוס והמקמץ והמצרף נחושת והבורסי בין שהיו עד שלא נשאו, בין משנשאו נולדו, ובכולן אמר רבי מאיר אף על פי שהתנה עמה, יכולה היא שתאמר סבורה הייתי שאני יכולה לקבל, עכשיו איני יכולה לקבל, וחכמים אומרים מקבלת היא על כרחא, חוץ ממוכי שחין מפני שממיקתו, מעשה בצידן בבורסי שמת והיה לו אח בורסי, אמרו חכמים יכולה היא שתאמר לאחיך הייתי יכולה לקבל, ולך איני יכולה לקבל.

גמ' המקמץ: זה המקמץ צואה, ויש אומרים זה הבורסי, אמר ר' זעירא מתניתא אמרה כן - זה המקמץ צואה, דתנינן והמקמץ והבורסי.

והמצרף נחושת: שמואל אמר מתיך נחושת מעיקרו.

חוץ ממוכי שחין וכו': תני, אמר רבן שמעון בן גמליאל פגע בי זקן אחד מוכה

הלכה ט

מתני' ואלו שכופין אותן להוציא את נשותיהן, מוכי שחין, ובעל פוליפוס מי שיש לו ריח רע מהחוטם, והמקמץ האוסף צואת כלבים (לצורך כיבוס הבגדים, או לצורך עיבוד העורות), והמצרף נחושת החוצב נחושת מהמחצב (שיש בזה ג"כ ריח רע מאוד), והבורסי המעבד עורות, ואומרת המשנה בין שבעליהן היו מתעסקים בדברים האלו עד שלא נשאו, ובין אם משנשאו נולדו התחילו להתעסק בדברים האלו, נשותיהן יכולות לתבוע גירושין, ובכולן אמר רבי מאיר שאף על פי שהבעל התנה עמה שהוא מתעסק בדברים האלו, אפי"ה היא יכולה לתבוע גירושין, כיון שיכולה היא שתאמר סבורה הייתי שאני יכולה לקבל ולסבול את הריח, ועכשיו אני רואה שאיני יכולה לקבל ולסבול את הריח, וחכמים אומרים שאם הבעל התנה איתה,

א"כ מקבלת היא על כרחא את בעלה, חוץ ממוכי שחין - מפני שממיקתו שהזיווג מסוכן להם. ומעשה בצידן (שם מקום) בבורסי שמת והיה לו אח בורסי ואשתו נפלה לפניו ליבוס, ואמרו חכמים שיכולה היא שתאמר אומנם לאחיך הייתי יכולה לקבל ולסבול את זה שהוא היה בורסקי, אבל ולך איני יכולה לקבל, וא"כ הוא לא יכול לייבם אותה בעל כורחה.

גמ' המקמץ: היינו זה המקמץ צואה, ויש אומרים שזה הבורסי, אבל אמר ר' זעירא שמתניתא אמרה כן שזה המקמץ צואה, דתנינן והמקמץ והבורסי וא"כ משמע שזה שני דברים שונים.

והמצרף נחושת: שמואל אמר שהוא מתיך חוצב נחושת מעיקרו מהמחצב.

חוץ ממוכי שחין וכו': תני, אמר רבן שמעון בן גמליאל שפעם אחת פגע בי זקן אחד שהוא היה מוכה שחין מציפורין,

מסכת פרק ז [ה"ט - דף מז] כתובות ריט

שחין מציפורין, אמר לי עשרים וארבעה מיני שחין הן, ואין לך קשה מכולם ושהאשה רעה לו - אלא ראתן בלבד, רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן ובו לקה פרעה הרשע, הדא הוא דכתיב [בראשית יב] וַיִּנָּגַע ה' אֶת פְּרֹעָה נְגָעִים גְּדֹלִים וְאֶת בֵּיתוֹ וּגּו', אמר ר' ברכיה על דטלמסן למנגע במסנה דמטרונא. ארבעה ועשרים מיני ארזים הן, ומכולן לא פירש הכתוב אלא שבע בלבד, הדא הוא דכתיב [ישעיהו מא] אֲתָן בַּמִּדְבָּר אֶרְזֵי שֹׁטָה וְחֲדָם וְעֵץ שָׁמֶן אֲשִׁים בְּעֶרְכָּה בְּרוֹשׁ תְּדַהֵר וְתֹאשׁוּר יִחְדּוּ, ברוש - ברתא, תדהר - אדרא, ותאשור - פיקסינה, חוסיפו עליהן אלונים ערמונים אלמוגים, אלונים - בלוטים, ערמונים - דולבי, אלמוגים - אלוים.

הדרן עלך פרק המדיר את אשתו

שיש כ"ד מיני נגעים, מביאה הגמ' (שיש) ארבעה ועשרים מיני ארזים הן, ומכולן לא פירש הכתוב אלא את השבע הארזים החשובים בלבד, הדא הוא דכתיב וזה כמו שכתוב אֲתָן בַּמִּדְבָּר אֶרְזֵי שֹׁטָה וְחֲדָם וְעֵץ שָׁמֶן אֲשִׁים בְּעֶרְכָּה בְּרוֹשׁ תְּדַהֵר וְתֹאשׁוּר יִחְדּוּ, ומבארת הגמ' מה הם הארזים האלו, ברוש זה ברתא, תדהר זה אדרא, ותאשור זה פיקסינה, וחוסיפו עליהן את האלונים הערמונים והאלמוגים, שגם הם ממיני הארזים, ואומרת הגמ' שאלונים זה בלוטים היינו אלון שגדל בו הבלוטים, וערמונים זה דולבי, ואלמוגים זה אלוים, היינו האלמוגים הגדלים בים.

הדרן עלך בלי נדר פרק המדיר את אשתו

ואמר לי שיש עשרים וארבעה מיני שחין הן, ואין לך קשה מכולם ושהאשה רעה לו (דהיינו שאסור לו להזדווג) אלא בעלי ראתן בלבד, ורק עליו שנינו שהוא חייב להתגרש. רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן אמר ובו (בשחין הקרוי 'ראתן') לקה פרעה הרשע, כשלקח את שרה אימנו, הדא הוא דכתיב וזה מה שכתוב וַיִּנָּגַע ה' אֶת פְּרֹעָה נְגָעִים גְּדֹלִים וְאֶת בֵּיתוֹ וּגּו', דהיינו שהקב"ה הביא לו נגע שהוא אסור להיות עם 'ביתו' עם אשתו. אמר ר' ברכיה על דטלמסן שפרעה (המכשף) בא למנגע במסנה לגעת בנעלים דמטרונא של המלכה (של שרה אימנו), על זה הוא קיבל את הנגעים. (אגב שהבאנו

פרק ח

הלכה א

מתני' האשה שנפלו לה נכסים עד שלא תתארס, מודין בית שמאי ובית הלל שאם מוכרת ונותנת קיים. נפלו לה משנתארסה, בית שמאי אומרים תמכור, ובית הלל אומרים לא תמכור, אילו ואילו מודין שאם מכרה ונתנה קיים, אמר רבי יהודה אמרו לרבן גמליאל הואיל וזכה באשה לא יזכה בנכסים? אמר להן על החדשים אנו בושים, אלא שאתם מגלגלין עלינו את הישנים.

גמ' האשה שנפלו לה נכסים עד שלא תתארס וכו': כיני מתניתא עד שלא נתארסה ונתארסה. מה בין עד שלא נתארסה מה בין משנתארסה? עד שלא נתארסה – לזכותה נפלו, משנתארסה – לזכותה ולזכותו נפלו. רבי פנחס בעא קומי

הישנים היינו מה שהיא זכתה בהם לפני הנישואין?

גמ' האשה שנפלו לה נכסים עד שלא תתארס וכו': אומרת הגמ' כיני מתניתא כוונת המשנה לומר שנפלו לה הנכסים עד שלא נתארסה והיא מכרה את הנכסים לאחר שהיא נתארסה. ואומרת הגמ' מה החילוק בין אם הנכסים נפלו לה עד שלא נתארסה שלכו"ע היא יכולה למכור את הנכסים, ומה בין אם הנכסים נפלו לה משנתארסה, שנחלקו בזה ב"ש וב"ה (האם היא יכולה למכור), אלא שאם הנכסים נפלו לה עד שלא נתארסה, א"כ הנכסים לזכותה נפלו, ולכך היא יכולה לעשות בהם כרצונה, אבל אם הנכסים נפלו לה משנתארסה, א"כ הנכסים לזכותה ולזכותו נפלו, ולכך לכתחילה לא תמכור את הנכסים האלו.

מתני' האשה שנפלו לה נכסים בירושה (או במתנה), עד שלא תתארס, מודין בית שמאי ובית הלל שאם היא מוכרת או נותנת את הנכסים האלו לאחרים, שזה קיים, ואם נפלו לה נכסים משנתארסה, בית שמאי אומרים שתמכור, ובית הלל אומרים שלכתחילה לא תמכור, אבל אילו ואילו מודין שאם היא מכרה או נתנה שזה קיים, אמר רבי יהודה שאמרו לרבן גמליאל הואיל והבעל זכה באשה כשהוא קידש אותה, לא יזכה בנכסים? וא"כ מדוע אם האשה מכרה את הנכסים זה חל? אמר להן ר"ג הרי על נכסים החדשים היינו מה שהאשה זוכה בהם לאחר הנישואין אנו בושים מדוע חכמים תקנו שאם היא מכרה שהבעל מוציא מיד הלקוחות, אלא שאתם מגלגלין עלינו את הנכסים

מסכת פרק ח [ה"א - דף מז] כתובות רכא

רבי יוסי, ולמה לא תניתה מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל? אמר ליה לא אתינן מיתני אלא דבר חמור משני צדדין וקל משני צדדין, ברם הכא חומר הוא מצד אחד וקל מצד אחד, והא תנינן בית שמאי אומרים הפקר לעניים הפקר, הרי הוא קל לעניים וחומר הוא לבעל הבית, ותניתה? קל הוא לעניים, ואינו חומר לבעל הבית, שמדעתו הפקירו. אמר ליה והא תנינן העומר שהוא סמוך לגפה ולגדיש ולבקר ולכלים ושכחו, הרי הוא קל לבעל הבית וחומר הוא לעניים? א"ל קל הוא לבעה"ב, ואינו חומר לעניים שעדיין לא זכו בו, ואמור אופ הכא קל הוא לאשה ואינו חומר לבעל שעדיין לא זכה בה? א"ל מכיון שקידשה - לזכותה ולזכותו נפלו, דתנן אמר רבי יודא אמרו לפני ר"ג, הואיל והארוסה אשתו היא ונשואה

מחוברים בטיט), ולגדיש ולרפת בקר ולכלים כלי המחרישה, ושכחו, שלב"ש אינו שכחה, כיון שהבעה"ב עתיד לבוא לשם (לב"ש רק אם יתכן שהוא ישכח את העומר לעולם, יש לזה דין של שכחה), ולב"ה זה שכחה, והרי הוא קל לבעל הבית וחומר הוא לעניים, ואפי"ה זה כתוב במשנה? א"ל ר' יוסי לר' פנחס שאומנם קל הוא לבעה"ב, אבל ואינו חומר לעניים כיון שעדיין העניים לא זכו בו, וא"כ זה לא נקרא שהם הפסידו את העומר, שואלת הגמ' א"כ ואמור אופ הכא לעניין הנכסים של האשה, שקל הוא לאשה ואינו חומר לבעל כיון שהבעל עדיין לא זכה בה, וא"כ היו צריכים לכתוב את זה במסכת עדיות? א"ל ר' יוסי לר' פנחס, שמכיון שקידשה, לזכותה ולזכותו נפלו הנכסים, וכשב"ש מתירים למכור את הנכסים, זה חומר לבעל, ולכך זה לא כתוב במסכת עדיות, ואמר ר' יוסי לר' פנחס שאני יוכיח לך שזה כך, דתנן, אמר רבי יודא, אמרו התלמידים לפני ר"ג, הואיל והארוסה אשתו היא והוא זוכה בנכסים, ונשואה

שואלת הגמ' רבי פנחס בעא קומי שאל את רבי יוסי, ולמה לא תניתה למה המשנה הזאת לא כתובה במסכת עדיות, ששם כתוב כל הדברים שהם מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל, אמר ליה ר' יוסי לר' פנחס, כיון שלא אתינן מיתני לא כתוב שם אלא דבר שהוא חמור משני צדדין וזה חומר אגמורה, וקל משני צדדין וזה קולא גמורה, וב"ה מחמירים וב"ש מקילים, אבל ברם הכא לעניין שהאשה תמכור את הנכסים, הרי חומר הוא מצד אחד לבעל, וקל מצד אחד לאשה, וכיון שזה לא קולא גמורה, לכך זה לא כתוב במשנה במסכת עדיות. שואלת הגמ' והא תנינן במסכת עדיות בית שמאי אומרים הפקר לעניים הפקר, והרי הוא קל לעניים וחומר הוא לבעל הבית, ואפי"ה תניתה? מתרצת הגמ' שאומנם קל הוא לעניים, אבל ואינו חומר לבעל הבית, כיון שמדעתו ומרצונו הפקירו. שואלת הגמ' אמר ליה ר' פנחס לר' יוסי והא תנינן במסכת עדיות, העומר שהוא סמוך לגפה גדר אבנים (שלא

אשתו היא, מה זו מכרה בטל, אף זו מכרה בטל.

אמר להם על החדשים אנו בושים וכו': אילו הן החדשים - משנישאת, ואילו הן הישנים - עד שלא נישאת ונשאת.

הלכה ב

מתני' נפלו לה נכסים משנישאת, אילו ואילו מודין שאם מכרה ונתנה הבעל מוציא מיד הלוקחות. עד שלא נישאת ונשאת, רבן גמליאל אומר מוכרת ונותנת וקיים, אמר ר' חנינא בן עקיבה אמרו לפני רבן גמליאל הואיל זוכה באשה לא זכה בנכסים? אמר להן על החדשים, אנו בושים אלא שאתם מגלגלין עלינו את הישנים.

גמ' רבן גמליאל אומר מוכרת ונותנת וקיים: אגן תנינן מוכרת ונותנת וקיים, תני רבי חייה לא תמכור ולא תתן, ואם מכרה ונתנה, קיים.

אמר להן על החדשים אנו בושים וכו': תני, אמר ר' חנינא בן עקיבה לא כן השיבן

עקיבה שאמרו לפני רבן גמליאל הואיל זוכה באשה כשקידש אותה, לא זוכה בנכסים? אמר להן ר"ג הרי על הנכסים החדשים, היינו מה שהאשה זוכה בהם לאחר הנישואין אנו בושים מדוע חכמים תקנו שאם היא מכרה שהבעל מוציא מיד הלוקחות, אלא שאתם מגלגלין עלינו את הנכסים הישנים, היינו מה שהיא זכתה בהם לפני הנישואין?

גמ' רבן גמליאל אומר מוכרת ונותנת וקיים: אומרת הגמ' שאגן תנינן שר"ג

אומר שהאשה מוכרת ונותנת לכתחילה וזה קיים, אבל תני רבי חייה שלכתחילה לא תמכור ולא תתן, ורק אם מכרה ונתנה, בדיעבד זה קיים.

אמר להן על החדשים אנו בושים וכו': תני, אמר ר' חנינא בן עקיבה שלא כן השיבן ר"ג היינו שר"ג לא אמר לשואלים

אשתו היא והוא זוכה בנכסים, א"כ מה זו אם הנשואה מכרה, שמכרה בטל, א"כ נאמר שאף זו אם הארוסה מכרה, שיהיה מכרה בטל, וא"כ מוכח שזה נקרא שיש לבעל הפסד, ולכך זה לא כתוב במסכת עדיות.

אמר להם על החדשים אנו בושים וכו': אומרת הגמ' אילו הן החדשים? הנכסים שזכתה בהם משנישאת, ואילו הן הישנים? הנכסים שזכתה בהם עד שלא נישאת ונשאת.

הלכה ב

מתני' נפלו לה נכסים משנישאת, אילו ואילו (ב"ש וב"ה) מודין שאם מכרה ונתנה שהבעל מוציא מיד הלוקחות, ואם נפלו לה נכסים עד שלא נישאת ונשאת, רבן גמליאל אומר שמוכרת ונותנת וקיים, אמר ר' חנינא בן

מסכת פרק ח [ה"ב - דף מח] כתובות רכג

ר"ג, אלא כן השיבן, לא אם אמרתם בארוסה שאינו זכאי לא במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפר נדריה, תאמר בנשואה שהוא זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפר נדריה, אמרו לו הרי עד שלא נשאת ונשאת תוכיח, שהוא זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפר נדריה, ואת מודה לנו שלא תמכור ולא תתן? אמר להן כך אני מודה לכם שלא תמכור ולא תתן, ואם מכרה ונתנה מכרה קיים. אתא עובדא קומי רבי אמי אמר, לא ר"ג יחידי הוא?! לא סמכון עלוי. מתניתא מסייעא ליה ופליג עלוי, רבותינו חזרו נמנו והורו בנכסים שנפלו לה עד שלא נישאת ונישאת, שלא תמכור ושלא תתן, ואם מכרה ונתנה מכרה בטל, מסייעא ליה - מכרה בטל, פליגא עלוי - רבותינו חזרו חזרו ונמנו, שעד שלא נמנו, לא היו חולקין עלוי.

בנכסים, ועל החדשים אנו בושים וכו'. ואומרת הגמ' שאתא עובדא קומי רבי אמי באשה שהיה לה נכסים לפני הנישואין ומכרה אותם לאחר הנישואין, ואמר וכי לא ר"ג יחידי הוא?! ולכך לא תסמכון עלוי (על ר"ג) והמכר מתבטל, ואומרת הגמ' שמתניתא מסייעא ליה לר' אמי בדבר אחד, ופליג עלוי ונחלקת עליו בדבר אחר, שהרי שנינו בברייתא שרבותינו חזרו ונמנו (לאחר שנחלקו) והורו בנכסים שנפלו לה עד שלא נישאת ונישאת, שלא תמכור ושלא תתן, ואם מכרה ונתנה שמכרה בטל, וא"כ זה מסייעא ליה לר' אמי, שהרי כתוב כאן שמכרה בטל, אבל זה פליגא עלוי, שהרי כתוב כאן שרבותינו חזרו ונמנו, וא"כ מוכח שעד שלא נמנו, רבותינו לא היו חולקין עלוי על ר"ג, וזה שלא כדברי ר' אמי, שאמר שר"ג הוא יחידי, שהרי גם שאר החכמים סברו כמותו.

כמו ששנינו במשנה "על החדשים אנו בושים וכו'", אלא כן ר"ג השיבן, שהבעל לא זוכה בארוסתו כמו בנשואה, שהרי אם אמרתם בארוסה שאינו זכאי לא במציאתה ולא במעשה ידיה, ולא בהפר נדריה לבדו (אלא הבעל צריך להפר את נדריה יחד עם אביה), האם תאמר בנשואה שיהיה דינה כארוסה, והרי הוא זכאי במציאתה ובמעשה ידיה, ובהפר נדריה, ולכך הבעל זוכה בנכסים (ואם האשה מכרה את הנכסים, המכר מתבטל), אמרו לו הרי אם נפלו לאשה נכסים עד שלא נשאת ונשאת תוכיח, שהוא זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפר נדריה, וכי אתה מודה לנו שלא תמכור ולא תתן את הנכסים? אמר להן שאומנם כך אני מודה לכם שלכתחילה לא תמכור ולא תתן, אבל ואם מכרה ונתנה, מכרה קיים, כיון שאומנם הוא זכה באשה, אבל הוא לא זכה לגמרי

הלכה ג

מתני' ר' שמעון חולק בין נכסים לנכסים, נכסים הידועים לבעל, לא תמכור ואם מכרה ונתנה בטל, ושאינן ידועין לבעל, לא תמכור, ואם מכרה ונתנה קיים.

גמ' אמר ר' יוחנן נכסים הידועין לבעל - אילו הקרקעות, ושאינן ידועין לבעל - אלו מטלטלין. רבי יוסי בן חנינה אמר נכסים הידועין לבעל - אלו שנפלו לה ברשות הבעל, ושאינם ידועים לבעל - אילו שנפלו לה ובעלה נתון במדינת הים, מתניתא מסייעא לר' יוסי בן חנינה, אילו הן נכסים שאינן ידועין לבעל - אילו שנפלו לה ובעלה נתון במדינת הים.

הלכה ד

מתני' נפלו לה כספים, ילקח בהן קרקע, והוא אוכל פירות. פירות תלושין מן הקרקע, ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות. פירות המחוברין, אמר רבי

הלכה ג

מתני' ר' שמעון חולק (מחלק) בין נכסים לנכסים, דהיינו נכסים הידועים לבעל בזה אנחנו אומרים שלא תמכור ואם מכרה ונתנה שמכרה בטל, כיון שהבעל זכה בנכסים האלו, ובנכסים שאינן ידועין לבעל, בזה אנחנו אומרים שלכתחילה לא תמכור, אבל ואם מכרה ונתנה המקח קיים, כיון שהבעל לא ידע מהנכסים האלו, לכך הוא לא זכה בהם, ולכך המכר קיים.

גמ' אמר ר' יוחנן שנכסים הידועין לבעל - אילו הקרקעות, ושאינן ידועין לבעל אלו המטלטלין. ורבי יוסי בן חנינה אמר שנכסים הידועין לבעל - אלו שנפלו לה כשהיא ברשות הבעל

שהבעל ידע מזה, ושאינם ידועים לבעל אילו - שנפלו לה כשהיא כאן ובעלה נתון במדינת הים, שהבעל לא ידע מהנכסים האלו, ואומרת הגמ' שמתניתא מסייעא לר' יוסי בן חנינה, ששנינו בברייתא אילו הן נכסים שאינן ידועין לבעל - אילו שנפלו לה ובעלה נתון במדינת הים.

הלכה ד

מתני' נפלו לה לאשה כספים - ילקח בהן קרקע, והוא הבעל אוכל פירות, והקרקע נשארת שלה, וכן אם נפלו לה פירות התלושין מן הקרקע, ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות, ואם נפל לאשה קרקע שיש בה פירות המחוברין, אמר רבי

מסכת פרק ח [ה"ד - דף מח] כתובות רכה

מאיר שמין אותן כמה הן יפין בפירות וכמה הן יפין בלא פירות, ומותר ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות, וחכמים אומרים פירות המחוברין בקרקע שלו, והתלושין מן הקרקע שלה - ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות.

גמ' פירות המחוברין וכו': אמר ר' ירמיה דרבי מאיר היא, דר' מאיר עבד מחוברין כתלושין, אמר רבי יוסי ולא שמיע דמר רבי יוסי בן חנינה, לא אמר ר' מאיר אלא בקמה העומדת להיקצר וגפנים עומדות להיבצר, הא שחת לא, ברם הכא אפילו שחת. רבי ירמיה בעא, מחלפא שיטתיה דר' מאיר, תמן לא עבד מחוברין כתלושין, והכא עבד מחוברין כתלושין? אמר רבי יוחנן לא דרבי מאיר עבד מחוברין כתלושין, אלא אם אתה רואה קמה קצורה - את מייפה כוחה של אשה, שדה שלא נזרעה - את מייפה כוחו של איש, מְסַפֵּק - שמין אותה כמה היתה יפה עד

כמטלטלים (ולכך לא ישבעו עליהם), **ברם** **הכא** אבל כאן ר"מ סובר שאפילו אם יש בקרקע שחת, שְׁמִים כמה זה שווה, וילקח בזה קרקע, וכיון שר' ירמיה שמע את דברי ר' יוסי, אז רבי ירמיה **בעא**, שלכאו' מחלפא שיטתיה דר' מאיר, שהרי **תמן** ר"מ לא עבד את הפירות המחוברין לקרקע שצריכים לקרקע כתלושין, והכא ר"מ עבד את הפירות המחוברין לקרקע, אפי' שהם צריכים לקרקע, כתלושין? אלא **אמר רבי יוחנן** שמה שר"מ אומר שְׁמִים את הפירות המחוברים לקרקע, זה לא משום **דרבי מאיר עבד מחוברין כתלושין**, אלא זה מכיון שר"מ אומר שאם אתה רואה (שהאשה קיבלה) קמה קצורה, א"כ את מייפה את כוחה של האשה, שזה שייך לה, ואם האשה זכתה בשדה שלא נזרעה, א"כ את מייפה את כוחו של האיש, שכל מה שיגדל בשדה, זה שייך לו, ומְסַפֵּק היינו מצב ביניים, בזה שמין אותה את השדה כמה היתה יפה עד

מאיר ששמין אותן את הקרקעות כמה הן יפין בפירות וכמה הן יפין בלא פירות, והמותר (ובהפרש) ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות, וחכמים אומרים שפירות המחוברין בקרקע זה שלו, כיון שיש לזה דין כמו פירות שגדלו ברשותו, ורק אם נפלו לה פירות התלושין מן הקרקע הם שלה, וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות.

גמ' פירות המחוברין וכו': אמר ר' ירמיה, דרבי מאיר היא שר"מ הולך לשיטתו, דר' מאיר עבד את הפירות המחוברין לקרקע כתלושין, ולכך ר"מ סובר שנשבעים עליהן, אמר רבי יוסי לר' ירמיה, וכי לא שמיע לך מה דאמר רבי יוסי בן חנינה, שלא אמר ר' מאיר שלפירות המחוברים יש דין כתלושים, אלא בקמה (בתבואה) העומדת להיקצר או בגפנים העומדות להיבצר, שכיון שהם כבר לא צריכים לקרקע, לכך יש להם דין כתלושים (ונשבעים עליהם), אבל הא שחת (תבואה שצריכה לקרקע), בזה ר"מ לא אמר שדינם

מסכת פרק ח [ה"ה - דף מח] כתובות

שלא נזרעה וכמה היא יפה משנזרעה, עד שלא נזרעה היא טבה חד דינר, משנזרעה היא יפה תרין דינרין, אותו הדינר ילקח בו קרקע והוא אוכל פירות.

הלכה ה

מתני' ר' שמעון אומר מקום שייפה כוחו בכניסתה הורע כוחו ביציאתה, מקום שהורע כוחו בכניסתה ייפה כוחו ביציאתה, המחוברין לקרקע בכניסתה שלו ביציאתה שלה, והתלושין מן הקרקע בכניסתה שלה וביציאתה שלו.

גמ' המחוברין לקרקע בכניסתה שלו וכו': את אמר בכניסתה שלו, מכרה אותן - אינן מכורין, נתנתן לארים - הוא משתפה ממנו, עשת אותן ביכורים - לא קדשו, את אמר ביציאתה שלה, מכר אותן - אינן מכורין, נתנן לארים - היא משתפה ממנו, עשה אותן ביכורים תפלוגתא דר' יוחנן ור"ש בן לקיש, דאתפלגון [דברים כו] וְשִׂמְחָתָּ בְּכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתְךָ, מַלְמֹד שֶׁאִם מְבִיא בִּיכּוּרִים מִנְּכֶסֶּי אֲשֶׁתּוֹ וְקוֹרָא, רבי שמעון בן לקיש אמר לאחר מיתה

נתנתן לארים - הוא הבעל משתפה (שותף) ממנו, וחולק יחד איתו בפירות, ואם האשה עשתה אותן לביכורים - לא קדשו, ולצד השני, את אמר שביציאתה הפירות שלה, ולכך אם הבעל מכר אותן - אינן מכורין, ואם נתנן לארים - היא משתפה ממנו, ואם הבעל עשה אותן לביכורים זה תפלוגתא דר' יוחנן ור"ש בן לקיש, האם הם התקדשו או לא, דאתפלגון שהם נחלקו, שהיו וכתוב וְשִׂמְחָתָּ בְּכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתְךָ, מַלְמֹד שֶׁאִם מְבִיא בִּיכּוּרִים מִנְּכֶסֶּי מַלּוּג (קרקע שהאשה הביאה מבית אביה, והבעל אוכל ממנה את הפירות) של אשתו וקורא, הגם שהקרקע לא שלו, כיון שכתוב וּלְבֵיתְךָ שהכוונה לאשתו - 'ביתו זו אשתו' (וע"כ שזה הולך לעניין הבעל שמביא וקורא, שהרי אשה לא קוראת מקרא ביכורים). רבי שמעון בן לקיש אמר שדוקא לאחר המיתה של האשה - הבעל מביא את

שלא נזרעה וכמה היא יפה משנזרעה, שהרי עד שלא נזרעה היא טבה (שווה) חד דינר, ומשנזרעה היא יפה תרין שתי דינרין, וא"כ באותו הדינר ילקח בו קרקע והוא אוכל פירות.

הלכה ה

מתני' ר' שמעון אומר מקום שייפה כוחו של הבעל, היינו בכניסתה בזמן הנישואין, הורע כוחו ביציאתה בזמן הגירושין, ומקום שהורע כוחו בכניסתה בזמן הנישואין, ייפה כוחו ביציאתה בזמן הגירושין, דהיינו פירות המחוברין לקרקע בכניסתה זה שלו, וביציאתה זה שלה, והתלושין מן הקרקע בכניסתה זה שלה, וביציאתה זה שלו.

גמ' המחוברין לקרקע בכניסתה שלו וכו': מבארת הגמ', את אמר שבכניסתה הפירות שלו, ולכך אם האשה מכרה אותן - אינן מכורין, ואם האשה

הא בחיים לא, אמר רבי יוחנן לא שנייא, היא בחיים - היא לאחר מיתה, רבי שמעון בן לקיש כדעתיה, דרבי שמעון בן לקיש אמר אדם יורש את אשתו דבר תורה, על דעתיה דרבי שמעון בן לקיש לא קידשו, על דעתיה דר' יוחנן קידשו ופקעת מיניהו קדושתו.

הלכה ו

מתני' נפלו לה עבדים ושפחות זקנים, ימכרו וילקח בהם קרקע והוא אוכל פירות, רשב"ג אומר לא תמכור מפני שבח בית אביה.

גמ' מתניתא בשאינן עושין כדי טפילתן, אבל אם היו עושין כדי טפילתן, לא תמכור שעדיין כבוד בית אביה קיים.

הביכורים, אבל הא כשאשתו בחיים הבעל לא מביא ביכורים מנכסי אשתו, כיון שקניין פירות זה לא כקניין הגוף, אבל אמר רבי יוחנן שלא שנייא, היא בחיים - היא לאחר מיתה, הבעל מביא את הביכורים מנכסי אשתו, כיון שהקניין פירות שיש לבעל (בנכסי מלוג) זה כקניין הגוף, ולכך זה נקרא שהקרקע שייכת לבעל, ומבארת הגמ' את המחלוקת, שרבי שמעון בן לקיש כדעתיה הולך לשיטתו, דרבי שמעון בן לקיש אמר שאדם יורש את אשתו מדבר תורה, ולכך רשב"ל מעמיד את הפסוק לאחר מות אשתו, ור' יוחנן סובר שירושת הבעל זה רק מדרבנן, וא"כ לא יתכן שהפסוק מדבר לאחר מיתת האשה ומצד ירושה, ומכאן לומד ר' יוחנן שקניין פירות זה כקניין הגוף, וא"כ אומרת הגמ' שעל דעתיה דרבי שמעון בן לקיש הביכורים לא קידשו כלל, אבל על דעתיה דר' יוחנן

הביכורים קידשו כשהבעל הקדיש אותם, ופקעת מיניהו קדושתן כשהבעל גירש את אשתו.

הלכה ו

מתני' נפלו לה עבדים ושפחות זקנים, שהם לא בני עשיית מלאכה, ימכרו וילקח בהם קרקע והוא הבעל אוכל פירות, רשב"ג אומר שלא תמכור מפני שבח בית אביה, שזה כבוד לאשה שאביה הביא את העבדים האלו.

גמ' אומרת הגמ' שמתניתא מדברת בשעבדים אינן עושין כדי טפילתן כדי הטיפול שלהם (האוכל והתרופות), דהיינו שאינם בעלי מלאכה, אבל הם ראויים לשמש אנשים עשירים וחשובים, אבל אם הם היו עושין כדי טפילתן, א"כ לא תמכור אותם, כיון שעדיין כבוד בית אביה קיים.

הלכה ז

מתני' נפלו לה זתים וגפנים זקנים, יימכרו לעצים וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות, רבי יהודה אומר לא תמכור מפני שהן שבח בית אביה.

גמ' רבי אבון בשם רבנין דתמן, מתניתא בשנפלו לה זתים ולא קרקען, גפנים ולא קרקען, אבל אם נפלו לה זתים וקרקען, גפנים וקרקען - לא תקוין, שעדיין שבח בית אביה קיים, ורבנין דהכא אמרין, אפילו נפלו לה זתים וקרקען, גפנים וקרקען, לא דמי בית זיתא דנפלו, ולא דמי בית כרמא דנפלו, מתניתא מסייעא לרבנין דתמן, כרמא אני מוכר לך, אף על פי שאין בו גפנים, הרי זה מכור, שלא מכר לו אלא שמו, פרדיסא אני מוכר לך, אף על פי שאין בו אילנות הרי זה מכור, שלא מכר לו אלא שמו.

הלכה ז

מתני' נפלו לה זתים או גפנים זקנים, שאינם עושים פירות, יימכרו לעצים להסיק בהם, וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות, רבי יהודה אומר שלא תמכור מפני שהן שבח בית אביה.

גמ' רבי אבון אמר בשם רבנין דתמן חכמי בבל, שמתניתא מדברת בשנפלו לה זתים ולא קרקען, או גפנים ולא קרקען, דהיינו שהקרקע שייכת לאדם אחר, שכאשר הזיתים או הגפנים ימותו, לא ישאר שבח מבית אביה (ור' יהודה סובר שאף על פי כן לא תמכור, כיון שכל עוד שהם קיימים יש בהם שבח של בית אביה). אבל אם נפלו לה זתים וקרקען, גפנים וקרקען, דהיינו שהם היו בקרקע של האשה, א"כ לא תמכור בשביל לקוין את האילנות האלו, מפני שעדיין שבח בית אביה קיים, שהרי הקרקע קיים, אבל ורבנין דהכא חכמי א"י

אמרין, שאפילו אם נפלו לה זתים וקרקען גפנים וקרקען, תמכור, כיון שכאשר האילנות מתים, מתבטל מזה כבוד בית אביה, שהרי לא דמי בית זיתא דנפלו, ולא דמי בית כרמא דנפלו, וא"כ אין על הקרקע הזו שם של בית אביה, ואומרת הגמ' שמתניתא מסייעא לרבנין דתמן, שהרי שנינו שאם המוכר אמר לקונה כרמא אני מוכר לך, אז אף על פי שאין בו גפנים, הרי זה מכור, כיון שהוא לא מכר לו אלא שמו, וכן אם המוכר אמר שפרדיסא אני מוכר לך, אז אף על פי שאין בו אילנות הרי זה מכור, מפני שלא מכר לו אלא שמו, והיותו והקרקע הזו נקראת כרם או פרדס, לכך זה לא נקרא שהמוכר שיקר במכירה הזו, בכל אופן מוכח מכאן שקרקע שהיה בו כרם עדיין נקרא 'כרם', ולכך לענייננו, היא לא תמכור את הקרקע כיון שעדיין ישאר על הקרקע שם כרם, ולכך נשאר בזה כבוד בית אביה.

הלכה ח

מתני' המוציא יציאות על ניכסי אשתו, הוציא הרבה ואכל קימעא, קימעא ואכל הרבה, מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל, הוציא ולא אכל, ישבע כמה הוציא ויטול.

גמ' הוציא הרבה ואכל קימעא: רבי בא בשם רבי חייה בר אשי, אפילו לא אכל אלא מלא חותלה.

הוציא ולא אכל ישבע כמה הוציא ויטול: אסי אמר והוא שתהא הוצאה יתירה על השבח, אבל אם השבח יתר על ההוצאה, נותן לו את השבח, מתניתא פליגא על אסי, וכולהם שמין להן כאריס? מתניתא בנטיעה, מאן דמר אסי בבניין, מתניתא בנטיעה?! לא כן אמר ר' בא בשם רב חייה בר אשי אפי' לא אכל אלא

הלכה ח

מתני' המוציא יציאות על ניכסי מלוג שאשתו הביאה, כדי להשביחן, אז בין אם הוא הוציא הרבה ואכל קימעא (קצת), או שהוא השקיע קימעא ואכל הרבה, וגירשה, א"כ לא מחשבים כמה הוא הוציא וכמה הוא אכל, אלא מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל, אבל אם הוא הוציא ולא אכל, א"כ הבעל ישבע כמה הוציא ויטול את מה שהוא השקיע.

גמ' הוציא הרבה ואכל קימעא: רבי בא אמר בשם רבי חייה בר אשי, שאפילו אם הבעל לא אכל אלא מלא חותלה היינו שהבעל אכל רק תמרים מתוך החותל (הכלי שבו מכניסים את התמרים לאחר הגדיד, כדי שיתבשלו ויהיו ראויים לאכילה), כבר זה נקרא שהוא אכל, ומה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל. הוציא ולא אכל ישבע כמה הוציא ויטול:

ר' אסי אמר והוא שתהא ההוצאה יתירה על השבח שהבעל השביח את נכסי אשתו, אבל אם השבח יתר על ההוצאה, בזה אנחנו אומרים שנותן לו את השבח, שואלת הגמ' שלכאור' מתניתא פליגא על ר' אסי, שהרי שנינו בברייתא וכולהם (היינו בין הבעל שהשקיע בנכסי אשתו, ובין הקרוב שהשקיע בנכסי קרובו השבוי) שמין להן כאריס, היינו למחצה שליש ורביע, וא"כ מוכח דלא כר' אסי שאומר שהוא נוטל את כל השבח? מתרצת הגמ' שמתניתא מדברת בנטיעה (שהבעל נטע אילנות), שגם הקרקע משביחה את האילנות, ומאן דאמר (ומה שאמר) ר' אסי שהוא נוטל את כל השבח, מדובר בבניין, שהבעל הוא זה שעשה את כל השבח. שואלת הגמ' מה אתה אומר שמתניתא מדברת בנטיעה, והוא נוטל כאריס, וכי לא כן אמר ר' בא בשם רב חייה בר אשי שאפי' לא אכל אלא

מלא חותלה, אמר ליה כאן בשאכל, כאן בשלא אכל.

הלכה ט

מתני' שומרת יבם שנפלו לה נכסים, מודין ב"ש ובית הלל שהיא מוכרת ונותנת וקיים. מתה, מה יעשה בכתובתה, ובנכסים הנכנסין והיוצאין עמה? בית שמאי אומרים יחלקו יורשי האב עם יורשי הבעל, וב"ה אומרים נכסים בחזקתן, וכתובה בחזקת יורשי הבעל, ונכסים הנכנסין והיוצאין עמה בחזקת יורשי האב.

גמ' שומרת יבם שנפלו לה נכסים וכו': הכא אתמר מוכרת ונותנת וקיים, והכא אתמר יחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב? אמר רבי יוסי בן חנינה, הן דאית דאית אמר מוכרת ונותנת וקיים בשנפלו לה עד שלא נעשית שומרת יבם, והן דאית אמר יחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב בשנפלו לה משנעשית שומרת יבם, נפלו לה

בחזקת יורשי הבעל, אבל ונכסים הנכנסין והיוצאין עמה (נכסי מלוג) בחזקת יורשי האב.

גמ' שומרת יבם שנפלו לה נכסים וכו': שואלת הגמ' הכא את ברישא המשנה אמרה שהשומרת יבם מוכרת ונותנת וקיים דהיינו שזה ברשותה, והכא בסיפא כשהיא מתה, את אמר שיחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב, ומה החילוק? מתרצת הגמ' אמר רבי יוסי בן חנינה, הן דאית אמר שמוכרת ונותנת וקיים מדובר בשנפלו לה הנכסים עד שלא נעשית שומרת יבם היינו עוד כשהיא היתה נשואה, שיד האשה כיד בעלה, ולכך כשבעלה מת היא זכתה בנכסים לגמרי, ויכולה למכור אותם, והן דאית אמר שיחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב, מדובר בשנפלו לה הנכסים משנעשית שומרת יבם, וכיון שיש זיקה, לכך יחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב. ואומרת הגמ' שאם הנכסים נפלו לה

מלא חותלה, שאומרים מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל? מתרצת הגמ' אמר ליה (התרצן) שזה לא ק', כיון שבאן (במשנתנו) מדובר בשאכל, ולכך אומרים מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל, ובאן (בברייתא) מדובר בשלא אכל, ולכך שמים לו כאריס.

הלכה ט

מתני' שומרת יבם שנפלו לה נכסים, מודין ב"ש ובית הלל שהיא מוכרת ונותנת לכתחילה, וקיים. ואם השומרת יבם מתה, מה יעשה בכתובתה היינו במנה ומאתיים, ובנדוניה (נכסי צאן ברזל) שכותבים את הערך שלהם בכתובה, ובנכסים הנכנסין והיוצאין עמה היינו הנכסי מלוג, בית שמאי אומרים שיחלקו יורשי האב אביה או אחיה עם יורשי הבעל היינו היבם, וב"ה אומרים שנכסים (הנדוניה ונכסי צאן ברזל) בחזקתן בחזקת יורשי הבעל, וכן הכתובה

מסכת פרק ח [ה"ט - דף מט] כתובות רלא

עד שלא נעשית שומרת יבם ועשו פירות משנעשית שומרת יבם, כמו שנפלו לה משנעשית שומרת יבם.

מתה וכו': אמר רבי זעירא הֵהָן יבם דהכא, צריך לבית שמאי כבעל הוא או אינו כבעל, אם הוא כבעל יורש את הכל, אם אינו כבעל לא יורש כלום, מִסְפָּק יחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב, דבית הלל פשיטא לון שהוא כבעל ויורש את הכל, שִׁבְן אפילו אח אין לו עליה אלא אכילת פירות בלבד. תני ר' הושעיה, יורשיה היוורשין כתובתה חייבין בקבורתה, אמר רבי יוסי אי לאו דתניננה רבי הושעיה הוות צריכא לן, מֵאָחֵר שאין לה כתובה אין לה קבורה, וקשיא אִילוּ אשה שאין לה כתובה שמא אין לה קבורה?! אשה אף על פי שאין לה כתובתה יש לה קבורה, ברם הכא אם יש לה כתובה יש לה קבורה, ואם אין לה כתובה אין לה קבורה.

דתניננה רבי הושעיה שהיבם חייב בקבורתה, אז הוות צריכא לן היינו מסתפקים בזה, מֵאָחֵר שיש פעמים שאין לה כתובה כגון שהיא לא הכניסה נדונייה (ומחלה על המנה ומאיתים), א"כ היינו אומרים שאין לה קבורה מנכסי היבם, לכך ר' הושעיה צריך לומר שהיבם (שהוא בדרך כלל יורש את כתובת השומרת יבם) חייב בקבורתה, שואלת הגמ' עדיין מדוע ר' הושעיה צריך לומר את זה, וקשיא והרי יש להקשות, וכי אִילוּ אשה שאין לה כתובה שמא אין לה קבורה?! והיות ודאי שבעלה חייב לקבורה, א"כ לכאור' זה פשוט שהיבם צריך לקבור את השומרת יבם? מתרצת הגמ' שיש הבדל, אומנם לעניין אשה זה פשוט שאף על פי שאין לה כתובתה אבל יש לה קבורה, כיון שהיא אשתו, ברם הכא בשומרת יבם, היינו אומרים שאם יש לה כתובה – יש לה קבורה, אבל ואם אין לה כתובה – אין לה קבורה, לכך משמיע לנו ר' הושעיה שהיבם חייב לקבור את השומרת יבם.

עד שלא נעשית שומרת יבם ועשו פירות משנעשית שומרת יבם, א"כ דין הפירות האלו הם כמו שנפלו לה משנעשית שומרת יבם, ויחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב.

מתה וכו': מבארת הגמ' את המחלוקת; אמר רבי זעירא הֵהָן יבם דהכא, צריך (יש ספק) לבית שמאי האם כבעל הוא או אינו כבעל, שאם הוא היבם כבעל – א"כ הוא היה יורש את הכל, ואם היבם אינו כבעל – א"כ הוא לא היה יורש כלום, ולכך מִסְפָּק יחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב, והטעם דבית הלל הוא, כיון שפשיטא לון שהוא היבם כבעל, ולכך היבם יורש את הכל, ומה שב"ה אומרים לעניין הנכסי מלוג שזה שייך ליורשי האב, זה מכיון שִׁבְן אפילו לאח של היבם (היינו לבעלה שמת) אין לו עליה בנכסי מלוג אלא אכילת פירות בלבד, ולכך היבם לא יורש את הנכסי מלוג. תני ר' הושעיה, יורשיה היוורשין את כתובתה של השומרת יבם (היינו היבם), חייבין בקבורתה, אמר רבי יוסי אי לאו

הלכה י

מתני' הניח לו אחיו מעות - ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות, פירות התלושין מן הקרקע - ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות, פירות המחוברין בקרקע, אמר ר"מ שמין אותן כמה הן יפין בפירות וכמה הן יפין בלא פירות, והמותר ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות, וחכ"א פירות המחוברין לקרקע שלו, והתלושין מן הקרקע - כל הקודם זכה, קדם הוא זכה, קדמה היא ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות. כנסה, הרי היא כאשתו לכל דבר, ובלבד שתהא כתובתה על ניכסי בעלה הראשון.

גמ' הניח לו אחיו מעות וכו': ר' אבהו בשם רבי יוחנן לכן צריכא במופקדים אצלו, שלא תאמר הואיל ואני הוא היורש, שלי הן.

הלכה י

המשנה שלאחר שהיבם כנס אותה, הרי היא כאשתו לכל דבר, ולכך הוא מגרשה בגט, ואינה צריכה חליצה, ובלבד שתהא כתובתה על ניכסי בעלה הראשון, ונכסי היבם לא משתעבדים לכתבתה (ורק אם בעלה הראשון לא הניח נכסים, נכסי היבם משתעבדים לכתובתה).

גמ' הניח לו אחיו מעות וכו': ר' אבהו בשם רבי יוחנן אומר, מדוע המשנה כותבת אותו דין גם לענין המעות וגם לענין הפירות התלושים מן הקרקע, אלא לכן צריכא שהחידוש של המשנה הוא, שאפי' במעות (של המת) שהיו מופקדים אצלו (אצל היבם), ג"כ ילקח בהם קרקע, שלא תאמר שהיבם יכול לומר שהואיל ואני הוא היורש, והמעות כבר נמצאים תחת ידי, א"כ המעות שלי הן ואני זוכה בהם, קמ"ל שילקח בהם קרקע והוא אוכל פירות.

מתני' (המייבם את אשת אחיו, הוא יורש את נכסיו, אך הם עדיין משעבדים לכתובת היבמה), ולכך אם הניח לו אחיו (ליבם) מעות - ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות, וכן אם אחיו הניח לו פירות התלושין מן הקרקע - ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות, ואם אחיו הניח לו פירות המחוברין בקרקע, אמר ר"מ ששמין אותן את הקרקעות כמה הן יפין בפירות וכמה הן יפין בלא פירות, והמותר ובהפרש ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות, וחכ"א שפירות המחוברין לקרקע הם שלו, כיון שיש לזה דין כמו פירות, והתלושין מן הקרקע, בזה אומרים שכל הקודם זכה בהם, קדם הוא (היבם) זכה, קדמה היא א"כ ילקח בהן קרקע והוא היבם אוכל פירות. ואומרת

וחכ"א פירות המחוברין לקרקע שלו: ר' אבהו בשם רבי יוחנן לית כאן שלו. אלא להיידא מילה - שאם קדם היורש ותפס מוציאין מידו. אף בבעל חוב כן - לא כן תני יורש ובעל חוב שקדם אחד מהן ותפס אין מוציאין מידו? אמר ר' אחא בר עולא נישמעניה מן הדא, הקדיש תשעים מנה, והיה חובו מאה מנה, מוסיף עוד דינר ופודה נכסים הללו, ולא סוף דבר דינר אלא אפילו כל שהוא - שלא יהא הקדש נראה יוצא בלא פדיון, רבי אבהו בשם רבי יוחנן מועלין מעילה גמורה, וקשיא אם מועלין בה מעילה גמורה יהא נפדה בשווה, אם אינו נפדה בשווה לא ימעלו בו מעילה גמורה? מה אנן קיימין אם במחובר לקרקע - וכי יש מעילה

במשנה שאם הלווה הקדיש את נכסיו שהיו שווים תשעים מנה, והיה חובו מאה מנה, א"כ המלווה מוסיף עוד דינר ונותן אותו לגזבר ופודה את הנכסים הללו, ואומרת הגמ' שלא סוף דבר שהמלווה צריך לתת דוקא דינר כדי לפדות את הנכסים, אלא מספיק אפילו כל שהוא (פרוטה), כיון שכל מה שהמלווה צריך לתת את הדינר זה כדי שלא יהא הקדש נראה שהוא יוצא בלא פדיון, ורבי אבהו בשם רבי יוחנן אומר שמועלין מעילה גמורה בנכסים שהלווה הקדיש (עד שהם לא נפדו), ואומרת הגמ' שא"כ קשיא, אם מועלין בה מעילה גמורה (דהיינו שזה קדוש), א"כ שיהא נפדה בשווה, ואם אינו נפדה בשווה (דהיינו שהנכסים לא הוקדשו), א"כ שלא ימעלו בו מעילה גמורה לפני הפדיון? ואומרת הגמ' שיש לברר במה אנן קיימין באיזה נכסים מדובר כאן, והרי לא יתכן שמדובר לעניין מטלטלין, כיון שהמטלטלין לא משתעבדים לבעל חוב, וא"כ ודאי שיצטרכו לפדות אותם בשוויים, ואם תאמר שמדובר בפירות המחוברים לקרקע (או בקרקע עצמו), ג"כ לא יתכן, שהרי וכי יש מעילה

וחכ"א פירות המחוברין לקרקע שלו: ר' אבהו בשם רבי יוחנן אומר שלית שלא גורסים כאן במשנה שהפירות הם שלו, אלא צריך לגרוס 'שלה', ואלא להיידא מילה לאיזה דבר חכמים מזכירים את זה (והרי הם לא נחלקים על ר"מ), אלא לומר לך שאפי' אם קדם היורש וליקט את הפירות (שבעת הם תלושים) ותפס אותם, שמוציאין את הפירות מידו, כיון שהם היו מחוברים בשעת מיתת הבעל. שואלת הגמ' האם אף בבעל חוב הדין הוא כן, שהמלווה גובה מהפירות שהיו מחוברים לקרקע בשעת מיתת הלווה, ולא יועיל בזה תפיסת היורש? והספק הוא, שהרי וכי לא כן תני, שהיורש ובעל חוב (היינו המלווה) שקדם אחד מהן ותפס מהמטלטלים של הלווה שמת, שאין מוציאין מידו (הגם שהמטלטלים של הלווה לא משתעבדים למלווה, אפי"ה אם המלווה תפס, אין מוציאם מידו), וא"כ היות ולעניין המטלטלים, הדין של בעל חוב הוא כדין היבם, וא"כ אולי גם לעניין הפירות המחוברים לקרקע יהיה הדין של בעל חוב כדינו של היבם? מתרצת הגמ' אמר ר' אחא בר עולא שנישמעניה מן הדא, ששנינו

מסכת פרק ח [ה"י - דף נ] כתובות

בקרקע?! אלא כן אנן קיימין בקמה, מאחר שאָלו עבר הגיזבר ותפס אין מוציאין מידו, הוא גיזבר הוא יורש, מה גיזבר עבר הגיזבר ותפס אין מוציאין מידו, אף יורש עבר היורש ותפס אין מוציאין מידו. רבי שמואל רבי אבהו בשם רבי יוחנן אף בשור כן, אית לך מימר שור קרקע? רבי תנחום בר מרי בשם רבי יוסי שור עשו אותו כהקדש שהזיל. הכא אַת אמר מוציאין מידו, וכא אַת אמר אין מוציאין מידו? לפי שהירעתה כחה של אשה שלא תהא כתובתה אלא על ניכסי בעלה הראשון, ייפיתה כוחה בדבר הזה, שאם קדם היורש ותפס מוציאין מידו. ותני כן אילנות וקצצות, זקנים ונערים מוציאין מידן.

שיצטרכו לפדותו בשווי? מתרצת הגמ' אמר **רבי תנחום בר מרי בשם רבי יוסי** שגם לעניין שור, חכמים עשו אותו כהקדש שהזיל (שהזיל). כדי שהמלווה יוכל לגבות את חובו (היות והקדש שווה מנה שפדאו בפרוטה פדיו). שואלת הגמ' **הכא** ביבם **את אמר** שאם הוא ליקט את הפירות שהיו מחוברים לקרקע שמוציאין מידו, וכאן בבעל חוב **את אמר** שאין מוציאין מידו, ומה החילוק? מתרצת הגמ' שלעניין היבם **לפי שהירעתה את כחה של אשה** המתייבמת שלא תהא כתובתה אלא על ניכסי בעלה הראשון, לכך ייפיתה את כוחה בדבר הזה, שאם קדם היורש ותפס שמוציאין מידו. ואומרת הגמ' ש**תני כן** כמו שאמרנו (שאם היבם ליקט את הפירות שהיו מחוברים לקרקע שמוציאין מידו), שהרי שנינו בברייתא, שאם היבם ירש מאחיו **אילנות, וקצצות** והוא קצץ אותם, בין אם האילנות היו **זקנים** (שאינם עושים פירות). ובין אם הם היו **נערים** (שעושים פירות). **מוציאין מידן**, וקונים בזה קרקע והוא אוכל פירות.

בקרקע?! אלא כן אנן קיימין אלא ע"כ שמדובר כאן בקמה (בתבואה) העומדת להיקצר, ומאחר שאָלו עבר הגיזבר ותפס שהוא קצר את התבואה אין מוציאין מידו, לכך יש מעילה בפירות האלו (גם כשהם עדיין מחוברים לקרקע), אבל מצד שני היות והתבואה עדיין מחוברת לקרקע, היא משעובדת למלווה, ולכך הוא יכול לפדותה בכל שהוא, וא"כ אומרת הגמ' שהרי **הוא גיזבר הוא יורש** (שניהם שווים), וא"כ מה לעניין הגיזבר אם עבר הגיזבר וקצר את התבואה ותפס, אין מוציאין מידו, א"כ אף לעניין היורש של הלווה, אם עבר היורש וליקט את הפירות ותפס, אין מוציאין מידו. ואומרת הגמ' ש**רבי שמואל בשם רבי אבהו בשם רבי יוחנן** אמר שאף בשור (או בשאר המטלטלים) שהלווה הקדיש, הדין הוא כן כמו פירות המחוברים לקרקע, שהמלווה מוסיף דינר ופודה את השור כדי לגבות את חובו, שואלת הגמ' וכי **אית לך מימר** שיהיה לשור דין כמו קרקע, והרי מטלטלים לא משתעבדים לבעל חוב, וא"כ צריך להיות

הלכה יא

מתני' לא יאמר לה הרי כתובתיך מונחת לך על השלחן, אלא כל נכסיי אחראין לכתובתיך. גירשה, אין לה אלא כתובה, החזירה הרי היא ככל הנשים ויש לה כתובה.

גמ' אלא כל נכסיי אחראין לכתובתיך: כיצד הוא עושה? כונס ומגרש ומחזיר, והיא שוברת לה כתובתה, אמר רבי יוסה לצדדין היא מתניתא, או שוברת לו כתובתה. ר' זעירא בשם רב המנונא כנסה וגירשה והחזירה, אם חידש לה כתובה, כתובתה על נכסיו, ואם לאו כתובתה על ניכסי בעלה הראשון. רבי יוסי בר' בון בשם רב חסדא, מתניתא אמרה כן, המגרש את האשה והחזירה - על מנת

הלכה יא

מתני' היבם לא יאמר לה ליבמתו הרי כסף כתובתיך מונחת לך על השלחן, אלא היבם צריך לומר ליבמתו שכל נכסיי שירשתי מבעלך שמת, אחראין לכתובתיך, ולכך אסור ליבם למכור את נכסי אחיו שמת. ואם המייבם גירשה, א"כ אין לה אלא את דמי כתובתה, והמייבם יכול למכור את שאר נכסי אחיו, שהרי הוא ירש אותם. ואם הוא החזירה לפני ששילם לה את כתובתה, א"כ הרי היא ככל הנשים שהתגרשו מבעליהן והחזירו אותן לפני ששילמו להן את כתובתן (שיש להן את כתובתן הראשונה). ויש לה כתובה מנכסי בעלה הראשון.

גמ' אלא כל נכסיי אחראין לכתובתיך: תני, "מי שמת והניח אשתו שומרת יבם אפי' (אם אחיו) הניח נכסים של מאה מנה ואין כתובתה אלא מנה, אין היורשין

יכולין למכור, מפני שכל נכסים אחראין לכתובתה" כיצד הוא היבם עושה שיוכל למכור את הנכסים? כונס את יבמתו ומגרשה ומחזירה והיא שוברת לה (כותבת לו שובר על) כתובתה, ואז המייבם יכול למכור את נכסי אחיו שמת, אמר רבי יוסה שלצדדין היא מתניתא, דהיינו או שהמייבם מגרשה ומחזירה וכותב לה כתובה חדשה, או שהיבמה שוברת לו שובר על כתובתה הראשונה, והמייבם כותב לה כתובה חדשה, וכן ר' זעירא בשם רב המנונא אמר שאם המייבם כנסה וגירשה והחזירה, אז אם הוא חידש לה כתובה, דהיינו שהיבם כתב לה כתובה חדשה לאחר שהחזירה, א"כ כתובתה על נכסיו, ואם לאו, א"כ כתובתה על ניכסי בעלה הראשון, ורבי יוסי בר' בון אמר בשם רב חסדא שמתניתא אמרה כן, שהרי שנינו במשנתנו המגרש את האשה והחזירה - על מנת

מסכת פרק ח [ה"א - דף נ] כתובות

כתובתה הראשונה החזירה. סוף דבר עד שיכנס ויגרש ויחזיר? דרובא אתא מימר לך, אפילו כנסה וגירשה והחזירה - אם חידש לה כתובה כתובתה על נכסיו, ואם לאו כתובתה על ניכסי בעלה הראשון. רבי זעירא בשם רב המנונא ארום שמת אין לה כתובה, שלא הותרה להינשא לשוק, שלא תאמר יעשה כמי שגירש ויהא לה כתובה, לפום כן צריך מימר אין לה כתובה.

תני בראשונה היתה מונחת כתובתה אצל אבותיה, והיתה קלה בעיניו לגרשה, וחזרו והתקינו שתהא כתובתה אצל בעלה, אף על פי כן היתה קלה בעיניו לגרשה, וחזרו והתקינו שיהא אדם לוקח בכתובת אשתו כוסות וקערות ותמחויים, הדא דתנינן לא יאמר לה הרי כתובתיך מונחת 'על השולחן' אלא כל נכסיו אחראין לכתובתה, חזרו והתקינו שיהא אדם נושא ונותן בכתובת

כתובה, כיון שהיא לא הותרה להינשא לשוק.

תני, בראשונה היתה מונחת דמי כתובתה (של כל אשה) אצל אבותיה, והיתה קלה בעיניו לגרשה, שהרי הבעל לא צריך להוציא כסף מתחת ידו בזמן הגירושין, ולכך חזרו חכמים והתקינו שתהא דמי כתובתה מונחת אצל בעלה, אבל אף על פי כן היתה קלה בעיניו לגרשה, כיון שהכסף עמד מוכן לתשלום כתובתה, ולכך חזרו חכמים והתקינו שיהא אדם לוקח בכתובת אשתו כוסות וקערות ותמחויים (כלי הגשה) וישתמש בהם, וא"כ יהיה קשה בעיניו לגרש את אשתו, שהרי הוא יפסיד את כלי תשמישו, הדא דתנינן וזה מה ששנינו שלא יאמר לה הרי כתובתיך מונחת 'על השולחן' (דהיינו כלי שולחנו המשועבדים לכתובת אשתו), אלא כל נכסיו אחראין לכתובתה, אבל עדיין לא היה כ"כ קשה לגרש את האשה, שהרי הכלים נמצאים בעין, לכך חזרו חכמים והתקינו שיהא אדם נושא ונותן במעות המיועדים לכתובת

כתובתה הראשונה החזירה, שואלת הגמ' וכי סוף דבר עד שיכנס ויגרש ויחזיר ויכתוב לה כתובה חדשה? והרי צריך להיות שגם אם המייבם לא גירשה, והוא כתב לה כתובה חדשה, שהמייבם יוכל למכור את נכסיו אחיו, כיון שכתובתה על נכסיו המייבם? מתרצת הגמ' דרובא אתא מימר לך שר' זעירא בא לומר חידוש גדול יותר, שאפילו אם המייבם כנסה וגירשה והחזירה, אפי"ה רק אם המייבם חידש לה כתובה רק אז כתובתה על נכסיו, ואם לאו אבל אם המייבם לא כתב לה כתובה חדשה, א"כ כתובתה על ניכסי בעלה הראשון, והמייבם לא יוכל למכור את נכסיו אחיו שמת. רבי זעירא בשם רב המנונא אומר שארוס שמת וארוסתו נפלה ליבום, אין לה לארוסתו כתובה (הגם שבאופן רגיל יש לארוסה כתובה), כיון שלא הותרה להינשא לשוק, ע"י מיתת בעלה. והחידוש הוא שלא תאמר שיעשה כמי שהארוס גירשה וא"כ יהא לה כתובה, לפום כן צריך מימר שאין לה

מסכת פרק ח [ה"א - דף נא] כתובות רלז

אשתו, שמתוך שאדם נושא ונותן בכתובת אשתו והוא מאבדה, היא קשה בעיניו לגרשה.

שמעון בן שטח התקין שלשה דברים, שיהא אדם נושא ונותן בכתובת אשתו, ושיהו התינוקות הולכין לבית הספר, והוא התקין טומאה לכלי זכוכית. לא כן אמר רבי זעירא ר' אבונא בשם ר' ירמיה, יוסי בן יעזר איש צרידה ויוסי בן יוחנן איש ירושלם גזרו טומאה על ארץ העמים ועל כלי זכוכית, רבי יוסי אמר ר' יהודה בן טבאי, ר' יונה אמר ר' יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח גזרו טומאה על כלי מתכות, הלל ושמאי גזרו על טהרת הידים, ר' יוסי בר' בון בשם ר' לוי כך היתה הלכה בידם ושכחוהו, ועמדו הַשְׁנִיִּים והסכימו על דעת הראשונים, ללמוד שכל דבר שבית דין נותנין את נפשם עליו, סוף שהוא מתקיים בידם כמה שנאמר

טומאה על כלי מתכות), ור' יונה אמר, שר' יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח שניהם גזרו טומאה על כלי מתכות שנטמאו במת ונשברו וחזר ותיקן אותם, שהטומאה הישנה תחזור עליהם. והלל ושמאי גזרו על טהרת הידים שסתם ידים מטמאות. בכל אופן כתוב כאן שיוסי בן יעזר ויוסי בן יוחנן (שהם היו שני דורות לפני שמעון בן שטח, כמבואר במסכת אבות) כבר גזרו טומאה על כלי זכוכית? מתרצת הגמ' ר' יוסי בר' בון בשם ר' לוי אמר, שכך היתה הלכה בידם מיוסי בן יעזר איש צרידה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים, שכלי זכוכית מקבלים טומאה, אבל ושכחוהו, ועמדו הַשְׁנִיִּים – שמעון בן שטח, והסכימו על דעת הראשונים – על דעת יוסי בן יעזר איש צרידה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים, ללמוד, שכל דבר שבית דין נותנין את נפשם עליו, סוף שהוא מתקיים בידם כמה שנאמר

אשתו, שמתוך שאדם נושא ונותן בכתובת אשתו, והוא מאבד את המעות כשיגרש את אשתו, לכך היא קשה בעיניו לגרשה.

שמעון בן שטח התקין שלשה דברים; שיהא אדם נושא ונותן בכתובת אשתו כדלעיל, ושיהו התינוקות שאביהם לא יכולים ללמד אותם הולכין לבית הספר (ולאחר זמן יהושע בן גמלא תיקן שיהיו מלמדי תינוקות בכל עיר ועיר). והוא התקין טומאה לכלי זכוכית (מן התורה רק כלי חרס או מתכת מקבלים טומאה), שואלת הגמ' איך אתה אומר ששמעון בן שטח תיקן טומאה לכלי זכוכית, וכי לא כן אמר רבי זעירא שר' אבונא אמר בשם ר' ירמיה, שיוסי בן יעזר איש צרידה ויוסי בן יוחנן איש ירושלם גזרו טומאה על ארץ העמים (טומאת חו"ל) ועל כלי זכוכית, ורבי יוסי אמר שר' יהודה בן טבאי לבדו (גזר

מסכת פרק ח [הי"א - דף נא] כתובות רלח

למשה מסיני, ואתיין כמאן דמר רבי מנא [דברים לב] פי לא דבר רק הוא מכם
פי הוא חייכם, ואם רק הוא - מכם, למה? שאין אתם יגיעין בו, פי הוא חייכם,
אימתי הוא חייכם? בשעה שאתם יגיעים בו.

הדרן עלך פרק האשה שנפלו

למשה מסיני, וכן כאן שמעון בן שטח
הסכים על דעת החכמים הראשונים. ואתיין
כמאן דאמר וזה דברי רבי מנא שאמר,
מה כוונת הפסוק פי לא דבר רק הוא
מכם פי הוא חייכם, ואם רק הוא
שאתם לא יודעים לכוון למצוות, זה מכם,

ולמה? כיון שאין אתם יגיעין בו בתורה,
אבל אם אתם מתייגעים בתורה, תכוונו
אפי' להלכה למשה מסיני, פי הוא חייכם,
ואימתי הוא חייכם? בשעה שאתם
יגיעים בו.

הדרן עלך בלי נדר פרק האשה שנפלו

פרק ט

הלכה א

מתני' הכותב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסייך, הרי זה אוכל פירות, ואם מתה, יורשה, אם כן למה כתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך? שאם מכרה ונתנה קיים. כתב לה דין ודברים אין לי עלייך ובפירותיהן, אין אוכל פירות בחייה, ואם מתה יורשה, רבי יהודה אומר לעולם הוא אוכל פירי פירות, עד שיכתוב לה דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן עד עולם. כתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן בחיך ובמותך, אינו אוכל פירות בחייה, ואם מתה אינו יורשה, רבן שמעון בן גמליאל אומר מתה, יורשה, מפני שהתנה על מה שכתוב בתורה, וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל.

גמ' הכותב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסייך וכו': רבי יוחנן בשם רבי ינאי בשלא כנס, אבל אם כנס אין אדם מאבד את זכותו בלשון הזה,

בחיך ובמותך, א"כ אינו אוכל פירות בחייה, וגם אם האשה מתה אינו יורשה, אבל רבן שמעון בן גמליאל אומר שכאשר אשתו מתה, בעלה יורשה, מפני שהתנה על מה שכתוב בתורה שהבעל יורש את אשתו, והרי כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל, אבל ת"ק סובר שירושת האשה היא רק מתקנת חכמים, ולכך תנאו קיים.

גמ' הכותב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסייך וכו': רבי יוחנן בשם רבי ינאי אומר שכל מה שמועיל התנאי שהבעל מתנה "שאינן לו דין ודברים בנכסייך", זה דוקא בשלא כנס (היינו לפני הנישואין). אבל אם הוא כבר כנס את אשתו, א"כ אין אדם מאבד את זכותו בנכסי אשתו בלשון הזה,

מתני' הכותב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסייך, אפי"ה הרי זה אוכל פירות מנכסי אשתו, ואם מתה, בעלה יורשה, ואם כן למה כתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך? אלא שאם מכרה ונתנה המכר קיים. ואם בעלה כתב לה דין ודברים אין לי עלייך ובפירותיהן, א"כ אין הבעל אוכל פירות בחייה, אבל ואם מתה יורשה, רבי יהודה אומר שלעולם הוא אוכל פירי פירות, דהיינו האשה מוכרת את הפירות וקונים בזה קרקע, והבעל אוכל מזה את הפירות, עד שיכתוב לה דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן עד עולם. ואם הבעל כתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן

אמר רבי יוסי בר' בון מילתיה דרבי חייה אמרה כן, דתני ר' חייה האומר ידיי מסולקות מן השדה הזו, ורגליי מסולקות מן השדה הזו, לא אמר ולא כלום. א"ר אבון בר חייה קומי ר' זעירא מתניתא אמרה כן שאין אדם מאבד את זכותו בלשון הזה? דתנינן תמן מי שהיה נשוי שתי נשים ומכר את שדהו, וכתבה הראשונה ללוקח דין ודברים אין לי עמך, השנייה מוציאה מיד הלוקח, הא הראשונה לא? אמר ליה כל גרמא אמרה שאין אדם מאבד את זכותו בלשון הזה, אלו כן אפילו השנייה לא תוציא מיד הלוקח, ולמה אין הראשונה מוציאה מיד הלוקח, שכן היא כותבת לו כל ערר שיש לי בשדה זו, אל יהי לי עמך כלום. כתב לה וכתבתה לו, כשם שאינו מאבד זכותו כך אשה אינה מאבדת זכותה. כתב לה מן האירוסין, ומן הנשואין?

אמרה שאין אדם מאבד את זכותו בלשון הזה, שהרי אלו כן שמאבדים את הזכויות בשדה כשאומרים 'דין ודברים אין לי בשדה הזו', א"כ אפילו השנייה לא תוציא את השדה מיד הלוקח, שהרי הלוקח עומד במקום הראשונה (ועוד יותר מזה, מובא שם במשנה שהראשונה מוציאה את השדה מיד השניה, שהרי שיעבודה קודם לשניה), ואלא תשאל א"כ למה אין הראשונה מוציאה מיד הלוקח, שכן היא הראשונה כותבת לו ללוקח שכל ערר שיש לי בשדה הזו, אל יהי לי עמך כלום. ואומרת הגמ' שאם הבעל כתב לה שאין לי דין ודברים בנכסייך, וכן האשה כותבתה לו שאין לי דין ודברים בנכסיך, א"כ כשם שהבעל אינו מאבד את זכותו בלשון הזה, כך האשה אינה מאבדת את זכותה בלשון הזה, והיא תגבה את כתובתה מהשדה הזו. שואלת הגמ' ומה הדין אם הבעל כתב לה מן האירוסין שאין לי דין ודברים בנכסייך, והיא מכרה את השדה מן הנשואין

אמר רבי יוסי בר' בון שגם מילתיה דרבי חייה אמרה כן, דתני ר' חייה האומר ידיי מסולקות מן השדה הזו, או שהוא אומר שרגליי מסולקות מן השדה הזו, לא אמר ולא כלום, והשדה נשארת בחזקתו, ואסור לאחרים לקחת את השדה הזו, ואם הוא היה שותף בנכס, השדה הזו לא תהיה שייכת לשותפו. שואלת הגמ' א"ר אבון בר חייה קומי ר' זעירא וכי מתניתא אמרה כן שאין אדם מאבד את זכותו בלשון הזה? והרי לכאן שנינו אחרת, דתנינן תמן לקמן, מי שהיה נשוי שתי נשים, והבעל מכר את שדהו, וכתבה האשה הראשונה ללוקח שדין ודברים אין לי עמך, והבעל מת, א"כ השנייה מוציאה את השדה מיד הלוקח לצורך כתובתה, וא"כ משמע מכאן הא הראשונה לא מוציאה, וא"כ מוכח שהראשונה הסתלקה מהשדה בלשון הזה (כשאמרה 'דין ודברים אין לי בשדה הזו')? מתרצת הגמ' אמר ליה ר' זעירא שלדיפך, וכל גרמא ועצם המשנה

מסכת פרק ט [ה"א - דף נא] כתובות רמא

פלוגתא דבית שמאי ובית הלל, על דעתון דבית שמאי תמכור על דעתון דבית הלל לא תמכור. רבי ירמיה בעא קומי רבי זעירא כתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך, ונפלו לה לאחר מיכן, מהו? ויש אדם מתנה על דבר שאינו ברשותו? אמר רבי בון בר חייא קומי רבי זעירא מזכותו את לְמִד חייבו, אלו לא כתב לה שמא אין לו אכילת פירות? הוי מזכותו את לְמִד חייבו, רבי לוי בר חייא בעא כתב לה דין ודברים אין לי בנכסייך העתידין ליפול לך מה הן? ויש אדם מתנה על דבר שאינו בעולם?!

בכלל, ומזכותו שיש לבעל בנכסים האלו את לְמִד חייבו, שהרי אלו לא כתב לה (דין ודברים אין לי בנכסייך) שמא אין לו אכילת פירות בנכסים העתידיים ליפול לה? וא"כ הוי מזכותו את לְמִד חייבו, וכשם שיש לבעל זכות בנכסים העתידיים ליפול לה לאכילת פירות, כך זה נקרא שהם ברשותו שהוא יכול להסיר את זכותו מהם, ואומרת הגמ' שרבי לוי בר חייא בעא שאל, ומה הדין אם הבעל כתב לה לאשתו דין ודברים אין לי בנכסייך העתידין ליפול לך (אבל מהנכסים העומדים לפניה הוא לא הסיר את זכותו) מה הן האם זה מועיל, או שכל מה שר' בון בר חייא אמר שזה נקרא שהנכסים ברשותו ושהוא יכול להסיר את זכותו מהם, זה רק מכיון שהוא כלל את הנכסים העתידיים לבוא יחד עם הנכסים העומדים לפניו, אבל כאן שהוא מסיר את זכותו רק מהנכסים העתידיים לבוא זה לא יועיל, פושטת הגמ' ואומרת שהוא לא יכול להסיר את עצמו מהנכסים העתידיים לבוא, שהרי וכי יש אדם מתנה על דבר שאינו בעולם?!

(לאחר הנישואין), א"כ זה תלוי בפלוגתא דבית שמאי ובית הלל, שעל דעתון דבית שמאי שאומרים שארוסה מוכרת לכתחילה, א"כ היא תמכור לאחר הנישואין, כיון שאם היא לא תמכור לאחר הנישואין, א"כ לעניין מה הוא כתב לה שאין לי דין ודברים בנכסייך, אבל על דעתון דבית הלל שאומרים שארוסה לכתחילה לא תמכור, א"כ מה שהוא כתב לה באירוסין שאין לי דין ודברים בנכסייך, זה בשביל שהיא תוכל למכור את הנכסים כשהיא ארוסה, אבל לאחר הנישואין לא תמכור.

שואלת הגמ' רבי ירמיה בעא קומי רבי זעירא מה הדין אם הבעל כתב לה לאשתו דין ודברים אין לי בנכסייך, ונפלו לה נכסים אחרים לאחר מיכן מהו, האם מכיון שהנכסים האלו עדיין לא הגיעו לתחת ידו, לא יועיל מה שהוא אמר, אמר ר' זעירא לר' ירמיה וכי יש אדם מתנה על דבר שאינו ברשותו? וא"כ ודאי שהוא לא יכול להתנות על הנכסים האלו, אמר רבי בון בר חייא קומי רבי זעירא שזה לא נקרא שהנכסים האלו לא נמצאים ברשות הבעל

מסכת פרק ט [ה"א - דף נב] כתובות

רמב

שאם מכרה ונתנה קיים: מכרה פירות מחוברין לקרקע? רבי אחא אמר כמוכרת פירות תלושין, אמר רבי יוסי כמוכרת אחד מעשרה בקרקע. רבי זעירא רב יהודה בשם רב הכותב שדה מתנה לאשתו, אינה מוכרת פירות, אמר ר' זעירא מתניתא אמרה כן, אלו הן פירי פירות, מוכר פירות ולוקח קרקע והוא אוכל פירות, רבי אימי בעא אילו אחר כותב לה יש לו אכילת פירות, הוא שכתב לה לא כל שכן?! לא אמר אלא כותב, אבל מוכר לא, מה בין כותב מה בין מוכר? עילה היה רוצה להבריא מזונות מן האשה.

ניחא על דעתיה דר' יודה בשכתב דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהן, יש לו

אכילת פירות, וא"כ אם הוא הבעל שכתב ונתן לה שדה במתנה, לא כל שכן שהוא יאכל את הפירות. ואומרת הגמ' שרב לא אמר שגוף השדה שייך לאשה אלא בכותב לה את השדה במתנה, אבל במוכר לאשתו את השדה, רב לא אמר שגוף השדה שייך לאשתו, אלא גם גוף השדה שייך לבעל, ואומרת הגמ' מה בין כותב מתנה לאשתו ומה בין מוכר לה, אלא שכאשר הבעל מכר את השדה לאשתו, בעצם הוא לא רצה למכור לה את השדה, אלא רק עילה היה רוצה לעשות לה, כדי להבריא את תשלום המזונות מן האשה, דהיינו שהבעל רצה לומר לאשתו "צאי מעשה ידיך למזונותיך", אלא שהיא אמרה לו שהם אינם מספיקים לה, ולכך הבעל בא בעלילה, ומכר לה את השדה, כדי שיתגלה שיש לה מעות ממעשה ידיה, ולכך השדה כלל לא מכורה לאשה.

אומרת הגמ' שזה ניחא ופשוט שעל דעתיה דר' יודה בשכתב דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהן, שיש לו לבעל

שאם מכרה ונתנה קיים: שואלת הגמ' מה הדין אם האשה מכרה פירות המחוברים לקרקע? רבי אחא אמר שזה כמוכרת פירות תלושין שהמכר לא חל, כיון שזה כבר שייך לבעלה, אבל אמר רבי יוסי שזה כמוכרת חלק אחד מעשרה בקרקע, והמכירה חלה.

רבי זעירא רב יהודה בשם רב אומר שהכותב שדה מתנה לאשתו, אינה מוכרת פירות, אלא הפירות שייכים לבעל, אמר ר' זעירא שמתניתא אמרה כן, שהרי שנינו בברייתא אלו הן פירי פירות, שהבעל מוכר את הפירות בשביל אשתו, ולוקח בהם קרקע, והוא הבעל אוכל מהם את הפירות, וא"כ מוכר שאומנם הפירות שייכים לאשה (כיון שהבעל כתב לה "שאינ לי דין ודברים בפירותיהן"). אפי"ה הבעל אוכל מהם את הפירות, וא"כ גם כאן אומנם השדה שייכת לאשה, אבל הבעל אוכל ממנה את הפירות, וכן רבי אימי בעא אמר שמוכר כדברי רב, שהרי אילו אחר כותב ונותן לה לאשה שדה במתנה, הרי יש לו לבעל

אכילת פירות, אפי' כתב דין ודברים אין לי בשדה זו ובפירותיה, יש לו אכילת פירות? נחא על דעתיה דרבנן בשכתב דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן שאין לו אכילת פירות, אפי' כתב דין ודברים אין לי בשדה זו ובפירותיה, יש לו אכילת פירות? נישמענה מן הדא דמר רב זעירא רב יהודא בשם רב הכותב שדה מתנה לאשתו אינה מוכרת פירות, אמר רבי זעירא מתניתא אמרה כן, ואילו הן פירי פירות, מוכר פירות ולוקח קרקע ואוכל פירות, מכיון שכתב דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן, לא ככותב שדה מתנה לאשתו הוא?! את אָמר לא פירות ולא פירי פירות, הוי לא שנייה על דעתיה דרבי יודה בשכתב דין ודברים אין לי על שדה זו ובפירותיהן, בשכתב דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן, יש לו אכילת פירות, ודכוותיה לרבנן, לא שנייא בין שכתב דין ודברים אין לי בנכסיך

אשתו, ולוקח בהם קרקע, והבעל אוכל מהקרקע את הפירות, וא"כ מוכח שאומנם הפירות שייכים לאשה (כיון שהבעל כתב לה "שדין ודברים אין לי בפירותיהן"). אבל אפי"ה הבעל אוכל מהם את הפירות, וא"כ גם כאן אומנם השדה שייכת לאשה, אבל הבעל אוכל ממנה את הפירות, וא"כ אומרת הגמ' הרי מכיון שכתב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן, וכי זה לא ככותב שדה מתנה לאשתו הוא, ואַת (רב) אָמר שאין לאשה לא פירות ולא פירי פירות, א"כ הוי לא שנייה על דעתיה דרבי יודה בין שהבעל כתב לאשתו דין ודברים אין לי על שדה זו (דהיינו שהוא נותן לאשתו את השדה כמתנה) ובפירותיהן, ובין שהבעל כתב דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן, שיש לו לבעל זכות באכילת פירי פירות, ודכוותיה וכן אותו דבר לרבנן, לא שנייא בין שהבעל כתב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסיך

אכילת פירי פירות (כמו ששנינו במשנה), אבל שואלת הגמ' האם אפי' כאשר הבעל כתב לה דין ודברים אין לי בשדה זו (דהיינו שהוא נותן לאשתו את השדה כמתנה) ובפירותיה, האם יש לו אכילת פירי פירות, וכן אומרת הגמ' שזה נחא ופשוט שעל דעתיה דרבנן בשכתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן שאין לו אכילת פירי פירות (כמו ששנינו במשנה), אבל שואלת הגמ' האם אפי' כתב לה דין ודברים אין לי בשדה זו (דהיינו שהוא נותן לאשתו את השדה כמתנה) ובפירותיה, שאין לו פירי פירות, או שכאן יש לו אכילת פירי פירות? מתרצת הגמ' ואומרת שנישמענה מן הדא דאמר רב זעירא בשם רב יהודא בשם רב שהכותב שדה מתנה לאשתו, אינה מוכרת פירות, אלא הפירות שייכים לבעל, ואמר רבי זעירא שמתניתא אמרה כן, שהרי שנינו בברייתא ואילו הן פירי פירות, שהבעל מוכר את הפירות בעבור

מסכת פרק ט [ה"א - דף נב] כתובות

ובפירותיהן, בין שכתב דין ודברים אין לי בשדה זו ובפירותיהן, אין לו אכילת פירות. **רבן שמעון בן גמליאל** אומר וכו': רבי ירמיה בשם רב הלכה כר"ש בן גמליאל, אבל לא לעניין דבריו, הלכה כרבן שמעון בן גמליאל דאמר אם מתה יורשה, אבל לא לעניין דבריו, שאמר מפני שהתנה על מה שכתוב בתורה, וכל המתנה על הכתוב בתורה תנאו בטל, בתנאי גוף - אבל בתנאי ממון תנאו קיים, וזה תנאי ממון הוא. ולמה אמרו תנאו בטל? שבסוף הוא זוכה בהן, ר' אימי בשם רבי יוחנן ברין היה שאם מכרה ונתנה שיהא מכרה קיים, שבסוף הוא זוכה בהן, ולמה אמרו בטל? שלא תהא אשה מוכרת נכסים משל בעלה - ואומרת שלי הן. רבי יוסטינה הוה ליה עובדא ושאל לרבנין, אמרין ליה פוק מנכסיך, שאל לרבי שמעון בן לקיש, אמר ליה עול בנכסיך. ר' ירמיה בעא קומי רבי זעירא, היי לון רבנין, הא רב

לבעל זכויות בנכסי אשתו, לכך הוא לא יכול להתנות על זה שום דבר. ואומרת הגמ' שר' **אימי בשם רבי יוחנן** אומר שבדין היה צריך להיות שאם האשה מכרה ונתנה את הנכסי מלוג **שיהא מכרה קיים**, וכשהיא תמות, הנכס יהיה שייך ללוקח, כיון ששרק בסוף הוא הבעל זוכה בהן, וכעת אין לו בזה בעלות, וא"כ למה חכמים אמרו שהמכר התבטל, כדי שלא תהא אשה מוכרת נכסים משל בעלה - ואומרת שלי הן. אומרת הגמ' שרבי יוסטינה הוה ליה עובדא שאשתו מכרה את הנכסי מלוג שלה, ולאחר מותה ר' יוסטינה **שאל לרבנין** האם המכירה חלה או לא? ואמרין ליה **פוק מנכסיך** כיון שמכירתה חלה, ואח"כ ר' יוסטינה **שאל לרבי שמעון בן לקיש**, ואמר ליה **עול בנכסיך**, כיון שהמכירה לא חלה, שואלת הגמ' ר' ירמיה **בעא קומי רבי זעירא**, היי לון רבנין לאיזה חכמים ר' יוסטינה שאל, שאמרו לו שהמכירה חלה, והרי **הא רב** (שאומר שאפי' תנאי לא מועיל)

ובפירותיהן, ובין שהבעל כתב לאשתו דין ודברים אין לי בשדה זו (דהיינו שהוא נותן לאשתו את השדה כמתנה) ובפירותיהן, שאין לו אכילת פירות.

רבן שמעון בן גמליאל אומר וכו': רבי ירמיה בשם רב אומר שהלכה כר"ש בן גמליאל, אבל לא לעניין דבריו אבל לא פוסקים את דברי רשב"ג, דהיינו הלכה כרבן שמעון בן גמליאל דאמר שאם מתה שבעלה יורשה, אבל לא לעניין דבריו, שרשב"ג אמר מפני שהתנה על מה שכתוב בתורה וכל המתנה על הכתוב בתורה תנאו בטל, וזוהי אנחנו לא פוסקים כדבריו, כיון שרק בתנאי הגוף אומרים שהמתנה על מה שכתוב בתורה שתנאו בטל, אבל בתנאי ממון, אומרים שתנאו קיים, והרי התנאי הזה (שהבעל לא יירש את אשתו) זה תנאי ממון הוא, וא"כ בעצם היה צריך להיות שתנאו קיים, וא"כ למה אמרו שתנאו בטל? מפני שרק בסוף הוא הבעל זוכה בהן בנכסי אשתו, והיות ועדיין אין

הא רבי יוחנן הא רבי שמעון בן לקיש, אמר ליה רבנן דר' יוסטינה בעון קומי ר' יוחנן, דברי חכמים, מתה מי יורשה? אלן אחיה יורשין אותה. רבי ירמיה בעא קומי רבי זעירא, האחין שחלקו אלמנה ניוזנת משלהן - שלא תאמר יעשו כמו שמכרו ולא תהא ניוזנת משלהן, פשיטא מכרו שלהן מכרו. רבי ירמיה בעא קומי רבי אבהו, כתיב [במדבר לו] ואם יהיה היכל לבני ישראל, בשעה שהיוכל נוהג הנחלות חוזרות, ובשעה שאין היוכל נוהג אין הנחלות חוזרות? דרובה אתא מימר לך, אפילו בשעה שהיוכל נוהג והנחלות חוזרות, ירושת תורה אינה חוזרת.

ר' הלל בר פזי בעא קומי ר' יוסי, מכר הוא ומתה היא? אמר לו מכרו בטל - לכן

שואלת הגמ' רבי ירמיה בעא קומי רבי אבהו, הרי כתיב שבני מנשה התלוננו למשה רבינו על מה שבנות צלפחד יקבלו את נחלת אביהן, שהרי כאשר הם יתחתנו לבעליהן שהם יהיו משבט אחר, אז ונוספה נחלתן על נחלת המטה אשר תהיינה להם, וכתוב שם ואם יהיה היכל לבני ישראל, וא"כ שאל ר' ירמיה מדוע בני מנשה הזכירו את היוכל, והרי בשעה שהיוכל נוהג אז הנחלות חוזרות, ובשעה שאין היוכל נוהג אז אין הנחלות חוזרות, וא"כ כשאין היוכל נוהג, זה יותר פשוט, שנחלתן תעבור לשבט אחר? מתרצת הגמ' ואמר לו ר' אבהו דרובה (דבר יותר גדול) אתא מימר לך בני מנשה באו לומר למשה רבינו, שאפילו בשעה שהיוכל נוהג והנחלות חוזרות, אפי"ה ונוספה נחלתן על נחלת המטה אשר תהיינה להם, כיון שירושת הבעל היא מן התורה ואינה חוזרת ביוכל.

ר' הלל בר פזי בעא קומי ר' יוסי מה הדין אם מכר הוא (הבעל) את הנכסי מלוג, ומתה היא, והבעל ירש את הנכסים, האם המכירה חלה? אמר לו ר' יוסי שמכרו בטל, וזה משל לכן שאביו נתן לו שדה שיאכל ממנה את

הא רבי יוחנן, הא רבי שמעון בן לקיש, וכולם אומרים שהאשה שמכרה בנכסי מלוג, שהמכירה לא חלה? אמר ליה שהרבנן דר' יוסטינה שאמרו לו שהמכירה חלה, הם החכמים שבעון קומי ר' יוחנן, לדברי חכמים שהתנאי מועיל, א"כ כשהאשה מתה, מי יורשה? ואמר להם ר' יוחנן שאלין אחיה יורשין אותה, והם סוברים כדברי חכמים שנחלקו על רשב"ג, ולכך הם אמרו לר' יוסטינה שחל המכר שאשתו מכרה. רבי ירמיה בעא קומי רבי זעירא, שהאחין שחלקו את הירושה, שהאלמנה ניוזנת משלהן, והחידוש הוא שלא תאמר שיעשו כמו שמכרו את הירושה לאחרים ולא תהא ניוזנת משלהן (שהרי לא מוציאים למזון האלמנה מנכסים משעובדיהם), אבל היות והנכסים נשארו אצל היתומים, לכך האלמנה ניוזנת מהנכסים האלו, אבל זה פשיטא שאם הירשים מכרו את הנכסים, שהמכירה חלה, היות ואת שלהן הם מכרו, וכיון שהם מכרו, לא יהיה לאלמנה מהיכן לגבות את מזונותיה, שהרי הכסף שהירשים קיבלו בעבור הנכסים, זה כבר מטלטלין, שהאלמנה לא גובה מזה את מזונותיה.

מסכת פרק ט [ה"א - דף נג] כתובות

שמכר בחיי אביו ומת אביו, מכרה היא ומת הוא? אמר ליה מכרה קיים - לָאֵב שמכר בחיי בנו ומת בנו. רבי חייה בר מרייה בעא קומי רבי יונה, מכרה לבעלה מהו? א"ל מדאמר חזקיה הלכה כרבי, הדא אמרה מכרה מכר, תני האומר יינתנו נכסיי לפלוני, מת פלוני לפלוני, מת פלוני לפלוני, מת הראשון יינתנו לשני, מת השני יינתנו לשלישי, מת השני בחיי הראשון - מכיון שלא זכה בהן השני לא זכה בהן השלישי, אמר ליה כך פירש ר' הושעיה אבי המשנה אחריו לפלוני ואחריו לפלוני, אילו אמר מת - מכיון שלא זכה בהן השני לא זכו הורשין יאות אשכחת אמר אחריו לפלוני אחריו לפלוני, תני הראשון מוכר קרקע ולוקח פירות

הפירות, ומכר את השדה ההיא בחיי אביו ומת אביו, שהמכר לא חל, היות ובזמן המכירה זה לא היה שייך לו. חזר ר' הלל בר פזי ושאל את ר' יוסי ומה הדין אם מכרה היא (האשה) את הנכסי מלוג, ומת הוא והנכסי מלוג חזרו אליה, האם המכירה חלה? אמר ליה ר' יוסי שמכרה קיים, וזה משל לאב שמכר בחיי בנו את השדה שהוא נתן לבנו שיאכל ממנה את הפירות, ומת בנו, שהמכירה חלה, וכן כאן היות וגוף הנכסי מלוג שייכים לאשה, לכך המכירה חלה. שואלת הגמ' רבי חייה בר מרייה בעא קומי רבי יונה מה הדין אם האשה מכרה לבעלה נכסים שניתנו לה ע"מ שכשהיא תמות זה יעבור לאדם אחר, מהו האם זה ישאר אצל בעלה, או שלאחר מותה זה יעבור לאותו אחד שאמרו לה שהוא יקבל את הנכסים אחריה (אבל זה ודאי שאם היא תמכור את הנכסים האלו לאחרים, שלא יחול המכירה, שהרי האשה שמכרה את הנכסי מלוג בחיי בעלה, המכר מתבטל)? א"ל ר' יונה מדאמר חזקיה שהלכה כרבי, א"כ הדא אמרה זה אומר שמכרה מכר, דתני ראובן האומר שיינתנו נכסיי לפלוני לשמעון, ואמר ראובן שכאשר

מת פלוני שאם שמעון ימות, יתנו את הנכסים לפלוני ללוי, וכאשר מת פלוני בשלוי ימות, יתנו את הנכסים לפלוני ליהודה, וא"כ אומרת הברייטא שאם מת הראשון (שמעון) יינתנו לשני (ללוי), ואם מת השני (לוי) יינתנו לשלישי (יהודה), ואם מת השני (לוי) בחיי הראשון (שמעון), אז מכיון שלא זכה בהן השני, לכך לא זכה בהן השלישי, וכשמעון ימות זה יחזור לנותן (לראובן) ולירשיו, ואמר ליה ר' יונה שכך פירש ר' הושעיה אבי המשנה (מפרש המשניות) שצריך לגרוס בברייטא, שראובן אמר אחריו לפלוני ואחריו לפלוני, כיון שאילו ראובן רק אמר שאם מת פלוני שיינתנו לפלוני, א"כ כאן לא אומרים שמכיון שלא זכה בהן השני שהרי הוא מת, שלא זכו הורשין היינו השלישי שהוא בא מכח השני (כמו יורש שבא מכח אביו), כיון שהשלישי לא זוכה מחמת השני, וא"כ יאות אשכחת אמר זה טוב שנמצאת אומר, שהברייטא מדברת במקרה שהנותן אמר אחריו לפלוני ואחריו לפלוני, והברייטא ממשיכה ותני שהראשון מוכר את הקרקע שקיבל ולוקח בזה פירות לאכילתו (הוא לא

דברי רבי, ר"ש בן גמליאל אומר אין לו אלא אכילת פירות בלבד, חזקיה אומר הלכה כרבי, אמר רבי ינאי מודה רבי שאין נותנה במתנת שכיב מרע, אמר רבי מנא קומי רבי יוסי והדא אשה, מכיון שמוזנותיה על בעלה, לא כמתנת שכיב מרע היא? אמר ליה מוזנותיה על בעלה כראוי לה - מאכל משה ומלח, והיא בעיית מוזבנה ומיכל תרנגולין, הדא אמרה שאם ביקש הראשון מוזבנה ומיכל תרנגולין, יזבן. אמר רבי יעקב בר אחא תני תמן קבורה כמוזנותיה, כמה דאית אמר תמן מוכר קרקע ולוקח מוזנות, אף הכא מוכר קרקע ולוקח קבורה.

אמר ר' יוסי ואילין דכתבין אין מיתת בלא בנין, יהא מדלה חזר לבית אביה, תנאי ממון הוא, ותנאו קיים.

אמרה שאם ביקש הראשון שקיבל את השדה (ע"מ שאחרי זה השדה תהיה לפלוני) רוצה למזבנה למכור את השדה ומיכל בכסף שיקבל תרנגולין, יזבן וזה לא נקרא שהוא מוכר את השדה שלא להנאתו. אמר רבי יעקב בר אחא שתני תמן שקבורה זה כמוזנותיה, ולכך בעלה צריך לקבור את אשתו, וא"כ אמר ר' יעקב בר אחא שכמה דאית אמר תמן שהמקבל שדה ע"מ שאחרי זה השדה תהיה לפלוני, שהוא מוכר את הקרקע ולוקח בזה מוזנות, א"כ אף הכא לענין הקבורה, הוא מוכר את הקרקע ולוקח בזה קבורה, ולא תאמר שהיות וקבר זה דבר האסור בהנאה, הוא לא יכול לקנות בדמי השדה הזו קבר, אלא יש לזה דין כמו מוזנות.

אמר ר' יוסי ואילין דכתבין אלו שכותבים בכתובה שאין מיתת בלא בנין שאם תמותי בלי בנים, שיהא מדלה (המשא שלך) הנדוניה שלך חזר לבית אביה, היות ותנאי ממון הוא, ולכך תנאו קיים.

יכול למכור את הקרקע הזו שלא לצורך כדלהלן, דברי רבי, ר"ש בן גמליאל אומר שאין לו לראשון בשדה אלא אכילת פירות בלבד, ולכך הוא לא יכול למכור לאחרים את השדה הזו, וחזקיה אמר שהלכה כרבי, ואמר רבי ינאי שמודה רבי שאין הראשון נותנה במתנת שכיב מרע לאחרים, כיון שהוא קיבל את השדה הזו רק להנאתו, שואלת הגמ' אמר רבי מנא קומי רבי יוסי א"כ מדוע אמרנו שאם האשה מכרה את השדה הזו לבעלה שהמכירה חלה, והרי הדא אשה, מכיון שמוזנותיה מוטלים על בעלה, א"כ וכי זה לא כמתנת שכיב מרע היא, שהרי היא מוכרת את השדה שלא כדי ליהנות מהכסף, שהרי האשה לא צריכה כסף? אמר ליה ר' יוסי, שאומנם מוזנותיה של האשה מוטלים על בעלה, אבל זה רק כראוי לה, דהיינו מאכל לחם משה שמן ומלח, והיא האשה בעיית מוזבנה רוצה למכור את השדה ומיכל בכסף שתקבל תרנגולין, ולכך המכירה חלה, ואומרת הגמ' א"כ הדא

הלכה ב

מתני' מי שמת והניח אשתו ובעל חוב ויורשין, והיה לו פיקדון או מלוה ביד אחרים, רבי טרפון אומר יינתנו לכושל שבהן, רבי עקיבה אומר אין מרחמין בדין, אלא יינתנו ליורשין, שכולן צריכין שבועה, ואין היורשין צריכין שבועה.

גמ' רבי טרפון אומר יינתנו לכושל שבהן: רבי יוסי בר חנינה אמר לכושל שבראיותיו, כגון מלוה בעדים ומלוה בשטר - יינתנו למלוה בעדים. רבי יוחנן אמר לכושל בגופו, הגע עצמך הוה עתיר כגון אילין דבר אנדראי? אמר רבי אחא לכושל בגופו ועני. כהדא קריבתיה דרבי שמואל בר אבא, יהבו לה משם כושל, אייתי רבי שמעון בן לקיש עבדוי דרבי יודן נשייא, ואפיק מינה.

הלכה ב

מתני' מי שמת והניח את אשתו שמגיע לה כתובה, ובעל חוב שצריך להחזיר לו את ההלוואה, ויורשין, והיה לו פיקדון או מלוה ביד אחרים, רבי טרפון אומר שיינתנו לכושל שבהן, דהיינו לאשה או לבעל החוב, הגם שהמטלטלים לא משתעבדים לחוב או לכתובת האשה, אבל היות והמטלטלין לא היו ביד היורשים, לכך היורשים לא זכו בהם. ורבי עקיבה אומר שאין מרחמין בדין, אלא יינתנו ליורשין, כיון שכולן (האשה ובעל החוב) צריכין שבועה, ואין היורשין צריכין שבועה, ולכך היורשים יכולים לתפוס את המטלטלים לפני שהם נשבעים, וכיון שהיורשים תופסים את המטלטלים, האשה ובעל החוב כבר לא יכולים להוציא מהם את המטלטלים.

גמ' רבי טרפון אומר יינתנו לכושל שבהן: רבי יוסי בר חנינה אמר שהיינו לכושל שבראיותיו, כגון מלוה

בעדים ומלוה בשטר, יינתנו למלוה בעדים, כיון שהוא לא יוכל לגבות מנכסים משועבדים. ורבי יוחנן אומר שיינתנו לכושל בגופו למי שהוא יותר חלש, שהוא לא יוכל לריב עם הלקוחות (ולכך יינתנו לאשה), שואלת הגמ' הגע עצמך תתבונן בדבריך, אם המלווה היה חלש בגופו, אבל הוא הוה עתיר היה עשיר, כגון אילין דבר אנדראי שהם היו עשירים וחלשים בגופם, שמחמת עושרם הם יכולים לריב עם הלקוחות ולגבות מהנכסים המשועבדים, וכי הם יקראו 'כושלים'? אמר רבי אחא שבאמת הם לא יקראו 'כושלים', וכונת ר' יוחנן הוא לכושל בגופו ועני. וזה כהדא כאותו מעשה שהיה בקריבתיה דרבי שמואל בר אבא, שיהבו לה את תשלום הכתובה, ממטלטלים שהיו מופקדים אצל אחרים, משם כושל, אבל אייתי הביא רבי שמעון בן לקיש את עבדוי דרבי יודן נשייא, ואפיק מינה והוציא ממנה את מה שגבתה, כיון שההלכה

מסכת פרק ט [ה"ב - דף נג] כתובות רמט

רבי יוחנן הוה מיסתמיך על רבי שמעון בר אבא אמר ליה מה נעשה באותה הענייה? אמר ליה אייתי ר' שמעון בן לקיש עבדוי דרבי יודן נשייא, ואפיק מינה, ויפה נעשה? אמר רבי ירמיה קומי רבי זעירא אי נאמר - רבי יוחנן כדעתיה ורבי שמעון כדעתיה, דאתפלגון, הכל מודין שאם טעו בשיקול הדעת - שאין מחזירין, מדברי תורה - מחזירין, מה פליגין בטעות משנה, שרבי יוחנן אמר טעות משנה כשיקול הדעת, רבי שמעון בן לקיש אמר טעות משנה דבר תורה, היא טעות משנה היא טעות זקנים.

שכולן צריכין שבועה וכו': הגע עצמך שפטורין מן השבועה? זו תורה, וזו אינה תורה.

את הדין (ולכך כאן ר' יוחנן אמר שזה לא היה בסדר שהוציאו מהאלמנה הזאת את מה שנתנו לה), ורבי שמעון בן לקיש אמר **טעות משנה** זה כטעות של **דבר תורה**, ומחזירים את הדין (ולכך רשב"ל הוציא מהאלמנה הזאת את מה שנתנו לה). ואומרת הגמ' **היא טעות משנה היא טעות זקנים** והטועה בדבר שהאמוראים אמרו, זה כטועה בדבר משנה.

שכולן צריכין שבועה וכו': שואלת הגמ' **הגע עצמך** תתבונן בדבריך, מה יהיה במקום שהם (האשה או הבעל חוב) **פטורין מן השבועה** (כיון שמחלו להם על השבועה), א"כ האם ר"ע יודה שיתנו את המלווה או הפקדון לאשה או לבעל חוב? אומרת הגמ' שלא, כיון שעיקר הטעם שר"ע אומר שיתנו את המלווה או הפקדון ליורשים, זה מכיון שזו ירושת היורשים מן התורה, וזו גביית כתובת האשה או הבעל חוב ממטלטלין **אינה** מן התורה, שהרי מטלטלין לא משתעבדים לכתובת האשה ולא לבעל חוב.

בר"ע, ואומרת הגמ' **שרבי יוחנן הוה מיסתמיך על רבי שמעון בר אבא** תלמידו, ור' יוחנן אמר ליה שאל את ר' שמעון בר אבא מה נעשה באותה הענייה, האם היא קיבלה את כתובתה, ואמר ליה **שאייתי ר' שמעון בן לקיש את עבדוי דרבי יודן נשייא, ואפיק מינה**, אז אמר ר' יוחנן וכי יפה נעשה בה, ואומנם ההלכה בר"ע, אבל לאחר שכבר נעשה מעשה בר"ט, היו צריכים להשאיר אצלה את המטלטלים שגבו לה. אמר רבי ירמיה קומי רבי זעירא, אי אם נרצה נאמר, שרבי יוחנן הולך כדעתיה ורבי שמעון בן לקיש כדעתיה, דאתפלגון שהרי הם נחלקו, והכל (ר' יוחנן ורשב"ל) מודין, שאם הדיינים פסקו איזה פסק, וטעו בשיקול הדעת, שאין מחזירין את הדין, ואם הם טעו בדבר מדברי תורה שמחזירין את הפסק, ומה פליגין והיכן ר' יוחנן ורשב"ל נחלקו, כשהדיינים טעו בטעות משנה, שרבי יוחנן אמר **טעות משנה** זה כשיקול הדעת, וא"כ לא מחזירים

הלכה ג

מתני' הניח פירות התלושין מן הקרקע, כל הקודם בהן זכה, זכתה האשה יותר על כתובתה, ובעל חוב יותר על חובו, המוֹתֵר - רבי טרפון אומר ייתנו לכושל שבהן, רבי עקיבה אומר אין מרחמין בדין, אלא יינתנו ליורשין, שכולן צריכין שבועה, ואין היורשין צריכין שבועה.

גמ' הניח פירות התלושין מן הקרקע וכו': רב ורבי שמעון בן לקיש תריהון אמרין בצבורין בסורקי, אבל אם צברן בביתו - זכה לו ביתו, רבי יוחנן אומר ואפילו צבורין בתוך ביתו, לא זכה לו ביתו - דהוה סבר דאינון ידיה, ולית אינון ידיה. מאימתי בעל הבית זוכה בפירותיו בשביעית? ר' ירמיה סבר מימר משיתנם בתוך כליו, אמר רבי יוסי אפילו נתנן לתוך כליו לא זכה בהן - דהוה סבר

הלכה ג

מתני' הניח האב בשעת מותו פירות התלושין מן הקרקע, והאשה צריכה לקבל את כתובתה, ובעל חוב צריך לקבל את חובו, א"כ כל הקודם בהן בפירות זכה, כיון שאומנם המטלטלים לא משתעבדים לבע"ח או לכתובת אשה, אבל כל עוד והיורשים לא זכו במטלטלים, הם יכולים לתפוס. ואם זכתה האשה יותר על כתובתה, או הבעל חוב יותר על חובו, א"כ למי הם יחזירו את המוֹתֵר? רבי טרפון אומר שייתנו לכושל שבהן, היינו לאשה או לבע"ח, אבל רבי עקיבה אומר שאין מרחמין בדין, אלא יינתנו ליורשין, כיון שכולן צריכין שבועה, ואין היורשין צריכין שבועה.

גמ' הניח פירות התלושין מן הקרקע וכו': רב ורבי שמעון בן לקיש תריהון אמרין שניהם אומרים שמדובר בצבורין בסורקי בשוק, אבל אם האבא

צברן את הפירות בביתו, א"כ זכה לו ביתו את הפירות ליורש, ואז האשה והבע"ח לא יוכלו לתפוס את הפירות, אבל רבי יוחנן אומר ואפילו אם הפירות היו צבורין בתוך ביתו, לא זכה לו ביתו, כיון דהוה סבר דאינון ידיה היות והיורש חושב שהפירות הם שלו (ולכך הוא לא מתכוין לזכות בהם), והרי לית אינון ידיה הפירות לא שלו, כל עוד שהוא לא זוכה בהם, לכך האשה או הבע"ח יכולים לתפוס את הפירות. (ומביאה הגמ' עוד מחלוקת כעין זה), מאימתי בעל הבית זוכה בפירותיו שליטת משדותיו בשביעית (מלקטי פירות שביעית זוכים בפירות בזמן הלקיטה, כיון שהם מתכוונים לזכות בהם, והשאלה היא כלפי בעל השדה)? ר' ירמיה סבר למימר, משעה שהבעה"ב יתנם בתוך כליו הוא זוכה בפירות, כמו האחרים, אבל אמר רבי יוסי שאפילו כשהבעה"ב נתנן לתוך כליו הוא לא זכה בהן בפירות, כיון דהוה הבעה"ב סבר

מסכת פרק ט [ה"ב - דף נד] כתובות רנא

דאינון דידה, ולית אינון דידה. האי ארמלתא תפסת אמהתא, אתא עובדא קומי רבי יצחק אמר תפסת תפסת, רבי אימי מפיק מינה - דהיא סברה דידה, ולית אינון דידה. כהדא אילין בני שמי דדמך אבוהון, שבק להון אבוהון עז, אתא מרי חובה ונסתה, אתא עובדא קומי רבי אבהו ואמר דידה נסב. לא כן תני יורש ובעל חוב שקדם אחד מהן ותפס אין מוציאין מידו? דהון סברין דאינון דידהון, ולית אינון דידהון. אמר ר' יעקב בר זבדי מודה רבי אבהו שאם מכרוה או משכנוה או טילטלוה ממקום למקום ואחר כך בא בעל חוב ותפס, מוציאין מידו.

שכולן צריכין שבועה וכו': הגע עצמך שפטורין מן השבועה? זו תורה, וזו אינה תורה.

היה צריך להיות שהעז יהיה שייך ליורשים, אלא הטעם שהבע"ז זכה בעז, כיון דהון סברין שיוורשים חשבו דאינון דידהון שהעז שלהם (גם בלי לזכות בו) והרי לית אינון דידהון והיות וזה לא שלהם ללא קניין, לכך הבעל חוב יכל לתפוס את העז. אמר ר' יעקב בר זבדי שמודה רבי אבהו שאם היורשים מכרוה או משכנוה או טילטלוה ממקום למקום כדי לזכות בעז, ואחר כך בא בעל חוב ותפס שמוציאין מידו, כיון שהיורשים כבר זכו בעז.

שכולן צריכין שבועה וכו': שואלת הגמ' הגע עצמך תתבונן בדבריק, מה יהיה במקום שהם (האשה או הבעל חוב) פטורין מן השבועה (כיון שמחלו להם על השבועה), א"כ האם ר"ע יודה שיתנו את מותר הפירות לאשה או לבעל חוב? אומרת הגמ' שלא, כיון שעיקר הטעם שר"ע אומר שיתנו את מותר הפירות ליורשים זה מכיון שזו ירושת היורשים מן התורה, וזו גביית כתובת האשה או הבעל חוב אינה מן התורה, שהרי מטלטלין לא משתעבדים לכתובת האשה ולא לבעל חוב.

דאינון דידה שהפירות הם שלו, ולכך הוא לא מתכוין לזכות בפירות, ולית אינון דידה והיות והפירות לא שלהם ללא קניין, לכך זה נשאר להיות הפקר. וכן מעשה היה בהאי ארמלתא אלמנה שתפסת אמהתא, ואתא עובדא קומי רבי יצחק ואמר שהיות והיא תפסת היא תפסת, והאלמנה יכולה לגבות את כתובתה מהשפחה הזאת, אבל רבי אימי מפיק מינה הוציא מהאלמנה את השפחה, כיון דהיא האלמנה סברה שהשפחה היא דידה והיא יכולה להשתמש בה כדרך שהיא השתמשה בה בחיי בעלה (וא"כ היא לא החזיקה בה לגבות בה את כתובתה) והרי באמת לית אינון דידה, וזה כהדא כאותו מעשה באילין בניו של שמאי דדמך אבוהון ששמאי מת, ושבק להון אבוהון (שמאי) עז, ואתא מרי חובה המלווה של שמאי ונסתה ולקח את העז מהיורשים, ואתא עובדא קומי רבי אבהו ואמר שהבע"ז דידה נסב לקח את שלו, ושאלנו מדוע היורשים לא זכו בעז הזה, וכי לא כן תני, שיוורש ובעל חוב שקדם אחד מהן ותפס מטלטלים אין מוציאין מידו, וא"כ

הלכה ד

מתני' המושיב את אשתו חנונית או שמינה אפיטרופיא, הרי זה משיבועה כל זמן שירצה, רבי אליעזר אומר אפי' על פילכה ועל עיסתה.

גמ' רבי אליעזר אומר אפי' על פילכה ועל עיסתה: יאות אמר רבי ליעזר, מה טעמון דרבנין? אם אומר את כן אין שלום בתוך ביתו לעולם. שיברה את הכלים מה את עבד לה - כשומרת חנם או כשומרת שכר? מסתברא מיעבדינה כשומרת שכר, אמרין אפילו כשומרת חנם אינה, אם אומר את כן אין שלום בתוך ביתו לעולם.

הלכה ה

מתני' כתב לה נדר ושבועה אין לי עלייך, אינו יכול להשביעה, אבל משיבוע

הלכה ד

מתני' בעל המושיב את אשתו להיות חנונית למכור בחנותו או שמינה אותה להיות אפיטרופיא על נכסיו, הרי זה משיבועה שהיא לא גנבה ממנו כלום, כל זמן שירצה, ואגב זה, הוא משיבועה שהיא לא גנבה מביתו כלום, ורבי אליעזר אומר שהבעל משיבועה אפי' על פילכה (החוטים) שהיא טווה) ועל עיסתה, שהיא לא גנבה ממנו כלום, גם אם היא לא היתה ממונה על נכסיו (היינו גם ללא גלגול שבועה).

גמ' רבי אליעזר אומר אפי' על פילכה ועל עיסתה: שואלת הגמ' שלכאור' יאות אמר רבי ליעזר, שהבעל יכול להשביע את אשתו גם על פילכה ועיסתה, וא"כ מה טעמון דרבנין? מתרצת הגמ' שחכמים סוברים שאם אומר את כן שהבעל יכול להשביע את אשתו גם על פילכה ועיסתה, א"כ אין שלום בתוך ביתו של

האדם לעולם, ולכך רק כאשר הבעל משיבוע את אשתו שבועת השומרים (כשהיא ממונה על נכסיו) הוא יכול לגלגל עליה שתישבע על פילכה ועיסתה. שואלת הגמ' מה הדין אם האשה שיברה את הכלים של בעלה, מה את עבד לה איך אנחנו מסתכלים עליה, האם האשה כשומרת חנם או כשומרת שכר, אומרת הגמ' שמסתברא מיעבדינה שמסתבר לומר שהאשה כשומרת שכר כיון שבעלה מפרנס אותה, אבל בני הישיבה אמרין, שאפילו כשומרת חנם אינה, כיון שאם אומר את כן שהאשה צריכה להשיבע שהיא לא פשעה בשבירת הכלים, א"כ אין שלום בתוך ביתו לעולם.

הלכה ה

מתני' אם הבעל כתב לה לאשתו נדר ושבועה אין לי עלייך, א"כ אינו יכול להשביעה, אבל משיבוע

הוא את היורשין ואת הבאין ברשותה. שבועה אין לי עלייך ועל יורשייך ועל הבאין ברשותיך, הוא אינו יכול להשביעה, לא אותה ולא את יורשיה ולא את הבאין ברשותה, אבל יורשין משביעין אותה ואת יורשיה ואת הבאין ברשותה.

גמ' אינו יכול להשביעה: רבי יונה ורבי יוסה תריהון אמרין לא סוף דבר בנכסים שנשתלטה בהן בחיי בעלה, אלא אפילו בנכסין שנשתלטה בהן לאחר מיתת הבעל, אין היורשין משביעין אותה.

תמן תנינן, השוכר פרה מחבירו והשאלה לאחר ומתה כדרכה, ישבע השוכר שמתה כדרכה, והשואל ישלם לשוכר, רבי הילא בשם רבי ינאי והוא שנתן לו רשות להשאל לאחרים, ותני רבי חייה כן, אין השואל רשאי להשאל, ולא השוכר רשאי להשכיר, ולא השואל רשאי להשכיר, ולא אם כן נטלו רשות מהבעלים, וכולם ששינו את שמירותיהן שלא מדעת הבעלים חייבין.

מלהתעסק בקבורת בעלה, כדלקמן).
תמן במסכת ב"מ תנינן, **השוכר פרה מחבירו והשאלה לאחר ומתה כדרכה**, א"כ ישבע השוכר שמתה כדרכה, ואז הוא יפטור מהתשלום, והשואל ישלם לשוכר, שהרי שואל חייב גם באונסין. **רבי הילא בשם רבי ינאי** אומר שהשוכר נשבע דוקא והוא שנתן לו המשכיר רשות להשאל לאחרים, אבל אם המשכיר לא נתן לו רשות להשכיר, א"כ השוכר חייב בתשלומין, וכן **תני רבי חייה כן**, אין השואל רשאי להשאל, ולא השוכר רשאי להשכיר, ולא השואל רשאי להשכיר, ולא מי שהופקד אצלו רשאי להפקיד אצל אחר, אלא אם כן נטלו רשות מהבעלים, וכולם ששינו את שמירותיהן שלא מדעת הבעלים דהיינו שהם מסרו את החפץ לאחרים, חייבין לשלם,

הוא את היורשין שלה או את הבאין ברשותה היינו את מי שקנה מהאשה את כתובתה. ואם הבעל אמר לאשתו שבועה אין לי עלייך ועל יורשייך ועל הבאין ברשותיך, א"כ הוא אינו יכול להשביעה, לא אותה ולא את יורשיה ולא את הבאין ברשותה, אבל אם האשה באה (או הבאים מחמתה) לגבות את הכתובה מהיורשים, א"כ היורשין שלו משביעין אותה ואת יורשיה ואת הבאין ברשותה, שהיא לא קיבלה כבר את תשלום הכתובה.
גמ' אינו יכול להשביעה: רבי יונה ורבי יוסה תריהון אמרין שניהם אומרים שלא סוף דבר בנכסים שנשתלטה בהן בחיי בעלה, שבעלה לא יכול להשביעה, אלא אפילו בנכסין שנשתלטה בהן לאחר מיתת הבעל, אין היורשין משביעין אותה (כדי שלא תמנע

מסכת פרק ט [ה"ה - דף נד] כתובות

והשואל אפילו לא שינה חייב? אלא בגין דתנינן מִתְּנָה שומר חנם להיות פטור מן השבועה, והשואל להיות פטור מלשלם, ואתא מימר לך, שאף על פי שהיתנה עמו שהוא פטור - שהוא חייב. ביקש להשביע את השואל? נישמענה מן הדא, כתב לה נדר ושבועה אין לי עלייך אינו יכול להשביעה, אבל משביע הוא את יורשיה ואת הבאים ברשותה, הדא אמרה שאם ביקש להשביע את השואל, הוא משביעו. הדא ילפה מן ההיא וההיא ילפה מן הדא, הדא ילפה מן ההיא, שאם ביקש להשביע את השואל משביעו, וההיא ילפה מן הדא, שאם ביקש להשביע את האשה שהוא משביעה. אמר רבי חנינה לא צורכת מילף ההיא מן הדא, ומה צורכת תילף ההיא מן הדא? כ"י דמר רבי הילא בשם רבי ינאי והוא שנתן לו רשות להשאל, והכא

משביעו, כיון שהשוכר הוא בעל דברים של המשכיר, והשואל בא מחמת השוכר, לכך המשכיר נחשב לבעל דברים של השואל. ואומרת הגמ' שהדא ילפה מן ההיא שלומדים את הדין של המשכיר פרה מהדין של משנתינו, וההיא ילפה מן הדא; דהיינו הדא ילפה מן ההיא, שאם ביקש להשביע את השואל שהוא משביעו כדלעיל. וההיא ילפה מן הדא שלומדים את הדין של משנתינו מהדין של המשכיר פרה, שאם הבעל ביקש להשביע את האשה (במקרה שהוא לא מחל לה על השבועה) שהוא משביעה, אבל אמר רבי חנינה שאת זה לא צורכת מילף (ללמוד) ההיא מן הדא, כיון שמוזה שהמשנה אומרת שאם הבעל מחל לה על השבועה שהיא פטורה מלהישבע, משמע שלולי זה האשה צריכה להישבע לבעלה שהיא לא לקחה כלום לצורך כתובתה, וא"כ ומה צורכת תילף ההיא מן הדא? כ"י (כמו מזה) דאמר רבי הילא בשם רבי ינאי שהשוכר נפטר מהתשלומין ע"י השבועה, דוקא והוא שנתן לו המשכיר רשות להשאל, וא"כ גם הכא,

שואלת הגמ' מדוע ר' חייא צריך לומר שהשואל שמסר לשואל שלא ברשות שהוא חייב, והרי השואל אפילו כשלא שינה הוא חייב באונסיס? מתרצת הגמ' אלא בגין דתנינן שמתנה שומר חנם עם הבעלים להיות פטור מן השבועה, והשואל להיות פטור מלשלם, ולכך ר' חייא אתא מימר לך, שאף על פי שהשואל היתנה עמו עם הבעה"ב שהוא יהיה פטור, אבל אם הוא מסר את החפץ לאחר שלא ברשות, שהוא יהיה חייב. שואלת הגמ' מזה הדין אם המשכיר ביקש להשביע את השואל שהפרה מתה כדרכה, האם הוא יכול, או שהשואל יכול לומר למשכיר "לאו בעל דברים ידידי את?" מתרצת הגמ' שהמשכיר יכול להשביע את השואל, ונישמענה מן הדא, שהרי שנינו שאם הבעל כתב לה נדר ושבועה אין לי עלייך שאינו יכול להשביעה, אבל משביע הוא את יורשיה או את הבאים ברשותה, והם לא יכולים לומר לבעל "לאו בעל דברים ידידי את", א"כ הדא אמרה מוכח מכאן שאם המשכיר ביקש להשביע את השואל, שהוא

והוא שנתן לה רשות שיהו בניה אפיטרופים. אמר רבי יוסי צריך להעלות לו שכר, כל זמן שהיא שכורה אצלו. רבי זעירא שאל לרבי אבונא שאלוה הבעלים ומתה? אמר ליה כן אנן אמרין, ואפילו אכלוה, א"ר יוסי בר אבון אכלו - שלהן אכלו, ר' זעירא בעא קומי רבי יסא היך עבדין עובדא? אמר ליה תריי פל קבל ארבעה, ולא עבדין עובדא כסוגיאי?! אמר ליה תריי פל קבל תריי אינון, רבי לעזר תלמידיה דרבי חייה רובה, רבי יוחנן תלמידיה דרבי ינאי.

קומי רבי יסא, היך עבדין עובדא איך עושים מעשה בשומר שמסר לשומר, האם השומר הראשון חייב או שרק השומר השני חייב? אמר ליה ר' יסא, היות וזה תריי אמוראים שפוטרים את השומר הראשון, פל קבל (כנגד) ארבעה אמוראים שמחייבים את השומר הראשון, דהיינו ר' ינאי (שאמר והוא שנתן לו רשות להשאל) ור' חייה (שאמר שאין השואל רשאי להשאל וכו') ור' יוחנן ור' אלעזר (הובא דבריהם בקידושין) סוברים שהשומר הראשון חייב, ורשב"ל ור' יהודה (ששאל את ר"א האם השומר הראשון חייב) סוברים שהשומר השני חייב, וא"כ וכי לא עבדין עובדא כסוגיאי (כמהלך) כשיטת הרוב? ודאי שההלכה כרוב החכמים, שהשומר הראשון חייב, אמר ליה ר' זעירא שזה לא נכון שיש ארבעה אמוראים כנגד שני אמוראים, אלא זה תריי פל קבל (כנגד) תריי אינון, כיון שרבי לעזר הוא תלמידיה דרבי חייה רובה, ולכך הם נחשבים כאחד, וכן רבי יוחנן תלמידיה דרבי ינאי, ולכך הם גם נחשבים כשיטה אחת, וא"כ יוצא שזה מחלוקת שקולה, וכל דיין יעשה כראות עיניו.

והוא שנתן לה לאשתו רשות שיהו בניה אפיטרופים, אבל אם הוא לא נתן לה רשות, א"כ היא תצטרך לשלם על כל נזק שנגרם מחמתם (אפי' באונס) בנכסי בעלה, ולא יועיל השבועה. אמר רבי יוסי שהשוכר (שהשאל את הפרה לאחר ומתה) צריך להעלות לו למשכיר שכר על כל הזמן שהיא שכורה אצלו (כגון שהוא שכר את הפרה לשבוע והיא מתה ביד השואל אחרי יום אחד), ואפי' שהפרה כבר מתה, כיון שהשוכר מקבל את דמי הפרה מהשואל, זה כאילו שיש לו את הפרה השכורה. שואלת הגמ' רבי זעירא שאל לרבי אבונא ומה הדין אם שאלוה הבעלים עצמם את הפרה מהשוכר, ומתה האם הוא צריך לשלם לשוכר את הפרה, או שלא יתכן שאדם ישלם על ממונו? אמר ליה שכן אנן אמרין, שהוא חייב, ואפילו אם הבעלים אכלוה שהוא לא מתחייב משום חובת השומרים, אלא הוא מתחייב משום גניבה, הוא גם יהיה חייב, אבל א"ר יוסי בר אבון שאם הבעלים אכלו את הפרה, היות ואת שלהן אכלו, א"כ הם יהיו פטורים, כיון שלא יתכן לומר שאדם גונב מעצמו. שואלת הגמ' ר' זעירא בעא

הלכה ו

מתני' נדר ושבועה אין לי, לא לי ולא ליורשיי ולא לבאים ברשותי, עליך ועל יורשיך ועל הבאין ברשותיך, הרי זה אין יכול להשביעה, לא הוא ולא יורשין ולא הבאין ברשותו, לא אותה ולא את יורשיה ולא את הבאים ברשותה. הלכה מקבר בעלה לבית אביה, או שחזרה לבית חמיה, אם לא עשתה אפיטרופיא, אין היורשין משביעין אותה, ואם עשתה אפיטרופיא, היורשין משביעין אותה על העתיד לבוא, ואין משביעין אותה לשעבר.

גמ' נדר ושבועה אין לי וכו': א"ר יונה והוא שעשת אפיטרופא בחיי בעלה, אבל אם עשת אפיטרופא לאחר מיתת הבעל, היורשין משביעין אותה, דו מתניתא לא עשת אפיטרופא אין היורשין משביעין אותה, אם עשת אפיטרופא, היורשין משביעין אותה לעתיד לבוא, ואין משביעין אותה לשעבר, איזהו לשעבר משעת מיתה עד שעת קבורה. ור' יוסי אמר אפי' עשאה אפיטרופא לאחר מיתת בעלה,

הלכה ו

מתני' אם הבעל כתב לאשתו נדר ושבועה אין לי, לא לי ולא ליורשיי ולא לבאים ברשותי, לא עליך ולא על יורשיך ולא על הבאין ברשותיך, א"כ הרי זה אין יכול להשביעה, לא הוא ולא היורשין שלו, ולא הבאין ברשותו, לא אותה ולא את יורשיה ולא את הבאים ברשותה. הלכה מקבר בעלה לבית אביה או שחזרה לבית חמיה, אז אם לא עשתה אפיטרופיא לא התעסקה עם הנכסים של היורשים, א"כ אין היורשין משביעין אותה, אבל ואם עשתה אפיטרופיא, א"כ היורשין משביעין אותה על העתיד לבוא, שלא נטלה כלום לאחר מות בעלה, אבל ואין משביעין אותה על לשעבר על הזמן שבעלה היה חי.

גמ' נדר ושבועה אין לי וכו': א"ר יונה והוא שעשת אפיטרופא רק בחיי בעלה, ורק אז היורשין לא משביעים אותה, אבל אם עשת אפיטרופא לאחר מיתת הבעל, א"כ היורשין משביעין אותה, כיון שדו מתניתא שר' יונה מפרש את המשנה שאם לא עשת אפיטרופא לאחר קבורת בעלה, אז אין היורשין משביעין אותה, אבל אם היא עשת אפיטרופא, א"כ היורשין משביעין אותה על לעתיד לבוא, ואין משביעין אותה לשעבר, ואומרת הגמ' איזהו לשעבר שהמשנה מחדשת שהיורשין לא משביעין אותה? (שהרי על זמן חיי בעלה פשוט שלא יכולים להשביע אותה, כיון שבעלה פטר אותה מהשבועה), היינו משעת מיתה עד שעת קבורה. אבל ור' יוסי אמר שאפי' שהאשה עשאה אפיטרופא לאחר מיתת בעלה,

אין היורשין משביעין אותה, והא תנינן, לא עשתה אפטרופס אין היורשין משביעין אותה, אם עשת אפטרופס היורשין משביעין אותה לעתיד לבא ואין משביעין אותה לשעבר? פתר לה על ראשה, ואין על ראשה, בהדא רבי יונה ורבי יוסי תריהון אמרין לא סוף דבר בנכסים שנשתלטה בהן בחיי בעלה אלא אפי' נכסים שנשתלטה בהן לאחר מיתת הבעל, אין היורשין משביעין אותה? פתר לה משעת מיתה עד שעת קבורה, דמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן משעת מיתה עד שעת קבורה, אין היורשין משביעין אותה, תני בר קפרא שלא תהא מניחתו והולכת לבית אביה.

הלכה ז

מתני' הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה. עד אחד מעידה

אותה, וכאן המשנה אומרת שאם האשה התעסקה לאחר מיתת בעלה, שהיא צריכה להישבע? מתרצת הגמ' פתר לה תעמיד את דברי ר' יוסי ור' יונה (שהאשה פטורה מהשבועה גם על מה שהיא מתעסקת לאחר מיתת בעלה) שזה הולך משעת מיתה עד שעת קבורה, דאמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן שאם האשה התעסקה משעת מיתה ועד שעת קבורה, אין היורשין משביעין אותה, והטעם הוא כדתני בר קפרא, שלא תהא האשה מניחתו את גופת בעלה (המת) והולכת לבית אביה כדי שלא ישביעו אותה על ענייני הממון שהתעסקה בקבורתו, לכך חכמים תיקנו שהיורשים לא יכולים להשביע את האשה על מה שהתעסקה בנכסי בעלה, עד שעת הקבורה.

הלכה ז

מתני' הפוגמת כתובתה היינו כשהאשה באה לגבות את כתובתה, היא מודה שקיבלה כבר חלק מכתובתה, לא תפרע אלא בשבועה. וכן אם עד אחד מעידה

אין היורשין משביעין אותה, הגם שכעת הנכסים שייכים ליורשים, אפי"ה מה שבעלה פטר אותה מהשבועה זה מועיל גם לאחר מיתת בעלה, שואלת הגמ' איך ר' יוסי מסביר כך את המשנה והא תנינן, שאם האשה לא עשתה אפטרופס אז אין היורשין משביעין אותה, אבל אם עשת אפטרופס א"כ היורשין משביעין אותה לעתיד לבא ואין משביעין אותה לשעבר, ומוכח דלא כר' יוסי? מתרצת הגמ' שר' יוסי פתר לה שזה הולך על ראשה של המשנה, דהיינו על המשנה הקודמת, שהבעל רק אמר "נדר ושבועה אין לי עליך", אבל אם הבעל אמר "נדר ושבועה אין לי ולא ליורשיי עליך", זה מועיל גם על מה שהאשה תתעסק לאחר מות בעלה, שואלת הגמ' ואין זה הולך על ראשה, והרי בהדא (בזה) רבי יונה ורבי יוסי תריהון אמרין שניהם אמרו (לעיל) שלא סוף דבר בנכסים שנשתלטה בהן בחיי בעלה שהאשה פטורה מהשבועה, אלא אפי' בנכסים שנשתלטה בהן לאחר מיתת הבעל, אין היורשין משביעין

מסכת פרק ט [ה"ז - דף נה] כתובות

שהיא פרועה, לא תיפרע אלא בשבועה. מנכסים משועבדים, מנכסי יתומין, לא תיפרע אלא בשבועה. הנפרעת שלא בפניו, לא תיפרע אלא בשבועה.

גמ' הפוגמת כתובתה וכו': אמר רבי זעורא וכולהון כעין שבועת תורה ירדו להן, כתובה הוחזקה בידה לגבות, כמי שגבת, והוא כתובע שטר של מאתים פרוע והיא אומרת מנה, לא תיפרע אלא בשבועה.

תני הפוגמת, לא הפוחתת כתובתה, כיצד היתה כתובתה מאתים והיא אומרת מנה, נפרעת שלא בשבועה. מה בין פוגמת מה בין פוחתת? אמר רבי חנינא פוגמת בא משא ומתן בנתיים, פוחתת לא בא משא ומתן בנתיים. רבי ירמיה בעא, כמה דאָת אמר תמן עַד אחד מעידה שהיא פרועה, לא תיפרע אלא בשבועה,

התורה נשבעים רק כדי להכחיש את העד כדי לא לשלם את החוב, וכאן היא נשבעת כדי להכחיש את העד ולגבות את כתובתה.

תני, רק הפוגמת צריכה להישבע כשהיא תובעת את יתרת כתובתה, אבל לא הפוחתת את כתובתה, ומבארר הברייתא מה הכוונה 'הפוחתת', כיצד היתה כתובתה מאתים והיא אומרת שבעלה כתב מאתיים רק כדי להחשיבה, אבל באמת מגיע לה רק מנה, א"כ היא נפרעת את המנה שלא בשבועה, שואלת הגמ' מה ההבדל בין הפוגמת שצריכה להישבע, ומה בין הפוחתת שאינה צריכה להישבע? אמר רבי חנינא שהפוגמת היות ובא משא ומתן בנתיים, לכך חוששים שמא היא קיבלה יותר ממה שהיא אומרת (אלא שהיא לא זוכרת). אבל הפוחתת היות ולא בא משא ומתן בנתיים, לכך היא נאמנת. שואלת הגמ' רבי ירמיה בעא, האם כמה דאָת אמר תמן (במשנה) שאם עַד אחד מעידה שהיא פרועה, שלא תיפרע אלא בשבועה, וא"כ

שהיא (הכתובה) פרועה, לא תיפרע אלא בשבועה להכחיש את העד. וכן כשאשה באה לגבות מנכסים משועבדים, או מנכסי יתומין, לא תיפרע אלא בשבועה. וכן הנפרעת את כתובתה שלא בפניו, לא תיפרע אלא בשבועה.

גמ' הפוגמת כתובתה וכו': אמר רבי זעורא וכולהון (היינו הפוגמת כתובתה, או כשעַד אחד מעידה שהיא פרועה) נשבעים על זה, כיון שזה כעין שבועת תורה ירדו להן, דהיינו היות זוה דומה למודה במקצת, או שזה דומה לשבועה הבאה להכחיש את דברי העד, שהרי הכתובה היא הוחזקה בידה לגבות, ולכך זה נראה כמי שהיא גבתה את כתובתה, והוא הבעל כתובע את השטר כתובה, שהוא אומר שהשטר של מאתים כבר פרוע ותחזירי לי את השטר, והיא אומרת שפרעת רק מנה, דהיינו שהיא מודה במקצת, לכך לא תיפרע אלא בשבועה, וכן לעניין להכחיש את העד, אומנם אין כאן שבועה דאורייתא, שהרי מן

מסכת פרק ט [ה"ז - דף נה] כתובות רנט

ודכוותה ועד אחד מעידה שהיא פחותה, לא תפחות אלא בשבועה? אמר רבי יוסי בשעה שעד אחד מעידה שהיא פחותה, כעד אחד מכחיש את שנים, ואין עד אחד מכחיש את שנים.

תני יורש שפגם אביו שטר חובו, הבן גובה שלא בשבועה, בזה יפה כח הבן מכח האב, שהבן גובה שלא בשבועה ואב אינו גובה אלא בשבועה. אמר רבי אלעזר ונשבע שבועת יורש - שלא פיקדנו אבא, שלא אמר לנו אבא, שלא מצינו שטר בין שטרותיו של אבא ששטר זה פרוע. ר' הושעיה בעא מתניתא דבית שמאי, דב"ש אומרים נוטלת כתובתה ולא שותה? אמר ר' יוסי תמן מעמא דב"ש הביאו בעלי ואני שותה, ברם הכא בדין היה אפילו אביו לא ישבע, תקנה תיקנו בו שישבע, בו תיקנו בבנו לא תיקנו, כיון שמת

פרוע, ושלא מצינו שטר בין שטרותיו של אבא שהשטר הזה פרוע. שואלת הגמ' ר' הושעיה בעא האם מתניתא (שאומרת שהיות והיורש לא יכול להישבע שאביו לא גבה את כל החוב, לכך הוא גובה ללא שבועה) זה מדברי בית שמאי, דב"ש אומרים שסוטה שמת בעלה לפני ששתתה את המי סוטה, שהיא נוטלת את כתובתה ולא שותה, כיון שלא יכולים להשביעה שהיא לא זינתה (כיון שבעלה מת), לכך היא גובה גם ללא השבועה, וכן כאן הברייתא אומרת שהיורש גובה ללא שבועה, הגם שאביו היה יכול לגבות רק בשבועה? מתרצת הגמ' אמר ר' יוסי שהברייתא כאן היא גם כדברי ב"ה, ותמן לענין הסוטה טעמא דב"ש שהיא גובה את כתובתה, זה מכיון שהיא אומרת הביאו לי את בעלי ואני שותה, ברם הכא אבל כאן, בדין היה שאפילו אביו לא ישבע כדי לגבות את חובו, אלא שתקנה תיקנו בו שישבע, וא"כ רק בו חכמים תיקנו שישבע, אבל בבנו חכמים לא תיקנו שישבע, וכיון שהאבא מת

האם ודכוותה אם ועד אחד מעידה שהיא פחותה, שלא תפחות (היינו שהיא לא תגבה את כתובתה, שהוא מעיד שהיא פחותה) אלא בשבועה? אמר רבי יוסי שהיא תגבה את כל כתובתה שלא בשבועה, והעד לא נאמן כלל, כיון שבשעה שעד אחד מעידה שהיא הכתובה פחותה, זה כעד אחד שהוא מכחיש את השני עדים החתומים על הכתובה, והרי אין עד אחד מכחיש את שנים, ולכך לא מתייחסים לדבריו.

תני, יורש שבא לגבות את השטר חובו, שפגם אביו את שטר חובו (דהיינו שאביו כבר גבה חלק מהחוב), א"כ אותו הבן גובה את שאר החוב שלא בשבועה, ובזה יפה כח הבן מכח האב, שהבן גובה שלא בשבועה והאב אינו גובה אלא בשבועה, אמר רבי אלעזר אומנם הבן לא צריך להישבע שאביו לא גבה כבר את כל החוב, אבל הוא נשבע שבועת היורשים, דהיינו שהוא נשבע שלא פיקדנו אבא (כשהיה חולה) שהשטר הזה כבר פרוע, ושלא אמר לנו אבא (כשהיה בריא) שהשטר הזה כבר

מסכת פרק ט [ה"ז - דף נו] כתובות

העמדתה את בנו על דין תורה. נתחייב אביו שבועה בבית דין ומת, אין בנו גובה, דלא כן מה אנן אמרין, ויש אדם מוריש שבועתו לבנו? אמר ר' אבין את אמרת פגם אביו שטרו בבית דין, אין בנו גובה, רב חסדא בעא בגין דהלך אילין תרתי פסיעתא הוא מפסיד? אילו פגמו חוץ לב"ד, את אָמר גובה, מפני שפגמו בב"ד, את אָמר אינו גובה?!

מנכסי יתומין לא תפרע אלא בשבועה: אמר ר' יוחנן בשם רבי ינאי אין פורעין מניכסי יתומים אלא בשטר שהריבית אוכלת בו, ויש אומרים אף לכתובת אשה, א"ר ינאי מפני מזונות, אמר ר' מתניה מאן חש למזונות - ר' שמעון, דר"ש אומר במגבה הדבר תלוי, מאי כדון, מפני חינה - מפני שיהיו הכל קופצין עליה

מנכסי יתומין לא תפרע אלא בשבועה: אמר ר' יוחנן בשם רבי ינאי שאין פורעין (את חוב אביהם) מניכסי יתומים קטנים, אלא רק בשטר שהריבית אוכלת בו כדי שהיתומים לא יפסידו, אבל בחוב רגיל, בעל החוב ימתין עד שהיתומים יגדילו, ויש אומרים שגובים אף לכתובת אשה, א"ר ינאי שהטעם הוא מפני שהיתומים לא יצטרכו לשלם את תשלום המזונות לאלמנה, אמר ר' מתניה מאן חש למזונות דהיינו מי סובר שהאלמנה גובה מזונות עד שישלמו לה את הכתובה בפועל? זה ר' שמעון, דר"ש אומר במגבה בגביית הכתובה בפועל הדבר תלוי, אבל לשיטת חכמים, מיד כשהאלמנה תבעה את הכתובה, היא מפסידה את תשלום המזונות, וא"כ לא יגבו את דמי הכתובה מהיתומים הקטנים, שואלת הגמ' ומאי כדון ומה עכשיו, והרי למעשה אנחנו אומרים שחכמים סוברים שגובים את הכתובה מהיתומים הגם שאין לה מזונות? אלא אומרת הגמ' שחכמים תיקנו שהאלמנה תגבה את כתובתה מפני חינה (שיהיה לה חן) היינו מפני שיהיה לה כסף, כדי שיהיו הכל קופצין עליה

העמדתה את בנו על דין תורה. וממשיכה הברייתא ואומרת שאם נתחייב אביו שבועה בבית דין לפני מותו ומת, אין בנו גובה, דלא כן כיון שאם לא תאמר כך, א"כ מה אנן אמרין, וכי יש אדם מוריש שבועתו לבנו? ולכך הבן לא יגבה, כיון שבן לא יכול להישבע במקום אביו, אמר ר' אבין א"כ את אמרת מדברי הברייתא מוכח שאם פגם אביו שטרו בבית דין, שאין בנו גובה, כיון שאביו כבר התחייב שבועה, אבל רב חסדא בעא הקשה, וכי בגין דהלך אילין תרתי פסיעתא וכי בגלל שאביו הלך שתי פסיעות, ופרע חלק מהשטר בבית דין, הוא מפסיד שבנו לא יוכל לגבות את יתרת החוב? והרי אילו פגמו חוץ לב"ד, את אָמר שבנו גובה ללא שבועה (כדלעיל), וא"כ וכי מפני שפגמו בב"ד, את אָמר שבנו אינו גובה? לא יתכן לומר כך, ולכך ע"כ שהברייתא מדברת רק במקרה שמוטל על האב שבועה מעיקר הדין (כגון שעד אחד מעיד שהשטר פרוע), אבל בפוגם את שטרו, היות וכל השבועה היא רק מתקנת חכמים, לכך הבן יוכל לגבות את יתרת החוב לאחר מות אביו ללא שבועה.

לישאנה, ויש אומרים אף לגזילה ולנזיקין, אמר רבי יוסי אף אנן נמי תנינן תרתיהון, לגזילה מן הדא אם היה דבר שיש לו אחריות, חייב לשלם, לנזיקין מן הדא אין נפרעין מנכסי יתומין אלא מן הזיבורית, כיני מתניתא אין נפרעין מנכסי יתומין 'לנזיקין' אלא מן הזיבורית. והא תני עמד הבן תחת האב, הנזיקין שמין בעדית, ובעלי החוב בבינונית, וכתובת אשה בזיבורית, א"ר יוסי בר' בון כאן ביתום גדול, כאן ביתום קטון.

הלכה ח

מתני' הפוגמת כתובתה כיצד? היתה כתובתה אלף זוז, ואמר לה התקבלת כתובתיך, והיא אומרת לא התקבלתי אלא מנה, לא תפרע אלא בשבועה. ועד אחד מעידה שהיא פרועה כיצד? היתה כתובתה אלף זוז, ואמר לה התקבלת כתובתיך, והיא אומרת לא התקבלתי, ועד אחד מעידה

הזיבורית? מתרצת הגמ' א"ר יוסי בר' בון שזה לא קשה, כיון שבאן הברייתא מדברת ביתום גדול, ולכך הוא נכנס תחת אביו, וכאן המשנה מדברת ביתום קטון, ולכך הוא משלם רק מהזיבורית.

הלכה ח

מתני' הפוגמת כתובתה שאמרנו שלא תפרע אלא בשבועה, כיצד? היתה כתובתה אלף זוז, ובעלה אמר לה שכבר התקבלת את התשלום של כתובתיך, והיא האשה אומרת שלא התקבלתי אלא מנה, לא תפרע אלא בשבועה. ועד אחד מעידה שהיא פרועה שאמרנו שלא תפרע אלא בשבועה, כיצד? היתה כתובתה אלף זוז, ובעלה אמר לה שכבר התקבלת את התשלום של כתובתיך, והיא האשה אומרת שלא התקבלתי, ועד אחד מעידה

לישאנה, ויש אומרים שאף לגזילה ולנזיקין מוציאים מהיתומים הקטנים, אמר רבי יוסי שאף אנן נמי תנינן במשנה שמוציאים לתרתיהון; לגזילה מן הדא ששנינו במשנה שאם היה בירושה (של הגנב) דבר שיש לו אחריות, א"כ הבן חייב לשלם, והמשנה לא מחלקת בין אם הבן הזה הוא גדול או קטן, ולנזיקין מן הדא ששנינו במשנה שאין נפרעין מנכסי יתומין אלא מן הזיבורית, והרי כיני כוונת המתניתא שאין נפרעין מנכסי יתומין 'לנזיקין' אלא מן הזיבורית. שואלת הגמ' והא תני בברייתא שכאשר האבא מת, אז עמד הבן תחת האב, ואת הנזיקין (שהאבא הזיק) שמין בעדית, ובעלי החוב (של האבא) גובים בבינונית, וכתובת אשה (של האבא) בזיבורית, וא"כ זה לא כמו המשנה שאומרת "שאין נפרעין מנכסי יתומין אלא מן

מסכת פרק ט [ה"ח - דף נו] כתובות

רסב

שהיא פרועה, לא תפרע אלא בשבועה. מנכסים המשועבדים כיצד? מכר את נכסיו לאחרים, והיא נפרעת מן הלקוחות, לא תפרע אלא בשבועה. מנכסי יתומים כיצד? מת והניח נכסים ליתומים, והיא נפרעת מן היתומין, לא תפרע אלא בשבועה. שלא בפניו כיצד? הלך למדינת הים, והיא נפרעת שלא בפניו, לא תפרע אלא בשבועה, רבי שמעון אומר כל זמן שתובעת כתובתה היורשין משביעין אותה, אינה תובעת כתובתה, אין היורשין משביעין אותה.

גמ' שלא בפניו כיצד וכו': כיני מתניתא והנפרעת שלא בפניו, לא תפרע אלא בשבועה. ונפרעין מאדם שלא בפניו? א"ר ירמיה תיפתר בשטר שהריבית אוכלת בו, ובית דין גובין ריבית? תיפתר שערב לו מן הגוי. כהדא אלכסא אמר לרבי מנא אנן עבדין טבות סגיא מינכון, אנן כתבין דיאטגמתיין, אין אתא

גמ' שלא בפניו כיצד וכו': אומרת הגמ' כיני מתניתא שכוונת המשנה לומר והנפרעת איזה חוב שלא יהיה, שלא בפניו, שלא תפרע אלא בשבועה, דהיינו המשנה לא מדברת דוקא לענין הכתובה. שואלת הגמ' וכי נפרעין מאדם שלא בפניו? מתרצת הגמ' א"ר ירמיה תיפתר תעמיד שכאן מדובר בשטר שהריבית אוכלת בו, ולכך כדי שלא יפסיד את הריבית, גובים שלא בפניו, שואלת הגמ' וכי בית דין גובין ריבית? מתרצת הגמ' תיפתר שערב לו מן הגוי שאותו אחד היה ערב על חוב שהגוי לקח, ולכך אין בזה איסור ריבית. ואומרת הגמ' שזה שאמרנו שגובים שלא בפניו, זה כהדא כמו ששנינו, שר' אלכסא אמר לרבי מנא שאנן עבדין טבות סגיא מינכון אנחנו עושים יותר טוב מכם, כיון שאנן כתבין דיאטגמתיין שטר הזמנה לדיון בבית הדין, ואין ואם הנתבע אתא, א"כ זה

שהיא פרועה, לא תפרע אלא בשבועה. מנכסים המשועבדים שאמרנו שלא תפרע אלא בשבועה, כיצד? מכר את נכסיו לאחרים, והיא האשה נפרעת את הכתובה מן הלקוחות, לא תפרע אלא בשבועה. מנכסי יתומים שאמרנו שלא תפרע אלא בשבועה, כיצד? מת והניח נכסים ליתומים, והיא נפרעת את הכתובה או מזונות מן היתומין, לא תפרע אלא בשבועה. שלא בפניו שאמרנו שלא תפרע אלא בשבועה, כיצד? הלך בעלה למדינת הים, והיא נפרעת את הכתובה (אם בעלה גירשה) או את המזונות, שלא בפניו, לא תפרע אלא בשבועה, רבי שמעון אומר שרק כל זמן שתובעת כתובתה או היורשין משביעין אותה, אבל אם האלמנה אינה תובעת את כתובתה, אלא היא תובעת מזונות, אין היורשין משביעין אותה.

מסכת פרק ט [ה"ח - דף נו] כתובות רסג

טבאות, ואין לא, אנן מחלטין ניכסייא, אמר ליה אף אנן עבדין כן, אנן משלחין בתריה תלת איגריין, אין אתא הא טבאות, ואין לא אנן מחלטין ניכסייא, אמר ליה הגע עצמך דהוה באתר רחיק, אנן משלחין בתריה תלת איגריין, חדא גוא תלתין, וחדא גו תלתין, וחדא גו תלתין, אין אתא הא טבאות, ואי לא אנן מחלטין ניכסייא. א"ר מתניה והוא שעמד בדין וברח, אבל אם לא עמד בדין וברח, לית כאן מחלטין, אלא מכרוזין.

רבי שמעון אומר כל זמן שתובעת כתובתה וכו': אשכחת אמר חנן ורבי שמעון אמרו דבר אחד, כמה דמר ר' חנן לא תשבע אלא בסוף, כן רבי שמעון אמר לא תשבע אלא בסוף, כמה דאית אמר הלכה כחנן, והכא הלכה כרבי שמעון.

בדין וברח, א"כ לית כאן מחלטין, אלא רק מכרוזין ועושים מכרוזי מי ובכמה רוצה לקנות את הנכסים של הנתבע, לכשיבוא ולא ישלם.

רבי שמעון אומר כל זמן שתובעת כתובתה וכו': אומרת הגמ' אשכחת אמר נמצאת אומר שחנן ורבי שמעון אמרו דבר אחד, כמה דאמר ר' חנן (בסוף המסכת) שהאשה שתובעת מזונות מנכסי בעלה שהלך למדינת הים, שלא תשבע בזמן תביעת המזונות, שבעלה לא השאיר לה כסף למזונות, אלא היא תשבע רק בסוף לאחר שישמעו שבעלה מת, והיא תתבע את כתובתה, שהיא לא עיכבה מנכסי בעלה יותר מהראוי לה, כן רבי שמעון אמר שהאלמנה לא תשבע אלא בסוף, בזמן שהיא תתבע את כתובתה, וכמה דאית אמר שהלכה כחנן, וא"כ גם הכא לעניין האלמנה שהלכה כרבי שמעון.

טבאות, ואין לא, א"כ אנן מחלטין גובים את החוב מניכסייא מהנכסים של הנתבע, אמר ליה ר' מנא שאף אנן עבדין כן שגם אנחנו עושים כעין זה, שאנן משלחין בתריה שולחים לנתבע תלת איגריין שלש איגרות, ואין הוא אתא, א"כ הא טבאות, ואין הוא לא בא, אז אנן מחלטין ניכסייא, אמר ליה ר' אלכסא הגע עצמך תתבונן בדברייך, דהוה באתר רחיק אם הנתבע נמצא במקום מאוד רחוק, וכי נמתין עד שישלחו לו שלש מכתבים? א"ל ר' מנא שאנן משלחין בתריה תלת איגריין, חדא גוא תלתין, וחדא גו תלתין, וחדא גו תלתין, דהיינו בכל מכתב כתוב שיבוא בתוך ל' יום לשליחת המכתב (דהיינו ממתנים לכל היותר תשעים יום), אין אתא הא טבאות, ואי לא אז אנן מחלטין ניכסייא. א"ר מתניה שחולטים וגובים את הנכסים של הנתבע דוקא והוא שעמד בדין וברח, אבל אם לא עמד

הלכה ט

מתני' הוציאה גט ואין עמו כתובתה, גובה כתובתה. הוציאה כתובה ואין עמה גט, היא אומרת אבד גיטי והוא אומר אבד שוברי, וכן בעל חוב שהוציא עמו שטר חוב ואין עמו פרוזבול, הרי אלו לא יפרעו, רבן שמעון בן גמליאל אומר מן הסכנה ואילך אשה גובה בלא גט, ובעל חוב גובה שלא בפרוזבול.

גמ' הוציאה גט ואין עמו כתובתה וכו': רבי חייה בשם רבי יוחנן, הקורא ערר על מעשה בית דין לא הכל הימינו, אמר ליה רבי חייה בר אבא ולא מתניתא היא, הוציאה גט ואין עמו כתובה גובה כתובתה, אמר ליה רבי יוחנן, בבלייא! מן דגלית לך חספא מן מרגליתא - את אמר לי ולא מתניתא היא. רב אמר במקום

הלכה ט

מתני' האשה שתובעת את כתובתה, והיא הוציאה גט ואין עמו שטר כתובתה, א"כ היא גובה את תשלום כתובתה. ואם היא הוציאה את שטר הכתובה, ואין עמה גט שאז יראו האם קרעו את גיטה (מפני ששילמו לה את כתובתה), או שגיטה קיימת (מפני שלא שילמו לה את כתובתה), והיא אומרת שאבד גיטי, והוא אומר שנאבד שוברי שנתת לי על תשלום כתובתך, וכן בעל חוב שהוציא עמו שטר חוב לאחר השביעית, ואין עמו פרוזבול, והמלווה טוען שעשה פרוזבול, הרי אלו לא יפרעו, רבן שמעון בן גמליאל אומר מן הסכנה ואילך שהגויים גזרו על המצוות, א"כ האשה גובה כתובתה בלא גט, ובעל חוב גובה שלא בפרוזבול, והם נאמנים לומר שהם קרעו את הגט או את הפרוזבול, כדי שלא יסתכנו מהגויים.

גמ' הוציאה גט ואין עמו כתובתה וכו': רבי חייה בשם רבי יוחנן אומר,

שהקורא ערר על מעשה בית דין דהיינו הטוען ששילם דבר שחייבים אותו מתקנת חכמים (כתשלום הכתובה), לא הכל הימינו הוא לא נאמן, עד שיוכיח את זה, אמר ליה רבי חייה בר אבא לר' יוחנן, וכי לא מתניתא היא, שהרי שנינו במשנה הוציאה גט ואין עמו כתובה שגובה כתובתה, מפני שהבעל לא נאמן לומר ששילם כבר, וא"כ מה אתה מחדש? אמר ליה רבי יוחנן, בבלייא! (ר' חייה בר אבא עלה מבבל), מן דגלית לך חספא אחרי שהרמתי לך את החרס מן מרגליתא מהמרגלית, רק אז מצאת את המרגלית (המרגלית זה פנינה הנמצאת בים תחת לחרסים - בתוך הצדפות), וזה משל לאומר דבר שבהתחלה לא מבחינים בחידושו, ואחרי שאומרים את הדבר, הדבר הזה הוא פשוט, וא"כ גם כאן, רק מפני שאמרתי לך את הדין הזה, אז את אמר לי ולא מתניתא היא, אבל לולי דברי לא היית יודע לפרש כך את המשנה, שהרי רב אמר שהמשנה מדברת במקום

מסכת פרק ט [ה"ט - דף נז] כתובות רסה

שאינן כותבין שטר כתובה, אבל במקום שכותבין שטר כתובה, מה דהיא מפקה היא גובה, חזר ואמר, אפילו במקום שכותבין כתובה גובה היא, מן רב חיילה מתבה יתיב, התיב רבי יוסי, והא תני גובה גיטה, ומטמנת כתובתה וחוזרת וגובה? אין שם בית דין? באינן דמתון, ואין שם עדים? הרי בשהלכו להם למדינת הים, אין שם אומולוגייה, ולית רב אומולוגייה? אית רב אומולוגייה פהן דמר אבד כרטיסן - עבד חורן, אית ליה כההיא דאמר אבד פורנא עבד חורין, התיב רבי בא דהא תני גובה בגיטה, ומטמנת כתובתה, וממתנת עד שימות

אין לחשוש שהרי וכי אין שם עדים שיעידו שהיא קיבלה את כתובתה? וא"כ היא לא תוכל לחזור ולגבות את כתובתה, חזר ר' יוסי ואמר שהשאלה שלי היא שהרי יש לחשוש בשהלכו להם העדים למדינת הים, וא"כ היא תחזור ותתבע את כתובתה פעם נוספת, אז השיבו לר' יוסי שזה לא קשה, שהרי וכי אין שם אומולוגייה (שטר חיתוך החוב) שובר שהחייב שילם את חובו, וכי לית רב מודה שכותבים אומולוגייה? ואומרת הגמ' שאית רב שרב מודה שכותבים אומולוגייה (שובר) פהן דאמר במקרה שהמלווה אמר ללווה שאבד כרטיסן שנאבד לי השטר חוב, וא"כ עבד חורן תכתוב לי שטר חדש, וכן אית ליה לרב שכותבים שובר כההיא דאמר במקרה שאשה אמרה שאבד פורנא שנאבד לי השטר כתובה, ועבד חורין ותכתוב לי כתובה חדשה, שכאן כותבים שובר, כדי שלא יבואו להוציא את השטר חוב השני או את הכתובה השניה. שואלת הגמ' התיב רבי בא מה מועיל מה שכותבים שובר, דהא תני והרי שנינו שהאשה גובה את תשלום כתובתה בגיטה, וא"כ יש לשאול, שצריך לחשוש שמא מטמנת היא את כתובתה, וממתנת עד שימות בעלה,

שאינן כותבין שטר כתובה, ולכך מועיל מה שהאשה מוציאה את גיטה, אבל במקום שכותבין שטר כתובה, א"כ רק מה דהיא מפקה רק בכתובה שהיא מוציאה, היא גובה את תשלום כתובתה, אבל אם היא לא תביא את הכתובה, בעלה יכול לומר שהוא לא ישלם את תשלום הכתובה עד שתביאי את כתובתך, והיא לא יכולה לומר לו שהיא תכתוב לו שובר, ואומרת הגמ' שאח"כ חזר רב מדבריו ואמר, שאפילו במקום שכותבין כתובה, גובה היא האשה את כתובתה (כדברי ר' יוחנן), ואמר רב מן רב חיילה מי שכוחו גדול מתבה יתיב שיבוא ויקשה, אז התיב רבי יוסי, והא תני שהאשה גובה את כתובתה על פי גיטה, וא"כ יש לשאול, שצריך לחשוש שמא מטמנת היא את כתובתה וכשימות בעלה היא חוזרת וגובה את כתובתה? השיבו לר' יוסי שלא צריך לחשוש לזה, שהרי וכי אין שם בית דין שיודעים שהיא קיבלה את כתובתה? וא"כ היא לא תוכל לחזור ולגבות את כתובתה, חזר ר' יוסי ואמר שהשאלה שלי היא באינן דמתון כלפי אותם עירות שאין בהם ב"ד קבוע, שידעו שהיא קיבלה כבר את תשלום כתובתה, אז השיבו לר' יוסי שעדיין

מסכת פרק ט [ה"ט - דף נז] כתובות

וחוזרת וגובה? אמר ליה רבי יוסה בר' בון ולא עליה להביא ראייה שהיתה משמשו עד שמת? רבי זעירא רבי אבונה בשם רב, במקום שכותבין שטר כתובה, הוא אומר כתבתי והיא אומרת לא כתבת, עליה להביא ראייה שלא כתב, ובמקום שאין כותבין שטר כתובה, והוא אומר כתבתי והיא אומרת לא כתבת, עליו להביא ראייה שכתב.

ובעל חוב גובה שלא בפרוזבול: ר' חייה בר אבא אשכח פרוזבולא דרבי יונתן, והוה פרי מיתן ליה, אמר ליה לית אנא צריך ליה, ותני כן נאמן המלוה לומר שטר זה פרעתיו וקרעתיו, ר' ירמיה בשם רבי חייה מתניתא אמרה כן, מן הסכנה ואילך האשה גובה שלא בגט ובעל חוב גובה שלא בפרוזבול, ואיפשר כן? לא! פרעתיו וקרעתיו, והכא פרעתיו וקרעתיו.

ובעל חוב גובה שלא בפרוזבול: אומרת הגמ' שר' חייה בר אבא אשכח פרוזבולא מצא את הפרוזבול דרבי יונתן, ור' חייה בר אבא הוה פרי רץ למיתן ליה את הפרוזבול, ור' יונתן אמר ליה לר' חייה בר אבא שלית אנא צריך ליה את הפרוזבול, ותני כן וכן שנינו בבביתא שנאמן המלוה לומר שאת השטר פרוזבול הזה פרעתיו וקרעתיו וביטלתי וקרעתיו, היות והאדם "לא שביק היתירא ואכיל איסורא", לכך נאמנים לומר שכתבתי פרוזבול, אלא שקרעתיו, ור' ירמיה בשם רבי חייה אמר שמתניתא אמרה כן, שהרי שנינו במשנתנו שמן הסכנה ואילך האשה גובה שלא בגט ובעל חוב גובה שלא בפרוזבול, וכי איפשר כן לומר שהמלווה לא כתב פרוזבול? אלא וכי לא כוונת המשנה לומר שהמלווה נאמן לומר (בשעת הסכנה) שפרעתיו וקרעתיו וביטלתי וקרעתיו את הפרוזבול, וא"כ גם הכא אני נאמן לומר שפרעתיו וקרעתיו וביטלתי וקרעתיו את הפרוזבול, הגם שכעת זה לא זמן סכנה, אבל

וכשבעלה ימות היא חוזרת וגובה את כתובתה, והיורשים לא יידעו שהיא התגרשה וקיבלה את כתובתה? אמר ליה רבי יוסה בר' בון וכי לא עליה להביא ראייה שהיתה משמשו עד שמת? ולכך אין חשש שהיא תחזור ותגבה את כתובתה. ואומרת הגמ' שאומנם אמרנו שרב חזר בו ואמר שגם במקום שכותבים כתובה האשה יכולה לגבות את כתובתה על פי הגט, והיא תכתוב שובר לבעלה, אבל רבי זעירא ורבי אבונה אמרו בשם רב, שבמקום שכותבין שטר כתובה, והוא אומר שכתבתי כתובה, וא"כ לא אשלם לך את תשלום הכתובה עד שתוציא את שטר כתובתך, והיא אומרת שלא כתבת לי כתובה, א"כ עליה להביא ראייה שלא כתב, ואם היא לא תוכיח את זה, א"כ היא לא יכולה לתבוע את תשלום הכתובה, ולא יועיל שהיא תכתוב שובר, ובמקום שאין כותבין שטר כתובה, והוא אומר שכתבתי והיא אומרת שלא כתבת, א"כ עליו להביא ראייה שכתב.

הלכה י

מתני' שני גיטין ושתי כתובות, גובה שתי כתובות. שתי כתובות וגט, או כתובה ושני גיטין, או כתובה וגט ומיתה, אינה גובה אלא כתובה אחת, שהמגרש את אשתו ומחזירה על מנת כתובתה הראשונה החזירה. קמן שהשיאו אביו כתובתה קיימת, שעל מנת כן קיימה. גר שנתגייר ואשתו עמו, כתובתה קיימת, שעל מנת כן קיימה.

גמ' שני גיטין ושתי כתובות וכו': והוא שיהא הגט יוצא מכתובה לכתובה. שתי כתובות וגט וכו': עד כדון בשוות, היה בזו מנה ובזו מאתים, רב הונא ורב ירמיה ורב חסדא, חד אמר גובה בראשונה, וחרנה אמר גובה בשנייה,

גר שנתגייר ואשתו עמו, כתובתה שכתב לה בעודו גוי קיימת, שעל מנת כן קיימה. **גמ'** שני גיטין ושתי כתובות וכו': מבארת הגמ' והוא שיהא הגט הראשון יוצא מכתובה לכתובה, אבל אם שתי הכתובות נכתבו באותו נישואין, א"כ היא גובה רק כתובה אחת.

שתי כתובות וגט וכו': אומרת הגמ' שעד כדון עד עכשיו המשנה מדברת בשתי כתובות שוות, שאז היא גובה רק כתובה אחת, ואומרת הגמ' שאם היה לה שתי כתובות והיה בזו מנה ובזו מאתים, בזה נחלקו רב הונא ורב ירמיה ורב חסדא, ואחד אמר שמנה אחד היא גובה בכתובה הראשונה, וחרנה אמר שאם היא רוצה לגבות מאתיים, א"כ היא גובה רק בכתובה השנייה (כיון שבעלה נתן לה שתי אפשרויות גביה, או לגבות את הכתובה הראשונה, היינו מנה אחד מהזמן הראשון, או לגבות את הכתובה השנייה, היינו מאתיים מהזמן השני),

היות והאדם "לא שביק היתירא ואכיל איסורא", לכך נאמן האדם לומר שהיה לו שטר פרוזבול, אלא שקרעתיו.

הלכה י

מתני' אם האשה הוציאה שני גיטין ושתי כתובות היינו שיש לה כתובה מכל נישואין ונישואין, א"כ היא גובה שתי כתובות. ואם היא הוציאה שתי כתובות (שנכתבו באותו נישואין) וגט, או כתובה (מהנישואין הראשונים) ושני גיטין, או כתובה (מהנישואין הראשונים) וגט (ולאחר הגירושין בעלה החזירה) ומיתה, אינה גובה אלא כתובה אחת, כיון שהמגרש את אשתו ומחזירה (לפני ששילם לה את כתובתה), על מנת כתובתה הראשונה החזירה, והוא לא צריך לשלם שתי כתובות. קטן שהשיאו אביו והגדיל, כתובתה (שהוא כתב לה בעודו קטן) קיימת, כיון שעל מנת כן קיימה לאחר שהגדיל. וכן

מסכת פרק ט [ה"י - דף נז] כתובות

והתוספת גובה מן זמנה של שנייה. אמר רבי חנניה קומי רבי מנא, לית הדא אמרה, ההן דיזיף מן חבריה וחזר ויזיף מיניה - צריך מימר לכד מן כרטוסה קדמיא דאית לי גבך, אורחא דאיתתא מימר אבד פורנה - עביד חורן, אלא כי אורחא דבר נשא מימר אבד כרטיסו עבד חורן?! אלא כי אפשר יודי ליה.

שהמגרש את אשתו ומחזירה וכו': ר' יודן בר שיקלי אעיל עובדא קומי רבי יוסי, לא כן אמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן שטר שלוה בו ופרעו אל ילוה בו באותו היום? א"ל כן בשפרעו כאן בשלא פרעו.

קטן שהשיאו אביו וכו': תני רבי חנן קומי רבי הילא - תרין אמורין, חד אמר

אם יש למלוה שני שטרות, ע"כ שהיה כאן שני הלואות, והלוה צריך לשלם את שניהם. **שהמגרש את אשתו ומחזירה וכו':** ר' יודן **בר שיקלי אעיל עובדא** הביא מעשה קומי **רבי יוסי**, באשה שהיה לה שני גיטין וכתובה אחת, ושאל ר' יודן בר שיקלי את ר' יוסי מדוע הכתובה שנכתבה בזמן הנישואין הראשונים מועילה לנישואין השניים, וכי **לא כן אמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן שטר שלוה בו ופרעו, אל ילוה בו פעם נוספת** אפי' **באותו היום** שאין חשש לשטר מוקדם, מפני שכבר נמחל שעבודו של השטר, וא"כ צריך להיות שגם לעניין הכתובה, שיצטרפו לכתוב כתובה חדשה בזמן הנישואין השניים? א"ל ר' יוסי שזה לא קשה, כיון **שכאן** ר' יוחנן דיבר **בשפרעו** את השטר חוב, ולכך לא יכולים ללוות על פי השטר חוב הזה פעם נוספת, וכאן לעניין הכתובה, הרי מדובר **בשלא פרעו**, ולכך יכולים להחזיר את האשה על סמך הכתובה הראשונה.

קטן שהשיאו אביו וכו': תני רבי חנן קומי **רבי הילא שתרין אמורין** נחלקו בדין הזה; אחד אמר שכתובתה קיימת רק לעניין עיקר

והתוספת היינו את המנה השני, לכו"ע היא גובה מן זמנה של הכתובה השנייה.

אמר רבי חנניה קומי רבי מנא וכי לית הדא אמרה וכי לא לומדים מכאן, שההן דיזיף מן חבריה שאחד שלוה מחבירו וחזר ויזיף מיניה וחזר ולוה ממנו, א"כ בשטר השני הלוה צריך מימר צריך לכתוב, שההלוואה הזאת היא **לבד מן ההלוואה** הכתובה בכרטוסה קדמיא בשטר הקודם **דאית לי גבך** שיש לי אצלך, כיון שאם הוא לא יכתוב כך, א"כ הלוה יבוא ויאמר ששני השטרות נכתבו על הלוואה אחת (כמו לעניין שתי הכתובות), חוזרת הגמ' ואומרת שזה לא דומה, כיון שאורחא דאיתתא שדרך האשה למימר **שאבד פורנה** (שטר הכתובה), ועביד חורן תכתוב לי שטר חדש, ולכך כשהאשה מוציאה שתי כתובות, היא גובה רק כתובה אחת, **אלא וכי אורחא דבר נשא** אבל וכי הדרך של המלוה למימר ללוה **שאבד כרטיסו** שנאבד השטר חוב ועבד חורן ותכתוב לי שטר חדש! והרי ודאי שהלוה לא יכתוב לו, **אלא כי אפשר** ולכל היותר הלוה יודי ליה על החוב, וכיון שכך,

מסכת פרק ט [ה"י - דף נז] כתובות רסט

לכתובה אבל לא לתנאין, וחרנה אמר בין בכתובה בין לתנאין. ניהא גר, קמן - וקמן מגרש? אמר רבי חגי קיימתיה כ"י דמר ר' לעזר בשם רבי חנינה והוא שבא עליה משנתפקח ומשנשתפה, וכא הוא שבא עליה משהגדיל.

הדרן עלך פרק הכותב לאשתו

מה דאמר ר' לעזר בשם רבי חנינה בתחילת המסכת על הברייתא "חרש או שוטה שכנסו פיקחת, רצה לקיימה, כתובתה מנה" שזה דוקא והוא שבא עליה משנתפקח או משנשתפה, שאז חל עליהם הנישואין, וא"כ גם כאן המשנה לא מדברת שהקטן או הגר התגרשו, אלא הקטן הגדיל יחד עם אשתו, או הגר נשאר לחיות יחד עם אשתו, והקטן מתחייב בכתובה דוקא והוא שבא עליה משהגדיל, וכן הגר מתחייב בכתובה רק אם הוא בא על אשתו לאחר הגירות.

הדרן עלך בלי נדר פרק הכותב לאשתו

הכתובה היינו מנה או מאתיים, אבל לא לעניין שאר התנאין הכתובים בכתובה, היינו לא לעניין תוספת הכתובה, וחרנה אמר שכתובתה קיימת בין בכתובה בין לתנאין. שואלת הגמ' זה ניהא שהגר גירש את אשתו והחזירה, אבל וכי יכולים לומר כך לעניין הקטן שהוא גירש את אשתו והחזירה, וכי קטן מגרש? (דהיינו הגמ' מבינה שזה המשך לדין הקודם שבמשנה, שהמגרש את האשה ומחזירה, שהוא מחזירה ע"מ כתובתה הראשונה, והקטן גירש ומשגדל החזירה), מתרצת הגמ' אמר רבי חגי שקיימתיה שהעמדתי את המשנה כ"י כמו

פרק י' הלכה א

מתני' מי שהיה נשוי לשתי נשים ומת, הראשונה קודמת לשנייה, יורשי הראשונה קודמין ליורשי השנייה. נשא את הראשונה ומתה, נשא שנייה ומת הוא, שנייה ויורשיה קודמין ליורשי הראשונה.

גמ' הראשונה קודמת לשנייה וכו': מתניתא לענין כתובה, אבל לענין מזונות שתייהן שוות.

כתובה וקבורה מי קודם? כתובה ומלוה בעדים מי קודם? כתובה ופרנסת בנות מי קודם? מאן דאמר גובין פרנסה מן משועבדין - פרנסת בנות קודמת, ומאן דמר אין גובין פרנסה מן משועבדין - אין פרנסת בנות קודמת.

הבנים באים לתבוע את הכתובת בנין דיכרין וצריך לקבור את האבא, **מי קודם**, והשאלה היא האם כתובת בנין דיכרין זה חוב, וא"כ זה קודם לקבורת האבא (ויקברו אותו מהצדקה), או שכתובת בנין דיכרין זה כירושה, וא"כ קבורת האבא קודמת, עוד שואלת הגמ' **כתובה** (כתובת בנין דיכרין) **ומלוה בעדים מי קודם**, והשאלה היא האם כתובת בנין דיכרין זה חוב, וא"כ הם קודמים, או שכתובת בנין דיכרין זה כירושה, וא"כ קודם צריך לפרוע את החובות של האבא, עוד שואלת הגמ' **כתובה** (כתובת בנין דיכרין) **ופרנסת הבנות מי קודם** (והשאלה היא כדלעיל), ואומרת הגמ' שלעניין השאלה הזאת זה תלוי, שלמאן דאמר שגובין את תשלום הפרנסה מן המשועבדין, א"כ פרנסת הבנות קודמת, ולמאן דאמר שאין גובין את תשלום הפרנסה מן משועבדין, א"כ אין פרנסת הבנות קודמת, כיון שחייב כתובת בנין דיכרין הוא מיד במיתת האב, וחייב

מתני' מי שהיה נשוי לשתי נשים ומת, והן תובעות את כתובתן, א"כ הראשונה קודמת לגבות את כתובתה לפני השנייה, כיון שכתובתה נכתבה קודם, וגם יורשי הראשונה קודמין ליורשי השנייה. אבל אם הוא נשא את הראשונה ומתה, והבעל נשא אשה שנייה ומת הוא, והשניה באה לתבוע את כתובתה, ויורשי הראשונה באים לתבוע את כתובת אימן (מדין כתובת בנין דיכרין), א"כ השנייה ויורשיה קודמין ליורשי הראשונה.

גמ' הראשונה קודמת לשנייה וכו': אומרת הגמ' שהמתניתא מדברת לענין שהן תובעות את הכתובה שלהן, ולכך הראשונה קודמת לשניה, היות והוא התחייב לראשונה לפני השניה, אבל אם התביעה שלהן הוא לענין מזונות, א"כ שתייהן שוות, כיון שחייב המזונות הוא רק לאחר מות הבעל, וא"כ הגיע שעת החיוב לשתייהן בבת אחת. שואלת הגמ' **כתובה וקבורה** דהיינו אם

מסכת פרק י' [ה"א - דף נח] כתובות רעא

נשא את הראשונה ומתה וכו': לא אמר אלא מתה, הא נתגרשה כבעל חוב היא, כהדא דתני נשא אשה וכתב לה כתובה, גירשה ולא נתן לה כתובה, נשא אחרת וכתב לה כתובה, החזיר את הראשונה וכתב לה כתובה על כתובתה הראשונה, של ראשונה קודמת לשנייה ויורשיה, והשנייה ויורשיה קודמין לשניה של הראשונה.

נשא שנייה ומת הוא וכו': אמר בן ננס יורשי הראשונה אומרים ליורשי השנייה, אם כבעל חוב אתם, מלו את שלכם וצאו, ואם לאו אנו ואתם נחלוק בשוה, אמר לו ר"ע בני שנייה קפצה עליהן ירושת תורה, ונוטלין כתובת אמן, וחוזרין וחולקין. רבי מנא אמר בשיש שם דינר יתר נחלקו, אבל אם אין שם דינר יתר, אף

השנייה, שאם (אתם מחשיבים את כתובת אמכם) **כבעל חוב אתם, א"כ טלו את שלכם וצאו** מהתביעה, ואנחנו ניקח את כתובת אימנו, **ואם לאו** שאתם לא רוצים לתבוע את כתובת אימכם (כיון שכתובתה היתה קטנה), **א"כ אנו ואתם נחלוק** בנכסים **בשוה, אמר לו ר"ע** שבני הראשונה לא יכולים לומר כך, כיון שגם על בני שנייה קפצה עליהן ירושת תורה, ולכך בני השניה נוטלין את כתובת אמן, וחוזרין וחולקין בנכסים בשווה, ומבארת הגמ' את המחלוקת, **רבי מנא אמר בשיש שם דינר יתר** על הכתובות **נחלקו** (דהיינו לקמן המשנה אומרת שיכולים לתבוע את הכתובות בנין דכרין רק אם לאחר נתינת הכתובות ישאר בנכסים בשיעור דינר שיתקיים בזה הירושה), שכן ננס סובר שחכמים תקנו את הדין של כתובת בנין דכרין גם כשאחת מתה בחיי בעלה, ור"ע סובר שחכמים תקנו את הדין של כתובת בנין דכרין רק כששתיהן מתו בחיי הבעל, אבל אם אין שם דינר יתר, א"כ אף

הפרנסה הוא רק כשהיא הולכת להתחתן, ולכך כתובת בנין דכרין קודמת.

נשא את הראשונה ומתה וכו': אומרת הגמ' שהמשנה לא אמרה שהשניה קודמת לראשונה, אלא אם הראשונה מתה, אבל **הא** אם הראשונה נתגרשה, א"כ הרי **כבעלת חוב היא**, והיא קודמת לשניה, וזה כהדא דתני, שאם אחד נשא אשה וכתב לה כתובה, וגירשה ולא נתן לה את תשלומי הכתובה, ונשא אחרת וכתב לה כתובה, והחזיר את הראשונה וכתב לה כתובה נוספת על כתובתה (דהיינו שהוא לא החזירה ע"מ כתובתה הראשונה), א"כ גביית הכתובה הראשונה של הראשונה קודמת לגביית הכתובה של השנייה ויורשיה, והכתובה של השנייה ויורשיה קודמין לכתובה השניה של הראשונה, וא"כ מוכח מכאן שהכתובה של גרושה זה כחוב, ולכך זה קודם לכתובה של השניה.

נשא שנייה ומת הוא וכו': אמר בן ננס שיורשי הראשונה אומרים ליורשי

מסכת פרק י' [ה"א - דף נח] כתובות

ערב

בן ננס יודי לרבי עקיבא דבני השנייה קפצה עליהן ירושת תורה, ונוטלין כתובת אמן, וחוזרין וחולקין בשוה, אמר ליה רבי יוסי בר' בון הקדל לא תנייתא פליגא את עבד ליה פליגא, אלא בשאין שם יתר דינר נחלקו, אבל אם יש שם יתר דינר, אף רבי עקיבא יודה לבן ננס, שאֵלו ואֵלו נוטלין כתובת אמן, וחוזרין וחולקין בשוה. והחוב ממעט, ודכוותה והחוב מרבה, היך עבידא, היה שם שדה והיא עתידה לחזור ביובל, את רואה אותו כאילו מוחזרת.

קידש רחל וכנס לאה, וחזר וכנס רחל, על דעתון דרבנין רחל קודמת, ועל דעתיה דר' אלעזר בן עזריה לאה קודמת, אומר אף רבי לעזר מודי מאחר שחזר

שהחוב מרבה, ומבארת הגמ' (שלא יתכן לומר שהחוב שהאבא חייב לאחרים זה ממעט מהמותר דינר, כיון שפרעון החוב נחשב כמותר דינר, כדלעיל, וכן אם חייבים לאבא כסף, זה לא מוסיף על הירושה כדלקמן, וא"כ) **היך עבידא** מה הכוונה, אלא שאם היה שם שדה והיא עתידה לחזור ביובל, א"כ את רואה אותו כאילו היא מוחזרת, ולכך אם השדה הזאת היתה אצל האבא, זה ממעט מהמותר דינר, כיון שהוא יצטרך להחזירה ביובל, ולצד השני, שאם יש שדה שעתידה לחזור לאבא ביובל, היא מרבה את הירושה. אומרת הגמ' שאם אחד קידש אשה אחת, כגון שהוא קידש את רחל ובנתיים הוא כנס והתחתן עם לאה, ואח"כ הוא חזר וכנס את רחל, וא"כ השאלה היא מי קודמת לגביית כתובתה, שעל דעתון דרבנין שאומרים שלארוסה יש כתובה, א"כ רחל קודמת, ועל דעתיה דר' אלעזר בן עזריה שאומר שלארוסה אין כתובה, א"כ לאה קודמת, חזרת הגמ' ואומרת שכאן אף רבי לעזר בן עזריה מודי שכתובת רחל קודמת, כיון שמאחר שהוא חזר

בן ננס יודי לרבי עקיבא דלא נוהג כאן הדין של כתובת בנין דכרין, ועל בני השנייה קפצה עליהן ירושת תורה, ולכך הם נוטלין את כתובת אמן, וחוזרין וחולקין בנכסים בשוה, אמר ליה רבי יוסי בר' בון לדבריהך הקדל תנייתא פליגא במה שלא שנינו שבן ננס ור"ע נחלקו, את עבד ליה פליגא אתה אומר שהם נחלקו, שהרי בברייתא כתוב שיוירשי הראשונה אומרים ליוירשי השנייה, שאם כבעל חוב אתם, טלו את שלכם וצאו, וא"כ מוכח שלא נשאר שם מותר דינר, כיון שאם נשאר שם מותר דינר, א"כ מדוע הם יצאו, והרי הם ממתינים לקבל את חלקם בירושה, ולכך אומר ר' יוסי בר' בון אלא בשאין שם יתר דינר נחלקו, שבן ננס סובר שפרעון הכתובה של השנייה נחשב כמותר דינר, ור"ע סובר שזה לא נחשב, אבל אם יש שם יתר דינר, א"כ אף רבי עקיבא יודה לבן ננס, שאֵלו ואֵלו נוטלין את כתובת אמן, וחוזרין וחולקין בנכסים בשוה. ואומרת הגמ' שהחוב ממעט מהירושה (וא"כ זה נחשב שאין שם מותר דינר), ודכוותה ועל אותו משקל אומרים

מסכת פרק י' [ה"ב - דף נח] כתובות רעג

וכנס רחל - רחל קודמת, למה זה דומה, לאחד שלווה מחבירו ואמר לו אם לא החזרתי לך מיכן עד י"ב חדש יהיו כל נכסי משועבדין לך, הגיע י"ב חדש ולא החזיר - נשתעבדו הנכסים למפרע, אבל אם אמר לו לא יהיו נכסי משועבדין לך אלא לאחר י"ב חדש, לא נשתעבדו אלא לאחר י"ב חדש. ימים שבנתיים - תפלוגתא דרבי מאיר ורבנין, על דעתיה דרבי מאיר בשטר נתחייבו הנכסים, על דעתיה דרבנן בכסף נתחייבו.

הלכה ב

מתני' מי שהיה נשוי לשתי נשים ומתו, ואחר כך מת הוא, והיתומין מבקשין כתובת אימן, ואין שם אלא כדי שתי כתובות, חולקין בשוה, היה שם

את הנכסים, כיון ששעבודו קודם, אבל על דעתיה דרבנן שאומרים שגם אם לא כתבו אחריות נכסים בשטר, נכסיו השתעבדו, א"כ מוכח שחכמים סוברים שבכסף (בהלואה) נתחייבו ונשתעבדו הנכסים, א"כ כאן המלווה הראשון יגבה את הנכסים, ואומנם הלווה כתב מפורש שהוא משעבד את הנכסים רק לאחר י"ב חודש, אבל זה הולך רק לעניין שהמלווה לא יוכל לגבות מהלקוחות שיקנו את הנכסים בתוך הי"ב חודש, אבל שעבודו קודם.

הלכה ב

מתני' מי שהיה נשוי לשתי נשים ומתו, ואחר כך מת הוא, והיתומין בני בעלת הכתובה הגדולה מבקשין את כתובת אימן, ואין שם אלא רק כדי שתי כתובות, א"כ בני שתיין חולקין את הירושה בשוה, ולא נוהג כאן הדין של כתובת בנין דכרין (כדי שלא תתבטל מכאן הירושה), אבל אם היה שם

וכנס את רחל, א"כ רחל קודמת, ומשל למה זה דומה, לאחד שלווה מחבירו ואמר לו שאם לא החזרתי לך מיכן עד י"ב חדש שיהיו כל נכסי משועבדין לך, א"כ כשהגיע י"ב חדש ולא החזיר את חובו, נשתעבדו הנכסים של המלווה מלמפרע (וכן כאן היות ובסופו של דבר הבעל כנס את רחל, א"כ נכסיו השתעבדו לכתובתה מזמן האירוסין). אבל אם הלווה אמר לו למלווה, שלא יהיו נכסי משועבדין לך אלא לאחר י"ב חדש, א"כ לא נשתעבדו נכסיו אלא לאחר י"ב חדש, ואם הוא מכר את נכסיו בתוך הי"ב חודש, המלווה לא יכול לגבות את חובו מהלקוחות. ואומרת הגמ' שאם הלווה הזה חזר ולווה מאדם אחר עוד הלואה בימים שבנתיים (בתוך הי"ב חודש), א"כ זה יהיה תלוי בפלוגתא דרבי מאיר ורבנין, שעל דעתיה דרבי מאיר שאומר שאם לא כתבו אחריות נכסים בשטר, לא נשתעבדו נכסיו, א"כ מוכח שר"מ סובר שרק בשטר נתחייבו (נשתעבדו) הנכסים, וא"כ המלווה השני יגבה

מסכת פרק י' [ה"ב - דף נח] כתובות

עדר

מותר דינר, אלו נוטלין כתובת אימן ואלו נוטלין כתובת אימן, ואם אמרו היתומין הרי אנו מעלין על ניכסי אבינו יפה דינר, כדי שיטלו כתובת אימן - אין שומעין להן, אלא שמין את הנכסים בבית דין.

גמ' ואין שם אלא כדי שתי כתובות וכו': הדא היא דמר רבי אימי כדי שיהא אדם מצוי ליתן לבתו בעין יפה, מעתה אפילו אין שם יתר דינר? אמר רבי אבון בשעה שאת יכול לקיים דבריהן ולקיים דברי תורה, את מקיים דבריהן ודברי תורה, בשעה שאת אין יכול לקיים דבריהן ולקיים דברי תורה, את מבטל דבריהן ומקיים דברי תורה.

רבי יודה בר פזי בשם רבי יוסי בן חנינה, מת אחד מן האחין כולהן חולקין בשוה, אמר ר' מנא לכן צריכא בשלא חלקו, שלא תאמר יעשה כמי שאינו כן ותירשנו פתו.

דבריהן (כתובת בנין דכרין) ולקיים דברי תורה (ירושה). אז את מקיים את דבריהן ודברי תורה, אבל בשעה שאת אין יכול לקיים דבריהן ולקיים דברי תורה, כיון שאין שם מותר דינר, א"כ את מבטל את דבריהן (כתובת בנין דכרין) ומקיים דברי תורה (ירושה).

רבי יודה בר פזי בשם רבי יוסי בן חנינה אומר שאם מת אחד מן האחין, כולהן כל האחים חולקין בנכסיו בשוה, אמר ר' מנא לכן צריכא שצריך את דברי ר' יוסי בר' חנינה בשלא חלקו עדיין את כתובת אימן, והחידוש הוא שלא תאמר שיעשה כמי שאינו כאן וא"כ תירשנו פתו דהיינו שהיינו אומרים שכאילו האח המת הזה לא קיים כלל, וא"כ אחיו מאמנו יחלקו את הכתובת בנין דכרין ביניהם, קמ"ל שהאח המת הזה מקבל את חלקו בכתובת אמו (הגם שהוא כבר מת), וכל אחיו מאביו (גם בני האשה האחרת) יורשים אותו.

מותר דינר, א"כ אלו נוטלין את כתובת אימן ואלו נוטלין את כתובת אימן, ואם אמרו היתומין בני בעלת הכתובה הגדולה שהרי אנו מעלין את המחיר על ניכסי אבינו יפה דינר, כדי שיטלו כתובת אימן - אין שומעין להן, אלא שמין את הנכסים בשוויים בבית דין.

גמ' ואין שם אלא כדי שתי כתובות וכו': שואלת הגמ' וכי הדא המשנה הזו היא מתאימה עם מה דאמר רבי אימי שהטעם שחכמים תקנו כתובת בנין דכרין, זה כדי שיהא אדם מצוי ליתן לבתו נדוניה בעין יפה, שהיות שהוא יודע שנכדיו יירשו את הנדוניה שהוא מביא לבתו, לכך הוא יתן לה בעין יפה, וא"כ מעתה (מעכשיו) היה צריך להיות שאפילו אם אין שם יתר דינר שיהיה הדין של כתובת בנין דכרין? מתרצת הגמ' אמר רבי אבון שחכמים תקנו את הדין של כתובת בנין דכרין רק בשעה שאת יכול לקיים את

מסכת פרק י' [ה"ב - דף נט] כתובות ערה

היה שם בכור את אָמֵר הבכור נוטל פי שנים, מהו נוטל פי שנים, נוטל פי שנים בְּכָתוּ, או פי שנים בכל האחים? תני רבי הושעיה היו שם שתי כיתי בנות כולֵהן חולקות בשוה, היה שם בכור, את אָמֵר הבכור נוטל פי שנים, מהו נוטל פי שנים - נוטל פי שנים בְּכָתוּ, או פי שנים בכל האחים.

אלא שמין את הנכסים בבית דין: מאימתי שמין להן? תלמידיו דרבי מנא אמרין בסוף, אמר לון רבי יוסי בר' בון לא אתון דאמרין בשם רבנן לִבְנֵי צריכא בשלא חלקו? אבל - משעה ראשונה שמין להן.

שם בכור, את אָמֵר שהבכור נוטל פי שנים, וא"כ אומרת הגמ' שיש לשאול מהו מה הכוונה שהוא **נוטל פי שנים,** האם הוא **נוטל פי שנים** רק בְּכָתוּ, או שהוא נוטל פי שנים **בכל האחים,** והגמ' לא פושטת את הספק.

אלא שמין את הנכסים בבית דין: שואלת הגמ' **מאימתי שמין להן** את הנכסים, לדעת האם יש מותר דינר (הרי לפעמים משתנה המחיר של הנכסים), האם לפי זמן חלוקת הכתובת בנין דכרין, או לפי זמן מיתת האבא? ואומרת הגמ' **שתלמידיו דרבי מנא אמרין** ששמין בסוף היינו לפי זמן חלוקת הכתובת בנין דכרין, **אמר לון רבי יוסי בר' בון,** וכי **לא אתון דאמרין** וכי לא אתם אמרתם **בשם רבנן** בשם רבכם (בשם ר' מנא) **לִבְנֵי צריכא** שצריך את דברי ר' יוסי בר' חנינה שכל האחים חולקים בשווה (את חלק אחיהם שמת), **בשלא חלקו** עדיין את כתובת אימם (כדלעיל), ומזה שיש לאח שמת חלק בכתובת בנין דכרין מוכח שזכות הירושה נקבעת בשעת מיתת האב, וא"כ **אבל** באמת (כמו "אבל שרה אשתך, דמתרגמינן בקושטא") **משעה ראשונה שמין להן** את הנכסים.

אומרת הגמ' הרי שנינו בברייתא שאם היה **שם בכור** בין האחים, **את אָמֵר שהבכור נוטל פי שנים,** וא"כ יש לשאול מהו מה הכוונה שהוא **נוטל פי שנים,** האם הוא **נוטל פי שנים** רק בְּכָתוּ, או שהוא נוטל פי שנים **בכל האחים,** דהיינו כגון שהיה שם שני קבוצות של אחים, שבכל קבוצה היו חמשה אחים, וא"כ השאלה היא האם כל קבוצה וקבוצה מקבלת את הכתובת בנין דכרין שלהם, ובקבוצה שהבכור נמצא, מחלקים את הכתובת בנין דיכרין לששה חלקים, והבכור נוטל שני חלקים, ואח"כ מחלקים את שאר הירושה לאחד עשר חלקים, והבכור נוטל שני חלקים, או שקודם כל מחלקים את כל הירושה לאחד עשר חלקים, והבכור נוטל את חלק הבכורה, ורק אח"כ כל קבוצה וקבוצה נוטלת את הכתובת בנין דכרין שלהם, ואח"כ מחלקים את שאר הירושה בשווה? ואומרת הגמ' היכן שנינו שהבכור נוטל פי שנים (לעניין כתובת בנין דכרין); **דתני רבי הושעיה, היו שם שתי כיתי בנות** משתי נשים, **כולֵהן חולקות בשוה,** כיון שהדין של כתובת בנין דכרין נאמר רק כלפי בנים זכרים ולא כלפי בנות, וממשיכה הברייתא ואומרת שאם היה

הלכה ג

מתני' היו שם נכסין בראוי - אינן כבמוחזק, רבי שמעון אומר אף על פי שיש שם נכסים שאין להן אחריות אינו כלום, עד שיהיו שם נכסים שיש להן אחריות יותר על שתי כתובות דינר.

גמ' רבי שמעון אומר וכו': רבי מנא אמר בעיקר שתי כתובות פליגין, ר"ש אומר קרקע, ורבנין אמרין מטלטלין, באותו הדינר, כל עמא מודיי שהוא מטלטלין. רבי יוסי בר' בון אמר כל עמא מודיי בעיקר שתי כתובות שהן קרקע, מה פליגין? באותו הדינר, רבי שמעון אומר קרקע, ורבנין אמרין מטלטלין. רבי בא בר זבדא בשם רב, ברם נהגו בסוריא להיות גובין מן הנחושת ומן הצועות, רבי אבהו בשם

הלכה ג

מתני' היו שם נכסין בראוי שהם ראויים לבוא לאחר זמן (כגון שהיו חייבים לאבא כסף), אינן כבמוחזק ואם אין מותר דינר בלי הנכסים האלו, א"כ הבנים לא מקבלים את הכתובת בנין דכרין, **רבי שמעון אומר שאף על פי שיש שם מותר דינר, אלא שזה מנכסים שאין להן אחריות (ממטלטלים) אינו כלום, עד שיהיו שם נכסים שיש להן אחריות (קרקע) יותר על שתי כתובות דינר.**

גמ' רבי שמעון אומר וכו': מבארת הגמ' את המחלוקת בין ר"ש לת"ק; **רבי מנא אמר שבעיקר שתי כתובות פליגין, שר"ש אומר שרק אם הבנים מקבלים את הכתובת בנין דכרין מהקרקע, יש את הדין של כתובת בנין דכרין, כיון שהכתובה נגבית רק מהקרקע, ורבנין אמרין שאפי' אם הבנים מקבלים את הכתובת בנין דכרין ממטלטלין יש את הדין של כתובת בנין דכרין, כיון**

שחכמים סוברים שגובים את הכתובה גם ממטלטלים, אבל באותו מותר הדינר, כל עמא מודיי (כולם מודים) שהוא יכול להיות מטלטלין, כיון שמתקיים בזה ירושה, אבל רבי יוסי בר' בון אמר שכל עמא מודיי (כולם מודים) בעיקר שתי כתובות שהן צריכות להיות מהקרקע, כיון שלא גובים את הכתובה אלא מן הקרקע, ובמה פליגין? באותו הדינר, שרבי שמעון אומר שזה צריך להיות קרקע כדי שיהיה שם ירושה חשובה, ורבנין אמרין שזה יכול להיות גם מטלטלין, כיון שמתקיים בזה הדין של ירושה. רבי בא בר זבדא בשם רב אמר שאומנם לא גובים את הכתובה ממטלטלין (כדברי ר' יוסי בר בון) ברם אבל נהגו בסוריא להיות גובין את הכתובה מן כלי הנחושת, ומן הצועות מהדורונות שהבעל קיבל (כמו וְשִׁלַּחְתִּי לוֹ צֵעִים וְצִעָהּ, ומתרגמינן וְאֶשְׁלַח עֲלֵיכֶם בְּזוֹזִין), כיון שהאשה סומכת דעתה עליהם, אמר רבי אבהו בשם

רבי יוחנן, ובלבד מן הצועות שבאותו הלילה, רב שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן נהגו העם בערבייא להיות גובה מן הבושם ומן הגמלים, ודכוותה בלבד מן הבושם שבאותו הלילה, ארמלתא דר' חונה גבי לה מן המטלטלין, כמנהג מקומה.

הלכה ד

מתני' מי שהיה נשוי לשלש נשים ומת, כתובתה של זו מנה, ושל זו מאתים, ושל זו שלש מאות, ואין שם אלא מנה, חולקות בשוה. היו שם מאתים, של מנה נוטלת חמשים, ושל מאתים ושל שלש מאות שלשה שלשה של זהב. היו שם שלש מאות, של מנה נוטלת חמשים, ושל מאתים מנה, ושל שלש מאות ששה של זהב. וכן שלשה שהטילו לכיס, פחתו או הותירו כך הן חולקין.

ואין שם אלא מנה, א"כ הן חולקות בשוה, היינו לפי הערך שיש לכל אחת ואחת, וא"כ מחלקים את המנה לשש חלקים, ובעלת המנה מקבלת חלק אחד, ובעלת המאתיים מקבלת שני חלקים, ובעלת השלש מאות מקבלת שלשה חלקים. ואומרת המשנה שאם היו שם מאתים, א"כ בעלת הכתובה של מנה נוטלת חמשים זוז, ואלו שכתובתן של מאתים ושל שלש מאות נוטלות שלשה שלשה דינרים של זהב שהם שבעים וחמש דינרי כסף (כל דינר זהב שווה עשרים וחמש זוז), הגמ' תבאר מדוע כאן החלוקה שונה. ואם היו שם נכסים בשיעור של שלש מאות זוז, א"כ כל אחת ואחת נוטלת כפי הראוי לה, ולכך בעלת הכתובה של מנה נוטלת חמשים זוז, ושל מאתים נוטלת מנה, ושל שלש מאות נטלת ששה של זהב (מאה חמישים זוז). ואומרת המשנה שכן נוהג החלוקה בשלשה שהטילו מעות לכיס שעשו עסק בשותפות, ואם הם פחתו (הפסידו) או הותירו (הרויחו), כך הן חולקין.

רבי יוחנן, ובלבד מן הצועות שהבעל קיבל באותו הלילה של הנישואין, כיון שאין דרך למכור אותם, ולכך האשה סומכת דעתה עליהם, וכן רב שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן אמר שנהגו העם בערבייא להיות שהאשה גובה את כתובתה מן הבושם ומן הגמלים, ואומרת הגמ' שכשם שר' יוחנן אמר לעניין הצועות "ובלבד מן הצועות שהבעל קיבל באותו הלילה" א"כ ודכוותה גם לעניין הבושם, האשה גובה דוקא בלבד מן הבושם שהיה מיועד לשימוש באותו הלילה של הנישואין, כיון שאין דרך למכור אותם, ולכך האשה סומכת דעתה עליהם. ואומרת הגמ' שלארמלתא (שלא למנתו) דר' חונה, גבי לה את הכתובה מן המטלטלין, כמנהג מקומה.

הלכה ד

מתני' מי שהיה נשוי לשלש נשים והבעל כתב לשלשתן את כתובתן באותו היום, ומת, וכתובתה של זו היה מנה, ושל זו מאתים, ושל זו שלש מאות,

מסכת פרק י' [ה"ד - דף נט] כתובות

רעה

גמ' ואין שם אלא מנה חולקות בשוה: שמואל אמר שוחדא דדייני - לשני שטרות שיצאו על שדה אחת, איזה מהן שירצו ב"ד להחליט מחליטין, מתניתא פליגא על שמואל, אין שם אלא מנה חולקות בשוה? לא שוחדא דדייני אתאמרת, והא תני היורשין שירשו שטר חוב, הבכור נוטל פי שנים, יצא עליהן שטר חוב, הבכור נותן פי שנים? עוד היא לשוחדא דדייני אתאמרת, רבי אבין בשם שמואל לא שנייא בין שני שטרות שיצאו על שדה אחת, בין שטר אחד שיצא על שני שדות, איזה מהן שירצו בית דין מחליטין.

היו שם מאתים וכו': שמואל אמר במרשות זו את זו, בְּשִׁהְרָשֶׁת השלישית

יצא עליהן שטר חוב, הבכור נותן פי שנים, וא"כ שואלת הגמ' הרי זה דומה לשני שטרות שיצאו על שדה אחת, ולשיטת שמואל היה צריך להיות שב"ד יחליטו מי מהאחים ישלם את כל החוב, ומדוע הברייתא אומרת שכל האחים משלמים יחד את החוב? מתרצת הגמ' **עוד היא לשוחדא דדייני אתאמרת** הרי שמואל אמר שזה תלוי בדעת הדיינים, וא"כ הדיינים יכולים לחלק את תשלום החוב בין כל האחים. ואומרת הגמ' **שרבי אבין אמר בשם שמואל, שלא שנייא בין שני שטרות שיצאו על שדה אחת,** דהיינו שהבעלים מכרו את השדה לשני אנשים באותו היום, ובין שטר אחד **שיצא על שני שדות,** דהיינו שאחד מכר את אחת משדותיו לשני, והוא לא פירש איזה מהם הוא מכר, **שאיזה מהן שירצו בית דין הם מחליטין** לומר שזו השדה שהוא קנה.

היו שם מאתים וכו': שמואל אמר שכאן לא מחלקים את הכסף ביניהן לפי היחס המגיע להן, כיון שכאן מדובר במרשות זו את זו, דהיינו בְּשִׁהְרָשֶׁת (כתבה הרשאה)

גמ' ואין שם אלא מנה חולקות בשוה: **שמואל אמר** שיש פעמים שהדיינים דנים לפי ראות עיניהם ללא טעם, עד שזה נראה שיש כאן **שוחדא דדייני** שהזוכה בדין שיחד את הדיינים שיפסקו לטובתו, ושמואל אמר את זה לענין **שני שטרות מכר שיצאו על שדה אחת** (שהבעלים מכרו את השדה לשני אנשים באותו היום), **שאיזה מהן שירצו ב"ד להחליט** שהשדה תהיה בידו - **מחליטין,** שואלת הגמ' שלכאן מתניתא פליגא על שמואל, שהרי שנינו במשנה שאם אין שם אלא מנה, א"כ הן **חולקות בשוה,** וא"כ שואלת הגמ' הרי כאן זה דומה לשני שטרות שיצאו על שדה אחת, ולשיטת שמואל היה צריך להיות שאחת מהן תקבל את כתובתה וב"ד יחליטו מי, ומדוע מחלקים את המנה לכולם? מתרצת הגמ' וכי לא שוחדא דדייני אתאמרת וכי שמואל לא אמר שזה תלוי בדעת הדיינים, וא"כ הדיינים יכולים גם לחלק את המנה לשלושת הנשים, עוד שואלת הגמ' על שמואל, והא תני, **היורשין שירשו שטר חוב,** א"כ הבכור נוטל בזה פי שנים, ואם

מסכת פרק י' [ה"ד - דף נט] כתובות רעט

את השנייה לדון עם הראשונה, אמרה לה לא מנה אית לך, סב חמשין ואיזל לך.

וכן שלשה שהטילו לכיס והותירו או פחתו כך הן חולקין: אמר רבי אלעזר הדיא דאת אָמַר בשהיתה הסלע חסירה או יתירה, אבל לשכר ולהפסד כולחן חולקין בשות, וקשיא ההן יהיב מאה דינרין וההן יהיב עשרה, ואת אמר אבן? חברייא אמרין יכול הוא מימר ליה, על ידי מניי סלקת פרגמטיא. עד כדון דהוות פרגמטיא זעירה, הוות פרגמטיא רובה? אמר רבי אבין בר חייה יכול הוא

היחס שהם השתתפו, זה דוקא בשהיתה הסלע חסירה או יתירה, דהיינו שהמטבע התייקר או הוזל, אבל לשכר או להפסד בזה כולחן כל השותפים חולקין בשות, שואלת הגמ' וקשיא איך יתכן לומר כך, והרי ההן יהיב אחד הביא לשותפות מאה דינרין, וההן יהיב אחד הביא לשותפות עשרה דינרים, ואת אמר אבן שהם חולקים שווה בשווה? מתרצת הגמ' חברייא אמרין אמרו בני הישיבה שהטעם הוא מפני שיכול הוא אותו אחד שהביא רק עשרה דינרים למימר ליה כיון שרק על ידי מניי (הכסף שלי) סלקת קנית את הפרגמטיא, ובלעדי לא היית יכול לקנות את הסחורה, לכך אנחנו שותפים שווים, שואלת הגמ' עד כדון עד עכשיו אתה מבאר מדוע הם שווים, בזמן דהוות פרגמטיא זעירה כשהם קנו סחורה קטנה, שבעל המאה דינרים לא היה יכול לקנות אותה לבד, כיון שזה עלה מאה ועשר דינר, אבל מה תסביר אם הוות פרגמטיא רובה אם הם קנו סחורה גדולה, שבעל המאה דינרים היה יכול לקנות חלק ממנה בכסף, וא"כ מדוע בעל העשרה דינרים יקבל חלק שווה בכל הרווח? מתרצת הגמ' אמר רבי אבין בר חייה כיון שיכול הוא בעל העשרה

השלישית את השנייה לדון עם הראשונה, ולכך הראשונה והשנייה חולקים לבדם במנה הראשון (וכל אחת נוטלת חמישים זוז), ואח"כ בעלת המאתיים באה לחלוק עם בעלת השלש מאות במנה השני, והיות ויש לבעלת המאתיים זכות תביעה רק על מנה אחד, כיון שבמנה הראשון שלה היא כבר קיבלה את חלקה, ולכך הן חולקות את המנה השני לארבעה חלקים, ובעלת המאתיים נוטלת חלק אחד (ולכך יש בידה שבעים וחמש זוז) ובעלת השלש מאות נוטלת שלשה חלקים (ולכך יש לה ג"כ שבעים וחמש זוז). ואומרת הגמ' שבעלת המנה לא יכולה לומר שיש לי שישית המנה בכל מנה ומנה, וא"כ מגיע לי במנה השני ג"כ שישית המנה, כיון שבעלת המאתיים והשלש מאות אמרה לה, וכי לא רק מנה אחד אית לך יש לך, סב חמשין והרי את לקחת לך חמישים זוז שזה עוד יותר מהראוי לך (וזה מכיון שבעלת השלש מאות משכה את ידיה מהמנה הראשון), אבל ואיזל לך תלכי לך, ואין לך מה לדון במנה השני.

וכן שלשה שהטילו לכיס והותירו או פחתו כך הן חולקין: אמר רבי אלעזר הדיא דאת אָמַר שהשותפים חולקים לפי

מסכת פרק י [ה"ד - דף ס] כתובות

מימר ליה, עד דאת מזבין חד זמן אנא מזבין עשרה זמנים. עד כדון במקום קרוב, במקום רחוק? אמר רבי הילא יכול הוא מימר ליה עד דאת אזיל ואתי חד זמן, אנא אזיל ואתי עשרה זמנים. תמן תנינן חזר ונגח שור אחד שוה מאתים, האחרון נוטל מנה ושלפניו חמשים זוז, ושנים הראשונים דינר זהב, ר' שמואל בשם ר' זעירא וכן לשכר, א"ר יוסי דר' זעירא פליגא על דר' אלעזר, ר' מנא אמר קומי רבי יודן, לא מודי רבי לעזר שאם התנו ביניהן שזה נוטל לפי כיסו וזה נוטל לפי כיסו, שוורים כמותנים הן, חזר ואמרה קומי רבי יוסי, אמר ליה בפירוש פליגין, רבי לעזר אמר סתמן חולקין בשוה, רבי זירא אמר סתמן זה נוטל לפי כיסו וזה נוטל לפי כיסו.

נוטל חמשים זוז וזה נוטל חמשים זוז, חזר ונגח שור אחד שוה מאתים, האחרון נוטל מנה ושלפניו חמשים זוז, ושנים הראשונים כל אחד דינר זהב היינו עשרים וחמשה דינרי כסף, כיון שהם נעשים שותפים בשור, ור' שמואל בשם ר' זעירא אמר וכן לשכר, שאם השכירו את השור הזה, הם חולקים את הרווח לפי היחס הזה, וא"כ שואלת הגמ' א"ר יוסי לכאן דברי ר' זעירא (שאמר 'וכן לשכר') פליגא על דר' אלעזר, שהרי ר' אלעזר אמר שכולם חולקים בשווה? מתרצת הגמ' ר' מנא אמר קומי רבי יודן, וכי לא מודי רבי לעזר שאם השותפים התנו ביניהן שכל אחד יקבל ברווחים לפי היחס שלו במעות, שזה נוטל לפי כיסו וזה נוטל לפי כיסו, והרי לענין השוורים כמותנים הן, כיון שהם השתתפו שלא מידיעתם, לכך זה כאילו שהם התנו שיחלקו את הרווח לפי היחס שיש להם במעות, ואומרת הגמ' כשר' מנא חזר ואמרה קומי רבי יוסי, אמר ליה שבפירוש (ר"א ור"ז) פליגין, שרבי לעזר אמר שבסתמן חולקין בשוה, ורבי זירא אמר שגם בסתמן זה נוטל לפי כיסו לפי היחס שיש להם במעות, וזה נוטל לפי כיסו.

דינרים למימר ליה, שעד דאת מזבין חד זמן שבזמן שאתה מוכר את סחורתך הגדולה אנא מזבין עשרה זמנים אני הייתי קונה ומוכר סחורה קטנה עשר פעמים (כיון שסחורה גדולה נמכרת לאט יותר מסחורה קטנה), ולכך מגיע לי חלק שווה אתך, שואלת הגמ' עד כדון עד עכשיו אתה מבאר מדוע הם שווים, בזמן שהם מכרו את סחורתם במקום קרוב, שאז בעל העשרה דינרים היה יכול לקנות ולמכור סחורה קטנה עשר פעמים, אבל מה תאמר במקרה שהם מכרו את סחורתם במקום רחוק, והרי בעל העשרה דינרים לא היה יכול לקנות ולמכור את סחורתו עשר פעמים, וא"כ מדוע מגיע לו חלק שווה? מתרצת הגמ' אמר רבי הילא כיון שיכול הוא בעל העשרה דינרים למימר ליה שעד דאת אזיל ואתי חד זמן שבזמן שאתה הולך לאט עם סחורתך הכבידה, אנא אזיל ואתי עשרה זמנים אני הייתי הולך וחזר עשר פעמים עם סחורה קטנה, ולכך מגיע לי חלק שווה אתך. שואלת הגמ' הרי תמן תנינן שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים ואין הנבלה יפה כלום, זה נוטל מנה וזה נוטל מנה, חזר ונגח שור אחר שוה מאתים, האחרון נוטל מנה ושלפניו זה

הלכה ה

מתני' מי שהיה נשוי ארבע נשים ומת, הראשונה קודמת לשנייה, ושנייה לשלישית, ושלישית לרביעית. הראשונה נשבעת לשנייה, ושנייה לשלישית, ושלישית לרביעית, והרביעית נפרעת שלא בשבועה, אמר בן ננס וכי מפני שהיא אחרונה נשכרת? אף היא לא תפרע אלא בשבועה. היו כולם יוצאות ביום אחד, כל הקודמת לחבירתה אפילו שעה אחת זכתה, וכך היו כותבין בירושלם שעות, היו כולן יוצאות בשעה אחת, ואין שם אלא מנה, חולקות בשוה.

גמ' אמר בן ננס וכו': רבי אבונא בשם רבי שמואל, כדברי בן ננס לשמר אחד שיצא על חמשה לקוחות כולחן חולקין בשוה, אמר ר' עקיבה קומי רבי מנא, לית הדא פליגא על רבי שמואל, דשמואל אמר שוחדא דדייני, לשני שטרות שיצאו

הלכה ה

מתני' מי שהיה נשוי לארבע נשים, חזמן כתובתה של זו קודמת לזו ומת, א"כ הראשונה קודמת לשנייה בגביית כתובתה, והשנייה לשלישית, והשלישית לרביעית. והראשונה כשבאה לגבות את כתובתה נשבעת לשנייה שלא קיבלה כבר מבעלה את תשלום הכתובה, והשנייה נשבעת לשלישית, והשלישית נשבעת לרביעית, והרביעית נפרעת שלא בשבועה, כיון שאין לנשים הקודמות הפסד במה שהיא גובה את כתובתה, שהרי גם אם יבוא בעל חוב לגבות את חובו, הוא גובה מהאחרונה (והתנא הזה סובר שלא נשבעים ליורשים אם הם גדולים). אמר בן ננס וכי מפני שהיא אחרונה היה תהיה נשכרת? אלא אף היא לא תפרע אלא בשבועה, כיון שכן ננס סובר שהבעל חוב יכול לתבוע את חובו מהאשה הראשונה, והיא לא יכולה לטעון שהיא השאירה לו מהיכן לגבות את חובו. ואומרת המשנה שאם היו כולם כל

הכתובות יוצאות מבית הסופר (נכתבו) ביום אחד, א"כ כל הקודמת לחבירתה אפילו שעה אחת זכתה, ולכך היו כותבין בירושלם שעות, כדי לידע איזה כתובה נכתבה קודם, ואם היו כולן יוצאות בשעה אחת, ואין שם אלא מנה אחד, א"כ כולן חולקות בשוה.

גמ' אמר בן ננס וכו': רבי אבונא בשם רבי שמואל אומר שכדברי בן ננס נלמד לשטר חוב אחד שיצא על חמשה לקוחות שקנו קרקעות מהלווה, שכולחן חולקין בתשלום החוב בשוה, ולא אומרים לבעל החוב לגבות את חובו דוקא מהלוקח האחרון, שואלת הגמ' אמר ר' עקיבה (האמורא) קומי רבי מנא, וכי לית הדא פליגא על רבי שמואל עצמו, דשמואל אמר שיש פעמים שהדיינים דנים לפי ראות עיניהם ללא טעם, עד שזה נראה שיש כאן שוחדא דדייני שהזוכה בדין שיחד את הדיינים שיפסקו לטובתו, ושמואל אמר את זה לענין שני שטרות מכר שיצאו

על שדה אחת, לאיזה מהן שירצו ב"ד להחליט מחליטין, וכא הוא אמר אבין? אמר ליה לא בשני שטרות, דילמא בשטר אחד, וכא בשטר אחד אנן קיימין, ולא שמייע דמר רבי אבון בשם שמואל לא שנייה בין שטר אחד שיצא על שני שדות ובין שני שטרות שיצאו על שדה אחת, איזה מהן שירצו ב"ד להחליט מחליטין. הנהיג רבי בארנונא ובגולגולת ובאנפרות כהדא דבן ננס.

וכך היו כותבין בירושלם שעות: כהדא קריבין דרבי יוסי ובנין חקלון מן אילין דבר תפקן, אולון אילין דבר תפקן ונסבין להון נשין, אעלון להון שקיעין, אתון

שדה אחת (שהבעלים מכרו את השדה לשני אנשים באותו היום), **שאיזה מהן שירצו ב"ד להחליט** – מחליטין, אלא צריך לתרץ כדלעיל, שהיות ושמואל אמר שזה תלוי בדעת הדיינים, לכך הדיינים יכולים לחלק את תשלום החוב בין כל הנשים. ואומרת הגמ' שהנהיג רבי בארנונא (מס על הרווח, מהתבואה ומהבהמות), ובגולגולת (מס, לפי גולגולת האנשים), ובאנפרות (מס בהפקרות, דהיינו לפי ראות המלך), שמי שחייב את המיסים האלו, וגובה המלך בא לגבות את החוב מלקוחותיו, **כהדא דבן ננס** שכולם חולקים ומשלמים את החוב שזה בשוה.

וכך היו כותבין בירושלם שעות: אומרת הגמ' שזה כהדא כאותו מעשה בקריבין דרבי יוסי שזבנין חקלון שקנו שדה מן אילין ממשפחת דבר תפקן, ואולון אילין והלכו אלו ממשפחת דבר תפקן ונסבין להון ונשאו להם נשין, ואעלון להון שקיעין והביאו לנשותיהן את השדות האלו במתנה (שהשדות יהיו שקועין וקבועים בידן), ולא כתבו תאריך בשטרות, ואתון

על שדה אחת (שהבעלים מכרו את השדה לשני אנשים באותו היום), **שלאיזה מהן שירצו ב"ד להחליט** שהשדה תהיה בידו – מחליטין, **וכא הוא אמר אבין** שכל הלקוחות מתחלקים בתשלום החוב? **אמר ליה ר' מנא**, וכי שמואל לא אמר את דבריו רק בשני שטרות דהיינו שהבעלים מכרו את השדה לשני אנשים באותו היום, שאז ב"ד קובעים למי תהיה השדה, **דילמא** וכי שמואל אמר את דבריו גם בשטר אחד שאחד מכר את אחד משדותיו, והוא לא פירש איזה מהם הוא מכר, שבית דין קובעים את איזה מהשדות הוא קנה? והיות שהקונה הוא מוציא מיד המוכר, ולכך הם יחלקו בשדות, וא"כ היות **וכאן בשטר** חוב אחד שיוצא על הנשים האלו **אנן קיימין** אנחנו מדברים, ולכך ב"ד גובים מכולן שזה בשוה, חוזרת הגמ' ואומרת שר' מנא לא שמייע מה דאמר רבי אבון בשם שמואל שלא שנייה שאין הבדל בין שטר אחד שיצא על שני שדות (שאחד מכר את אחת משדותיו, והוא לא פירש איזה מהם הוא מכר), ובין שני שטרות שיצאו על

בעיי מתגרייא בקריביה דרבי יוסי, אמר לון רבי מנא אנא ידע כד זבנתון אילין חקלוותא לא הוו אילין שקיעיא קדמיכון.

הלכה ו

מתני' מי שהיה נשוי שתי נשים ומכר את שדהו, וכתבה הראשונה ללוקח דין ודברים אין לי עמך, השנייה מוציאה מיד הלוקח, והראשונה מן השנייה, והלוקח מיד הראשונה, וחוזרות חלילה, עד שיעשו פשרה ביניהן, וכן בעל חוב וכן אשה בעלת חוב.

גמ' מי שהיה נשוי שתי נשים וכו': אמר רבי יוסי הדא אמרה ההן דיזיף מן תרין בני נש, אתא תניינא אמר ליה קומי פושרין, אמר ליה ולית סופיה דקדמייא

שהיא לא תדון עם אותו הלוקח, והלוקח חוזר ומוציא מיד הראשונה, כיון שהיא אמרה שהיא לא תדון איתו, וחוזרות חלילה, דהיינו שהשניה חוזרת ומוציאה מיד הלוקח, וכן על זה הדרך (לא שבאמת הם מוציאים את השדה אחד מהשני, אלא שהם דנים זה עם זה מי יקבל את השדה). עד שיעשו פשרה ביניהן, וכן בעל חוב ראשון שאמר ללוקח שהוא לא ידון עם הלוקח, וכן אשה בעלת חוב, דהיינו שהיא היתה גרושה, ואמרה ללוקח שאני לא אדון איתך, והאשה השניה גבתה את השדה. **גמ'** מי שהיה נשוי שתי נשים וכו': אמר

רבי יוסי הדא אמרה מדברי המשנה נלמד, שההן דיזיף מן תרין בני נש שאחד שלוה משני מלווים, ואתא תניינא ובא המלווה השני ואמר ליה ללווה, קומי פושרין בא ונתפשר על החוב (דהיינו תביא קרקע על חלק מהחוב), ואמר ליה הלווה וכי לית סופיה דקדמייא וכי אין סופו של

בעיי מתגרייא והן באו והתגרו בקריביה דרבי יוסי לומר שהשדות שלהן, והן קיבלו את השדות במתנה עוד לפני שקניתם אותם, והיות ויד האשה כיד בעלה, א"כ הן מוחזקות בשדה יותר מהלקוחות, אמר לון רבי מנא, שאנא ידע שכד זבנתון אילין חקלוותא שכאשר קניתם את השדות האלו, עדיין לא הוו אילין שקיעיא קדמיכון לא היו שטרות המתנה האלו לפני אותם הנשים, וא"כ אתם מוחזקים בשדות האלו.

הלכה ו

מתני' מי שהיה נשוי לשתי נשים, והבעל מכר את שדהו, וכתבה הראשונה ללוקח שדין ודברים אין לי עמך, א"כ השנייה מוציאה את השדה מיד הלוקח לגביית כתובתה, והראשונה מוציאה מן השנייה, כיון שהראשונה לא מחלה על הזכות שלה בשדה הזאת, אלא היא רק אמרה

מסכת פרק י' [ה"ו - דף ס] כתובות

משמע ומיתי מיטרוף, יכול מימר ליה - פושרין, ואין טרף טרף, פישר מן השני - חזקה שהראשון בא וטורף, פישר מן הראשון, א"ר פינחס אתא עובדא קומי רבי ירמיה אמר פישר פישר. אמר רבי יוסי ולא כתב דאינקי? לא אתיאי אלא ביורש, אמר רבי חנינה אפילו בבעל חוב אתיאי היא, בההיא דלא כתיב כל דאינקי, או שאמר לו אל יהא לך פירעון אלא מזה, אמר רבי מתנייה אתיאי כמאן דמר לכתובה

וכי הלווה **לא כתב** שהוא משעבד למלווה גם את השדות **דאינקי**, וא"כ אפי' אם זה נקרא שהלווה קנה עכשיו את השדה, היה צריך להיות שהמלווה השני יוכל ליטול ממנו? אלא אומרת הגמ' **שלא אתיאי** דברי ר' ירמיה (שאמר פישר פישר) **אלא ביורש** הפורע את חוב אביו, שאנחנו מחשיבים בפשרה הזו כאילו שהוא קנה חצי שדה, אבל **אמר רבי חנינה שאפילו בבעל חוב** עצמו, הדין הזה **אתיאי היא**, **בההיא** (בשטר) **דלא כתיב** שהלווה משעבד את כל מה **דאינקי**, או **שאמר לו** הלווה **אל יהא לך פירעון אלא מזה**, אבל היות והמלווה הראשון התפשר עם הלווה על חצי השדה, א"כ זה נחשב כאילו שהלווה קנה ממנו עכשיו את החצי השדה הנשאת, ולכך המלווה השני לא יכול לגבות את זה ממנו, **אמר רבי מתנייה** שכל מה שאמרנו שהמלווה השני לא יכול לגבות את החצי השדה שהמלווה הראשון השאיר ביד הלווה (כיון שזה נחשב שהוא קנה את השדה), זה **אתיאי** רק **כמאן דאמר** שהמחזיר את גרושתו על מנת הכתובה הראשונה, נאמר רק **לעיקר הכתובה** היינו

המלווה הראשון **משמע ומיתי מיטרוף** לשמוע שנתתי לך את השדה, והוא יבוא לטרוף ממך, וא"כ מדוע אתה רוצה להתפשר איתי (הלווה רוצה לדון רק עם המלווה הראשון כיון שהוא יותר נוח), אז המלווה השני **יכול למימר ליה**, **פושרין** תתפשר איתי, **ואין טרף** ואם המלווה יבוא ויטרוף את מה שגביתי **טרף** אני אתן לו, ומהמשנה (שאומרת שהאשה השניה יכולה לגבות את השדה, הגם שהראשונה עתידה ליטול את זה ממנה) מוכח שיש למלווה השני זכות לדון עם הלווה, והלווה לא יכול לטעון שזה סתם דברים בטלים. ואומרת הגמ' שאם הלווה **פישר** (התפשר) **מן השני**, א"כ **חזקה** (זה ודאי) **שהראשון בא וטורף** את השדה ממנו, אבל שואלת הגמ' מה הדין אם הלווה **פישר** (התפשר) **מן הראשון**, והראשון נטל רק חצי מהשדה המגיע לו, והשאיר ללווה חצי מהשדה, וא"כ השאלה היא האם המלווה השני יכול לגבות ממנו את החצי הנותר, א"ר **פינחס שאתא עובדא קומי רבי ירמיה ואמר פישר פישר** היינו הפשרה חלה, והמלווה השני לא יכול ליטול את החצי השדה שנותרה אצל הלווה, **אמר רבי יוסי**

מסכת פרק י' [ה"ו - דף סא] כתובות רפה

אבל לא לתניין, ברם כמאן דמר בין לכתובה בין לתניין הא חזירה.

הדרן עלך פרק מי שהיה נשוי

הראשונה, נאמר בין לעיקר הכתובה ובין לתניין לשאר תנאיי הכתובה, א"כ גם כאן היות והלווה חזר וקנה את השדה שהיתה משועבדת, א"כ הא חזירה חוזר השיעבוד שהיה, והמלווה השני יכול לגבות את השדה.

הדרן עלך בלי נדר פרק מי שהיה נשוי

למנה או למאתיים, אבל לא לתניין לשאר תנאיי הכתובה, א"כ גם כאן היות וזה נחשב שהלווה קנה את השדה, לכך המלווה השני לא יכול לגבות ממנו את השדה, שהרי הוא אמר לו לא יהיה לך פירעון אלא מזה, ברם אבל כמאן דאמר שהמחזיר את גרושתו על מנת הכתובה

פרק יא

הלכה א

מתני' אלמנה ניזונת מנכסי יתומין, ומעשה ידיה שלהן, ואינן חייבין בקבורתה, יורשיה היורשים כתובתה חייבין בקבורתה.

גמ' רב יהודה בשם שמואל, רבי אבהו בשם רבי יוחנן, מציאתה שלה, הותירה מזונות? אשת איש שמציאתה שלו הותירה מזונות שלו, אלמנה שמציאתה שלה, הותירה מזונות שלה. הותירה בליות שלה, מה אם אשת איש שהותירה מזונות שלו - הותירה בליות שלה, אלמנה שהותירה מזונות שלה - הותירה בליות לא כל שכן?! תמן צריכה לון לנידתה, אף הכא צריכא לון לנידתה?!

רבי אימי בשם רבי יוסי בן חנינה אף היא אינה עושה אותן דברים של ייחוד, מה הן דברים של ייחוד? סכה להון את גופן, ומרחצת להון את פניהן,

אפי"ה אם היא הותירה בליות זה שלה, האלמנה שהותירה מזונות זה שלה, א"כ אם היא הותירה בליות לא כל שכן שזה יהיה שלה, חזרת הגמ' ואומרת שיש פירכא על הק"ו הזה, כיון שיתכן שדוקא תמן באשת איש הבגדים הבלויים שלה, כיון שהיא צריכה לון ללבוש אותם בזמן נידתה, כדי שבזמן שהיא טהורה לא תתגנה על בעלה, אבל וכי אף הכא האלמנה צריכא לון לנידתה? ודאי שלא, ולכך יתכן שהבגדים הבלויים הם שייכים ליתומים.

רבי אימי בשם רבי יוסי בן חנינה אומר שאף שהאלמנה צריכה לעשות ליתומים את מלאכות הבית, כגון לאפות ולבשל, אבל היא האלמנה אינה עושה אותן דברים של ייחוד דברים של חיבה, ואומרת הגמ' ומה הן דברים של ייחוד? אינה סכה להון את גופן, ואינה מרחצת להון את פניהן, ואינה

מתני' אלמנה ניזונת מנכסי יתומין, ולכך מעשה ידיה שלהן, אבל ואינן חייבין בקבורתה, אלא יורשיה ממשפחת אביה (כאן מדובר שהיתומים הם בני אשה אחרת) היורשים את כתובתה הם חייבין בקבורתה.

גמ' רב יהודה בשם שמואל, ורבי אבהו בשם רבי יוחנן אומרים, שמציאת האלמנה זה שלה, שואלת הגמ' ומה הדין אם האלמנה הותירה מזונות למי זה שייך, מתרצת הגמ' שנלמד את זה ממציאה, שהרי אשת איש שמציאתה שלו (של הבעל) לכך אם היא הותירה מזונות זה ג"כ שלו, אבל אלמנה שמציאתה זה שלה, לכך אם היא הותירה מזונות זה ג"כ שלה. ואומרת הגמ' שאם האלמנה הותירה בליות (בגדים בלויים) זה שלה, וזה נלמד מק"ו, ומה אם אשת איש שהותירה מזונות זה שלו,

מסכת פרק יא [ה"א - דף סא] כתובות רפז

ומוזגת להון את הכוס. ומוסיפין לה על מזונותיה, אשת איש אין לה יין, אלמנה יש לה יין. אשת איש שאמרה יצאו מעשה ידי למזונותיי, אין שומעין לה, אלמנה שאמרה יצאו מעשה ידי למזונותיי, שומעין לה.

יורשיה היורשין כתובתה חייבין בקבורתה: רב אמר, המת אמר אל תקברוני - נקבר בצדקה, ר' אימי בעא וכי עלת על דעתך שיהו אחרים מתפרנסים משלו, והוא נקבר בצדקה?! מתניתא פליגא על רב, יורשיה היורשין כתובתה חייבין בקבורתה, פתר לה בשירשו קרקע, כהדא דתני הניח עבדים ושפחות ושטרות ומטלטלין, כל הקודם בהן זכה, והלה נקבר בצדקה, מפני שקדם ותפס, הא אם לא קדם ותפס מוציאין מידו? פתר ליה באומר קברוני, כהדא דאמר ר' יוסי בשם רבנין, נקבר המת ולא אמר קברוני - אף על פי שקדמו אחרים ותפשו, מוציאין

נקבר בצדקה?! לא יתכן לומר שהוא יפול על הציבור ויעשיר את בניו, ולכך ודאי שקוברים אותו מנכסיו, שואלת הגמ' שלכאור' מתניתא פליגא על רב, שהרי שנינו במשנתינו, יורשיה היורשין את כתובתה הם חייבין בקבורתה, וא"כ מוכח שהיורש חייב לקבור את המוריש? מתרצת הגמ' שרב פתר לה, שכאן מדובר בשירשו קרקע, והיות והקרקע משתעבדת לקבורת האדם, לכך היורשים חייבים בקבורתה, שואלת הגמ' האם דברי רב זה כהדא דתני, שאם המת הניח עבדים או שפחות או שטרות או מטלטלין, כל הקודם בהן זכה ואם הבעל חוב או האשה קדמו ותפסו אותם לצורך ההלוואה או הכתובה הם זכו, הגם שהמטלטלים לא משתעבדים להם, והלה נקבר בצדקה, וא"כ משמע מהברייתא שרק מפני שהבעל חוב או האשה קדם ותפס את היורשה, המת נקבר מן הצדקה, אבל הא אם לא קדם ותפס לפני הקבורה, א"כ מוציאין

מוזגת להון את הכוס. ומוסיפין לה על מזונותיה אם היא מניקה, וכן אומנם לאשת איש אין לה יין (אם בעלה נותן לה את מזונותיה ע"י שליח), מפני שהיין מביא את התאוה, וחוששים שמא היא תזנה, אבל לאלמנה יש לה יין, כיון שאם היא תשתוקק, היא תלך ותתחתן. וכן אומנם אשת איש שאמרה שיצאו מעשה ידי למזונותיי דהיינו שאני אתפרנס ממלאכתי, והיתרה תשאר להיות שלי, אין שומעין לה, כיון שהאשה משועבדת לבעלה למעשה ידיה, אבל האלמנה שאמרה יצאו מעשה ידי למזונותיי, שומעין לה, כיון שהיא לא משועבדת ליתומים.

יורשיה היורשין כתובתה חייבין בקבורתה: רב אמר שאם המת צוה ואמר אל תקברוני מנכסי, א"כ הוא נקבר בבספי צדקה, אבל ר' אימי בעא הקשה על דברי רב ואמר וכי עלתה על דעתך שיהו אחרים יורשים ומתפרנסים משלו, והוא

מידן? בשתפסו קרקע. והא דאָת אָמַר מוציאין מידן בשתפסו קרקע, אבל בשתפסו מטלטלין אין מוציאין מידן - במלוה בעדים, אבל במלוה בשטר - בין שתפשו קרקע בין שתפשו מטלטלין, אין מוציאין מידן. דאמר רבי אבא בר רב הונא עשו דברי שכיב מרע כבריא שכתב ונתן, והוא שמת מאותו החולי, הא אם הבריא לא, ובמסיים ואומר תנו שדה פלוני לפלוני, אמר תנו חצי שדה פלוני לפלוני, כמי שסיים, או עד שיאמר חצייה בצפון וחצייה בדרום? ר' יודן בעי,

שכתב ונתן, והרי זה ודאי שאם אחד נתן את נכסיו לאחרים ואח"כ הוא מת, שמקבלי המתנה לא צריכים לקוברו, וא"כ גם כאן היות והמת אמר "אל תקברוני מנכסיי" זה כמו שהוא נתן את נכסיו ליורשים, ולכך הם לא צריכים לקוברו, ור' אמי סובר שאפי"ה אומרים שלא יתכן שאחד יוריש את נכסיו ליורשיו וקבורתו תפול על הציבור. ואומרת הגמ' מתי אומרים את הדין של מתנת שכיב מרע, דוקא **והוא שמת מאותו החולי**, אבל אם הוא מת ממחלה אחרת, המתנה מתבטלת, וכן **הא אם הוא הבריא** ואח"כ חזרה עליו מחלתו, **לא** נאמר הדין של מתנת שכיב מרע, וכן זה דוקא **במסיים ואומר תנו שדה פלוני לפלוני**, אבל אם הוא אמר באופן סתם תנו שדה לפלוני, המתנה לא חלה. שואלת הגמ', מה הדין אם הוא אמר **תנו חצי שדה פלוני לפלוני**, האם זה **כמי שסיים** והמתנה תחול (הגם שהוא לא פירש איזה חצי ינתן לאותו פלוני). **או רק עד שיאמר חצייה בצפון או חצייה בדרום** זה נקרא שהוא מסיים את המתנה, ורק אז המתנה תחול? (הגמ' לא פושטת את הספק).

שואלת הגמ' ר' יודן בעי, מה הדין אם המת

את דמי הקבורה **מידו** מהירושה, וק' על דברי רב? מתרצת הגמ' **שרב פתר ליה** מעמיד את הברייא **באומר קברוני** מנכסיי, שואלת הגמ' האם דברי הברייא היא **כהדא דאמר ר' יוסי בשם רבנין** שאם **נקבר המת ואפי' שהמת לא אמר קברוני** מנכסיי, **ואף על פי שקדמו אחרים ותפשו את הירושה, מוציאין מידן**, והרי בברייא שנינו שאם קדמו ותפסו שלא מוציאין מידם? מתרצת הגמ' שר' יוסי מדבר **בשתפסו קרקע**, והיות והקרקע משועבדת לקבורת המת, לכך מוציאין מידם, ואומרת הגמ' **והא דאָת אָמַר שמוציאין מידן מדובר בשתפסו קרקע, אבל בשתפסו מטלטלין אין מוציאין מידן**, זה דוקא **במלוה בעדים**, שהקרקע לא משועבדת למלוה, **אבל במלוה בשטר**, בזה אנחנו אומרים שבין שתפשו קרקע ובין שתפשו מטלטלין, **אין מוציאין מידן**, כיון שהקרקע משועבדת למלוה עוד לפני שהוא מת, והתחייב בקבורה. ואומרת הגמ' שהטעם של רב שהאומר אל תקברוני מנכסיי שהוא נקבר מכספי צדקה, זה **כדאמר רבי אבא בר רב הונא** שחכמים עשו את הדברי שכיב מרע שמתנתו תהיה קיימת גם בלי קניין, **כבריא**

מסכת פרק יא [ה"א - דף סא] כתובות רפט

אמר שרפוני ועבדו בי עבודה ותנו שדה פלוני לפלוני, אם אין שורפין אין נותנין? רבי חגי' בעא, שכיב מרע שאמר יזונו בנותי, בלא כך אין בנותיו ניזונות? לא צורכא דלא מהו שיזונו מן המשועבדין, ומהו שיזונו מן המטלטלין.

ר' יודן ברח לנוי, אתא עובדא קומי ר' יוסי, שכיב מרע שאמר יינתנו אותיותיו לפלוני, אמר ליה אין שכיב מרע מזכה אלא בדברים שהן נקנין או בשטר או במשיכה, ואילו נקנין במשיכה ובשטר, כהדא דתני ספינה נקנית במשיכה דברי הכל, רבי נתן אומר ספינה ואותיות נקנין במשיכה ובשטר, כתב ולא משך, משך ולא כתב, לא עשה כלום, עד שיכתוב וימשוך.

המטלטלים, אבל האם היות והאבא ציווה לפרנס את בנותיו מנכסיו, זה כמו שהוא נתן להן את הנכסים במתנה, וא"כ הן יזונו גם מן המטלטלין?

אומרת הגמ' שר' יודן ברח לנוי (עיר בעבר הירדן). ואתא עובדא קומי ובאה שאלה לפני ר' יוסי כשהיה בנוי, שכיב מרע שאמר יינתנו אותיותיו השטרות חוב שלי לפלוני, האם אותו פלוני זכה בשטרותיו? אמר ליה ר' יודן לר' יוסי, שאין שכיב מרע מזכה אלא בדברים שהן נקנין או בשטר או במשיכה, אבל היות ואילו נקנין רק במשיכה ובשטר (צריך את שני הקניינים האלו), כהדא דתני כמו ששנינו, שהספינה נקנית במשיכה לדברי הכל (בזה אין מחלוקת), רבי נתן אומר שאומנם הספינה נקנית במשיכה, אבל ואותיות נקנין במשיכה ובשטר, ולכך אם הוא רק כתב ולא משך, או משך ולא כתב, לא עשה כלום, והשטר לא נקנה לו, עד שיכתוב וימשוך.

אמר לפני מותו שרפוני או עבדו בי עבודה תעשו מעורי פוחלץ, ותנו שדה פלוני לפלוני, האם אומרים שאם אין שורפין את גופו, לכך גם אין נותנין את השדה לפלוני, כיון שהמת תלה את המתנה בתנאי, או שאומנם לא ישרפו את גופו, כיון שיש בזה איסור, אבל יתנו את השדה לאותו פלוני? שואלת הגמ' רבי חגי' בעא, מה הדין בשכיב מרע שאמר יזונו בנותי, האם הן ניזונות או לא? שואלת הגמ' מה שאלת ר' חגי', וכי בלא כך בלי אמירתו אין בנותיו ניזונות מתקנת חכמים? מתרצת הגמ' שלא צורכא דא (שזה פשוט שבנותיו של המת ניזונות), אלא השאלה היא מהו שיזונו מן המשועבדין (שהבנים מכרו את הנכסים של האבא), האם היות והאבא ציווה לפרנס את בנותיו מנכסיו, זה כמו שהוא נתן להן את הנכסים במתנה, וא"כ לא יועיל מה שהבנים מכרו את נכסיו, וכן השאלה היא מהו שיזונו מן המטלטלין, שאומנם מחמת התנאי כתובה הבנות לא ניזונות מן

הלכה ב

מתני' אלמנה בין מן האירוסין בין מן הנישואין מוכרת שלא בבית דין, ר"ש אומר מן הנישואין מוכרת שלא בבית דין, מן האירוסין לא תמכור אלא בבית דין מפני שאין לה מזונות, וכל שאין להן מזונות לא תמכור אלא בבית דין. **גמ'** אלמנה בין מן האירוסין בין מן הנישואין וכו': מיסבר סבר רבי שמעון במזונות הדבר תלוי, פסק לזון מן האירוסין, מוכרת שלא בב"ד, פסק שלא לזון מן הנישואין, לא תמכור אלא בב"ד. דברי חכמים ר' אחא ר' חנינא בשם רבי יוחנן חס הוא אדם על כבוד אלמנתו בין מן האירוסין בין מן הנישואין. רב יהודה בשם שמואל, המוחלת כתובתה ליתומים ניזונת משלהן, וקשיא אילו אשה שאין לה כתובה, שמא יש לה מזונות?! אשה שאין לה כתובה אין לה מזונות, ברם הכא לא דייך שמחלה ליתומין כתובתה, אלא שאתה מבקש להבריחה ממזונותיה?!

הלכה ב

מתני' אלמנה בין מן האירוסין שתובעת את כתובתה, ובין מן הנישואין שתובעת מזונות, מוכרת מנכסי בעלה שלא בבית דין (אלא שצריך לשום את שווי הנכס בשלשה), ר"ש אומר שאלמנה מן הנישואין מוכרת שלא בבית דין, כיון שהיא מוכרת למזונותיה, אבל מן האירוסין לא תמכור אלא בבית דין – מפני שאין לה מזונות, וכל שאין להן מזונות לא תמכור אלא בבית דין.

גמ' אלמנה בין מן האירוסין בין מן הנישואין וכו': אומרת הגמ' שמיסבר סבר רבי שמעון שבמזונות הדבר תלוי (האם האלמנה יכולה למכור שלא בב"ד), ולכך אם הארוס פסק לזון את אלמנתו מן האירוסין, א"כ היא גם מוכרת שלא בב"ד, ואם הבעל פסק שלא לזון את אשתו מן הנישואין, אלמנתו לא תמכור אלא בב"ד, ואומרת הגמ' שהטעם של דברי

חכמים (של ת"ק) שאומרים שגם אלמנה מן האירוסין מוכרת שלא בב"ד, ר' אחא ור' חנינא בשם רבי יוחנן אומרים, שכיון שחס הוא אדם על כבוד אלמנתו – בין מן האירוסין בין מן הנישואין (שלא תצטרך להתבזות בב"ד), ולכך הן מוכרות שלא בב"ד. רב יהודה בשם שמואל אומר שאלמנה המוחלת על כתובתה ליתומים, שלא תגבה מהם את כתובתה, ניזונת משלהן, שואלת הגמ' וקשיא מדוע היא ניזונת מנכסי היתומים, והרי אילו אשה שאין לה כתובה, שמא יש לה מזונות?! ודאי שלא, וא"כ מדוע המוחלת על כתובתה יש לה מזונות? מתרצת הגמ' שאומנם לאשה שאין לה כתובה אין לה מזונות, כיון שהמזונות זה מתנאי הכתובה, ברם הכא אבל כאן, לא דייך שמחלה ליתומין על כתובתה, אלא שאתה מבקש להבריחה ממזונותיה?! לא יתכן לומר כזה דבר (ועל זה נאמר משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו).

מסכת פרק יא [ה"ב - דף סב] כתובות רצא

רב יהודה בשם רב התובעת כתובתה בבית דין איבדה מזונותיה, אמר רבי יוסי ובלבד מן השופי, הא מאונס לא, כהדא ארמלתא דרבי אבדימס רמו בה, אמרו לה רבי בא בר כהן בעי לך תבעת פרנה איבדה מזונותיה, מן דאיתידעין מיליאי, אעלון עובדא קומי רבי יוסי, וחזרה למזונה.

רבי אלעזר בשם רבי יוסי בן זימרא אלמנה שעשת שנים שלשה חדשים שלא לתבוע מזונותיה, אבדה מזונותיה דאינון תלתי ירחיאי, בשלא לותה אבל אם לותה גובה, בשאין בדיה משכון, אבל אם יש בדיה משכון אפילו לא לותה, גובה. רבי יסא בשם ר' יוחנן זו היא שאמרו בתחילה מוכרין מזון שנים עשר חדש, ונותנין לה מזון שלשים יום, בסוף שלשים יום הן אומרים נתנו והיא אומרת לא נטלתי,

שמסתמא היא מחלה ליתומים על המזונות, וזה דוקא בשלא לותה מאחרים כדי להתפרנס, אבל אם לותה א"כ היא גובה מהיתומים את מזונותיה, וכן זה דוקא בשאין בדיה משכון מנכסי בעלה, אבל אם יש בדיה משכון, א"כ אפילו אם היא לא לותה, היא גובה מהיתומים את דמי המזונות, כיון שתולים שהיא לא תבעה את היתומים, מפני שהיא סמכה על המשכון שתוכל למכור אותו ולהחזיר לעצמה את דמי המזונות, רבי יסא בשם ר' יוחנן אומר שהטעם שתולים שאם היא לא תבעה את מזונותיה במשך שלשה חודשים שהיא מחלה, זו היא מפני שאמרו, שבתחילה מוכרין קרקע (מנכסי הבעל) למזון של שנים עשר חדש, ונותנין לה לאלמנה מזון למשך שלשים יום, ולכך היות והיא לא תבעה ג' חדשים שזה ג' זמנים שהיא היתה אמורה לקבל את דמי המזונות, לכך תולים שהיא מחלה על אותם ג' חדשים. ואומרת הגמ' שאם בסוף שלשים יום הן היתומים אומרים שנתנו לאלמנה את דמי המזונות והיא אומרת שלא נטלתי,

רב יהודה בשם רב אומר שאלמנה התובעת את כתובתה בבית דין, איבדה את מזונותיה, כיון שזה כמו שהיא כבר גבתה את כתובתה, אמר רבי יוסי ובלבד שהיא תבעה את כתובתה מן השופי מרצונה, אבל הא אם היא תבעה את כתובתה מאונס, היא לא הפסידה את מזונותיה, כהדא כאותו מעשה בארמלתא באלמנתו דרבי אבדימס שהיתומים רמו בה (אותה) ואמרו לה שרבי בא בר כהן בעי לך להינשא איתך, ולכך היא תבעת פרנה תבעה את כתובתה, ואיבדה את מזונותיה, מן דאיתידעין מיליאי וכשנודע הדבר שהיתומים רימו אותה (כדי להרוויח את מזונותיה), אעלון עובדא קומי הביאו את המעשה (השאלה) הזו לפני רבי יוסי, וחזרה למזונה ור' יוסי החזירה למזונותיה.

רבי אלעזר בשם רבי יוסי בן זימרא אומר שאלמנה שעשתה (שנהגה) שנים או שלשה חדשים שלא לתבוע מזונותיה, א"כ היא אבדה את מזונותיה דאינון תלתי ירחיאי של אותם שלשה חודשים, כיון

יבא כהדא דמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן, לווה ממנה שנים עשר דינרי זהב לשנה, להיות מעלה לה מדינר זהב לחדש, פשיטא חדש הראשון נתן, וחדש האחרון לא נתן, ימים שבנתיים - זו היא שאמרו הא בתחילה לא. אתא ר' אבהו בשם רבי יוחנן, בתחילה מוכרין מזון שנים עשר חדש, ונותנין לה מזון שלשים יום, וימכרו מזון שלשים יום? שלא להורע כחה של אשה, ויתנו לה מזון שנים עשר חדש? אם אומר את כן, נמצאתה חב ליתומים, כהדא דתני אלמנה שתפסה אפילו אלף זוז למזונותיה, אין מוציאין מידה, מהו מימר לה חוי מה בדיך? תלמידוי דרבי מנא אמרין אמרינן לה חוי מה בדיך, אמר לון רבי יוסי בר' בון מכיון שהיא עתידה להישבע בסוף - אפילו מה בדיך לא אמרין לה חוי.

הבעל) למזון של שלשים יום? מתרצת הגמ' כדי שלא להורע את כחה של האשה שהיא תצטרך לטרוח כל חודש וחודש במכירת הקרקעות, שואלת הגמ' היות ומוכרים קרקע למזון שנה שלמה, וא"כ שיתנו לה מזון של שנים עשר חדש? מתרצת הגמ' שאם אומר את כן, א"כ נמצאתה חב ליתומים, שהרי יתכן שהיא תתחתן במשך השנה, וחוששים שמא היא תעכב יותר מהראוי לה, שהרי היא נאמנת, כהדא דתני כמו ששינוי אלמנה שתפסה מנכסי בעלה אפילו אלף זוז למזונותיה, אין מוציאין מידה, שואלת הגמ' ומהו מימר לה האם יכולים לומר לאלמנה שתפסה למזונותיה חוי מה בדיך תראי מה תפסת, כדי שנוכל לשער עד מתי זה יספיק למזונותיה? מתרצת הגמ' תלמידוי דרבי מנא אמרין שאמרינן לה חוי מה בדיך, אבל אמר לון רבי יוסי בר' בון שמכיון שהיא עתידה להישבע בסוף כשהיא תגבה את כתובתה, שהיא לא עיכבה ממון שלא כדין, א"כ אפילו מה בדיך לא אמרין לה חוי.

א"כ יבא יהיה בזה כהדא דאמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן, שאם אחד לווה ממנה מאשה אחת שנים עשר דינרי זהב לשנה, על מנת להיות מעלה לה מדינר זהב לחדש, וביום האחרון של החודש יש ויכוח האם הלווה שילם או לא, שזה פשיטא שאומרים שעל החדש הראשון (הקודם) הוא מסתמא כבר נתן, כיון שכבר עבר זמן הפירעון, ועל החדש האחרון (הבא) שהוא לא נתן, כיון שעדיין לא הגיע זמן הפירעון, ולענין הימים שבנתיים היינו על החודש הנוכחי, א"כ זו היא שאמרו שאם הלווה אומר שהוא שילם היום, הוא נאמן, הא בתחילה אבל אם הלווה אומר שהוא שילם כבר בתחילת החודש, הוא לא נאמן (כיון שבתחילת החודש עדיין לא הגיע זמן הפירעון), וא"כ אותו דין יהיה לענייננו. אומרת הגמ' שכאשר אתא ר' אבהו הוא אמר בשם רבי יוחנן, שבתחילה מוכרין קרקע (מנכסי הבעל) למזון של שנים עשר חדש, ונותנין לה לאלמנה מזון למשך שלשים יום, שואלת הגמ' מדוע עושים כך, וימכרו קרקע (מנכסי

הלכה ג

מתני' מכרה כתובתה או מקצתה, מישכנתה או מקצתה, נתתה לאחר או מקצתה, לא תמכור את השאר אלא בבית דין, וחכמים אומרים מוכרת היא אפילו ארבעה או חמשה פעמים, ומוכרת למזונותיה שלא בבית דין. וכותבת למזונותי מכרתי, וגרושה לא תמכור אלא בבית דין.

גמ' תני מוכרת - וכותבת אלו לכתובתה, ואילו למזונות דברי ר' יהודה, ר' יוסי אומר מוכרת וכותבת סתם, ובזו כחה מיופה, באת מלוה בעדים - אומרת למזונות מכרתי, באת מלוה בשטר - אומרת לכתובה מכרתי, ואפילו באת מלוה בעדים מוכרת למזונות, וחוזרת וטורפת לשם כתובה, ולא אמרין לה חוי זבניך? תיפתר שהוקיר המקח.

הלכה ג

מתני' אלמנה שמכרה את כתובתה או מקצתה לאחרים, והם יגבו מהדיורשים את תשלום הכתובה, או שהאלמנה מישכנתה את כתובתה או מקצתה להלוואה שלווה, או שנתתה לאחר או מקצתה, א"כ לא תמכור את השאר אלא בבית דין, כיון שאין לה מזונות, וחכמים אומרים שמוכרת היא את כתובתה אפילו בארבעה או בחמשה פעמים, ובינתיים היא מוכרת מנכסי בעלה למזונותיה (כיון שהיא לא הפסידה את מזונותיה, עד שהיא תגבה את כל דמי כתובתה), ואת כל המכירות האלו היא מוכרת שלא בבית דין. ואומרת המשנה שכאשר האלמנה מוכרת, כדאי לה שתהיה כותבת בשטר מכירה, שלמזונותי מכרתי או שמכרתי לתשלום כתובתי, כדי שלא יאמרו שהיא מכרה את כל הקרקעות למזונותיה, והיא רעבתנית. ואומרת המשנה שגרושה לא תמכור אלא בבית דין, מפני שאין לה

מזונות, וכל מי שאין לה מזונות, לא תמכור אלא בב"ד.

גמ' תני מוכרת וכותבת אלו מכרתי לכתובתה, ואילו למזונות דברי ר' יהודה, כדי שלא יאמרו שהיא מכרה את כל הקרקעות למזונותיה, והיא רעבתנית, ר' יוסי אומר שמוכרת וכותבת בשטר באופן סתם, דהיינו שהיא לא מפרטת מדוע היא מכרה את הקרקע, ובזו כחה מיופה, כיון שאם באת מלוה בעדים לגבות מנכסי בעלה, א"כ האלמנה אומרת שלמזונות מכרתי, והקרקע המונחת לפני, משועבדת לי, ואל תגבה אותה, ואם באת מלוה בשטר לגבות מהלקוחות, א"כ האלמנה אומרת שלכתובה מכרתי, והשיעבוד שלי קודם, ולכך אל תגבה אותה, ואומרת הגמ' שאפילו אם באת מלוה בעדים היא מוכרת למזונות, והמלווה לא יוכל לגבות את הקרקע מהלקוחות, והיא חוזרת וטורפת את הקרקע מהלקוחות לשם כתובתה, שואלת הגמ' מה היא מרויחה, וכי לא אמרין לה חוי זבניך

מסכת פרק יא [ה"ג - דף סב] כתובות

רצד

וגרושה לא תמכור אלא בבית דין: רבי יעקב בר אחא בשם ר' יוחנן, ר' הילא בשם ר' לעזר, כשם שאדם חס על כבוד אלמנתו, כך חס על כבוד גרושתו, דאמר ר' יעקב בר אחא בשם ר' לעזר [ישעיהו נח] וּמִבְּשָׁרְךָ לֹא תִתְּעָלֶם - זו גרושתו, איתתיה דר' יוסי הגלילי הוות מעיקה ליה סגין, סליק ר' לעזר בן עזריה לגביה, אמר ליה רבי! שיבקה דלית היא דאיקרך, אמר ליה פורנה רב עלי, אמר ליה אנא יהיב לך פרנה ושבקה, יהב ליה פרנה ושבקה, אזלת ונסיבת לסנטורא דקרתא, איתנחת מן ניכסוי ואיתעביד סגיא נהורא, והוות מחזרא ליה על כל קרתא ומדברא ליה, חד זמן חזרתיה על כל קרתא ולא איתיהב ליה כלום, אמר לה לית הכא שכונה חורין? אמרה ליה אית הכא שכונה דמשבקי - ולית בחיילי עייל לה לתמן,

אותה, דלית היא דאיקרך כיון שהיא לא מכבדת אותך, אמר ליה ר' יוסי הגלילי, לראב"ע פורנה רב עלי כתובתה גדולה עלי, ואין לי לשלם לה את כתובתה, ולכך אני לא מגרשה, אמר ליה ראב"ע אנא יהיב לך פרנה אני יביא לך את דמי הכתובה ושבקה ותגרש אותה, וראב"ע יהב ליה פרנה, ור' יוסי הגלילי שבקה גירש אותה, ואזלת ונסיבת לסנטורא דקרתא והיא הלכה והתחתנה עם שומר העיר, ולאחר זמן איתנחת מן ניכסוי הוא ירד מנכסיו, כיון שהוא איתעביד סגיא נהורא נהיה עיור, והוות מחזרא ליה על כל קרתא והוא היה מחזר על הפתחים בכל העיר ומדברא ליה והיא היתה מוליכה אותו, חד זמן חזרתיה על כל קרתא ופעם אחת הם סיבבו בכל העיר ולא איתיהב ליה כלום ולא נתנו להם כלום, אמר לה בעלה, וכי לית הכא שכונה חורין וכי אין כאן עוד שכונה? אמרה ליה שאית הכא שיש כאן שכונה דמשבקי שהמגרש אותי (ריה"ג) גר שם, ולית בחיילי עייל לה לתמן ואין בכוחי (כוחות נפש)

תראי כמה קיבלת בעבור המכירה, ותחזירי את המעות, שהרי יש ללקוחות אחריות? מתרצת הגמ' תיפתר תעמיד שהוקיר המקח, וא"כ היא תחזיר ללקוחות את המעות שהיא קיבלה במכירה, והיא תרוויח את הפער.

וגרושה לא תמכור אלא בבית דין: רבי יעקב בר אחא בשם ר' יוחנן, ור' הילא בשם ר' לעזר אומרים שהמשנה היא כדברי ר"ש האומר שכל מי שאין לה מזונות, לא תמכור אלא בב"ד, אבל לדברי חכמים גם הגרושה לא צריכה למכור בב"ד, כיון שכשם שאדם חס על כבוד אלמנתו, שלא תצטרך להתבזות למכור בב"ד, כך האדם חס על כבוד גרושתו, דאמר ר' יעקב בר אחא בשם ר' לעזר על הפסוק וּמִבְּשָׁרְךָ לֹא תִתְּעָלֶם, זו גרושתו שהיתה פעם מְבֻשָּׁרָה. ומעשה באיתתיה באשתו דר' יוסי הגלילי, דהוות מעיקה ליה סגין שהיתה מצערת אותו הרבה, וכאשר סליק (עלה) ר' לעזר בן עזריה לגביה והוא ראה את זה, אמר ליה ראב"ע לר' יוסי הגלילי, רבי! שיבקה תגרש

מסכת פרק יא [ה"ד - דף סב] כתובות רצה

שְׂרִי חביט לה, עבר ר' יוסי הגלילי ושמע קלון מתבזי בשוקא, נסבון ויהבון בגו חד ביתא מן דידיה, והוה מסיק לון מזונין כל יומין דהוון בחיין, על שם ומבְּשָׂרָךְ לא תתְּעַלֶּם - זו גרושתו, אפילו כן אציתון קלוי בליליא ושמעין קלה אמרה - לא הוה טב דייה צערה לבר מן גופה, ולא לגו גופה.

הלכה ד

מתני' אלמנה שהיתה כתובתה מאתים - ומכרה שוה מנה במאתים או שוה מאתים במנה, נתקבלה כתובתה. היתה כתובתה מנה - ומכרה שוה מנה ודינר במנה, מכרה בטל, ואפילו היא אומרת אני אחזיר את הדינר ליורשין, מכרה בטל.

גמ' אלמנה שהיתה כתובתה מאתים וכו': ניהא שוה מנה במאתים, שוה מאתים

הלכה ד

מתני' אלמנה שהיתה כתובתה מאתים, ומכרה קרקע שהוא שוה מנה במאתים (הרווח שייך לבעל הקרקע, היינו ליורשים, ולכך נתקבלה כתובתה), או שהיא מכרה קרקע שהוא היה שוה מאתים במנה, א"כ נתקבלה כתובתה. ואם היתה כתובתה מנה, ומכרה שוה מנה ודינר במנה, מכרה בטל, כיון שהיא מכרה דבר שאין לה זכות למכור, ואפילו היא אומרת שאני אחזיר את הדינר ליורשין, אפי"ה מכרה בטל.

גמ' אלמנה שהיתה כתובתה מאתים וכו': שואלת הגמ' זה ניהא אם היא מכרה שוה מנה במאתים שנתקבלה כתובתה, כיון שהרווח שייך ליורשים, אלא מדוע אם היא מכרה שוה מאתים במנה נתקבלה כתובתה, והרי היא קיבלה רק מנה?

להיכנס לשם, שְׂרִי הוא התחיל חביט לה להכות אותה, ובאותו הזמן עבר ר' יוסי הגלילי שם ושמע קלון והוא שמע אותם שהם מתבזי בשוקא מתבזים בשוק (מחמת המריבה) נסבון אז ריה"ג לקח אותם ויהבון בגו חד ביתא מן דידיה והניח אותם באחד מהבתים שלו, והוה מסיק לון מזונין והיה נותן להם מזונות כל יומין דהוון בחיין כל ימיהם שהיו בחיים, על שם שכתוב ומבְּשָׂרָךְ לא תתְּעַלֶּם, זו גרושתו שהיתה פעם מבְּשָׂרָךְ. ואומרת הגמ' ואפילו כן שריה"ג פירנס אותם, אציתון קלוי הקשיבו לקולם בליליא, ושמעין את קל האשה שאמרה וכי לא הוה טב דייה צערה לבר מן גופה וכי לא היה טוב לי שיהא לי את הצער שהוא מחוץ הגוף (שאחזר על הפתחים, ואקבל מכות מבעלי), ולא לגו גופה מאשר הצער שהוא תוך הגוף, שאני ניזונת מבעלי שגרמתי לעצמי להתגרש ממנו?

מסכת פרק יא [ה"ד - דף סג] כתובות

רצו

במנה? מכל מקום הרי מפסידה את היתומין במנה. בשוה מנה במאתים אין סופו לחזור משם מקח טעות? תיפתר שהוקיר המקח. אמר ר' אבין הדא מסייעא לר' שמעון בן לקיש, דר"ש בן לקיש אמר אין למקח הונייה לעולם, אמר ר' יוחנן אם היה המקח מופלג, יש לו הונייה. מתניתא פליגא על רבי יוחנן, אלו דברים שאין להן הונייה העבדים והשטרות והקרקעות וההקדישות? פתר לה ובלבד דבר שאינו מופלג. פדה שוה מאתים במנה, ר' יוחנן אמר אינו פדוי, ורבי שמעון בן לקיש אמר פדוי, מתניתא פליגא על רבי יוחנן, אמר טלית זה תחת חמור זה יצא לחולין, וסיפא פליגא על רבי שמעון בן לקיש, צריך להיעשות דמים? אמר ר' יוסה כל גרמה אמרה שהוא צריך להיעשות דמים, מה פליגין,

לה מעמיד את המשנה ובלבד דבר שאינו מופלג. ואומרת הגמ' שכשם שר' יוחנן ורשב"ל נחלקו לעניין הקרקעות האם יש להם אונאה בדבר מופלג, כך הם נחלקו לעניין ההקדש, ולכך אם אחד פדה מהקדש דבר ששוה מאתים במנה, ר' יוחנן אמר שאינו פדוי, ורבי שמעון בן לקיש אמר שזה פדוי, שואלת הגמ' שמתניתא פליגא על רבי יוחנן, שהרי שנינו בברייתא שאם הפודה אמר שטלית זה יהיה תחת החמור הזה (ששייך להקדש), א"כ החמור יצא לחולין, הגם שמסתמא החמור שווה הרבה יותר מאשר הטלית? ואומרת הגמ' שהסיפא לכאור' פליגא על רבי שמעון בן לקיש, שהרי שנינו בסיפא, וצריך להיעשות דמים (לשער כמה החמור שווה) ולהשלים להקדש את דמי החמור, וא"כ מוכח שיש אונאה להקדש, כשוה מופלג? מתרצת הגמ' אמר ר' יוסה שכל גרמה שעצם הברייתא אמרה שהוא צריך להיעשות דמים ולהשלים להקדש את דמי החמור, כדי שהוא לא יגזול את הבית המקדש, ובמה ר' יוחנן ורשב"ל פליגין, האם

מתרצת הגמ' כיון שמכל מקום הרי מפסידה את היתומין במנה חוץ מהמנה שהיא קיבלה, לכך נתקבלה כתובתה. שואלת הגמ' מדוע אם היא מכרה קרקע בשוה מנה במאתים נתקבלה כתובתה, וכי אין סופו של הקונה לחזור משם מקח טעות? מתרצת הגמ' תיפתר תעמיד שהוקיר המקח שהקרקע התייקרה, ולכך הקונה לא יחזור בו, עוד מתרצת הגמ' שבאמת הקרקע לא התייקרה, אבל הקונה לא יכול לחזור בו, כיון שאין אונאה לקרקעות, ואמר ר' אבין הדא שדברי המשנה מסייעא לר' שמעון בן לקיש, דר"ש בן לקיש אמר שאין למקח הונייה (אונאה) לעולם, אבל אמר ר' יוחנן שאומנם אין אונאה לקרקעות, אבל אם היה המקח מופלג, דהיינו שמכרו את הקרקע בכפול או בחצי ממחירו, יש לו הונייה (אונאה), שואלת הגמ' שלכאור' מתניתא פליגא על רבי יוחנן, שהרי שנינו במשנה אלו דברים שאין להן הונייה (אונאה) העבדים והשטרות והקרקעות וההקדישות? מתרצת הגמ' שר' יוחנן פתר

מסכת פרק יא [ה"ה - דף סג] כתובות רצז

להביא מעילה, ר' יוחנן אמר מביא קרבן מעילה, רבי שמעון בן לקיש אמר אינו מביא קרבן מעילה.

הלכה ה

מתני' רבן שמעון בן גמליאל אומר לעולם מכרה קיים, עד שתהא שם כדי שתשייר בשדה בית תשעת קבין, ובגינה כבית חצי קב, וכדברי ר' עקיבה בית רובע.

היתה כתובתה ארבע מאות זוז, מכרה לזה במנה, ולזה במנה, ולזה במנה, ולאחרון יפה מנה ודינר במנה, של אחרון בטל, ושל כולן מכרן קיים.

גמ' ושל כולן מכרן קיים: עד כדון בשמכרוה להן בארבע שטרות, מכרה להם בשטר אחד, תפלוגתא דרבי יוחנן ור' שמעון בן לקיש, דאיתפלגון כתב כל

רובע הקב (104 אמות מרובעות) שזה קרקע חשובה, וכיון שיש היזק ליתומים במה שהיא מכרה קרקע שאינה ראויה לה.

היתה כתובתה ארבע מאות זוז, ומכרה לזה במנה, ולזה במנה, ולזה במנה, ולאחרון יפה מנה ודינר במנה, א"כ המכירה של האחרון בטל, ושל כולן מכרן קיים.

גמ' ושל כולן מכרן קיים: אומרת הגמ' עד כדון עד עכשיו אנחנו

אומרים שהמכירה של הראשונים חלה בשמכרוה להן בארבע שטרות, אבל אם היא מכרה להם בשטר אחד, והיא כתבה שלראשון היא מוכרת בשווה מנה וכן לשני ולשלישי, ולאחרון היא מכרה שווה מנה ודינר במנה, א"כ זה תלוי בפלוגתא דרבי יוחנן ור' שמעון בן לקיש האם המכירה של הראשונים חלה, דאיתפלגון שהם נחלקו, מה הדין באחד שכתב את כל

הוא צריך להביא קרבן מעילה כשהוא השתמש בחמור, לפני שהשלים את דמי החמור להקדש, שר' יוחנן אמר שהחמור לא נפדה כלל, ולכך הוא מביא קרבן מעילה, ורבי שמעון בן לקיש אמר שהחמור נפדה אפי' בכל שהוא ("הקדש שווה מנה שחיללו על שווה פרוטה – מחולל"), ולכך הוא אינו מביא קרבן מעילה.

הלכה ה

מתני' רבן שמעון בן גמליאל אומר שלעולם מכרה קיים גם אם האלמנה מכרה שווה מנה ודינר במנה, כיון שאין מה לעשות בקרקע קטנה כל כך, א"כ היא לא הפסידה ליתומים כלום (אלא שתחזיר את הדינר), עד שתהא שם בקרקע כדי שתשייר בשדה בית תשעת קבין (3750 אמות מרובעות) ובגינה כבית חצי קב (208 אמות מרובעות) וכדברי ר' עקיבה בית

נכסיו לשני בני אדם כאחת, והיו העדים כשירין לזה ופסולין לזה, ר' הילא בשם ר' יסא איתפלגון ר' יוחנן ורבי שמעון בן לקיש, חד אמר מאחר שהן פסולין לזה - פסולין לזה, וחרנה אמר כשירין לזה ופסולין לזה, רבי מנא לא מפרש ר' אבין מפרש, ר' יוחנן אמר מאחר שהן פסולין לזה - פסולין לזה, ור' שמעון בן לקיש אמר כשירין לזה ופסולין לזה, אמר ר' לעזר מתניתא מסייע לרבי יוחנן, מה השנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עידותן בטילה, אף השלשה נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטילה, מניין אפי' מאה? תלמוד לומר עדים, ר' יעקב בר אחא אמר איתפלגון ר' חנניה חברין דרבנין ורבנין, חד אמר יאות אמר ר' לעזר, וחרנה אמר לא אמר ר' לעזר יאות, מאן דמר יאות אמר ר' לעזר, נעשית כעדות אחת מאיש אחד, ומאן דאמר לא א"ר אלעזר יאות, נעשית כשתי כיתי עדות, כשירין לזה ופסולין לזה.

מהן קרוב או פסול עדותן בטילה, ומניין שאפי' אם באו מאה עדים, והיה ביניהם עד אחד קרוב או פסול, שכל העדות נפסלה, תלמוד לומר לכך כתוב בפסוק פעמיים 'עדים', ולא כתוב 'על פי שנים או שלשה עדים', ור' יעקב בר אחא אמר שאיתפלגון ר' חנניה שהוא היה חברין דרבנין החבר של החכמים (הוא היה תומך בהם) ורבנין, ואחד אמר שיאות (טוב) אמר ר' לעזר שיש סיוע מהמשנה לר' יוחנן, וחרנה אמר שלא אמר ר' לעזר יאות, ומבאר הגמ' שמאן דאמר שיאות אמר ר' לעזר, כיון שהעדות שבשטר, זה נעשית כעדות אחת מאיש אחד, וכיון שזה עדות אחת, לכך אומרים בזה עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, ומאן דאמר שלא א"ר אלעזר יאות, ואין הוכחה מהמשנה לדברי ר' יוחנן, כיון שכאן בשטר זה נעשית כשתי כיתי עדות, שכשירין לזה ופסולין לזה, ולכך העדות כלפי מי שהוא לא קרוב לעדים מתקיימת.

נכסיו לשני בני אדם כאחת (בין במכר ובין במתנה) והיו העדים כשירין לזה ופסולין לזה כיון שהם היו קרוביו, אז ר' הילא בשם ר' יסא אומר שאיתפלגון ר' יוחנן ורבי שמעון בן לקיש, ואחד אמר שמאחר שהן פסולין לזה א"כ הם פסולין לזה, כיון שזה עדות אחת, ועדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, וחרנה אמר שכשירין לזה ופסולין לזה, ואומרת הגמ' שרבי מנא לא מפרש מי אמר מה, אבל ר' אבין מפרש, שר' יוחנן אמר מאחר שהן פסולין לזה, לכך הם פסולין לזה, ור' שמעון בן לקיש אמר שכשירין לזה ופסולין לזה, אמר ר' לעזר שמתניתא מסייע לרבי יוחנן, שהרי שנינו במסכת מכות שהיו וכתוב "על פי שני עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר" א"כ התורה מקישה את השלשה עדים לשנים, ולכך אנחנו אומרים מה השנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עידותן בטילה (כיון שאין כאן שני עדים כשרים), א"כ אף השלשה נמצא אחד

הלכה ו

מתני' שום הדיינין שפחת שתות או הותיר שתות מכרן בטל, רבן שמעון בן גמליאל אומר מכרן קיים - אם כן מה כח בית דין יפה. אבל אם עשו איגרת ביקורת, אפילו מכרו שוה מנה במאתים, או שוה מאתים במנה, מכרן קיים.

גמ' שום הדיינין שפחת שתות או הותיר שתות וכו': כמה דאָת אָמר בהדיוט בקרקע עד שליש במטלטלין עד שתות, ודכוותא בהקדש בקרקע עד שתות ובמטלטלין עד שנים עשר. תמן תנינן שום היתומים שלשים יום, שום הקדש שלשים יום, ומכריזין בבקר ובערב, ולמה שלשים? כדי לייפות כחן של יתומין, ויכריזו יותר? עד שלשים את מייפה כחן, מיכן ואילך את מריע כחן. ואמור אף בהקדש כן?

הלכה ו

אומרים שבהקדש בקרקע אין אונאה עד שתות, ובמטלטלין עד שנים עשר (עד אחד חלקי שנים עשרה) אין בזה אונאה, אבל יותר מזה יש אונאה (הגמ' כאן סוברת שיש אונאה להקדש, ומה שלמדנו שאין אונאה להקדש, היינו שבהקדש אין דין אונאה כהדיוט, אלא הקדש חמור מהדיוט) שהרי תמן במסכת ערכין תנינן (שבהקדש מחמירים כפול מבהדיוט) שב"ד מכריזים על שום היתומים שלשים יום, והגזבר מכריז על שום הקדש שלשים יום, ומכריזין בבקר ובערב, ואומרת הגמ' ולמה מכריזים על נכסי היתומים שלשים יום? כדי לייפות את כחן של היתומין, שאולי יהיה מי שיוסיף על המוזר, שואלת הגמ' וא"כ שיכריזו יותר, היינו שיכריזו שלשים יום כנכסי הקדש? מתרצת הגמ' שעד שלשים את מייפה את כחן, אבל מיכן ואילך אם יכריזו יותר, א"כ את מריע את כחן, כיון שיתכן שאלו שרצו לרכוש את נכסי היתומים יראו שאין לקרקע הזו ביקוש, ואז הם יחזרו בהם, שואלת הגמ' א"כ ואמור אף בהקדש כן, ומדוע בהקדש

מתני' שום הדיינין שפחתו שתות או הותירו שתות א"כ מכרן בטל, אבל רבן שמעון בן גמליאל אומר שמכרן קיים, כיון שאם כן שמכרן בטל, מה כח בית דין יפה יותר מהדיוט, ולכך מכרן קיים. ואומרת המשנה שזה דוקא כאשר ב"ד מכרו שלא על ידי הכרזה, אבל אם עשו איגרת ביקורת שטר הכרזה, א"כ אפילו מכרו שוה מנה במאתים, או שוה מאתים במנה, מכרן קיים, כיון שזה מה שהלקוחות הסכימו לשלם (וא"כ זה המחיר).

גמ' שום הדיינין שפחת שתות או הותיר שתות וכו': אומרת הגמ' שכמה דאָת אָמר בהדיוט שטעה בשומה, שבקרקע המכר חל אם הוא טעה עד שליש יש בזה אונאה (כדברי ר' יוחנן שאומר שאם הוא הפליג והפריז על המקח, שהוא מכר שווה מאה במאתיים, או שווה מאה בחמישים, דהיינו שיש כאן טעות של שליש מלבר, שיש בזה אונאה). ובמטלטלין עד שתות עד שישית משווי המקח, ודכוותא א"כ אותו דבר

מסכת פרק יא [ה"ו - דף סג] כתובות

שנייא היא הקדש, שאת תופס ראשון ראשון, ויכריזו לעולם? דייו להקדש שיהא כפליים בהדיוט. א"ר יודן מן מה דאת אָמר שנייא היא הקדש שאת תופס ראשון ראשון, הדא אמרה שאם ימצאו שוּמָן - שאין מחזירין ומחליטין. ומכריזין בבקר ובערב, ביציאת פועלים ובהכנסת פועלים. ואומר שדה וסימניה. אמר ר' יוסי בשלא מצאו שוּמָן, אבל מצאו שוּמָן מחליטין, דו מתניתא שום הדיינים שפחת שתות או הותיר שתות מכרן בטל, מפני שפחתו או הותירו, אבל מצאו שוּמָן מחליטין, אמר ר' חנניה קומי ר' מנא מה חמית מימר בשלא הוכרזו אנן קיימין? מן דבתרה - אלא אם כן עשו איגרת ביקורת, מהו איגרת ביקורת? ר' יהודה בר פזי אמר אכרזה.

לראות האם כדאי לו לקנות את השדה
ההיא, והמכריז אומר היכן השדה נמצאת
ואת סימניה. אמר ר' יוסי שמכריזים
רק בשב"ד לא מצאו מי שיקנה את
הקרקע של היתומים בשוּמָן במחיר שהם
שָמוּ, אבל אם ב"ד מצאו מי שיקנה את
הקרקע של היתומים בשוּמָן במחיר שהם
שָמוּ, א"כ מחליטין בידו מיד את הקרקע,
ולא עושים הכרזה, כיון דו מתניתא כיון
שהמשנה אומרת שום הדיינים שפחתו
שתות או הותירו שתות מכרן בטל,
א"כ משמע שרק מפני שפחתו או הותירו
לכך מכרן בטל, אבל אם מצאו מי שיקנה
את הקרקע של היתומים בשוּמָן במחיר
שהם שָמוּ, מחליטין בידו את הקרקע,
הגם שלא הכרזה, ואמר ר' חנניה קומי
ר' מנא מה חמית מימר מדוע ראית
לומר שהמשנה בשלא הוכרזו אנן קיימין
(מדברת)? מן דבתרה מהמשך המשנה,
שהמשנה אומרת אלא אם כן עשו איגרת
ביקורת, והרי מהו איגרת ביקורת? ר'
יהודה בר פזי אמר שהיינו אכרזה, וא"כ
מוכח שהמשנה מדברת כשלא עשו הכרזה.

לא חוששים לזה? מתרצת הגמ' שנייא
היא הקדש, שאת תופס ראשון ראשון,
דהיינו שאם אחד אמר שהוא ישלם סכום
מסוים על נכסי ההקדש, הוא אינו יכול
לחזור בו, והוא חייב לקנותו במחיר הזה
(אלא א"כ יהיה מי שיוסיף על המקח), כיון
שאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט, שואלת
הגמ' א"כ מדוע מכריזים בהקדש רק שישים
יום, ויכריזו לעולם עד שיראו שאין מי
שיוסיף על המקח? מתרצת הגמ' שדייו
להקדש שיהא כפליים בהדיוט. א"ר
יודן מן מה דאת אָמר ששנייא היא
הקדש, שאת תופס ראשון ראשון, א"כ
הדא אמרה זה אומר שאם ימצאו שוּמָן
דהיינו שאם יהיה עוד מי שירצה לתת בפדיון
ההקדש את הסכום כמו הראשון, שאין
מחזירין שהגובר לא יכול לתת לשני את
הנכס, אלא ומחליטין לראשון, כיון שהוא
זכה בזה כבר. (שנינו במשנה שהבאנו ממסכת
ערכין) ומכריזין בבקר ובערב, מבארת הגמ'
מדוע מכריזים בבוקר ובערב, כיון שצריך
להכריז בזמן יציאת פועלים ובהכנסת
פועלים, כדי שהבעה"ב ישלח את הפועלים

מסכת פרק יא [ה"ז - דף סד] כתובות שא

תני עבדים ושטרות ומיטלטלין, אין להם איגרת ביקורת, עולא בר' ישמעאל אמר עבדים שלא יברחו, ושטרות ומיטלטלין שלא יגנבו. ר' בא בר כהן בעא קומי ר' יוסי לית הדא אמרה שהעבד נפדין בשלשה, אמר ליה אין, אמר ליה והתנינן ובקרקעות תשעה וכהן, ואדם כיוצא בהן, אמר ליה אדם שכאן בן חורין הוא.

רשב"ג אומר מכרן קיים וכו': חנניה בר שילמיה בשם רב, אתא עובדא קומי רבי ובעא מיעבד כרבנן, אמר לו ר' אלעזר בן פרטא בן בנו של ר' אלעזר בן פרטא, רבי! לא כך לימדתי בשם זקינד - אלא א"כ עשו איגרת ביקורת? וחזר ביה ועבד כרשב"ג.

הלכה ז

מתני' היתומה והשנייה והאיילונית אין להן לא כתובה, ולא פירות, ולא מזונות,

רשב"ג אומר מכרן קיים וכו': חנניה בר שילמיה בשם רב אמר שאתא עובדא קומי שבא מעשה לפני רבי שהדיינים טעו בשומא שלהם, ורבי בעא מיעבד כרבנן שמבטלים את המקח, אמר לו ר' אלעזר בן פרטא בן בנו של ר' אלעזר בן פרטא, רבי! וכי לא כך לימדתי בשם רשב"ג זקינד שאומנם חכמים אומרים שהמכירה חלה כשטעו בשומא, אינו אלא א"כ עשו איגרת ביקורת (הכרזה). ואם לא עשו הכרזה, המכירה מתבטלת, אבל אני (רשב"ג) אומר שאומרים 'א"כ מה כח ב"ד יפה', ולכך תמיד מעשה ב"ד חל, וחזר ביה רבי ועבד כרשב"ג.

הלכה ז

מתני' היתומה שאמה או אחיה השיאוה, והשנייה לעריות, והאיילונית היינו שאין גופה ככל הנשים (אין לה שדים וקולה עבה) ואינה ראויה לילד, אין להן לא כתובה, ליתומה שמיאנה ולאילונית אין כתובה כיון שהנישואין מתבטלים מלמפרע, ולשניה לעריות אין כתובה כיון שחכמים קנסו

תני שאם גובים מבעל חוב עבדים ושטרות ומיטלטלין, אין להם איגרת ביקורת, עולא בר' ישמעאל אמר שהטעם הוא, שלענין העבדים חוששים שלא יברחו, ובשטרות ומיטלטלין חוששים שלא יגנבו, ר' בא בר כהן בעא קומי אמר לפני ר' יוסי וכי לית הדא אמרה וכי לא יכולים להוכיח מהברייתא שהעבדים נפדין בשלשה, כיון שאם תאמר שהעבדים נפדים רק בעשרה, א"כ פשוט שלא צריך לעשות עליהם הכרזה, כיון שזה ודאי שלא צריך לשום ביותר מעשרה אנשים, אמר ליה אין אתה צודק, אמר ליה ר' בא בר כהן והתנינן במסכת מגילה ובקרקעות תשעה וכהן, ואדם כיוצא בהן, ולכא' הכוונה היא שאם הקדישו עבד, שצריך לפדות אותו על פי עשרה? אמר ליה ר' יוסי שהאדם שכתוב כאן (במשנה במסכת מגילה) זה הולך לעניין בן חורין, שהוא אמר דמי עלי, ששמים אותו כעבד, אבל בעבד היות שחוששים שהוא יברח, לכך שמים אותו רק בג'.

מסכת פרק יא [ה"ז - דף סד] כתובות

ולא בליות. אם מתחילה נשאה לשום אילונית, יש לה כתובה. אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל, בת ישראל לממזר ולנתין יש להן כתובה.

גמ' היתומה וכו': ניהא שנייה איילונית, יתומה - ויתומה אין לה כתובה? ר' חזקיה ר' אבהו בשם ר' יוחנן תיפתר ביתומה שמיאניה.

והשנייה: ר' אייבו בר נגרי ר' אימי, כשם שקנסו בה כך קנסו בו, ליידא מילה - שאם קידשה בליטרא של זהב שהוא מאבד את הכל.

ולא פירות: אמר ר' ירמיה שאין לו עליה אלא אכילת פירות בלבד. תני ר' יוסי צידוניא קומי ר' ירמיה ופליג על ר' ירמיה, וזכאי במציאתה ובמעשה ידיה

חזקיה ור' אבהו בשם ר' יוחנן אמרו, תיפתר תעמיד שמדובר ביתומה שמיאניה, ולכך אין לה כתובה, כיון שהיא עקרה את הנישואין.

והשנייה: ר' אייבו בר נגרי אמר בשם ר' אימי, כשם שקנסו בה שאין לה כתובה, כך קנסו בו, ומבארת הגמ' ליידא מילה באיזה דבר קנסו את הבעל? שאם קידשה אפי' בליטרא של זהב (זה כ-400 או 470 גרם), שהוא מאבד את הכל, והיא לא צריכה להחזיר את הקידושין.

ולא פירות: אמר ר' ירמיה שכוונת המשנה לומר שאין לו עליה אלא אכילת פירות בלבד, אבל אין לו את שאר הזכויות שיש לבעל באשתו (וע"כ שזה הולך על זה, כיון שהרי לכל אשה אין פירות, שהרי הפירות שייכים לבעל), אבל תני ר' יוסי צידוניא (שבא מצידון) קומי ר' ירמיה ברייתא, והברייתא פליגא על ר' ירמיה, שהרי שנינו בברייתא, שהנשוא את השניה, הוא זכאי במציאתה ובמעשה ידיה

אותה, ולא פירות (הגמ' תבאר מה הכוונה), ולא מזונות שאם הן לוו מעות להתפרנס, הבעל לא צריך לשלם את ההלוואה, והבעל לא צריך לשלם על הבליות על הבגדים שאשתו הביאה בזמן הנישואין, שהוא השתמש בהם עד שהתבלו והתקלקלו. ואם מתחילה הוא נשא את האיילונית לשום אילונית יש לה כתובה. ואומרת המשנה שאלמנה שנישאת לכהן גדול, או גרושה וחלוצה (יבמה שעשתה חליצה, שהיא כגרושה מדרבנן) שנישאת לכהן הדיוט, או ממזרת ונתינה שנישאת לישראל, או בת ישראל לממזר ולנתין (נתין, הוא מהגעבונים, ודוד המלך פסל אותם מלבוא בקהל, כמו שנאמר "וַהֲגִבְעֻנִים לֹא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל") יש להן כתובה, הגמ' תבאר מדוע.

גמ' היתומה וכו': שואלת הגמ' זה ניהא מובן שלשנייה ואיילונית אין כתובה, אבל מדוע ליתומה אין כתובה, וכי ליתומה אין לה כתובה? מתרצת הגמ' ר'

מסכת פרק יא [ה"ז - דף סד] כתובות שג

ובהפר נדריה, מהו לא פירות? שאינה יכולה להוציא ממנו אכילת פירות שאכל. אמר רבי יוסי בכל שעה הוה ר' הילא אמר לי תני מתניתא יורשה ומיטמא לה, ותני ר' חייה כן, מטמא הוא אדם לאשתו כשירה, ואינו מיטמא לאשתו פסולה. ר' אבון בעא קומי ר' מנא, עבדי שנייות מהו שיאכלו בתרומה, אמר ליה שתוק! ויפה לך, היא אוכלת ועבדיה אינן אוכלין.

תמן תנינן גמ' המעושה - בישראל כשר, ובגויים פסול, שמואל אמר פסול ופוסל בכהונה. שמואל אמר אין מעשין אלא כגון אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, והא תנינן שניות? בגין דא אמר שמואל 'כגון', והא תנינן המדיר את

לכך כשהאשה אוכלת אין זה נחשב לקנין האוכל שמאכיל.

תמן במסכת גיטין **תנינן** (אין זה מענייננו אלא זה מובא אגב כל הסוגיה שהועתקה ממסכת יבמות); **גט המעושה** (שנעשה בכפייה), אז אם זה היה מעושה בישראל הגט כשר, ואם זה היה מעושה בגויים הגט פסול, שמואל אמר שאומנם הגט פסול, אבל הוא פוסל בכהונה, משום ריח הגט. שמואל אמר שאין מעשין לא כופים על הגירושין, אלא רק אם יש איסור בנישואין, כגון אלמנה לכהן גדול, או גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ומבינה הגמ' ששמואל אומר שרק אם יש איסור 'תורה' בנישואין, ולכך שואלת הגמ' והא תנינן שכופים את הבעל לגרש את אשתו אם היא היתה מהשניות לעריות, והרי היא לא אסורה באיסור תורה? מתרצת הגמ' שבגין דא שלכך אמר שמואל 'כגון', כדי לומר לך, שכופים לגרש כל אשה שאסור לחיות איתה, וזה לאפוקי כגון הנשוי י' שנים ולא ילדה, שרק אומרים לו שהוא צריך לגרש את אשתו, אבל לא כופים על זה, שואלת הגמ' והא תנינן לעיל המדיר את

ובהפר נדריה, וא"כ מוכח שיש לנושא את השניה את שאר הזכויות שיש לבעל באשתו? אלא מהו ולא פירות? היינו שאינה יכולה להוציא ממנו את האכילת פירות שאכל, הגם שהוא פטור מלפדות אותה מהשבי (כל אשה מקבלת מבעלה תמורת אכילת הפירות, התחייבות לפדותה מהשבי). אומרת הגמ' אמר רבי יוסי שבכל שעה הוה ר' הילא אמר לי שתני מתניתא שתישנה במשנתך שבעלה של השניה לעריות יורשה ומיטמא לה (ולא כמו שהייתי רגיל לשנות) אבל ותני ר' חייה בברייתא כן כדבריי שמטמא הוא אדם רק לאשתו כשירה, ואינו מיטמא לאשתו פסולה, כדברי ר' הילא. שואלת הגמ' ר' אבון בעא קומי ר' מנא, עבדי מלוג של שנייות לעריות מהו שיאכלו בתרומה, האם דינם ככל בת ישראל הנשואה לכהן, שהיות והיא אוכלת בתרומה היא מאכילה את עבדיה? אמר ליה ר' מנא, שתוק! והשתיקה יפה לך (כדי שלא יערערו על הדין שאומר לך), והדין הוא שהיא אוכלת ועבדיה אינן אוכלין, כיון שבעלה לא חייב לזונה,

מסכת פרק יא [ה"ז - דף סד] כתובות

אשתו מליהנות לו, עד שלשים יום יעמיד פרנס, יותר מיכן יוציא ויתן כתובה?
שמענו שהוא מוציא, שמענו שכופין?!

אלמנה לכהן גדול וכו': מה בין אלו לאלו? ע"י שהן דברי תורה, ואין דברי תורה צריכין חיזוק, לפיכך יש לה כתובה, ואילו על ידי שהן דברי סופרין, ודברי סופרין צריכין חיזוק, לפיכך אין לה כתובה. אית דבעי מימר, אלו על ידי שקנסן בידן וביד הוולד, ולא קנסו בהן דבר אחר, לפיכך יש לה כתובה, ואילו על ידי שאין קנסן בידן וביד הוולד, וקנסו בהן דבר אחר, לפיכך אין לה כתובה. מה נפיק מן ביניהון? המחזיר גרושתו משניסית, מאן דמר אלו על ידי שהן דברי תורה, וזו הואיל והוא דבר תורה, לפיכך יש לה כתובה, ומאן דמר אלו על ידי שקנסן בידן וביד הוולד, וזו הואיל ואין קנסה בידה וביד הוולד, לפיכך אין לה כתובה.

נעשית חללה, וביד הוולד שהוא נעשה חלל, ולכך לא קנסו בהן דבר אחר, ולפיכך יש לה כתובה, אבל ואילו (השניות לעריות) על ידי שאין קנסן בידן וביד הוולד, שהרי הם נשארים בבשרותם לכהונה, ולכך קנסו בהן דבר אחר, ולפיכך אין לה כתובה, ואומרת הגמ' מה נפיק מן ביניהון איזה חילוק יש בין שני התשובות? המחזיר גרושתו משניסית לאחר, שלמאן דאמר שאילו (אלמנה לכ"ג) על ידי שהן דברי תורה לכך לא קנסו אותן בכתובה, וא"כ זו (המחזיר גרושתו) הואיל והוא גם אסור מדבר תורה, לפיכך יש לה כתובה, אבל ומאן דאמר שאילו (אלמנה לכ"ג) על ידי שקנסן בידן וביד הוולד, שהם נעשים חללים, וא"כ זו (המחזיר גרושתו) הואיל ואין קנסה בידה וביד הוולד, שהרי הוולד לא נעשה חלל (היות וכתוב ב' תועבה הוא, מכאן שרק היא תועבה אבל אין בניה תועבין). לפיכך אין לה כתובה.

אשתו מליהנות לו, אז עד שלשים יום יעמיד פרנס, יותר מיכן יוציא ויתן כתובה, ומבינה הגמ' שכופים את הבעל על הגירושין, הגם שאין כאן איסור בנישואין? מתרצת הגמ' שאומנם שמענו שהוא מוציא, אבל וכי שמענו שכופין אותו לגרש את אשתו? וא"כ לא ק' מכאן על שמואל. **אלמנה לכהן גדול וכו'**: שואלת הגמ' מה בין אלו אלמנה לכ"ג וכו' (שיש להן כתובה), לאילו לשניות לעריות (שאין להן כתובה)? מתרצת הגמ' אלו (אלמנה לכ"ג) ע"י שהן אסורים מדברי תורה, והיות שאין דברי תורה צריכין חיזוק, לפיכך יש לה כתובה, אבל ואילו (שניות לעריות) על ידי שהן אסורים רק מדברי סופרין, והיות שדברי סופרין צריכין חיזוק, לפיכך אין לה כתובה, ואומרת הגמ' שאית דבעי מימר יש שאמרו, שהחילוק הוא, שהיות ואילו (אלמנה לכ"ג) על ידי שקנסן בידן וביד הוולד, וזו הואיל ואין קנסה בידה וביד הוולד, לפיכך אין לה כתובה.

מסכת פרק יא [ה"ז - דף סד] כתובות שה

ר' יעקב בר אחא אמר - ר' זעירא ורבי הילא תריהון אמרין במזונות פליגין, ר' יוחנן אמר יש לה מזונות, אמר ליה ר' אלעזר אומר לו הוציא ואת אִמְר אִכְּנָ?!

הוון בעי מימר בתנאי כתובה פליגין, ר' יוחנן אמר יש לה תנאי כתובה, אמר ליה ר' אלעזר כל עמא מודיי שאין לה מזונות, בה קנסו - כל שכן ביורשיה, מאן דמר פליגין במזונות, הא בתנאי כתובה לא - בה קנסו לא קנסו ביורשיה.

הדרן עלך פרק אלמנה ניזונת

ר' יעקב בר אחא אמר שר' זעירא ורבי הילא תריהון אמרין שניהם אמרו שר' יוחנן ור"א במזונות פליגין, האם יש לאלמנה לכ"ג מזונות, שר' יוחנן אמר שיש לה מזונות, אמר ליה ר' אלעזר איך יתכן לומר כך, והרי אנחנו אומרים לו לכ"ג להוציא ולגרש את אשתו, ואת אִמְר אִכְּנָ שיש לה מזונות? ואומרת הגמ' שהוון בעי מימר שיש שאומרים שר' יוחנן ור"א בתנאי כתובה פליגין, האם יש לאלמנה לכ"ג תנאי כתובה (כגון כתובת בנין דכריין). שר' יוחנן אמר שיש לה תנאי כתובה, אמר ליה ר' אלעזר הרי כל עמא מודיי כולם מודים שאין לה מזונות, וא"כ בה קנסו – כל שכן שקנסו ביורשיה, שלא יהיה להם תנאי כתובה, ואומרת הגמ' שמאן דאמר שר' יוחנן ור"א פליגין במזונות, האם יש לאלמנה לכ"ג או לא, א"כ הא אבל בתנאי כתובה הם לא נחלקו, כיון שבה באלמנה לכ"ג קנסו כיון שהיא עשתה איסור, אבל לא קנסו ביורשיה כיון שהם לא עשו איסור.

הדרן עלך בלי נדר פרק אלמנה ניזונת

פרק יב

הלכה א

מתני' הנושא את האשה ופסקה עמו שיוזן את בתה חמש שנים, חייב לזונה חמש שנים, נישאת לאחר, ופסקה עמו כדי שיוזן את בתה חמש שנים, חייב לזונה חמש שנים, לא יאמר הראשון לכשתבא אצלי אזונה, אלא מוליך מזונותיה למקום שהיא, וכן לא יאמרו שניהן הרי אנו זונין אותה כאחד, אלא אחד זנה ואחד נותן לה דמי מזונות.

גמ' במה הוא מתחייב לה, לא כן ר' יוחנן ור"ש בן לקיש תריהון אמרין הכותב שטר חוב על חבירו בחזקת שהוא חייב לו, ונמצא שאינו חייב לו, אינו חייב ליתן לו? ר' שמעון בן לקיש אמר עשו אותה כתוספת כתובה, ויתן בסוף? עשו אותה כקידושי אשה, ויתן משעה הראשונה? עשו אותה כמקדש את האשה על מנת ליתן לה שנים עשר דינר זהב בשנה, להיות מעלה לה מדינר זהב לחדש.

חייב לו, א"כ אינו חייב ליתן לו, כיון שלא יכולים להתחייב ע"י שטר (ורק ע"י קנין יכולים להתחייב), וא"כ איך כאן הבעל הזה מתחייב לזון את בת אשתו ע"י השטר? מתרצת הגמ' ר' שמעון בן לקיש אמר שעשו אותה את ההתחייבות הזו כתוספת כתובה, שואלת הגמ' א"כ ויתן את דמי המזונות רק בסוף כשיגרש את אשתו, שהרי הכתובה נגבית רק בסוף? אלא עשו אותה כתוספת על הקידושי אשה (והרי זה ודאי שיכולים להוסיף על דמי הקידושין). שואלת הגמ' א"כ ויתן את דמי המזונות משעה הראשונה? אלא אומרת הגמ' שעשו אותה כמקדש את האשה על מנת ליתן לה שנים עשר דינר זהב בשנה, להיות מעלה לה מדינר זהב לחדש, וכיון שזה מתנאיי הקידושין, לכך חל ההתחייבות הזו.

מתני' הנושא את האשה שיש לה כבר בת, ופסקה עמו שיוזן את בתה חמש שנים, א"כ הוא חייב לזונה חמש שנים, ואם הוא גירש אותה, ונישאת לאחר, ופסקה גם עמו כדי שיוזן את בתה חמש שנים, א"כ גם השני חייב לזונה חמש שנים, ולא יאמר הבעל הראשון שפסקה עמו לכשהבת הזאת תבא אצלי אזונה, אלא מוליך מזונותיה למקום שהיא נמצאת, וכן לא יאמרו שניהן – הרי אנו זונין אותה כאחד בשותפות, אלא אחד זנה ואחד נותן לה דמי מזונות.

גמ' שואלת הגמ' במה הוא הבעל הזה מתחייב לה לזון את בתה? וכי לא כן ר' יוחנן ור"ש בן לקיש תריהון אמרין שניהם אמרו, שהכותב שטר חוב על חבירו בחזקת שהוא חייב לו, ונמצא שאינו

מסכת פרק יב [ה"א - דף סד] כתובות שז

תני זנה חמש שנים הראשונים, בין ביוקר בין בזול, היו ביוקר והזילו, אם הוא גרים נותן ביוקר, ואם היא גרמה נותן בזול, היו בזול והוקירו, בין שהוא גרם בין שהיא גרמה נותנין בזול, הדא היא הבת לא עולה ולא יורדת.

תמן תנינן בנן נוקבן דיהוון ליכי מינאי יהון יתבן בביתי ומיתזנן מניכסיי, ותני עלה ומתכסיין בכסותי. מעשה ידי הבת של מי? נישמעניה מן הדא, נישאת, הבעל חייב במזונותיה, והן נותנין לה דמי מזונות, הדא אמרה זנה ומעשה ידיה של בעלה. אמר ר' יוסי הדא אמרה פסק לזון כלתו, זנה ומעשה ידיה של בנו. הוא רוצה

הנקבות שיהיו לי ממך, לאחר מותי יהון יתבן בביתי ישבו בביתי, ומיתזנן מניכסיי ויזונו מנכסי, ותני עלה שהוא מתחייב ג"כ ומתכסיין בכסותי שהבנות ג"כ יקבלו בגדים מנכסיו, וא"כ אומרת הגמ' שגם המתחייב לזון את בת אשתו, צריך לספק לה ג"כ בגדים. שואלת הגמ' מעשה ידי הבת (שבעל אמה התחייב לזונה) של מי, האם היות והוא זון אותה זה שלו, כמו שמעשה ידי הבת שייך לאביה, או לא? אומרת הגמ' שנישמעניה מן הדא, ששנינו במשנה, שאם אותה בת נישאת, הבעל שלה חייב במזונותיה, והן (הבעלים של האמא שלה) נותנין לה דמי מזונות, הדא אמרה זאת אומרת שבעלה זנה ומעשה ידיה של בעלה, וא"כ גם לעניינינו, מעשה הבת לא שייכים לבעל האמא שלה (אלא זה שייך לה אם היא יתומה, או של אביה, אם הוא בחיים), אמר ר' יוסי הדא אמרה מכאן אנחנו גם אומרים שאם אחד פסק לזון את כלתו, א"כ הוא זנה אבל ומעשה ידיה של בנו (של בעלה של כלתו). ואומרת הגמ' שאם הוא (בעל אמה של הבת הזו) רוצה

תני, אותו בעל שהתחייב לזון את בת אשתו למשך חמש שנים, הוא זנה בחמש שנים הראשונים, בין אם באותם השנים המזונות הם ביוקר ובין אם הם בזול, ואם הוא לא זן אותה בחמש השנים הראשונות, ובשנים הראשונות המזונות היו ביוקר והזילו, אז אם הוא גרים שהוא לא רצה לשלם בהתחלה את המזונות, א"כ הוא נותן ביוקר (לפי שעת היוקר). כיון שהרי הוא כגנב, אבל ואם היא גרמה שאשתו לא רצתה לקבל את המזונות בשנים הראשונות, א"כ הוא נותן בזול (לפי שעת הזול), ואם בשנים הראשונות המזונות היו בזול והוקירו, א"כ בין שהוא גרם בין שהיא גרמה, נותנין בזול כיון שהגנב משלם כשעת הגזילה, והדא היא וזה מה שלמדנו בבביתא שהבת לא עולה היינו שהיא לא תקבל יותר משווי המזונות שהיו בתחילה (במקרה שהמזונות התייקרו), ולא יורדת היינו שהיא לא תקבל פחות משווי המזונות שהיו בתחילה (במקרה שהמזונות הוזלו).

תמן לעיל תנינן, שהבעל כותב בכתובה שבנן נוקבן דיהוון ליכי מינאי שהבנות

מסכת פרק יב [ה"ב - דף סד] כתובות

שתבוא אצלו והיא אינה רוצה, הדין עמה, דתנינן והן נותנין לה דמי מזונות, חלת כמי שנישאת, מתה כמי שנישאת, מתה כבר מתה.

הלכה ב

מתני' ניסת הבת, הבעל חייב במזונותיה, והן נותנין לה דמי מזונות. מתו, בנותיהן ניזונות מנכסים בני חורין, והיא ניזונת מנכסים משועבדין מפני שהיא כבעלת חוב. הפיקחין היו כותבין על מנת שאזון את בתך חמש שנים - כל זמן שאַת עמי.

גמ' בנותיהן ניזונות מנכסים בני חורין וכו': תני כתובה שכתבו בשטר, ר' יעקב בר אחא אמר איתפלגון ר' יוחנן ור"ש בן לקיש, ר' יוחנן אמר לחיזוק כתבן,

במזונותיה, ככל בעל החייב במזונות אשתו, והן (הבעלים של האמא שלה) נותנין לה דמי מזונות. ואומרת המשנה שאם (הבעלים של האמא שלה) מתו, א"כ בנותיהן ניזונות מנכסים בני חורין, שהרי לא מוציאים למזון הבנות מנכסים משועבדים, והיא אותה בת, ניזונת מנכסים משועבדין – מפני שהיא כבעלת חוב. ואומרת המשנה שהפיקחין היו כותבין (כשהיו מתחייבים לזון את בנות נשותיהן) על מנת שאזון את בתך חמש שנים רק כל זמן שאַת עמי, אבל אם אגרשך, או שהבת תתחתן, אפסיק לזונה.

גמ' בנותיהן ניזונות מנכסים בני חורין וכו': אומרת הגמ' תנאי כתובה (כגון שהוא כתב שכשאמות, בנותיי יקבלו מזונות מנכסיי) שכתבו בשטר נפרד מהכתובה, אז ר' יעקב בר אחא אמר שאיתפלגון בזה ר' יוחנן ור"ש בן לקיש, שר' יוחנן אמר שזה רק לחיזוק כתבן, אבל אין לזה משמעות,

שהיא תבוא אצלו ושם הוא יזון אותה, והיא אינה רוצה, הדין עמה, דתנינן והן (הבעלים של האמא שלה) נותנין לה דמי מזונות, וא"כ גם אם היא לא התחתנה, יש לבת הזו זכות לא לגור אצל בעל אממה. ואומרת הגמ' שאם היא חלתה, שאז היא לא צריכה לאכול כל כך הרבה כבריאה, א"כ הרי היא כמי שנישאת שאומנם בעלה זן אותה, אבל בעל אממה צריך לתת לה דמי מזונות, א"כ גם כאן, אומנם היא לא צריכה כל כך הרבה מזונות, אבל היא צריכה לתת לה את דמי המזונות, שואלת הגמ' ומה הדין אם היא מתה, האם היא כמי שנישאת ובעל אממה יתן את דמי המזונות ליורשים? אומרת הגמ' שלא, שהרי כיון שהיא מתה, א"כ כבר מתה, ואין כאן בת לזון אותה, שהרי הוא התחייב לתת מזונות לבת אשתו, והיות ואין כאן בת, לכך הוא פטור מלשלם.

הלכה ב

מתני' ניסת הבת, א"כ הבעל שלה חייב

מסכת פרק יב [ה"ב - דף סה] כתובות שט

ורבי שמעון בן לקיש אמר לגבות ממשועבדים כתבן, ר' ירמיה מחליף שמועתה, אמר ר' יודן מתניתא מסייעה למאן דמר לחיזוק כתבן, דתנינן תמן אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות ולמזון האשה והבנות מנכסים המשועבדין, מפני תיקון העולם, לא בשטר?! אף הכא בשטר, אמר ר' חנניה מפני שהיא כבעלת חוב, לא בשטר?! אף הכא בשטר.

הפיקחין היו כותבין וכו': מתה, אינה עמו, נתגרשה, אינה עמו, החזירה, מאן דאמר לכתובה, אבל לא לתנאין - הכא נמי, מאן דאמר בין לכתובה בין

זה **בשטר** (חוץ ממה שהוא מתחייב בכתובה מתקנת חכמים), ואפי"ה אומרת המשנה שלא מוציאין מנכסים משועבדים, וא"כ מוכח שמה שהוא כתב את זה בשטר, זה רק לחיזוק כתבן, **אמר ר' חנניה** שגם ממשנתנו מוכח כך, שהרי שנינו במשנה, שאותה בת ניוזנת מנכסים משועבדים **מפני שהיא כבעלת חוב**, וא"כ אומר ר' חנניה וכי לא כתבו לה את התחייבות הזו **בשטר?** וא"כ **אף הכא** לענין בנותיו, מדובר שהוא כתב **בשטר** שהוא יזון אותה, ואפי"ה בנותיו ניוזנות רק מנכסים בני חורין.

הפיקחין היו כותבין וכו': מבארת הגמ', שאם האמא **מתה**, א"כ הרי היא **אינה עמו**, וכן אם היא **נתגרשה**, היא **אינה עמו**, והוא פטור מלתת לבתה את דמי המזונות, ואם הוא **החזירה** לאחר הגירושין, אז **למאן דאמר** שזה שהמשנה אומרת שהמחזיר את גרושתו ע"מ כתובתה הראשונה הוא מחזירה, זה נאמר רק לענין עיקר הכתובה, אבל לא לתנאין שהיו ביניהם, א"כ **הכא נמי** גם כאן הוא לא יצטרך להמשיך לזון את בתה, ולמאן **דאמר** שזה נאמר **בין לענין עיקר הכתובה**, בין

ורבי שמעון בן לקיש אמר שלגבות מנכסים משועבדים כתבן, שהיו ככל ההתחייבויות שכתובות בשטר, שגובים אותם מנכסים משועבדים, ואומרת הגמ' **שר' ירמיה מחליף את בעלי השמועתה** (דהיינו שר' יוחנן אמר שגובה מנכסים משועבדים, ורשב"ל אמר שזה רק לחיזוק כתבן), **אמר ר' יודן שמתניתא מסייעה למאן דאמר שלחיזוק כתבן**, דתנינן תמן במסכת גיטין, **אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות**, דהיינו שאם הנגזל הוציא מיד הלוקח מהגזלן את שדהו (לאחר שהשביחו וגדל בה פירות), שהלוקח חוזר למוכר לתבוע את דמי השדה, ואת דמי הפירות והשבחת השדה, וא"כ את דמי השדה הוא מוציא גם מנכסים משועבדים, אבל את הפירות והשבחת השדה הוא מוציא רק מבני חורין, וכן לא מוציאין **למזון האשה והבנות מנכסים המשועבדין**, מפני **תיקון העולם**, וא"כ אומר ר' יודן שזה שקנה את השדה, וכי הוא לא קנה **בשטר?** וא"כ על אותו משקל **אף הכא** כשהמשנה מדברת לענין "מזון האשה והבנות" מדובר שהוא כתב את

מסכת פרק יב [ה"ג - דף סה] כתובות שי

לתנאין - הכא נמי, ותני עלה ובלבד מן הנישואין הראשונים, ואתיין כ"י דמר ר' חנינא המשיא את בנו בבית - זכה בבית, ובלבד מן הנישואין הראשונים.

הלכה ג

מתני' אלמנה שאמרה אי אפשי לזו מבית בעלי, אין היורשין יכולין לומר לה לכי לבית אביך ואנו זנין אותך שם, אלא זנין אותה ונותנין לה מדור לפי כבודה.

גמ' אלמנה שאמרה אי אפשי לזו מבית בעלי וכו': כתיב [תהילים פח] בַּמָּתִים חֶפְזִי, כיון שאדם מת, נעשה חפשי מן המצוות.

רבי ציוה שלשה דברים בשעת פטירתו מן העולם, אל תזו אלמנתי מביתי, ואל תספדוני בעיירות, ומי שניטפל בי בחיי, יטפל בי במותי; אל תזו אלמנתי

אותך שם, אלא הם זנין אותה בבית בעלה, ונותנין לה מדור לפי כבודה.

גמ' אלמנה שאמרה אי אפשי לזו

מבית בעלי וכו': (הגמ' מביאה אגב

מה ששייך לסוגייתנו את כל הסוגיה ממסכת כלאים); למדנו במסכת כלאים שמותר לעשות את תכריכי המת משעטנו, כיון דכתיב בַּמָּתִים חֶפְזִי, מכאן שכיון שהאדם מת, הוא נעשה חפשי מן המצוות, ומותר להלבישו תכריכים משעטנו (וגם אחרים לא מצווים על המתים, וזה לא כמו אצל ילדים קטנים, שהגדולים מצווים על הקטנים).

רבי ציוה שלשה דברים בשעת פטירתו מן העולם, אל תזו אלמנתי מביתי, ואל תספדוני בעיירות, אלא רק בכרכים, ומי שניטפל בי ושירת אותי בחיי, הוא יטפל בי וישרת אותי במותי; שואלת הגמ', למד רבי היה צריך לצוות שאל תזו אלמנתי

לעניין התנאין שהיו ביניהם, א"כ הכא נמי גם כאן הוא יצטרך להמשיך לזון את בתה, אבל אומרת הגמ' שכאן לכו"ע כשהוא מחזיר את גרושתו, הוא לא צריך להמשיך לזון את בת אשתו, שהרי ותני על זה שהוא צריך לזון את בת אשתו, ובלבד מן הנישואין הראשונים, כיון שכל מה שהוא התחייב זה היה רק מחמת שמחת הנישואין הראשונים שהיה לו בה, ואתיין כ"י וזה כמו מה דאמר ר' חנינא שהמשיא את בנו בבית, שהבן זכה בבית, וזה נאמר דוקא בלבד מן הנישואין הראשונים, שמחת שמחת הנישואין הראשונים, האבא נותן לבנו את הבית למגורים.

הלכה ג

מתני' אלמנה שאמרה אי אפשי לזו מבית בעלי, א"כ אין היורשין יכולין לומר לה לכי לבית אביך ואנו זנין

מסכת פרק יב [ה"ג - דף סה] כתובות שיא

מביתי, ולא מתניתא היא אלמנה שאמרה אי איפשי לזוז מבית בעלי? אמר רבי דוסא דלא יימרון לה ביתא דנשיותה הוא - משתעבד הוא לנשיותה.

אמר רבי לעזר בר יוסי כהדא דתני, דרה בבית - כשם שהיתה דרה ובעלה נתון במדינת הים, ומשתמשת בכלי כסף ובכלי זהב - כשם שהיתה משתמשת ובעלה נתון במדינת הים, וניזונת כשם - שהיתה ניזונת ובעלה נתון במדינת הים. ואל תספדוני בעיירות, מפני המחלוקת. ומי שנמפל בי בחיי יטפל בי במותי. אמר רבי חנניה דציפורין, כגון יוסף אפרתי יוסה חפני. רבי חזקיה מוסיף אל תרבו עלי תכריכין, ותהא ארוני נקובה לארץ. מילתא אמרה בסדין אחד נקבר רבי, דרבי

ורבי ציוה אל תספדוני בעיירות, אלא רק בכרכים הגדולים, וזה מפני המחלוקת שלא יתחלקו האנשים לקבוצות קטנות, כיון שרבי לא רצה שיהיו מעמדי הספדים קטנים, אלא שיהיו רק הספדים במקומות הגדולים, ברוב עם. ורבי ציוה שמי שנמפל בי בחיי הוא יטפל בי במותי. אמר רבי חנניה דציפורין, כגון יוסף אפרתי שבא מאפרת, ויוסה חפני שבא מחיפה (למעשה הם נפטרו קצת לפני רבי, וכוונת רבי היה להודיע שהם צדיקים גמורים, ומה שהם ימותו לפני, זה בשביל שהם ישרתו אותי בעולם הבא). רבי חזקיה מוסיף שרבי ציוה גם שאל תרבו עלי תכריכין, ושתהא ארוני נקובה שיורידו את הדופן התחתון של הארון, בכדי שגופתי תהיה מונחת על הארץ ממש, כדי לקיים את הכתוב "ואל עפר תשוב". ואומרת הגמ' שמילתא אמרה מדברי רבי (שציוה שלא להרבות בתכריכים) מוכח שבסדין אחד נקבר רבי, וזה כיון דרבי

מביתי, ולא מתניתא היא שהיורשים לא יכולים להוציא את האלמנה מבית בעלה, שהרי למדנו במשנה, אלמנה שאמרה אי איפשי לזוז מבית בעלי שומעים לה? מתרצת הגמ' אמר רבי דוסא, שרבי ציוה את זה, דלא יימרון לה בכדי שלא יאמרו לאלמנתו, שהבית שרבי היה גר בו, ביתא דנשיותה הוא זה הבית של הנשיא, וא"כ משתעבד הוא לנשיותה לנשיא שיהיה אחרי רבי, וא"כ האלמנה תצטרך לצאת מהבית, לכן רבי היה צריך לצוות, שלא יוציאו את אלמנתו מהבית.

אמר רבי לעזר בר יוסי שאלמנה משתמשת בבית בעלה ובכליו, כדרך שהיתה משתמשת בחיי בעלה, כהדא דתני, דרה בבית כשם שהיתה דרה בביתה ובעלה היה נתון במדינת הים, וכן היא משתמשת בכלי כסף ובכלי זהב כשם שהיתה משתמשת בחיי בעלה, ובעלה היה נתון במדינת הים, וניזונת מנכסי בעלה כשם שהיתה ניזונת בחיי בעלה, ובעלה היה נתון במדינת הים.

מסכת פרק יב [ה"ג - דף סה] כתובות

שיב

אמר, לא כמה דְּפַר אינש אזיל - הוא אתי, ורבנין אמרין כמו דבר אינש אזיל - הוא אָתִי, תני בשם רבי נתן, כסות היורדת עם אדם לשאול - היא באה עמו, מה טעמא [איוב לח] תַּתְּהַפֵּךְ פְּחָמְךָ חוֹתָם וַיִּתְּצֻבוּ פָּמוֹ לְבוֹשׁ. אנטונינוס שאל לרבי, מהו הדין דכתיב תַּתְּהַפֵּךְ פְּחָמְךָ חוֹתָם? א"ל מי שהוא מביא את הדור - הוא מלבישו. רבי יוחנן מפקד אלבשוני בורדיקא, לא חיורין ולא אוכמין, אֵין קָמִית ביני צדיקייא לא נבהית, אֵין קָמִית ביני רשיעיא לא גבהת. רבי יאשיה מפקד אלבשוני חיורין חפותין, אמרין ליה ומה אַת טב מן רבך? אמר לון ומה אנא בָּהִית בעובדיי? רבי ירמיה מפקד אלבשוני חיורין חפותין,

מלבישו בבגדים הרגילים, שהיה לבוש בהם בחייו.

רבי יוחנן מפקד, אלבשוני בתכריכים בורדיקא בצבע תכלת, ואני לא רוצה בתכריכים לא חיורין לבנים, ולא אוכמין שחורים, כיון שאֵין קָמִית ביני צדיקייא שאם אזכה ואהיה בין הצדיקים, לא נבהית לא אתבייש (אם אהיה בבגדים שחורים), ואֵין קָמִית ביני רשיעיא ואם ח"ו אהיה בין הרשעים, לא גבהת לא אתגאה (אם אהיה בבגדים לבנים), וכיון שאני לא יודע היכן אהיה, לכן הלבשוני בבגדים בצבע תכלת, שזה טוב לכאן ולכאן. רבי יאשיה מפקד, אלבשוני תכריכים חיורין חפותין לבנים ומגוחצים, כיון שאני אהיה בין הצדיקים, אמרין ליה, ומה אַת טב מן רבך מר' יוחנן, שהוא חשש ולא ידע היכן הוא יהיה, אמר לון ר' יאשיה לתלמידים, ומה אנא בָּהִית בעובדיי וכי אני צריך להתבייש במעשי, והיות וקיימתי את רצון הבורא, ודאי שאהיה בין הצדיקים. רבי ירמיה מפקד, אלבשוני תכריכים חיורין חפותין לבנים ומגוחצים,

אמר, לא כמה דְּפַר אינש אזיל שלא בתכריכים שהולכים בהם לחיי עולמים (שנקברים בהם), הוא אתי הוא יקום בתחיית המתים, אלא הקב"ה יביא לכל אחד בגדים לפי מה שהוא היה רגיל ללבוש בחייו, וא"כ חבל על הכסף להשקיע בתכריכים. אבל ורבנין אמרין, כמו דבר אינש אזיל כמה שהאדם נקבר, בזה הוא אָתִי בתחיית המתים, וא"כ צריך לעשות תכריכים מכובדים, וכן תני בשם רבי נתן, כסות היורדת עם האדם לשאול לקבר, היא באה עמו לתחיית המתים, מה טעמא ומהיכן אנחנו יודעים את זה? כיון שכתוב תַּתְּהַפֵּךְ פְּחָמְךָ המת מתהפך ונהיה לעפר שזה כעין חומר, והקב"ה הופך את זה לחוֹתָם - לאדם, העשוי בחותמו של הקב"ה, ובזמן תחיית המתים, וַיִּתְּצֻבוּ פָּמוֹ לְבוֹשׁ שנקבר בו. אנטונינוס שאל לרבי, מהו הדין דכתיב תַּתְּהַפֵּךְ פְּחָמְךָ חוֹתָם וַיִּתְּצֻבוּ פָּמוֹ לְבוֹשׁ, והרי אתה סובר שלא קמים בתחיית המתים בתכריכים הנקברים עם האדם, א"ל, מי שהוא מביא את הדור מי שמחיה את המתים, הוא

מסכת פרק יב [ה"ג - דף סה] כתובות ש"ג

אלבשוני בנרסיי, הבון מסנאיי ברגליי, וחוטרא בידי, ויהבוני על סיטרא, אין אתא משיחא אנא מעתד.

ציפורייא אמרין מאן דאמר לן דמית רבי אנן קטלין ליה, אדיק להון בר קפרא רישיה מכוסיי מאנוי מבזעין, אמר לון יצוקים ואראלים תפשוני בלוחות, וגברה ידן של אראלים וחטפו את הלוחות, אמרו ליה דמך רבי? אמר לון אתון אמריתון, וקרעון ואזיל קלא דקרעון לגו פפתה - מהלך תלתא מילין.

רבי נחמן בשם רבי מנא, מעשה ניסים נעשו באותו היום, ערב שבת היה ונכנסו כל העיירות להספידו, ואשירוניה תמני עשרה כנישן, ואחתוניה לבית שערים, ותלה לון יומא - עד שהיה כל אחד ואחד מגיע לביתו, וממלא לו חבית של מים, ומדליק לו את הנר, כיון ששקעה החמה - קרא הגבר, שרייא מציקין, אמרין דילמא

את זה, וא"כ אל תהרגו אותי, וקרעון בני ציפורי את בגדיהם, ואזיל קלא של הבכי בזמן דקרעון והגיע לגו עד מקום, שנקרא פפתה, שזה מהלך תלתא מילין מציפורי.

רבי נחמן בשם רבי מנא אומר, שהרבה מעשה ניסים נעשו באותו היום כשרבי נפטר, ערב שבת היה, ונכנסו כל העיירות להספידו, ואשירוניה והכניסו את מיטת רבי, לתמני עשרה כנישן שמנה עשרה בתי כנסיות, בשביל להספידו (צריך להספיד את החכם בבתי המדרש שהיה דורש בהם), ואחתוניה והורידו אותו לבית שערים לקבורו שם, ותלה לון יומא והשמש המתינה ולא שקעה, עד שהיה כל אחד ואחד מגיע לביתו אחרי הלילה, וממלא לו חבית של מים שיהיה לו לשבת, ומדליק לו את הנר, וכיון ששקעה החמה, מיד קרא הגבר ועלה עמוד השחר, שרייא מציקין והתחילו להצטער, ואמרין דילמא

וכן אלבשוני בנרסיי מכנסיים, והבון מסנאיי ושימו נעלים ברגליי, וחוטרא ומקל בידי, ויהבוני על סיטרא והשכיבוני בקבר על צידי, ולא על הגב כדרך שרגילים להשכיב את המתים, בכדי שאין אתא משיחא שכשיבוא המשיח, מיד אנא מעתד אני יהיה מוכן ומזומן, ללכת לקבל את פניו.

ציפורייא אמרין תושבי ציפורי אמרו, מאן דאמר לן מי שיאמר לנו דמית רבי, אנן קטלין ליה נהרוג אותו, וכשרבי נפטר אדיק להון בר קפרא רישיה בר קפרא דחק את ראשו והציץ מהחלון, כשהוא מכוסיי מאנוי מבזעין לבוש בבגדים קרועים, ואמר לון לבני ציפורי, שיצוקים (היושבים על הארץ היצוקה), ואראלים והמלאכים, שניהם היו תפשוני ברבי, שהוא כמו לוחות הברית, וגברה ידן של אראלים, וחטפו את הלוחות, אמרו ליה בני ציפורי, האם דמך נפטר רבי, אמר בר קפרא לון לבני ציפורי, אתון אמריתון אתם אמרתם

מסכת פרק יב [ה"ג - דף סה] כתובות

שיד

דחללינן שובתא, ואתת בת קול ואמרה להן, כל מי שלא נתעצל בהספידו של רבי, יהא מבושר לחיי העולם הבא, בר מן קצרא, כיון דשמע כן, סליק ליה לאיגרא וטליק גרמיה ומית, נפקת ברת קלא ואמרת ואפילו קצרא.

רבי הוה יתיב ליה בציפורין שבע עשרה שנין, וקרא על גרמיה [בראשית מז] וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁבַע עָשָׂר שָׁנָה - ויחי יהודה בציפורין שבע עשרה שנה, ומן גוביהן עבר תלת עשרה שנין חשיש שינוי, אמר רבי יוסי בר' בון כל אותן שלש עשרה שנה לא מתה חיה בארץ ישראל, ולא הפילה עוברת, בארץ ישראל. ולמה חשיש שינוי? חד זמן הוה עבר חמא חד עיגל מיתנכים, געה ואמר ליה רבי! שיזבי, אמר ליה לכך נוצרתה, ובסופא איך אינשמת? חמתון קטלין חד קן דעכברין, אמר לון ארפונון [תהילים קמה] וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו כְּתִיב.

סבל, לא מתה חיה (יולדת) בזמן הלידה בארץ ישראל, ולא הפילה אשה עוברת, בארץ ישראל, כיון שהצער שהיה לרבי, כיפר לכל עם ישראל, ואמרת הגמ' ולמה רבי חשיש בשינוי? כיון שחד זמן, הוה עבר חמא חד עיגל מיתנכים רבי רואה שהשוחט רוצה לשחוט עגל, והעגל געה בכה ואמר ליה לרבי, שיזבי תציל אותי, ורבי אמר ליה לעגל לכך נוצרתה, כמו שכתוב, "וסוף בהמה לשחיטה" וכיון שרבי לא ריחם על העגל, לכן באו עליו יסורים (שהרי רק בסוף ימי הבהמה, היא עומדת לשחיטה, אבל כשהעגל עדיין צעיר, הוא יכול לשרת את האדם, ע"י חרישה, או רכיבה, ולכן רבי קיבל יסורים, שהרי גם סוף האדם למיתו, אלא שהיסורים כיפרו, שרבי לא ימות). ובסופא איך אינשמת ולמה בסוף רבי הבריא, כיון שחמתון קטלין חד קן דעכברין שרבי רואה שרוצים להרוג עכברים קטנים, אמר לון להם רבי, ארפונון תשאירו אותם לחיות, שהרי וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו כְּתִיב, וכיון שרבי ריחם, לכך ריחמו עליו מן השמים.

דחללינן שובתא אולי חיללנו שבת, שהרי השחר עלה מיד אחרי שקיעת החמה, ואתת יצאה בת קול ואמרה להן, כל מי שלא נתעצל בהספידו של רבי, יהא מבושר שהוא יבוא לחיי העולם הבא, בר מן קצרא חוץ מאותו כובס, שהוא לא היה בזמן פטירתו של רבי, כיון דשמע כן, סליק ליה לאיגרא הכובס עלה לגג, וטליק גרמיה וזרק את עצמו, מחמת הצער שהוא לא יזכה לחיי עוה"ב, ומית, נפקת ברת קלא ואמרת יצא בת קול ואמרה, ואפילו קצרא שגם הכובס, מזומן לחיי עוה"ב, כיון שהוא מת מחמת הצער, שהוא לא היה בהלויית רבי, וזה מכבד את רבי.

רבי הוה יתיב ליה בציפורין שבע עשרה שנין, וקרא על גרמיה את הפסוק וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁבַע עָשָׂר שָׁנָה, כך גם ויחי יהודה בציפורין שבע עשרה שנה, ומן גוביהן ומתוך הזמן הזה, עבר תלת עשרה שנין במשך שלש עשרה שנה, חשיש בשינוי רבי סבל מכאבי שינים, אמר רבי יוסי בר' בון, שכל אותן שלש עשרה שנה שרבי

רבי הוה עינוון סגין, והוה אמר כל מה דיימר לי בר נשא אנא עבדי, חוץ ממה שעשו זקני בתירה לזקני - דשרון גרמון מנשיאותיה ומנוניה, אין סליק רב הונא ריש גלותא להכא - אנא מוטיב ליה לעיל מיניי, דהוא מן יהודה ואנא מבנימין, דהוא מן דכריא ואנא מן נוקבתא. חד זמן אעל רבי חייה רבה לגביה, אמר ליה הא רב הונא לבר, נתכרכמו פניו של רבי, אמר ליה ארונו בא, אמר ליה פוק וחמי מאן בעי לך לבר, ונפק ולא אשכח בר נש, וידע דהוא כעיס עלוי, עבד דלא עליל לגביה תלתין יומין, אמר רבי יוסי בר' בון כל אינון תלתין יומין, יליף רב מיניה כל כללא דאוריתא. לסוף תלת עשרתי שניא ותלתתוי יומיא, עאל אליהו לגביה בדמות רבי חייה רבה, אמר ליה מה מרי עבדי? אמר ליה חד שינא מעיקא לי, אמר ליה

זה לא היה נכון ור' הונא לא נפטר, אלא ר' חייה רצה לנסות את רבי לראות האם הוא יוותר על הנשיאות, ורבי הבין את זה, לכן רבי אמר ליה, פוק וחמי צא ותראה, מאן בעי לך לבר מי רוצה אותך בחוץ, ור' חייה נפק יצא, ולא אשכח בר נש והוא לא ראה שום אחד, וידע דהוא רבי כעיס עלוי כועס עליו, בגלל שהוא ניסה אותו, עבד דלא עליל לגביה עשה ר' חייה שלא יכנס לפני רבי, תלתין יומין שלושים יום (כיון שהוא נהג נזיפה בעצמו), אמר רבי יוסי בר' בון שכל אינון תלתין יומין שבאותם השלושים יום (שר' חייה לא היה אצל רבי), יליף רב מיניה מרבי, כל כללא דאוריתא את כללי התורה, לסוף תלת עשרתי שניא בסוף השלש עשרה שנה (שרבי היה חולה) ותלתתוי יומיא והשלושים יום (שר' חייה היה בנזיפה), עאל אליהו לגביה לרבי בדמות רבי חייה רבה, אמר ליה אליהו לרבי, מה מרי עבדי מה מעשיך, אמר ליה חד שינא מעיקא לי שן אחת כואבת לי, אמר ליה אליהו,

רבי הוה עינוון סגין היה עניו גדול, והוה אמר, כל מה דיימר לי בר נשא כל מה שאדם יאמר לי לעשות, אנא עבדי אני אעשה, חוץ ממה שעשו זקני בתירה, לזקני להלל הזקן (הסבא של רבי), דשרון גרמון מנשיאותיה שהם ויתרו מעצמם על הנשיאות, ומנוניה ומינו את הלל לנשיא, אבל אפי"ה אין סליק רב הונא שהוא הריש גלותא בבבל, להכא לא", אנא מוטיב ליה לעיל מיניי אני אושיב את ר' הונא בראש שיהיה לנשיא, כיון דהוא מן שבט יהודה, ואנא משבט בנימין, ואמר רבי, שאומנם אני גם מיוחס לשבט יהודה, אבל זה רק מצד האמא שלי, דהוא ר' הונא משבט יהודה מן דכריא מאביו, ואנא רק מן נוקבתא. ואומרת הגמ' שחד זמן אעל נכנס רבי חייה רבה הגדול לגביה לרבי, ואמר ליה הא רב הונא לבר נמצא בחוץ, נתכרכמו (נשתנו) פניו של רבי, שהרי הוא יצטרך לוותר על הנשיאות, אמר ליה ר' חייה לרבי, שארונו של ר' הונא בא, למעשה

מסכת פרק יב [ה"ג - דף סו] כתובות

חמי לי, וחמי ליה, ויהב אצבעיה עלוי - ואינשמת, למחר עאל רבי חייה רבה לגביה, א"ל מה מרי עבדי, היי שינך מה היא עבדא? אמר ליה מן ההיא שעתא דיהבת אצבעתך עלוי - אינשמת, באותה שעה אמר אי לכם חיות שבארץ ישראל, אי לכם עוברות שבארץ ישראל, אמר ליה לא הוינא אנא, מן ההיא שעתא שרי רבי עביד ביה יקר, כד הוה עליל לבית וועדא - הוה אמר יכנס רבי חייה רבה לפנים, אמר לו רבי ישמעאל ברבי יוסי לפנים ממני? אמר לו חס ושלום, אלא ר' חייה רבה לפנים, ורבי ישמעאל ברבי יוסי לפני ולפנים. רבי הוה מתני שבחיה דרבי חייה רבה קומי רבי ישמעאל ברבי יוסי, חד זמן חמתיה גו פני ולא איתכנע מן קומי, א"ל אהנו דאת מתני שבחיה, א"ל מה עבד לך? א"ל חמתי גו פני ולא איתכנע מן קומי, א"ל למה עבדת כן? א"ל ייתי עלי דאין סחית לא ידעית, בההיא

לשורה הראשונה, אמר לו רבי ישמעאל ברבי יוסי לרבי, האם לפנים ממני, אמר לו רבי חס ושלום, אלא ר' חייה רבה לפנים, ורבי ישמעאל ברבי יוסי לפני ולפנים, יותר קרוב מר' חייה.

רבי הוה מתני שבחיה דרבי חייה רבה רבי היה רגיל לשבח את ר' חייה הגדול, קומי רבי ישמעאל ברבי יוסי, חד זמן פעם אחת ר' ישמעאל בר' יוסי חמתיה ראה את ר' חייה גו פני בבית המרחץ, ולא איתכנע מן קומי ור' חייה לא נכנע ולא כיבד את ר' ישמעאל בר' יוסי, הלך ר' ישמעאל בר' יוסי, וא"ל לרבי אהנו שהועיל מה דאת מתני שבחיה מה שאתה מכבד את ר' חייה, א"ל רבי לר' ישמעאל בר' יוסי, מה ר' חייה עבד לך? א"ל שר' חייה חמתי גו פני ראה אותי בבית המרחץ, ולא איתכנע מן קומי, א"ל רבי לר' חייה, ולמה עבדת כן? א"ל ייתי עלי כך וכך (מלשון קללה), אם ראיתי אותך, ואמר ר' חייה לר' ישמעאל בר' יוסי, שאפי' דאין סחית שאפי' אם היית מדבר איתי, לא ידעית לא הייתי שם לב, כיון שבההיא

חמי לי תראה לי איזה שן כואבת לך, וחמי ליה ורבי תראה לאליהו את השן הכואבת, ויהב אליהו אצבעיה עלוי על השן, ואינשמת והשן התרפאה, למחר עאל רבי חייה רבה לגביה דרבי, וא"ל מה מרי עביד מה שלום רבי, היי שינך מה היא עבדא ומה שלום השן, אמר ליה רבי, מן ההיא שעתא דיהבת אצבעתך עלוי מאותו זמן ששמת את האצבע שלך על השן, אינשמת היא התרפאה, באותה שעה אמר ר' חייה, אי לכם חיות שבארץ ישראל, אי לכם עוברות שבארץ ישראל, שכיון שרבי כבר לא סובל, א"כ העולם יחזור לנהוג כמנהגו, ויהיו יולדות שימותו בזמן הלידה, ויהיו הפלות. ואמר ליה ר' חייה לרבי שלא הוינא אנא שלא אני הנחתי את האצבע על השן שלך, וא"כ הבין רבי שזה היה אליהו הנביא, שבא בדמות ר' חייה, ומן ההיא שעתא, שרי התחיל רבי ועביד ביה יקר בכבוד, שהרי אליהו בא בדמותו, וכד הוה ר' חייה עליל לבית וועדא נכנס לבהמ"ד, הוה אמר רבי, יכנס רבי חייה רבה לפנים

מסכת פרק יב [ה"ג - דף סו] כתובות שיז

שעתא אשגרית עיניי בכל ספר תילים אנדה, מן ההיא שעתא מסר ליה תרין תלמידין דיהלכון עימיה בגין סכנתא.

רבי יסא צם תמניי צומין למיחמי ר' חייא רובה, ובסופא חמא, ורגזן ידיה וכהו עיניו, ואין תימר דהוה רבי יסא בר נש זעירא, חד גרדיי אתא לגבי דרבי יוחנן אמר ליה, חמית בחילמי דרקיעא נפל וחד מן תלמידך סמך ליה, א"ל חכים את ליה? א"ל אין אנא חמי ליה אנא חכים ליה, עבר כל תלמידוי קומוי וחכים לרבי יסא. ר"ש בן לקיש צם תלת מאוון צומין למיחמי ר' חייא רובה, ולא חמתיה, ובסופא שרי מצטער, אמר מה הוה לעי באוריתא סגין מיניי? אמרין ליה ריבך תורה בישראל יותר ממך, ולא עוד אלא דהוה גלי, אמר לון ולא הוינא גלי,

מין תלמידך סמך ליה החזיק את הרקיע, א"ל ר' יוחנן האם חכים את ליה האם אתה יכול לומר לי מי הוא, א"ל הגרדיי אין אנא חמי ליה אם אני אראה אותה, אנא חכים ליה אני אזהה אותה, עבר כל תלמידוי קומוי ר' יוחנן העביר את כל תלמידיו, לפני הגרדיי, וחכים והוא זיהה לרבי יסא, וא"כ רואים את גדלותו של ר' יוסי, שהעולם התקיים בזכותו, ואפי"ה ר' יוסי נפגע כשראה את ר' חייא, ומכאן רואים את גדלותו של ר' חייא.

ר"ש בן לקיש, צם תלת מאוון שלש מאות צומין שיזכה למיחמי בחלום, את ר' חייא רובה, אבל ולא חמתיה, ובסופא ואחרי הזמן הוה שרי (התחיל) מצטער, ואמר מה? הוה לעי באוריתא סגין מיניי האם ר' חייא למד הרבה יותר ממני, שאני לא זכאי לראות את ר' חייא, אמרין ליה, שר' חייא ריבך תורה בישראל יותר ממך, ולא עוד אלא דהוה גלי שהוא גלה ממקומו, אמר לון רשב"ל וכי לא הוינא גלי, והרי גם אני גליתי

שעתא אשגרית עיניי, בכל ספר תילים אנדה עיינתי במדרש תהילים. ואומרת הגמ' שמן ההיא שעתא שרבי ראה, שאם ר' חייא מעיין בדבר, הוא לא שם לב למדה שקורא סביבו, מסר ליה תרין שני תלמידין דיהלכון עימיה עם ר' חייא, בגין סכנתא שר' חייא לא ינוק (מחמת שהוא יעיין בלימודו) כשהוא הולך בדרך, והוא לא יבחין במכשולות שבדרך.

רבי יסא צם תמניי צומין שמונים צומות, שיזכה למיחמי את ר' חייא רובה בחלום, ובסופא חמא, אבל ורגזן ידיה רעדו ידי וכהו עיניו של ר' יוסי, מחמת קדושת ר' חייא, ואומרת הגמ' שאין תימר אם תאמר דהוה רבי יסא בר נש זעירא אדם לא חשוב כ"כ, ולכן הוא נפגע כשהוא ראה את ר' חייא, לכך אומרת הגמ' שזה לא נכון, שהרי היה מעשה שחד גרדיי אורג אתא לגבי דרבי יוחנן, ואמר ליה, חמית בחילמי ראיתי בחלום דרקיעא נפל שהשמים נופלים, דהיינו שהולך להיות חורבן לעולם, אבל וחד

מסכת פרק יב [ה"ג - דף סו] כתובות

אמרין ליה את הויתא גלי מילף, והוא הוה גלי מלפא.

כד דמך רב הונא ריש גלותא, אסקוניה להבא, אמרי אן אנן יהבין ליה, אמרין נייתיניה גבי רבי חייא רובא, דהוא מן דידהון, אמרין מאן עליל יהב ליה, אמר רבי חגיג אנא עליל יהיב ליה תמן, אמרו ליה עילא את בעי, דאת גבר סב, ואת בעי מיעול מיתב לך תמן, אמר לון יהבון משיחא בריגלוי, ואין עניית אתון גרשין, עאל ואשכח תלת דרין, יהודה בני אחריך ואין עוד, חזקיה בני אחריך ואין עוד, אחריך יוסף בן ישראל ואין עוד, תלה עיניו מסתכלא, איתאמר ליה הפוך אפך, שמע קליה דר' חייא רובא אמר לרב יהודה בריה - נפיש לרב הונא, יתיב ליה

אלמוד תורה, אמרין ליה, את הויתא גלי אתה גלית מילף בשביל אלמוד (וזה כל אחד עושה), אבל והוא ור' חייא הוה גלי מלפא גלה והלך ממקום למקום אלמוד תורה, ולולי ר' חייא, התורה היתה משתכחת מישראל, ולכן הוא זכה למה שזכה.

כד דמך כשנפטר רב הונא ריש גלותא, אסקוניה להבא, העלו אותו לא"י לקבורה, אמרי אן אנן יהבין ליה היכן נקבור את ר' הונא? אמרין, נייתיניה נקבור אותו גבי רבי חייא רובא, דהוא מן דידהון שהרי שניהם לימדו והרבו תורה בישראל, אבל אמרין, מאן עליל מי יסכים להיכנס למערת ר' חייא ויהב ליה לקבור שם את ר' הונא, אמר רבי חגיג, אנא עליל יהיב ליה תמן, אני אכנס ואקבור את ר' הונא, ורב חגיג לא פחד להיכנס למערת ר' חייא, כיון שהוא היה תלמידו, אמרו ליה, עילא את בעי אתה בא בעלילה (להיכנס למערת ר' חייא), כיון דאת גבר סב, ואת בעי מיעול למערת ר' חייא, בשביל שתמות שם, ומיתב לך תמן ותיקבר שם,

אמר לון, יהבון משיחא בריגלוי תקשרו חבל ברגלים שלי, ואין עניית ואם אני אצטק שאני הולך למות, אתון גרשין תגררו אותי לחוץ ע"י החבל, עאל ר' חגיג ואשכח תלת דרין והוא רואה שם מצבה עם שלש שורות, שכתוב שם יהודה בני, אחריך ואין עוד אחריך בחסידות, חזקיה בני, אחריך ואין עוד אחריך בחסידות (יהודה וחזקיה הם בני ר' חייא), ובשורה השלישית (על מצבת ר' המנונא סבא) היה כתוב, אחריך יוסף בן ישראל (היינו יוסף הצדיק, וזה היה כתוב על מצבת ר' המנונא סבא, שהוא ניצוץ של יוסף הצדיק) ואין עוד אחריך בחסידות. תלה עיניו מסתכלא ר' חגיג הגביה את עיניו, לראות היכן יש מקום לקבור את ר' הונא, איתאמר ליה ור' חגיג שומע קול שאומר לו, הפוך אפך תהפוך את פניך (בכדי שלא תראה את המראה של ר' חייא), ואז הוא שמע קליה דר' חייא רובא, שאמר לרב יהודה בריה, נפיש תן מקום לרב הונא, ואז ר' יהודה יתיב ליה זו קצת, כדי שיהיה מקום

מסכת פרק יב [ה"ג - דף סו] כתובות שיט

ולא קביל עלוי מתיב ליה, אמרין פְּמָה דלא קביל עלוי מתיב ליה, כן זרעיתיה לא פסקה לעולם, ויצא משם בן שמונים שנה ונכפלו לו שניו.

כתיב [בראשית מז] וּנְשָׂאתָנִי מִמִּצְרַיִם וּקְבַרְתָּנִי בְּקִבְרָתָם, יעקב כל הן דהוא מה הוא מנכי? רבי לעזר אמר דברים בגב, רבי יהושע בן לוי אמר דברים בגב, רבי חנינא אמר דברים בגב, מהו דברים בגב? ר"ש בן לקיש אמר [תהילים קמז] אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים, והלא אין ארצות החיים, אלא צור וקיסרין וחברותיה - תמן זולא, תמן שובעא, ר"ש בן לקיש משום בר קפרא ארץ שמיתיה חיין תחילה לימות המשיח, מה טעמא [ישעיה מב] נָתַן נִשְׁמָה לָעָם עָלֶיהָ, מעתה רבותינו שבבבל הפסידו, אמר רבי סימאי מחליד הקדוש ברוך הוא לפניהן את הארץ, והן מתגלגלין כנודות, וכיון שמגיעין לא"י נפשן חוזרות עליהן, מה טעמא

אמר דברים בגב, שואלת הגמ', ומהו דברים בגב? מתרצת הגמ' ר"ש בן לקיש אמר שהרי כתוב אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים, והלא אין ארצות החיים, אלא צור וקיסרין וחברותיה, שהרי תמן זולא, תמן שובעא, כיון שהם ערי נמל, לכן שכיח שם אוכל ובזול, וא"כ איך דוד המלך אומר את זה כלפי א"י, אלא ר"ש בן לקיש משום בר קפרא אומר, שהכוונה היא, שא"י היא ארץ שמיתיה חיין תחילה לימות המשיח, מה טעמא ומאיכא יודעים את זה? כיון שכתוב נָתַן נִשְׁמָה לָעָם עָלֶיהָ, שמשמע שתחיית המתים היא רק בא"י, ולכך יעקב אבינו צוה שיעלו אותו לא"י, שואלת הגמ' א"כ מעתה רבותינו שנקברו שבבבל הפסידו, שלא יקומו בתחיית המתים? אמר רבי סימאי, שמחליד (עושה מחילות) הקדוש ברוך הוא לפניהן את הארץ, והן מתגלגלין כנודות במחילות עד לא"י, וכיון שמגיעין לא"י, נפשן חוזרות עליהן, מה טעמא ומאיכא

לר' הונא, אבל ולא קביל עלוי מתיב ליה ר' הונא לא רצה להקבר שם, על חשבון המקום של ר' יהודה, אמרין אמרו בשמיים, פְּמָה דלא קביל עלוי מתיב ליה כיון שר' הונא התנהג בענוה, ולא רצה לקחת את המקום של ר' יהודה, לכן הוא יזכה שזרעיתיה לא פסקה לעולם (וכמו שאומרים, ונפשי כעפר לכל תהיה, שהמתנהג בענוה, לא יכלה זרעו, כשם שהעפר לא כלה), ור' חגי יצא משם כשהוא בן שמונים שנה, ונכפלו לו שניו כיון שזולזלו בו, שהוא רצה להיכנס למערת ר' חייא, בשביל למות ולהיקבר שם.

כתיב וּנְשָׂאתָנִי מִמִּצְרַיִם וּקְבַרְתָּנִי בְּקִבְרָתָם, שואלת הגמ', הרי יעקב אבינו כל הן דהוא כל מקום שהוא יקבר מה הוא מנכי מה הוא מפסיד, וא"כ למה יעקב אבינו צוה שיעלו אותו לא"י? מתרצת הגמ' רבי לעזר אמר שיש דברים בגב יש בזה דבר נסתר, וכן רבי יהושע בן לוי אמר דברים בגב, וכן רבי חנינא

[יחזקאל לו] וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל אֲדֹמַת יִשְׂרָאֵל, וְנָתַתִּי רוּחִי בְכֶם וְחִיִּיתֶם. רבי ברכיה שאל לרבי חלבו, רבי חלבו שאל לרבי אימי, רבי אימי שאל לר"א, רבי אלעזר שאל לרבי חנינה, ואית דאמרין, רבי חנינה שאל לרבי יהושע בן לוי, אפילו כגון ירבעם בן נבט וחביריו? אמר ליה [דברים כט] גִּפְרִית וּמִלַּח שְׂרָפָה כָּל אֶרְצָה, אמר רבי ברכיה מה הן שאל להן והן שאל להן, לא שמעינן מינה כלום, מיי כדון? כיון שנשרפה א"י נעשה בהן מידת הדין. תני בשם רבי יהודה, שבע שנים עשתה א"י נשרפת, הדא הוא דכתיב גִּפְרִית וּמִלַּח שְׂרָפָה כָּל אֶרְצָה וכו' ואמרו על אֲשֶׁר עֲזָבוּ אֶת בְּרִית ה', וכתיב [דניאל ט] וְהִגְבִּיר בְּרִית לְרָפִים שְׂבוּעַ אֶחָד, וגמר ברית ברית, כותים שבה מה היו עושים? מטליות מטליות והיתה נשרפת. כתיב [ירמיה כ] וְאַתָּה פֶּשְׁחֹר וְכָל יֹשְׁבֵי בֵיתְךָ תִּלְכּוּ בְּשָׁבִי, וּבְכָל תְּבוּאָה וְשֵׁם תָּמוּת וְשֵׁם תִּקְבֵּר, רבי אבא אמר, רבי חלבו ורבי חמא בר חנינא פליגין, חד אמר מת שם ונקבר שם יש

תני בשם רבי יהודה, שבע שנים עשתה היתה א"י נשרפת בזמן החורבן, הדא הוא דכתיב גִּפְרִית וּמִלַּח שְׂרָפָה כָּל אֶרְצָה וכו' ואמרו על אֲשֶׁר עֲזָבוּ אֶת בְּרִית ה', וכתיב וְהִגְבִּיר בְּרִית לְרָפִים שְׂבוּעַ אֶחָד (שבע שנים), וגמר ברית ברית, וכמו שהברית הכתובה שם, זה שבע שנים, כך גם הברית הכתובה כאן (לענין שריפת הארץ בגפרית) זה שבע שנים. שואלת הגמ' הכותים שבה שסנחריב הביא מכותא לא"י בזמן שהגלה את ישראל, מה היו עושים ממה הם היו אוכלים, מתרצת הגמ' שהם היו זורעים מטליות מטליות קטעים קטנים, ואפי"ה (שהיה מרווח בין הערוגות) היתה התבואה נשרפת.

כתיב וְאַתָּה פֶּשְׁחֹר וְכָל יֹשְׁבֵי בֵיתְךָ תִּלְכּוּ בְּשָׁבִי, וּבְכָל תְּבוּאָה וְשֵׁם תָּמוּת וְשֵׁם תִּקְבֵּר, רבי אבא אמר, שרבי חלבו ורבי חמא בר חנינא פליגין נחלקו, ואחד אמר שמי שמת שם בחול ונקבר שם, יש

יודעים את זה? כיון שכתוב וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל אֲדֹמַת יִשְׂרָאֵל, וידעתם פי אני ה' בפתחי את קברותיכם ובהעלותי אתכם מקברותיכם עמי, ושם, ונתיני רוחי בכם וחיייתם. רבי ברכיה שאל לרבי חלבו, ורבי חלבו שאל לרבי אימי, ורבי אימי שאל לר"א, ורבי אלעזר שאל לרבי חנינה, ואית דאמרין, שרבי חנינה שאל לרבי יהושע בן לוי, האם אפילו הרשעים כגון ירבעם בן נבט וחביריו יקומו בתחיית המתים, אמר ליה שהרי היה גִּפְרִית וּמִלַּח שְׂרָפָה כָּל אֶרְצָה, ולכן הם יקומו בתחיית המתים, אמר רבי ברכיה, מה הן שאל להן, והן שאל להן, נשאלה כאן שאלה, מאחד לשני (ר' ברכיה שאל את ר' חלבו וכו'), ולא שמעינן מינה כלום מהפסוק גִּפְרִית וּמִלַּח שְׂרָפָה כָּל אֶרְצָה. ומיי כדון ומה הכוונה, אמרו לו כיון שנשרפה א"י, נעשה בהן מידת הדין, ולכן אפי' ירבעם בן נבט, יוכה לתחיית המתים.

מסכת פרק יב [ה"ג - דף סז] כתובות שכא

בידו שתיים, מת שם ונקבר כאן יש בידו אחת, וחרנה אמר קבורה שבכאן מכפרת על מיתה שלהן.

רבי יונה בשם **רבי חמא בר' חנינה**, ריגליי דבר נש אינון מובלין יתיה כל הן דמיתבעי, דכתיב [מלכים א כב] וַיֹּאמֶר ה' מִי יִפְתָּה אֶת אֲחָאָב וַיַּעַל וַיִּפֹּל בְּרַמֹּת גִּלְעָד, וימות בתוך ביתו ולא תמן. אליחורף ואחייה תרין איסקרטרי דשלמה, חמא מלאך מותא מסתכל בון וחריק בשיניו, אמר מילה ויהבון בחללה, אזל ונסבתון מן תמן, אתא גחיק קם ליה קיבליה, א"ל ההיא שעתא הויתא איחורק בשינייך וכדון את גחיק?! א"ל רחמנא אמר דינסב לאליחורף ואחיה מן חללא, ואמרית מאן יהיב לי אילין להון דאישתלחית ומייתנין להון, ויהב בליבך למיעבד כן, בגין דנעביד שליחותי, אזל ואיטפל בון מן תמן. תרין ברויי דרבי ראובן בר איסטרובילוס תלמידיו

שמלאך המוות לא רוצה לצער אותו, בהריגת אליחורף ואחיה, לכן **אמר מילה** שם המפורש ויהבון בחלל העולם (היינו במקום לא מיושב), אזל מלאך המוות ונסבתון מן תמן, והמית אותם שם, אח"כ אתא מלאך המוות וגחיק וחייך וקם ליה ועמד קיבליה ממול שלמה המלך, א"ל שלמה המלך, ההיא שעתא אתמול הויתא איחורק בשינייך מכעס, וכדון ועכשיו שהם מתו את גחיק ושמה? א"ל מלאך המוות, רחמנא אמר לי דינסב לאליחורף ואחיה מן חללא, ואמרית מאן יהיב לי אילין מי יביא לי אותם להון למקום דאישתלחית דהיינו בחלל העולם, ומייתנין להון ואני יוכל לקחת את נשמתם שם, ויהב בליבך למיעבד כן ועלה בדעתך, לשלוח אותם לשם, בגין דנעביד כדי שאעשה את שליחותי, אזל שלמה המלך ואיטפל בון והביא אותם לקבורה מן תמן.

תרין ברויי שני בניו דרבי ראובן בר איסטרובילוס שהיו תלמידיו דרבי, ורבי

בידו שתיים שתי קללות, שהרי ירמיה אמר שתי דברים, שם תמות, ושם תקבר, ואם הוא מת שם בחו"ל ונקבר כאן בא", יש בידו קללה אחת. וחרנה אמר, שאם הוא זכה להיקבר בא", א"כ הוא ניצל מהקללה, כיון שקבורה שבכאן, מכפרת על מיתה שלהן שהיתה בחו"ל.

רבי יונה בשם **רבי חמא בר' חנינה** אומר, ריגליי דבר נש הרגלים של האדם, אינון מובלין יתיה הם יוליכו אותו לכל הן דמיתבעי למקום שהוא אמור למות, דכתיב וַיֹּאמֶר ה' מִי יִפְתָּה אֶת אֲחָאָב וַיַּעַל וַיִּפֹּל בְּרַמֹּת גִּלְעָד, ומזה שכתוב "וַיַּעַל וַיִּפֹּל בְּרַמֹּת גִּלְעָד" ולא כתוב "וַיַּעַל לְרַמֹּת גִּלְעָד וַיִּפֹּל", מוכח שהיו צריכים שהוא ימות בגלעד, ומדוע, שימות בתוך ביתו ולא תמן? אלא ע"כ שנגזר על כל אחד היכן הוא ימות.

אליחורף ואחייה, תרין איסקרטרי סופרים דשלמה המלך, ושלמה המלך חמא ראה את מלאך מותא מסתכל בון באליחורף ואחיה, וחריק בשיניו בכעס, ושלמה המלך הבין

דרכי, חמא מלאך מותא מסתכל בון, וחרק בשינוי, אמר נגלינון לדרומא שמא הגלות מכפרת, אזל ונסבון מן תמן.

עולא נחותא הוה אידמיך תמן, שרי פְּכִי, אמרין ליה מה לך בכי, אנן מסקין לך, אמר לון ומה הנייה לי, אנא מובד מרגליתי גו ארעא מסאבתא - לא דומי הפולטה בחיק אמו לפולטה בחיק נכריה. רבי מאיר אידמך באסייא, אמר אמרין לבני ארעא דישראל הא משיחון דידכון, ואפילו כן אמר לון יהבי ערסי על גיף ימא, דכתיב [תהילים כד] פִּי הוּא עַל יָמִים יִסְדָּה וְעַל נְהָרוֹת יְכוֹנְנָה. שבעה ימים סובבין את א"י, ימא רבא ימא דטבריא ימא דסמכו ימא דמילחא ימא דחילתא ימא דאליית ימא דאפמיא, והא איכא ימא דחמין? דיקלטינוס הקוה נהרות ועשאו.

תאמרו לבני ארעא דישראל, הא משיחון דידכון המשיח שלכם (הרב שלכם) נפטר באסייא, ושיביאו אותי לא"י, ואפילו כן שר"מ צויה כך, חזר בו ר"מ ואמר לון לבני אסייא, יהבי ערסי על גיף ימא תניחו את מטתי על הים, והים יביא אותי לא"י, שהרי א"י נמצאת על הים, דכתיב פִּי הוּא עַל יָמִים יִסְדָּה וְעַל נְהָרוֹת יְכוֹנְנָה.

שבעה ימים סובבין את א"י, ימא רבא ים התיכון, ימא דטבריא הכינרת, ימא דסמכו אגם החולה (זה נקרא כך, כיון שהצמחים שם סמוכים זה לזה), **ימא דמילחא ים המלח, ימא דחילתא** (בריכת רם), **ימא דאליית ים סוף, ימא דאפמיא** (זה נמצא בסוריא). שואלת הגמ' **והא איכא ימא דחמין**, זה גם נמצא בסוריא ליד העיר חמין, הנקראת בימינו חומס, ולמה לא מונים גם את הים הזה? מתרצת הגמ', שהים שנמצא בחומס, זה לא מימות בראשית, אלא **דיקלטינוס** שם מלך רשע, הקוה נהרות עשה סכר בנהר ועשאו ועי"ז נוצרה ימת חומס.

חמא ראה שמלאך מותא מסתכל בון, וחרק בשינוי, אז אמר רבי נגלינון נשלח אותם לדרומא של א"י שמא הגלות מכפרת והם ינצלו מהמוות, אזל מלאך המוות ונסבון מן תמן, וכדלעיל, שרגליו של האדם, מוליכים את האדם למקום שהוא אמור למות.

עולא נחותא הוה עולא היה רגיל לרדת לבבל, להביא להם את תורת א"י, ואח"כ הוא מביא את תורת בבל לא"י, **אידמיך תמן** ועולא הרגיש שהוא הולך למות (כשהוא היה בבבל). אז שרי התחיל פְּכִי, **אמרין ליה בני בבל מה לך בכי? אנן מסקין לך** נעלה אותך לארץ ישראל, **אמר לון עולא, ומה הנייה לי** שתעלו את עצמותי, והרי **אנא מובד מרגליתי את נשמתי גו ארעא מסאבתא** בארץ טמאה, והרי **לא דומי הפולטה את הנשמה בחיק אמו בא"י לפולטה בחיק נכריה בחר"ל**.

רבי מאיר אידמך הלך למות באסייא (בתורכיה) **אמר ר"מ לבני אסייא, אמרין**

כתיב [במדבר כא] וְנִשְׁקָפָה עַל פְּנֵי הַיְשִׁימוֹן, אמר רבי חייא בר בא כל מי שהוא עולה להר ישימון, רואה כמין כברה בים טיבריא, זו היא בארה של מרים. אמר רבי יוחנן, שערונה רבנין והא היא מכוונא כל קבל תרעא מציעתא דכנישתא עתיקתא דסרונגין. רבי בר קיריא ורבי לעזר הוון מטיילין באיסטרין ראו ארונות שהיו באין מחוצה לארץ - לארץ. אמר רבי בר קיריא לרבי לעזר מה הועילו אלו, אני קורא עליהם [ירמיה ב] וְנִחַלְתִּי שְׁמָתָם לְתוֹעֵבָה - בחייכם, וְתָבֵאוּ וְתִטְמְאוּ אֶת אֶרְצִי - במיתתכם, אמר ליה כיון שהן מגיעין לארץ ישראל היו נוטלין גוש עפר ומניחין על ארון, דכתיב [דברים לב] וְכָפַר אֶדְמָתוֹ עִמּוֹ.

הלכה ד

מתני' אמרה אי אפשי לזוז מבית אבא, יכולים היורשין לומר לה אם את אצלינו יש לך מזונות, ואם אין את אצלינו אין לך מזונות, ואם היתה טוענת ואומרת מפני שהיא ילדה והן ילדים, נותנין לה מזונות והיא בבית אביה.

מגיעין לארץ ישראל, היו הקרובים נוטלין גוש עפר, ומניחין על ארון בקבר, וזה מכפר עליהם, דכתיב וְכָפַר אֶדְמָתוֹ עִמּוֹ, דהיינו שאם נקברים באדמת א"י, זה מכפר.

הלכה ד

מתני' אם האלמנה אמרה שאי אפשי לזוז מבית אבא, א"כ יכולים היורשין לומר לה שאם את אצלינו – יש לך מזונות מלאים, ואם אין את אצלינו – אין לך מזונות מלאים, אלא נחסר לך את העלויות שאפשר לחסוך כשמשתמשים בשותפות (כגון עלויות התאורה החימום והבישול, שהרי נר לאחד ונר למאה). ואם האלמנה היתה טוענת ואומרת שהיא לא רוצה להישאר בבית בעלה מפני שהיא ילדה (צעירה) והן יורשי בעלה ילדים (צעירים), א"כ נותנין לה מזונות מלאים והיא תגור בבית אביה.

כתיב וְנִשְׁקָפָה עַל פְּנֵי הַיְשִׁימוֹן, אמר רבי חייא בר בא, כל מי שהוא עולה להר ישימון, רואה כמין כברה בים טיבריא, וזו היא בארה של מרים. אמר רבי יוחנן, שערונה שיערו רבנין והא היא ובארה של מרים מכוונא נמצאת כל קבל ממול תרעא מציעתא הדלת האמצעית, דכנישתא עתיקתא של הבית הכנסת העתיק הנמצא בטבריה דסרונגין של בני סרונגין.

רבי בר קיריא ורבי לעזר, הוון מטיילין באיסטרין הלכו בדרך, וראו ארונות של מתים שהיו באין מחוצה לארץ – לארץ. אמר רבי בר קיריא לרבי לעזר, מה הועילו אלו שהם נקברים בא"י, ואני קורא עליהם את הפסוק וְנִחַלְתִּי שְׁמָתָם לְתוֹעֵבָה, זה היה בחייכם שלא רציתם לבוא לגור בא"י, וְתָבֵאוּ וְתִטְמְאוּ אֶת אֶרְצִי זה במיתתכם, שאתם מביאים את המתים שלכם לא"י, אמר ליה ר"א, כיון שהן המתים

גמ' אם היתה טוענת מפני שהיא ילדה והן ילדים: משום שם רע.

הלכה ה

מתני' כל זמן שהיא בבית אביה גובה כתובתה לעולם, כל זמן שהיא בבית בעלה גובה כתובתה עד עשרים וחמש שנים, שיש בעשרים וחמש שנים שתעשה טובה כנגד כתובתה דברי ר"מ שאמר משום ר"ג, וחכמים אומרים כל זמן שהיא בבית בעלה גובה כתובתה לעולם, כל זמן שהיא בבית אביה גובה כתובתה עד עשרים וחמש שנה. מתה, יורשיה מזכירין כתובתה עד עשרים וחמש שנים.

גמ' שיש בעשרים וחמש שנים שתעשה טובה כנגד כתובתה וכו': בטובה שעשו לה שנשלטה ניכסיה בחיי בעלה עד עשרים וחמש שנה, מחלה כתובתה. רב חייה בר אשי בשם רב חייה בעי קומי רבי, לא מסתברא באשה שאין לה כתובה, אבל באשה שיש לה כתובה גובה לעולם, אמר ליה

רק עד עשרים וחמש שנה, שהרי מזה שהיא לא גבתה את כתובתה כ"כ הרבה זמן, מוכח שהיא מחלה על כתובתה. ואם האלמנה מתה, א"כ יורשיה מזכירין את חוב כתובתה עד עשרים וחמש שנים.

גמ' שיש בעשרים וחמש שנים שתעשה טובה כנגד כתובתה וכו': מבאר הגמ' שבטובה שעשו לה לאלמנה שנשלטה בניכסיה כפי שהיתה רגילה בחיי בעלה עד עשרים וחמש שנה, מסתבר שהיא מחלה על כתובתה.

רב חייה בר אשי בשם רב חייה, בעי קומי אמר לפני רבי, האם לא מסתברא לומר שחוששים שהאלמנה מחלה על כתובתה, אלא דוקא באשה שאין לה שטר כתובה, אבל באשה שיש לה שטר כתובה, א"כ היא גובה לעולם, כיון שאם היא היתה מוחלת על כתובתה, היא היתה מחזירה ליורשים את שטר הכתובה, אמר ליה רבי,

גמ' אם היתה טוענת מפני שהיא ילדה והן ילדים: היינו שהיא טוענת שהיא לא רוצה לגור בבית בעלה, יחד עם יורשיו שהם צעירים, משום שלא ייצא עליה שם רע שהיא מזונה עם יורשי בעלה.

הלכה ה

מתני' כל זמן שהיא האלמנה בבית אביה, א"כ היא גובה את כתובתה לעולם, אבל כל זמן שהיא בבית בעלה, א"כ היא גובה כתובתה רק עד עשרים וחמש שנים, מפני שיש בעשרים וחמש שנים שתעשה טובה כנגד כתובתה (הגמ' תבאר) דברי ר"מ שאמר משום ר"ג, וחכמים אומרים שלהיפך, וכל זמן שהיא בבית בעלה – גובה כתובתה לעולם, שהרי מה שהיא לא גבתה את כתובתה, זה מחמת שהיורשים מפרנסים אותה, ולכך היא לא גבתה את כתובתה, וכל זמן שהיא בבית אביה – גובה כתובתה

מסכת פרק יב [ה"ה - דף סז] כתובות שכה

דרובה אתא מימר לך, אפי' אשה שיש לה כתובה אינה גובה אלא עד עשרים וחמש שנה, מילתא דר' אלעזר אמרה בעל חוב גובה לעולם - לא אמר אלא בעל חוב, אבל אשה אינה גובה אלא עד עשרים וחמש שנה.

כל זמן שהיא בבית אביה וכו': א"ר אבין לא מסתברא אלא באשה שאין לה מזונות, אבל באשה שיש לה מזונות אני אומר מפני מזונותיה לא תבעה. א"ר יוסי בר' בון לא סוף דבר עד שתתבע, אלא אפילו הזכירה, דתנינן תמן מתה יורשיה מזכירין כתובתה עד עשרים וחמש שנה, דרובה אתא מימר לך, אפילו עשת עשרים וחמש שנים חסר יום אחד ולא תבעה, ואחר כך תבעה נותנין לה עוד עשרים וחמש שנה. ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי, לא שנו אלא

מזונותיה, ולכך היא לא הפסידה את כתובתה. א"ר יוסי בר' בון **שלא סוף דבר** (שלא רק) **עד שתתבע** (בתוך עשרים וחמש שנה) שיביאו לה את כתובתה, שאז היא לא הפסידה את כתובתה, אלא אפילו אם **הזכירה** (בתוך עשרים וחמש שנה) שחייבים לה, זה כבר מספיק, **דתנינן תמן** בסיפא, שאם האלמנה מתה, **יורשיה מזכירין את כתובתה עד עשרים וחמש שנה**, ואומרת הגמ' שכשהמשנה אמרה **יורשיה מזכירין את כתובתה 'עד' עשרים וחמש שנה** (והמשנה לא אמרה שמזכירין את הכתובה בתוך העשרים וחמש שנה), **דרובה אתא מימר לך המשנה באה לומר חידוש גדול יותר, שאפילו עשתה (המתניתה) עשרים וחמש שנים חסר יום אחד ולא תבעה, ואחר כך תבעה ביום האחרון, א"כ נותנין לה עוד עשרים וחמש שנה**, לתביעה.

ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי אומר שלא שנו שלאחר העשרים וחמש שנה אומרים שהאשה מחלה על כתובתה, אלא לעניין

שלהיפך, ודרובה אתא מימר לך והמשנה מחדשת חידוש גדול יותר, שאפי' אשה שיש לה שטר כתובה, אינה גובה אלא עד עשרים וחמש שנה, ואומרת הגמ' שגם מילתא דר' אלעזר אמרה כמו שאמרנו (שגם אם יש לאלמנה שטר כתובה היא גובה רק עד עשרים וחמש שנה), שהרי ר"א אמר **שבעל חוב גובה לעולם** (ולא אומרים שהוא מחל לאחר עשרים וחמש שנה), והרי ר"א לא אמר שגובים את החוב גם לאחר עשרים וחמש שנה, אלא **בבעל חוב, אבל באשה אפי' באופן שהשטר קיים, אנחנו אומרים שהיא אינה גובה אלא עד עשרים וחמש שנה**.

כל זמן שהיא בבית אביה וכו': א"ר אבין **שלא מסתברא** לומר שהאלמנה לא גובה את כתובתה אלא עד עשרים וחמש שנה, אלא באשה שאין לה מזונות, כגון שהיא מתפרנסת ממעשה ידיה, אבל באשה שיש לה מזונות, א"כ אני אומר שמפני מזונותיה לא תבעה, שלא תפסיד את

מסכת פרק יב [ה"ה - דף סז] כתובות

כתובת מנה מאתים, אבל כתובת אלף דינר גובה לעולם, אתא ר' אבהו בשם ר' יוחנן, אפילו כתובתה של אלף דינר אינה גובה אלא עד עשרים וחמש שנה, ואתיין אילין פלוגותא כהלין פלוגותא, דתנינן תמן הניזקין שמין להן בעידית ובעל חוב בבינונית וכתובת אשה בזיבורית, אמר ר' ירמיה לא שנו אלא מנה מאתים, אבל כתובת של אלף דינר גובה בבינונית, ואמר ר' יוסי אפילו כתובתה אלף דינר אינה גובה אלא מן הזיבורית, ואתיין דרבי יוסי כרבי יוחנן ור' ירמיה כר' יהושע בן לוי, דתנינן תמן הכותב נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהוא, איבדה כתובתה, דרב אמר במזכה על ידיה, ושמואל אמר במחלק לפניה, רבי יוסי בן חנינה אמר מקולי כתובה שנו, אמר רבי בא טעמא דר' יוסי בן חנינה לא סוף דבר כתובת מנה מאתים, אלא אפילו כתובתה אלף דינר, מקולי כתובה שנו.

הדרן עלך פרק הנושא את האשה

תמן, הכותב ומחלק את נכסיו לבניו, וכתב לאשתו קרקע כל שהוא, א"כ היא איבדה את כתובתה, ונחלקו על זה, דרב אמר שהאשה הפסידה את כתובתה, רק במזכה את הנכסים לבניו על ידיה, שכין שהיא עשתה מעשה, לכך אנחנו אומרים שהיא מחלה מחילה גמורה על הנכסים, ושמואל אמר שאפי' במחלק לפניה את הנכסים לבניו ושתקה, כבר הפסידה את כתובתה. ורבי יוסי בן חנינה אמר, שמקולי כתובה שנו כאן, אבל אם יהיה כזה מעשה אצל בעל חוב, הוא לא הפסיד, ויוכל לגבות את חובו מהנכסים, ואמר רבי בא, טעמא – לשיטת דר' יוסי בן חנינה שמקולי כתובה שנו כאן, לא סוף דבר לא רק אם היה לאשה כתובת של מנה או מאתים, שזה עיקר הכתובה, אלא אפילו היתה כתובתה אלף דינר, הפסידה את הכל, כיון שמקולי כתובה שנו כאן, ותוספת כתובה הרי היא ככתובה.

הדרן עלך בלי נדר פרק הנושא את האשה

כתובת מנה מאתים, אבל בכתובת אלף דינר א"כ הרי היא כבעל חוב, וגובה את כתובתה לעולם, אבל כאשר אתא ר' אבהו הוא אמר בשם ר' יוחנן, שאפילו אם כתובתה של אלף דינר, אינה גובה אלא עד עשרים וחמש שנה, כיון שתוספת כתובתה היא ככתובה, ואומרת הגמ' שאתיין אילין פלוגותא שהמחלוקת הזו, היא כהלין פלוגותא כמחלוקת שנחלקו על מה דתנינן תמן במסכת גיטין, שהניזקין שמין להן בעידית, ובעל חוב בבינונית, וכתובת אשה בזיבורית, ואמר ר' ירמיה שלא שנו שהאשה גובה את כתובתה מן הזיבורית, אלא את המנה ומאתים, אבל כתובה של אלף דינר – גובה בבינונית כבעל חוב, ואמר ר' יוסי שאפילו אם כתובתה היתה של אלף דינר אינה גובה אלא מן הזיבורית, כיון שתוספת כתובה היא ככתובה, וא"כ אתיין דברי רבי יוסי כרבי יוחנן, ור' ירמיה כר' יהושע בן לוי, ואומרת הגמ' שר' יוסי (שהוא ר' יוסי ב"ר חנינה) הולך לשיטתו דתנינן

פרק יג

הלכה א

מתני' שני דייני גזילות היו בירושלם, אדמון וחנן בן אבשלום. חנן אומר שני דברים ואדמון אומר שבעה; מי שהלך לו למדינת הים ואשתו תובעת מזונות, חנן אומר תישבע בסוף ולא תישבע בתחילה, נחלקו עליו בני כהנים גדולים ואמרו תישבע בתחילה ובסוף, אמר ר' דוסא בן ארכינס כדבריהם, אמר רבן יוחנן בן זכאי יפה אמר חנן, לא תישבע אלא לבסוף.

גמ' שני דייני גזילות היו בירושלם וכו': לא כן אמר ר' פינחס בשם ר' הושעיה ארבע מאות ושמונים בתי כניסיות היו בירושלם, וכל אחת ואחת היה לה בית ספר ובית תלמוד, בית ספר למקרא, ובית תלמוד למשנה, ואילו הם ממונין על הגזל? ללמודך שכל מי שהוא ספיקה בידו למחות ואינו ממחה, קלקלה תלויה בו, תני בשם ר' נתן אף נחום המדי היה עמהן, על דעתיה דר' נתן שלשה דייני גזילות היו בירושלם.

ושמונים בתי כניסיות (כמנין 'מלאתי' משפט, ואחת יתירה – היינו בית המקדש) היו בירושלם, וכל אחת ואחת היה לה בית ספר ובית תלמוד, בית ספר – למקרא, ובית תלמוד – למשנה, ובכל בית הכנסת היה ג"כ ב"ד, וא"כ שואלת הגמ' מדוע המשנה אומרת אלו הם הממונין על הגזל? מתרצת הגמ' אלא ללמודך שכל מי שהוא אדם חשוב שיש ספיקה בידו למחות ואינו ממחה, א"כ הקלקלה תלויה בו, והיות ולאדמון וחנן היה אפשרות לכופ את דינם, לכך הם נקראים 'דייני גזלות' דהיינו שהם היו יכולים לכופ את הדין על בעלי הדין. תני בשם ר' נתן שאף נחום המדי היה עמהן, וא"כ על דעתיה דר' נתן שלשה דייני גזילות היו בירושלם.

מתני' שני דייני גזילות היו בירושלם – אדמון וחנן בן אבשלום. חנן אומר שני דברים ואדמון אומר שבעה; מי שהלך לו למדינת הים ואשתו תובעת מזונות, חנן אומר שתישבע רק בסוף היינו כשישמעו שבעלה מת, והיא תתבע את כתובתה, ולא תישבע בתחילה כשהיא תובעת את דמי המזונות, נחלקו עליו בני כהנים גדולים ואמרו, שתישבע בתחילה ובסוף, אמר ר' דוסא בן ארכינס כדבריהם, אבל אמר רבן יוחנן בן זכאי שיפה אמר חנן, שלא תישבע אלא לבסוף.

גמ' שני דייני גזילות היו בירושלם וכו': שואלת הגמ' איך המשנה אומרת שהיו רק שני דייני גזלות, וכי לא כן אמר ר' פינחס בשם ר' הושעיה שארבע מאות

ר' חזקיה בשם ר' אחא רבי היה דורש שלשה מקרייות לשבח, [בראשית לח] וַתֵּשֶׁב בְּפֶתַח עֵינִים, ואיפשר כן, אפילו זונה שבזונות אינה עושה כן, אלא שתלת עיניה לפתח שכל עינים מצפות לו, אמרה לפניו, רבש"ע אל אצא ריקם מבית זה, דבר אחר וַתֵּשֶׁב בְּפֶתַח עֵינִים שפתחה לו העינים ואמרה לו פנויה אני וטהורה אני. [שמואל א ב] וְעָלִי זָקֵן מְאֹד וְגו' וְאֵת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבוּן - יִשְׁפִּיבוּן כתיב, אמר רבי שהיו הנשים מביאות קיניהן ליטהר לבעליהן והיו משהין אותן, ומעלה עליהן הכתוב כאלו הן שוכבין עמן, א"ר תנחומא הדא היא דו מקנתר לון לָמָּה תִּבְעֵטוּ בְּזִבְחִי וּבְמִנְחָתִי, אין תימר עבירה חמורה יש כאן, מבריהן מן החמורה ומקנתרן בקלה?!

דהיינו אמר רבי שהיו הנשים מביאות את קיניהן כדי ליטהר לבעליהן (אומנם האשה נטהרת לבעלה בטבילה, וקרבות הזיבה או יולדת זה רק לאכילת קדשים, אבל היו נשים שהחמירו על עצמן שלא להזדקק לבעליהן לפני הבאת הקרבנות), ובני עלי היו משהין אותן את הקרבנות, ואותן נשים היו מזדקקות לבעליהן שלא כרצונן, ולכך מעלה עליהן (על בני עלי) הכתוב, כאלו הן שוכבין עמן, א"ר תנחומא א"כ זה טוב הדא היא מה דו איש אֱלֹהִים מקנתר לון הוכיח את עלי הכהן, ואמר לו לָמָּה תִּבְעֵטוּ בְּזִבְחִי וּבְמִנְחָתִי, ותכבד את בְּנֵיךְ מִמֶּנִּי לְהַבְרִיאָכֶם מֵרָאשִׁית כָּל מִנְחַת יִשְׂרָאֵל, וא"כ אמר ר' תנחומא שאין תימר שעבירה חמורה יש כאן שבני עלי נאפו עם הנשים, א"כ מדוע הנביא מבריהן מן החמורה (מרחיק את העבירה החמורה ולא מוכיח אותם בחמורה) ומקנתרן ומוכיח אותם רק בקלה? אלא ע"כ שהעון של בני עלי היה עון קל מאוד. והפסוק השלישי, שנאמר לעניין בני שמואל הנביא,

ר' חזקיה בשם ר' אחא אומר שרבי היה דורש שלשה מקרייות (מקראות), שנראה שהם נאמרו לגנאי, ורבי דרש אותם לשבח, הפסוק הראשון; שכתוב לעניין תמר וַתֵּשֶׁב בְּפֶתַח עֵינִים, וא"כ אמר רבי וכי איפשר לומר כן שתמר ישבה בצומת דרכים, והרי אפילו זונה שבזונות אינה עושה כן (אלא היא מחזרת אחרי הזנות בסתר)? אלא שתלתה עיניה לפתח (שערי שמים) שכל עינים מצפות ומייחלות לו, ואמרה לפניו, רבש"ע אל אצא ריקם מבלי זרע מבית זה, דבר אחר וַתֵּשֶׁב בְּפֶתַח עֵינִים היינו שפתחה לו ליהודה את העינים ואמרה לו שפנויה אני וטהורה אני, ולכך תוכל לבוא אלי. והפסוק השני; שנאמר לעניין בני עלי הכהן, וְעָלִי זָקֵן מְאֹד וְשָׁמַע אֶת כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂוּן בְּנָיו לְכָל יִשְׂרָאֵל וְאֵת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבוּן אֶת הַנָּשִׁים הַצָּבֹאוֹת פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד, וא"כ אמר רבי שבני עלי לא שכבו עם הנשים אלא יִשְׁפִּיבוּן כתיב, דהיינו שבני עלי גרמו לאותן הנשים לשכב עם בעליהן שלא כהוגן,

מסכת פרק יג [ה"א - דף סח] כתובות שכט

[שמואל א ח] וְלֹא הָלְכוּ בָנָיו בְּדַרְכָּיו שֶׁהָיוּ נוֹטְלִין מַעֲשֵׂר וּדְנִין, אָמַר ר' בְּרִיָּה מִבְּרַכְתָּהּ הִתְּהָ עוֹבֶרֶת, וְהָיוּ מְנִיחִין צוּרְכֵי יִשְׂרָאֵל וְעוֹסְקִין בַּפְּרָגְמָטִיא.

מי שהלך לו למדינת הים וכו': מעשה בר' ישמעאל שפסק מזונות לאשה בשוקי ציפורי, שמע רבי ומר מאן אמר ליה שלא שילח לה, מאן אמר ליה שלא הניח לה עֶבְרִין יְדַעִין?! ר' הילא אמר ר' בא, מסבר סבר רבי, דלית מתניתא באשת איש, אלא באלמנה אמר. שמואל ור' שמעון בן לקיש תריהון אמרין באלמנה היא מתניתא, אמר ר' אבין תני דבית רבי כן מי 'שיצא' למדינת הים ואשתו תובעת מזונות, הוון בעי מימר, מאן דמר באשת איש היא מתניתא - בתחילה שלא שילח לה, בסוף שלא הטמינה ושלא הערימה, מאן דמר באלמנה היא מתניתא -

ללא שבועה, ואומרת הגמ' ר' הילא אמר בשם ר' בא, שמסבר סבר רבי, דלית מתניתא שאין המשנה (שפוטרת את האשה משבועה כשהיא תובעת מזונות) מדברת באשת איש, אלא באלמנה אמר, וכן שמואל ור' שמעון בן לקיש תריהון אמרין שניהם אמרו שבאלמנה היא מתניתא, וכן אמר ר' אבין שתני דבית רבי כן שהמשנה מדברת רק באלמנה, שהרי רבי שנה בברייתא שלו מי 'שיצא' למדינת הים ואשתו תובעת מזונות, והרי כשכתוב 'יצא' (ולא הלך) משמע שאין דעתו לחזור, שאז היא כאלמנה. ואומרת הגמ' שהוון בעי מימר, שמאן דאמר שבאשת איש היא מתניתא, א"כ בתחילה היא נשבעת שבעלה לא שילח לה מזונות, ובסוף היא נשבעת שלא הטמינה ממון משל בעלה, ושלא הערימה למכור למזונות יתרים, ומאן דאמר שבאלמנה היא מתניתא, א"כ

וְלֹא הָלְכוּ בָנָיו בְּדַרְכָּיו וַיֵּטוּ אַחֲרֵי הַבָּצֵעַ וַיִּקְחוּ שָׂחָד וַיֵּטוּ מִשְׁפָּט, וא"כ אומר רבי, שאין הכוונה שבני שמואל היו נוטלים שוחד, אלא שהיו נוטלין מעשר ראשון (המגיע להם היות והם היו לויים) ודנין, ולכך זה נראה כאילו שהם נטלו שוחד, ומה שכתוב שהם נטו אחרי הבצע אמר ר' ברכיה שמברכתה ששיירה של סוחרים היתה עוברת, ובני שמואל היו מניחין את צורכי ישראל ועוסקין בפרגמטיא במסחר.

מי שהלך לו למדינת הים וכו': מעשה בר' ישמעאל שפסק מזונות לאשה (שבעלה הלך למדינת הים) בשוקי ציפורי, ולא הצריכה שבועה, שמע רבי ואמר מאן אמר ליה לר' ישמעאל שבעלה לא שילח לה מזונות ממדינת הים, וכן מאן אמר ליה לר' ישמעאל שבעלה לא הניח לה עֶבְרִין יְדַעִין (תבואה ידועה) שיספיק לה למשך שהותו במדינת הים, וא"כ מדוע הוא פסק לה מזונות

בתחילה שלא הניח לה, בסוף שלא הטמינה ושלא הערימה. אמר שמואל אחוה דר' ברכיה בשלא מחלה ליתומים על כתובתה.

הרי שיצא הוא ואשתו למדינת הים ובאת ואמרה מת בעלי - תזון ותטול כתובתה, גירשני בעלי - תזון מכתובתה, מה נפשך אם היא אשת איש - משל בעלה היא נזונת, אם אינה אשת איש - מכתובתה היא נזונת. הרי משבא ממדינת הים ואשתו תובעת מזונות, ואמר יצאו מעשה ידיה במזונותיה, שומעין לו, ואם פסקו בית דין - מה שפסקו פסקו, ר' ירמיה אמר בשאין מעשה ידיה כדי מזונה, כהדא שומעין לו? כמאן דמר אין מזונות לאשה מדבר תורה, כהדא דתני אין בית דין פוסקין לאשה מזונות מדמי שביעית,

ואם פסקו בית דין שהיא יכולה ללוות, א"כ מה שפסקו פסקו, מבארת הגמ' איך מדובר כאן, ר' ירמיה אמר בשאין במעשה ידיה כדי מזונה, שואלת הגמ' א"כ מדוע כהדא במקרה הזה שומעין לו במה שהוא אמר שהיה לך להתפרנס ממעשי ידיך, והרי הם לא מספיקים? מתרצת הגמ' שזה הולך כמאן דאמר שאין מזונות לאשה מדבר תורה אלא היא מקבלת את המזונות תחת מעשה ידיה, ולכך אנחנו מקילים במזונות האשה, והבעל יכול לטעון שהיא היתה צריכה להסתפק במזונות מצומצמים, אבל אם היא באה לפני ב"ד לפני שלוותה, ופסקו לה שהיא יכולה ללוות, א"כ בעלה צריך להחזיר את מה שהיא לוותה. וזה כהדא דתני, שאין בית דין פוסקין לאשה מזונות מדמי שביעית, שאם יש לבעל מעות הקדושות בקדושת שביעית (כגון שהוא ליקט לצורכו פירות שביעית ואח"כ הוא מכר אותם, שהמעות קדושות בקדושת שביעית, ואין בזה משום איסור סחורה) ב"ד לא גובים מזה מזונות לאשה, כיון שאסור לפרוע חובות מדמי שביעית (והרי מזונות האשה זה כתשלום על

בתחילה היא נשבעת שבעלה לא הניח לה מזונות, ובסוף היא נשבעת שלא הטמינה ושלא הערימה. אמר שמואל אחוה דר' ברכיה שכל מה שאמרנו שאלמנה נזונת בלי שבועה בתחילה, זה דוקא בשלא מחלה ליתומים על כתובתה, כיון שבזמן גביית הכתובה היא תשבע, אבל אם היא מחלה ליתומים על כתובתה, א"כ היא נשבעת בזמן גביית המזונות, היות והיא לא עתידה לגבות את הכתובה.

הרי שיצא הוא ואשתו למדינת הים, ובאת ואמרה שמת בעלי, א"כ היא נאמנת ותזון ותטול כתובתה, ואם היא אמרה שגירשני בעלי, א"כ היא לא נאמנת, ולכך היא תזון מכתובתה תקבל מזונות עד כדי כתובתה, כיון שאת זה ממה נפשך יש לה, שהרי אם היא אשת איש - משל בעלה היא נזונת, ואם היא אינה אשת איש - מכתובתה היא נזונת. הרי מי שבא ממדינת הים ואשתו תובעת שיחזיר את ההלואה שלוותה בעבור המזונות, ואמר שהיא לא הייתה צריכה ללוות, כיון שיצאו מעשה ידיה במזונותיה, א"כ שומעין לו,

מסכת פרק יג [ה"א - דף סח] כתובות שלא

אבל ניזונת היא עם בעלה בשביעית. ר' יוסי אומר בשיש מעשה ידיה כדי מזונות, כהדא מה שפסקו פסקו? תיפתר בשפסקו יתר.

הרי שהיה נתון במדינת הים ואמר יינתנו אלו לבניו - בנותיו בכלל, אם בשעת מיתה אמר יינתנו אלו לבניו - אין בנותיו בכלל.

רב זעירא רב חננאל בשם רב, רב זעירה בשם אבא בר ירמיה, שני דברים אמר חנן, הלכה כיוצא בו. שבעה דברים אמר אדמון, אין הלכה כיוצא בו, ר' בא בר זבדא בשם ר' יצחק בר חקולה, בכל מקום ששינינו אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון הלכה כיוצא בו.

יינתנו אלו לבניו, כאן אין בנותיו בכלל, כיון שזה זמן של ירושה, והיות והתורה הקפידה שרק הבנים יורשים ולא הבנות, א"כ מסתמא הוא לא רצה לעקוף את רצון הבורא, ולתת לבנותיו את החפצים האלו.

רב זעירא אמר שרב חננאל אמר בשם רב, וכן רב זעירה אמר את זה בשם אבא בר ירמיה, שבשני הדברים שאמר חנן, הלכה כר' יוחנן בן זכאי שאמר **כיוצא בו** (כמוהו), אבל **שבעה דברים** שאמר אדמון בזה אין ההלכה כר"ג שאמר רק בשלשה דברים **כיוצא בו** (כמוהו). אלא ההלכה בכל השבעה דברים שאדמון אמר, אבל ר' בא בר זבדא אמר בשם ר' יצחק בר חקולה, שבכל מקום ששינינו אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון אז ההלכה כיוצא בו, אבל במקום שר"ג לא אמר כדברי אדמון, אין ההלכה כדברי אדמון.

מעשה ידיה), אבל ניזונת היא האשה עם בעלה בשביעית, והוא נותן לה לאכול מפירות שביעית, כיון שהדרך לפרנס את האשה גם לולי החיוב, ולכך זה לא כפריעת חוב. ור' יוסי אומר שכאן מדובר בשיש במעשה ידיה כדי מזונות, שואלת הגמ' א"כ מדוע כהדא במקרה הזה אומרים מה שפסקו פסקו ומדוע ב"ד פסקו לה מזונות, והרי היא יכולה להתפרנס ממעשה ידיה? מתרצת הגמ' תיפתר תעמיד שכאן מדובר בשפסקו יתר, דהיינו שהמעשה ידים שלה מספיקים רק למזונות מצומצמים, ולכך אם היא מבקשת מב"ד שיפסקו לה מזונות מרווחים, פוסקים לה, ובעלה יצטרך לשלם את ההלואה הזו.

תני, הרי שהיה נתון במדינת הים, ושלח חפצים ואמר שיינתנו אלו לבניו, א"כ בנותיו בכלל, כיון שכוונתו היא לכל ילדיו, אבל אם בשעת מיתה אמר

הלכה ב

מתני' מי שהלך למדינת הים ועמד אחד ופירנס את אשתו, חנן אומר איבר את מעותיו, נחלקו עליו בני כהנים גדולים ואמרו ישבע כמה הוציא ויטול, אמר ר' דוסא בן הרכינס כדבריהם, אמר רבן יוחנן בן זכאי יפה אמר חנן, הניח מעותיו על קרן הצבי.

גמ' מי שהלך למדינת הים וכו': ר' בא בר ממל בעי הפורע שטר חובו של חברו שלא מדעתו - תפלוגתא דחנן ובני כהנים גדולים, א"ר יוסי טעמון דבני כהנים גדולים - תמן לא עלתה על דעתו שתמות אשתו ברעב, ברם הכא מפיס הוינא ליה - הוא מחיל לי, הגע עצמך דהוה גביה משכון? מפיס הוינא ליה, והוא יהיב לי משכוני. עד כדון בבעל חוב שאינו דוחק, ואפילו בבעל חוב שהוא דוחק?

הלכה ב

מתני' מי שהלך למדינת הים ועמד אחד ופירנס את אשתו, והוא לא פירש שזה ניתן בהלוואה, ואח"כ הוא תובע את מעותיו, חנן אומר שאותו אחד איבר את מעותיו, כיון שאומרים שהוא פירנס את האשה לשם צדקה בעלמא, ורק עכשיו הוא חוזר בו ותובע את ממונו, אבל נחלקו עליו בני כהנים גדולים ואמרו שהמפרנס ישבע כמה הוציא, ויטול את שלו, אמר ר' דוסא בן הרכינס כדבריהם, אמר רבן יוחנן בן זכאי שיפה אמר חנן שאיבר את כספו, וזה כמו שהוא הניח את מעותיו על קרן הצבי, והצבי ברח עם המעות.

גמ' מי שהלך למדינת הים וכו': ר' בא בר ממל בעי שטר חובו של חברו שלא מדעתו, והפורע תובע את הלווה שיחזיר לו את מעותיו, זה תלוי בפלוגתא דחנן ובני כהנים גדולים,

אבל א"ר יוסי שכאן לכו"ע הפורע לא יכול לתבוע את מעותיו, כיון שטעמון דבני כהנים גדולים תמן שהמפרנס יכול לתבוע את מעותיו, זה מכיון שלא עלתה על דעתו של הבעל שתמות אשתו ברעב, ולכך זה כמו שהוא אמר שיפרנסו את אשתו, והוא יחזור ויפרע את המעות, אבל ברם הכא הלווה יכול לומר שמפיס הוינא ליה שהייתי מפיס את המלווה, והוא היה מחיל לי, וא"כ מי ביקש ממך לפרוע את החוב, שואלת הגמ' הגע עצמך תתבונן בדברייך, דהוה גביה שהיה ביד המלווה משכון, וכי גם שם הלווה יכול לומר שהיה מפיס אותו, אומרת הגמ' שהלווה יכול לומר שמפיס הוינא ליה שהייתי מפיס את המלווה והוא המלווה היה יהיב לי את משכוני, שואלת הגמ' עד כדון עד עכשיו אתה אומר לעניין בבעל חוב שאינו דוחק שהלווה ישלם את הלוואתו, אבל שואלת הגמ' האם זה נאמר ואפילו בבעל חוב שהוא דוחק?

מסכת פרק יג [ה"ב - דף סט] כתובות שלג

שמעינן מן הדא, ושוקל את שקלו, ולא שְקַל אֵין ממשכנין אותו? הדא אמרה ואפילו בבעל חוב שהוא דוחק, תדע לך שהוא כן, דתנינן ומקריב עליו קיני זבין וקיני זבות קיני יולדות חטאות ואשמות, לא? בשלא נתן לתוך ידו כלום, וכא בשלא נכנס לידי כלום. ר' יהושע בן לוי אמר אין לך נתפס על חבירו וחייב ליתן לו, אלא בארנון ובגולגולת, רב אמר כל הנתפס על חבירו חייב ליתן לו, חייליה דרב מן הדא הגזל שדה ונטלוה מציקין, ולא שמע מה דאמר ר' יוחנן קנס קנסו בגזלן? ר' אבון בעי וההן דהוה רבה? רבי יוסי בר' בון ורבי חייה בר לוליינו תריהון

אומר הגמ' שכן ושמעינן מן הדא, ששנינו במשנה שהמודר הנאה מחבירו שוקל את שקלו, והרי אם אחד לא שְקַל וכי אֵין ב"ד ממשכנין אותו? ואפי"ה מותר לשקול את שקלו, א"כ הדא אמרה ואפילו בבעל חוב שהוא דוחק, ואומרת הגמ' תדע לך שהוא כן, דתנינן שהמודר הנאה מחבירו מקריב עליו (משלם בשבילו את קרבנות) קיני זבין וקיני זבות קיני יולדות חטאות ואשמות, וא"כ וכי לא נבאר שהטעם הוא שכיון שלא נתן הנודר הנאה לתוך ידו של המודר כלום, ולכך זה מותר, היות וסילוק החוב אינו נחשב להנאה, וא"כ גם כאן לענין פריעת החוב, היות ומדובר בשלא נכנס לידי של הלווה מהפורע כלום, לכך הוא פטור מלהחזיר לפורע את מה שהוא שילם (וא"כ לא צריך להגיע לטעם שאמרנו שהלווה היה יכול לפייס את המלווה שלא לשלם את החוב). ר' יהושע בן לוי אמר שאין לך נתפס על חוב חבירו, וחייב ליתן לו, דהיינו אם ראובן היה חייב בסף לשמעון, ושמעון לקח מלוי את הקרקע שלו בעבור החוב של ראובן, א"כ לוי לא יכול לחזור ולתבוע את ראובן שישלם לו את הקרקע ששמעון לקח ממנו, כיון שראובן

אומר ללוי 'לאו בעל דברים דידי את', אלא רק בארנון ובגולגולת, שאם גובה המלך לקח מאחד את קרקעו בעבור תשלום הארנונה או מס הגולגולת של כל בני העיר, שאותו אחד יכול לחזור ולגבות מבני העיר שיחזירו לו כפי התשלום שהם חייבים למלך, כיון שכך המלך חקק, ולכך אומרים בזה "דינא דמלכותא דינא", אבל רב אמר שכל הנתפס על חבירו חייב ליתן לו, וחייליה וכח ראייתו דרב הוא מן הדא, ששנינו במשנה שהגזל שדה ונטלוה מציקין (אנסיס) מהגזלן, שהגזלן חייב להעמיד לגזל שדה אחרת, והרי קרקע אינה גזולת, וא"כ זה כמו שהמציקין לקחו את השדה מהגזלן מחמת הגזלן, ואפי"ה הגזלן צריך לשלם, וא"כ מוכח כדברי רב, שואלת הגמ' וכי רב לא שמע מה דאמר ר' יוחנן שהטעם שהגזלן חייב להעמיד לגזל שדה אחרת, זה מפני שקנס קנסו בגזלן, וא"כ איך רב מוכיח מכאן לדבריו? דוחה הגמ' את השאלה ור' אבון בעי אמר שלא יכולים להקשות על רב מדברי ר' יוחנן, שהרי וההן דהוה רבה וכי ר' יוחנן היה רבו של רב? ואומרת הגמ' שרבי יוסי בר' בון ורבי חייה בר לוליינו תריהון

בשם שמואל אמרי, חד אמר בארנון ובגולגולת, וחרנה אמר אינה בארנון ובגולגולת. תמן תנינן מרפאהו ריפוי נפש אבל לא ריפוי ממון, ר' יהודה ור' יוסי, חד אמר כאן במדירו מגופו, כאן במדירו מנכסיו, וחרנה אמר כאן בשיש לו מי ירפאנו, וכאן בשאין לו מי ירפאנו, אם מי שיש לו מי ירפאנו, אפילו רפואת נפש לא ירפאנו? שלא מן הכל אדם זוכה להתרפאות. ולא ניכסי המחזיר הן שהן אסורין לבעל הפרה? עולא בר ישמעאל בשם ר' יצחק בשהיו נכסיו של זה אסורין לזה ונכסיו של זה אסורין לזה, מאן תנא תפול הנייה להקדש – ר' מאיר, דרבי מאיר אומר מועלין באסורות.

אבידה, וכאן בהשבת אבידה זה כמו שאין לו מי שירפאנו, ולכך היות והוא עושה מצוה, זה מותר, שואלת הגמ' אם (המשנה של "מרפאהו ריפוי נפש, אבל לא ריפוי ממון") מדברת במי שיש לו מי ירפאנו, א"כ שאפילו רפואת נפש לא ירפאנו? מתרצת הגמ' שהיות ולא מן הכל אדם זוכה להתרפאות, לכך חכמים התירו לו לרפאותו, שואלת הגמ' מדוע המשנה שם אומרת שבמקום שנוטלים שכר על ההשבת האבידה, תיפול ההנאה להקדש, וכי לא מדובר כאן בשניכסי המחזיר הן שהן אסורין על בעל הפרה שנאבדה, וא"כ מדוע בעל האבידה לא יכול לשלם על ההשבת האבידה? מתרצת הגמ' עולא בר ישמעאל בשם ר' יצחק אומר, שכאן מדובר בשהיו נכסיו של זה אסורין על זה, ונכסיו של זה אסורין על זה, ואומרת הגמ' מאן תנא שתפול הנייה (הנאה) להקדש, ולא מספיק לאבד את השכר? זה ר' מאיר, דרבי מאיר אומר שמועלין בדברים האסורות משום קונם (נדר), כיון שיש לזה דין כמו הקדש.

בשם שמואל אמרי מדוע הגולן צריך להעמיד שדה לנגזל, ואחד אמר שכאן מדובר שהמציקין לקחו את השדה מהגולן בעבור תשלום הארנון ובעבור תשלום הגולגולת ולכך הגולן צריך להעמיד שדה אחרת לנגזל (וכדברי ריב"ל), וחרנה אמר שאינה שלא מדובר כאן בארנון ובגולגולת, ומה שהגולן צריך להעמיד את השדה לנגזל, זה כדברי ר' יוחנן שקנסו בגולן, או כדברי רב.

שואלת הגמ' מדוע תמן במסכת נדרים תנינן, שהמודר הנאה מחבירו מרפאהו ריפוי נפש, אבל לא ריפוי ממון (ריפוי בהמתו), והרי זה לכאור' כהשבת אבידה ששנינו (בהמשך המשנה שהובא לעיל) שמותר למודר הנאה להחזיר את אבידתו? מתרצת הגמ' ר' יהודה ור' יוסי שניהם תירצו, ואחד אמר שהחילוק הוא שכאן במשנה שמתירה להחזיר את אבידתו מדובר רק מגופו, וכאן המשנה שאוסרת לרפאות את בהמת המודר הנאה, מדובר במדירו מנכסיו, וחרנה אמר שהחילוק הוא, שכאן בריפוי הבהמה מדובר שיש לו מי שירפאנו, ולכך זה אינו כהשבת

מסכת פרק יג [ה"ב - דף סט] כתובות שלה

ר' אבון בר חייה בעי, נדר מן הככר מהו לחמם בו את ידיו? נישמענה מן הדא, אמר הככר הזה הקדש, אָכְלוּ - בין הוא בין אחר מעל, לפיכך יש לו פדיון, אם אמר, הרי זה עלי, אָכְלוּ - מעל בו בטובת הנאה אחרים לא מעלו, לפיכך אין לו פדיון דברי ר' מאיר, לא אמר אלא אָכְלוּ, הא לחמם בו את ידיו מותר, תלמידיו דר' יונה בשם ר' בון בר חייה כיני באומר לא אוכלינו ולא אטעמינו - לא אסרו עליו אלא לאכילה, עד כדון צריכה, נדר מן הככר מהו לחמם בו את ידיו.

דתני מי שהלך למדינת הים ועמד אחר ופירנס את אשתו, אמר רבי חגי לא אמר אלא אחר, הא האב גובה, ר' יוסי אומר בין אב בין אחר אינו גובה, ואתיין אילין פלוגותא כהילין פלוגותא, דתנינן תמן זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפר

אטעמינו, שהוא לא אסרו עליו אלא לאכילה, והרי עד כדון צריכה והרי כל הספק היה כשהוא נדר מן הככר באופן סתם, מהו לחמם בו את ידיו.

(הדל"ת מיותרת) תני שנינו במשנה מי שהלך למדינת הים ועמד אחר ופירנס את אשתו, אמר רבי חגי שהמשנה לא אמרה שהמפרנס הפסיד את כספו אלא אם אחר פירנס את האשה הזו, כיון שיתכן שהוא פירנס את האשה הזו לשם מצוה, אבל האם האב פירנס את בתו, הוא חוזר וגובה מבעלה את תשלום המזונות, כיון שהאב זן את בתו כדי שלא תמות ברעב, ור' יוסי אומר שבין אם האב פירנס את בתו, ובין אם אחר פירנס את האשה הזו, אינו חוזר וגובה את תשלום המזונות מבעלה, ואומרת הגמ' שאתיין אילין פלוגותא המחלוקת הזו, זה כהילין פלוגותא זה כמו שר' חגי ור' יוסי נחלקו על מה דתנינן תמן לעיל, והאב זכאי במציאתה, וכן האב זכאי במעשה ידיה, ובהפר נדריה שאם בתו נדרה נדר, האב יכול

שואלת הגמ' ר' אבון בר חייה בעי, נדר מן הככר מהו לחמם בו את ידיו, האם הוא אסר את הככר עליו לגמרי, או שהוא אסר עליו את הככר רק מההנאה הרגילה שלו, דהיינו מאכילתו? מתרצת הגמ' שנישמענה מן הדא, ששנינו בברייתא, שאם אחד אמר שהככר הזה אסור כהקדש, א"כ אם אָכְלוּ - בין הוא בין אחר מעל, לפיכך (היות) ואנחנו אומרים שהככר ממש כהקדש) יש לו פדיון, אבל אם הנודר אמר, הרי זה 'עלי' כהקדש, א"כ אם הוא אָכְלוּ הוא מעל בו בטובת הנאה (כפי מה שהוא נהנה) אבל אם אחרים אכלו את הככר, הם לא מעלו, לפיכך אין לו לככר פדיון כיון שהככר לא אסור לגמרי כהקדש, דברי ר' מאיר, וא"כ אומרת הגמ' שר"מ לא אמר שיש איסור לנודר, אלא כשהוא אָכְלוּ, וא"כ משמע מכאן הא לחמם בו את ידיו מותר, אבל תלמידיו דר' יונה בשם ר' בון בר חייה אמרו שאין הוכחה מהברייתא, כיון שכיני שכאן מדובר באומר לא אוכלינו ולא

נדריה ומקבל גיטה ואינו אוכל פירות בחייה, ניסית, יתר עליו הבעל שהוא אוכל פירות בחייה, וחייב במזונותיה ובפרקונה ובקבורתה, אמר רבי חגי' לא אמר אלא האב, הא אחר אינו גובה, ר' יוסי אומר בין אב בין אחר גובה, על דעתיה דרבי חגי' בין לקבורה בין למזוני - האב גובה אחר אינו גובה, על דעתיה דרבי יוסי לקבורה - בין אב בין אחר גובה, שלא עלת על דעת שתהא אשתו מושלכת לכלבים, ובמזונות - בין אב בין אחר אינו גובה.

הלכה ג

מתני' אדמון אומר שבעה; מי שמת והניח בנים ובנות, בזמן שהנכסים מרובין הבנים יירשו והבנות יזונו, נכסים מועטים הבנות יזונו והבנים ישאלו על

להפר את נדרה, והאב מקבל את גיטה, אבל ואינו אוכל פירות מהנכסים של בתו בחייה, כגון שהאמא של בתו מתה ואח"כ אבי אמא (הסבא) מת, שבתו יורשת את אבי אמא (הבעל לא יורש את אשתו בנכסים שבאים לה לאחר מותה). ואם הבת ניסית (התחתנה), א"כ יתר עליו הבעל לבעל יש יותר זכויות באשתו מאשר לאב בבתו, שהוא הבעל אוכל פירות מהקרקע של אשתו בחייה, והבעל חייב במזונותיה ובפרקונה שאם לקחו אותה בשבי, הבעל חייב לפדותה, ובקבורתה, ולמדנו בברייתא שאם הבעל לא רצה לקבורה, אז האב קבורה ומוציא מהבעל את הוצאות הקבורה בבית דין, ואמר רבי חגי' שלא אמרו שחוזרים וגובים את הוצאות הקבורה מהבעל, אלא רק אם האב הוא זה שקבר את בתו, אבל הא אחר אינו גובה, כיון שאנחנו תולים שהוא קבר אותה למצוה בעלמא, אבל ר' יוסי אומר שבין אם האב קבר את בתו ובין אם אחר קבר את האשה הזו, הקובר חוזר וגובה מהבעל את

הוצאות הקבורה, וא"כ אומרת הגמ' שעל דעתיה דרבי חגי', המוציא הוצאות בין לקבורה בין למזוני, האב חוזר וגובה מבעלה ואחר אינו גובה, ועל דעתיה דרבי יוסי, המוציא הוצאות בעבור האשה, אז אם זה לקבורה, בין אם האב הוציא ובין אם אחר הוציא, המוציא חוזר וגובה מהבעל, כיון שלא עלתה על דעתו של הבעל שתהא אשתו מושלכת לכלבים, ולכך ודאי שהוא הסכים שיקברו אותה על חשבוננו, אבל ובמזונות בין אב בין אחר אינו גובה, כיון הבעל חשב שהיא תתפרנס מעצמה (ממעשי ידיה), ולכך הבעל לא התכוין לשלם למי שיפרנס את אשתו.

הלכה ג

מתני' אדמון אומר שבעה; מי שמת והניח בנים ובנות, בזמן שהנכסים מרובין א"כ הבנים יירשו והבנות יזונו, אבל אם הנכסים מועטים, א"כ הבנות יזונו והבנים ישאלו על

מסכת פרק יג [ה"ג - דף סט] כתובות שלז

הפתחים, אדמון אומר בשביל שאני זכר הפסדתי? אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון.

גמ' בזמן שהנכסים מרובין וכו': כמה הן נכסים מרובין? ר' זעירא רב יהודה בשם רב כדי שיהא שם מזון שנים עשר חודש לאֵלו ולאֵלו, שמע שמואל ומר זו דברי רבן גמליאל ברבי, אבל חכמים אומרים עד שיבגורו או עד שינשא, בעון קומי ר' יוסי את מה שמעת מן ר' יוחנן? אמר לון נפרש מיליהון דרבנין מן מיליהון - נתן בר הושעיה בעא קומי ר' יוחנן היה שם שנים עשר חודש ונתמעטו הנכסים, אמר ליה מכיון שהתחילו היתומין להיות אוכלין בהיתר - אוכלין והולכין עד שתיכלה פרוטה האחרונה. מאימתי שמין להן? ר' מנא אמר שמין להן בסוף, אמר ליה ר' חנינה מיליהון דרבנין לא שמעין לך, דנתן בר הושעיה בעא קומי דר' יוחנן, היה שם מזון שנים עשר חודש ונתמעטו הנכסים, אמר ליה מכיון שהתחילו היתומין

מיליהון מדבריו, שהרי ר' נתן בר הושעיה בעא קומי ר' יוחנן מה הדין אם היה שם מזון לשנים עשר חודש ונתמעטו הנכסים, האם הבנים ממשיכים לאכול יחד עם הבנות? ואמר ליה ר' יוחנן שמכיון שהתחילו היתומין להיות אוכלין בהיתר (יחד עם הבנות) לכך הם אוכלין והולכין עד שתיכלה פרוטה האחרונה, וא"כ מוכח שר' יוחנן סובר שמשערים עד י"ב חודש. שואלת הגמ' מאימתי שמין להן את הנכסים (יש פעמים שהנכסים מתייקרים או הוזלו)? ר' מנא אמר ששמין להן בסוף, היינו כל יום ויום, אמר ליה ר' חנינה שמיליהון דרבנין לא שמעין לך שלא שמעת את דברי החכמים (את דברי ר' יוחנן), דנתן בר הושעיה בעא קומי דר' יוחנן, היה שם מזון שנים עשר חודש ונתמעטו הנכסים האם הבנים ממשיכים לאכול יחד עם הבנות? ואמר ליה, שמכיון שהתחילו היתומין

הפתחים כדי להתפרנס, אדמון נחלק ואומר וכי בשביל שאני זכר ויש לי בנכסים מרובים הפסדתי בנכסים מועטים? אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון.

גמ' בזמן שהנכסים מרובין וכו': שואלת הגמ' כמה הן נכסים מרובין? מתרצת הגמ' ר' זעירא בשם רב יהודה בשם רב אומר, כדי שיהא שם מזון שנים עשר חודש לאֵלו ולאֵלו לבנים ולבנות, ואומרת הגמ' שכאשר שמע שמואל את דברי רב, הוא אמר שזו דברי רבן גמליאל ברבי, אבל חכמים נחלקים ואומרים שצריך שיהיה שם בנכסים מזון לבנות עד שיבגורו או עד שינשא, ואומרת הגמ' שבעון שאלו קומי ר' יוסי, את מה שמעת מן ר' יוחנן (האם כדברי רב או כדברי שמואל)? אמר לון שלא שמעתי מר' יוחנן מפורש, אבל נפרש מיליהון דרבנין את דברי ר' יוחנן מן

להיות אוכלין בהיתר אוכלין והולכין עד שתיכלה פרוטה האחרונה, אלא משעה ראשונה שמין להן. רב חסדאי בעי לא היה שם מזון שנים עשר חדש והוקירו הנכסים? נישמעניה מן הדא, דאמר ר' חנינה ר' יסא בשם ר' יוחנן, עמדו היתומין ומכרו - שלהן מכרו, וכא הוקירו - שלהן הוקירו. לא היה שם מזון שנים עשר חדש, מהו שיאמרו בנים לבנות טלו את שלכם וצאו? אמר ר' אבא מהו, מתניתא אמרה שאין אומרים להן, דתנינן תמן אם אמרו היתומין הרי אנו מעלין על ניכסי אבינו יותר דינר כדי שיטלו כתובת אימן, אין שומעין להן, אלא שמין את הנכסים בבית דין.

הדא דאֵת אָמַר חוץ מכתובתה חוץ מקבורה חוץ ממלוה בעדים חוץ ממלוה בשטר, חוץ מפרנסת בנות? מאן דאמר גובין פרנסה מן המשועבדין -

ר' אבא מהו מה השאלה, והרי מתניתא לעיל אמרה שאין הבנים אומרים להן לבנות כן, דתנינן תמן, אם אמרו היתומין בני בעלת הכתובה הגדולה, הרי אנו מעלין על ניכסי אבינו יותר דינר, כדי שיטלו כתובת אימן - אין שומעין להן, אלא שמין את הנכסים בשוויים בבית דין, וא"כ גם כאן לא שומעים לבנים לומר שבשבילם הנכסים שווים הרבה, וא"כ הבנות יקבלו מהנכסים האלו את מזונותם.

אומרת הגמ' הדא דאֵת אָמַר שְׁמִיִּים את הנכסים האם הם מרובים, היינו שְׁמִיִּים חוץ ממה שצריך להוציא בעבור תשלום כתובת האלמנה וחוץ מתשלום על הקבורה של האב, וחוץ ממלוה בעדים וחוץ ממלוה בשטר, שהרי צריך לשלם את חובות האב. שואלת הגמ' האם משערים ג"כ חוץ מתשלום פרנסת הבנות שהן אמורות לקבל בעבור הנדוניה שלהן (עישור נכסים)? מתרצת הגמ' שזה תלוי, שלמאן דאמר שגובין פרנסה מן המשועבדין (דהיינו שאם

להיות אוכלין בהיתר לכך הם אוכלין והולכין עד שתיכלה פרוטה האחרונה, אלא מוכח מדברי ר' יוחנן שמשעה ראשונה (מזמן מיתת האב) שמין להן. שואלת הגמ' רב חסדאי בעי מה הדין אם לא היה שם בנכסים כדי מזון לשנים עשר חדש ואח"כ הוקירו הנכסים, האם אומרים שהנכסים התייקרו ברשות הבנות? אומרת הגמ' נישמעניה מן הדא, דאמר ר' חנינה שר' יסא אמר בשם ר' יוחנן, שאם עמדו היתומין ומכרו בנכסים מועטים, אומרים שאת שלהן מכרו, והבנות הפסידו, וא"כ גם כאן כשהוקירו הנכסים, שלהן הוקירו, והבנים הרויחו. שואלת הגמ' מה הדין אם לא היה שם בנכסים מזון לשנים עשר חדש לבנים ולבנות, מהו שיאמרו הבנים לבנות, טלו את שלכם וצאו, ואנחנו נאכל את השאר, כיון שאנחנו מחשיבים את שאר הנכסים כאילו שיש בהם מזון בשבילנו למשך י"ב חודש, וא"כ הם בנכסים מרובים, שאנחנו יורשים אותם? אמר

מסכת פרק יג [ה"ג - דף ע'] כתובות שלט

פרנסת בנות קודמות, ומאן דאמר אין גובין פרנסה מן המשועבדין - אין פרנסת בנות קודמות. אלמנה ובנים - שניהן שוין, אלמנה ובנות - שתיהן שוות, אין אלמנה דוחה את הבנים, ואין אלמנה דוחה את הבנות, פעמים שאלמנה דוחה את הבנים על ידי הבנות, היך עבדא? היה שם מזון שנים עשר חדש ואלמנה לזון, הדא היא פעמים שאלמנה דוחה את הבנים על ידי הבנות, כשם שהיא דוחה את הבנים על ידי הבנות, כך תדחה אלמנה לבנים? וראויה היא לתבוע כתובתה ולאבד מזונותיה.

והבנים ישאלו על הפתחים: אית תנני תני ישענו, מ"ד ישענו [בראשית יח] והשענו תחת העץ, מ"ד ישאלו על הפתחים, [תהילים קט] ונוע ינועו בניו וישאלו ודרשו מקרבותיהם.

אותה, א"כ הדא היא במקרה הזה אומרים שפעמים שאלמנה דוחה את הבנים על ידי הבנות, שואלת הגמ' שנאמר כשם שהיא האלמנה דוחה את הבנים על ידי הבנות, כך תדחה האלמנה לבנים בנכסים מועטים, ונוון רק את האלמנה, ולא את הבנים? מתרצת הגמ' שהיות והאלמנה וראויה היא לתבוע את כתובתה ולאבד מזונותיה, לכך היא לא ממעטת את חלק הבנות.

והבנים ישאלו על הפתחים: אומרת הגמ' אבל אית תנני תני שיש ששנו במשנה 'ישענו' ומבארת הגמ' שמ"ד מי שגורס 'ישענו' זה מלשון הכתוב והשענו תחת העץ, דהיינו תאכלו תחת העץ, ומ"ד ומי שגורס 'ישאלו' על הפתחים, זה מלשון הכתוב ונוע ינועו בניו וישאלו ודרשו מקרבותיהם.

היורשים מכרו את הירושה, מוציאים מהלקוחות לתת לבנות את הנדוניה, א"כ פרנסת הבנות קודמות, כיון שחיוב תשלום הנדוניה חל מיד עם מות האב, ולכך זה ממעט את הנכסים, ולמאן דאמר שאין גובין פרנסה מן המשועבדין, א"כ מוכח שתשלום הנדוניה חל רק בשעת נשואי הבנות, ולכך אין פרנסת הבנות קודמות. ואומרת הגמ' שאם האב השאיר רק אלמנה ובנים, ויש נכסים מועטים, א"כ שניהן שוין, ויזונו כאחד, וכן אם האב השאיר אלמנה ובנות, שתיהן שוות, כיון שאין האלמנה דוחה את הבנים, וכן אין האלמנה דוחה את הבנות, ואומרת הגמ' שפעמים שהאלמנה דוחה את הבנים ממזונותיהם על ידי (מחמת) הבנות, היך עבדא? אם היה שם בנכסים כדי מזון (לבנים ולבנות) של שנים עשר חדש, וכן יש את האלמנה שצריך לזון

מסכת פרק יג [ה"ד - דף ע] כתובות

שמ

רב זעירא רב חננאל בשם רב, רב זעירה בשם אבא בר ירמיה, שני דברים אמר חנן, הלכה כיוצא בו. שבעה דברים אמר אדמון, אין הלכה כיוצא בו, ר' אדא בר זבדא בשם ר' יצחק בר חקולה, בכל מקום ששנינו אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון, הלכה כיוצא בו.

הלכה ד

מתני' הטוען את חבירו כדי שמן, והודה לו בקנקנים, אדמון אומר הואיל והודה מקצת הטענה ישבע, וחכמים אומרים אין הודייה מקצת הטענה, אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון.

גמ' הטוען את חבירו כדי שמן וכו': רבי אימי בשם ר' יוחנן מתניתא בשטענו חטים והודה לו בשעורים, אבל אם טענו שני מינין והודה לו באחד מהן, דברי הכל חייב. רבי חייא בשם ר' יוחנן לא סוף דבר בשטענו חטים והודה לו בשעורים, אלא אפילו טענו שני מינין והודה לו באחד מהן, דברי חכמים

מקצת הטענה ישבע, וחכמים אומרים שאין ההודייה (ההודאה) ממקצת הטענה, ולכך הוא אינו נשבע, אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון.

גמ' הטוען את חבירו כדי שמן וכו': רבי אימי בשם ר' יוחנן אומר שמתניתא במסכת שבועות האומרת "טענו חטים והודה לו בשעורים פטור ור"ג מחייב", מדברת דוקא בשטענו חטים והודה לו בשעורים, שבוה חכמים פוטרים משבועה, היות שהוא כופר בכל מה שתבעו אותו (היינו בחיטים). הגם שהוא מודה לו בשעורים, אבל אם טענו שני מינין והודה לו באחד מהן, בזה לדברי הכל הוא חייב שבועה, אבל רבי חייא בשם ר' יוחנן אומר, שלא סוף דבר לא רק בשטענו חטים והודה לו בשעורים, נחלקו חכמים על ר"ג, אלא אפילו בטענו שני מינין והודה לו באחד מהן, לדברי חכמים

רב זעירא אמר שרב חננאל אמר בשם רב, וכן רב זעירה אמר את זה בשם אבא בר ירמיה, שבשני הדברים שאמר חנן, הלכה כר' יוחנן בן זכאי שאמר כיוצא בו (כמוהו), אבל שבעה דברים שאמר אדמון בזה אין ההלכה כר"ג שאמר רק בשלשה דברים כיוצא בו (כמוהו), אלא ההלכה בכל השבעה דברים שאדמון אמר, אבל ר' אדא בר זבדא אמר בשם ר' יצחק בר חקולה, שבכל מקום ששנינו אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון או ההלכה כיוצא בו, אבל במקום שר"ג לא אמר כדברי אדמון, אין ההלכה כדברי אדמון.

הלכה ד

מתני' הטוען את חבירו שהוא חייב לו כדי שמן, וחבירו הודה לו בקנקנים, אדמון אומר הואיל והודה

מסכת פרק יג [ה"ד - דף ע] כתובות שמא

פטור. ולמה תנינן רבן גמליאל מחייב? בא להודיעך כח רבן גמליאל עד היכן הוא מחייב. ר' אבהו כהדא דר' אימי, ר' שמעון בן לקיש אמר מתניתא בשמענו חטים והודה לו בשעורים, אבל טענו שני מינין והודה לו באחד מהן דברי הכל חייב, רב כר' שמעון בן לקיש, חד בר גש אזיל בעי מידון עם חבריה קומי רב, שרי מיטען עימיה שערין חטין כוסמין, אמר ליה רב כל מה דאָת יכיל מגלגלה עלוי גלגל, ובסופא הוא מישתבע לך חדא על כולה. אמר ר' אבהו כך משיב ר' שמעון בן לקיש את ר' יוחנן, על דעתך דאָת אָמר טענו שני מינין והודה לו באחד מהן דברי חכמים פטור, והא תנינן טענו כלים וקרקעות הודה בכלים וכפר בקרקעות, בקרקעות וכפר בכלים, פטור, אם כלים בכלים הוא פטור, כלים בקרקעות לא כל שכן? מה עבד לה, דו פתר ליה לזוקקו שבועה.

ובסופא הוא מישתבע לך ובסוף הוא ישבע לך שבועה חדא על כולה אחת על הכל, כיון שהוא מודה באחד מהדברים. אמר ר' אבהו שכך משיב ר' שמעון בן לקיש את ר' יוחנן, על דעתך דאָת אָמר שבאשר טענו שני מינין והודה לו באחד מהן, שלדברי חכמים הוא פטור משבועה, והא תנינן, טענו כלים וקרקעות והודה בכלים וכפר בקרקעות, או שהוא הודה בקרקעות וכפר בכלים, פטור, וא"כ שאל רשב"ל את ר' יוחנן מדוע המשנה נקטה שהוא הודה בכלים וכפר בקרקעות שהוא פטור, והרי זה פשוט, שהרי אם הוא כופר בכלים והודה בכלים אחרים הוא פטור, א"כ כשהוא כופר בכלים ומודה בקרקעות לא כל שכן שהוא פטור משבועה, שהרי לא נשבעים על הודאת קרקעות? וא"כ ק' מה ר' יוחנן עבד לה מה הוא יעשה עם השאלה? מתרצת הגמ' דו פתר ליה שר' יוחנן מתרץ שהמשנה כתבה את זה מחמת הסיפא, לומר לך שאם הוא הודה במקצת הכלים, שזה זוקקו בשבועה גם

הוא פטור משבועה, היות שבאשר תובעים שני דברים בתביעה אחת, זה נחשב לשתי תביעות שונות, וא"כ יוצא שבחיטים הוא כופר הכל, ובשעורים הוא מודה בהכל, ולכך הוא פטור משבועה. ואומרת הגמ' א"כ למה תנינן רבן גמליאל מחייב, והמשנה לא מחדשת חידוש גדול יותר, שחכמים פוטרים גם בטענו שני מינים? כיון שבא להודיעך את כחו של רבן גמליאל עד היכן הוא מחייב. ואומרת הגמ' שגם ר' אבהו סובר כהדא דר' אימי, וכן ר' שמעון בן לקיש אמר שמתניתא מדברת דוקא בשטענו חטים והודה לו בשעורים, אבל בטענו שני מינין והודה לו באחד מהן לדברי הכל הוא חייב, וכן רב סובר כר' שמעון בן לקיש, שהרי חד בר גש אזיל בעי מידון אדם אחד בא לדון עם חבריה קומי (לפני) רב, ואותו אחד שרי מיטען עימיה התחיל לטעון שהוא חייב לו שערין חטין כוסמין, ואמר ליה רב לתובע, שכל מה דאָת יכיל מגלגלה עלוי שכל מה שיש לך לתבוע את חברך גלגל ותתבע כעת,

מסכת פרק יג [ה"ד - דף ע] כתובות

שמב

והתנינן הטוען את חבירו כדי שמן והודה לו בקנקנים, מה אנן קיימין, אם בשטענו קנקנים ושמן והודה לו באחת מהן - כל עמא מודיי שהוא ממין הטענה, ואם בשטענו שמן והודה לו בקנקנים - כל עמא מודיי שאין הודייה ממין הטענה? אמר ר' זעירא ר' אבונה בשם רב בשטענו קנקני שמן היא מתניתא, ההין אמר מליין וההן אמר ריקנין, ניהא קנקנים ולא שמן, שמן ולא קנקנים? ר' אלעזר בשם ר' אבון מפיק לישנא מחצין דמשח, ולית סופיה משאלה? בההוא דנשתתק.

(חכמים) אמר שהוא תובע אותו בקנקנים ריקנין, או בשמן בשיעור של עשר כדים, והנתבע מודה רק בקנקנים, ולכך הוא פטור מהשבועה (כיון שהוא מודה במה שהוא תבע אותו, או שהוא כופר לגמרי במה שהוא תבע אותו, ומודה בדבר אחר), שואלת הגמ' זה ניהא מובן שכאשר הוא תבע אותו בעשר כדי שמן, שהוא תובע אותו בקנקנים ולא בשמן, שהרי הוא תובע אותו בכדים שרגילים למלאות בזה שמן, אלא איך יכולים לפרש את דבריו שהוא תובע שמן ולא קנקנים? מתרצת הגמ' ר' אלעזר בשם ר' אבון אומר שכאשר התובע תבע 'כדי שמן' הוא מפיק לישנא מחצין דמשח הוא הוציא בלשון של מדות שמן, דהיינו שהוא תובע שמן בשיעור של עשר כדים (מחץ היינו כלי שמשמש למדידה), שואלת הגמ' מה המחלוקת בין חכמים לאדמון, וכי לית סופיה משאלה וכי לא יכולים לשאול את התובע מה התביעה שלך? מתרצת הגמ' בההוא דנשתתק, דהיינו שהוא תבע 'עשר כדי שמן' ולא שאלו אותו מה כוונתו לתבוע, עד לאחר זמן, וא"כ לא יכולים לחזור ולשאול אותו, כיון שיש כלל "שאין טוען וחזר וטוען" ולכך נחלקו מה היתה כוונתו לתבוע.

על הקרקעות, שאומנם לא נשבעים על הקרקעות, אבל מחמת השבועה על הכלים זה מזיק אותו להישבע גם על הקרקעות, שואלת הגמ' (על דברי רשב"ל) והתנינן, הטוען את חבירו כדי שמן והודה לו בקנקנים, שנחלקו בזה אדמון וחכמים, וא"כ שואלת הגמ' מה אנן קיימין איך מדובר כאן, אם בשטענו קנקנים ושמן (דהיינו שהוא תובע אותו כדי שמן מלאים) והודה לו באחת מהן, א"כ בזה כל עמא מודיי בין חכמים ובין ר"ג שהוא (ההודאה) ממין הטענה ונשבעים על זה, ואם בשטענו רק שמן (בשיעור של ' כדי שמן) והודה לו רק בקנקנים, א"כ בזה כל עמא (היינו חכמים) מודיי שאין ההודייה (ההודאה) ממין הטענה, וא"כ מדוע אדמון אומר שנשבעים על זה, והרי אדמון הולך כשיטת חכמים (שהרי ההלכה כאדמון, ובטענו חיטים והודה לו בשעורים, ההלכה כחכמים שלא נשבעים על זה)? מתרצת הגמ' אמר ר' זעירא שר' אבונה בשם רב אמר, שכאן מדובר בשטענו קנקני שמן היא מתניתא, ובזה נחלקו אדמון וחכמים, מה התביעה, שההין (אדמון) אמר שהוא טוען אותו עשר כדים מליין (מלאים), והנתבע מודה בקנקנים, ולכך הוא צריך להישבע, אבל וההן

הלכה ה

מתני' הפוסק מעות לחתנו ופשט לו את הרגל, תהא יושבת עד שתלבין ראשה, אדמון אומר אילו אני פסקתי על עצמי אהא יושבת עד שתלבין ראשי, אבא פסק עלי, מה אני יכולה לעשות, או כנוס או פטור, אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון.

גמ' מתניתא בשפסק במעמדה, אבל אם לא פסק במעמדה, אף רבנין מודיי. תני אמר ר' יוסי בר' יהודה לא נחלק אדמון וחכמים על הפוסק מעות לחתנו ופשט לו את הרגל שלא תהא יושבת עד שילבין את ראשה, ועל מה נחלקו? על שפסקה לעצמה, אדמון אומר יכולה היא שתאמר סבורה הייתי שאבא רוצה ליתן, ועכשיו אין אבא רוצה ליתן, מה אני יכולה לעשות, או כנוס או פטור, אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון.

הלכה ה

מתני' הפוסק מעות לחתנו ופשט לו את הרגל כלומר קח את העפר שברגלי (אין לי לשלם). א"כ תהא יושבת עד שתלבין ראשה, היות וחוששים שמא מתחילה לא היה לו לשלם, והיות והוא עשה שלא כהוגן שהתחייב מה שהוא לא יכול לשלם, לפיכך עשו בו שלא כהוגן, אבל אדמון אומר שהנערה אומרת אילו אני פסקתי על עצמי, א"כ אתה צודק בטענתך ואהא יושבת עד שתלבין ראשי, אבל היות ואבא הוא זה שפסק עלי, א"כ מה אני יכולה לעשות, ולכך או כנוס או פטור, אמר רבן גמליאל שרואה אני את דברי אדמון.

גמ' אומרת הגמ' שמתניתא מדברת בשהאבא פסק לחתנו את הנדוניה

במעמדה, ולכך אומרים חכמים שאנחנו חוששים שהיא היתה שותפה למרמה, אבל אם לא פסק במעמדה, א"כ אף רבנין מודייים לאדמון, שאין זכות לבעל לעכב את הנערה הזו, אלא או שהוא יתחתן איתה, או שיגרש אותה. תני אמר ר' יוסי בר' יהודה שלא נחלקו אדמון וחכמים על הפוסק מעות לחתנו ופשט לו את הרגל שלא תהא יושבת עד שילבין את ראשה, כיון שמה יש לך להתלונן עליה, ועל מה נחלקו? על שפסקה היא לעצמה, שאדמון אומר שיכולה היא שתאמר שלא עשיתי את זה במרמה, כיון שסבורה הייתי שאבא רוצה ליתן, ועכשיו שאין אבא רוצה ליתן, א"כ מה אני יכולה לעשות, ולכך או כנוס או פטור, ואמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון.

הלכה ו

מתני' העורר על השדה והוא חתום עליה בעד, אדמון אומר השני נוח לי והראשון קשה הימנו, וחכמים אומרים איבר את זכותו. עשאה סימן לאחר, איבר את זכותו.

גמ' עשאה סימן לאחר: ולא סוף דבר בשעשאה סימן לאחר, אלא אפי' עשאה אחר לאחר, מכיון שהוא חתום עליה עד, איבר את זכותו.

הלכה ז

מתני' מי שהלך לו למדינת הים ואבדה דרך שדהו, אדמון אומר ילך לו בקצרה, וחכמים אומרים יקח לו דרך במאה מנה, או יפרח באויר.

הלכה ו

לראובן, וכאן לא שייך לומר שהשני נוח לי מהראשון.

גמ' עשאה סימן לאחר: אומרת הגמ' ולא סוף דבר בשעתובע עשאה סימן לאחר, שהוא לא יכול לתבוע את השדה, אלא אפי' אם עשאה אחר סימן לאחר, דהיינו שיהודה מכר שדה ליששכר, ויהודה כתב שהשדה שאני מוכר לך נמצאת סמוך לשדה של ראובן, אז מכיון שהוא לוי חתום עליה בעד, א"כ לוי איבר את זכותו, כיון שהוא הודה שהשדה חזו שייכת לראובן.

הלכה ז

מתני' מי שהלך לו למדינת הים, ושדהו מוקפת בשדות של אחרים, ואבדה דרך שדהו שלא זוכרים באיזה דרך הוא היה הולך לשדהו, אדמון אומר שילך לו לשדהו בדרך הקצרה, וחכמים אומרים שאסור לו לעבור בשדות של האחרים, ולכך שיקח לו דרך משכניו במאה מנה, או יפרח באויר.

מתני' העורר על השדה שהיא גזולה ממנו, והוא חתום עליה בעד, דהיינו שמעון קנה מראובן שדה, ולוי אמר לשמעון שהשדה חזו היא שלו וראובן גזלה ממנו, ואמר שמעון ללוי, איך אתה אומר שהשדה חזו היתה גזולה ביד ראובן, והרי אתה עצמך חתום על השטר שקניתי את השדה מראובן, א"כ אדמון אומר שלוי יכול לומר לשמעון שרציתי שתקנה ותוציא את השדה מיד ראובן, כיון שאתה השני נוח לי שאני יכול לדון איתך, והראשון היינו ראובן קשה הימנו הוא אדם אלים, שאני לא יכול לדון איתו, וחכמים אומרים שלוי איבר את זכותו, והוא לא יכול לטעון את הטענה חזו. ואם התובע עשאה סימן לאחר, דהיינו שלוי מכר ליהודה שדה, וכתב לו שהשדה חזו נמצאת סמוך לשדה של ראובן, א"כ הוא איבר את זכותו, כיון שלוי הודה שהשדה חזו שייכת

מסכת פרק יג [ה"ז - דף עא] כתובות שמה

גמ' ר' יוסי בן חנינה אמר הטוען בראיותיו, מילתיה אמר והן שיהו ארבעה מקיפין אותו, שמואל אמר אפילו אחד מקיפו מכל צד. תניא יהושע הרי שהיה טועה בכרמים ובשדות, מקדר ויוצא עד שהוא מגיע לדרך או עד שהוא מגיע לביתו, אפי' שדה מליאה כרמים, שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ? תניא יהושע לצאת, שמא להיכנס? תניא יהושע בגופו, שמא בפרתו? אמר ר' יוסי

שהוא מקדר (חותך את הזמורות והענפים) ויוצא, עד שהוא מגיע לדרך או עד שהוא מגיע לביתו, ואפי' שדה שהיא מליאה בכרמים, שעל מנת כן הנחיל יהושע בן נון לישראל את הארץ, וא"כ מוכח מכאן שיש זכות למי שאיבד את דרכו ללכת בשדה שאינו שלו, וא"כ מדוע כאן אין לבעל השדה האמצעית זכות לעבור בשדות החיצוניים, גם אם הם אינו שלו? מתרצת הגמ' שאומנם תניא שיהושע בן נון תיקן שיש זכות למי שאיבד את דרכו לצאת מהשדה, אבל שמא יהושע בן נון תיקן שיש למי שאיבד את דרכו להיכנס לשדה? ועוד מתרצת הגמ' שאומנם תניא שיהושע בן נון תיקן והתיר לחתוך את הזמורות בשביל הצלת גופו, שמא וכי יהושע בן נון תיקן והתיר לחתוך את הזמורות בשביל הצלת פרתו שנאבדה בין הכרמים, דהיינו יהושע בן נון לא התיר לקלקל את השדה של השני בשביל הצלת ממונו, ולכך אסור לו לעבור בשדות החיצוניים, שואלת הגמ' א"כ מדוע שנינו שאם נחיל של דבורים יצא משדה לשדה של חברו, שמותר לו להיכנס לשדה ולקחת את נחילו, והרי אתה אומר שאסור לו לאדם להיכנס לשדה של חברו להציל את ממונו? מתרצת הגמ' אמר ר' יוסי שיש הבדל;

גמ' מבאר את המחלוקת; ר' יוסי בן חנינה אמר שבעל השדה המוקפת הוא טוען בראיותיו שיש לו זכות מעבר לשדהו, ומילתיה אמר וכוונת ר' יוסי בן חנינה לומר שכאן מדובר והן שיהו ארבעה שכנים מקיפין אותו והם באים מכח של אחד (דהיינו ארבעתם קנו את שדותיהם מאדם אחד) ולכך חכמים סוברים שאין לו זכות מעבר דרך שדות האחרים, ואדמון סובר שהיות והם באים מכח אחד, א"כ השדות החיצוניות משועבדות לתת לבעל השדה המוקפת מעבר לשדהו, ושמואל אמר שאפשר להעמיד את המשנה אפילו כשאחד שבא מכח ארבע מקיפו מכל צד (דהיינו שאחד קנה מארבעה את שדותם), ולכך אדמון אומר שבעל השדה האמצעית אומר לבעל השדות החיצוניות, שיש לי כאן מעבר ותן לי אותו, וחכמים אומרים שבעל השדות החיצוניות אומר לבעל השדה הפנימית, או שתתפשר איתי ותקנה מעבר במאה מנה, או שאחזיר את השטרות לבעלי השדות הקודמים, וכל אחד מהם ידחה אותך ולא יהיה לך מעבר כלל, שואלת הגמ' מדוע בעל השדה האמצעית לא יכול לעבור לשדהו, והרי תניא שיהושע בן נון תיקן ואמר הרי שהיה אחד טועה בכרמים או בשדות,

מסכת פרק יג [ה"ח - דף עא] כתובות

פרה דרכה לחזור, נחיל של דבורים על ידי שאין דרכו לחזור, עשו אותו כגופו.
אמר ר' ירמיה, אדמון ור' עקיבה שניהם אמרו דבר אחד, דתנינן תמן מכר לאחר, ר' עקיבה אומר אינו צריך ליקח לו דרך, וחכמים אומרים צריך ליקח לו דרך, ולא שמע דאמר ר' הילא ר' יסא בשם ר' יוחנן, בסתם חלוקין, מה אנן קיימין, אם דבר בריא שיש לו דרך - כל עמא מודיי שאין צריך ליקח לו דרך, ואם דבר בריא שאין לו דרך - כל עמא מודיי שהוא צריך ליקח לו דרך, אלא פן אנן קיימין בסתם, ר' עקיבה אומר אינו צריך ליקח לו דרך, ורבנן אמרין צריך ליקח לו דרך, וכא אפי' דבר בריא יש לו דרך - כל עמא מודיי שהוא צריך ליקח לו דרך.

הלכה ה

מתני' המוציא שטר חוב על חבירו והלה הוציא שמכר לו את השדה,

דבר בריא (דהיינו שהתנו) שיש לו דרך, א"כ כל עמא מודיי שאין צריך ליקח לו דרך, ואם דבר בריא (דהיינו שהתנו) שאין לו דרך, א"כ כל עמא מודיי שהוא צריך ליקח לו דרך, אלא פן אנן קיימין אלא ע"כ שמדובר כאן בסתם, שר' עקיבה אומר שאינו צריך ליקח לו דרך, כיון שמסתמא המוכר מכר לו דרך לבורו, כיון "שהמוכר, בעין יפה מוכר", ורבנן אמרין שצריך ליקח לו דרך, כיון שמסתמא המוכר לא מכר לו את הדרך לבורו, כיון "שהמוכר, בעין רעה מוכר" אבל וכאן אפי' שדבר בריא שיש (שהיה) לו דרך, כל עמא (היינו בין חכמים ובין ר"ע) מודיי שהוא צריך ליקח לו דרך, כדברי חכמים של משנתינו.

הלכה ה

מתני' ראובן המוציא שטר חוב על חבירו (שמעון), והלה (שמעון) הוציא שטר שראובן מכר לו את השדה,

פרה היות ודרכה לחזור מעצמה, לכך לא התירו לו להיכנס לתוך שדה חבירו, אבל לעניין הנחיל של דבורים, על ידי (היות) שאין דרכו לחזור, לכך עשו אותו כהצלת גופו, ולכך מותר לו להיכנס לתוך שדה חבירו, להציל את נחילו.

אמר ר' ירמיה שאדמון (שמתיר לבעל השדה האמצעית להיכנס לשדהו דרך השדות החיצוניים) ור' עקיבה, שניהם אמרו דבר אחד, דתנינן תמן שאם היה לאחד בור בתוך שדהו, ומכר את הבור לאחר, ר' עקיבה אומר שקונה הבור אינו צריך ליקח לו דרך, וחכמים אומרים שהוא צריך ליקח לו דרך, וא"כ מוכח שאדמון ור"ע אמרו דבר אחד, חוזרת הגמ' ואומרת שאין קשר בין המימרות, וכי ר' ירמיה לא שמע מה דאמר ר' הילא שר' יסא אמר בשם ר' יוחנן, שר"ע וחכמים בסתם חלוקין כשהקונה קנה את הבור באופן סתם (שלא פירשו האם הוא קונה גם דרך לבורו או לא), שהרי במה אנן קיימין, אם

מסכת פרק יג [ה"ט - דף עא] כתובות שמו

אדמון אומר אילו חייב הייתי לך, היה לך להיפרע את שלך כשמכרת לי את השדה, וחכמים אומרים זה היה פיקח שמכר לו את הקרקע, מפני שהוא יכול למשכנו.

גמ' ר' יונה אומר ביפה בכך, ר' יוסי אומר בשאינו יפה בכך, הגע עצמך דהוה ליה קרקע, יכול הוא מימר ליה קרקע טב אנא בעי, הגע עצמך דהוה ליה קרקע טב, יכול הוא מימר ליה דידי אנא בעי, ולא עוד אלא יכול הוא מימר ליה לית בחיילי טעין טרחותהון דתריי.

הלכה ט

מתני' שנים שהוציאו שטר חוב זה על זה, אדמון אומר אילו חייב הייתי לך, כיצד אתה לוזה ממני, וחכמים אומרים זה גובה שטר חובו וזה גובה שטר חובו.

ולכך מכרתי לך את השדה שלי, שואלת הגמ' הגע עצמך תתבונן בדבריך, דהוה ליה לשמעון קרקע טב, א"כ מה ראובן יכול לטעון? מתרצת הגמ' שראובן יכול הוא מימר ליה, שדידי אנא בעי שאני מעוניין בקרקע שלי, ולכך מכרתי לך את השדה שלי, כיון שידעתי שאגבה אותה ממך, ולא עוד ויותר מזה, אלא יכול הוא ראובן למימר ליה לשמעון שלית בחיילי אין בכוחי טעין טרחותהון דתריי לסבול לעבוד בשני קרקעות, ולכך מכרתי לך את השדה שלי, כיון שידעתי שאני אחזור ואגבה אותה ממך.

הלכה ט

מתני' שנים שהוציאו שטר חוב זה על זה, אדמון אומר שאומר בעל השטר השני, שאילו חייב הייתי לך, א"כ כיצד (מדוע) אתה לוזה ממני, ולמה לא פרעת ממני את חובך, אלא ע"כ ששטרך מזויף, וחכמים אומרים שזה לא הוכחה ששטרו מזויף, ולכך זה גובה את שטר חובו וזה גובה את שטר חובו.

וא"כ אדמון אומר ששמעון אומר לראובן אילו חייב הייתי לך, א"כ לא היית צריך למכור את שדך שיהיה לך מעות, שהרי היה לך להיפרע את שלך כשמכרת לי את השדה, ומזה שמכרת לי את השדה, ע"כ ששטרך מזויף, וחכמים אומרים שזה לא הוכחה, כיון שזה (ראובן) היה פיקח שמכר לו לשמעון את הקרקע, מפני שהוא יכול למשכנו, אם שמעון לא ישלם לו את חובו. **גמ'** ר' יונה אומר שחכמים נחלקו על אדמון דוקא ביפה בכך שהשדה שווה לחוב, שאז ראובן טוען שהוא מכר לשמעון את השדה כדי שיהיה לו מהיכן לגבות את חובו, אבל ר' יוסי אומר שאפי' בשאינו יפה בכך, ג"כ ראובן יכול לטעון, שהוא מכר לשמעון את השדה כדי שיהיה לו לגבות לפחות חלק מחובו, שואלת הגמ' הגע עצמך תתבונן בדבריך, דהוה ליה לשמעון קרקע, א"כ מה ראובן יכול לטעון? מתרצת הגמ' שראובן יכול הוא מימר ליה, שקרקע טב אנא בעי שאני רוצה לגבות קרקע טובה,

גמ' זה לזה מזה מנה, וזה לזה מזה מאתים, רב הונא אמר איתפלגון רב נחמן בר יעקב ורב ששת, חד אמר יוציא מנה כנגד מנה, וחרנה אמר זה גובה שטר חובו, וזה גובה שטר חובו, מאן דאמר יוציא מנה כנגד מנה, יליף לה משוורים תמים שחבלו זה בזה, משלמין במותר חצי נזק, מאן דאמר זה גובה שטר חובו וזה גובה שטר חובו, יליף ליה מרבנין דאדמון, דרבנין דאדמון מודיי שיוציא מנה כנגד מנה, אלא בגין דתנינן אדמון אומר אילו חייב הייתי לך כיצד אתה לווה ממני, לפיכך צריך מימר זה גובה שטר חובו וזה גובה שטר חובו. מחל של מאתים במנה ושל מנה לא מחל, מ"ד יוציא מנה כנגד מנה, שכבר יצא מנה כנגד מנה, מ"ד זה גובה שטר חובו וזה גובה שטר חובו, אותו שמחל אינו גובה, ואותו שלא מחל גובה. כתב של מאתים בשטר ושל מנה לא כתב, מאן דאמר יוציא

שטר חובו", זה בגין היות דתנינן שאדמון אומר שהבעל חוב השני אומר, שאילו חייב הייתי לך כיצד אתה לווה ממני, לפיכך צריך מימר לכך חכמים אומרים שזה גובה שטר חובו וזה גובה שטר חובו. ואומרת הגמ' שיש נפק"מ בין ר' נחמן בר יעקב לר' ששת, שאם מחל הנושה של מאתים במנה, והבעל חוב של מנה לא מחל, א"כ למ"ד שיוציא (שמקזים) מנה כנגד מנה, א"כ גם בעל החוב של המנה לא יכול לגבות את חובו, כיון שכבר יצא (התקזז) מנה כנגד מנה, וא"כ בעל החוב של המאתיים לא חייב כלום לבעל המנה, אבל למ"ד שזה גובה שטר חובו וזה גובה שטר חובו, א"כ אותו (בעל המאתיים) שמחל אינו גובה את חובו, היות והוא מחל על חובו, אבל ואותו (בעל המנה) שלא מחל, גובה את חובו מבעל המאתיים. ויש עוד נפק"מ, שאם כתב של מאתים בשטר (שגובים ממשועבדים) ושל מנה לא כתב אלא זה היה מלווה בעל פה (שלא גובים ממשועבדים), א"כ למאן דאמר שיוציא

גמ' אומרת הגמ' מה הדין אם זה לזה מזה מנה, וזה לזה מזה מאתים, רב הונא אמר איתפלגון רב נחמן בר יעקב ורב ששת, ואחד אמר שיוציא (מקזים) מנה כנגד מנה, ולכך בעל השטר של המאתיים גובה רק מנה, וחרנה אמר שזה גובה את שטר חובו, וזה גובה את שטר חובו, ואומרת הגמ' שמאן דאמר שיוציא (שמקזים) מנה כנגד מנה, כיון שיליף לה משוורים תמים שחבלו זה בזה, שאומרת על זה המשנה, שמשלמין במותר חצי נזק, דהיינו שמקזים את החוב, ומאן דאמר שזה גובה שטר חובו וזה גובה שטר חובו, כיון שיליף ליה מרבנין דאדמון (מחכמים שנחלקו על אדמון) שאמרו "שזה גובה את שטר חובו וזה גובה את שטר חובו", וא"כ מוכח שלא מקזים את החובות, חוזרת הגמ' ואומרת שלא יכולים ללמוד מרבנין דאדמון, כיון דרבנין דאדמון מודיי שיוציא (שמקזים) מנה כנגד מנה, אלא מה שהם אמרו "שזה גובה את שטר חובו וזה גובה את

מסכת פרק יג [ה"י - דף עא] כתובות שמיט

מנה כנגד מנה, כבר יצא מנה כנגד מנה, ומאן דאמר זה גובה שטר חובו וזה גובה שטר חובו, אותו שכתב גובה, ואותו שלא כתב אינו גובה.

הלכה י

מתני' שלוש ארצות לנישואין - יהודה עבר הירדן והגליל, אין מוציאין מעיר לעיר ולא מכרך לכרך, אבל באותה הארץ מוציאין מעיר לעיר ומכרך לכרך, אבל לא מעיר לכרך ולא מכרך לעיר, מוציאין מנוה הרע לנוה היפה, אבל לא מנוה היפה לנוה הרע, רשב"ג אומר אף לא מנוה הרע לנוה היפה, שהנוה היפה בודק.

גמ' שלוש ארצות לנישואין וכו': מתניתא כשהיה ביהודה ונשא אשה מגליל, בגליל ונשא אשה מיהודה, אבל אם היה מיהודה ונשא אשה מיהודה,

גדול מעיר) לכרך, אבל באותה הארץ מוציאין מעיר לעיר, ומכרך לכרך, אבל לא מעיר לכרך ולא מכרך לעיר, היות ולא יכולים לשנות מצורת החיים שנהגו קודם (יש מעלה וחסרון בעיר ובכרך). וכן מוציאין מנוה הרע ממקום נמוך ששם האויר דחוס ורע, לנוה היפה למקום ההרים, ששם האויר צלול וטוב, אבל לא מנוה היפה לנוה הרע, רשב"ג אומר אף לא יכולים להוציא מנוה הרע לנוה היפה, שהנוה היפה בודק את האדם, ומביאו לידי חולי, דהיינו הרגיל לחיות במקום שהאויר דחוס, ועובר להר שהאויר שם צלול, זה מביאו לידי חולי.

גמ' שלוש ארצות לנישואין וכו': אומרת הגמ' שמתניתא מדברת כשהיה

(הנישואין) ביהודה ונשא אשה שמוצאה מהגליל, או שהנישואין היו בגליל ונשא אשה שמוצאה מיהודה, שלא יכולים לשנות את מקום המגורים ממקום הנישואין, אבל אם הבעל היה מוצאו מיהודה ונשא אשה שמוצאה מיהודה, והם התחתנו בגליל, או

(שמקוים) מנה כנגד מנה, א"כ כבר יצא מנה כנגד מנה, ובעל המאתיים גובה מנה מהמשועבדים (מהלקוחות של בעל המנה), ולמאן דאמר שזה גובה שטר חובו וזה גובה שטר חובו, א"כ אותו (בעל המאתיים) שכתב, גובה מהמשועבדים (מהלקוחות של בעל המנה) מאתיים, ואותו (בעל המנה) שלא כתב אינו גובה מהמשועבדים (מהלקוחות של בעל המאתיים), אלא הוא יכול לגבות רק מהבני חורין של בעל המאתיים, ואם בעל המאתיים היה חייב לבעלי חובות קודמים (לפני בעל המנה), א"כ לא יהיה לו מהיכן לגבות את חובו.

הלכה י

מתני' א"י מחולקת לשלוש ארצות לענין נישואין, יהודה עבר הירדן (המערבי), היינו השטח שכנגד הירדן, בין ארץ יהודה לגליל, והגליל, ואין מוציאין מעיר הנמצאת בארץ אחת לעיר הנמצאת בארץ אחרת, ולא מכרך (כרך הוא

מסכת פרק יג [הי"א - דף עב] כתובות

מגליל ונשא אשה מגליל, כופין אותה לצאת. אני פלוני שמיהודה ונשא אשה מיהודה - כופין אותה לצאת, מגליל אין כופין אותה לצאת, אני פלוני שמגליל ונשא אשה מגליל - כופין אותה לצאת, מיהודה אין כופין אותה לצאת.

אבל באותה הארץ מוציאין מעיר לעיר: תני מוציאין מעיר שרובה גויים לעיר שרובה ישראל, אבל לא מעיר שרובה ישראל לעיר שרובה גויים.

רשב"ג אומר וכו': ומניין שהנהו היפה בודק? ר' לוי בשם ר' חמא בשם חנינה [בראשית יט] פן תדבקני הרעה ומתי, במשרה וסמך להרה ואמר אכין, אלא מכאן שנהו היפה בודק.

הלכה יא

מתני' הכל מעלין לארץ ישראל, ואין הכל מוציאין, הכל מעלין לירושלם, ואין הכל מוציאין - אחד אנשים ואחד נשים.

רשב"ג אומר וכו': אומרת הגמ' ומניין שהנהו היפה בודק? ר' לוי בשם ר' חמא בשם חנינה שזה נלמד מלוט, שאמר למלאכים ואנכי לא אוכל להמלט ההרה פן תדבקני הרעה ומתי, והרי לוט היה גר בסדום שזה נמצא במשרה (במישור), וסמך להרה ואמרו לו ללכת להר, ואת (ולוט) אמר למלאכים אכין, שהוא חושש שמא הוא ימות אם הוא ילך להר, והרי בהר יש אויר יותר טוב מאשר במישור, אלא מכאן שנהו היפה בודק.

הלכה יא

מתני' הכל הבעלים מעלין את נשותיהן לארץ ישראל, ואין הכל מוציאין, וכן הכל הבעלים מעלין את נשותיהן לירושלם, ואין הכל מוציאין - אחד האנשים (הבעלים) ואחד הנשים, דהיינו לענין להוציא מירושלם או מא"י, גם לאשה יש זכות למנוע.

שמוצאו של הבעל היה מגליל ונשא אשה שמוצאה מגליל, והנישואין היו ביהודה, א"כ כופין אותה לצאת למקום מגוריהם. ואם הבעל אמר שאני פלוני שמוצאי מיהודה ונשא אשה מיהודה והנישואין היו בגליל, א"כ כופין אותה לצאת מהגליל לארץ מוצאם (אפי' אם התברר שמוצאו מהגליל), אבל אם הבעל אמר שמוצאו מגליל, אין כופין אותה לצאת מהגליל (היות והנישואין היו בגליל), וכן אם הבעל אמר אני פלוני שמגליל ונשא אשה מגליל והנישואין היו ביהודה, כופין אותה לצאת, ואם הבעל אמר שמוצאו מיהודה, אין כופין אותה לצאת מיהודה (היות והנישואין היו ביהודה). אבל באותה הארץ מוציאין מעיר לעיר: תני מוציאין מעיר שרובה גויים לעיר שרובה ישראל, אבל לא מעיר שרובה ישראל לעיר שרובה גויים, הגם שמוציאים מעיר לעיר.

מסכת פרק יג [הי"א - דף עב] כתובות שנה

נשא אשה בארץ ישראל וגירשה בארץ ישראל - נותן לה ממעות ארץ ישראל, נשא אשה בארץ ישראל וגירשה בקפודקייא - נותן לה ממעות ארץ ישראל, נשא אשה בקפודקייא וגירשה בארץ ישראל - נותן לה ממעות ארץ ישראל, רבן שמעון בן גמליאל אומר ממעות קפודקייא, נשא אשה בקפודקייא וגירשה בקפודקייא - נותן לה ממעות קפודקייא.

גמ' הכל מעלין לארץ ישראל וכו': הוא רוצה לעלות לארץ ישראל והיא אינה רוצה - כופין אותה לעלות, היא רוצה והוא אינו רוצה - אין כופין אותו לעלות, הוא רוצה לעלות לירושלם והיא אינה רוצה - כופין אותה לעלות, היא רוצה לעלות והוא אינו רוצה - אין כופין אותו לעלות, הוא רוצה לצאת לחו"ל והיא אינה רוצה - אין כופין אותה לצאת, היא רוצה לצאת והוא אינו רוצה - כופין אותה שלא לצאת.

אין כופין אותו לעלות (ואם בכל אופן היא רוצה לעלות, א"כ בעלה מגרש אותה, והיא לא מקבלת את כתובתה), וכן אם הוא רוצה לעלות לירושלם והיא אינה רוצה, א"כ כופין אותה לעלות ואם היא לא רוצה, בעלה מגרש אותה, והיא לא מקבלת את כתובתה, ואם היא רוצה לעלות והוא אינו רוצה, אין כופין אותו לעלות (ואם בכל אופן היא רוצה לעלות, א"כ בעלה מגרש אותה, והיא לא מקבלת את כתובתה), כיון שהזכות לעלות לא"י או לירושלים ניתנת לבעל ולא לאשה. אבל לעניין לצאת מא"י או מירושלים, בזה יש גם לאשה זכות למנוע, ולכך אם הוא רוצה לצאת לחו"ל והיא אינה רוצה, א"כ אין כופין אותה לצאת (ואם בכל אופן הוא רוצה לצאת, א"כ בעלה מגרש אותה, ונותן לה את כתובתה), וכן אם היא רוצה לצאת והוא אינו רוצה, א"כ כופין אותה שלא לצאת (ואם בכל אופן היא רוצה לצאת, א"כ בעלה מגרש אותה, והיא לא מקבלת את כתובתה).

נשא אשה בארץ ישראל וגירשה בארץ ישראל א"כ הוא נותן לה ממעות ארץ ישראל, וגם אם הוא נשא אשה בארץ ישראל וגירשה בקפודקייא ששם ערך המעות זול יותר, הוא נותן לה ממעות ארץ ישראל, כיון שהוא כתב לה את כתובתה בא"י, א"כ הוא התחייב לה לפי מעות א"י, וגם אם הוא נשא אשה בקפודקייא וגירשה בארץ ישראל, הוא נותן לה ממעות ארץ ישראל היקרים יותר (הגמ' תבאר מדוע), ורבן שמעון בן גמליאל אומר שהוא נותן לה ממעות קפודקייא הזולים. ואם הוא נשא אשה בקפודקייא וגירשה בקפודקייא א"כ לכו"ע הוא נותן לה ממעות קפודקייא.

גמ' הכל מעלין לארץ ישראל וכו': מבארת הגמ' שאם הוא הבעל רוצה לעלות לארץ ישראל והיא אינה רוצה, א"כ כופין אותה לעלות, ואם היא לא רוצה, בעלה מגרש אותה, והיא לא מקבלת את כתובתה, ואם היא רוצה והוא אינו רוצה,

שנב מסכת פרק יג [הי"א - דף עב] כתובות

נותן לה ממעות ארץ ישראל: הדא אמרה שמטבע ארץ ישראל יפה מכל הארצות, הדא מסייעא למאן דאמר כתובת אשה מדברי תורה, ודלא כרבן שמעון בן גמליאל, דתני כתובת אשה מדברי תורה, רבן שמעון בן גמליאל אומר אין כתובת אשה אלא מדברי סופרים.

הדרן עלך פרק שני דייני גזילות וסליקא לה מסכתא דכתובות

מחמירים, והמ"ד הזה הוא דלא כרבן שמעון בן גמליאל, דתני חיוב כתובת אשה מדברי תורה, אבל רבן שמעון בן גמליאל אומר שאין חיוב כתובת אשה אלא מדברי סופרים, ולכך רשב"ג אומר שהוא נותן לה ממעות קפודקייא הזולים. הדרן עלך בלי נדר פרק שני דייני גזילות וסליקא לה מסכתא דכתובות

נותן לה ממעות ארץ ישראל: אומרת הגמ' הרי הדא אמרה הרי אנחנו יודעים שמטבע של ארץ ישראל יפה (יקרה) מכל הארצות, ומזה שהמשנה אומרת שגם אם הוא נשא את אשתו בקפודקייא וגירשה בארץ ישראל, שהוא נותן לה ממעות ארץ ישראל היקרים יותר, הדא זה מסייעא למאן דאמר שכתובת אשה הוא מדברי תורה, ולכך

מסכת

כתובות

שנג

הדרן עלך מסכת כתובות,
והדרך עלן, דעתן עלך מסכת
כתובות, ודעתך עלן, לא
נתנשי מינך מסכת כתובות,
ולא תתנשי מינך,
לא בעלמא הדין, ולא
בעלמא דאתי:

הדרן עלך נחזור עליך בלי נדר מסכת
כתובות, והדרך עלן ויפה לנו מסכת כתובות,
דעתן עלך דעתינו עליך מסכת כתובות,
ועבשיו מבקשים מהקב"ה ודעתך עלן,
שמסכת כתובות תחשוב עלינו לטובה, לא
נתנשי מינך, לא נעזוב אותך מסכת כתובות,
ומבקשים מהקב"ה ולא תתנשי מינך,
שמסכת כתובות, לא תעזוב אותנו, לא
בעלמא הדין לא בעולם הזה, ולא בעלמא
דאתי ולא בעולם הבא:

יאמר כן שלשה פעמים, ואחר כך אומר:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתהא תורתך אומנתינו, בעולם הזה, ותהא עמנו
לעולם הבא:

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפינו, ובפיפיות עמך בית ישראל, ונהיה כולנו אנחנו,
וצאצאינו, וצאצאי עמך בית ישראל, כולנו יודעי שמך, ולומדי תורתך לשמה.

מאיבי תחכמני מצותך, כי לעולם היא לי: יהי לפני תמים בחקיך, למען לא אבוש: לעולם לא
אשכח פקודיך, כי כם חיייתי: ברוך אתה אדני, למדני חקיך:

אמן אמן אמן סלה ועד:

מודים אנחנו לפניך, אדני אלהינו ואלהי אבותינו, ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש, ולא
שמת חלקנו מיושבי קרנות, שאנו משכימים, והם משכימים, אנו משכימים לדברי תורה,
והם משכימים לדברים בטלים, אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלים שכר, והם
עמלים ואינן מקבלים שכר, אנו רצים והם רצים, אנו רצים לחיי העולם הבא, והם רצים
לבאר שחת, שנאמר ואתה אלהים תורדם לבאר שחת, אנשי דמים ומרמה, לא יחצו מיהם,
ואני אבטח בך:

יהי רצון מלפניך, אדני אלהי, כשם שעזרתני לסיים מסכת כתובות, כן תעזרני להתחיל
מסכתות וספרים אחרים ולסייםם, ללמוד, וללמד, לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי
תלמוד תורתך באהבה, וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים, יעמוד לי, ולזרעי, שלא
תמוש התורה, מפני, ומפי זרעי, וזרע זרעי עד עולם. ותתקיים בי, בהתהלךך תנחה אתך,
בשכבך תשמר עליך, והקיצות היא תשיחך: כי בי ירבו ימיה, ויוסיפו לך שנות חיים: אך
מים בימינה, בשמאולה עשר וקבוד: אדני עז לעמו יתן, אדני יברך את עמו בשלום:

יִתְגַּדֵּל וַיִּתְקַדֵּשׁ שְׁמֹה רַבָּא. בְּעֶלְמָא דְּהוּא
 בְּעֶלְמָא דְּהוּא עֵתִיד לְחַדְתָּא,
 וְלֹאֲחִיָּא מִתִּיָּא, וְלֹאֲסָקָא לְחִיָּי
 עֶלְמָא, וְלִמְבִּנֵי קְרִיתָא דִּירוּשָׁלַם,
 וְלִשְׁכֵּלֵל הֵיכְלִיָּה בְּגוּה, וְלִמְעַקֵּר
 פּוֹלְחָנָא נּוֹכְרָאָה מֵאַרְעָא,
 וְלֹאֲתָבָא פּוֹלְחָנָא דְּשִׁמְיָא
 לְאַתְרָהּ, וַיִּמְלִיךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא, בְּמַלְכוּתִיָּהּ וַיְקַרְהָ, [וַיִּצְמַח
 פְּרָקְנָה וַיִּקְרַב מְשִׁיחָהּ]. בְּחִיכּוֹן
 וּבִיּוֹמִיכּוֹן, וּבְחִי דְּכָל בֵּית
 יִשְׂרָאֵל, בְּעֶגְלָא וּבִזְמַן קָרִיב.
 וְאַמְרוּ אָמֵן:

יִתְגַּדֵּל וַיִּתְקַדֵּשׁ שְׁמֹה רַבָּא. בְּעֶלְמָא דְּהוּא
 עֵתִיד לְחַדְתָּא, בַּעוֹלָם שְׁהִקְבִּי עֵתִיד
 לְחַדֵּשׁ, וְלֹאֲחִיָּא מִתִּיָּא, וְלֹאֲחִיָּוִת אֶת הַמֵּתִים,
 וְלֹאֲסָקָא לְחִיָּי עֶלְמָא, וְלֹאֲעֵלּוֹת אֶת הַמֵּתִים
 מִקְבָּרָם לְחִיָּי עוֹלָמִים, וְלִמְבִּנֵי קְרִיתָא
 דִּירוּשָׁלַם, וְלִבְנוֹת אֶת הָעִיר יְרוּשָׁלַם,
 וְלִשְׁכֵּלֵל הֵיכְלִיָּה בְּגוּה, וְלִיסֵד אֶת הֵיכְלוֹ
 בַּתּוֹךְ הָעִיר, וְלִמְעַקֵּר פּוֹלְחָנָא נּוֹכְרָאָה
 מֵאַרְעָא, וְלַעֲקוֹר אֶת עֲבוֹדַת הָאֱלִילִים
 מֵאַרְצוֹ: מֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וְלֹאֲתָבָא פּוֹלְחָנָא
 דְּשִׁמְיָא לְאַתְרָהּ, וְלִהְיוֹת אֶת עֲבוֹדַת
 הַשָּׁמַיִם לְמִקּוּמוֹ (בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ), וַיִּמְלִיךְ
 קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהִקְבִּי יִמְלוֹךְ,
 בְּמַלְכוּתִיָּהּ וַיְקַרְהָ, בְּמַלְכוּתוֹ וּבְבוֹדוֹ, (וַיִּצְמַח
 פְּרָקְנָה וְהִקְבִּי יִצְמִיחַ אֶת הַהֲצֵלָה: שֶׁל עַם
 יִשְׂרָאֵל, וַיִּקְרַב מְשִׁיחָהּ. וַיְבִיֵּא אֶת מְשִׁיחוֹ).
 וְכָל אֵלּוֹ הַדְּבָרִים יִהְיוּ בְּחִיכּוֹן וּבִיּוֹמִיכּוֹן,
 וּבְחִי דְּכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּעֶגְלָא וּבִזְמַן
 קָרִיב. וְזֶה יִהְיֶה בְּמַהֲרָה וּבִזְמַן קָרוֹב. וְאַמְרוּ

אָמֵן:

יְהֵא שְׁמֹה רַבָּא מְבָרַךְ, לְעָלָם וּלְעָלְמֵי עֶלְמִיָּא

יִתְבָּרַךְ וַיִּשְׁתַּבַּח וַיִּתְפָּאֵר וַיִּתְרַומֵּם וַיִּתְנַשֵּׂא וַיִּתְהַדָּר וַיִּתְעַלֶּה וַיִּתְהַלָּל, שְׁמֹה דְּקֻדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא. לְעָלָא מִן כָּל בְּרַכְתָּא וְשִׁירָתָא, תְּשַׁבַּחְתָּא וְנַחֲמָתָא, דְּאַמְרִין
 בְּעֶלְמָא. וְאַמְרוּ אָמֵן:

עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמוּדֵיהוֹן, וְעַל כָּל מֵאָה
 דְּעַסְקִין בְּאַוֲרִיתָא, דִּי בְּאַתְרָא [בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל: קְדִישָׁא] הָדִין, וְדִי כָּכָל אֶתֶר
 וְאַתֶּר, יְהֵא לְהוֹן וּלְכוּן, שְׁלָמָא רַבָּא, חֲנָא וְחִסְדָּא וְרַחֲמִין, וְחִיָּין אֲרִיכּוֹן, וּמְזוּנָא רִיחָא,
 וּפְרָקְנָא מִן קֳדָם אֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמִיָּא וְאַרְעָא. וְאַמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמִיָּא, וְחַיִּים טוֹבִים, עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְאַמְרוּ אָמֵן:

עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם, עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְאַמְרוּ אָמֵן:

לשמוע ולדעת את הדף

השיעור שמבאר את הדף ~ השיעור שחוזר על הדף

~ כל דף ב-20 דקות ~

בהשקעה קטנה עם "ש"ס מהיר ובהיר" תוכל ללמוד ולסיים את כל הש"ס

ניתן להאזין בקול הלשון: 073-295-1327

גמרא- שלוחה 1 // משניות- שלוחה 2 // תנא דבאריה- שלוחה 3 // ירושלמי- שלוחה 4 // משנה בריה- שלוחה 5
בהשקעה של 3 שעות ביום ניתן ללמוד ולהחזיר על כל הש"ס בשנה אחת
תלמוד ירושלמי

זמן לימוד	תלמוד ירושלמי
17:10	ברכות
10:44	פאה
9:09	דמאי
11:11	כלאים
10:52	שביעית
14:23	תרומות
6:38	מעשרות
8:04	מעשר שני
6:36	חלה
5:38	ערלה
4:07	ביכורים
26:12	שבת
15:11	עירובין
18:27	פסחים
6:07	ביצה
5:39	ראש השנה
10:52	יומא
6:17	סוכה
7:26	תענית
8:48	שקלים
8:25	מגילה
5:56	חגיגה
5:29	מועד קטן
18:38	יבמות
17:05	כתובות
9:02	נדרים
10:57	נזיר
11:03	סוטה

בהשקעה קטנה תוכל ללמוד ולשנן
ש"ס משניות

זמן לימוד	משניות
סדר בשעות	
16:15	זרעים
לא הושלם	מועד
23:03	נשים
לא הושלם	ניקיון
לא הושלם	קדשים
לא הושלם	טהרות

זמן לימוד	מסכת
26:11	ברכות
41:47	שבת
29:55	עירובין
30:00	פסחים
8:55	שקלים
14:33	ראש השנה
31:05	יומא
20:08	סוכה
16:42	ביצה
13:46	תענית
15:18	מגילה
12:33	מועד קטן
10:49	חגיגה
46:11	יבמות
44:16	כתובות
23:10	נדרים
18:13	נזיר
20:05	סוטה
29:40	גיטין
24:32	קידושין
44:50	בבא קמא
46:19	בבא מציעא
46:20	בבא בתרא
42:51	סנהדרין
8:06	מכות
14:02	שבועות
23:48	עבודה זרה
5:03	הוריות
37:07	זבחים
30:30	מנחות
38:41	חולין
16:37	בכורות
11:49	ערכין
10:17	תמורה
11:20	כריתות
9:20	מעילה
23:57	נדה